ରୋହିତର ଡାଏରୀ

ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ ଦାସ

ରୋହିତର ଡାଏରୀ

(ଅଷ୍ଟାଦଶ ପର୍ବ)

ଲେଖକ : **ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ ଦାସ**

ପ୍ରକାଶକ :

ନଳିନୀକାନ୍ତ ନନ୍ଦ

ଏସ୍‌ବି ପବ୍ଲିକେଶନ୍ସ

● ବିନୋଦ ବିହାରୀ, କଟକ-୨

● ଭରତିଆ ଟାୱାର

ବାଦାମବାଡ଼ି, କଟକ-୯

ମୁଦ୍ରଣ :

ସୁବି ପ୍ରିଣ୍ଟର୍ସ

ଦାସ ସାହି

କଟକ-୧୨

ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ—୧୯୯୭

ମୂଲ୍ୟ—ଟ. ୫୦.୦୦

ROHITARA DIARY

Written by Sri Chittaranjan Das, Published by Sri Nalini Kanta Nanda, SB Publications ● Binodebehari, Cuttack 2 ● Bharatia Tower, Badambadi, Cuttack-9 & Printed at Subi Printers, Das Sahi, Cuttack-12.

1st Edition—1997 Price Rs. **50-00**

ISBN 81 7404 032 3

ପୃଥିବୀରେ ଏପର ମଣିଷ ବି ଅଛନ୍ତି, ଯେଉଁମାନଙ୍କୁ କି ଦେଖିଲା ମାତ୍ରକେ ଭଲ ଲାଗେ, ନିଜର ବୋଲି ମନେହୁଏ, ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ସମ୍ପର୍କ ବଢ଼ି ବଢ଼ି ଚାଲିଥାଏ । ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଅରବିନ୍ଦ ବେହେରା ମୋ' ଲାଗି ସେହିଭଳି ଜଣେ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ସହିତ ଅନେକ ବର୍ଷର ପରିଚୟ ।

ସିଏ ଭାରତ ସରକାରଙ୍କର ପ୍ରଶାସନରେ କେତେ ଉଚ୍ଚରେ ଅବସ୍ଥାପିତ । ତଥାପି ତଳେ ଚେରଗୁଡ଼ିକ ଖୁବ ମଜବୁତ ହୋଇ ରହିଛି । ଜୀବନର ଅନେକ ସହଜତା ସମ୍ଭବତଃ ସେଇଥିରୁ ସମ୍ଭବ ହୋଇଥାଏ ।

'ଖେହଡର ଡାଏରୀ'ର ଏହି ଅଷ୍ଟାଦଶ ପର୍ବଟିକୁ ମୁଁ ଶ୍ରୀ ଅରବିନ୍ଦ ବେହେରାଙ୍କୁ ଉତ୍ସର୍ଗ କରୁଛି । ... ...

୭ । ୧୧ । ୯୦

ନେଗେଭ୍ ମରୁଭୂମିକୁ ଇସ୍ରାଏଲ୍‌ର ମଣିଷ ଥାନେ ଥାନେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ମରୁଉଦ୍ୟାନରେ ପରିଣତ କରିଛି । Sde Boker ହେଉଛି ସେହିପରି ଗୋଟିଏ ମରୂଦ୍ୟାନ । ଏକାଧିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସମଗ୍ର ମଧ୍ୟପ୍ରାଚ୍ୟରେ ଇସ୍ରାଏଲ୍‌କୁ ଏକ ବହୁ ସମ୍ଭାବନାମୟ ମରୂଦ୍ୟାନ ବୋଲି କୁହାଯାଇ ପାରିବ । ଏହି Sde Bokerକୁ ଆସ୍ଥାନ କରି ଆଗାମୀ ତିନୋଟି ମାସ ମୋ'ର ଇସ୍ରାଏଲ୍‌ରେ କଟିବ ।

ଯେଉଁ ସଂଗ୍ରାମକୁ ସମ୍ବଳ କରି ଇସ୍ରାଏଲ ନାମକ ଗୋଟିଏ ଦେଶ ପ୍ରାୟ ଚାଳିଶିବର୍ଷ ତଳେ ସୃଷ୍ଟ ହୋଇଥିଲା, ଏଠି ସେହି ସଂଗ୍ରାମ ଏବେ ମଧ୍ୟ ଅବ୍ୟାହତ ରହିଛି । ବାଧା ଅନେକ, ତଥାପି ସଂଗ୍ରାମ ଅବ୍ୟାହତ ରହିଛି । ତଥାକଥିତ ସୀମା-ଭିତରେ ସଂଗ୍ରାମ, ସୀମା ବାହାରେ ବି ସଂଗ୍ରାମ । ପୃଥିବୀର କେତେ ଆଡୁ କେତେ ମଣିଷ ଆସି ଏଠାରେ ଗୋଟିଏ ଦେଶରେ ଠୁଳ ହୋଇଛନ୍ତି । ଗୋଟିଏ ଧର୍ମରେ ଜନ୍ମ ହୋଇଛନ୍ତି ବୋଲି ଯେଉଁ ସଂଘଚେତନା ସେମାନଙ୍କୁ ବହୁ ଆଡୁ ଏଠାକୁ ଟାଣି ଆଣିଛି, ସେହି ଚେତନା ହିଁ ସତେଯେପରି ମଣିଷକୁ ଉଦ୍ୟମମୟ ଓ ସ୍ୱପ୍ନ-ମୟକରି ରହିବା ଲାଗି ଏଠାରେ ଆଗାମୀ ବହୁ ବର୍ଷ ପାଇଁ ସଂକଳ୍ପ ଗ୍ରହଣ କରିଛି । ପୃଥିବୀର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଧର୍ମରେ ଏକ ଗଭୀରତର ସ୍ତରରେ ଏକ ବିଶ୍ୱଚେତନା ମଧ୍ୟ ଲୁକ୍କାୟିତ ହୋଇ ରହିଥାଏ । ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟବଶତଃ, ନିଜ ଧର୍ମଟିର ନାନା ଅଭ୍ୟସ୍ତତା ଓ ଧାର୍ମିକତା ଭିତରେ ଗୁରାଇ ତୁରାଇ ହୋଇ ରହିଥିବା ମଣିଷମାନେ ଆପଣାର ଘରଭିତରୁ ସେହି ଚେତନାକୁ ବହିଷ୍କୃତ କରି ରଖିଥାନ୍ତି । ଗୁଡ଼ାଏ କାନ୍ଥ ଓ ବାଡ଼ର ଭିଆଣ କରି ସେମାନେ ଯାବତୀୟ ପ୍ରସାରଣକୁ ସତେଅବା ବାସନ୍ଦ କରି ରଖିଥାନ୍ତି । ସେମାନେ ବାସନ୍ଦ ହୋଇ ରହିଯାଆନ୍ତି । ସତ୍ୟମାନେ ସତେଅବା ଠାକୁର ହୋଇ ରହିଯାଆନ୍ତି । ଠାକୁରମାନେ ଅସିମର ହିଁ ପ୍ରେରଣା ଦିଅନ୍ତି । ନୂଆ ଇସ୍ରାଏଲ୍ ସେହି ଅସିମ କେବେହେଲେ ନଖାଇ । ଏଠି ମରୁଭୂମିର ଚାରିପାଖରେ ଧୂସର ମହାକାୟ ହୋଇ ଛିଡା ହୋଇଥିବା ପାହାଡ଼ମାନେ କେବେହେଲେ କାନ୍ଥବାଡ ଭଳି ବ୍ୟବହୃତ ନହୁଅନ୍ତୁ । ତେବେ ଇସ୍ରାଏଲ୍ ଦୂର ନିକଟ ସମସ୍ତଙ୍କ ଲାଗି ପ୍ରକୃତରେ ଏକ ପ୍ରେରଣା ହୋଇ ରହିବ ।

୮ । ୧୧ । ୯୦

କ'ଣ ଗୋଟାଏ ଆଦର୍ଶକୁ ଆଖି ଆଗରେ ରଖି ଓ ତାହା ସହିତ ନିଜର ହୃଦୟଟିକୁ କେତେ କ'ଣ ଡ଼ୋରରେ ସଂଯୁକ୍ତ କରି ରଖି ମଣିଷ ସତେଅବା

ଆପଣା ଭିତରେ ଏକ ସତତଯୌବନର ନିତ୍ୟ ଅନୁଭୂତି ସହିତ ଆଲୋକମୁହାଁ ହୋଇ ଯାଉଥିବ; ସେ ସେହି ଆଲୋକକୁ ସମ୍ମୁଖସ୍ଥ ଦିଗ୍‌ବଳୟରେ ଏବଂ ଅନ୍ତରସ୍ଥ ଏକ ଗଭୀର ସଦନରେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଭାବରେ ସ୍ପର୍ଶ କରି ରହିଥିବ ଏବଂ ଆଗକୁ ପାଦ ପକାଉଥିବ । ଏହିପରି ଯାଉ ଯାଉ ତାକୁ ହୁଏତ ଏପରି କିଛି ମିଳିଯିବ, ଯାହାକୁ କି ସେ ସତେଅବା ସବୁ ପାଇଯିବାର ଶ୍ରେୟ ପରି ଅନୁଭବ କରିବ, ଅଟକି ଯିବ ଓ ଏଣିକି ଆଦର୍ଶ ଅପେକ୍ଷା ତଥାକଥିତ ବାସ୍ତବଟିକୁ ହିଁ ଅଧିକ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ବୋଲି ଅନୁଭବ କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିବ । ଆପଣାଲାଗି ହର୍ମ୍ୟଟିଏ ରଚି, ବଜାରଟିଏ ବସାଇ ତାହାରି ଭିତରେ ବାନ୍ଧିହୋଇ ରହିଯିବାକୁ ହିଁ ସେ ସର୍ବସୁଖ ବୋଲି ମଣିବ,—ଏହାହିଁ କ'ଣ ମଣିଷର ପ୍ରକୃତି, ମଣିଷ ଭିତରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବା ବିଧାତାର ପ୍ରକୃତି ?

ବୈଜ୍ଞାନିକମାନେ ବି ବେଳେ ବେଳେ ମଣିଷର ପ୍ରକୃତି ଏଥିକି ଭିତରେ ବନ୍ଧାହୋଇ ରହିଛି ବୋଲି କେତେ ଅଙ୍କ କଷି କହିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଛନ୍ତି । ପୃଥିବୀର ଅଧିକାଂଶ ରାଜନୀତିକତା ଓ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟତା ଏହିପରି ଏକ ଗାତ ଭିତରକୁ ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଲୁବ୍‌ଧ କରି ଆଣିଛି, ସେମାନଙ୍କୁ ଏଇଠି ଅଟକାଇ ରଖିଛି । ମାତ୍ର, ନିଜକୁ ଜୀବନର ଅସଲ ନିୟତି ପାଖରେ ଭିତରେ ତଥା ବାହାରେ ଏକ ଯନ୍ତ୍ର ଭଳି ସମର୍ପି ଦେଇଥିବା ମଣିଷ କଦାପି ସେହି ପ୍ରଲୋଭନରେ ପଡ଼ି ଯିବ-ନାହିଁ । ସିଏ ପାଖୁଡ଼ା ପାଖୁଡ଼ା ହୋଇ ଫୁଟି ଉଠିବାକୁ ଓ ଆହୁରି ଆଗକୁ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଥିବା ନାଗରିକ ଦିବ୍ୟ ସମ୍ଭାବନାଗୁଡ଼ିକୁ ମଧ୍ୟ ପାଖୁଡ଼ା ପାଖୁଡ଼ା କରି ଫୁଟାଇ ପାରିବାକୁ କୋଉ ଅନ୍ତର୍ଗୁରୁ ପାଖରୁ ମନ୍ତ୍ର ପାଇଥିବ କେଜାଣି, ସିଏ ଆଦୌ ଅଟକି ରହିବନାହିଁ । ସେ ଗୁହାପରେ ଗୁହାର ଆବିଷ୍କାର କରୁଥିବ,—ରନ୍ଧ୍ରୁପରେ ରନ୍ଧ୍ରର ଆବିଷ୍କାର କରୁଥିବ । ଭୂମାର କଳ୍ପନାଟିକୁ ସିଏ କେବଳ ଏକ ଆପେକ୍ଷିକ ଅର୍ଥ ଦେଇ ଗ୍ରହଣ କରୁଥିବ । ବାହାରେ ତାକୁ କେତେ କିଏ ବୋକା ବୋଲି କହିବେ, ମାତ୍ର ସେ ତଥାପି ନିଜ ଚେତନାଧରେ ତା'ର ଅସଲ ବଢ଼ନ୍ତିଟି ଉପରେ ହିଁ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଆସ୍ଥା ରଖିଥିବ ।

୯ । ୧୧ ୯୦

ମ୍ୟାଟ୍ରିକ୍ ପାଠ ପଢ଼ିଲାବେଳେ **Time you old gipsyman** ବୋଲି ଗୋଟିଏ ଇଂରାଜୀ କବିତା ଆମର ପଢ଼ା ହୋଇଥିଲା । ସମୟ, ଅର୍ଥାତ୍ ସଭ୍ୟତା ପୃଥିବୀରେ କୌଣସି ଗୋଟିଏ ଜାଗାରେ କେବେ ସ୍ଥାୟୀ ହୋଇ ରହି-ନାହିଁ; ମିଶର, ବେବିଲୋନ୍, ଗ୍ରୀସ୍ ଓ ରୋମ—ଏହିପରି ସ୍ଥାନକୁ ସ୍ଥାନ ହୋଇଛି ବୋଲି ସେହି କବିତାରେ କହିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରାଯାଇଛି ।

ସେକାଳର, ଅର୍ଥାତ୍ ପ୍ରାଚୀନ ସଭ୍ୟତାର ମଣିଷ ପୃଥିବୀ କହିଲେ ସାଧାରଣତଃ ତା' ନିଜ ଆକାଶ ଅର୍ଥାତ୍ ନିଜର ସଭ୍ୟତା ଜଗତଟିକୁ ବୁଝୁଥିଲା । ଆଧୁନିକ ମଣିଷ ଏହି ପୃଥିବୀର ଯେକୌଣସି ସ୍ଥାନରେ ଥାଉ ଅଥବା ଯେକୌଣସି ସଂସ୍କୃତି ଦ୍ୱାରା ପାଳିତ ଓ ପୁଷ୍ଟ ହେଉଥାଉ ପଛକେ, ଆକାଶ କହିଲେ ତାକୁ ଅନ୍ତତଃ ଏହି ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀକୁ ହିଁ ବୁଝିବାକୁ ହେବ । ସିଏ ତା' ନିଜ ସଦନରେ ଯାହା କରୁଛି ବା ଯାହା ପାଉଛି, ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀ ସହିତ ତାହାର ସୂତ୍ର ଅବଶ୍ୟ ଲାଗିଥିବ, ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀ ସହିତ ତା'ର ଅବଶ୍ୟ ଏକ ଆତ୍ମିକ ସଙ୍ଗତି ରହିଥିବ । ନଚେତ୍, ତା ନିଜ ସଦନରେ ଏବଂ ବୃହତ୍ତର ପୃଥିବୀରେ ମଧ୍ୟ ସେ ବହୁ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ଭିଆଇବାରେ ହୁଏତ ଏକ ନିମିତ୍ତରୂପେ ହିଁ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବ । ନିଜର ସଦନଟିରେ ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀଟିକୁ ଓ ସମଗ୍ର କାଳଟିକୁ ଅନୁଭବ କରିବାଲାଗି ଯେଉଁ ଚେତନା ମଣିଷ ପାଖରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ପ୍ରେରକ ହୋଇ ରହିଥିବା ଦରକାର, ଅସଲ ଶିକ୍ଷା ସେହି ଚେତନା ଲାଗି ହିଁ ଏକ ବାତାୟନ ଖୋଲିଦେଇ ପାରୁଥିବା ଉଚିତ । ନିଜ ଅତୀତ, ନିଜ ସଂସ୍କୃତି, ନିଜ ଦେଶ ଓ ନିଜର ଭବିଷ୍ୟ,—ଏସବୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସୁନ୍ଦରକଥା, ଅନେକ ଭଲ କଥା,—ମାତ୍ର ଏଗୁଡ଼ିକର ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀ ସହିତ ଏକ ସଙ୍ଗତି ଅବଶ୍ୟ ରହିଥିବା ଦରକାର । ଏହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ପୃଥିବୀର ବାଦଗୁଡ଼ାକ ଆଉ ବେଶୀଦିନ ପାଇଁ ମୋଟେ ମନୁଷ୍ୟର ଶ୍ରେଷ୍ଠତମ ନିଯୁକ୍ତିଟିର ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଖାପ ଖାଇଲାପରି ମନେ ହେଉନାହିଁ । ପୁରାତନ ଧର୍ମଗୁଡ଼ିକ ପରି ଏହି ବାଦଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ କ୍ରମେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅଯଥେଷ୍ଟ ବୋଲି ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇଯିବେ । ପରିଚିତ ସବୁ ମାଟି ଅକାମୀ ବୋଲି ସାବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଯିବେ । ସେତେବେଳେ ଯେଉଁ ଚେତନା ମଣିଷକୁ ତଥାପି ଧରି ରଖିବ, ତାକୁ ନିଦା ମାଟିଟିଏ ଓ ନିଦା ଆକାଶଟିଏ ଯୋଗାଇଦେବ, ମୁଁ ତାହାକୁ ଦିବ୍ୟ ଚେତନା ବୋଲି ମଧ୍ୟ କହିପାରିବ ।

୧୦ । ୧୧ । ୯୦

ପୃଥିବୀର ଦୋକାନମାନଙ୍କରେ ଭଲ ଭଲ ଦ୍ରବ୍ୟ ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇ ରହିଛି । ହାତ ବୁଲାଇ ଆଣିବା ମାତ୍ରକେ ମୁଠାରେ ମୁଠା ପଇସା ପାଖକୁ ଆସି-ଯାଉଛି ଓ ସେଇଥିରୁ କେତେ ସୁଖର ଦ୍ୱାର ଏକାବେଳେକେ ସାହାଣ ମେଲା ହୋଇଗଲା ବୋଲି ଏକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଦେଇଯାଉଛି । ମଣିଷର ବୁଦ୍ଧି ଯେତିକି ବଢ଼ୁଛି ଓ ସନ୍ଦିଗ୍ଧ ହେଉଛି, ପଇସା ଓ ଆହୁରି ପଇସା କମାଇବାର ବାଟଗୁଡ଼ାକ ମଧ୍ୟ ସେତିକି ପ୍ରଶସ୍ତ ହେବାରେ ଲାଗିଛି । ମଣିଷ ଭିତରେ ରହିଥିବା ଦ୍ରବ୍ୟଲୋଭୀ ପୁରାତନଟା ଫର୍କ୍ କରି ଏହି ନୂଆ ବଜାର ଭିତରକୁ ଡେଇଁ ପଡ଼ିବାଲାଗି ଆପଣାର ସଂସ୍କାରଗୁଡ଼ାକ ଠାରୁ ଏବଂ ବାହାରେ ତାକୁ ଘେରି ରହିଥିବା ଉତ୍ତେଜନାକାଙ୍କ୍ଷୀ

ପରିବେଶଟି ଠାରୁ କେତେ କେତେ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ପାଉଛି । ଏହି ପ୍ରଲୋଭନ ଆହୁରି ବଢ଼ିବ, ଏହି ବଜାର ଆହୁରି ଅଧିକ ହେବ, ପୃଥିବୀରେ ଦ୍ରବ୍ୟ ବହୁଗୁଣିତ ହେବ । ଏଠି କୋଟି କୋଟି ମଣିଷ ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକ ବସ୍ତୁ ଦ୍ରବ୍ୟରୁ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇ ରହିଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଡ଼ିକର ଆବଶ୍ୟକତା ମଧ୍ୟ ଅବଶ୍ୟ ରହିଥିବ । ମାତ୍ର, ମୋ ପେଟ ମୋ' ମନ ଅନୁସାରେ ପୂରି ଯାଇପାରୁଛି ଯେତେବେଳେ, ଅସଲ ମଣିଷଟିଏ ହୋଇ ପାରିବାଲାଗି ଓ ଅସଲ ସଦନଟି ମଧ୍ୟରେ ଆପଣାର ସୂତ୍ରଗୁଡ଼ିକୁ ଠାବ କରି ପାରିବାଲାଗି ମୋ' ପାଇଁ ଏକ ସମର୍ଥ ପରିବେଶ ମିଳିପାରୁଛି ଯେତେବେଳେ, ସେତେବେଳେ ମୁଁ ତଥାପି କାହିଁକି ତୁଚ୍ଛା ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଡ଼ାକୁ ଲୋଡ଼ିବି ତଥାପି କାହିଁକି ତୁଚ୍ଛା ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଡ଼ାକ ଦ୍ୱାରା ଆପଣାର ଶୂନ୍ୟଗୁଡ଼ାକୁ ଭର୍ତ୍ତି କରି ରଖିବା ଲାଗି ବହୁବିଧ ଆଡ଼ମ୍ବର ସହିତ ମୁଁ ଛକପକ ହେଉଥିବି ?

ତେଣୁ ଏହି ସଙ୍କଟରେ ମୋ'ର ଚେତନା ହିଁ ମୋ'ର ଅସଲ ବନ୍ଧୁ ହୋଇ ରହିବ । ସେହି ଅସଲ ବନ୍ଧୁ ହିଁ ମୋ' ଜୀବନର ଦ୍ରବ୍ୟଶରୀରରେ ଅସଲ ଶାରନିକୁ ପକାଇ ସୁସ୍ଥ ସୀମାଟିକୁ ସ୍ଥିର କରିନେବାରେ ମୋତେ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ସାହାଯ୍ୟ କରିବ । ଏହା ଏକ ନୈତିକ ପ୍ରଶ୍ନ ଆଦୌ ନୁହେଁ । କାରଣ ଏହି ସମସ୍ୟାଟି ମୂଳତଃ ଏକ ଅନୁରାଗର ସମସ୍ୟା, ଏକ ଅନୁରାଗମୟ ସମର୍ପଣର ସମସ୍ୟା ବୋଲି ମାନିବାର ସମସ୍ୟା ଆଦୌ ନୁହେଁ, ତଥାକଥିତ ସଂଯମର ସମସ୍ୟା ମଧ୍ୟ ନୁହେଁ । ଏହା ଏକ ସମ୍ମତିର ସମସ୍ୟା, ଚେତନାରୂପୀ ବନ୍ଧୁଟି ପାଖରେ ଆପଣାର ସମ୍ମତିଟିକୁ ଜଣାଇ ପାରିବାର ସମସ୍ୟା ।

୧୧ । ୧୧ । ୯୦

ଏକାବେଳେକେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ, ପୁଣି ଏକାବେଳେକେ ସାମୂହିକ;— ବୋଧହୁଏ ତାହାହିଁ ହେଉଛି ଜୀବନକୁ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ସୌଭାଗ୍ୟବନ୍ତ ଭାବରେ ଅନୁଭବ କରି ପାରିବାର ଏବଂ ବଞ୍ଚି ପାରିବାର ଏକମାତ୍ର ଉପାୟ । ଅନ୍ୟ ମଣିଷ-ମାନଙ୍କ ସହିତ ରହିଥିବା ସମ୍ବନ୍ଧଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ଏକାବେଳେକେ ନିବିଡ଼, ପୁଣି ଏକାବେଳେକେ ମୁକ୍ତ । ଭଗବତ୍ ସମ୍ବନ୍ଧ କହିଲେ ଏହି ଜାଗତିକ ଜୀବନସ୍ତରରେ ତାହାକୁ ହିଁ ବୁଝାଇ ପାରୁଥିବା ଉଚିତ ।

କେବଳ ପରିବେଶ ଏକଥା କରି ପାରିବନାହିଁ । କେବଳ ରାଜନୀତିକ କୌଣସି ନା କୌଣସି ପୁନଃସଂସ୍ଥାପନ ଦ୍ୱାରା ତାହା ହୋଇ ପାରିବନାହିଁ । ତୁଚ୍ଛା ଆଦର୍ଶବାଦ ମଧ୍ୟ କଦାପି ସେଯାଏ ଯାଇ ପାରିବନାହିଁ । ସନ୍ନ୍ୟାସୀର ଆଦର୍ଶବାଦ ନୁହେଁ ଅଥବା ସଂସାରୀର ଆଦର୍ଶବାଦ ମଧ୍ୟ ନୁହେଁ । ଦୂର ଓ ନିକଟକୁ

ଏକାବେଳେକେ ଏକାନ୍ତ ଅଭିନ୍ନ ଭାବରେ ବଞ୍ଚିପାରିଲେ ଯାଇ ତାହା ସମ୍ଭବ ହେବ । ଅର୍ଥାତ୍, ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିକଟ ହୋଇ ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଅବାରିତ ଭାବରେ ସଂପ୍ରସାରିତ ହୋଇ ରହି ପାରୁଥିବ; ଏବଂ, ଅତ୍ୟନ୍ତ ସଂପ୍ରସାରିତ ହୋଇ ରହି-ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିକଟରେ ରହିଥିବା ପରି ଅନୁଭବ ହେଉଥିବ । ଉପ-ନିଷଦରେ ତାଙ୍କୁ ଏକାବେଳେକେ ଦୂର ଏବଂ ନିକଟ ବୋଲି କୁହାଯାଇଛି । ସେଇ ବିଶ୍ୱ, ପୁଣି ସେଇ ବିନ୍ଦୁ । ଏହି କଥାଟିକୁ ବଞ୍ଚିପାରିଲେ ଯାଇ ତାଙ୍କୁ ଏକାବେଳେକେ ବିନ୍ଦୁ ଓ ବିଶ୍ୱ ଭାବରେ ବଞ୍ଚିବା ସମ୍ଭବ ହେବ । ଡୋରଗୁଡ଼ିକ ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିବିଡ଼ ହୋଇ ରହିଥିବ, ମାତ୍ର କଦାପି କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ମଧ୍ୟ ବାନ୍ଧି ପକାଉ ନଥିବ । ଡୋରଗୁଡ଼ିକ ସଂପ୍ରସାରିତ ହୋଇ ରହିଥିବ । ଏହାହିଁ ତ ଅହଂରୁ ମୁକ୍ତି । ଯାବତୀୟ ପ୍ରକାରର ସାମୂହିକ ଅହଂରୁ ମୁକ୍ତି, ପୁଣି ଯାବତୀୟ ପ୍ରକାରର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଅହଂରୁ ମଧ୍ୟ ମୁକ୍ତି । ମଣିଷ ନିଜର ସଦନଟିକୁ ଏହିଭଳି ଏକ ସଙ୍ଗମସ୍ଥ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ସ୍ତର ମଧ୍ୟକୁ ପ୍ରେରିତ କରି ରଖି ନଥିଲେ ତା'ର ରାଜନୀତି ତା'ର ସମାଜଭାବନା ଏବଂ ତା'ର ଆଦର୍ଶବାଦ ତାକୁ କଦାପି ବେଶୀ ଦୂର ନେଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ତାକୁ ଅଳପଗୁଡ଼ାକୁ ସବୁକିଛି ବୋଲି କହିବାଲାଗି ମନ୍ଦପ୍ରରୋ-ଚନା ଦେବାରେ ଲାଗିଥିବ । ଫଳରେ ସେ ବାହାରେ କେତେ ଫୁଲାଇ ହୋଇ ରହିଥିବ, କେତେ ନା କେତେ କରାମତି ଦେଖାଇ ହେଉଥିବ, ମାତ୍ର ଭିତରେ ଅର୍ଥାତ୍ ଡୋରଗୁଡ଼ିକର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିଃସଙ୍ଗ ଓ ଅସହାୟ ହୋଇ ରହିଥିବ ।

୧୨ । ୧୧ । ୯୦

ଇସ୍ରାଏଲ୍‌କୁ ଆସି ମୁଁ ଭାରତବର୍ଷ ବିଷୟରେ ମଧ୍ୟ କେତେ କଥା ଜାଣି-ବାକୁ ପାଉଛି । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, ପଣ୍ଡିତା ଲକ୍ଷ୍ମୀବାଈଙ୍କ କଥା ନିଆଯାଇ-ପାରେ । ସେ ବ୍ରାହ୍ମଣଘରେ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ଅଳ୍ପ ବୟସରେ ବିଧବା ହେଲେ । ସେ ତା'ପରେ ଖ୍ରୀଷ୍ଟଧର୍ମ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ଓ ବିଧବାମାନଙ୍କୁ ଜୀବନ ସଂସ୍ଥାନ ଲାଗି ଏକ ସୁଦୃଢ଼ ମୂଳଦୁଆ ଯୋଗାଇ ଦେବାର ଅଭିଳାଷରେ କେତେ-ପ୍ରକାର କାର୍ଯ୍ୟରେ ମନ ଦେଇଥିଲେ । ବିଧବାମାନଙ୍କର ତାଲିମ ପାଇଁ ସିଏ ନିଜର ଗୋଟିଏ ଛାପାଖାନା ବସାଇଥିଲେ । ମୂଳ ହିବ୍ରୁ ଓ ଗ୍ରୀକ୍‌ଭାଷା ଶିଖି ସେ ନିଜେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବାଇବେଲର ମରାଠୀ ଅନୁବାଦ କରିଥିଲେ ଓ ତାହାକୁ ନିଜ ଛାପାଖାନାରୁ ଛପାଇ ବାହାର କରିଥିଲେ । ପାଦ୍ରୀମାନେ ଆଗରୁ ବାଇବେଲ୍‌ର ଯେଉଁ ଅନୁବାଦ କରିଥିଲେ, ତାହା ତାଙ୍କ ମନକୁ ଆଦୌ ପାଇନଥିଲା । ସେଥିରେ ଗୁଡ଼ାଏ ସାଧୁ ସଂସ୍କୃତଶବ୍ଦ ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇଥିଲା ଓ ସାଧାରଣ ଲୋକେ

ତାହାକୁ ବୁଝି ପାରୁନଥିଲେ । ପଣ୍ଡିତା ରମାବାଈ ଅତି ସରଳ ମରାଠୀରେ ବାଇବେଲ୍‌ର ଅନୁବାଦ କରିଥିଲେ ।

ମୁଁ ଡାକଟିକେଟରୁ ହିଁ ପଣ୍ଡିତା ରମାବାଈଙ୍କୁ ସର୍ବପ୍ରଥମେ ଚିହ୍ନିଲି । ତାଙ୍କ ଚିତ୍ରଟିକୁ ଦେଖିଲି ସିନା, ମାତ୍ର ସେ କିଏ ଓ କ'ଣସବୁ କରିଛନ୍ତି ବୋଲି ତାଙ୍କ ସ୍ମୃତିରେ ଗୋଟିଏ ଡାକଟିକେଟ ବାହାରିଛି, ସେ ବିଷୟରେ ମୋ'ର କୌଣସି ଜ୍ଞାନ ନ ଥିଲା । ହଁ, ହୁଏତ ଅନୁମାନ କରି ଦେଇଥିଲି ଯେ, ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମରେ ତାଙ୍କର କୌଣସି ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ଅବଦାନ ହୁଏତ ରହିଥିବ । ପ୍ରାୟ ଶହେବର୍ଷ ତଳେ ଜଣେ ବିଧବା ମହିଳା ଏତେ କଥା ସାଧି କରିପାରିଥିଲେ ବୋଲି କାଲି ଜାଣିବାକୁ ପାଇଲି । ଇସ୍ରାଏଲ୍‌ର ମହାନ୍ ପୁରୁଷ ଶ୍ରୀ ମାର୍ଟିନ୍ ବୁବର୍ ଏବେ ଅର୍ଥାତ୍ ପ୍ରାୟ ଚାଳିଶିବର୍ଷ ତଳେ ମୂଳ ହିବ୍ରୁ ଭାଷାରୁ ld Testamentର ଅନୁବାଦ କରିଛନ୍ତି । ପୃଥିବୀବ୍ୟାପୀ ତାହାର ଆଲୋଚନା ଓ ଚର୍ଚ୍ଚା ହେଉଛି । ଯଦି ମୁଁ ପଣ୍ଡିତା ରମାବାଈଙ୍କ ବିଷୟରେ ଆଗରୁ ଜାଣିଥାନ୍ତି, ତେବେ ୧୯୫୩ ମସିହାରେ ଶ୍ରୀ ବୁବରଙ୍କ ସହିତ ମୋ'ର ସାକ୍ଷାତ ସମୟରେ ଭାରତର ଜଣେ ମହିଳା ଆଗରୁ ଏପରି ଏକ ଅନୁବାଦ କରିଛନ୍ତି ବୋଲି କହି-ପାରିଥାନ୍ତି । ପୁଣି ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ବୁବର୍ ନିଶ୍ଚୟ ଭାରି ଖୁସୀ ହୋଇଥାନ୍ତେ ।

୧୩ । ୧୧ । ୯୦

ଏଡ଼େ ଛୋଟିଆ ଦେଶ ଜାପାନ । ଏକଦା ସେଠି ଲୋକମାନେ ରାଜାଙ୍କୁ ସିଧା ଭଗବାନଙ୍କର ମୂର୍ତ୍ତି ବୋଲି ମାନୁଥିଲେ । ବର୍ତ୍ତମାନ ମଧ୍ୟ ଜାପାନରେ ରାଜା ଅଛନ୍ତି, ମାତ୍ର ତାଙ୍କର କୌଣସି କ୍ଷମତା ନାହିଁ । ତଥାପି ସେଠାରେ ଜଣେ ନୂଆ ରାଜାଙ୍କର ଅଭିଷେକ ପାଇଁ କୋଟି କୋଟି ପରିମାଣରେ ଅର୍ଥ ବ୍ୟୟିତ ହେଲା ! ଆଡ଼ମ୍ବରଟିକୁ ଆହୁରି ଆଡ଼ମ୍ବରମୟ କରିବା ନିମନ୍ତେ ପୃଥିବୀର ଶହେ ଷାଠିଏ ଜଣ ରାଷ୍ଟ୍ରନେତା ସେଥିରେ ଯୋଗ ଦେବାକୁ ନିମନ୍ତ୍ରିତ ହୋଇ ଆସିଥିଲେ ।

ଗୋଟାଏ ପାଖରେ ଅପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ଧନ ବଢ଼େ, ମାତ୍ର ଅପର ପକ୍ଷରେ ବିଚାର ସେହି ପୁରୁଣା ମରହଟ୍ଟୀ ହୋଇ ପଡ଼ି ରହିଥାଏ,— ସମ୍ଭବତଃ ସେତେ-ବେଳେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ପୁରାତନ ପାରମ୍ପରିକ ରୀତିରେ ଆଡମ୍ବରଗୁଡ଼ାକୁ ଦେଖାଇ ହେବା ବ୍ୟତୀତ ମଣିଷ ପାଖରେ ଆଉ କିଛିହେଲେ ନଥାଏ । ଜାପାନର ଧନ ଗତ ଅର୍ଦ୍ଧଶତାବ୍ଦୀ ମଧ୍ୟରେ କୋଟିଏ ଗୁଣ ଅଧିକ ହୋଇଛି, ପୃଥିବୀର ବଜାରରେ ଜାପାନୀ ବ୍ୟବସାୟ ସତେଅବା ସମସ୍ତଙ୍କୁ ପରାଜିତ କରି ନାଲିଛକା ପରେ ନାଲି-ଛକା ବାଢ଼େଇବାରେ ଲାଗିଛି । ମାତ୍ର, ନଜର ଗୁଡ଼ାକ ସେଇ ପୁରୁଣା ନଜର

ହୋଇ ରହିଛି । ସୁନାରେ ରୁପାରେ ବାଛି ଗୁଡ଼ିଲେ ଯେ ଗୋଟାଏ ସମୂହର ନଜର ଆପେ ଆପେ ବଦଳି ଯାଏନାହିଁ, ଏହାକୁ ଆମେ ତାହାର ଏକ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ-ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିପାରିବା । ତେଣୁ, ସେହି ପୁରୁଣା ରାଜା ହିଁ ଆଧୁନିକ ଗୋଟାଏ ଜାତିର ଆଡ଼ମ୍ବରମୟ ପ୍ରତୀକ ହୋଇ ନ ରହିଲେ ଜାପାନ ରାଜାକୁ ହିଁ ପ୍ରତୀକ କରି ରଖିଥିବା ପୃଥିବୀର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦେଶ ପରି ମୋଟେ ବଢ଼ିଆ ଦେଖା ଯିବନାହିଁ । ସମ୍ଭବତଃ ସେହିଭଳି ଏକ ଆଶଙ୍କା ହେତୁ ଜାପାନ ଦେଶର ସରକାର ଆଗକାଳର ରାଜକୀୟ ଆଡ଼ମ୍ବରରେ ଦେଶରେ କୌଣସି କ୍ଷମତା ନଥିବା ଗୋଟିଏ ପିତୁଳାର ଅଭିଷେକ ପାଇଁ ଆଗକୁ ବାହାରି ପଡ଼ୁଛନ୍ତି । ଦେଶର ମନୀଷମାନେ ହେଉଛନ୍ତି ଦେଶର ଅସଲ ପ୍ରତୀକ । ଯାବତୀୟ ଆଡ଼ମ୍ବର ପଛରେ ରହିଥିବା ହୃଦୟଟି ହେଉଛି ସକଳ ଆଡ଼ମ୍ବରର ଅସଲ କଥା,— ଏହି କଥାଟିକୁ କହିବାଲାଗି ଜାପାନରେ ହୁଏତ ଏକ Neo-Zen ବୌଦ୍ଧ ସନ୍ଦେଶର ଆବଶ୍ୟକତା ଆଜି ରହିଛି । ପୁରୁଣା Zen ମାନେ ତ ମଠ ଭିତରେ ଆପଣାକୁ ଆବଦ୍ଧକରି ରଖିଛନ୍ତି । ସେମାନେ କଦାପି ସେହି କାର୍ଯ୍ୟଟିର ଯୋଗ୍ୟ ହୋଇ ପାରିବେ ନାହିଁ ।

୨୪ । ୧୧ । ୯୦

ସାରା ବିଶ୍ୱର ସାଧୁକାର ରାଷ୍ଟ୍ରମାନେ ସାଉଦୀ ଆରବ ଦେଶରେ ତୋପ କମାଣ ଓ ସୈନ୍ୟବାହିନୀ ଆଣି ଜମା କରୁଛନ୍ତି । ପୃଥିବୀକୁ ଏକ ସାନ ଅଥଚ ଅତିଗର୍ବୀ ଡିକ୍ଟେଟର୍ ହାତରୁ ରକ୍ଷା କରିବାକୁ । ଅର୍ଥାତ୍ ପ୍ରମାଣ କରିବାକୁ ଯେ, ବଡ଼ ବଡ଼ ଅଧିକ କୁଶଳୀ ରାଷ୍ଟ୍ରମାନଙ୍କର ଶକ୍ତି ଆଗରେ ଗୋଟିଏ କୁନି ଡିକ୍ଟେଟରର ମୁହଁ ଭଙ୍ଗୀ ଦେଖାଇବାକୁ ଆଦୌ କୌଣସି ଅଧିକାର ନାହିଁ । ଅର୍ଥଶକ୍ତି ଏବଂ ଅସ୍ତ୍ରଶକ୍ତି ବଳରେ democracy ମାନେ ଯେ ଏତେ, wild ହୋଇ ପାରନ୍ତି ଓ ଏତେ ଟିକିଏ ଖୁରୁଖିଆ ଦେଖିଲେ ତଡ଼ାବାଡ଼ ଧରି ଉନ୍ମତ୍ତପ୍ରାୟ ହୋଇ ବାହାରି ପାରନ୍ତି, ଆମ ଆଧୁନିକ ବୁଦ୍ଧିସମ୍ପନ୍ନ ସଂସାରରେ ତାହା ଅବଶ୍ୟ ଏକ ଭାରି କଉତୁକିଆ ଉଦାହରଣ ହୋଇ ରହିବ । ମାତ୍ର, ଯୋଉ ଦେଶର ବାରପଟେ ପ୍ରାୟ ଅଧେ ପୃଥିବୀର ଅସ୍ତ୍ରବଳ ଜମା ହେବାରେ ଲାଗିଛି, ସେଠା ରାଜା ଆଦେଶ ଦେଇଛନ୍ତି ଯେ, ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକମାନେ ନିଜେ ମୋଟରଗାଡ଼ୀ ଚଳାଇ ପାରିବେ ନାହିଁ । ସାଧାରଣତଃ ସରକାରମାନଙ୍କର କୌଣସି ଧର୍ମ ରହିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । ମାତ୍ର ତଥାପି ଆମ ପୃଥିବୀରେ କେତେକ ଧର୍ମଭ୍ରଷ୍ଟ ରାଷ୍ଟ୍ର ବା ସରକାର କୌଣସି ଏକ ଧର୍ମକୁ ନିଜର ଧର୍ମ ବୋଲି ଆଇନ୍ ଦ୍ୱାରା ଘୋଷଣା କରାଇ ନେଇଛନ୍ତି । ସାଉଦୀ ଆରବର ସରକାର ସେହିଭଳି ଏକ ସରକାର ।

ସେଠାରେ ସରକାର ଇସ୍‌ଲାମ୍‌ ଧର୍ମକୁ ମାନନ୍ତି । ସ୍ତ୍ରୀଲୋକମାନେ ମୋଟରଗାଡ଼ୀ ଚଳେଇବା ଇସ୍‌ଲାମ୍‌ ବିରୋଧୀ ବୋଲି ସେଠି ସରକାରୀ ରାଜକର୍ତ୍ତାମାନେ ବିଚାର କରୁଛନ୍ତି । ଇସ୍‌ଲାମ୍‌ର ଧର୍ମସଂହିତାଗୁଡ଼ିକ ଲେଖା ହେଲାବେଳେ ମୋଟର ଗାଡ଼ୀର କଳ୍ପନା ବି କେହି କରିନଥିବେ । ତଥାପି, ତାହାର ଅନୁସାରେ ଏବର ରାଜାମାନେ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ମୋଟରଗାଡ଼ୀ ଚଳାଇବାର ଅଧିକାର ଦେବାକୁ ଏକାନ୍ତ ନାରାଜ । ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀ ଲାଗି ମଧ୍ୟ ଏହା ଆଦୌ କମ୍‌ କଉତୁକିଆ କଥା ନୁହେଁ ।

କାଲି ସେଠି ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକମାନଙ୍କ ତରଫରୁ ସତ୍ୟାଗ୍ରହ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଛି । କେତେ ଶହ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ ଏକାଠି ମୋଟରଗାଡ଼ୀ ଚଳାଇ ରାଜଧାନୀରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୃଶ୍ୟମାନ୍‌ ଭାବରେ ବିକ୍ଷୋଭ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିଛନ୍ତି । ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ଚାକିରିରୁ ବରଖାସ୍ତ ହେବେ ବୋଲି ସରକାର ଧମକ ଦେଇ ସାରିଲେଣି । କାଳ ବିରୁଦ୍ଧରେ କାଳ ଲଢ଼ିବାର ଇଏ ମଧ୍ୟ ଏକ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ । ଏହି ଯୁଦ୍ଧରେ ଆଖର ମଣିଷ ହିଁ ଜିତିବ ।

୧୫ । ୧୧ । ୯୦

ଅତିଥିଭବନରେ ସଫାସଫି ଓ ଝାଡ଼ାଝାଡ଼ି କାମ କରୁଥିବା ପିନ୍ନା—ସେ ତେର ବର୍ଷ ବୟସରେ ଭାରତବର୍ଷରୁ ଇସ୍ରାଏଲ୍‌ ଆସିଥିଲେ । ବର୍ତ୍ତମାନ ସେ ଗୋଟିଏ ଘରର ମାଆ । ବଡ଼ ପିଲାମାନେ କାମରେ ଲାଗିଗଲେଣି । ସାନମାନେ ଜେରୁଜେଲମ୍‌ରେ ପାଠ ପଢ଼ୁଛନ୍ତି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦିନ ପ୍ରାୟ ତିରିଶି ଚାଳିଶି କିଲୋମିଟର ଦୂରରୁ ସେ କାମ କରିବାକୁ ଏଠାକୁ ଆସନ୍ତି । ଦିନମାନର କମାଣି ସାରି ଉପରଓଳି ଆଡ଼କୁ ପୁଣି ଗାଆଁକୁ ଫେରିଯାଆନ୍ତି ।

ମୁଁ ପ୍ରଥମ ଦିନ ଯେତେବେଳେ ଅତିଥିଭବନରେ ରହିବାକୁ ଆସିଲି, ସେତେବେଳେ ବନ୍ଧୁମାନେ ପିନ୍ନାଙ୍କ ସହିତ ମୋ'ର ପରିଚୟ କରାଇ ଦେଇଥିଲେ । ମୁଁ ଭାରତରୁ ଆସିଛି ବୋଲି ସେମାନେ ତାଙ୍କୁ କହିଥିଲେ ଓ ସେ ମଧ୍ୟ ଭାରତରୁ ଆସିଛନ୍ତି ବୋଲି ମୋତେ କହିଥିଲେ । ପିନ୍ନା ମରାଠୀ କହି ପାରନ୍ତି ଓ ହିନ୍ଦୀ ବୁଝନ୍ତି; ମୁଁ ହିନ୍ଦୀ କହେ, ମରାଠୀ ଅଳପ ଅଳପ ବୁଝିପାରେ । ଏହି ସପ୍ତାହାନ୍ତରେ ସେ ଥରେ ମୋ'ର କୋଠରିଟିକୁ ସଫା କରିବାକୁ ଆସିଥିଲେ, ତାଙ୍କ ସହିତ 'ମୋ'ର ସେତିକି ଯାହା ଦ୍ୱିତୀୟ ଭେଟ ହୋଇଥିଲା । ମାତ୍ର ଗୁରୁଦିନ ତଳେ ସକାଳେ ମୁଁ ମୋ'ର କର୍ମସ୍ଥାନକୁ ବାହାରି ଯାଉଥିବା ବେଳେ ପିନ୍ନା ମୋତେ ପଛରୁ Uncle ବୋଲି ଡାକିଲେ ଏବଂ କହିଲେ, ଆପଣଙ୍କ ପାଇଁ ମୁଁ ଘରୁ ଆଳୁ ଭଜା ଆଣିଛି । ରସୁଣ, ଅଳପ ମସଲା

ଓ କଞ୍ଚା ଲଙ୍କା ଦେଇ ତିଆରି ହୋଇଛି, ଗରମ ବି ଅଛି,—ଆପଣ ଖାଇବେ । ନାହିଁ କରିବା ପାଇଁ କୌଣସି ବାଟ ନଥିଲା । ମୁଁ ନେଲି ଓ ଘରେ ରଖି ତାକୁ ଦୁଇଓଳି ଖାଇଲି । ଦୋକାନରେ ଖାଇ ଖାଇ ବୋଉ ଘରର ଖାଇବା ସକାଶେ ଲୋଭି ମନ ସତେଅବା ଟାକି ବସିଥିଲା, ତା'ର ଅଭିଳାଷ ପୂର୍ଣ୍ଣ କଲା । ଆମ ଅଙ୍କ ହିସାବର ସଂସାରରେ ଯାହାକୁ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବୋଲି କୁହାଯାଏ, ତା' ବାହାରେ ଆଉ ଏକ ସ୍ତରରେ ମଧ୍ୟ ଏକ କର୍ତ୍ତବ୍ୟର ଧାରା ରହିଛି, ଯାହା ମଣିଷକୁ ପ୍ରତିବଦଳରେ ଆଦୌ କିଛି ମାଗେନାହିଁ । ମାତ୍ର ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା କିଣିନିଏ । ସେହି କିଣିନେବାର ଯେଉଁ ସୂତ୍ରଟି, ତାହାର ନାମ ଶ୍ରଦ୍ଧା । ଅକାରଣରେ ଶ୍ରଦ୍ଧା, ପ୍ରୟୋଜନର ଅତୀତ ଏକ ଶ୍ରଦ୍ଧା, ଆପଣାକୁ ସତେଅବା ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା ଉନ୍ମୋଚିତ କରିଦେଇ ପାରୁଥିବା ଏକ ଶ୍ରଦ୍ଧା ।

୨୬ । ୧୧ । ୯୦

ବନ୍ଧୁ ଖୋଜ୍ ଖୋଜ୍ ସାରା ସଂସାର ବନ୍ଧୁ ହୋଇଗଲା । ଖାଲି ଯେ ସବୁ ମଣିଷ ଭଲ ଲାଗିଲେ, ସବୁ ସଂସ୍କୃତି ଭଲ ଲାଗିଲା, ସବୁ ଭାଷା ଭଲ ଲାଗିଲା ଓ ସବୁ ବେଭାର ଭଲ ଲାଗିଲା ତା' ନୁହେଁ, ପୃଥିବୀଯାକର ପ୍ରକୃତି ମଧ୍ୟ ଭଲ ଲାଗିଲା । ଭାରତବର୍ଷର ଘନ ଅରଣ୍ୟାନୀ ଯେପରି ଚିତ୍ତକୁ ଅଭିଭୂତ କଲେ, ଇସ୍ରାଏଲ୍‌ର ଏହି ଉଚ୍ଚ ଉଚ୍ଚ ବୃକ୍ଷହୀନ, ଏପରିକି ତୃଣହୀନ ପାହାଡ଼ ଓ ତା ଭିତରୁ ଆଁ' କରି ଅନାଇ ରହିଥିବା ଗହ୍ୱରମାନେ ମଧ୍ୟ ଭଲ ଲାଗିଲେ । ଜୀବନରେ ଏପରି ଏକ ଚେତନା ଅର୍ଥାତ୍ ଆତ୍ମୀୟତାର ସ୍ତର ରହିଛି, ଯେଉଁଠାକୁ ଆସିଗଲେ ସ୍ଥାନନିର୍ବିଶେଷରେ, ପାତ୍ର ନିର୍ବିଶେଷରେ ଅନ୍ତଃପ୍ରବେଶ କରିହୁଏ ଏବଂ ଅନ୍ତଃପ୍ରବେଶ କରି ପାରିବାରୁ ସବୁ ଭଲ ଲାଗେ । ଜୀବନରେ ଆଦୌ କୌଣସି **preference** ନରହିବାର ଯେଉଁ ଅନୁଭବ ଓ ସଂସର୍ଗସ୍ତରଟିର କଥା କୁହାଯାଇଛି, ସମ୍ଭବତଃ ତାହା ଏହିପରି ଏକ ଅନ୍ତଃପ୍ରବେଶ କରିଥିବାର ଭୂମିକୁ ସୂଚାଇ ଦେଉଛି । ଏଥିରେ ମୋହକାତରତାର ଆଦୌ କୌଣସି ସ୍ଥାନ ନାହିଁ ।

ନିଜର କୌଣସି **preference** ନରହିବାର ସ୍ତରଟିକୁ ଅନେକ ମଣିଷ ସତେଅବା ଏକ ଉପେକ୍ଷାର ସ୍ତର ବୋଲି ବୁଝନ୍ତି । ମୁଁ ଏହି କଥାଟିକୁ ଅନୁରାଗର ଏକ ସ୍ତର ବୋଲି ବୁଝେ । ଯାହାକୁ ମିଠା ଭଲ ଲାଗେ, ତାକୁ ଖଟା ବା ପିତା ଭଲ ନଲାଗିବ କାହିଁକି ? ମିଠାର ଯେପରି ଏକ ନିଜସ୍ୱ ସ୍ୱାଦ ରହିଛି, ଖଟା ଓ ପିତାର ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ଏକ ନିଜସ୍ୱ ସ୍ୱାଦ ଅବଶ୍ୟ ରହିଛି । ମିଠା ସହିତ ଯେପରି ଡୋରିଟିଏ ଲାଗି ଯାଇପାରେ, ଖଟା ବା ପିତା ସହିତ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ଡୋରିଟିଏ

ଅବଶ୍ୟ ଲଗା ଯାଇପାରେ । ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆଉ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ କାହିଁକି ରହିବ ? ନିଜର ଫଷ୍ଟକୁ ସତକୁ ସତ ଅନ୍ତପ୍ରବେଶର ଅସଲ ଅନୁରାଗଟି ଦେଇ ଦେଖି ପାରୁଥିଲେ ତଥାକଥିତ ଅନ୍ୟ ଫଷ୍ଟଗୁଡ଼ିକ ସହିତ ମଧ୍ୟ ଏକ ଆତ୍ମୀୟତା ଅବଶ୍ୟ ସମ୍ଭବ ହେବ । ବାସ ସତକୁ ସତ ଭଲ ଲାଗୁଥିଲେ ପ୍ରବାସ ମଧ୍ୟ ଭଲ ଲାଗିବ । ଭବନ ଆଉ ଭୁବନ ଭିତରେ ଯେତେବେଳେ କୌଣସି ଝଗଡ଼ା ରହିବନାହିଁ । ଯାବତୀୟ ବସ୍ତୁ ଓ ବ୍ୟାପାରର ଏକ ଶରୀର ଯେପରି ରହିଛି, ଏକ ଅନ୍ତର୍ପ୍ରାଣ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ଅତ୍ୟନ୍ତ ସୁନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ରହିଛି । ଖାଲି ଡ଼ୋର ଲଗାଇ ପାରିଲେ ହେଲା । ଭିତରେ ସତକୁ ସତ ଡ଼ୋର ଲାଗିଥିଲେ ବାହାରେ ଏହି ସକଳ ସବୁଟି ସହିତ ଲାଗିଥିବା ଡ଼ୋରକୁ ଅନୁଭବ କରିବା ଆଦୌ କଷ୍ଟକର ହେବନାହିଁ ।

୨୭ । ୧୧ । ୯୦

ସ୍ମରଣର ଦିବସ, ସମର୍ପଣର ଦିବସ । ଅସଲ ସ୍ମରଣ ଓ ସମର୍ପଣ ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଯେତିକି ଯେତିକି ଦୂର ହୋଇ ଯାଉଥିବ, ସିଏ ସେତିକି ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ଆସୁଥିବେ । ସିଏ ଯେ ସର୍ବଦା ଅତି ନିକଟରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିବିଡ଼ ଭାବରେ ରହିଥିଲେ, ସେହି ସତ୍ୟାନୁଭୂତିଟି ଅତ୍ୟନ୍ତ ସହଜ ହୋଇ ଆସୁଥିବ ! ସେହି ଅନୁଭୂତି ହିଁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେବ, ପରିଚାଳିତ କରି ନେଉଥିବ । ପରମସଖାଙ୍କର ଧାରାଟି ଠିକ୍ ଏହିପରି ।

ସମର୍ପିତ ମଣିଷର ସ୍ମରଣ ସବୁଦିନର । ବିଶେଷ ଦିନଗୁଡ଼ିକରେ ସିଏ ମଧ୍ୟ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଆନନ୍ଦରେ ଧାଡ଼ି ବାନ୍ଧି ଦର୍ଶନ ଲାଗି ସ୍ପର୍ଶନ ଲାଗି ଛିଡ଼ା ହେବ, ଆଦୌ କୌଣସି ପ୍ରକାର ସଙ୍କୋଚ ବା କୁଣ୍ଠା ଅନୁଭବ କରିବନାହିଁ; ମାତ୍ର ଏହି ବିଶେଷ ଦିନଗୁଡ଼ିକର ସାମୂହିକ ଉପଚାର ଉପରେ ସିଏ କଦାପି ନିର୍ଭରଶୀଳ ହୋଇ ରହିବନାହିଁ । ଦିନେ ଏହିସବୁ ଉପଚାରର ପ୍ରୟୋଜନ ଅବଶ୍ୟ ଥିଲା । ଚଢ଼େଇ ରାବିଲେ ସିନ୍ଦୂରା ଫାଟିଲା ବୋଲି ଜାଣିବାର ପ୍ରୟୋଜନ ଅବଶ୍ୟ ରହିଥାଏ । ମାତ୍ର, ଯାହାର ଜୀବନରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ encounter ଏକ ସିନ୍ଦୂରା ଫାଟିବାର ପ୍ରତିସ୍ଥାର ଅବତାରଣା କରୁଥାଏ, ସିଏ ଚଢ଼େଇମାନଙ୍କର ରାବିବାକୁ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିବ କାହିଁକି ? ସକାଳଗୁଡ଼ିକୁ ଅନୁଭବ କରୁ କରୁ ସିଏ ମଧ୍ୟ ଆପଣାକୁ ଚଢ଼େଇଟିଏ ପରି ଅନୁଭବ କରିବ, ଅନ୍ଧାର ନଯାଉଣୁ ଚଢ଼େଇଟିଏ ପରି ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଯିବ । ବହୁ ଆଗାମୀର ଦିଗ୍‌ବଳୟସ୍ୱରୂପୀ ଶାଖାଉପରେ ବସି ସିନ୍ଦୂରା ଫାଟିବାର ବାର୍ତ୍ତାକୁ ବହନ କରି ଆଣିବାରେ ସେ ନିମିତ୍ତ ହେବ । ଓଡ଼ିଶାରେ ଆମେ ଦିନେ ଏହିଭଳି ଚଢ଼େଇ ହୋଇ ବାହାରିବୁ ବୋଲି ପଣ

କରୁଛୁ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଧନର ସମର୍ପଣ ମାଧ୍ୟମରେ [illegible]ର ସେହି ଅପୂର୍ବ ଉନ୍ମୋଚନକାରୀ କଳାଟିକୁ ଏକ ସ୍ୱାଭାବିକ ପାରସ୍ପରିକତାରେ ପରିଣତ କରିବା ଲାଗି ପଣ କରି ବାହାରିଛୁ । ଆମେ ଏପରି ଏକ ପବନର ସ୍ପର୍ଶ ପାଇଛୁ, ଯାହାର ସ୍ମରଣ ମାତ୍ରକେ ଆମ ଡଙ୍ଗାର ପାଲଗୁଡ଼ିକ ଆନନ୍ଦରେ ଫୁଲି ଉଠୁଛନ୍ତି ଓ ଆମକୁ ପରିଚାଳିତ କରି ନେଉଛନ୍ତି । ଏହା ଏକ ଆନ୍ଦୋଳନ ନୁହେଁ, ଏହା ଏକ ଅନୁରାଗର ଯାତ୍ରା । ଆଜି ମୁଁ ସେହି ପାରସ୍ପରିକତାକୁ ସ୍ମରଣ କରିବି, ଦୂରରେ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସମସ୍ତଙ୍କର ମେଳରେ ବସିଥିବା ପରି ଅନୁଭବ କରିବି ।

୨୮ । ୧୧ । ୯୦

ଗତ ଚାଳିଶିବର୍ଷ ଭିତରେ ଭାରତବର୍ଷରେ ରାଜନୀତିକୁ କ୍ଷମତା ଖାଇଗଲା ଓ କ୍ଷମତାକୁ ଲୋଭ ଖାଇଗଲା । ଯେଉଁମାନେ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଦାୟିତ୍ୱସମ୍ପନ୍ନତାର ପରିଚୟ ଦେଇଆସିଲେ, ସେମାନେ ଲୋଭୀ ହୋଇଗଲେ । ପ୍ରଧାନତଃ ଲୋଭଦ୍ୱାରା ପ୍ରେରିତ ହୋଇ ହିଁ ସେମାନେ ଦାୟିତ୍ୱସମ୍ପନ୍ନ ଉଚ୍ଚ ଉଚ୍ଚ ଜାଗାଗୁଡ଼ିକୁ ଯାଇ ମାଡ଼ି ବସିଲେ । ନାନା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସାମନ୍ତବାଦୀ ହୋଇ ପଡ଼ି ରହିଥିବା ଗୋଟିଏ ଦେଶକୁ ନୂତନ ଭାବରେ ଗଢ଼ିବାକୁ ହେଲେ ରାଜନୀତିକ କ୍ଷମତା ଅବଶ୍ୟ ଦରକାର । ମାତ୍ର, ଯେଉଁମାନେ କ୍ଷମତାରେ ରହିଲେ, ସେମାନେ ଅସାଧୁ ହେଲେ, ଲୋଭୀ ହେଲେ, ଏବଂ ରାଜନୀତିରୁ ହଟିଗଲେ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଭାରତବର୍ଷରେ ଅସଲ ରାଜନୀତି ସତେ ଯେପରି କେଉଁ ପଛରେ ଯାଇ ପଡ଼ି ରହିଲାଣି । ଯେକୌଣସି ପ୍ରକାରେ କ୍ଷମତାସ୍ଥାନ ଗୁଡ଼ିକୁ ଦଖଲ କରି ଲୋଭୀମାନେ ଆପଣା ଆପଣା ଭିତରେ ଯୁଦ୍ଧ ହିଁ କରୁଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର କଳହ ଭିତରେ ପଶିବାକୁ ସତେଅବା ରାଜନୀତି ମଧ୍ୟ ବାଟ ପାଉନାହିଁ । ଏହି ସଙ୍କଟର କିପରି ସମାଧାନ ହେବ ?

ଭାରତବର୍ଷ ସ୍ୱାଧୀନତା ଲାଭ କରିବାର ଅବ୍ୟବହିତ ପରେ ମହାତ୍ମାଗାନ୍ଧୀ ଯେଉଁ ଦ୍ୱିତୀୟ ବିପ୍ଳବଟି କଥା କହିଥିଲେ, ବର୍ତ୍ତମାନ ସବାତଳୁ ସେହିପରି ଏକ ମୂଳଦୁଆ ପକାଇ ଆଣି ପାରିଲେ ସମ୍ଭବତଃ ଆଗକୁ ବାଟ ଦିଶିଯିବ । ବର୍ତ୍ତମାନ ରାଜନୀତିକ ଲୋଭାସକ୍ତତା ଭିତରେ ଲଟର ପଟର ହେଉଥିବା ହତବୁଦ୍ଧିମାନେ ସେହି ମୂଳଦୁଆଟିକୁ ପକାଇବାରେ ଆଦୌ କୌଣସି କାମରେ ଲାଗି ପାରିବେ-ନାହିଁ । ତେଣୁ, ଏପରି ଏକ alternative group ଦରକାର, ଯିଏକି ସତକୁ ସତ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଚାହୁଁଥିବ, ଯିଏ ଏଦେଶରେ ରାଜନୀତିର କାମନା କରୁଥିବ; ହୁଏତ କ୍ଷମତା ଅର୍ଜନ କରିବାକୁ ମଧ୍ୟ ଇଚ୍ଛା କରୁଥିବ, ମାତ୍ର, ଯାବତୀୟ କ୍ଷମତାକୁ ଆପଣାକୁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ସ୍ଥୂଳ କରିବାର ମନ୍ଦ ମତଲବରେ

କାମରେ ଲଗାଇବାର ଆଦୌ କୌଣସି ଲେଭଲରେ ପଡ଼ିନଥିବ । କେବଳ ତଥାକଥିତ ରାଜନୀତିର କ୍ଷେତ୍ରରେ ନୁହେଁ, ଶିକ୍ଷା, ଧର୍ମାଚରଣ ଏବଂ ସମାଜ-ସେବା, ପ୍ରତ୍ୟେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହିପରି ଏକ ବିକଳ୍ପ ଗୋଷ୍ଠୀବଦ୍ଧତା ବର୍ତ୍ତମାନ ଏକାନ୍ତ ଦରକାର ।

୧୯ । ୧୧ । ୯୦

ମୁଁ ଦେଶ ପରଦେଶ ଜାଣି ପାରେନାହିଁ । ମଣିଷ ସହିତ ମନ ମିଳିଲେ ସବୁ ଆନ ଦେଶପରି ଲାଗେ, ସତେଅବା ଘର ପରି ଲାଗେ । ସତେ ଯେପରି କିଏ ମୋ' ଲାଗି କେତେ ଦିନରୁ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଥିଲା ଅଥବା ମୁଁ କାହାଲାଗି ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଥିଲି, ଅବିକଳ, ସେହିଭଳି ଲାଗେ । ମୁଁ ଆପଣାର ଦୁଆରଟିକୁ ଖୋଲି କରି ରଖିଥାଏ । କୋଉମାନେ ପଶି ଆସନ୍ତି, ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ବନ୍ଧୁ ହୋଇ ଯାଆନ୍ତି,— ଆଉ କୋଉମାନେ ଆଦୌ ପଶି ପାରନ୍ତିନାହିଁ । ମୋ' ଆଡ଼ୁ କୌଣସି ମନା ନଥାଏ, ତଥାପି ପଶି ପାରନ୍ତିନାହିଁ । ତେଣୁ ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ ହୁଏ ।

ଆକାଶ, ଅରଣ୍ୟ, ପର୍ବତ ଓ ମରୁଭୂମି ସୁନ୍ଦର ଦିଶୁଥିବା ସମୟରେ ତାହା ମୋ' ଦେଶର ଅଥବା ଆଉ କେଉଁ ଦେଶର, ମୁଁ ସେକଥା ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା ଭୁଲିଯାଏ । ଗଙ୍ଗାନଦୀ ଦେଖିଲେ ମୋତେ ମହାନଦୀ ମନେ ପଡ଼େନାହିଁ କିମ୍ବା ପୁଷ୍କରତଟରେ ମୁଁ ଆଦୌ ଚିଲିକାକୁ ବାହୁନି ହୁଏନାହିଁ । ଆକାଶ, ଅରଣ୍ୟ, ପାହାଡ଼ ଓ ମରୁଭୂମି,— ଏମାନେ ଭିତରେ ବି ଦିଶନ୍ତି, ହୃଦ୍‌ବିସ୍ତାରରେ ସାଥୀ ହେଲାପରି ମନେ ହୁଅନ୍ତି । ଏବଂ, ସେତେବେଳେ ମୁଁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭାବରେ କୋଉ ଦେଶର ଅର୍ଥାତ୍ କୋଉ ଜଳବାୟୁର ବୋଲି ଏକାବେଳକେ ଭୁଲିଯାଏ । ଏହି ସବୁଟି ଭିତରେ ନିଜର ସଦନଟିକୁ ଚିହ୍ନିଲେ ସମ୍ଭବତଃ ଚିହ୍ନିବାର ମହିମା ବହୁଗୁଣ ବଢ଼ିଯାଏ । ମୁଁ ଯାହାକୁ ସତକୁ ସତ ଚିହ୍ନେ, ସିଏ ସତେଅବା ମୋତେ ହାତ ଠାରି ଡାକିବାରେ ଲାଗିଥାଏ । ଦେଶରେ ଥିଲେ ଯାହା ହୁଏ, ବିଦେଶରେ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତାହାହିଁ ହୁଏ । ଟକଳା ମଣିଷ ଭଲ ଖାଇବା ଦେଖିଲେ ଘର ଓ ପରର ଯାବତୀୟ ବାରଣକୁ ଭୁଲିଗଲା ପରି, ମୋ' ଭିତରେ କୋଉଠି କୋଉ ଟକଳାଟାଏ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭାବରେ ରହିଥାଏ କେଜାଣି, ଦେଖିଲାବେଳେ, ଚିହ୍ନିଲାବେଳେ, ଅନୁଭବ କଲାବେଳେ ଓ ସ୍ପର୍ଶ କଲାବେଳେ ଘର ଓ ପର ଭୁଲିଯାଏ । ଏହି ଟକଳାଟାକୁ ସାଙ୍ଗ କରିଛି ଯେତେବେଳେ, ମୁଁ ଆଉ ଜାତି ବାରିବି କ'ଣ ପାଇଁ ? ଯଦି ଜାତି ବାରିବି, ତେବେ ଦାଣ୍ଡକୁ ବା କାହିଁକି ବାହାରିବି ?

୨୦ | ୧୧ | ୯୦

ସକାଳ ସାଢ଼େ ପାଞ୍ଚଟାରୁ ଏଠୁ ଅନୁକୂଳ କରି ଯାଇଥିଲି, ସନ୍ଧ୍ୟା ଛଅଟାରେ ଘରକୁ ଫେରିଲି । ବାଟରେ ଛଅ ସାତ ଘଣ୍ଟା ବସ୍‌ରେ ଗଲା ଏବଂ ଅବଶିଷ୍ଟ ସମସ୍ତ ବସି ବସି ଚାଲିଗଲା । ଏପରି ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ପଡ଼ିଲେ ମଣିଷ ଅନ୍ୟମନସ୍କ ହେବାକୁ ଭାରି ମୁହଁ ପାଏ । ଅନେକ ଲୋକ ଭାବନ୍ତି, ସ୍ଥିର ହୋଇ ବସିଲେ ମନ ମଧ୍ୟ ସ୍ଥିର ହୋଇଯାଏ । ମୁଁ ତ ଆଜି ଦିନକଯାକ ସ୍ଥିର ହୋଇ ବସିଥିଲି । କିପରି ମୋ' ପାଳି ପଡ଼ିବ ଓ ମୁଁ କାମ ସାରି ନିଷ୍କୃତି ପାଇବି, ସେଥିଲାଗି ଅପେକ୍ଷା କରି ବସିଥିଲି । ମାତ୍ର, ଏପରି ବିରକ୍ତିକର ଭାବରେ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ବସିବାର ସୁଯୋଗ ନେଇ ମନ କୁଆଡେ ଯାଇ ବୁଲୁଥିଲା । ଭାରି କ୍ଳାନ୍ତ କରି ପକାଉଥିଲା, ନିଜର ମନ ମୁତାବକ କୌଣସି କାମରେ ବୁଡ଼ି ରହିଥିଲା ବେଳେ ଏପରି ମୋଟେ ହୁଏନାହିଁ । ଚଗଲା ହେବାକୁ ମନେ ହିଁ ପଡ଼େନାହିଁ । ଚଗଲା ନହେବାକୁ ଆଦୌ କୌଣସି ଚେଷ୍ଟା କରିବାକୁ ପଡ଼େନାହିଁ । ମୁଁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୃଢ଼ ଭାବରେ କହିପାରିବି ଯେ, ଘରେ ବଗିଚାରେ କାମ କଲାବେଳେ ମନ କେବେହେଲେ ଚଗଲା ହୁଏନାହିଁ । ବରଂ ଏକଥା ହିଁ ଅଧିକ ସତ ଯେ, ଆଗରୁ କୌଣସି କାରଣରୁ ଭିତରଟା ଚଗଲା ହୋଇ ରହିଥିଲେ ବଗିଚାକାମ ଆରମ୍ଭ କରିବା ସଙ୍ଗେସଙ୍ଗେ କେତେବେଳେ ଯେ ତାରଗୁଡ଼ିକ ସଜାଡ଼ି ହୋଇଯାଏ, ସମସ୍ତ କ୍ଳାନ୍ତି ଓ କ୍ଷୋଭ ଦୂର ହୋଇଯାଏ, ସେକଥା ମୋଟେ ଜାଣି ହୁଏନାହିଁ । ଜୀବନରେ ନିଜକୁ ସମର୍ପିତ କରି ରଖିବାର ଜାଗାଟିଏ ପାଇ ନଥିଲେ ଜୀବନ କେଡ଼େ ବିରକ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇନଥାନ୍ତା !

ଟେଲ୍ ଆଭିଭ୍ ଯିବା ଆସିବାର ବୃଥା ଅତିବାହିତ ଦିନଟିରେ ତଥାପି ଗୋଟିଏ ଲାଭ ନିଶ୍ଚୟ ହେଲା । ଏକ ଅତ୍ୟୁଚ୍ଚ ହର୍ମ୍ୟର ଉଣେଇଶ ତାଲାରେ, ଯେଉଁଠି ମୁଁ ପ୍ରାୟ ଚାରିଘଣ୍ଟା ଅପେକ୍ଷା କରି ବସି ରହିଥିଲି, ସେଠୁ ଝରକାବାଟେ ଭୂମଧ୍ୟସାଗର ଦେଖା ଯାଉଥିଲା । ବାରି ବାରି ସେଇଆଡ଼କୁ ଅନାଇ ଯାହା ଅପେକ୍ଷା କରି ବସିବାର ବଳ ଓ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ସଂଗ୍ରହ କରି ପାରୁଥିଲି । ସାଗର ଉପରେ ପହଁରି ଯାଇ ପରିଚିତ କେତେକେତେ କୂଳର ଚିହ୍ନା ଘର ଓ ଚିହ୍ନା ମଣିଷଙ୍କ ସହିତ ଭେଟ ହୋଇ ଆସୁଥିଲି । ଦୂରତାଗୁଡ଼ିକୁ ନିକଟ ଓ ନିବିଡ଼ କରି ଆଣିବାଲାଗି ଏହି ସମୁଦ୍ରକୁ ମଧ୍ୟ ଅବଶ୍ୟ ଏକ ସୂତ୍ର ବୋଲି କୁହାଯାଇ ପାରିବ ।

୨୧ | ୧୧ | ୯୦

ଏହି କର୍ତ୍ତାମାନେ ସମାଜକୁ ସାମୂହିକତାର ଏକ ଉଚ୍ଚତର ମାନବୀୟ ସ୍ତରକୁ ନେଇଯିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଏକ ଅନ୍ୟ ପାରସ୍ପରିକ ସଖ୍ୟମୂଳକ ଚେତନାରେ

ନିଜ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ରହିଥିବା ଶାସନଗତ ଦାୟିତ୍ୱଗୁଡିକୁ ତୁଲାଉଥିଲେ ନା ଆପଣାର କ୍ଷମତା ବୃଦ୍ଧି କରିବାରେ ଲାଗିଥିଲେ ଏବଂ କ୍ଷମତା ବୃଦ୍ଧି କରିବାର ମାଧ୍ୟମରେ ନିଜର ଧନସମ୍ପତ୍ତି ଏବଂ ରାଜକୀୟତାକୁ ବଢାଇବାରେ ଲାଗିଥିଲେ? ଗତ ବର୍ଷ ରୁମାନିଆର କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ସର୍ବୋଚ୍ଚ ଶାସକଙ୍କର ଅବସାନକାଳୀନ ଘଟଣା ବିବରଣୀ ଶୁଣିଲାବେଳେ ମୁଁ ଭାରି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ଯାଇଥିଲି। ରୁମାନିଆକୁ ଆରମ୍ଭ କରି ରୁଷିଆ ଓ ପୂର୍ବ-ଜର୍ମାନୀ ଲଗାଏତ ବର୍ତ୍ତମାନ ବୁଲଗେରିଆରେ ମଧ୍ୟ ସେହି ଗୋଟିଏ କାହାଣୀ ଶୁଣିବାକୁ ମିଳୁଛି।

ସେହି କ୍ଷମତାଲୋଭୀମାନେ ଗତ ଚାଳିଶିବର୍ଷ ଭିତରେ ନିଜ ନିଜ ଦେଶରେ ଭିଆଇଥିବା କାଣ୍ଡଗୁଡ଼ାକରୁ ଆମେ କମ୍ୟୁନିଜ୍‌ମ୍‌ର ବିଫଳତାର କାହିଁକି କରିବାକୁ ଯିବା ? କମ୍ୟୁନିଜ୍‌ମ୍‌କୁ ରାଜନୀତିକ ଆଦର୍ଶ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରିଥିବାରୁ ସେହିସବୁ ଦେଶରେ ଆଖିର ଏହିସବୁ ଦଶା ଭୋଗିବାକୁ ପଡ଼ିଲା ବୋଲି କାହିଁକି କହିବା ? ତଥାକଥିତ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଓ ତଦନୁସାରୀ ଶାସନ ଚାଲୁଥିବା ଦେଶରେ ମଧ୍ୟ ଅତିରିକ୍ତ କ୍ଷମତାଲୋଭ ଏବଂ ସମ୍ପତ୍ତିଲାଳସାର ମଧ୍ୟ କମ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଦେଖିବାକୁ ମିଳୁନାହିଁ। ତେବେ, ସେଗୁଡ଼ାକୁ କ'ଣ ଆମେ ଗଣତନ୍ତ୍ରର କୁପରିଣାମ ବୋଲି କହିବା ? ଏସବୁ ଗଣତନ୍ତ୍ର ବା କମ୍ୟୁନିଜ୍‌ମ୍‌ର ସମସ୍ୟା ନୁହେଁ, ଏହା ମୂଳତଃ କ୍ଷମତାର ସମସ୍ୟା, ଅତିରିକ୍ତ ଲୋଭ ଓ ତଜ୍ଜନିତ ମାନବିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଘଟୁଥିବା ନାନା ଅବକ୍ଷୟର ହିଁ ସମସ୍ୟା। ଜନଶକ୍ତି ହେଉଛି ଏହାର ସର୍ବମୂଳ ଔଷଧ। କ୍ଷମତାକୁ ଓ ଲୋଭକୁ ଅଥୟ ନହେବା ଲାଗି ଏକ ସଚେତନ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ସମ୍ଭବ କରି ରଖିବାକୁ ଦେଶରେ ଯଦି ଏକ ସବଳ ପ୍ରତିରୋଧଶକ୍ତି ରହିଥାଏ, ତେବେ ପୃଥିବୀକୁ ଅନେକ ଦୁଃଖଭୋଗରୁ ଅବଶ୍ୟ ନିଷ୍କୃତି ମିଳିପାରିବ। ଅର୍ଥାତ୍, ଅଧିକ ଶିକ୍ଷା; ଲୋକସ୍ତରରେ ମଧ୍ୟ ଏକ ଉଚ୍ଚତର ଲକ୍ଷ୍ୟ ଲାଗି ଆପଣାର ଜୀବନକୁ ବଞ୍ଚିବାର ଆସ୍ପୃହା, ରାଜନୀତିରେ ଓ ଶାସନରେ ଯଥାସମ୍ଭବ ଅଧିକ ବିକେନ୍ଦ୍ରୀକରଣ। ଗୋଟିଏ କଥାରେ କହିଲେ, ଏହାକୁ ହିଁ ଆମେ ଯେକୌଣସି ଦେଶର ସତ୍ୟାଗ୍ରହଶକ୍ତି ବୋଲି କହି ପାରିବା

୨୨।୧୧।୯୦

ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆରେ କୋଡ଼ିଏ ଲକ୍ଷ ମେଣ୍ଢାଙ୍କୁ ଗୁଳି କରି ମାରି ଦିଆଯିବା କାରଣ ହେଉଛି ଯେ, ସେଠାରେ ମେଣ୍ଢାମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ଅତିରିକ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲାଣି ଓ ତେଣୁ ପଶମ-ବଜାର ଭାରି ମାନ୍ଦା ହୋଇ ଯାଉଛି। ପଶମ ବେପାରରୁ ଆଉ ସେତେ ଅର୍ଥାଗମ ସମ୍ଭବ ହେଉନାହିଁ। ଚାହିଦା ଅପେକ୍ଷା ଉତ୍ପାଦନ ବେଶୀ ହୋଇଗଲେ ଯାହା ହୁଏ, ବିଚରା ମେଣ୍ଢାବେପାରୀ ବଡ଼ଲୋକ

ମାନଙ୍କର ସେହି ଦଶା ହୋଇଛି । କିଛି ମେଣ୍ଢାଙ୍କୁ ମାରଦେଲେ ପଶମ-ଉତ୍ପାଦନ କମ୍ ହୋଇଯିବ ଓ ତଦ୍ଦ୍ୱାରା ଉତ୍ପାଦନ ଓ ବଜାରର ଗ୍ରାହକ ମୋଟାମୋଟି ଏକ ସମାନୁପାତକୁ ଆସିଯିବ । ବ୍ୟବସାୟରେ ଆଉ ଘଟିଆ ହେବନାହିଁ । ସେହି ମେଣ୍ଢାମାନଙ୍କୁ ଅନ୍ୟ କେତେକ ଦେଶକୁ, ବିଶେଷ କରି ବିକାଶଶୀଳ କେତେକ ଦେଶକୁ ବିକ୍ରୀ କରିଦେବାର ପ୍ରସ୍ତାବ ମଧ୍ୟ ହୋଇଥିଲା । ମାତ୍ର, ବେପାର-ଅର୍ଥ-ନୀତିର ପଣ୍ଡିତମାନେ ଅଙ୍କ କଷି ହିସାବ କରି ଦେଖିପାରିଲେ ଯେ, ତାହାଦ୍ୱାରା ମଧ୍ୟ ଫଳ ଯଥେଷ୍ଟ ଲାଭଜନକ ହେବନାହିଁ । ତେଣୁ ନିରୀହ ମେଣ୍ଢାମାନଙ୍କ ଉପରେ ହିଁ ଚଡକ ପଡ଼ିଲା ।

ଏହି ପ୍ରକୃତି, ଏହି ପଶୁ, ପକ୍ଷୀ, ଇତର ଜନ୍ତୁମାନଙ୍କର ଏହି ଜଗତ, ଏଗୁଡ଼ିକୁ ଠାକୁରେ ମଣିଷର ଭୋଗ ପାଇଁ ସୃଷ୍ଟି କରିଛନ୍ତି, ଏମାନେ ତା'ର ଆନନ୍ଦବର୍ଦ୍ଧନ ଅର୍ଥାତ୍ ଅର୍ଥବର୍ଦ୍ଧନ ପାଇଁ ପ୍ରଧାନତଃ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଦ୍ରବ୍ୟ ବା ପଣ୍ୟ, ଏହି ଧର୍ମବିଶ୍ୱାସ ମଣିଷର ଲୋଭ ସହିତ ସଙ୍ଗାତ ବସି ମଣିଷକୁ ଆଧୁନିକ ଦ୍ରବ୍ୟବାଦୀ ସମାଜରେ ଏକ ପଶୁରେ ପରିଣତ କରି ପକାଇଛି । ପଶୁ-ମାନେ ବୁଦ୍ଧିମନ୍ତ ହେଲେ ତଦ୍ଦ୍ୱାରା ଯେ ସୃଷ୍ଟି ଲାଗି କେତେ ବିପଦପୂର୍ଣ୍ଣ ଓ ସଂହାରକାରୀ ନୃଶଂସତାକୁ ଡାକି ଆଣନ୍ତି, ଏବେ ତାହାର ବହୁ ପ୍ରମାଣ ମିଳି-ପାରିବ । ପରିବେଶକୁ ନିର୍ମଳ ରଖ ବୋଲି ହୁରି ପକାଇ ଯେଉଁ ପରିବେଶବାଦୀ ମହାପଣ୍ଡିତମାନେ ଏବେ କୋଳାହଳ କରି ପୃଥିବୀଗୋଟାକ ଚରିଗଲେଣି, ସେମାନେ ଚେଷ୍ଟା କଲେ ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆରେ ଅର୍ଥଲୋଭୀ ମାନଙ୍କର ଯଜ୍ଞରେ ହବି ହେବାକୁ ଯାଉଥିବା ମେଣ୍ଢାମାନଙ୍କର ଜୀବନରକ୍ଷା ପାଇଁ ହୁଏତ ଆଦୌ କିଛି-ହେଲେ କରି ପାରିବେନାହିଁ । ଯେଉଁ system ସେମାନଙ୍କୁ ଆହାର ଯୋଗାଉଛି, ସେହି systemକୁ ହାନି ପହଞ୍ଚିବା ପରି କୌଣସି ପଦକ୍ଷେପ ସେମାନେ କଦାପି ଗ୍ରହଣ କରି ପାରିବେନାହିଁ ।

୬୩ । ୧୧ । ୯୦

ସାହାସୀ ମଣିଷମାନେ ହିଁ ଦରକାର । ଖାଲି ଭାରତବର୍ଷ ପାଇଁ ନୁହେଁ କି ଖାଲି ଇସ୍ରାଏଲ ପାଇଁ ନୁହେଁ, ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀ ଲାଗି ସାହସୀ ମଣିଷ ଦର-କାର । ଯେଉଁ ମଣିଷମାନେ ଆପଣାର କଥାକୁ ଜାହିର କରି ରଖିବାକୁ ଅସ୍ତ୍ର ଜମା କରି, ଅନ୍ୟର ଧମକ ଦେଇ ବାହାଦୁରୀ ଦେଖାନ୍ତି, ସେମାନେ ସାହାସୀ; ନୁହନ୍ତି; ସେମାନେ ଭୀରୁ । ଏବଂ ଯେଉଁମାନେ ନିଜ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ-ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ କରି ରଖିବାଲାଗି ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଗିଳି ପକାଇବେ ବୋଲି ଧାଇଁବାକୁ ଆଗ୍ରହୀ ହୋଇ ପଡନ୍ତି, ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ସାହାସୀ ନୁହନ୍ତି; ସେମାନେ ଭୀରୁ । ସେମାନଙ୍କୁ

ହୁଏତ ଦୁରାଗ୍ରହୀ ବୋଲି କୁହା ଯାଇପାରେ । ସେମାନେ ଆପଣାର ସତ୍ୟଟିର ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବେ ବୋଲି ଅନେକ ଅସତ୍ୟର ପ୍ରଶ୍ରୟ ନିଅନ୍ତି, ପୃଥିବୀର ଅନେକ ସତ୍ୟକୁ ସେମାନେ ଗ୍ରାରଖାର କରିପକାନ୍ତି । ଉନ୍ମତ୍ତ ବିଜୟୀ ହୋଇ ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ଅଚିରେ ଏକ ଅସତ୍ୟରେ ପରିଣତ ହୋଇଯାଆନ୍ତି ।

ଏପରି ସାହସୀ ମଣିଷ, ଯିଏ ଆପଣାର ଗୁମ୍ଫା ଭିତରୁ ବାହାରି ଏକ ଉଚ୍ଚତର ସତ୍ୟପ୍ରତିଷ୍ଠା ଓ ଉଚ୍ଚତର ପୃଥିବୀବ୍ୟବସ୍ଥାର ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖୁଥିବ ଏବଂ ସେହି ସ୍ୱପ୍ନକୁ ବାସ୍ତବରେ ପରିଣତ କରିବାଲାଗି ଶପଥ ନେଇ, ସମର୍ପିତ ହୋଇ ବାହାରୁଥିବ । ମଣିଷମେଳରେ ନିଜର ଇଚ୍ଛାପୂରଣ ଗୁଡ଼ିକୁ ସିଏ ସବାଆଗରେ ନୁହେଁ, ସବାପଛରେ ରଖିଥିବ । ସିଏ ନିଜକୁ ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀଠାରୁ ଉପରେ ନୁହେଁ ପୃଥିବୀ ଭିତରେ ହିଁ ଦେଖି ପାରୁଥିବ । ଆପଣାର ସକଳ ମୂଲ୍ୟମାନ ଓ ମୂଲ୍ୟମାପନରେ ଏକ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଭୂମିସତ୍ୟକୁ ସ୍ୱୀକାର ନକଲେ ମଣିଷଦ୍ୱାରା ତାହା ସମ୍ଭବ ହେବନାହିଁ । ନିଜର ଜାତି, ନିଜର ଦେଶ ଓ ନିଜର ଧର୍ମକୁ ହିଁ ଏକମାତ୍ର ସତ୍ୟ ବୋଲି ମାନି ନେଇଥିବା ଓ ସେହି ଉତ୍ତେଜନାରେ ଦୃଶ୍ୟ ଓ ଅଦୃଶ୍ୟ ବହୁବିଧ ଅସ୍ତ୍ର ଧାରଣ କରିଥିବା ମଣିଷମାନେ ଏହି ପୃଥିବୀକୁ ବଡ଼ ନରଖର କରି ପକାଇଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ଭିତରର ଅଧୀର ଖିରୁ ପୃଥିବୀରେ ଅନେକ ଦାନବିକ କାଣ୍ଡ ଘଟାଇବାରେ ନିମିତ୍ତ ହୋଇଛି । ଜଣେ ସାହସୀ ସତ୍ୟାଗ୍ରହୀ ହିଁ ଏହି ଉନ୍ମତ୍ତମାନଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଦୃଢ଼ପ୍ରତିଷ୍ଠ ଭାବରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ପାରିବ ଏବଂ "ଏସବୁକୁ ବନ୍ଦ କର" ବୋଲି କହି ପାରିବ ।

୨୪ । ୧୧ । ୯୦

ମେକ୍‌ସିକୋ ଠାରୁ ଚିଲି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତମାମ୍ ପଶ୍ଚିମ ଉପକୂଳରେ ପୃଥିବୀର ସେହି ନୂତନ ଗୋଲାର୍ଦ୍ଧ'ରେ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ବୃଦ୍ଧି ପାଉଛି । ଅର୍ଥାତ୍, ଧନୀ ଓ ଦରିଦ୍ରମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବ୍ୟବଧାନ ବଢ଼ିବାରେ ଲାଗିଛି । ଆଧୁନିକ ସମ୍ପନ୍ନତାର ଜଳ ଝଲ୍ଲାଟି ଭିତରେ ଇଟାଲୀର ଦକ୍ଷିଣ ଖଣ୍ଡରେ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଓ ଅଭାବବୋଧ ଏତେ ଉତ୍କଟ ପରିମାଣରେ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବାରେ ଲାଗିଛି ଯେ, ଦେହର ପଚି ଯାଉଥିବା କୌଣସି ଅଙ୍ଗ ପରି ସେଇଟାକୁ କାଟିଦେଲେ ଯାଇ ଇଟାଲୀ ହୁଏତ ସୁସ୍ଥ ହୋଇ ପାରିବ ବୋଲି ସମୀକ୍ଷକମାନେ କହିଲେଣି । Jesus stopped at Emboli ନାମକ ଉପନ୍ୟାସର ଡେନିଶ୍ ଅନୁବାଦରେ ବହୁବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ମୁଁ ପ୍ରାୟ ସେହିକଥା ପଢ଼ିଥିଲି । ଦକ୍ଷିଣ ଆମେରିକାର ବହୁ ଦେଶରେ ସମଗ୍ର ଲୋକସଂଖ୍ୟାର ବୃଳକୀ ଭାଗ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଓ ତଜ୍ଜନିତ ବହୁ ଅସୁସ୍ଥତା ଭିତରେ ରହିଛନ୍ତି ବୋଲି ଅର୍ଥବିଦ୍ୟାର ହିସାବବିଶେଷଜ୍ଞମାନେ କହିଲେଣି । ଏହି ଯାବତୀୟ

ଦେଶରେ ଓ ଆମ ପୋଥିରେ ପବିତ୍ର ବୋଲି ଲେଖା ହୋଇଥିବା ଗଣତନ୍ତ୍ରର ଶାସନ ଚାଲିଛି । ତେବେ ସେଠାରେ ତଥାପି ଏଭଳି ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା କାହିଁକି ରହିଛି ? କମ୍ୟୁନିଜ୍‌ମ୍ ସକାଶେ ରୁଷିଆ ଓ ପୂର୍ବ ଇଉରୋପର ଆର୍ଥିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ସେଠି ମଣିଷକୁ ସୁଖ ଦେଇ ପାରିଲାନାହିଁ ବୋଲି ପଶ୍ଚିମ ତରଫର ବିଜ୍ଞ ଓ ସଜ୍ଜନମାନେ କହିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ତେବେ ଗଣତନ୍ତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ମଣିଷମାନଙ୍କୁ କାହିଁକି ସମାନ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ଭୋଗିବାକୁ ପଡୁଛି ?

ସମ୍ଭବତଃ ଦୋଷ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ନୁହେଁ କି କମ୍ୟୁନିଜ୍‌ମ୍‌ର ମଧ୍ୟ ନୁହେଁ । ଦୋଷ ହେଉଛି **sharing** ର କ୍ଷେତ୍ରରେ ସମ୍ପୃକ୍ତ ସମସ୍ତଙ୍କର ଅସମ୍ମତି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏବଂ **sharing** ଆଦୌ ଏକ ରାଜନୀତିକ ସମସ୍ୟା ନୁହେଁ କିମ୍ବା ଅର୍ଥନୈତିକ ସମସ୍ୟା ମଧ୍ୟ ନୁହେଁ । ଏହା ଚେତନାର ସମସ୍ୟା, ସହାନୁଭବର ସମସ୍ୟା, ଆପଣା ସହିତ ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଏକାଠି ଏକଭାଗ୍ୟଯୁକ୍ତ ଭାବରେ ଦେଖି ପାରିବାର ସମସ୍ୟା । ମୂଳତଃ କ୍ଷମତା ଓ ଆତ୍ମବୃଦ୍ଧି କାମନା କରୁଥିବା ତଥାକଥିତ ଶାସକ-ମାନେ ଯେପରି କମ୍ୟୁନିଜମ୍ ଅସାର ବୋଲି ପ୍ରମାଣିତ କରିଦେଇ ପାରିବେ, ଆମ ଗଣତନ୍ତ୍ରକୁ ମଧ୍ୟ ଠିକ୍ ସେହିପରି ଏକ ହାସ୍ୟାସ୍ପଦ ଅସମର୍ଥତାର ସ୍ତରକୁ ସ୍ଖଳିତ କରି ଆଣିପାରିବେ ।

୨୫ । ୧୧ । ୯୦

ମଧ୍ୟପ୍ରାଚ୍ୟର ଉପସାଗରୀୟ ଅଞ୍ଚଳରେ ଯୁଦ୍ଧଟାଏ ନିହାତି ଲାଗିବା ଉଚିତ ବୋଲି ଆମେରିକାର ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଭାରି ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇ ଉଠିଲେଣି । ସେଥିଲାଗି ଘରକାମ ଛାଡ଼ି ସେ ଦେଶ ଦେଶ ବୁଲୁଛନ୍ତି ଓ ସାମରିକ ଅଭିଯାନଟାଏ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ଯିବାପାଇଁ ଶାସକମାନଙ୍କର ସମର୍ଥନ ଲୋଡୁଛନ୍ତି । ସବାଆଗ ସାଉଦୀ ଆରବର ଅନୁରୋଧରେ ଆମେରିକାର ସୈନ୍ୟବାହିନୀ ଏଠାକୁ ଆସିଥିଲେ । ଇରାକ୍ କାଳେ ସାଉଦୀ ଆରବ ଉପରେ ଆକ୍ରମଣ କରିବ, ସେଥିଲାଗି ତାକୁ ଦେଶରକ୍ଷାରେ ଆତ୍ମରକ୍ଷାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ନିମନ୍ତେ ସାଉଦୀ ଆରବର ଅମୀର ଆମେରିକା ସରକାରଙ୍କୁ ଅନୁରୋଧ କରିଥିଲେ । ସାଉଦୀ ଆରବରେ ଏକ ବହୁଦେଶୀୟ ସେନାନୀର ଉପସ୍ଥିତି ହିଁ ଯେ ଇରାକ୍‌ର ଆଗ ଆକ୍ରମଣକୁ ରୋକି ରଖାଇ ପାରିବ, ଗତ ସାଢ଼େ ତିନିମାସର ଘଟଣାବଳି ତାହାହିଁ ପ୍ରମାଣିତ କରୁଛି । ତେବେ, ଯୁଦ୍ଧଟାଏ ଅବଶ୍ୟ ଲାଗିବା ଉଚିତ ବୋଲି ଆମେରିକାର ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଏତେ କାତର କାହିଁକି ହେଉଛନ୍ତି ?

ଏବେ ଇରାକ୍‌ର ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ନିଜ ଦେଶକୁ ଆମେରିକାର ଆକ୍ରମଣରୁ ରକ୍ଷା କରିବା କଥା କହୁଛନ୍ତି ଏବଂ ଆମେରିକାର ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଇରାକ୍ ଆକ୍ରମଣ

କରି ତାଙ୍କୁ ପାନେ ପାଠ ଶିଖାଇବା ଲାଗି ବ୍ୟସ୍ତ ହେଉଛନ୍ତି । ମଣିଷ ପାଖରେ ଅଧିକ ପଇସା ଥିଲେ ଯେମିତି ଖର୍ଚ୍ଚ କରିବାକୁ ତା'ହାତ ଖଲଖଲ ହେଉଥାଏ, ବିଚରା ଆମେରିକାର ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ପ୍ରାୟ ସେମିତି ଖଲଖଲ ହେଉଛନ୍ତି ଓ ଧରା ପଡ଼ି ଯାଉଛନ୍ତି । ନିଜର ମିତ୍ରମାନଙ୍କ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ଭାରି ଧରା ପଡ଼ି ଯାଉଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଧରା ପଡ଼ିବାଟା ହିଁ ଯାହା ସାର ହେଉଛି । ସଂଘର୍ଷ ଏଡ଼ିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଫଳପ୍ରଦ କଥାବାର୍ତ୍ତା ଚାଲୁ ରଖିବାପାଇଁ ଏହି ସ୍ଥିତିକୁ ଏକ ସୁଯୋଗ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇପାରେ । ଏବଂ, ଅନେକ ସରକାରୀ ତଥା ବେସରକାରୀ ଉଭୟ ସ୍ତରରେ ସେହି ସୁଯୋଗ ହିଁ ନେଉଛନ୍ତି ଓ ହୁଏତ କିଛି ସଫଳତା ବି ହାସଲ କରୁଛନ୍ତି । ସେହି ସଫଳତା ହୁଏତ ଅସଲ ସଫଳତା । ଆମେରିକାର ରାଷ୍ଟ୍ରପତିଙ୍କର ମଧ୍ୟ ଏଥିରେ ସହଯୋଗ କରିବା ଉଚିତ । ଆପଣାର ଗୁରୁ ଓ ଉପଗୁରୁମାନଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କର ତୁଣ୍ଡକୁ ଟିକିଏ କମ୍ ଖର କରିବାଲାଗି ପରାମର୍ଶ ଦେବା ଉଚିତ ।

୨୭ । ୧୧ । ୯୦

ସନ୍ତ୍ରାସବାଦୀମାନେ ସାମ୍ବାଦିକମାନଙ୍କୁ ଧମକ ଦେଇଛନ୍ତି ଯେ, ଯିଏ ସେମାନଙ୍କୁ ଖବରକାଗଜର ଲେଖାରେ ସନ୍ତ୍ରାସବାଦୀ ବୋଲି କହିବ, ସେମାନଙ୍କୁ ଏମାନେ ପ୍ରାଣରେ ମାରିଦେବେ । ଅର୍ଥାତ୍, ସେମାନଙ୍କୁ ସନ୍ତ୍ରାସବାଦୀ ବୋଲି କୁହାଯାଉ, ଏକଥା ସନ୍ତ୍ରାସବାଦୀଏ ମୋଟେ ପସନ୍ଦ କରୁନାହାନ୍ତି ।

ସନ୍ତ୍ରାସବାଦୀମାନଙ୍କୁ ବି 'ସନ୍ତ୍ରାସବାଦ' ଶବ୍ଦଟା ଗୋଟିଏ ନିନ୍ଦାସୂଚକ ପଦ ବୋଲି ମନେ ହେଉଛି । ଅର୍ଥାତ୍, ସନ୍ତ୍ରାସବାଦ ଆଦୌ ଏକ ଭଲ କାମ ନୁହେଁ ବୋଲି ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ଭାବୁଛନ୍ତି, ମାତ୍ର ଆପଣାର ଲକ୍ଷ୍ୟ ପୂରଣ କରିବାପାଇଁ ସେମାନେ ସନ୍ତ୍ରାସବାଦର ଆଶ୍ରୟ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି । ହୁଏତ, ଆପଣାର ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ପନ୍ଥାରୂପେ ସେମାନେ ସନ୍ତ୍ରାସବାଦର ଆଶ୍ରୟ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି । ଅଥବା ପୃଥିବୀର ବହୁ ସ୍ଥାନରେ ଓ ବହୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନିଜର ଲକ୍ଷ୍ୟପୂରଣ ଲାଗି ସନ୍ତ୍ରାସବାଦକୁ ହିଁ ପନ୍ଥାରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିବା କ୍ରମେ ଏକ ଚଳଣି ବା ଫେଶନ ହୋଇ ଗଲାଣି ବୋଲି ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ସନ୍ତ୍ରାସବାଦକୁ ଏକ ଆକର୍ଷକ ଓ ଫଳପ୍ରଦ ମାର୍ଗରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି । ଆପଣାକୁ ଉତ୍ତେଜିତ କରି ରଖିବାକୁ ଏହି ସନ୍ତ୍ରାସବାଦ ଯେ ଏମାନଙ୍କୁ ଅନେକ ଖୋରାକ ଯୋଗାଇ ଦେଉଛି, ସେଥିରେ ଆଦୌ କୌଣସି ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ଏହି ମାର୍ଗଟି ସେମାନଙ୍କୁ ଏକ ହଠାତ୍ ସିଦ୍ଧିଲାଭର ସହଜ-ପ୍ରତୀତି ମଧ୍ୟ ଆଣି ଯୋଗାଇଦେଇ ପାରୁଛି । ଏମାନଙ୍କର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାଲାଗି ସରକାରମାନେ ମଧ୍ୟ ସନ୍ତ୍ରାସବାଦୀ ହେଲେ ମୋଟେ ଚଳିବନାହିଁ । ଏକଥା ସତ ଯେ, ପୃଥିବୀର ସରକାରମାନଙ୍କ ହାତରେ ହିଁ ସନ୍ତ୍ରାସବାଦର ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ

ବଳିଷ୍ଠ ସାମର୍ଥ୍ୟ ଓ ସାଧନମାନ ରହିଛି । କେତେକ ମଣିଷଙ୍କୁ ସନ୍ତ୍ରାସବାଦୀ କରିବାରେ ମଧ୍ୟ ସରକାରମାନଙ୍କର ପ୍ରାପ୍ୟ ସବୃଠି ଁ ଏକ ଅବଦାନ ରହିଛି । ତେଣୁ, ସରକାରମାନଙ୍କୁ ହିଁ ସବାଆଗ ସନ୍ତ୍ରାସବାଦ ଦ୍ୱାରା ସନ୍ତ୍ରାସବାଦର ଜବାବ ଦେବାର ଆଚରଣ ଓ ପରମ୍ପରାଟିକୁ ଛାଡ଼ିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ତେବେ ସନ୍ତ୍ରାସବାଦ ଦୂର କରିବାଲାଗି ସମାଧାନର ଏକ ପଥ ମଧ୍ୟ ହୁଏତ ଦେଖାଯିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିବ ।

୨୭ । ୧୧ । ୯୦

କାଲି ମୋ'ର ପୂର୍ବପରିଚିତ ଏହି କିବୁତ୍‌ଜକୁ ଆସି ପ୍ରକୃତରେ ଇସ୍ରାଏଲ୍‌କୁ ଆସିବାପରି ଲାଗିଲା, ଇସ୍ରାଏଲ୍‌ର ଅସଲ ବୈଚିତ୍ର୍ୟ ଏବଂ ଅସଲ ଘରେ ଆସି ଠାବ ପାଇଲାପରି ଲାଗିଲା । ଇସ୍ରାଏଲ୍‌ର ଏହିସବୁ କୋଠଗାଆଁ ବ୍ୟତୀତ ଏହି ଦେଶରେ ଆଉ କ'ଣ ଦେଖିବାକୁ କିଏ କାହିଁକି ଏହି ଦେଶକୁ ଆସନ୍ତା ? ମାଳ ମାଳ ଅଟ୍ଟାଳିକାର ବାର କୋଳାହଳମୟ ଟେଲ୍‌ଆଭିବ୍ ସହରରେ ସିଏ କ'ଣ ବା ଦେଖନ୍ତା ? ହଁ, ହୁଏତ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀମାନେ ଜେରୁ-ଜେଲମକୁ ଆସୁଥାନ୍ତେ । ମାତ୍ର, ତୀର୍ଥଯାତ୍ରା ବ୍ୟତୀତ ଆଉ ଅନ୍ୟ କେଉଁ ଅଭିଳାଷରେ କିଏ କାହିଁକି ଇସ୍ରାଏଲ୍‌କୁ ଆସନ୍ତା ?

ଏହି କିବୁତ୍‌ଜ୍‌ଗୁଡ଼ିକ ବ୍ୟତୀତ ହୁଏତ ଇସ୍ରାଏଲ୍ ଦେଶ ସମ୍ଭବ ହିଁ ହୋଇ ନଥାନ୍ତା । ଇସ୍ରାଏଲ୍ ଦେଶର ତିଆରି ହେବା ପଛରେ, ବିଶ୍ୱଯାକର ନିପୀଡ଼ିତ ଇହୁଦୀମାନଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କର ଏହି ପବିତ୍ର ଧରିତ୍ରୀକୁ ଯୋଗାଇ ଦେବା ପଛରେ ଯେଉଁ ସାହାସିକ **pioneering**ର ଇତିହାସ ରହିଛି, କିବୁତ୍‌ଜ୍‌ଗୁଡ଼ିକୁ ସେହି ଇତିହାସର ଜୀବନ୍ତ ଓ ଗତିଶୀଳ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ସନ୍ତକ ବୋଲି କହିବାକୁ ହେବ । ଏହି ସନ୍ତକ କେବଳ ଏକ ଅତୀତକୁ ମୋଟେ ସୂଚାଇ ଦେଉ-ନାହିଁ, ଏହା ଏକ ଭବିଷ୍ୟ ଆଡ଼କୁ ମଧ୍ୟ ଅଙ୍ଗୁଳି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କରି ଦେଖାଇ ଦେଉଛି । ଖାଲି ଗୋଟିଏ ଦେଶ ଇସ୍ରାଏଲ୍‌ର ଭବିଷ୍ୟ ଆଡ଼କୁ ନୁହେଁ, ମାତ୍ର ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀର, ସମଗ୍ର ମାନବଜାତିର ଭବିଷ୍ୟ ଆଡକୁ ଅଙ୍ଗୁଳି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କରି ହୁଏତ ଦେଖାଇ ଦେଉଛି । ଯଦି ମଣିଷ ସ୍ନେହରେ, ସମଭାବନାରେ ଏବଂ ବାସ୍ତବ ଜୀବନଗତ ଏକ ସଖ୍ୟ ଓ ପାରସ୍ପରିକତାରେ ପରସ୍ପର ସହିତ ଏହିପରି ବାନ୍ଧିହୋଇ ରହି ପାରନ୍ତା, ପରସ୍ପର ପାଖରେ ଏହିପରି ମୁକ୍ତ ତଥା ସଦା-ନିର୍ଭରଶୀଳ ହୋଇ ରହିପାରନ୍ତା, ତେବେ ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀ ମଧ୍ୟ ଗୋଟିଏ କିବୁତ୍‌ଜ୍‌ରେ ପରିଣତ ହୋଇଯାଇ ପାରନ୍ତା । ପୃଥିବୀର ରାଜନୀତି ଅଲଗା ପ୍ରକାରର ହୋଇପାରନ୍ତା, ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ତଥା ସାମୂହିକ ଜୀବନର ଯାବତୀୟ ପରିମଳ ତା'ର ପାରମ୍ପରିକ ବହୁ ସଙ୍କୋଚ, ସନ୍ଦେହ ଓ ସଙ୍କୀର୍ଣ୍ଣତାରୁ ମୁକ୍ତ

ହୋଇ ମଣିଷକୁ ଏକ ଅଲଗା ଆଖି ଯୋଗାଇ ଦେଇ ପାରନ୍ତା । ହଁ, ସେତେ-ବେଳେ ଧର୍ମମାନେ ଏଇଟି ଏହି ପୃଥିବୀରେ ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ତା'ର କଳ୍ପିତ ସ୍ୱର୍ଗ ରାଜ୍ୟର ସବୁଯାକ ସୁଖକୁ ଆଣି ଯୋଗାଇ ଦେଇ ପାରନ୍ତେ ।

୨୮ । ୧୧ । ୯୦

ଖାଇବାର ଚିନ୍ତା ନଥିବ, ଅର୍ଥ ଉପାର୍ଜନର ଚିନ୍ତା ବି ନଥିବ । ରହିବାକୁ ଘରଟିଏ ଥିବ । ହାତରେ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ଅବସର ରହିଥିବ । ତା'ପରେ ମୁଁ କ'ଣ କରିବି ? ପାଞ୍ଚଟା ଘରକୁ ଦଶଟା କରିବାରେ, ଘର ବୋଲି କହି ଦ୍ରବ୍ୟ ଉପରେ ଦ୍ରବ୍ୟ ଠୁଳ କରି ରଖିବାରେ ସମସ୍ତ ଅତିବାହିତ କରୁଥିବି ? ଅଥବା, ଜୀବନ ଅଳ୍ପ ସମୟର ବୋଲି କହି ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ସୁଖର ଅଠା ଭିତରେ ପଶି ଲଟର ପଟର ହେଉଥିବି ? ପୃଥିବୀରେ ପେଟ ପୂରୁଥିବା ମଣିଷମାନଙ୍କର ମେଳକୁ ଆସିଲେ, ଜୀବନର ଏହି ନିଷ୍ପତ୍ତିଟା ମୋ'ଲାଗି ସତେଅବା ପ୍ରତ୍ୟେକ ମଣିଷର ତା' ଜୀବନରେ ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ନିଷ୍ପତ୍ତି ବୋଲି ମନେହୁଏ । ଯୋଉ ମଣିଷ ସେହି ନିଷ୍ପତ୍ତିଟିକୁ କରି ପାରେନାହିଁ, ବିଚରା ସେଇ ମାୟାରେ ଛନ୍ଦି ହୋଇ ରହିଯାଏ । ସେଇ ବିଚରା ସିସିଫସ୍‌ର ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟଟିକୁ ଭୋଗିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୁଏ । ତେଣୁ, ତା'ର ପେଟ ପୂରିବା ମଧ୍ୟ ବ୍ୟର୍ଥ ହୁଏ, ତା'ର ଅବସରମାନେ ବ୍ୟର୍ଥ ହୁଅନ୍ତି । ନା' ଘର ଭିତରେ ସ୍ତୂପ ସ୍ତୂପ ଦ୍ରବ୍ୟ ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇ ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତଥାପି ଘର ଭିତରଟା ଖାଲି ପଡ଼ିଥିଲା ପରି ଓ ତେଣୁ ହାହାକାର କରୁଥିବା ପରି ମନେ ହେଉଥାଏ । ଏହି ଅବସ୍ଥାଟି ହେଉଛି ଅସଲ ନିଃସଙ୍ଗତାର ଅବସ୍ଥା ।

ଏହି ପ୍ରାଥମିକ ଚିନ୍ତାଗୁଡ଼ିକ ଦୂର ହୋଇଗଲେ ମଣିଷ ଏହି ମିଛ କୋଲାହଳ ଓ ମିଛ ଉତ୍ତେଜନାଗୁଡ଼ିକୁ ପରିହାର କରି ପାରନ୍ତା, ଆପଣାର ଗଭୀର ନୀଡ଼ଟିକୁ ସ୍ପର୍ଶ କରିପାରନ୍ତା; ସେଠାରେ ତା' ପାଇଁ ସାଇତା ହୋଇ, ସାଉଁଟା ହୋଇ ରହିଥିବା ସମ୍ଭାବନା— ସମ୍ପଦ ଗୁଡ଼ିକର ଉତ୍ତରାଧିକାରିତ୍ୱକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଭାବରେ ଅନୁଭବ କରିପାରନ୍ତା । ସିଏ କବିତାଟିଏ ଲେଖି-ପାରନ୍ତା, ଛବିଟିଏ ଆଙ୍କି ପାରନ୍ତା ଓ ଆପଣା ଜୀବନର ଅଳିନ୍ଦଗୁଡ଼ିକୁ ସତେଅବା ସତତ ଅନେକ କବିତାକୁ ଜନ୍ମ ଦେଇ ପାରୁଥିବା ଏକ ଅନୁଭୂତିଶାଳା ପରି ଅନୁଭବ କରି ପାରୁଥାନ୍ତା । ସେ ନିଜର ଜୀବନକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସୃଜନାତ୍ମକ ଭାବରେ ବଞ୍ଚି ପାରନ୍ତା ; ଅର୍ଥାତ୍, ନିଜର ଗଭୀର ଓ ଉଚ୍ଚଗୁଡ଼ିକୁ ସ୍ପର୍ଶ କରିପାରନ୍ତା ଓ ସେହି ସ୍ପର୍ଶରୁ ଯାହାକିଛି ସମ୍ପଦର ଅଧିକାରୀ ହୋଇପାରନ୍ତା, ସେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ତା'ର ଜାଗତିକ ସକଳ ସମ୍ବନ୍ଧଗୁଡ଼ିକର ମାଧ୍ୟମରେ ସମସ୍ତଙ୍କ ଲାଗି ବିତରଣ କରିଦେଇ ପାରନ୍ତା ।

୧୯ । ୧୧ । ୯୦

ପଡ଼ୋଶୀ ଦେଶ ତୁରସ୍କରେ ଘଟିଥିବା ଏବର ଗୋଟିଏ ଘଟଣା ଖବରକାଗଜରେ ବାହାରିଛି । ସେହି ଦେଶର ଜଣେ ଅଧିବାସୀ ତା'ର ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅଳ୍ପବୟସ୍କ ପୁଅକୁ ଗୋଟିଏ ପର୍ବତଗୁମ୍ଫା ଭିତରକୁ ନେଇ କୁରାଢ଼ିରେ ହାଣି ହତ୍ୟା କରିଛି । ନିଜ ପୁଅଟିକୁ ସିଏ କୁଆଡ଼େ ଖୁବ୍ ଭଲ ପାଉଥିଲା । ସିଏ ଗୁରୁ ବୋଲି ମାନୁଥିବା ଧର୍ମପୁରୁଷଟି ତାକୁ କହିଲେ ଯେ, ଯଦି ସିଏ ନିଜ ପୁଅକୁ ଏତେ ବେଶୀ ଭଲ ପାଇବ ଏବଂ ସେହି ଭଲ ପାଇବାର ମାତ୍ରାରେ ଏତେ ବେଶୀ ବାନ୍ଧି ହୋଇ ରହିଯିବ, ତେବେ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇବାର ଓ ତାଙ୍କୁ ଅବଲମ୍ବନ କରି ରହିବାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ତା'ର ସାମର୍ଥ୍ୟ କ୍ରମେ ଅତ୍ୟନ୍ତ କ୍ଷୀଣ ହୋଇଯିବ ଓ ତେଣୁ ଜୀବନର ଅସଲ ଅବଲମ୍ବନଟିର କ୍ଷେତ୍ରରେ ସେ ପ୍ରକୃତରେ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇ ରହିଯିବ । ଉପାୟ ସ୍ୱରୂପ, ଅର୍ଥାତ୍ ଏହି ମୋହ ଏବଂ ବିଚ୍ୟୁତିରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବାର ଉପାୟ ରୂପେ ଗୁରୁ ତାକୁ ବତାଇଲେ ଯେ, ନିକଟରେ ଥିବା ଗୋଟିଏ ପାହାଡ଼ର ଗୁମ୍ଫାକୁ ନେଇ ସିଏ ନିଜର ପୁଅଟିକୁ ହତ୍ୟା କରିବ । ତେବେଯାଇ ଏହି ଜାଲରୁ ରକ୍ଷା ପାଇ ପାରିବ ଓ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇ ପାରିବ । ସାଧାରଣତଃ ସବୁ ଗୁରୁ ଯେପରି କହନ୍ତି, ଏହି ଗୁରୁ ମଧ୍ୟ ଆଶ୍ୱାସନା ପ୍ରଦାନ କରି କହିଥିଲେ ଯେ, ପରେ ସେହି ପାହାଡ଼ର ଉପରକୁ ଯାଇ ପୁଅର ନାମ ଧରି ବଡ଼ ପାଟି କରି ଡାକିଲେ ପୁଅ ପୁଣି ତା'ପାଖକୁ ଫେରି ଆସିବ । ଲୋକଟି ଗୁରୁଙ୍କର କଥା ମାନି ନିଜ ପୁଅକୁ ଗୁମ୍ଫା ଭିତରେ ହତ୍ୟା କଲା ଓ ତା'ପରେ ପାହାଡ଼ ଉପରକୁ ଯାଇ କେତେ ବଡ଼ ପାଟି କରି ବହୁତ ସମୟ ଧରି ପୁଅର ନାମ ନେଇ ଡାକିଲା । ମାତ୍ର ପୁଅ ଫେରି ଆସିଲାନାହିଁ ।

ଗୁରୁ ଏହି ପୃଥିବୀର ବାହାରେ ତାଙ୍କ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଆଉ କୋଉଠି ଦେଖିଥିଲେ, କେବଳ ସେଇ ସେକଥା ଜାଣିଥିବେ । ଏବଂ, ଭଗବାନଙ୍କୁ ସତକୁ ସତ ଦେଖିଥିବା ଓ ତାଙ୍କର ଠାବ ପାଇଥିବା ଯେକୌଣସି ମନୁଷ୍ୟ ନିଜର ପିଲାଟି ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କୁ ଦେଖି ପାରିଥାନ୍ତା । ସ୍ୱର୍ଗବାସୀ ପିତାଙ୍କର ଯେଉଁ ଧାରଣା ତାକୁ ତା' ସମାଜର ସଂସ୍କାରରେ ତା' ପିଲାଦିନୁଁ ଦିଆ ଯାଇଥିଲା, ବିଚରା ବାପ ସେହି ଭ୍ରମରେ ପଡ଼ିଗଲା । ନିଜ ଭିତରେ ତା' ସକଳ ଅନୁରାଗର ଚେରଟିକୁ ନଅନାଇ ସେ ବାହାରକୁ, ଉପରକୁ ଅନାଇଲା, ତେଣୁ ନିଜ ପୁଅ ଭିତରେ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଦେଖି ପାରିଲାନାହିଁ । ପୁଅକୁ ହରାଇଲା, ଭଗବାନଙ୍କୁ ତ ଆଗରୁ ହରାଇ ସାରିଥିଲା ।

୩୦ । ୧୧ । ୯୦

Self-Realization ଓ Self-Actualzation କ'ଣ ପ୍ରକୃତରେ ଦୁଇଟା ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ କଥା ? ଯୋଉମାନେ ପ୍ରଧାନତଃ ଏକ ବୌଦ୍ଧିକ ବ୍ୟୂହଭିତରେ ଥାଇ ଶବ୍ଦଦ୍ୱାରା ପୃଥିବୀର ଓ ଜୀବନର ସମୀକ୍ଷା କରିବାକୁ ଚାହାନ୍ତି, ସେହିମାନେ ହିଁ ଗୋଟାଏ ଶବ୍ଦକୁ ଆଉଗୋଟାଏ ଶବ୍ଦଠାରୁ ଅଲଗା କରି ଦେଖାଇଦେଇ ପାରିଲେ ସତେଅବା କେଉଁବଡ଼ ସାଧନାଟାଏ କରିଦେଇ ପାରିଲେ ବୋଲି ଅନୁଭବ କରିଥାନ୍ତି । ପୃଥିବୀର ସତେଅବା କେଉଁ ବଡ଼ ଉପକାରଟାଏ କରୁଛନ୍ତି ବୋଲି ଭାରି ଖୁସୀ ହୋଇଥାନ୍ତି ।

ମୋ' ଭିତରେ ଅମିତ ସମ୍ଭାବନା ନିହିତ ହୋଇ ରହିଛି । ମୋ'ର ଅବବୋଧ ତଥା ଅନୁରାଗର ଏକାଧିକ ଦ୍ୱାର ଦେଇ ମୁଁ ସେହି ସମ୍ଭାବନାଗୁଡ଼ିକୁ ଅନୁଭବ କରି ପାରୁଛି । ସେହି ସମ୍ଭାବନାଗୁଡ଼ିକ ମୋତେ ଭିତରୁ ଆଉ ସତେ-ଅବା କେତେ କ'ଣ ତାଡ଼ନା ଦେଉଛନ୍ତି ଓ ଫୁଟି ଉଠିବା ଲାଗି ମୋତେ ସତତ ଉଦ୍ୟତ ଏବଂ ଉନ୍ମୋଚିତ କରି ରଖିଛନ୍ତି । ଜୀବନର ଏହି ପ୍ରକ୍ରିୟାଟି ହେଉଛି self-actualizationର ପ୍ରକ୍ରିୟା । ଯାବତୀୟ ଆତ୍ମ ଉପଲବ୍ଧିର ସର୍ବପ୍ରଥମ ପ୍ରକ୍ରିୟା । ଏହି ପ୍ରକ୍ରିୟାଟି ମୋତେ ମୋ' ଜୀବନର ଏକାଧିକ ପ୍ରସ୍ଥର ପରିଚୟ ଦେଇ ଯାଉଛି, ମୋ'ର ସ୍ୱୀକୃତ ସୀମାଗୁଡ଼ିକୁ ବାରବାର ଭାଙ୍ଗିଦେବାରେ ଲାଗିଛି, ଓ ମୋତେ ଉଭୟ ଅନୁପ୍ରସ୍ଥ ଏବଂ ଅନୁଲମ୍ବ ଭାବରେ ସମ୍ପ୍ରସାରିତ ଓ ସମ୍ମିଳିତ କରିବାରେ ଲାଗିଛି । ମୋ'ର ଭୂମି ଉପରେ, ସମ୍ବନ୍ଧ ଓ ସମର୍ପଣର ଭୂମି ଉପରେ ମୋ' ସର୍ବୋତ୍ତମଟି ସହିତ, ପରମବନ୍ଧୁଟି ସହିତ ମୋ'ର ସାକ୍ଷାତ୍‌କାର ହେଉଛି । ଆତ୍ମଉପଲବ୍ଧି କହିଲେ ମୁଁ ଚିରଦିନ ଏହି କଥାକୁ ହିଁ ବୁଝିଆସିଛି । ତେଣୁ, Self-Actualization ଏବଂ ଆତ୍ମଉପଲବ୍ଧିକୁ ମୁଁ କେବଳ ପରସ୍ପରର ପରିପୂରକ ଭାବରେ ନୁହେଁ, ଉଭୟଙ୍କୁ ମୋ' କ୍ରିୟାଶୀଳ ସାଧନାରତ ଜୀବନର ସତେଅବା ସେହି ଗୋଟିଏ ପ୍ରକ୍ରିୟାରୂପେ ଅଙ୍ଗେ ନିଭେଇ ଆସିଛି । ଜୀବନର ବାଟ ଚାଲିବାରେ, ସମର୍ପିତ ହୃଦୟରେ ବହୁ ତୀର୍ଥରେ ବହୁ ଆହ୍ୱାନର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ସ୍ୱୀକାର କରିନେବାରେ ମୁଁ କୌଣସି ସ୍ତରରେ କୌଣସି ବ୍ୟାଘାତର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇନାହିଁ । ମୋ' ଘରର ଝରକା ଗୁଡ଼ିକ ଠିକ୍ ଏହିପରି ଭାବରେ ଖୋଲା ହୋଇ ରହିଥାଉ । ମୋ' ଘରର ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ସଞ୍ଚୟଗୁଡ଼ିକ ପୃଥିବୀଯାକର ପବନ ଲାଗି ଏହିପରି ଉନ୍ମୁକ୍ତ ହୋଇ ରହିଥାଉ ।

୧ । ୧୨ । ୯୦

ଭଗବାନ କେବେ କୋଉଦିନ ବିଶ୍ରାମ ନେଇନଥିଲେ । ମଣିଷର ମଝିରେ ମଝିରେ ବିଶ୍ରାମ ଦରକାର । ହୁଏତ ସେ ସେଇଥିପାଇଁ ଅତି ଅଳ୍ପ ଅଳ୍ପ

ଭାବରେ ସପ୍ତାହରେ ଗୋଟିଏ ଦିନକୁ ବିଶ୍ରାମର ଦିନ ବୋଲି ପାଳନ କରୁଛି ଏବଂ ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ଭାବରେ ତାହାର ଏହି ଅଭ୍ୟାସଟିକୁ ଭଗବାନଙ୍କ ଉପରେ ନେଇ ଆରୋପ କରିଦେଇଛି ।

ଭଗବାନ୍ ଥିଲେ ଥିଲେ, ହଠାତ୍ ଦିନେ ସୃଷ୍ଟି କରିବାକୁ ମନ କଲେ ଏବଂ ତା'ପରେ ଏକ ଛଅଦିନିଆ ଯୋଜନା ତିଆରି କରି ମୁଥ ମୁଥ କରି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଗଢ଼ିଲେ, ଖୁବ୍ ସମ୍ଭବ ଏହି କଳ୍ପନାଟି ମଧ୍ୟ ମଣିଷର ମୁଣ୍ଡ ଭିତରୁ ବାହାରିଛି । ହୃଦୟ ଭିତରୁ ନୁହେଁ, ମୁଣ୍ଡ ଭିତରୁ ବାହାରିଛି । ଇତିହାସରେ ମଣିଷ ଆଗ ଭଗବାନଙ୍କୁ ମୁଣ୍ଡ ସାହାଯ୍ୟରେ କଳ୍ପନା କରିଛି, ତାଙ୍କୁ ବୁଦ୍ଧିର ବାଡ ଓ ବୁଦ୍ଧି-ପ୍ରସୂତ ଆକୃତିଗତ ଗାରମାନ ଦେଇ ଠାବ କରିଛି, ଏବଂ ତା'ପରେ ଆଗକୁ ଆଗକୁ ଯାଇ ଯାଇ ଯେତେବେଳେ ବୁଦ୍ଧିର ଗାରଟାକୁ ଡେଇଁଯିବାକୁ ଆସ୍ପୃହା କରିଛି, ସେତିକିବେଳେ ତାଙ୍କୁ ନିଜ ଭିତରେ ନିଜର ହୃଦୟ ଭିତରେ, ଏପରିକି ନିଜର ଦେହ ଭିତରେ ଏବଂ କ୍ଷଣକ୍ଷଣ ଭିତରେ ଅନୁଭବ କରିଛି । ଅଧିକାଂଶ ମନୋବିଜ୍ଞାନୀ ଭୟକୁ ଏକ ତଥାକଥିତ emotion ବୋଲି କହିଥାନ୍ତି ଓ ହୃଦୟକୁ ସେହି emotionର ସ୍ଥାନ ବୋଲି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କରିଥାନ୍ତି । ମୁଁ ଭାବେ, ଭୟ ହେଉଛି ମସ୍ତିଷ୍କର ଏକ ସର୍ଜନା ବା ରଚନା । ଏହି ମସ୍ତିଷ୍କ ହିଁ ଯାବତୀୟ ଦୂରତାକୁ ନିଜର ମାପକାଠି କରି ଯାହାକିଛିର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିଥାଏ । ଦୂରତା ହିଁ ଭୟକୁ ସଂଜାତ କରାଏ । ମଣିଷର କଳ୍ପନାଗୁଡ଼ିକ ହୃଦୟକୁ ଛୁଇଁ-ପାରିବା ପରେ ଦୂରତା ଯାଏ ଓ ତା' ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଭୟ ମଧ୍ୟ ଦୂର ହୁଏ । ସିଏ ମୋ' ଭିତରେ ଅଛନ୍ତି ବୋଲି ଅନୁଭୂତ ହୁଏ । ସିଏ ଅନୁକ୍ଷଣ ମୋ'ରି ଭିତରେ ଜନନୀ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ଓ ମୋତେ ଦ୍ରବ୍ୟରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରି ଅନୁକ୍ଷଣ ନିଜ ସନ୍ତାନମାନଙ୍କୁ ଜନ୍ମ ଦେଉଛନ୍ତି, ସେହିଭଳି ଅନୁଭୂତ ହୁଏ । ନିଜ ଭିତରଟା ସାକ୍ଷାତ ମନ୍ଦିର ପରି ଲାଗେ, ବୃହତ୍ତର ପୃଥିବୀଟା ବି ତାଙ୍କରି ମନ୍ଦିର ଭଳି ଦେଖାଯାଏ । ଆଖି ପବିତ୍ର ହୁଏ, ଜୀବନ ପବିତ୍ର ହୁଏ, ତାଙ୍କର ଏହି ଭୂମିଟି ପବିତ୍ର ହୋଇଯାଏ । ଭୟର ଅବକାଶ ନଥାଏ ।

୬ । ୨୬ । ୯୦

ଏହି ସୃଷ୍ଟିଠାରୁ ସିଏ ଅଲଗା ବୋଲି ମଣିଷର ସଂସ୍କୃତି ଯେଉଁଦିନ ବିଗ୍ରହ କଲା ଓ ତାଙ୍କ ରାଜ୍ୟର ସୀମାଙ୍କ କରିବାକୁ ଯାଇ ଅତ୍ୟନ୍ତ ମସ୍ତିଷ୍କପ୍ରଣୋଦିତ ଭାବରେ ଗୋଟାଏ ସ୍ୱର୍ଗ ଗଢ଼ି ଥୋଇଦେଲା, ସମ୍ଭବତଃ ସେହି ଦିନଠାରୁ ମଣିଷମାନେ ଭଗବାନଙ୍କୁ ପ୍ରାୟ ନିଜ ଗ୍ରୁଅର ବନ୍ଧୁ ଆରୋପଣ ଦେଇ ଭଗବାନଙ୍କର କଳ୍ପନା କରିବାରେ ଆନନ୍ଦ ପାଇଲେ । ଏହି ସବୁକିଛିକୁ ସିଏ ତିଆରି

କରନାହାନ୍ତି, ସିଏ ଏହି ସବୁକିଛିରେ ପରିଣତ ହୋଇଛନ୍ତି, ଇଏ ହେଉଛି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଏକ ଅଲଗା ଅନୁରାଗ ଓ ଅଲଗା ଅନୁଭବର କଥା । ଦୁଆରଗୁଡ଼ାକ ବନ୍ଦ ହୋଇ ରହିଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସିଏ ମୋ'ଠାରୁ ଅଲଗା । ନିଜ ଭିତରେ କୋଉଠି କ'ଣ ପଶି ପଡ଼ି ଅଥଚ ନିଜର ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରିୟ କ'ଣସବୁ ଲୁଚାଇ ରଖିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଆଉକୋଉଠି ଦୂରଛଡ଼ା ହୋଇ ରହିଥିବା ପରି କଳ୍ପନା କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ । ଦୁଆର ଖୋଲିଲେ ସବୁ ନିକଟ ହୋଇଯାଏ । ଆପଣାର ସବୁକିଛି ଉଦ୍‌ଭାସ ଓ ଉତ୍ସରଣ କେବଳ ତାଙ୍କର ପ୍ରଭାର ପ୍ରକଟରୂପ ବୋଲି ଅନୁଭବ ହୁଏ । ତାଙ୍କୁ ଦୂରଛଡ଼ା କରି ରଖିବାଟା ହିଁ ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ପାପ ବୋଲି ମନେହୁଏ । ଭିତରକୁ ଆଖି ପୂରାଇ ଦେଖିଲି ବେଳକୁ ସବୁ ପବିତ୍ର ମନେହୁଏ ।

ସ୍ପିନୋଜା God, Substance ଓ Natureକୁ ସେଇ ଗୋଟିଏ ବିଷୟ ବା ଗୋଟିଏ ସତ୍ୟ ବୋଲି ଘୋଷଣା କରିଛନ୍ତି । ସ୍ପିନୋଜାଙ୍କର ଅଧ୍ୟୟନ କରିବାରୁ ଏହି ଯେଉଁ ନୂତନ ଚେତନାର ଅଙ୍କୁରୋଦ୍‌ଗମ ମୋ' ଭିତରେ ହୋଇଥିଲି, ଜୀବନର ବାଟରେ ସେହି ଶିଶୁ ତରୁଟିକୁ ସମପଲ୍ଲବିତ କରି ଆଣିବାରେ ମୁଁ ପୃଥିବୀର କେତେ ଗ୍ରନ୍ଥାଗାରୁ କେତେ କ'ଣ ସାଉଁଟିଲି ଓ ସଂଗ୍ରହ କରି ଆଣିଲି । ଶ୍ରୀ ଅରବିନ୍ଦଙ୍କର ବୃଷ୍ଟି ଭିତରକୁ ଆସି ସେହି ବୃକ୍ଷଟି ସତେଅବା ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ ହୋଇ ଉଠିଲା ଏବଂ ଆକାଶକୁ ଛୁଇଁବାକୁ ମନ କଲା । ମୋ' ଭିତରେ ଓ ବାହାରେ ଉଭୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆକାଶଯାଏ ହାତ ବଢ଼ାଇ ପାରିଲି, ଧନ୍ୟ ହେଲି । ଭିତର ଆଡ଼କୁ ଆଖି ବୁଜିଦେଲି ମାତ୍ରକେ ଏକ ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିବିଡ଼ ଧ୍ୟାନାନୁରାଗର ସୂତ୍ର ଦେଇ ମୁଁ ତାହାକୁ ହିଁ ଦେଖିବାକୁ ପାଇଲି । ମୂଳ ଅଗ ଏକାଠି କଲି । ତେଣୁ, ତଥାକଥିତ ଆରୋହୀ ସାଧନାର ଆଉ କୌଣସି ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଲାନାହିଁ ।

୩ । ୧୨ । ୯୦

ଧର୍ମର ଏପରି ଗୋଟିଏ ସ୍ତର ରହିଛି, ଯେଉଁଠାକୁ ଆସି ଧର୍ମକୁ ଅତିକ୍ରମ କରିହୁଏ । ରାଜନୀତିର ଏପରି ଗୋଟିଏ ସ୍ତର ରହିଛି, ଯେଉଁଠାରେ ଆସି ପହଞ୍ଚି ପାରିଲେ ରାଜନୀତିକୁ ଅତିକ୍ରମ କରିହୁଏ । ସାମ୍ୟବାଦ ବା ଆଉ ଯେକୌଣସି ବାଦର ମଧ୍ୟ ଏପରି ଗୋଟିଏ ସ୍ତର ରହିଛି, ଯାହାର ପ୍ରବେଶାଧିକାର ଲାଭ କରି ପାରିଲେ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି ହୋଇଯାଏ । ପଙ୍କ ଭିତରେ ପଦ୍ମ ଫୁଟେ ଏବଂ ସେହି ପଙ୍କ କୌଣସି ପୋଖରୀ ଭିତରେ ହିଁ ରହିଥାଏ । ମାତ୍ର ପଦ୍ମଟିଏ ସତକୁ ସତ ଫୁଟି ପାରିଲେ ତାହାକୁ ପଙ୍କ ବା ପୋଖରୀ କେହିହେଲେ ଆପଣାର

ବିଭିନ୍ନରେ ବାନ୍ଧି କରି ରଖି ପାରନ୍ତିନାହିଁ । ଏଠାରେ ପଙ୍କ ବା ପୋଖରୀକୁ ଅସ୍ୱୀକାର କରି ବାହାରି ଆସିବାର କୌଣସି ପ୍ରଶ୍ନ ହିଁ ଉଠୁନାହିଁ । ଆକାଶ ମଧ୍ୟକୁ ଆଲୋକ ମଧ୍ୟକୁ ଆପଣାକୁ ସମ୍ପ୍ରସାରିତ କରି ଦେଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଫୁଲଟି ସେହି ପଙ୍କରେ ଓ ସେହି ପୋଖରୀରେ ଅବଶ୍ୟ ରହିଥାଏ, ସେଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରତି କୃତଜ୍ଞ ହୋଇ ରହିଥାଏ ।

ଜାତୀୟତାର ମଧ୍ୟ ଏପରି ଗୋଟିଏ ସ୍ତର ରହିଛି, ଯେଉଁଠି ଆସି ପହଞ୍ଚି ପାରିଲେ ଜାତୀୟତାକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି ହୋଇଯାଏ । ମାତ୍ର, ଆଧୁନିକ ପୃଥିବୀରେ ରାଷ୍ଟ୍ରନାମକ ଯେଉଁ ଜନ୍ତୁଟି ପ୍ରାୟ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦେଶ ଓ ମହାଦେଶରେ କ୍ରମେ ପ୍ରବଳ ଓ ମହାପ୍ରବଳ ହେବାରେ ଲାଗିଛି, ତାହା ବହୁ ମୋହାନ୍ଧତାର ଜାଲ ବିସ୍ତାର କରି ନିଜର ଦେଶ ଓ ନିଜ ଦେଶପ୍ରତି ରହିଥିବା ଜଣେ ମନୁଷ୍ୟର ଅନୁରାଗକୁ ବାନ୍ଧି ପକାଇବା ଲାଗି ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର କରୁଥାଏ । ରାଷ୍ଟ୍ର ପାଖରେ ଅସ୍ତ୍ରଥାଏ, ଅର୍ଥର ବଳରେ ବଳୀୟାନ୍ ହେବାରେ ଫନ୍ଦିଗୁଡ଼ାକ ମହଜୁଦ ହୋଇ ରହିଥାଏ ଏବଂ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟତାର ଗୁହାଳ ଭିତରେ ଏପରି ଅନେକ ମଣିଷ ବି ଥାଆନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ କି ସେହି ସବୁ ବଳରେ ଓ କ୍ଷମତାରେ ଉତ୍ଫୁଲ୍ଲିତ ହୋଇ ରହିବାକୁ ଜୀବନର ଚରମ ପ୍ରାପ୍ତି ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ କରୁଥାନ୍ତି । ସେହି ମଣିଷମାନଙ୍କର କୃପାରୁ ରାଜନୀତି ମାରି ହୋଇଯାଏ, ଧର୍ମ ବି ମାରି ହୋଇଯାଏ । ହୃଦୟ ପଥର ଯାବତୀୟ ସ୍ୱପ୍ନ ମଧ୍ୟ ଦୂଷିତ ହୋଇଯାଏ । ସତେଅବା କୌଣସି ଅସୁରର ପ୍ରବୃତ୍ତିର ଭିତରେ ଆମ୍ଭମାନେ ଅବଶ ହୋଇ ରହିଯାଆନ୍ତି । ଦେଶରେ ଧନ ବଢ଼େ ଦେଶର ବାଣିଜ୍ୟ ବଢ଼େ, ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ କାଡ଼ଗୁଡ଼ାକ ବଢ଼ିବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି, ମାତ୍ର ଭିତରେ କେଉଁଠି ଫମ୍ପାଟାଏ ରହି ଯାଇଥାଏ କେଜାଣି, ତଦ୍ୱାରା ପୃଥିବୀକୁ ଓ ଏହି ପୃଥିବୀର ମଣିଷକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ବିପନ୍ନ ଏବଂ ବଞ୍ଚିତ ରହିବାକୁ ପଡ଼େ ।

୪ । ୨୧ । ୯୩

ଯେଉଁ ବିଜ୍ଞ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ବଡ ବଡ ଆଦର୍ଶରୁ ଆରମ୍ଭ କରନ୍ତି ଓ ଆପଣା ଆଦର୍ଶର ଯୋଗ୍ୟ ହୋଇ ନପାରି ଅର୍ଥାତ୍ ଆଦର୍ଶ ଅନୁସାରେ ଆପଣାକୁ ବଦଳାଇବାରେ ଅସମର୍ଥ ହୋଇ ଶେଷରେ ବାସ୍ତବବାଦୀ ବନନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ପାଖରୁ ଯଥାସମ୍ଭବ ଦୂରରେ ରହିବାକୁ ମନ ହୁଏ । ସେମାନେ ଶେଷକୁ ମଣିଷର ପ୍ରକୃତି ଉପରେ ସବୁଯାକ ଦୋଷ ଦେଇ ପାଇଟି ଶେଷ କରି ଦିଅନ୍ତି । ମଣିଷର ପ୍ରକୃତି ଏମିତି ବା ସେମିତି ବୋଲି କହି ସେମାନେ ଆପେ ଅଟକି ଯାଇଥିବାର ଦୋଷରୁ ଆପଣାକୁ ମୁକ୍ତ କରି ରଖିବାକୁ ଭାରି ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତି । କେତେ ସହଜରେ ଆପଣାକୁ ଫାଙ୍କି ଦେଇ ବୁଲୁଥାନ୍ତି ।

ସମ୍ମୁଖରେ ଆଦର୍ଶଟିଏ ରହିଥିଲେ, ଅର୍ଥାତ୍, ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଯେଉଁଠାରେ ଅଛି, ତାହା ତୁଳନାରେ କୌଣସି ଏକ ଉଚ୍ଚତର ସମ୍ଭାବ୍ୟକୁ ଆଗରେ ତାପ ପରି ରଖି ବାଟ ଚାଲୁଥିଲେ ମଣିଷକୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ନାନା challengeର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ପଡୁଥାଏ । ତା' ନିଜ ଅବବୋଧ ତଥା ସମ୍ପଦଗୁଡ଼ିକର ସ୍ତର ବଦଳୁଥିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସେହି challenge ର ସ୍ତର ମଧ୍ୟ ବଦଳିବାରେ ଲାଗିଥାଏ । ସେଭଳି ମଣିଷ ଆଦୌ କୌଣସିଠାରେ ଅଟକି ଯାଏନାହିଁ । ତଥା-କଥିତ ବାସ୍ତବବାଦୀ ବା realist ହେବାର ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ତାକୁ କଦାପି ଭୋଗିବାକୁ ହୁଏନାହିଁ । ନିଜ ଉପରେ ବିଶ୍ୱାସ ରହିଥାଏ, ତେଣୁ ତା'ର ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଉପରେ ମଧ୍ୟ ବିଶ୍ୱାସ ରହିଥାଏ । ମଣିଷର ପ୍ରକୃତି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ମଧ୍ୟ ସିଏ କଦାପି କୌଣସି ତୁଚ୍ଛତାର ପ୍ରଶ୍ରୟ ଗ୍ରହଣ କରେନାହିଁ । ନିଜର ଅପୂର୍ଣ୍ଣତା ଗୁଡ଼ିକୁ ସେ ଭଲ କରି ବୁଝିଥାଏ; ତେଣୁ, ଅନ୍ୟମାନେ ଅଯୋଗ୍ୟ ହୋଇଗଲେ ବୋଲି ଅପବାଦ ଦେଇ ଖୁସୀ ହେବାକୁ ସେ ଆପଣା ଲାଗି ଆଦୌ କୌଣସି ପ୍ରୟୋ-ଜନ ରହିଥିବାର ଅନୁଭବ କରେନାହିଁ, ସକଳ ଅପୂର୍ଣ୍ଣତା ସତ୍ତ୍ୱେ ସେ ତଥାପି ଆଗକୁ ଅନାଏ, ଆଗରେ ଯାଉଥିବା ବନ୍ଧୁଟି ଠାରୁ ପ୍ରେରଣା ପାଏ,—ଏବଂ ସେଥିଲାଗି ସେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଯଥାସମ୍ଭବ ଅଧିକ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଦେଖେ ଓ ସେମାନଙ୍କର ହାତ ଧରି ଆଗକୁ ଗୋଡ ପକାଇବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ରହିଥାଏ । ସେ ନୀତିବାଦୀ ପରି ମଣିଷର ପ୍ରକୃତିକୁ ନିନ୍ଦେନାହିଁ । ତଥାକଥିତ ବାସ୍ତବବାଦୀ-ମାନଙ୍କର ଏହି ନୀତିବାଦୀମାନଙ୍କ ସହିତ କୌଣସି ସମ୍ବନ୍ଧ ରହିଛି କି ?

୫ । ୧୭ । ୯

ସମ୍ମୁଖରେ ମୋ'ର ତାରାଟି ଜଳ ଜଳ ହୋଇ ଜଳୁଥିବ, ନିଜ ଭିତରକୁ ଅନାଇଦେବା ମାତ୍ରକେ ମୁଁ ଚିଦାକାଶରେ ମଧ୍ୟ ସେହି ତାରାଟିକୁ ଦେଖି ପାରୁ-ଥିବି । ତେବେଯାଇ ପୃଥିବୀର ତଥାକଥିତ ଆଦର୍ଶବାଦ ଏବଂ ତଥାକଥିତ ବାସ୍ତବବାଦର ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ଭିତରେ ମୁଁ ମୋ'ର ବାଟଟିକୁ ଚାଲି ପାରିବି । ବାଦଗୁଡ଼ାକ ଅପେକ୍ଷା ବାଟଟିକୁ ହିଁ ଅଧିକ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭାବରେ ବାଛି ପାରୁଥିବି । ବାଟର ବିଶ୍ଲେଷଣ କରିବାକୁ ଯାଇ ବାଦଗୁଡ଼ାକୁ ଆପଣା ଗୋଡ଼ରେ ଗୁରାଇ ତୁରାଇ ବାନ୍ଧିବାରେ ସେହି ତାମସାର ବାଟ ଚାଲିବାଟି ଏକାବେଳେକେ ବନ୍ଦ ବନ୍ଦ ହୋଇଯିବାର ମୋହରେ ମୁଁ କେବେହେଲେ ପଡ଼ି ଯିବିନାହିଁ ।

ତେଣୁ, ପୃଥିବୀ ଆଦର୍ଶବାଦର ଅନୁକୂଳ ଥିଲା । ଅଥବା ଗୋଟାଏ ସମୟରେ ରହିଥିବା ପରିସ୍ଥିତିର ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଆଦର୍ଶବାଦ ହିଁ ଏକମାତ୍ର ସମ୍ଭାବନା ଥିଲା ଓ ତେଣୁ ମୁଁ ମଧ୍ୟ ସମସ୍ତଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଆଦର୍ଶବାଦୀ

ହୋଇଥିଲି,—ଏବଂ, ଏବେ ପରିସ୍ଥିତି ବଦଳିଗଲା ବା ସୁଯୋଗ ଆଉ ଆଦର୍ଶବାଦର ଅନୁକୂଳ ହୋଇ ରହିଲାନାହିଁ, ତେଣୁ ମୁଁ ଆଦର୍ଶବାଦକୁ ଆପାତତଃ ପରିହାର କରି ବାସ୍ତବବାଦୀ ହେଲି, ଏଭଳି କହିବାର ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ମୋ' ଜୀବନରେ କେବେ-ହେଲେ ଆସିବନାହିଁ । ଏବଂ, ମୋ'ର ବାଟ ଚାଲିବା ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲା ବୋଲି ମୁଁ କଦାପି ପୃଥିବୀକୁ ଦୋଷ ଦେବନାହିଁ । ବରଂ ମୁଁ ଶାନ୍ତ ହୋଇ ଆପଣା ଭିତରକୁ ଅନାଇବି, ଆପଣା ଭିତରୁ ବଳ ମାଗିବି ଏବଂ ବାଟ ଚାଲିବି । ମୋ' ଚେତନାର ଗୁଳାରେ ଯୋଉ ବାଟଟି ଭିତର ଆଡକୁ ପଡ଼ିଛି, ଠିକ୍ ସେହି ବାଟଟି କେତେ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ହିଁ ବାହାରକୁ ପ୍ରଲମ୍ବିତ ହୋଇ ଆସିଛି । ଭିତରେ ଯେଉଁ ବନ୍ଧୁ ମୋତେ ଯୋଗ୍ୟ କରିବାରେ ଲାଗିଛି,ବାହାରେ ମଧ୍ୟ ସେଇ ବନ୍ଧୁ ମୋତେ ନିରନ୍ତର ଉଦ୍ୟତ ଏବଂ ଗତିଶୀଳ କରି ରଖିଛି । ତେଣୁ, ଜୀବନରେ ସୁବିଧାବାଦୀ ହେବାର ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠୁନାହିଁ । ବାସ୍ତବବାଦ ଓ ସୁବିଧାବାଦ ଭିତରେ ପ୍ରକୃତରେ କେତେ ଅଳ୍ପ ଦୂରତା ଯେ ରହିଛି ଓ ମନ କଲେ ତଥାକଥିତ ବାସ୍ତବବାଦୀ ମଣିଷଟିଏ କେତେ ଚଞ୍ଚଳ ଓ କେତେ ଛଟକରେ ଯେ ସୁବିଧାବାଦୀ ହୋଇଯିବ ଓ ତଥାପି ବେଶ୍ ବଞ୍ଚିଛି ବୋଲି ଆପଣାକୁ ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେଇପାରିବ, ମୁଁ ପୃଥିବୀରେ ତାହାର ବହୁ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଦେଖିଛି ଓ ଦେଖୁଛି । ମୁଁ ବାଦର ସଉକୀ ନୁହେଁ, ମୁଁ ବାଟର ଅନୁରାଗୀ । ଏହି ବାଟରେ ଏକାକୀ ନୁହେଁ । ଭିତରେ ଜଣେ ସାଥୀ ଅନୁକ୍ଷଣ ମୋ' ସହିତ ବାଟ ଚାଲୁଛି । ତେଣୁ, ବାହାରେ ମଧ୍ୟ ସାଥୀ ମିଳି ଯାଉଛନ୍ତି ।

୭ । ୧୨ । ୯୦

କାଲି ରାତିରେ ଏଠୁ ଟେଲ୍ ଆଭିଭ୍‌ରୁ ଘରକୁ ଫୋନ୍ କଲି ଓ ବେଶ୍ ଅନେକ ସମୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଉଷା ସହିତ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହୋଇ ପାରିଲା । ଟେଲି-ଫୋନରେ ମାତ୍ର କେତୋଟା ବୋତାମ ଟିପିଦେବା ମାତ୍ରକେ ମୁଁ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ଆମ ଘର ସହିତ ଯୋଡ଼ି ହୋଇଯାଇ ପାରିଲି, ମୋତେ ହଠାତ୍ ଭାରି ଅବାକ୍ ଲାଗିଲା । ଦୂରତାକୁ ଜୟ କରିବାରେ ବିଜ୍ଞାନର ଏହି ଅବଦାନ, ଏହାକୁ ମନୁଷ୍ୟ ସଂସ୍କୃତିର ଇତିହାସରେ ସମ୍ଭବତଃ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ମହନୀୟ ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ମେସିନ୍ ମଣିଷକୁ କ୍ରମେ ଭାରି ମେକାନିକାଲ୍ କରି ପକାଉଛି ବୋଲି ସାଧାରଣ ଭାବରେ ଯେଉଁ ମତଟି ପ୍ରକାଶ ପାଇଥାଏ, ମୁଁ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେହି ମତଟିକୁ ଗ୍ରହଣ କରି ପାରୁନାହିଁ । ମଣିଷ ନିଜ ଭିତରେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ରହି ପାରିଥିଲେ, ହୃଦୟ ତା'ର ଯାବତୀୟ ସଞ୍ଚରଣରେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଛୁଇଁ ପାରୁଥିଲେ ଓ ଆଖି ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଦେଖି ପାରୁଥିଲେ ମେସିନ୍‌ମାନଙ୍କୁ ବ୍ୟବହାର କରୁ କରୁ ମଣିଷ ନିଜେ କ୍ରମଶଃ ମେକାନିକାଲ୍ କାହିଁକି ଯେ ହୋଇଯିବ, ମୁଁ ସେକଥା ଆଦୌ ବୁଝି ପାରେନାହିଁ ।

ବିଜ୍ଞାନର ବଳରେ ମଣିଷର ହୃଦୟ ଅନ୍ୟ ମଣିଷମାନଙ୍କର ହୃଦୟ ପାଖକୁ ଓ ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱର ହୃଦୟ ପାଖକୁ ନିବିଡ଼ ଭାବରେ ଲାଗି ଆସି ପାରିବାର ବହୁ ସାଧନ ଓ ଉପାୟ ଆମ ପାଖକୁ ଆସି ପାରୁଛି । ଆମେ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରଧାନତଃ ଭୋଗର ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ବସ୍ତୁ ପରି ଦେଖୁଛୁ ବୋଲି ବୋଧହୁଏ ସେହି ସମ୍ପନ୍ନତାରୁ ଦୁନିଆଯାକର ପ୍ରମାଦ ବାହାରୁଛି । ମୋ' ଜୀବନଟା ଭୋଗ କରିବା ପାଇଁ ନା ବିଶ୍ୱଯାକ ସବୁକିଛି ସହିତ ଖିଅ ଲଗାଇବା ପାଇଁ ? ତେଣୁ, ମୋ' ଆଖି, ମୋ' ହୃଦୟ ଓ ବସ୍ତୁ ଗୁଡ଼ିକ ସହିତ ମୋ' ସମ୍ପର୍କର ଚାବି ମୋ' ନିଜ ହାତରେ ହିଁ ରହିଛି । ମଣିଷର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ତଥା ସାମୂହିକ ବହୁବିଧ ଅହଂ ଏବଂ ଉଗ୍ରତା ହିଁ ମଣିଷକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅସମର୍ଥ କରି ରଖିଛନ୍ତି, ଦୂରତା ଗୁଡ଼ାକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ବର୍ବର ଭାବରେ ବଞ୍ଚାଇ ରଖିଛନ୍ତି । ଦୂରତା ମେଣ୍ଟିଲେ ସବୁଯାକ ଘୃଣା ମଧ୍ୟ ମେଣ୍ଟି ଯାଆନ୍ତି, ଘୃଣାମାନେ ଚାଲିଯାଇ ପାରିଲେ ମଣିଷ ଉଗ୍ର ହେବାରେ, ଆପଣାକୁ ଆଉ କାହାଠାରୁ ଅଧିକ ଉଚ୍ଚ ଓ ଅଧିକ ସ୍ଥୂଳ ବୋଲି ଅନୁଭବ କରିବାରେ ଆଦୌ କୌଣସି ମଜା ପାଆନ୍ତା ନାହିଁ । ତାକୁ ଘରର ଟେଲିଫୋନ୍‌ଟା ମଧ୍ୟ ସତେଅବା କେଡ଼େ ବଡ଼ ବନ୍ଧୁପରି ମନେ ହୁଅନ୍ତା । ବାହାରେ ଓ ତା' ଅନ୍ତର ଭିତରେ ସତେଅବା ସବୁବେଳେ ଟେଲିଫୋନ୍ ଲାଗିଥିବା ପରି ତାକୁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଅନୁଭବ ହେଉଥାନ୍ତା ।

୭ । ୧୨ । ୯୦

ସିନାଗଗ୍‌ମାନେ କେତେ କେତେ ଆଧୁନିକ ଠାଣିରେ ଗଢ଼ା ହୋଇ ଛିଡ଼ା ହୋଇଛନ୍ତି । ଟୁରିଷ୍ଟ୍‌ମାନଙ୍କୁ ଆକୃଷ୍ଟ କରିବା ଛଳରେ ଭଗବାନଙ୍କୁ ମୋଟେ ବିଶ୍ୱାସ କରୁନଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ମଧ୍ୟ କେଡ଼େ ଗର୍ବର ସହିତ ସେହି କୋଠାଘରମାନଙ୍କୁ ଦେଖାଇ କେତେ କ'ଣ କହି ଯାଉଛନ୍ତି । ମିଉଜିଅମ୍‌ମାନେ ମାଳ ମାଳ ହୋଇ, ତାଲିକାଭୁକ୍ତ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ଏବଂ, ସେଥିରେ କୋଉଠି କ୍ଲାସିକାଲ୍, କୋଉଠି ଆଧୁନିକ ଏବଂ ଆଉ କୋଉଠି ଅତ୍ୟାଧୁନିକ ଛବିମାନ ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ମାତ୍ର, ଜୀବନରେ କଳା କାହିଁ ? ଆଖିରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ନଜର କରି ପାରୁଥିବା ସେହି କଳାତ୍ମକ ପ୍ରଶସ୍ତତା ବା କାହିଁ ? ଏଣେ, ଏହି, ସୁବେଶୀ, ସୁସ୍ଥୂଳ ଏବଂ ସୁନାଗରିକ ମଣିଷମାନଙ୍କର ଜୀବନ ସତେଯେପରି ବାହାରୁ ଛନ୍ଦା ହୋଇଥିବା ଗୁଡ଼ାଏ ସୂତ୍ରରେ ବନ୍ଧାହୋଇ ରହିଛି । ସତେ ଯେପରି ରୁଟିନ୍ ବ୍ୟତୀତ ଏମାନେ ଆଉ କାହାକୁ ହେଲେ ପ୍ରେମ କରିବାକୁ ଶିଖି ନାହାନ୍ତି । ଏମାନେ ସମସ୍ତେ ପରସ୍ପର ପରି ଦିଶିବାକୁ ଓ ଠିକ୍ ପରସ୍ପର ପରି କଥା କହି ଠିକ୍ ବାଟରେ ରହିଛନ୍ତି ବୋଲି ପ୍ରମାଣ ଦେବାକୁ ନିଜର ସବୁଯାକ ବିବେକ ଏବଂ ବିଦ୍ୟାକୁ କାମରେ ଲଗାଇବାକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣତତ୍ପର ହୋଇ ଧାଇଁଛନ୍ତି ।

କେବଳ ବାହାର ଆଡକୁ ବୋହିଯିବାରେ ଓ ତାହାର ଦ୍ୱାରା ହିଁ ନିଜର ପରାକ୍ରମ ଗୁଡାକୁ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରିବାରେ ଲାଗିଥିବା ଏମାନଙ୍କୁ କିଏ ଆସି ଭିତରର, ନିବିଡ଼ର ଓ ଅନନ୍ୟର ସନ୍ଧାନ ଦେବ ? ଅସଲ ଆଖି ଯେ ଭିତରୁ ମିଳେ, ଭିତରେ ଯେ ଅସଲ, ଅନନ୍ୟ ସତ୍ୟଟିର ପରିଚୟ ମିଳେ ଓ ସେହି ପରିଚୟଟିକୁ ପୁଞ୍ଜି-ରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରି ବାହାରର ଏହି ସମଗ୍ର ସଂସାରର ପରିଚୟ ପାଇହୁଏ ଓ ଅସଲ ଖିଅଗୁଡ଼ିକୁ ଯୋଡ଼ିହୁଏ, ସେହି ଅନ୍ୟ କଥାଟିକୁ ଏମାନଙ୍କୁ କିଏ ଆସି କହି ପାରିବ ? ଉପରରେ ଭୁଲି ନଯାଇ, ବାହ୍ୟ ଅର୍ଦ୍ଧ ସତ୍ୟ ଗୁଡ଼ାକର ଭେଲିକିରେ ପଡ଼ି ନଯାଇ ଯିଏ ତଥାପି ଏକ ଅନମନୀୟ ସଂସ୍କାର ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଶ୍ୱାସରେ ଏମାନଙ୍କ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇପାରିବ, ହୁଏତ ସେଇ ପାରିବ । ମାତ୍ର, ସଂସ୍କୃତ କହିଲେ ଏତେ ଏତେ ମଣିଷ ଯେତେବେଳେ ବାହାରର ଏହି ବିରକ୍ତିକର ଦ୍ରବ୍ୟ ବହୁଳତାରେ ବୁଡ଼ିକରି ରହିଛନ୍ତି ଓ ତାହାର ଭିତରେ ସଢେଅବା ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ସୁଦୃଶ୍ୟ ମଁଇଷି ପରି ଦେଖା ଯାଉଛନ୍ତି, ଅସଲ ମଣିଟି ମଣିଷର ଭିତରେ ଯାଇ ରହିଛି ବୋଲି ଏକ ଦୃଢ଼ ବିଶ୍ୱାସ ବ୍ୟତୀତ ଏମାନଙ୍କର ଚର୍ମାବରଣଗୁଡ଼ାକୁ ଭେଦି ଆଦୌ ଭିତରକୁ ପଶି ହେବନାହିଁ ।

୮ । ୧୬ । ୯୦

ମଣିଷମାନେ ଏହି ପୃଥିବୀରେ ନିଜ ନିଜ ନ୍ୟାୟର ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବାକୁ ଧାଇଁଛନ୍ତି । ହାତରେ ଧରିଥିବା ବନ୍ଧୁକଟା ବ୍ୟତୀତ ସଢେଅବା ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଆଉ କୌଣସି ସମ୍ବଳ ବା ସହାୟ ହିଁ ନାହିଁ । କୌଣସି ମୂଲ୍ୟବୋଧ ନାହିଁ, କୌଣସି ଉଦ୍ବୋଧ ନାହିଁ ଏବଂ କୌଣସି ଗ୍ରହଣଶୀଳତା ମଧ୍ୟ ନାହିଁ । ସିନେମାରେ ଯେମିତି, ଏମାନଙ୍କର ଜୀବନରେ ମଧ୍ୟ ସେମିତି । ଦେଢ଼ ଘଣ୍ଟା ଦୁଇ ଘଣ୍ଟାର ଗୋଟାଏ ଫିଲମ୍ ଭିତରେ ଯେ କେତେ ଥର ବନ୍ଧୁକ ଫୁଟୁଛି, ତାହାର କୌଣସି କଳନା ନାହିଁ । ମଣିଷ ଗୁଡ଼ାକ, କେଡେ ସୁନ୍ଦରିଆ ଗୋରା ଗୋରା ମଣିଷଗୁଡ଼ାକ ଗୁଳିର 'ଢୋ' 'ଢୋ' ଶବ୍ଦରେ ତଳେ ପଡ଼ି ଯାଉଛନ୍ତି, ସିଆଡକୁ ଅନାଇବା ସକାଶେ ମଧ୍ୟ ବନ୍ଧୁକବାଲାର ବେଳ ନାହିଁ । ହୁଏତ ଆଉ କାହାର ବନ୍ଧୁକଗୁଳିରେ ସିଏ ବି ମରିଯିବ ବୋଲି ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ଆସିଛି । ତଥାପି, ତା' ଇଚ୍ଛା ଅନୁସାରେ ହିଁ ସିଏ ଜିଦ୍ ଧରି ବସିଥିବା ନ୍ୟାୟର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଅବଶ୍ୟ ହେବ ଏବଂ ନିଜ ବନ୍ଧୁକଟା ଉପରେ ହିଁ ତା'ର ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଭରସା । ବନ୍ଧୁକ ଉପରେ ଭରସା ଥିଲେ ଭଗବାନଙ୍କ ଉପରେ ଭରସା ରଖିବାର ଆଦୌ କୌଣସି ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ । ପରସ୍ପର ଉପରେ ଭରସା ରଖିବାର ବି କି ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି ? ଏମାନେ କାହା ପାଇଁ ବାଇଆ ହୋଇ ଏପରି ବନ୍ଧୁକ ଧରି ବାହାରିଛନ୍ତି କେଜାଣି ? ମଣିଷ ଭିତରେ କୁଜମାନେ ବାହାରିଛନ୍ତି, ହାତୀମାନେ କାହାରିଛନ୍ତି ।

ସାନ ବଡ ସବୁଯାକ ମେଣ୍ଢା ବାହାରିଛନ୍ତି । ଇରାକ୍‌ର ସଦ୍ଦାମ୍ ହୁସେନ୍‌ଙ୍କ ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ବୃହଦାକାର ଆମେରିକାର ବୁଶ୍‌ଙ୍କ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମସ୍ତେ ବାହାରିଛନ୍ତି । ଏମାନେ ସମସ୍ତେ ପୃଥିବୀରେ ନିଜ ନିଜ ନ୍ୟାୟର ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା ଲାଗି ବାହାରିଛନ୍ତି ।

ସପ୍ତାହର ଶେଷରେ ସାବାଥ୍,—ଓଷାଦିନ । ଶୁକ୍ରବାର ରାତିରୁ ହିଁ ଓଷା ପାଳିବା ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ଯାଉଛି । ବାପ, ମାଆ, ଶାଶୁ, ବୋହୂ, କୁନି ଓ ବଡ଼ ନାତି ନାତୁଣୀ ସମସ୍ତେ ଧର୍ମ ଗ୍ରନ୍ଥରୁ ମନ୍ତ୍ର ଉଚ୍ଚାରଣ କରି ସାରି ଏ ପାଖରେ TV ପାଖରେ ଆସି ବସି ଯାଉଛନ୍ତି ଏବଂ ବନ୍ଧୁକର ମାଡ଼ରେ ମଣିଷଗୁଡ଼ାକ ଠୋ ଠୋ' ମରି ଯାଉଥିବାର ଦେଖୁଛନ୍ତି । ଏହି ନାଟକଗୁଡ଼ାକ କ'ଣ ମନୋରଞ୍ଜନ ପାଇଁ ? ଏଗୁଡ଼ାକୁ ଦେଖି ଦେଖି ମଣିଷମାନେ ସତେଅବା ପିଲାଦିନରୁ ହିଁ ଯେପରି ପୃଥିବୀରେ ନିଜ ନିଜ ନ୍ୟାୟର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଲାଗି ବନ୍ଧୁକ—ଭଗବାନଙ୍କର ଆଶ୍ରୟ ନେବାର ଏହି ବୀଭତ୍ସ ରୀତିଟିରେ ଏକାବେଳେକେ ସୁନାପୁଅ ପରି ମଗ୍ନ ହୋଇ ଯାଉଛନ୍ତି !

୯ । ୧୨ । ୯୦

ପବିତ୍ର ସାବାଥ୍‌ରେ କୌଣସି ସିନାଗଗ୍‌ରେ ବସି ପ୍ରାର୍ଥନା ଓ ଉପାସନାର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପର୍ଯ୍ୟାୟଟିରେ ସମ୍ମିଳିତ ହେବା,—କାଲି ଏହି ନେବାତିମ୍ ଗାଆଁରେ ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ମୋ'ର ସେହି ଅଭିଜ୍ଞତା ହେଲା । ପ୍ରଥମେ ପ୍ରଥମେ ଗ୍ରାମବାସୀ ନିୟମିତ ଉପାସକମାନେ ଅପରିଚିତ ମୁହଁଟିଏ ଦେଖି ସମ୍ଭବତଃ ଟିକିଏ ଟିକିଏ ବାରିଲା,ବାରିଲା ପରି ହେଉଥିଲେ । ମାତ୍ର,ତାହା ଆଦୌ ବେଶୀ ସମୟ ପାଇଁ ରହିଲା ନାହିଁ । ମୁଁ ବି ସେହି ଉପାସନାରେ ସମସ୍ତଙ୍କ ସହିତ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଭାବରେ ଏପରି ମିଶିଗଲି ଯେ, କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ଛାଟି ବାରିବାକୁ ଆଉ କେହି କୌଣସି ସମୟ ପାଇଲେ ନାହିଁ ।

ଏବଂ ସମସ୍ତଙ୍କ ସହିତ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଭାବରେ ସମବେତ ହୋଇ ମୁଁ ସେହି ଏକ ପ୍ରକୃତ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଦେଖିଲି । ଇହୁଦୀମାନେ ସଂସ୍କାରଗତ ଭାବରେ ଯାହାଙ୍କୁ the only one true God ବୋଲି କହନ୍ତି, ଠିକ୍ ତାହାଙ୍କୁ ହିଁ ଦେଖିଲି । କେତେ ସପ୍ତାହ ତଳେ ମୋ ସହିତ କଥା ହେବାକୁ ଆସିଥିବା ହାଇସ୍କୁଲର ସେହି ଦୁଇଟି ଝିଅ ମୋତେ ମୁଁ the only true Godରେ ବିଶ୍ୱାସ କରେ କି ବୋଲି ସେଦିନ ଯେଉଁ ପ୍ରଶ୍ନ କରିଥିଲେ, ମୁଁ ସେଦିନ ସେମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ହଁ ବୋଲି ଉତ୍ତର ଦେଇଥିଲି । ସେହି only one God ପୁଣି ଏପରି ଧାତୁରେ ଗଢ଼ା ହୋଇଛନ୍ତି ଯେ, ଯିଏ ତାଙ୍କୁ ସତକୁ ସତ ଦେଖିବାର ସୌଭାଗ୍ୟ ଲାଭ କରେ, ସିଏ ତାଙ୍କୁ ସକଳ ଅର୍ଥରେ ଏକାବେଳେକେ ନିଜର ବୋଲି ଅନୁଭବ କରିଥାଏ ।

ଆଉ ଟିକିଏ ଅଧିକ ବିଶ୍ୱାସର ସହିତ ଆପଣାକୁ ଆଉ ଟିକିଏ ଅଧିକ ଅନୁରାଗ ସହିତ ଦେଖି ପାରୁଥିଲେ ହୁଏତ ସିଏ ସେହି Godଙ୍କୁ ଏକାବେଳକେ ସମସ୍ତଙ୍କର ବୋଲି ମଧ୍ୟ ଉପଲବ୍ଧି କରି ପାରୁଥାନ୍ତା ଓ ସେଥିରେ ଆନ୍ତର କେତେ ଖୁସୀ ହେଉଥାନ୍ତା । ଯୋଉ ବାଟରେ ହେଉ ପଛକେ, ଅନ୍ତର୍ଗତ ଭାବରେ ଦେଖିଲେ କେବଳ ସେଇ the only one Cod ହିଁ ଦେଖା ଯାଆନ୍ତି । ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱ ତାଙ୍କର ଦ୍ୱାରା ସ୍ନାତ ହୋଇ ରହିଥିବା ପରି ଦେଖାଯାଏ । ସେହି ଅନୁଭବର ପ୍ରକାଶ୍ୟ ନାନଟିର ନାମ ହେଉଛି ଅକାରଣ ଖୁସୀ,—ଭିତରେ ଖୁସୀ, ବାହାରେ ମଧ୍ୟ ଖୁସୀ ।-ଖୁସୀ ପରେ ସମ୍ମତି ଓ ସେହି ସମ୍ମତିର ଆଉଏକ ସୋପାନ ହେଉଛି ସମର୍ପଣ । ଏବଂ, ସମର୍ପଣ ଲାଗି କୌଣସି ମନୁଷ୍ୟକୁ କଦାପି ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପୋଷାକ ପିନ୍ଧିବାକୁ ପଡ଼େନାହିଁ ।

୨୦ । ୧୬ । ୯୦

ସ୍ୱାମୀ କେତେ ସରାଗରେ ତୁମକୁ ଅତିଥି ହିସାବରେ ଘରକୁ ଡ଼ାକି ଆଣି-ଥିବେ । କିନ୍ତୁ ସ୍ତ୍ରୀ ଏଡ଼େ ଅଗୃହୀନଙ୍କ ଭାବରେ ଘରର ବୋଝ ବଢିଯାଉ ବୋଲି ବୋଧହୁଏ ପସନ୍ଦ କରୁନଥିବେ । ସେ ନିଜକୁ କଦାପି ଧରା ପକାଇବେ ନାହିଁ ସତ, ମାତ୍ର ଆପଣାର ଯାବତୀୟ ଭାବ ଏବଂ ଦେହମୁଦ୍ରାରୁ ତୁମ ଆଗରେ ଭାରି ଧରା ପଡ଼ି ଯାଉଥିବେ । ପୁନଶ୍ଚ, ଏହାର ଠିକ୍ ଓଲଟା ବି ହୋଇପାରେ । ଅର୍ଥାତ୍, ସ୍ତ୍ରୀ ଅତିଥିସୁଚକା ହୋଇ ତୁମକୁ ସତେଅବା ଏଡ଼େବଡ଼ ଭାବି ତୁମକୁ ଘରକୁ ଡ଼ାକି ଆଣି ପାରିଥାନ୍ତି । ମାତ୍ର ସ୍ୱାମୀ ହୁଏତ ଏହି ଘଟଣାରେ ମୁହଁ ଫୁଲାଇ ପାରନ୍ତି । ବାହ୍ୟ ଆତିଥ୍ୟର ଉପଗୃହରେ ସଖ୍ୟ ଓ ସଙ୍ଗ ଦେଇପାରନ୍ତି ସତ, ମାତ୍ର ତଥାପି ସହଧର୍ମିଣୀଙ୍କ ଉପରେ ଗାରୁ ଗାରୁ ବା ଗଣ ଗଣ ହୋଇପାରନ୍ତି । ଜଣେ ଅତିଥି ହିସାବରେ ଏଭଳି ଗୋଟିଏ ପରିସ୍ଥିତିରେ ତୁମେ କ'ଣ କରିବ ? ଏହି ସଂସାରଟିକୁ କାହିଁକି କଷ୍ଟ ଦେଲି ବୋଲି ମନ ଦୁଃଖ କରି ବାହାରି ଯିବାର ମଧ୍ୟ କୌଣସି ଉପାୟ ନଥିବ ।

ଯିଏ ଗଣ ଗଣ ଓ ଗାରୁ ଗାରୁ ହେଉଥିବେ, ସେ ସ୍ୱାମୀ ହୋଇଥାନ୍ତୁ ଅଥବା ସ୍ତ୍ରୀ ହୋଇଥାନ୍ତୁ, ତୁମେ ତାଙ୍କର ପ୍ରତି ଅଧିକ ସହାନୁଭୂତି ରଖିବ । ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବରେ ତୁମକୁ ସେ ଭଲ ପାଆନ୍ତି ନାହିଁ ବୋଲି ଯେ ସେ ତୁମେ ତାଙ୍କ ଘରକୁ ଆସ ବୋଲି ଚାହାନ୍ତିନାହିଁ, ସେକଥା ମୋଟେ ନୁହେଁ । ସିଏ ଜଣେ ଖରାପ ମଣିଷ ବୋଲି ଯେ ଏପରି କରୁଛନ୍ତି, ସେକଥା ମଧ୍ୟ ନୁହେଁ । ନିଜେ ଉତ୍ତେଜିତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ ତୁମେ ହୁଏତ ଅଧିକ କଷ୍ଟ ପାଇବ; ମିଛ ଅପମାନ-ବୋଧରୁ କଷ୍ଟ ପାଇବ ଓ ସେହି ଘରେ ରହିବା ସମସ୍ତଙ୍କ ଅଧିକ ଜ୍ୱାଳା

ଭୋଗିବ । ନାହିଁ, ତୁମେ ସେକଥା କରିବନାହିଁ । ସିଏ ମୁହଁ ଫୁଲାଇ ମ୍ୟାଡ଼ିକୁ ଅନାଇ ବସିଥିବେ କିମ୍ବା ତଳକୁ ଅନାଇ ଖବରକାଗଜ ପଢ଼ିବାର ଭାଣ କରୁ-ଥିବେ, ତୁମେ ନିଜଭିତରେ ତାଙ୍କର ପ୍ରତି କୋମଳ ହେବ । ତୁମେ ଯେ ତାଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଏ ଘରେ ଘଡ଼ିକ ଲାଗି ଆନନ୍ଦ ଦେବାକୁ ଆସିଛ, ଏକ ପ୍ରସନ୍ନ ନୀରବତା ଭିତରେ ତାଙ୍କୁ ସତେଅବା ଛୁଇଁକରି ବସିଥିଲା ପରି ତାଙ୍କୁ ବୁଝାଇବ । ହୁଏତ ସେପାଖରେ ମଧ୍ୟ ଝରକାଟିଏ ଖୋଲିବ । ସିଏ ମଧ୍ୟ ହଠାତ୍ କୌଣସି କାରଣ ନଥାଇ ମଧ୍ୟ ତୁମକୁ ଗ୍ରହଣ କରିନେଇ ପାରିବେ ।

୧୧ । ୧୨ । ୯୦

ହିନ୍ଦୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ନୁହେଁ କି ମୁସଲମାନ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ନୁହେଁ । ହିନ୍ଦୁ ଓ ମୁସଲମାନ ଉଭୟ ଭିତରେ ରହିଥିବା ମଣିଷ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ନୁହେଁ । ଭାରତବର୍ଷରେ ସମ୍ଭବତଃ ସେହି କାରଣରୁ ଆଜି ଏହିସବୁ ନାନାବିଧ ବୀଭତ୍ସତା ଘଟି ଯାଉଛି ଓ ତାହାକୁ ଆମ ରାଜନୀତିର ନେତାମାନେ ଉଖାରି ପାରୁଛନ୍ତି । ମଣିଷ ଭିତରେ ରହିଥିବା ତା'ର ଅସଲ ଆତ୍ମାହାଟିକୁ ଅର୍ଥାତ୍ ଭଗବାନଟିକୁ ଅବଦମିତ କରି ରଖି ତାକୁ ତା'ର ହିନ୍ଦୁତ୍ୱ ଅଥବା ମୁସଲମାନତ୍ୱର ଖୋଳ ଭିତରେ ମନ୍ଦିର ବା ମସଜିଦର ଭେଳିକି ଲଗାଇ ତାହାକୁ ହିଁ ଧର୍ମ ବୋଲି ଡିବି ଡିବି କରି ବଜାଇଲେ ଆମେ କୋଉ ଦେଶର କେଉଁ କଲ୍ୟାଣ କରିପାରିବା ? ଏବଂ, କୋଉ ପୃଥିବୀର କଲ୍ୟାଣ କରି ପାରିବା ତ ଆହୁରି ଅଧିକ ଦୂରର କଥା ।

ଭାରତବର୍ଷରେ ମଣିଷର, ସବୁ ମଣିଷଙ୍କର ଅସଲ ଓ ପ୍ରାଥମିକ ବାଧା ଓ ଅସହାୟତା ଗୁଡ଼ିକୁ ଏବେ ମଧ୍ୟ ଦୂର କରାଯାଇ ପାରିନାହିଁ । ଭାରତବର୍ଷର ବାବୁମାନେ ଏବେ ମଧ୍ୟ ସିଆଡ଼କୁ ଯଥେଷ୍ଟ ମନ ଦେଇ ପାରିନାହାନ୍ତି । ସେମାନେ ତ କେଉଁ ସ୍ୱାଧୀନତା ପାଇଛନ୍ତି ବୋଲି ଦେଶଟାକୁ ଭୋଗ କରିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ଏବଂ, ଭାରତବର୍ଷର ଅଧିକାଂଶ ମଣିଷ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଅସହାୟତା ହିଁ ଭୋଗ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେଉଛନ୍ତି । ଅନ୍ନଗତ ଅସହାୟତା, ନିଜର ଭାଗ୍ୟକୁ ନିଜେ ଗଢ଼ି ପାରିବାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ସେମାନଙ୍କୁ ପ୍ରାୟ କାବୁ କରି ରଖିଥିବା ନାନା ଅସହାୟତା, ତଥାକଥିତ ଉଚ୍ଚବର୍ଣ୍ଣୀମାନଙ୍କ ଆଗରେ ଆପଣାକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅସମର୍ଥ ଓ ନ୍ୟୂନ କରି ରଖିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେଉଥିବାର ବହୁବିଧ ଅସହାୟତା । ଭାରତବର୍ଷର ରାଜନୀତିକ ବଟମାନେ ଆଜି ମଣିଷମାନଙ୍କର ସେହି ଅସହାୟତାର ପୂର୍ତ୍ତିରୁ ପୂର୍ତ୍ତିତର ସୁଯୋଗ ନେଉଛନ୍ତି । ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ମନ୍ଦିର ଓ ମସଜିଦର ଦଉଡ଼ି ଭିତରେ ଛନ୍ଦି ରଖି ସେମାନେ ଭଗବାନଙ୍କ ନାମରେ ବହୁ ଅସଭ୍ୟ ଭାବପ୍ରବଣତା ସହିତ ଯାବତୀୟ ବୀଭତ୍ସତା ଉଖାରି ସିଂହାସନରେ ବସିବେ ବୋଲି ବାହାରି-

ଲେଣି । ତାଙ୍କ ଝିଙ୍କାଗୁଡ଼ାକ ନଭାଙ୍ଗିଲେ ଆମ ଚୂଲି ଗଢ଼ା ହୋଇ ପାରିବନାହିଁ ବୋଲି ସେମାନେ ଏକ ଆଧୁନିକ ଧର୍ମଭ୍ରଷ୍ଟତାର ପ୍ରଚାର କରୁଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ଠାକୁରଙ୍କୁ ଫୋପାଡ଼ି ନମାରିଲେ ଆମ ଠାକୁର ଅଗଢ଼ା ଓ ଅପୂଜା ରହିଯିବେ ବୋଲି ଆମକୁ କେତେ ମଜାରେ ଅଫିମ ଖୁଆଇବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ହିନ୍ଦୁ ଓ ମୁସଲମାନ ଉଭୟ ଭିତରର ଭଗବାନ ଏଥିରେ କେତେ ଦୁଃଖ ପାଉନଥିବେ ! ତାଙ୍କୁ ଆଉ କେତେ କାଳ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିବାକୁ ହେବ ?

୧୬ । ୧୨ । ୯୦

ମନ ଏତେଶୀଘ୍ର ପୁଣି ଘରକୁ ଯିବାକୁ ଡାକିଲଣି । ମୋ'ର ଏଠାରେ ଆହୁରି ଦେଢ଼ମାସ ବାକି ରହିଛି । ଏତକ ସମୟ ମଧ୍ୟ କେତେ ଶୀଘ୍ର ଅତିବାହିତ ହୋଇଯିବ । ପାଣି ଗଡ଼ିଗଲା ପରି ଗଡ଼ିଯିବ । କାଲି ଏଠାରୁ ବେଶ୍ ଦୂରରେ ଅବସ୍ଥିତ ସମ୍ରାଟ ହେରଡ଼ଙ୍କର ବହୁପ୍ରାଚୀନ ପର୍ବତପ୍ରାସାଦର ଭଗ୍ନାବଶେଷ ଉପରେ ଠିଆ ହୋଇ ଚାରିଆଡ଼କୁ ଅନାଉ ଅନାଉ ହଠାତ୍ ଭିତରୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଅନୁଭବ କରି ପାରିଲି ଯେ, ପ୍ରକୃତରେ ମୋ'ର କେବଳ ଗୋଟିଏ ଆଖି ହିଁ ଏହି ସବୁକିଛିକୁ ଦେଖୁଛି । ଏବଂ, ଆର ଆଖିଟି ଭାରତବର୍ଷ ଆଡ଼କୁ ଓଡ଼ିଶା ଆଡ଼କୁ ପ୍ରଲମ୍ବିତ ହୋଇ ରହିଛି । ସେହି ଶିଖର ଉପରେ ଥାଇ ଗୋଟାଏ ପାଖରେ ବହୁଦୂରରୁ ମରୁ ସାଗରର ନୀଳାଭ ବିସ୍ତୃତ ବେଶ୍ ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହେଉଥିଲା । ଏବଂ, ଏପାଖରେ ମୋଟ ପାଞ୍ଚ କିଲୋମିଟର ଦୂରରୁ ବେଥ୍‌ଲେଖେମ୍ ଗାଆଁଟିକୁ ମୁଁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଦେଖି ପାରୁଥିଲି । କାଳର ମନୁଷ୍ୟାଧିପତ୍ୟ-ଜନିତ କ୍ରମରେ ସେକାଳିର ଗାଆଁଟି ଏବେ ପ୍ରାୟ ଏକ ସହରଭଳି ଦେଖାଯାଉଛି ସତ, ମାତ୍ର ତଥାପି ଏହି ସ୍ଥାନଟି ପଛରେ ରହିଥିବା ବିରାଟ ପ୍ରେରଣାଟି ମୋତେ ଯଥାର୍ଥ ଭାବରେ ଆସି ସ୍ପର୍ଶ କରିବାରେ ତାହା କୌଣସି ବାଧା ସୃଷ୍ଟି କରୁନଥିଲା ।

ମୋ'ର ଅସଲ କ୍ଷେତ୍ର ସେଠି, ଏଠି ନୁହେଁ । ଅସଲ challenge ସେଠି, ଏଠାରେ ନୁହେଁ । ଅସଲ challenge ସଂଗ୍ରହ କରିବାର ନୁହେଁ, ଅସଲ challenge ହେଉଛି ନିଜକୁ କାମରେ ଲଗାଇବାର, ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ସାର୍ଥକ ଭାବରେ ଆପଣାକୁ ଦେଇ ପାରିବାର । ସେଠାରେ ଆପଣାକୁ ବିଭିନ୍ନ ଉଦ୍ୟମରେ ଓ କର୍ମରେ ନିଯୋଜିତ କରି ରଖି ମୁଁ ଯେ ସେହି ଦେଶରେ ସବୁ-କିଛିକୁ ବଦଳାଇ ଦେଇ ପାରିବି, ସେ କଥା ଆଦୌ ନୁହେଁ । ମାତ୍ର, ସେହି ଉଦ୍ୟମର ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଇ ମୁଁ ଅନ୍ତତଃ ଆପଣାକୁ ବଦଳାଇ ପାରୁଥିବି । ଆପଣାର ନିତ୍ୟ ନବୀକରଣରେ ସହଯୋଗ କରି ପାରୁଥିବି । ନିଜ ଭିତରକୁ

ଅଧିକ ଭେଦ ପାରୁଥିବ ଓ ନିଜର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗକୁ, ଆହୁରି ଅନେକ ଅନେକ ସଦନ ଭିତରକୁ ପ୍ରସାରିତ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ପାରୁଥିବ । ଏହା ଆଦୌ କମ୍ ସୌଭାଗ୍ୟ ନୁହେଁ । ଏ ଜୀବନରେ ଉପାର୍ଜନ କରାଯାଇ ପାରୁଥିବା ବହୁବିଧ ପୁଣ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ଭବତଃ ଏଇଟି ହେଉଛି ସର୍ବପ୍ରଥମ ଓ ସର୍ବପ୍ରଧାନ ।

୧୩ । ୧୨ । ୯୦

ଭାରତବର୍ଷରେ ଆପଣାକୁ ସତତ ଜଣେ ଭାରତୀୟ ବୋଲି ଅନୁଭବ କରିବା, ତାହା ହେଉଛି ପ୍ରକୃତରେ ଏକ କଠିନ ସାଧନା । ଅର୍ଥାତ୍, ସତକୁ ସତ ଏକ ଉପଲବ୍ଧିର କଥା । ଆଧୁନିକ ହୋଇଗଲେ ଯେ ସେହି ଉପଲବ୍ଧି ଆପେ ଆପେ ସମ୍ଭବ ହୋଇଯିବ, ସେକଥା ମଧ୍ୟ ନୁହେଁ । ଏବଂ, ହାତରେ ଧନ ଦଶଗୁଣ ବା ପଚିଶଗୁଣ ଅଧିକ ହୋଇଗଲେ ମଧ୍ୟ ତାହା କଦାପି ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ମୁଁ ସ୍ଥାନୀୟ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ତଥାପି କେବଳ ସ୍ଥାନୀୟ ନୁହେଁ, ମୋ'ର ଜୀବନ ପ୍ରତିଦିନର ଯାନକରଣୀ ଗୁଡ଼ିକରେ ନାନା ପ୍ରକାରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ତାତ୍କାଳିକତା ମଧ୍ୟରେ ବାନ୍ଧିହୋଇ ରହିଥିବା ପରି ପ୍ରତୀତ ହେଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଏତିକି ପ୍ରୟୋଜନ ଏବଂ ତାହାର ପରିତର୍ପଣରେ ତାହା କଦାପି ପୂର୍ଣ୍ଣତା ଲାଭ କରି ପାରିବନାହିଁ,– ଏପରି ଏକ ଉପଲବ୍ଧି ମୋ' ଆଠପହରି ଜୀବନରେ ମୋ'ର ସର୍ବପ୍ରଥମ ବିବେକ ହୋଇ ରହିନଥିଲେ ମୁଁ କଦାପି ଭାରତବର୍ଷ ପରି ଏକ ଭୂମି ଉପରେ ମୋ'ର ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରି ପାରିବନାହିଁ ।

ଏହା ଏକ ଭୂଗୋଳର ବା କୌଣସି ଜାତୀୟତାର କଥା ମୋଟେ ନୁହେଁ । ଏହା ହେଉଛି ସଂସ୍କୃତିର କଥା, ଏକ ସମ୍ପ୍ରସାରଣର କଥା, ନିଜ ଭିତରେ ତଥା ନିଜ ବାହାରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସଂବେଦନଶୀଳ ଭାବରେ ସମ୍ପ୍ରସାରିତ ହୋଇ ରହିଥିବାର କଥା । ମୁଁ ମୋ' ନିଜ ଧର୍ମ, ନିଜ ଭାଷା, ନିଜର ଅନେକ ଅନେକ ସ୍ଥାନୀୟ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ କେଡ଼େ ଖୁସୀ ହୋଇ ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ମୋ'ର ଏକମାତ୍ର ଅବଲମ୍ବନ ବୋଲି ଧରିନେଇ ଅନ୍ୟ ଧର୍ମ, ଅନ୍ୟ ଭାଷା ଓ ଅନ୍ୟ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକୁ ମୁଁ ତଥାପି ଉପେକ୍ଷା କରି ପାରିବନାହିଁ । ସେଗୁଡ଼ିକ ସହିତ ମଧ୍ୟ ମୋ' ଜୀବନରେ ଏକ ଆତ୍ମୀୟତାପୂର୍ଣ୍ଣ dialogue ଲାଗି ରହିଥିବ, ତେବେ ଯାଇ ଭାରତବର୍ଷରେ ମୁଁ ଯଥାର୍ଥରେ ସୁସ୍ଥ ହୋଇ ରହିପାରିବି ଏବଂ ଭାରତବର୍ଷକୁ ସୁସ୍ଥ ହୋଇ ରହିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ ମଧ୍ୟ କରିପାରିବି । ନିଜ ସ୍ଥାନୀୟ ତଥା ତାତ୍କାଳିକ ଭୂମିରୁ ଦଣ୍ଡେ ହେଲେ ଛିନ୍ନ ହୋଇ ଯିବିନାହିଁ, ତଥାପି ସମଗ୍ର ଅରଣ୍ୟଟିକୁ ଚହ୍ନି ପାରୁଥିବି, ମୋ' ପାଦତଳର ଭୂଇଁକୁ ଧରି ରଖିଥିବା ସମଗ୍ର ବସୁନ୍ଧରାଟିକୁ ଚିହ୍ନୁଥିବି, ତେବେ ଯାଇ ହେବ । ତେବେ ଯାଇ ମୋତେ

ଭାରତବର୍ଷ ସୁନ୍ଦର ଦଶିବ । ଏବଂ, ଏହି ଯଥାର୍ଥ ଭାରତବର୍ଷରେ ମୁଁ ମଧ୍ୟ ସୁନ୍ଦର ଦଶିପାରିବି ।

୧୪ । ୧୨ । ୯୦

ଭାରତବର୍ଷର ସେହି ବଡ଼ ଓ ସାନ ଅନେକ ଅନେକ ରାଜା ଓ ସମ୍ରାଟ-ମାନଙ୍କୁ ମୋ'ର ନମସ୍କାର, ଯେଉଁମାନେ ନିଜର ଗୋଟିଏ ଧର୍ମରୂପେ କୌଣସି ଧର୍ମକୁ ମାନୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସବୁ ଧର୍ମଲାଗି ପ୍ରଶସ୍ତ ଜାଗା ଛାଡ଼ି ଦେଉଥିଲେ ଓ ତାହାକୁ ମଧ୍ୟ ନିଜର ଧର୍ମ ଅନୁସାରେ ଏକ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବୋଲି ଦେଖୁଥିଲେ । ସମ୍ରାଟ ଅଶୋକଙ୍କୁ ମୋ'ର ନମସ୍କାର, ଯିଏ ନିଜେ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମରେ ଦୀକ୍ଷିତ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ଜୈନ ସନ୍ନ୍ୟାସୀମାନଙ୍କର ହତାଦର ହେବାଭଳି କୌଣସି କୁଆଚରଣ ନକରିବା ଲାଗି ନିଜର ପରାମର୍ଶ ଦେଉଥିଲେ । ପ୍ରାୟ ଦୁଇ ହଜାର ବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ଯେତେବେଳେ ମାଲାବାର ଉପକୂଳରେ ବସବାସ କରିବାର ଅଭିପ୍ରାୟରେ ଇହୁଦୀମାନେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚିଲେ, ସେତେବେଳେ କୋଚନ୍‌ର ରାଜା ସେମାନଙ୍କୁ ଜାଗା ଛାଡ଼ି ଦେଇଥିଲେ, ବାଣିଜ୍ୟ କରିବାର ଅନୁମତି ଦେଇଥିଲେ ଓ ସେମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ନିଜର ପ୍ରଜାକୁଳ ଭିତରେ ସାମିଲ୍ କରି ନେଇଥିଲେ । 'ଯୁଥଶାସନମ୍' ନାମକ ଏକ ସନନ୍ଦ ଦେଇ ପରେ ଆଉଜଣେ ରାଜା ଇହୁଦୀ-ମାନଙ୍କୁ ଏକ ଭୂଖଣ୍ଡ ମଧ୍ୟ ଜାଗିର ରୂପେ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ ଓ ସେହି ଭୂଖଣ୍ଡ ଉପରେ ଇହୁଦୀମାନେ ଅନେକ ଶତାବ୍ଦୀଯାଏ ରାଜତ୍ୱ ମଧ୍ୟ କରିଥିଲେ । ସେତେ-ବେଳେ ମଣିଷମାନେ ଭଗବାନଙ୍କୁ ସାରା ପୃଥିବୀର ବୋଲି ଭାବୁଥିଲେ ଓ ତାହାର ମାଧ୍ୟମରେ ହିଁ ଆପଣାକୁ ମଧ୍ୟ ଯାବତୀୟ ମନୁଷ୍ୟ— ଉଚିତ dimensionରେ ପ୍ରସାରିତ କରିଦେଇ ପାରୁଥିଲେ । ଆଜି ଆମ ନେତାମାନେ ପାରୁନାହାନ୍ତି କାହିଁକି ?

ଯେଉଁମାନେ ଦିନେ ଭାରତବର୍ଷକୁ ଶାସନ କରୁଥିଲେ ବୋଲି ସେହି ବଳର ପ୍ରୟୋଗ କରି ମନ୍ଦିରଗୁଡ଼ିକୁ ଭାଙ୍ଗିଥିଲେ, ଭାରତବର୍ଷୀୟ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଭିତରେ ସତକୁ ସତ ଏକ ଆନ୍ତରିକତା ସହିତ ପ୍ରବେଶ କରିଥିବା ଆମ ଏବର ନେତାମାନେ ସେମାନଙ୍କୁ କ୍ଷମା ଦେଇ ପାରୁନାହାନ୍ତି କାହିଁକି ? ବର୍ତ୍ତମାନ ମସଜିଦ ଭାଙ୍ଗି ଏମାନେ ସେତେବେଳର ଗୋଟିଏ ଅନ୍ୟାୟର ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବାକୁ ଓ ଆପଣା ସଂଖ୍ୟାଗରିଷ୍ଠତାର ବାନା ଉଡାଇବାକୁ ଏତେ ଦୁର୍ଦ୍ଦାନ୍ତତା ଦେଖାଇବାକୁ ମନ କରୁଛନ୍ତି କାହିଁକି ? ଏମାନଙ୍କ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ସେକାଳେ ମନ୍ଦିର ଭାଙ୍ଗିଥିବା ଶାସକମାନଙ୍କର ଭୂତ ତଥାପି ଘର କରି ରହିଛି କି ? ଏବେ ସେମାନେ ପ୍ରତାପ ଦେଖାଇ ବର୍ତ୍ତମାନର ସଂଖ୍ୟାଲଘୁମାନଙ୍କ ଉପରେ ପ୍ରହାର

କରିବାକୁ ସେଇ ପୁରୁଣା ବୀଭତ୍ସତାଗୁଡ଼ାକୁ ଉଖୁରାଇବା ଲାଗି ଏତେ ଆଗ୍ରହ କାହିଁକି ପ୍ରକାଶ କରୁଛନ୍ତି ?

୧୫ । ୧୨ । ୯୦

ହ୍‌ଦେବୋକେର୍ ବସତିର କେନ୍ଦ୍ର-ବିପଣିରୁ କାଲି ମୋ'ର ଦରକାରୀ ଖାଦ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ କେତେ କ'ଣ କିଣିଲି । ଘେରା ବୁଲି ସାରି ବିକ୍ରୟର ଦାୟିତ୍ୱରେ ରହିଥିବା ବନ୍ଧୁଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସେଗୁଡ଼ିକର ଓଜନ କରାଇଲି । ହିସାବଯନ୍ତ୍ରର ହିସାବ ଅନୁସାରେ ଦେୟ ଏକୋଇଶି ଶେକେଲ୍ ସରିକି ହେଲା । ବନ୍ଧୁ ମୋ' ଆଡ଼କୁ ହିସାବ କାଗଜ ଖଣ୍ଡିକ ବଢ଼ାଇ ଦେଉ ଦେଉ ମୁଁ ପକେଟରେ ହାତ ମାରି ଦେଖିଲି ଯେ ପକେଟରେ ପଇସା ନାହିଁ । ସକାଳେ ପିନ୍ଧିବା କମିଜ୍ ବଦଳାଇ ଥିଲି । ଗୁଡ଼ ପକେଟରେ ଥିବା ପଇସା ଅନ୍ୟ କମିଜଟିରେ ରହି ଯାଇଥିଲା । ପାଖରେ ପଇସା ନାହିଁ ଓ ମୁଁ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ବସାକୁ ଦଉଡ଼ିଯାଇ ପଇସା ଆଣି ଦେଇଦେବି ବୋଲି ବନ୍ଧୁଙ୍କୁ କହିଲି । ଅର୍ଥାତ୍, ଜିନଷସବୁ ଏଇଠାରେ ଥାଉ, ମୁଁ ଝଅଟ ଯାଇ ଝଅଟ ପାଇସା ଆଣି ପହଞ୍ଚିବି । ବନ୍ଧୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ କହିଲେ, ଆପଣ ଚିନ୍ତା କରନ୍ତୁନାହିଁ, ଜିନଷ ନେଇଯାଆନ୍ତୁ. ପଇସା ପରେ ଦେଇଦେବେ ।

କଟକ ବା ଭୁବନେଶ୍ୱର ହୋଇଥିଲେ ହୁଏତ ମଣିଷର ଅକଲ ଗୁଡୁମ୍ ହୋଇ ଯାଇଥାଆନ୍ତା । ଏବଂ, ଯଦି ଖାଇବା ଦୋକାନ ହୋଇଥାନ୍ତା, ତେବେ ଖାଇବା ଜିନିଷ ଖାଇ ପାଖରେ ପଇସା ନାହିଁ ବୋଲି କହିଥିଲେ ସମ୍ଭବତଃ ଗୃହପଦ ଛୁଗୁଲିଆ ଗାଳି ଶୁଣିବାକୁ ବି ପଡ଼ିଆନ୍ତା, ନିଜର କିଛି ଜିନିଷ ବନ୍ଧା ରଖି ଘରୁ ପଇସା ଆଣି ଜିନିଷ ମୁକୁଳାଇବାକୁ ପଡ଼ିଥାନ୍ତା । ଅଥବା, ଦୋକାନୀର ପରିଚିତ କୌଣସି ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଆଣି ଭଲଲୋକ ବସାଇବାକୁ ପଡ଼ିଥାନ୍ତା । ଏଠା ଦୋକାନର ବନ୍ଧୁ ଯେ ଆମ ଦେଶର ଲୋକଙ୍କଠାରୁ ଧାତୁରେ ଅଲଗା, ସେକଥା ମୋଟେ ନୁହେଁ । ଏହା ହେଉଛି ଏକ ସାମାଜିକ ଅଭ୍ୟାସ, ହୁଏତ ଏକ ସାମାଜିକ ଚଳଣି । ନିଅଣ୍ଟିଆ ଦେଶରେ ସବୁକିଛି ସାଧାରଣତଃ ଏକ ସାମାଜିକ ଅବିଶ୍ୱାସର ସଂସ୍କାର ଭିତରେ ବାନ୍ଧିହୋଇ ରହିଥାଏ । ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟ ଏକ ସାମାଜିକ ବାସ୍ତବତାରେ ପରିଣତ ହୋଇଗଲେ ମଣିଷ ମଣିଷ ଭିତରେ ବିଶ୍ୱାସ ବଢ଼େ, ସବୁ ମଣିଷଙ୍କର ସାଧୁତା ଉପରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟୟ ବଢ଼େ । ସବୁଠୁଁ ମଜା କଥା ହେଉଛି, ଯଦି ମୁଁ ବାକୀ ପଇସା ନଦିଏ, ତେବେ ହିସାବ ଦେଲାବେଳେ ବିକ୍ରେତା ବନ୍ଧୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସହଜ ଭାବରେ କହିଦେବେ ଯେ, ଜଣେ ଜିନିଷ ନେଲେ, ପରେ ପଇସା ଦେଇଯିବେ ବୋଲି କହି ପଇସା ଦେଇନାହାନ୍ତି । ଏବଂ, ତାଙ୍କ କଥାରେ ତାଙ୍କ ଉପରିସ୍ଥ କର୍ମଗୃହୀମାନେ ବିଶ୍ୱାସ ମଧ୍ୟ କରିବେ ।

୧୭ । ୧୨ । ୯୦

ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ବୁଶ୍ ତେଣେ ଉପସାଗରୀୟ ଅଞ୍ଚଳରେ ପ୍ରାୟ ଦୁଇଲକ୍ଷ ସୈନ୍ୟ ନେଇ ଜାନୁଆରୀ ପନ୍ଦର ତାରିଖକୁ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଛନ୍ତି । ଏବଂ, ଏଣେ, ଯେଉଁ ଦେଶର ଲୋକେ ତାଙ୍କୁ ଏକଦା ଭୋଟ୍ ଦେଇ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ରୂପେ ବାଛିଛନ୍ତି, ଏକ ବେସରକାରୀ ଜନମତ ସଂଗ୍ରହ ଅନୁସାରେ, ସେହି ଦେଶର ୪୮% ଲୋକ ଉପସାଗରୀୟ ଅଞ୍ଚଳରେ ଆମେରିକାର ନେତୃତ୍ୱରେ ସତକୁ ସତ ଏକ ଯୁଦ୍ଧ-ଅଭିଯାନ ଆରମ୍ଭ ହେବା ବିରୁଦ୍ଧରେ ମତ ଦେଇଛନ୍ତି । ଇରାକ୍ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଏକ ଆକ୍ରମଣାତ୍ମକ ଅଭିଯାନ ଆରମ୍ଭ ହେବା ସପକ୍ଷରେ ମଧ୍ୟ ୪୮% ଲୋକ ଭୋଟ ଦେଇଛନ୍ତି । ସେହି ଜନମତ-ସଂଗ୍ରହରୁ ଜଣାପଡ଼ୁଛି ଯେ, ୭୦% ମହିଳା ଆକ୍ରମଣର ବିରୋଧ କରି ଏବଂ ୨୨% ମହିଳା ଆକ୍ରମଣର ସପକ୍ଷରେ ଭୋଟ ଦେଇଛନ୍ତି । ସମଗ୍ର ଆମେରିକାରେ ଏହିପରି ଏକ ଭୋଟ ସତକୁ ସତ ନିଆଗଲେ ଅଧିକ ଲୋକ ଆକ୍ରମଣର ସପକ୍ଷରେ ଯିବେ ନା ବିପକ୍ଷରେ ଯିବେ, ଏହି ପରୀକ୍ଷାମୂଳକ ଭୋଟ୍‌ରୁ ସେକଥା ଆଦୌ ସୁନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ କହି ହେବନାହିଁ । ମାତ୍ର, ଏଥିରେ ଆଦୌ କୌଣସି ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ଯେ, ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ବୁଶ୍ ସମସ୍ତ ଆମେରିକା ଓ ସମଗ୍ର ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଜଗତ ତାଙ୍କ ପଛରେ ରହିଛି ଓ ତେଣୁ ସେ ଯାହା ଇଚ୍ଛା ତାହା କରିପାରିବେ ବୋଲି ଯେଉଁ ବାହାଦୁରୀ ମାରୁଛନ୍ତି, ସେକଥା ଆଦୌ ସତ ନୁହେଁ । ଗଣତନ୍ତ୍ରରେ ବିଶ୍ୱାସ କରୁଥିବା ପୃଥିବୀର ଅଧିକାଂଶ ମଣିଷ ଯୁଦ୍ଧ ଓ ସୈନ୍ୟସାମନ୍ତର ବଳରେ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ଅନୁକୂଳ ହୋଇ ନରହିଥିବା ଶାସନଗୁଡ଼ିକୁ ଓ ଶାସକମାନଙ୍କୁ ଅବଶ୍ୟ ସାଧୁ କରାଯାଉ ବୋଲି ସମ୍ଭବତଃ ଆଦୌ ଇଚ୍ଛା କରୁନାହାନ୍ତି ।

ଗଣତନ୍ତ୍ର ଦ୍ୱାରା ଶାସିତ ଆମେରିକାରେ ମଧ୍ୟ ସମ୍ଭବତଃ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ବୃହତ୍ ଅର୍ଥପତି ଓ ଶିଳ୍ପପତିମାନଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ଓ ସ୍ୱାର୍ଥ ଅନୁସାରେ ଶାସନ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୁଅନ୍ତି । ନହେଲେ ତାଙ୍କର ନିଜ ଆସନ ଓ ଜୀବନ ହୁଏତ ବିପନ୍ନ ହୋଇ ପଡ଼ିବାର ଆଶଙ୍କା ରହିଥାଏ । ତେଣୁ, ରାଷ୍ଟ୍ରପତିଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଆପଣାର ବିବେକଟିକୁ ଲୁଚାଇ ରଖି ଅନେକ ସମୟରେ ଅଭିନୟ କରିବାକୁ ହୋଇଥାଏ; କଣ୍ଢେଇ ହୋଇ ନାଚିବାକୁ ମଧ୍ୟ ହୋଇଥାଏ, ନହେଲେ, ରାଷ୍ଟ୍ରପତି କେନେଡ଼ିଙ୍କୁ ଯେପରି ଦଶା ଭୋଗିବାକୁ ପଡ଼ିଲା, ସେହି ଦଶା ଲାଗି ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ରହିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ ।

୨୭ । ୧୨ । ୯୦

ଭଗବାନ୍ ଥାଆନ୍ତି, ତଥାପି ଥୋକେ ମଣିଷ ଅତିପ୍ରବଳ ହୋଇ ଅନେକ ସମୟରେ ତାଙ୍କୁ ଆପଣାର ମିଛ ଅବିଶ୍ୱାସ ଗୁଡ଼ାକ ଭିତରେ କଏଦ ରଖିଦିଅନ୍ତି

ଏବଂ ସେହି ଆଳରେ ଆପେ ମନ୍ତ୍ରୀ ହେବାଲାଗି ଦଉଡ଼ାଗୁଡ଼ାକୁ ପୂରା ଛାଡ଼ି ଦେଇଥାନ୍ତି । ଠିକ୍ ସେହିପରି ସତ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଥାଏ, ମାତ୍ର ଅସତ୍ୟର ଉପାସନା ଅସୁର-ମାନେ ସତ୍ୟକୁ କେତେ ନା କେତେ ଫିସାଦରେ ଏପରି ଭାବରେ ବାନ୍ଧି ରଖିଥାଆନ୍ତି ଯେ, ସତ୍ୟ ସତକୁ ସତ ରହିଛି ବୋଲି ଏକ ସର୍ବଜନୀନ ପ୍ରତ୍ୟୟ ମଧ୍ୟ ସତେଯେପରି କୋଉ ଗମ୍ଭୀରୀ ଭିତରେ ମୁହଁ ଲୁଚାଇ ରହିଥାଏ ।

ଖାଲି ମଣିଷମାନେ ହିଁ କାଳଟାକୁ ଖାଲି କରିପକାନ୍ତି ଓ ଦେଶଟାକୁ ଉନ୍ମତ୍ତମାନଙ୍କ ହାତରେ ଛାଡ଼ିଦିଅନ୍ତି । ଗତ ଚାଳିଶିବର୍ଷ କାଳ ଭାରତବର୍ଷରେ ଉନ୍ନତ ଓ ଅବନତ ଯାହାକିଛି ହୋଇଛି, ତଦ୍ଦ୍ୱାରା କାଳଟାକୁ ପ୍ରଧାନତଃ ଖାଲି କରି ରଖିବାରେ ହିଁ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ବଳ ଓ ଅଧିକ ବୁଦ୍ଧି ଖର୍ଚ୍ଚ ହୋଇଛି । ଦେଶର ଏହି ଦୁର୍ଦ୍ଦିନରେ ଯେଉଁମାନେ ସତ୍ୟାଗ୍ରହୀ ହୋଇ ବାହାରି ଥାଆନ୍ତେ, ଏସବୁ ପାଗଳାମି ବନ୍ଦ କର ବୋଲି ସାହସର ସହିତ ପାଗଳମାନଙ୍କୁ ସିଧା କହି ପାରିଥାନ୍ତେ, ସେମାନେ ପ୍ରାୟ ପନ୍ଦରବର୍ଷ ହେଲା ଆପଣା ଭିତରେ ଦୁଇଭାଗ ହୋଇ ବସିଛନ୍ତି । ଉପସ୍ଥିତ challengeଟିର ମୁକାବିଲା କରିବାକୁ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କୌଣସି ଗୋଟିଏ ପକ୍ଷର ମଧ୍ୟ ଆଗ୍ରହ ନାହିଁ । ସେମାନେ ବୟସରେ ମଧ୍ୟ ବୁଢ଼ା ହୋଇ ଆସିଲେଣି ଓ ଆପଣାର ବହୁ ଅସମର୍ଥତା ହେତୁ ନିଜ ପଛକୁ କୌଣସି ତରୁଣ ନେତୃତ୍ୱ ସୃଷ୍ଟି କରିବାରେ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ସମର୍ଥ ହୋଇ-ନାହାନ୍ତି । ସଂଗ୍ରାମୀମାନେ ତ ଭତ୍ତା ଖାଇ ଖାଇ କୋଉକାଳୁ ମହିତ ହୋଇ ସାରିଲେଣି, ଦାଣ୍ଡରେ ଧଡ଼େ କଥା କହି ଜନପ୍ରତ୍ୟୟିତ ଭାଜନ ହେବାକୁ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କର ଆଉ କୌଣସି ଇଚ୍ଛା ନାହିଁ, ଦୃଷ୍ଟି ମଧ୍ୟ ନାହିଁ । ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ବାବୁମାନେ ସେମାନଙ୍କର ଦରମା ବଢୁଥିବା ଯାଏ ସୁନାପୁଅଙ୍କ ପରି ଶୋଇ-ରହିବେ ବୋଲି ସତେଅବା ଶପଥ ଗ୍ରହଣ କରି ସାରିଛନ୍ତି । ତେବେ, ଅସତ୍ୟର ସାମନା କରିବାକୁ ଆଉ କିଏ ଭାରତବର୍ଷରେ ସତ୍ୟାଗ୍ରହୀ ହୋଇ ବାହାରିବ ? ତଥାକଥିତ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସତ୍ୟାଗ୍ରହ ବେଳେ ମଧ୍ୟ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କୁ କେନ୍ଦ୍ର କରି ସେତେ-ବେଳେ ଦେଶରେ ଏକ କେଡ଼େବଡ଼ ସଂହତି ଗଢ଼ି ଉଠିଥିଲା । ଏବେ ସେହିପରି ଏକ ସଂହତିର ଆହ୍ୱାନ ଦେଇ କେଉଁମାନେ ଦାଣ୍ଡକୁ ଆସିପାରିବେ, ଏକା-ବେଳେକେ ଓଲଟା କଥାଗୁଡ଼ାକୁ କହିବେ ଓ ଦୁର୍ଗତିଗୁଡ଼ାକୁ ରୋକି ପାରିବେ ?

୨୮ । ୧୨ । ୮୦

ଦେଶଟା କ'ଣ ଖାଲି ଦଖଲ କରିସିବାକୁ ? କ୍ଷମତା କ'ଣ ଖାଲି ସିଂହାସନରେ ବସିବାକୁ, ରାଜନୀତି କ'ଣ ଖାଲି ମଣିଷର ମଉତାଗୁଡ଼ାକୁ ପରିପୂର୍ତ୍ତି ପ୍ରଶ୍ରୟ ଦେବାପାଇଁ ? ସମ୍ରାଟମାନେ ଆଗକାଳରେ ମଧ୍ୟ ଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଏକାଳର

ସମ୍ରାଟମାନଙ୍କ ପରି ଏତେ ମତ୍ତ ହେବାକୁ ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଏତେଗୁଡ଼ାଏ ବଳ କଦାପି ନଥିଲା । ଅଧିକାଂଶ ସମ୍ରାଟଙ୍କ ଭିତରେ ମଲାପରେ ନର୍କରେ ପଡ଼ିବାର ଭୟ ହୁଏତ ରହିଥିଲା । ଗତ ଚାଳିଶିବର୍ଷ ଭିତରେ ଭାରତବର୍ଷର ରାଜନୀତିରେ ଯେଉଁମାନେ ସାମ୍ନାମାନଙ୍କରେ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ବଡ଼ ପାଟିରେ କଥା କହୁଛନ୍ତି ଓ ଓ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ହେବାକୁ ବାହାରିଛନ୍ତି, ସେମାନେ ଦେଶଟାକୁ ସତେଅବା ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା ଗିଳି ପକାଇବେ ଓ ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା ଆତ୍ମସାତ୍ କରିବେ ବୋଲି ବାହାରିଛନ୍ତି । ସେମାନେ ଦେଶକୁ ଗିଳି ପାରିବେ ନାହିଁ । କାଳ ହିଁ ସେମାନଙ୍କୁ ଗିଳି ପକାଇବ । ଏମାନେ ବି ଦିନେ ବଦା ହୋଇ ଚାଲିଯିବେ ।

କେବେ ଯିବେ ? ଭାରତବର୍ଷରେ ଯେତେବେଳେ ସତ୍ୟାଗ୍ରହୀମାନେ ଆଳସ୍ୟ ଭାଙ୍ଗି ପୁନର୍ବାର ବାହାରକୁ ଆସିବେ, ସଙ୍କଳ୍ପସ୍ଥ ହେବେ, ଅସତ୍ୟକୁ ଓ ଖଣ୍ଡସତ୍ୟମାନଙ୍କୁ ବାଟ ଛାଡ଼ି ଦେବେନାହିଁ ବୋଲି ପଣ କରି ବାହାରିବେ, ସେତେବେଳେ ଯାଇ ରାଜନୀତିର ଘରୁ ଗୁଣ୍ଡାମାନଙ୍କର ଓ ଆତ୍ମକାମୀମାନଙ୍କର ବିଳୟ ଘଟିବ, ସେତେବେଳେ ଯାଇ ଧର୍ମର ଘରମାନଙ୍କରୁ ଧର୍ମାନ୍ଧମାନଙ୍କର ବିଳୟ ଘଟିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିବ । ବହୁ କାରଣରୁ ଭାରତୀୟ ସାମୂହିକ ଆବେଦନ-ଗୁଡ଼ିକର ଅସଲ ସତ୍ୟଟି ସତେଅବା ମୁହଁ ଘୋଡ଼ାଇ ଅନ୍ତରାଳରେ ରହିଛି । ହୁଏତ ଏକ ଯୋଗ୍ୟ, ସାହସପୂର୍ଣ୍ଣ ନେତୃତ୍ୱ ଲାଗି ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଛି । ଭାରତବର୍ଷ ଏକ ବିକଳ୍ପ ଲାଗି ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଛି । ୧୯୧୯ ମସିହାର ସ୍ୱାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନ ଯେପରି ଏକ ବିକଳ୍ପ ଲାଗି ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଥିଲା, ଠିକ୍ ସେହିପରି । ଏହି ବିକଳ୍ପ ଏଥର ଉପରୁ କୌଣସି charisma ନେଇ ଆସିବ ନାହିଁ । ଏହି ବିକଳ୍ପ ତଳୁ ତିଆରି ହେବ । ସେହି ତିଆରି ହେବାର ପ୍ରକ୍ରିୟାଟି ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ଗଲାଣି । ତୁମେ, ଆମେ ଇଚ୍ଛା କଲେ ସେହି ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଅବଶ୍ୟ ସାହାଯ୍ୟ କରି ପାରିବା । ଆମେ ମନ କଲେ ପ୍ରକ୍ରିୟାଟିକୁ ଅବଶ୍ୟ ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ କରିନେଇ ପାରିବା ।

୨୯ । ୧୨ । ୯୦

ଧର୍ମ ଭିତରେ ପ୍ରଭୂତ ଶକ୍ତି ନିହିତ ରହିଛି । ଧର୍ମ ଜଣେ ମଣିଷକୁ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତା ମଧ୍ୟକୁ ଉନ୍ନୀତ କରି ନେଇପାରେ, ମନୁଷ୍ୟର ଚେତନାକୁ ତାହା ବୃହତ୍ତରବିସ୍ତାରଯୁକ୍ତ କରି ତା'ର ଜୀବନରେ ଏକ ସ୍ୱାଭାବିକ ସମର୍ପଣର ଉତ୍କ୍ରାନ୍ତି ମଧ୍ୟ ଘଟାଇପାରେ । ଏହି ଶକ୍ତି ଯେ କେବଳ ପୃଥିବୀର କେତୋଟା ଧର୍ମରେ ଅଛି ଓ ଆଉ ଧର୍ମମାନଙ୍କରେ ନାହିଁ, ତାହା ଏକ ମିଛ କଥା । ଭିତରେ ଅସଲ ଆସନଟି ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ରହିଥିଲେ ଓ ଅସଲ ପ୍ରଦୀପଟି ପ୍ରଜ୍ୱଳିତ ହୋଇ ପାରିଥିଲେ ମଣିଷ ଲାଗି ପଥରର ମୂର୍ତ୍ତି ମଧ୍ୟ କଥା କହି ପାରିବ । ମନ୍ଦିରର ବେଢ଼ା ଭିତରେ

ପ୍ରବେଶ କରୁ କରୁ ସଂସାରଟା ଯାକ ମୂଳତଃ ଏକ ନିବେଦନର ପବିତ୍ର ମହାକ୍ଷେତ୍ର ବୋଲି ମନେହେବ । ସ୍ପିନୋଜାଙ୍କ ଭାଷାରେ କହିଲେ, **Sub specie aeternitatis**ର ଅନୁଭବ ହେବ, କାହାର ପ୍ରେମ ପାଶରେ ଧରା ଦେବାପରି ମଧ୍ୟ ଅନୁଭବ ହେବ ।

ଶକ୍ତି ଅର୍ଥରେ ଅଛି । ଶକ୍ତି ବିଦ୍ୟାରେ ଅଛି । ଶକ୍ତି ରାଜନୀତିରେ ଅଛି । ମଣିଷର ରାଗ ଏହି ବୁଦ୍ଧିଟାରେ କ'ଣ କମ୍ ଶକ୍ତି ରହିଛି ! ମାତ୍ର, ଅର୍ଥକୁ ନେଇ ଅର୍ଥାର୍ଥୀ ମଣିଷମାନେ ଏହି ପୃଥିବୀରେ କେତେ ନା କେତେ ଅନର୍ଥ ଲଗାଇ ରଖିନାହାନ୍ତି । ବିଦ୍ୟା ଏହି ଜଗତରେ ନିତି କେତେ ଅବିଦ୍ୟାର କାରଣ ନ ହେଉଛି ଏବଂ ରାଜନୀତି ପ୍ରବଳ ଓ କ୍ଷମତାସକ୍ତର ହାତରେ ପଡ଼ି, ପୃଥିବୀରେ ହଜାର ହଜାର ମଣିଷଙ୍କୁ ମେଷ୍ଟା କରି ରଖିବାଲାଗି କେତେ ଫିକର ଲଗାଇ ରଖିନାହିଁ ! ତେଣୁ, ସବାଆଗ ଏପରି କିଛି ଦରକାର, ଯାହା ମହିଜୁଦ ରହିଥିଲେ ମଣିଷର ଅର୍ଥ, ବିଦ୍ୟା, ରାଜନୀତି, ବୁଦ୍ଧି ଓ ଧର୍ମ ମଧ୍ୟ ତା'ର ତଥା ସଭିଁର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଏକ ସହାୟକ ଶକ୍ତିରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇ ପାରିବ । ଏହି ଏପରି କିଛିକୁ ହିଁ ଶ୍ରୀ ଅରବିନ୍ଦ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତା ବୋଲି କହିଛନ୍ତି । ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତା ହେଉଛି ମନୁଷ୍ୟଜୀବନର ସେହି ମୂଳଭୂତ ସମ୍ପତ୍ତି, ଯାହାକି ତାକୁ ଏହି ଜୀବନର ଦ୍ରୋହୀ ହେବାରୁ ସର୍ବଦା ବଞ୍ଚାଇ ରଖି ପାରିବ । ତେବେ, ଗ୍ରନ୍ଥଗୁଡ଼ାକ ଅବଶ୍ୟ ରହିଥିବେ, ମନ୍ଦିର ଥିବ, ମସ୍‌ଜିଦ ଥିବ, ରାମ, କୃଷ୍ଣ, ଆଲ୍ଲା ଓ ଯେହୋଭା ସମସ୍ତେ ଥିବେ,—ତଥାପି ସେଗୁଡ଼ିକୁ ନେଇ ମଣିଷମାନେ ପରସ୍ପରକୁ ବିଲୁପ୍ତ କରି ବାହାରି ନଥିବେ । ସେମାନେ ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟରେ ଏକ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ସହଯାତ୍ରୀର ଆବିଷ୍କାର କରି ପାରୁଥିବେ ଏବଂ ପରସ୍ପରକୁ ଯଥାର୍ଥ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକର ପଥରେ ଅମିତ ଶକ୍ତି ଯୋଗାଇ ଦେଇ ପାରୁଥିବେ ।

୨୦ । ୧୨ । ୯୦

ପୃଥିବୀରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦିନ କେତେହଜାର ଶିଶୁ ଅସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଏବଂ ଅବହେଳା ହେତୁ ମରୁଛନ୍ତି । ଶତାବ୍ଦୀର ଏହି ଅଷ୍ଟମ ଦଶକଟି ଶିଶୁମାନଙ୍କ ଲାଗି ଚରମ ବିପର୍ଯ୍ୟୟର ଏକ ଦଶକ ହୋଇ ରହିବ ବୋଲି ବିଶ୍ୱ-ରାଷ୍ଟ୍ରସଂଘର ଶିଶୁସହାୟ-ବିଭାଗ ଆପଣା ବିବରଣୀରେ ପ୍ରକାଶ କରିଛି । ମରୁଥିବା ଏବଂ ଖାଦ୍ୟାଭାବରୁ ରୋଗ ଭୋଗୁଥିବା ଏହି ଶିଶୁମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ଅଧିକାଂଶ ଆଫ୍ରିକାର ଅଛନ୍ତି । ତା'ପରେ ଏସିଆ ଏବଂ ତା'ପରେ ଦକ୍ଷିଣ ଆମେରିକା । ନାନା କାରଣରୁ ଆମର ଏହି ଆଧୁନିକ ପୃଥିବୀଟା ଆମେରିକା ଓ ଇଉରୋପର ମଡେଲ୍‌ରେ ଚାଲୁଛି । ପୃଥିବୀର ଅବଶିଷ୍ଟ ରାଷ୍ଟ୍ର ଗୁଡ଼ିକ, ଯେଉଁମାନଙ୍କୁ ବିକାଶଶୀଳ ରାଷ୍ଟ୍ର ବୋଲି କୁହାଯାଉଛି, ସେଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ଉଚ୍ଚ ବିକଶିତ ଅଗ୍ରଗାମୀ ରାଷ୍ଟ୍ରମାନଙ୍କର ଅନୁସରଣ କରୁଛନ୍ତି ।

ଘରେ ହଜାର ହଜାର ପିଲା ମରୁଛନ୍ତି, ତଥାପି ଗରିବ ରାଷ୍ଟ୍ରମାନଙ୍କରେ ଯୁଦ୍ଧ ପାଇଁ, ଅସ୍ତ୍ରବଳ ବଢ଼ାଇବାପାଇଁ ଓ ମଉକା ପାଇଲେ ପରସ୍ପରକୁ ଗିଳି ପକାଇବା ପାଇଁ କମ୍ ଆଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶ ପାଉନାହିଁ । ଏବଂ, ସାମୂହିକ ଜୀବନର ପ୍ରାୟ ଯାବତୀୟ ଗଠନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଦରିଦ୍ର ରାଷ୍ଟ୍ରମାନେ ଧନୀରାଷ୍ଟ୍ର ଗୁଡ଼ିକର ଦୟା, ବଦାନ୍ୟତା ଏବଂ ଦାକ୍ଷିଣ୍ୟ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି ରହିଛନ୍ତି ।

ଧନୀ ଦେଶମାନଙ୍କର ପଇସା ଅଛି, ସେମାନେ ହୁଏତ ନିଜ ନିଜ ଭିତରେ ଯୁଦ୍ଧ ଖେଳ ଖେଳିବାରେ ପଇସା ଖରଚ କରି ପାରୁଥାନ୍ତେ । ମାତ୍ର, ଯୋଉ ଘରମାନଙ୍କରେ ହଜାର ହଜାର ପିଲା ମରୁଛନ୍ତି, ଅସ୍ତ୍ରବଳ ବଢ଼ାଇ ମିଛ ପରାକ୍ରମ ଦେଖାଇ ବଡ଼ାଇ କରିବାକୁ ସେସବୁ ଘରର କି ରାଜନୀତିକୁ ଅଧିକାର ରହିଛି ? ସମ୍ଭବତଃ ସେଇଥିପାଇଁ ଦରିଦ୍ର ମାନଙ୍କର ସମ୍ପନ୍ନ ମାନଙ୍କର ସଭାରେ କୌଣସି ମୁହଁ ନାହିଁ, ସେମାନଙ୍କର ସର୍ବପ୍ରଥମ ଆବଶ୍ୟକତା ଗୁଡ଼ିକୁ ପୂରଣ କରିବା ଉପରେ ବିଶ୍ୱସଭାମାନଙ୍କରେ ଦାବୀ କରିବା ଲାଗି ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ ସେପରି ଟାଣୁଆ ବିବେକ ମଧ୍ୟ ନାହିଁ । ପୃଥିବୀର ରଜାମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗକୁ ଏମାନେ ଦୁଆରି ହୋଇ ବାହାରିବାକୁ ହିଁ ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ପରମଭାଗ୍ୟ ବୋଲି ମନେ କରୁଛନ୍ତି । ଦରିଦ୍ର ଦେଶମାନଙ୍କର ବଡ଼ଆଖିଆ ନେତାମାନେ ଏସବୁ କରି ପାରୁଛନ୍ତି, କାରଣ, ଦେଶର ସବୁ ମଣିଷଙ୍କୁ, ସବୁ ପିଲାଙ୍କୁ ନିଜ ଦେଶ ଭିତରେ ସୁମାରି କରିବାର ଅଭ୍ୟାସ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କର ନାହିଁ । ସେମାନେ ନିଜ ନିଜ ଦେଶକୁ ପ୍ରଧାନତଃ ଭୋଗ କରିବାରେ ହିଁ ବ୍ୟସ୍ତ ଅଛନ୍ତି ।

୨୨ । ୧.୬ । ୯୦

The only one God, the only true God,—ଆମେ ଜାଣି ଥିଲେ ଏହି କଥାଟି, ବା, ଆହୁରି ସତ କରି କହିଲେ, ଏହି ଅନୁଭବଟି ଆମର ହୃଦ୍‌ବିସ୍ତାର ଲାଗି କେତେ ନା କେତେ ଅନୁକୂଳ ସାହସ ଯୋଗାଇଦେଇ ପାରିବ । ପୃଥିବୀ ଯାକର godheadsଙ୍କୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ସ୍ୱୀକାର କରି ମଧ୍ୟ ତଥାପି ସବୁରି ମାଧ୍ୟମରେ ଯେ ସେଇ ଗୋଟିଏ ବା ଜଣେ ନିଜକୁ ପ୍ରକାଶିତ ଓ ପ୍ରତିଭାତ କରି ଆଣିବାକୁ ବାସନା ରଖିଛନ୍ତି, ଏହି କଥାଟି ଆଖିକୁ ଆସି ସ୍ପର୍ଶ କରୁଥିବା ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଦିବାଲୋକ ପରି ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ହେବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିବ । ମୂର୍ତ୍ତିଗୁଡ଼ାକୁ ବାନ୍ଧି ରଖିଥିବା ମର୍ମଟି ସବୁଠାରୁ ହୃଦୟସ୍ଥ ଭିତରେ ଓ ବାହାରେ ଏହି ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀରେ ରକ୍ତ ସଦୃଶ ହୋଇ ଭିତର ଓ ବାହାରକୁ ଗୋଟିଏ ଆତ୍ମୀୟତା ଏବଂ ଆତ୍ମନିବେଦନରେ ବାନ୍ଧି ରଖିବାକୁ ବାହାରି ପଡ଼ିବ । ଏବଂ ତା'ପରେ ଜୀବନଟା କେଡ଼େ ସହଜ ହୋଇଯିବ, ସମ୍ବନ୍ଧ ଗୁଡ଼ିକ କେଡ଼େ ସ୍ୱାଭାବିକ ହୋଇଯିବ, ପୃଥିବୀଯାକ କେଡ଼େ ସୁନ୍ଦର ଦିଶିବ ଏବଂ ଦେହ ଭିତରଟା

ମଧ୍ୟ କେତେ ହାଲୁକା ଲାଗିବ । ବହୁ ପ୍ରକାରର ଦମ୍ଭ ସିନା ଜୀବନଟାକୁ ଏତେ ଭାରି କରି ରଖିଥାଏ ଓ ଚେତନାକୁ ଏଡ଼େ ଦୂଷିତ କରି ରଖିଥାଏ ! ମାତ୍ର, ସର୍ବଦା କେବଳ ତାଙ୍କରି ବରଦ ବର୍ତ୍ତମାନତାର ପ୍ରସାଦ ଲାଭ କରିପାରିଲେ ଦମ୍ଭ ଲାଗି ଆଉ ଅବକାଶ ବା କାହିଁକି ରହିବ ?

ମାତ୍ର, ଯଦି ମୁଁ ରାଜୀ ନଥିବି, ତେବେ ଏହି only one God ଓ only true Godର ଅଭିଧା ଗୁଡ଼ିକୁ ନେଇ ସଂସାର ଭିତରେ ଅନେକ କନ୍ଦଳ ଓ ଅନେକ ବିଭ୍ରାଟ ମଧ୍ୟ ବେଶ୍ ସୃଷ୍ଟି କରିପାରିବି । ସେତେବେଳେ ମୁଁ ମୋ'-ଟିକୁ ହିଁ only one ଓ only true ବୋଲି ମାନି ସତେଅବା କେଉଁ ଏକାକୀ ଶିଖରରେ ଯାଇ ଏକସିଙ୍ଗିଆ ହୋଇ ବସିଥିବା ପରି ସଂସାରଯାକକୁ ନାକ ଟେକିବାରେ ଲାଗିଥିବି । ପବିତ୍ରତା ବନାମ ଅପବିତ୍ରତାର ବୋଲି ଗୁଡ଼ାକ ମୋତେ ଭିତରେ ଓ ବାହାରେ ଭାରି ଅପବିତ୍ର କରି ରଖିଥିବ । ମୁଁ ସଂସାର ଭିତରେ ଥିବି, ଅଥଚ ସଂସାରକୁ ଛୁଇଁ ପାରୁ ନଥିବି । ମୁଁ ମନ୍ଦିର ଭିତରେ ଥିବି ସିନା, ମାତ୍ର କାନ୍ଥଗୁଡ଼ାକ ବ୍ୟତୀତ ହୁଏତ ଆଉ କିଛି ହେଲେ ଦେଖି ପାରୁ ନଥିବି । ମନ୍ତ୍ରଗୁଡ଼ାକ ମୋତେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଅହଙ୍କାରୀ ହୋଇ ରହିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରୁଥିବେ । ଭଗବାନ ସତେଅବା ମୋ'ର ଏକ ସମ୍ପତ୍ତି ହୋଇ ରହିଥିବେ । ମୁଁ ନିଜେ ଯେ କେବେ ନିଜକୁ ଭଗବାନଙ୍କର ସମ୍ପତ୍ତିରୂପେ ଅନୁଭବ କରିପାରିବି ଓ ତେଣୁ ତାଙ୍କର ସ୍ପର୍ଶଦ୍ୱାରା ଧନ୍ୟ ହୋଇଥିବା ଏହି ସବୁକିଛିଟି ଲାଗି ନିଜକୁ ପ୍ରେରିତ କରି ରଖି ପାରିବି ମୋର ଅହଙ୍କାରୀ ଜୀବନରେ ତାହା ଆଉ କଦାପି ସମ୍ଭବ ହେଉନଥିବ ।

୨୨ । ୧୨ । ୯୦

ଆଜି ରାତି ଠିକ୍ ଗୋଟାଏ ସମୟରେ ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ଭାରତବର୍ଷରେ ସେତେବେଳେ ଭୋର ସାଢ଼େଚାରିଟା ହୋଇଥିବ । ଆମ କାଦବରୀଙ୍କ ଶ୍ରମ-ଶିବିରରେ ଠିକ୍ ସେତିକବେଳେ ସମସ୍ତେ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ପତାକାତଳେ ଆସି ସମବେତ ହୋଇଥିବେ । ଓ ତା'ପରେ କାମକୁ ଯାଇଥିବେ । ଏହିପରି ଦଶଦିନ ଚାଲିବ, ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆନନ୍ଦମୟ ଭାବରେ ଚାଲିବ ।

ଆମ ଶ୍ରମଶିବିରରେ ମୁଁ ଏଥର ଯୋଗ ଦେଇ ପାରିଲିନାହିଁ । ତଥାପି, ଏଥର ମଧ୍ୟ ସବୁଥର ପରି ଶିବିରରେ ସବୁ ଚାଲିବ । ଏବଂ ମୁଁ ସମସ୍ତଙ୍କ ସହିତ ସେଇଠି ରହିଥିବି । ଅନ୍ତର୍ଗତ ଭାବରେ ଦେଖିଲେ ହୁଏତ ଏଥର ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଅଧିକ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭାବରେ ରହିଥିବି । ବନ୍ଧୁମାନେ ସମୟ ଅନୁସାରେ ସବୁ କରି ଯାଉଥିବେ, ମୁଁ ଉପସ୍ଥିତ ନାହିଁ ବୋଲି ଭାବିବାକୁ ମଧ୍ୟ ସମୟ ପାଇବେନାହିଁ । ହସରେ, ଖୁସୀରେ, ନିଷ୍କପଟ ଭାବରେ ମଣିଷ

ଯାହାକିଛି କରେ, ସେଥିରେ ସେ ତା' ସହିତ ପୃଥିବୀଯାକ ଏକାଠି ରହିଥିବା ପରି ଅନୁଭବ କରିଥାଏ । ସିଏ କୌଣସି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ମଧ୍ୟ ଆପଣାକୁ ଏହି ସବୁକିଛିରୁ ଅଲଗା ହୋଇ ରହିଥିବା ପରି ଅନୁଭବ କରେନାହିଁ । କପଟ ପଶିଲେ ହିଁ ସବୁ ମାଟି ହୋଇଯାଏ । ସେତେବେଳେ ମଣିଷ ସତେଅବା ଏକୁଟିଆ ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ପଛରେ ପକାଇଦେଇ ସବାଆଗ ଯାଇ କେଉଁଠି ପହଞ୍ଚିଯିବା ପାଇଁ ବ୍ୟଗ୍ର ହେଉଥାଏ ଏବଂ ସେଇଥିରୁ କେତେ ବାହାଦୂରି ଅନୁଭବ କରୁଥାଏ । ଅନେକ ମଣିଷ ଭଗବାନଙ୍କୁ ନେଇ ମଧ୍ୟ ସତେଅବା ଆଉ କୋଉଠାକୁ ଦଉଡ଼ି ପଳାଇ-ବାକୁ ଓ ସେହି ଭଗବତ୍‌ଭାଗରେ ଆଉ ମୋଟେ କାହାରିକୁ ଭାଗ ନଦେବାକୁ କେଡ଼େ ଉତ୍ସାହ ଦେଖାନ୍ତି, କେତେ ହକହକ ହୁଅନ୍ତି । ଗତ ।ରଟି ଟି ଶ୍ରମ-ଶିବିରର ମାଧ୍ୟମରେ ଆମେ ଝୋକାଏ ମଣିଷ ଓଡ଼ିଶାରେ ସେହି ଗାରଗୁଡ଼ିକୁ ଅତିକ୍ରମ କରିଆସିଛୁ । ଆମ ଭିତରେ ସତେଅବା ଆଉ କୌଣସି ଭେଦ ଥିବାପରି ମୋଟେ ମନେ ହେଉନାହିଁ । ଭିତରେ ଏହିପରି ଏକ ଅଭେଦକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଏବଂ ସ୍ୱାଭାବି ଭାବରେ ଅନୁଭବ କରୁଥିବାରୁ ବାହାରେ ମଧ୍ୟ କେତେ କେତେ ଭେଦକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି ଆସିବା ଆମକୁ କେଡ଼େ ସହଜ ମନେ ହେଉଛି । ଅସମ୍ଭବମାନେ କ୍ରମେ ସମ୍ଭବ ମନେ ହେଉଛନ୍ତି । ଆଗରୁ ଆମକୁ କାମୁଡ଼ି ରହିଥିବା ସଂସ୍କାରଗତ କେତେକେତେ ମିଛ କ୍ଷୋଭ କ୍ରମେ ଗୁଡ଼ି ପଳାଇଲାଣି । ଏକ ବୃହତ୍ତର ଆକର୍ଷଣ ଆମକୁ ଯେତିକିସବୁ ବହୁ ସଂସ୍କାରଗତ ଆକର୍ଷଣରୁ ବାଟ ଦେଖାଇ ପାରି କରାଇ ଆଣିଛି । ଆମକୁ ଏକାଠି ବାନ୍ଧି ରଖିଥିବା ସୃଜଂଟି ହେଉଛି ଏଣିକି ଆମର ସର୍ବପ୍ରଧାନ ଆକର୍ଷଣ ।

୨୩ । ୧୨ । ୯୦

ବିଚରା ଷ୍ଟାଲିନ୍ ! କେଡ଼େ ସାନ ଦେଶ ଆଲବାନିଆରେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କର କେତେ ବଡ଼ ଏକ ପଥରମୂର୍ତ୍ତି ଗତ ପ୍ରାୟ ୩ଲିଶି ବର୍ଷ ହେଲା ରାଜଧାନୀର କୌଣସି ବଡ଼ ଛକଜାଗାରେ ଶୋଭା ପାଉଥିଲା, ଏବେ ତାକୁ ମଧ୍ୟ ଉଠାଇ ନିଆଗଲା । ପ୍ରାୟ ଦୁଇବର୍ଷ ତଳେ ଲିଥୁଆନିଆର ରାଜଧାନୀ ଭିଲ୍‌ନିଉସ୍‌ଠାରେ ମୁଁ ଲେନିନ୍‌ଙ୍କର କେଡ଼େ ବଡ଼ ପଥରମୂର୍ତ୍ତି ଦେଖି ଆସିଥିଲି । ମୂର୍ତ୍ତିକୁ ଘେରି ଅତି ସୁଶୋଭନ ଉଦ୍ୟାନଟିଏ ଓ ଉଦ୍ୟାନକୁ ଘେରି ସୁଦୃଶ୍ୟ ଗଛମାନଙ୍କର ଗୋଟିଏ ତୋଟା । ସେହି ମୂର୍ତ୍ତିଟିକୁ ମଧ୍ୟ ସେଠାରୁ କୋଉଦିନୁଁ ଉଠାଇ ନିଆସିବଣି ।

ଏହାର ଅର୍ଥ ନୁହେଁ ଯେ, ଷ୍ଟାଲିନ୍ ବା ଲେନିନ୍ ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ଅସୁର ଥିଲେ ଏବଂ ସଂପୃକ୍ତ ମୁଲକମାନଙ୍କରେ ଦେବତାମାନଙ୍କର ରାଜତ୍ୱ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ

ହେଲାପରେ ଅସୁରମାନଙ୍କର ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତିକୁ ନ୍ୟାୟତଃ ଉଠାଇ ନିଆଗଲା । ଇତିହାସରେ ସେମାନଙ୍କର ମଧ୍ୟ କୀର୍ତ୍ତି ରହିଛି । ଏହି ଦେବତାମାନେ ନମାନଲେ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କର କୀର୍ତ୍ତି ରହିଛି । ଅକୀର୍ତ୍ତି ମଧ୍ୟ ଅନେକ ରହିଛି । କ୍ଷମତାରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିବା ଯେକୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ପରି ଲେନିନ୍ ଓ ଷ୍ଟାଲିନ୍‌ଙ୍କର କୀର୍ତ୍ତି ଓ ଅକୀର୍ତ୍ତି ଉଭୟ ରହିଛି । ହାଓ୍ୱା ଅନୁସାରେ ଯେଉଁମାନେ କେତେ ଢ଼ମରେ ବଡ଼ମାନଙ୍କର ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତିଗୁଡ଼ିକୁ କେତେ ଆଡ଼ମ୍ବରରେ ସ୍ଥାପନ କରନ୍ତି ଏବଂ ହାଓ୍ୱାମାନେ ବଦଳିଗଲେ ପୁଣି ସମାନ ଆଡ଼ମ୍ବରରେ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଉଠାଇ ନିଅନ୍ତି, ମୁଁ କେବଳ ସେହିମାନଙ୍କ କଥା ଭାବୁଛି । ଏପରି ଏକ ରାଜନୀତି ରହିଛି ଓ ସେହି ରାଜନୀତିରେ ଏଭଳି କର୍ତ୍ତାମାନେ ଅଛନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ କି ଏହି ମୂର୍ତ୍ତି-ଗୁଡ଼ାକୁ ହିଁ ସମ୍ଭବତଃ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ପ୍ରାମାଣିକ ସନ୍ତକ ବୋଲି ମାନନ୍ତି । ଭାରତବର୍ଷ ସ୍ୱାଧୀନତା ଲାଭ କରିବା ପରେ ଆମଭିତରୁ ଥୋକେ ମଣିଷଙ୍କ ମଧ୍ୟ ଏହି ମୂର୍ତ୍ତିଆପନାର ନିଶା କମ୍ ଘାରିନାହିଁ । ଗୋଟାଏ କିସମର ଜାତୀୟତାବାଦ ରହିଛି ଯାହାକି ଏହି ମୂର୍ତ୍ତିଆପନାର ritualକୁ ପୂର୍ବକାଳରେ ରାଜାମାନଙ୍କର ମନ୍ଦିର ତୋଳାଇ ବାନା ଉଡ଼ାଇବା ସହିତ ସମାନ କଦର ଦେଇଥାଏ । ଏହି ମୂର୍ତ୍ତିର ନିଶା ତୁଟିଲେ ଯାଇ ଅସଲ ସମ୍ପର୍କର warmthଟିକୁ ଅନୁଭବ କରି-ହୁଏ । ଅସଲ କୃତଜ୍ଞତା ସେତିକିବେଳେ ହିଁ ପ୍ରକାଶ କରି ହୁଏ । ମର୍ମ ଓ ସତ୍ୟର ସ୍ତରରେ ଯେଉଁ ସମ୍ପର୍କ, ତାହାକୁ ପଥରର ମୂର୍ତ୍ତି ମାଧ୍ୟମରେ ନୁହେଁ, ଏକ ଜୀବନଦାୟୀ warmth ମାଧ୍ୟମରେ ହିଁ ଅନୁଭବ କରିହୁଏ । ଏହି ଅନୁଭୂତ ଆମ ଆପଣାକୁ ମଧ୍ୟ ଉଦ୍‌ବେଳିତ କରିନିଏ । ଇତିହାସ ଭିତରକୁ ଉଦ୍‌ବେଳିତ କରି-ନିଏ, ଭବିଷ୍ୟତ ଭିତରକୁ ମଧ୍ୟ ଉଦ୍‌ବେଳିତ କରିନିଏ ।

୨୫ । ୧୨ । ୯୦

ମଣିଷମାନେ ସମ୍ଭବତଃ ପ୍ରଥମେ ମଦ ପିଉଥିଲେ । ବିଶେଷ ଭାବରେ ମଦ ପିଇବାଲାଗି ସେମାନେ କ୍ରମେ ବୁଦ୍ଧି କରି ପର୍ବମାନ ପାଳିଲେ । ଏବଂ, ଆହୁରି ବୁଦ୍ଧି ଖଟାଇ କରି ଭଗବାନଙ୍କୁ ଆଣି ସେହି ପର୍ବଗୁଡ଼ିକ ସହିତ ଯୋଡ଼ିଲେ । ଆଧୁନିକ ପୃଥିବୀରେ ଭଗବାନ ଅଛନ୍ତି ସତ, ମାତ୍ର ସିଏ ବାହାରେ ଅଛନ୍ତି, ଦେଉଳରେ ଅଥବା ଗୀର୍ଜାରେ ଅଛନ୍ତି । ପର୍ବଦିନ ମାନଙ୍କରେ ମଦୁଆ ମଣିଷ-ମାନଙ୍କୁ ମିଳୁଥିବା ଅବାରିତ ଭାବରେ permit ଦେବାକୁ ସେ ଜଣେ ଦୟା-ଶୀଳ ଉଦାର ଅଜା ପରି ରହିଛନ୍ତି, ମଉଜକଲେଇ ଓ ଗେହ୍ଲା ବିଚରା ନାତିମାନଙ୍କୁ ମନା କରିବାକୁ ତାଙ୍କର ଆଦୌ ମନ ବଳୁନାହିଁ । ଏହିପରି ଏକ ଭଗବାନଙ୍କୁ ନେଇ ଗେହ୍ଲା ମଣିଷମାନେ ପର୍ବଗୁଡ଼ିକୁ ଗଣ୍ଡି କରି କେତେ କେତେ କାହାଣୀ ରଚନା କରିଛନ୍ତି । ଯୀଶୁଖ୍ରୀଷ୍ଟ କୁଆଡେ ଗାଧୋଇ ଗଲେଣି, ମାତ୍ର ଭଲ ଭଲ

ଦୋକାନକୁ ଭଲି ଭଲି ଛନ୍ଦମରେ ସଜାଇ ତା' ମଝିରେ ବଡ଼ଦିନର ସୁଦୃଶ୍ୟ ଗଛରେ ସୁଦୃଶ୍ୟ ଫାନୁସମାନଙ୍କୁ ସଜାଇବାରେ ଆନନ୍ଦଲୋଖି ମଣିଷମାନଙ୍କର ମୋଟେ ତର ସହୁନାହିଁ ।

ଆମେରିକାର ନୌବାହିନୀ ଆସନ୍ନ ଉପସାଗରୀୟ ଯୁଦ୍ଧରେ ଯୋଗ ଦେବାକୁ ଆସି ଇସ୍ରାଏଲ୍ ଉପକୂଳରେ ପହଁରା ମାରୁଥିଲେ । ଦୁର୍ଯୋଗକୁ ସେତିକ-ବେଳେ ବଡ଼ଦିନର ଋତୁଟା ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା । ଦିନେ ରାତିରେ ଶହେ ସରିକି ନେ ସୈନ୍ୟ ଯାନ ନୌକାଟିଏ ନେଇ ସମୁଦ୍ର ଭିତରେ ବଡ଼ଦିନ ପର୍ବର ମଜାକୁ ବିଶେଷ ଭାବରେ ଉପଭୋଗ କରିବାକୁ ସମୁଦ୍ର ଭିତରକୁ ଗଲେ । ମଜାର ସଙ୍ଗୀରୂପେ ସେମାନେ ସାଙ୍ଗରେ ମଦ ନେଇ ଯାଇଥିଲେ । ସମୁଦ୍ର ଭିତରେ ବେପରୁଆ ହୋଇ ଢୋଲେ ଢୋଲେ ମଦ୍ୟପାନ କଲେ । ସେମାନଙ୍କର ସେହି ପ୍ରକୋପରେ ନୌକାଟି ଟଳମଳ ହେଲା । ଶେଷକୁ ବୁଡ଼ିଗଲା । ପ୍ରାୟ କୋଡ଼ିଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସୈନ୍ୟ ସମୁଦ୍ରରେ ବୁଡ଼ିମଲେ । ବାକିମାନଙ୍କୁ ଯେକୌଣସି ପ୍ରକାରେ କାଲୁଆ ସମୁଦ୍ର ଭିତରୁ ଟାଣିକରି ଅଣାଗଲା । ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ଯୁବାବୟସରେ ଥିଲେ । ସୈନ୍ୟବିଭାଗର ଆଦର୍ଶ ଶୃଙ୍ଖଳା ଭିତରେ ପ୍ରତିପାଳିତ ହେଉଥିଲେ । ଶୃଙ୍ଖଳା ଭିତରେ ପରିପାଳିତ ହୋଇ ରହିବାପାଇଁ ଦରମା ପାଉଥିଲେ । ଗଣତନ୍ତ୍ରକୁ ରକ୍ଷା କରିବା ନିମନ୍ତେ ପର୍ଶୁରାମ ହୋଇ ବାହାରିଥିବା ଏକ ଅସ୍ତ୍ର-ଧନମତ୍ତ ରାଷ୍ଟ୍ରର ନିଯୁକ୍ତିବଦ୍ଧ ମେଣ୍ଢାରୂପେ ସେମାନେ ନିଜ ଘର ଓ ନିଜ ଦେଶ ଛାଡ଼ି ଏତେ ଦୂରକୁ ବାହାରି ଆସିଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କର ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟକୁ ଏତିକ-ବେଳେ ବଡ଼ଦିନ ପର୍ବଟା କାହିଁକି ପଡ଼ିଲା କେଜାଣି ? ଭାଗ୍ୟବାଦୀମାନେ କହିବେ, ସେମାନଙ୍କୁ ସଂସାରରୁ ନେଇଯିବା ପାଇଁ ଭଗବାନ ହିଁ ଏତେ ଚକ୍ରାନ୍ତ କରିଥିଲେ ।

୨୫ । ୧୨ । ୯୦

ଏ ବର୍ଷର ବଡ଼ଦିନ ମୋ' ଲାଗି ପ୍ରକୃତରେ ଏକ ବଡ଼ ଦିନ । ଆଉ ମାତ୍ର ଚାରିଘଣ୍ଟା ଗଲେ ମୁଁ ଜେରୁଜେଲମ୍ ସହରରେ ପହଞ୍ଚି ଯାଇଥିବି । ଉତ୍ସାହ ଓ ସାନ୍ନିଧିଲାଭ ଜନିତ ଆନନ୍ଦର ଭାଷାରେ କହିଲେ ବେଥ୍‌ଲେହେମ୍ ସେଠାରୁ ମୋଟେ ଖୋଜେ ବାଟ । ଠିକ୍ ଦୁଇ ସପ୍ତାହ ତଳେ ହେର୍ଡ଼ିଅନ୍‌ର ପୁରାତନ କାର୍ତ୍ତିସ୍ତୂପ ଉପରେ ଠିଆ ହୋଇ ମୁଁ ଆଖି ଆଗରେ ଅନତିଦୂରରୁ ବେଥ୍‌ଲେ-ହେମ୍‌କୁ ଦେଖିବାକୁ ପାଇଥିଲି । ସେଦିନ ମୋ ସହିତ ଯେଉଁ ଦୁଇଜଣ ବନ୍ଧୁ ଥିଲେ, ସେମାନେ ସତେଅବା ଚାରିଆଡ଼କୁ ଅନାଇ ବେଥ୍‌ଲେହେମ୍ ବ୍ୟତୀତ ଆଉ ସବୁକିଛିକୁ ଦେଖି ପାରୁଥିଲେ । ସେମାନେ ଖ୍ରୀଷ୍ଟିଆନ୍ ନୁହନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କର ହୃତ୍ପିଣ୍ଡରର ସରହଦଗୁଡ଼ିକୁ ମୁଁ ଭଲଭାବରେ ବୁଝି ପାରୁ-ଥିଲି, ମୁଁ ମଧ୍ୟ ସେହି ଅର୍ଥରେ ମୋଟେ ଖ୍ରୀଷ୍ଟିଆନ୍ ନୁହେଁ । ତଥାପି, ମୋ ନିଜ ଗବାକ୍ଷଗୁଡ଼ିକୁ ମୁଁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ବାରି ନେଇ ପାରୁଥିଲି । ମଣିଷ

ମାନବକେ ପ୍ରତ୍ୟେକେ କୌଣସି ନା କୌଣସି ଧର୍ମମାର୍କାର ସରହଦ୍ଦ ଭିତରେ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି । ଏହି ସରହଦ୍ଦଗୁଡ଼ାକ ଯେ ମଣିଷର ଆଖିଗୁଡ଼ିକର ଉନ୍ମୀଳନ ଏବଂ ଉଦ୍ଘାଟନ ସକାଶେ ମୋଟେ ଯଥେଷ୍ଟ ନୁହେଁ, ମଣିଷକୁ ସେହି ଉପଲବ୍ଧିଟିରେ ନେଇ ପହଞ୍ଚାଇ ଦେବା ହେଉଛି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ମାର୍କାଗୁଡ଼ିକୁ ବହନ କରୁଥିବା ସେହି ସରହଦ୍ଦଗୁଡ଼ିକର ଅସଲ କାମ । ସେଇଥିରେ ହିଁ ସେମାନଙ୍କର ଅସଲ ସାର୍ଥକତା । ଘରଗୁଡ଼ିକର ଅସଲ ସାର୍ଥକତା ହେଉଛି ଗବାକ୍ଷଗୁଡ଼ିକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସମ୍ମତିର ସହିତ ଖୋଲିଦେବା ।

ବାଇବେଲ୍‌କୁ ଦୁଇଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରି ସେହି ଗୋଟିଏ ଜେରୁଜେଲମ୍‌ରେ ମଝିରେ ଏପରି ଏଡେବଡ଼ କାନ୍ଥଟାଏ ବସାଇ ଦିଆଗଲା କାହିଁକି କେଜାଣି ? ଗୋଟାଏ ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ରକୁ ଦୁଇଖଣ୍ଡରେ ଏପରି ଭିନେ ଭିନେ ହୋଇ ଆପଣାର ବୋଲି ମାନିବାକୁ ଏହି ଭୂମିରେ ଆବେଦନଗତ ସଂସ୍କାର ମଣିଷକୁ କାହିଁକି କୁମନ୍ତ୍ରଣା ଦେଲା କେଜାଣି ? ସମ୍ଭବତଃ ସେହି ଦିନରୁ ଏପରି କୁପ୍ରେରଣାରେ ଯେଉଁ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱର ଅବତାରଣା କରି ଯାଇଥିଲା, ସେହି ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ଖାଲି ମଧ୍ୟପ୍ରାଚ୍ୟର ଏହି Holy Landକୁ ନୁହେଁ, ସମଗ୍ର ପାଶ୍ଚାତ୍ୟର ଧର୍ମବୃତ୍ତିଗୁଡ଼ିକୁ ଭାରି ଅପବିତ୍ର ବା unholy କରି ରଖିବାରେ ଏବଂ ମଣିଷକୁ ପ୍ରାୟ ଏକ ମୂଳଭୂତ ଓ ହୃଦୟହୀନ ସାମ୍ପ୍ରଦାୟିକତା ଭିତରେ ଅମୁହାଁ ଓ ଅଣଆଖି କରି ରଖିବାରେ ଭାରି ସାହାଯ୍ୟ କଲା । ଏହି କାନ୍ଥକୁ କିଏ କେବେ ଭାଙ୍ଗିବା ସକାଶେ ପଣ କରି ବାହାରିବ କେଜାଣି ?

୨୭ । ୧୨ । ୯୦

ତୀର୍ଥକୁ ଆସିଲେ ସବୁ ମନେ ପଡ଼ିଯାଏ । ଭିତରୁ ବାହାରକୁ, କାଳରୁ କାଳକାଳକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବାଟଟି ଅନୁଭୂତ ଏବଂ ଅନୁରାଗର ଦର୍ପଣ ଉପରେ ଜଳଜଳ ହୋଇ ଦିଶୁଥିବା ଭଳି ମନେ ହୁଏ । ତେଣୁ, ତୀର୍ଥକୁ ଆସିଲେ ବହୁତ କିଛି ଭୁଲି ହୋଇଯାଏ । ମୁଁ ଯେ ଗୋଟାଏ ଧର୍ମରେ ବା ଗୋଟାଏ ଦେଶରେ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିଛି, ସେକଥା କେତେ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ଭୁଲି ହୋଇଯାଏ । ଭେକମାନେ ଭୁଲିହୋଇ ଯାଆନ୍ତି । ନିଜର କୁନି ଘରଟିରେ ଏକମାତ୍ର ପବିତ୍ର ବୋଲି ସାଇତାହୋଇ ରହିଥିବା ଗ୍ରନ୍ଥମାନେ ଭୁଲିହୋଇ ଯାଆନ୍ତି । ଅଥବା, ଅନ୍ୟ ଏକ ଭାଷାରେ କହିଲେ, ଗ୍ରନ୍ଥଗୁଡ଼ିକ ଭିତରୁ ଗ୍ରନ୍ଥଗୁଡ଼ିକର ଅସଲ ହୃଦୟଟି ଦୃଷ୍ଟିପଥାରୂଢ଼ ହେବାକୁ ଲାଗେ, ସଂସ୍କାର ଓ ବହୁ ଅଭ୍ୟାସ ପଛରେ ରହିଥିବା ଜୀବନଟି ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହେବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରେ । ମସ୍ତକ ଆପେ ଆପେ ନତ ହୋଇଯାଏ ।

ଜେରୁଜେଲମ୍ ଗତ ସଇଁତିରିଶି ବର୍ଷ ଭିତରେ କୋଠାମାଳର ଏକ ବଡ଼ ଓ ଆଧୁନିକ ସହରରେ ପରିଣତ ହୋଇ ଗଲାଣି । ସଇଁତିରିଶି ବର୍ଷ ତଳେ ମୁଁ ଦେଖିଥିବା ଜେରୁଜେଲମକୁ ଏହି ବୃହଦରଣ୍ୟ ଭିତରେ ଖୋଜିଲେ ସତେ-ଅବା ଆଦୌ କିଛି ଦିଶୁନଥିବା ପରି ଲାଗୁଛି । ମଣିଷମାନେ ବି କେଡ଼େ ଆଧୁନିକ ହୋଇଗଲେଣି । ସେମାନେ ଏହି ତୀର୍ଥର ଅସଲ ହୃଦସ୍ଥିଟିକୁ ଗୁଡ଼ି ସତେଅବା କୋଉଦିନୁଁ ଏକ ସ୍ୱନିର୍ବାଚିତ ଉପେକ୍ଷାରଣ୍ୟ ଭିତରେ ପଶି ଏହି ସହରଟାକୁ ପୃଥିବୀର ଅନ୍ୟ ଯେକୌଣସି ସହର ପରି ଦେଖାଇ ହେବାକୁ କେତେଢ଼ଙ୍ଗ କରିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ତଥାପି, ଏଠାକୁ ଆସି ପୂର୍ବଆଡ଼କୁ ଚାହିଁଦେଲା ବେଳକୁ ସବୁ ମନେ ପଡ଼ିଯାଉଛି । ପୁଣି ସମସ୍ତ ନିକଟ ହୋଇ ଆସୁଥିବା ବେଳେ ହଠାତ୍ କୋଠାମାଳ ଭିତରୁ ମନ୍ଦିରର ଚୂଡ଼ାଟି ଦିଶିଯିବା ମାତ୍ରକେ ଯେପରି ସବୁଯାକ ଗାର ଭୁଲି ହୋଇଯାଏ, ଅହମିକା ଓ ଆତ୍ମନିର୍ଭରତାର ସବୁଯାକ କାନ୍ଥ ଡେଇଁ ହୋଇଯାଏ, ମୂର୍ତ୍ତିମାନେ ଖାଲି ଦେଉଳ ଭିତରେ ନୁହନ୍ତି, ନିଜ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ସେଇ ବାଛି ନେଇଥିବା ଏକ ସିଂହାସନର ଆସ୍ଥାନ ଉପରେ ଯେପରି କେଡ଼େ ପାଖରେ କେଡ଼େ ଆପଣାର ହୋଇ ଦେଖାଯାଆନ୍ତି ଓ ମୂର୍ତ୍ତିର ସେପାଖକୁ ଆହୁରି ବିସ୍ତାରି ରହିଥିବା ମର୍ମଟିର ଅନୁରାଗମୟ ଝଲକ ଆଣି ଦେଇଯାଆନ୍ତି, ଠିକ୍ ସେହିପରି ଯାବତୀୟ ତୀର୍ଥସ୍ଥାନକୁ ଆସିଲେ କେଡ଼େ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ସେହିଭଳି ବୋଧ ହୁଏ । ଧର୍ମମାନଙ୍କର ଇତିହାସଗୁଡ଼ାକ ପାସୋରି ଯାଏ, ଧର୍ମର ଅନ୍ତରଟି ନିଜର ଅନ୍ତରକୁ ମଧ୍ୟ ଧନ୍ୟ କରି ଦେଇଯାଏ ।

୨୭ । ୧୨ । ୯୦

ଜର୍ମାନୀରେ ନାତ୍ସିଶାସନ ସମୟରେ ଯେଉଁ ପନ୍ଦର ଲକ୍ଷ ପିଲାଙ୍କୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ବୀଭତ୍ସ ଭାବରେ ମାରିଦିଆ ଯାଇଥିଲା, ସେମାନେ କ'ଣ କେବଳ ଇହୁଦୀ ଘରର ପିଲା ? ଯେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆମେ ସେମାନଙ୍କୁ ଇହୁଦୀ ପିଲା ବୋଲି ଦେଖୁଥିବା ଏବଂ ନାତ୍ସୀନାମକ ଆଧୁନିକ ଇତିହାସର ଏକ ଆସୁରିକ କୁଳକୁ ସେହି ହତ୍ୟା ଲାଗି ଦୋଷ ଦେବାରେ ଲାଗିଥିବା, ସେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆମେ କଦାପି ପାଶବିକତାର ଏହି ଜାଲ ଭିତରୁ ବାହାରିବାକୁ ବାଟ ପାଇବା ନାହିଁ । ଇତିହାସରେ ଏହିପରି ଯୁଗେ ଯୁଗେ ଦୋଷ ଦିଆଯାଇ ଆସିଛି ଏବଂ ଅମାନୁଷିକତାର ଶିକାର ହୋଇ ଆସିଥିବା ଗୋଷ୍ଠୀଟି ପ୍ରତି ହୁଏତ କେତେ ନା କେତେ ସହାନୁଭୂତି ପ୍ରକାଶ କରାଯାଇ ଆସିଛି । ତଥାପି ଅସୁର ବଞ୍ଚିରହିଛି, ଏହି ପୃଥିବୀରେ କେତେ ନା କେତେ ଆଳରେ ଅସୁର ବଞ୍ଚିରହିଛି । ଅନେକ ସମୟରେ ଜାତୀୟତାବାଦର କୁଳଢାଙ୍କୁଣି ଦେଇ ସେହି ଅସୁରକୁ କେଡ଼େ ସୁଦୃଶ୍ୟ ଏବଂ ସୁକୁମାରିଆ କରି

ଚର୍ବ୍ୟଚୋଷ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଇଛି । ପୃଥିବୀରେ ଖ୍ରୀଷ୍ଟମାନେ ବି ବଞ୍ଚି ରହିଛନ୍ତି । ମଉକା ପାଇଲେ ଖ୍ରୀଷ୍ଟମାନେ ବି ଜନମୀ ହୋଇ ନୂଆ ନୂଆ ଅସୁର-ମାନଙ୍କୁ ଜନ୍ମ ଦେବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ମଣିଷକୁ ଏହି ଅଡ଼ୁଆ ଭିତରୁ କିଏ ଉଦ୍ଧାର କରିପାରିବ ?

କାଲି ସକାଳ ଓଲ୍ଡ ଜେରୁଜେଲମ ସହରରେ ଅବସ୍ଥିତ "ୟାଦ୍ ଭ ଶେମ" ସଂଗ୍ରହାଳୟ ଭିତରେ ବୁଲି ନାତ୍‌ସୀ ଶାସନ ଅମଳରେ ଇହୁଦୀମାନଙ୍କ ଉପରେ ହୋଇଥିବା ବୀଭତ୍ସ ଅପକୀର୍ତ୍ତିଗୁଡ଼ିକୁ ଦେଖି ଦେଖି ମୁଁ ଏହିସବୁ କଥା ଭାବୁଥିଲି । ପ୍ରଦର୍ଶିତ ବସ୍ତୁଗୁଡ଼ିକୁ ଦୃଶ୍ୟ ଓ ଶ୍ରାବ୍ୟ ବହୁ ଆଧୁନିକ ସୁପରିପାଟୀରେ ଏହି ସଂଗ୍ରହାଳୟରେ ସନ୍ଧର ସହିତ ସାଇତି ରଖାଯାଇଛି । ଦେଶଗାହାଙ୍କ ଦେଖିବାକୁ ଆସୁଛନ୍ତି । ମାଳ ମାଳ ଇସ୍କୁଲପିଲାଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କର ଶିକ୍ଷକମାନେ କୋଠରୀକୁ କୋଠରୀ ବୁଲାଇ ସବୁକଥା ଦେଖାଉଛନ୍ତି, ସବୁ କଥାକୁ ଠିକେ ଠିକେ ବୁଝାଇ ଦେଉଛନ୍ତି । ଅସୁରକୁ ମାରିବାପାଇଁ ନିଜଭିତରେ ଅସୁରକୁ ପୋଷିବାରେ ଲାଗିଥିବା ଖ୍ରୀଷ୍ଟିକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି ଯିବାପାଇଁ କ'ଣ ଏତିକି ଯଥେଷ୍ଟ ? ଯିଏ ଭାବିବାକୁ ମନ କରିବ, ଆଧୁନିକ ଅମାନୁଷିକତାର ବହୁବିଧ ବାଦ ଓ ଭିଆଣର ଚକ୍ରାନ୍ତ ଭିତରୁ ସତକୁ ସତ ବାହାରି ଆସିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଥିବ, ତାକୁ ଏହି ସଂଗ୍ରହାଳୟଟି କେତେ ନା କେତେ suggestion ଯୋଗାଇ ଦେଇ ପାରିବ ।

୨୮ । ୧୨ । ୯୦

କାଲି Wailing wall ଠାରେ ଭାରି ଭିଡ଼ । ସପ୍ତାହରେ ଦୁଇଦିନ ସୋମବାର ଓ ଗୁରୁବାର,—ଯେଉଁଠାରେ ବିଶେଷ ଗ୍ରନ୍ଥପାଠ ହୁଏ । ତେଣୁ ଏହି ଦୁଇଟିଯାକ ଦିନକୁ ବିଶେଷ ଭାବରେ ପବିତ୍ର ବୋଲି ମନେ କରି ଈଶ୍ୱରାନୁରାଗୀ-ମାନେ ଏଠାକୁ ଆସନ୍ତି । କାଲି ବି ଗୋଟିଏ ଗୁରୁବାର ଥିଲା ।

ମୁଁ ଓ ବନ୍ଧୁ,—ଆମେ ମଧ୍ୟ ପବିତ୍ର ଓ ପ୍ରାଚୀନ ଦୁର୍ଗପ୍ରାଚୀର ପାଖରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ସେହି ପ୍ରାଚୀର ଆଡ଼କୁ ମୁହଁ କରି ପ୍ରାର୍ଥନା ନିଜମତେ କଲୁ । ପ୍ରାର୍ଥନା ନିଜମତେ ନିଜେ କରାଯାଏ । ସେଥିରେ ପୁରୋହିତ କିମ୍ବା ପୁସ୍ତକ କାହାରିହେଲେ କୌଣସି ପ୍ରାଦୁର୍ଭାବ ନଥାଏ । ମୁଁ ଯେଉଁଠି ଥାଏ ଓ ଯେତେଦୂର ହାତ ବଢ଼ାଇବାକୁ ମନ କରୁଥାଏ, ଠିକ୍ ସେହି ଅନୁସାରେ ହିଁ ମୋ'ର ପ୍ରାର୍ଥନା ମଧ୍ୟ ସଙ୍କୁଚିତ ଅଥବା ପ୍ରସାରିତ ହେବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୁଏ । ମଣିଷ ନିଜକୁ ଯେତିକି ଖାଲି ରଖିବାଲାଗି ସମ୍ମତ ଦିଏ, ନିଜର ସେତିକି ଗହ୍ୱରରେ ସିଏ ତାଙ୍କୁ ଠାବ କରିପାରେ,—ସ୍ପର୍ଶ ମଧ୍ୟ କରି-ପାରେ । Wailing wall ପାଖରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବାର ଆଜି

ଗୋଟିଏ ସଂସ୍କାର ମଧ୍ୟ ରହିଛି । ଖଣ୍ଡେ କୁନି କାଗଜରେ ନିଜର ମନାସଟିଏ ଲେଖି ସେଠି ସେହି କାନ୍ଥର ଫାଟ ଭିତରେ ଗୁଞ୍ଜିଦେବାକୁ ହୁଏ । ବନ୍ଧୁ ମୋତେ ସେହି କଥାଟିକୁ ବତାଇଦେଲେ ଓ ପକେଟରୁ ଚିରକୁଟ ପରି ଖଣ୍ଡେ କାଗଜ ବଢ଼ାଇ-ଦେଲେ । ସେତେବେଳେ ଗୋଟିଏ କଥା ବ୍ୟତୀତ ମୋ'ର ଆଉ କିଛି ମନେ ପଡ଼ିଲାନାହିଁ । ଏଠାରେ ମଧ୍ୟ ଶାନ୍ତିର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହେଉ ବୋଲି ମୁଁ ଲେଖିଦେଲି ଏବଂ କାଗଜଟିକୁ ମାଡ଼ି ମୋଡ଼ି କାନ୍ଥଫାଟରେ ନେଇ ଗୁଞ୍ଜିଦେଲି । ମୁଁ ଓଡ଼ିଆରେ ଲେଖିଲି । ସେହି କାନ୍ଥଟି ହେଉଛି ଏହି ସ୍ଥାନର ସାମ୍ପ୍ରତିକ ପରିସ୍ଥିତି ଅନୁସାରେ ଏପାଖ ଓ ସେପାଖ ଭିତରେ ରହିଥିବା ସତକୁ ସତ ଗୋଟିଏ ସୀମା । ଏହା ହେଉଛି ଇସ୍ରାଏଲ ଏବଂ ଆରବମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଶତ୍ରୁତାର ସୀମା । ଏହାକୁ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଆଡ଼ୁ ବିଚାର କଲେ ବନ୍ଧୁତାର ସୀମା ବୋଲି ବି କୁହାଯାଇ ପାରିବ । ପୃଥିବୀରେ ଏଠି କ'ଣ ହୋଇଛି ଯେ, ଏହି କାନ୍ଥପାଖକୁ ଆସି ଦୁଇଟି ଧର୍ମସଂସ୍କାର, ଦୁଇଟି ସଂସ୍କୃତି, ଦୁଇ ଜାତୀୟତା ଓ ଦୁଇଟି ରାଜନୀତି ପରସ୍ପର ଆଡ଼କୁ ମୁଷ୍ଟି ଦେଖାଇ ଠିଆ ହୋଇଛନ୍ତି ? ଏଠି ପାଚେରୀକୁ ଇସ୍‌ଲାମର ଏକ ପବିତ୍ରତମ ମସଜିଦ୍ ଏକାବେଳେକେ ଲାଗି କରି ରହିଛି । ତଥାପି, ମଣିଷର ଚିତ୍ତକ୍ଷେତ୍ରରେ ମସଜିଦ୍ ଓ **wailing wall** ଏକ ଆରେକୁ ଛୁଇଁ ପାରୁନାହାନ୍ତି କାହିଁକି ? ଏପାଖର **Torah** ର ମନ୍ତ୍ରୋଚ୍ଚାରଣ ଓ ସେପାଖର ନମାଜ୍ ପରସ୍ପର ସହିତ ମିଶି ସେହି ଗୋଟିଏ ଭଗବାନଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସତକୁ ସତ ଏକ ପ୍ରାର୍ଥନା ରୂପେ ନିବେଦିତ ହୋଇ ପାରୁନାହାନ୍ତି କାହିଁକି ?

୨୯ । ୧୨ । ୯୦

Wailing wall ଠାରୁ ପ୍ରାୟ କୋଶେ ବାଟରେ **Holy sepulchre** ରହିଛି । ଅର୍ଥାତ୍, ଯୀଶୁଖ୍ରୀଷ୍ଟଙ୍କର ସମାଧି ରହିଛି । ତା'ର ଅନତି-ଦୂରରେ ଏପରି ଏକ ସ୍ଥାନରେ ସୁଶୋଭନ ପ୍ରାର୍ଥନାମନ୍ଦିରଟିଏ ରହିଛି, ଯେଉଁ-ଠାରେ ଯୀଶୁଖ୍ରୀଷ୍ଟଙ୍କୁ କ୍ରୁଶବିଦ୍ଧ କରି ଯାଇଥିଲା ବୋଲି ପାରମ୍ପରିକ ଭାବରେ ଅନୁମାନ କରାଯାଇ ଆସିଛି । ସିଂହାସନ ତଳେ ବଡ଼ ବଡ଼ ପଥରଖଣ୍ଡ କେତୋଟି ରହିଛି, ଯାହାକୁ ସେହିକାଳର ପଥର ବୋଲି କୁହାଯାଉଛି । ମାତ୍ର, **wailing wall**ର ଉପାସକ ଓ ମନ୍ତ୍ରପାଠକମାନେ ଏପାଖକୁ ଆସୁନାହାନ୍ତି କି **Holy sepulchre**ର ଉପାସକମାନେ ସେପାଖକୁ ଯାଉନାହାନ୍ତି । ଯେଉଁମାନେ ଖାଲି ଦେଖିବାକୁ ଆସିଛନ୍ତି, ସେମାନେ ମନ କଲେ ଦୁଇଟିଯାକ ଜାଗା ଦେଖି ପାରୁଛନ୍ତି ସିନା, ମାତ୍ର ମୁଁ ସେମାନଙ୍କ କଥା କହୁନାହିଁ । ମୁଁ ଉପା-ସକମାନଙ୍କ କଥା କହୁଛି । ମନେ ହେଉଛି, ଉପାସକମାନେ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଯଥେଅବା ଖଣ୍ଡା ଖଣ୍ଡା କରି ବାଣ୍ଟି ନେଇଛନ୍ତି । ଭଗବାନଙ୍କୁ ସେମାନେ ଟୁରୁଲି

ଚୁରୁଲା କରି ଭୋଗ କରୁଛନ୍ତି ଏବଂ କେବଳ ଆପଣାର ଚୁରୁଲାଟିକୁ ହିଁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସମୁଦାୟ ସମ୍ପଦ ବୋଲି ଗଣି କରୁଛନ୍ତି । ନିଜ ଅନ୍ତର ଭିତରେ, ବିଶ୍ୱର ଅନ୍ତର ଭିତରେ ଠାବ କରି ପାରିନଥିଲେ ମଣିଷମାନେ ଠିକ୍ ଏହିପରି ଭାବରେ ହିଁ ଭଗ-ବାନଙ୍କୁ ଏକ ଆନୁଷ୍ଠାନିକତାର ବାକ୍ସ ଭିତରେ ବନ୍ଦ କରି ରଖିବାକୁ ମତ୍ତପ୍ରାୟ ହୋଇଥାନ୍ତି । ମନ୍ଦିରଗୁଡ଼ାକ ବାକ୍ସ ପରି ଦେଖା ଯାଉଥାଏ ।

ସେପାଖର ଉପାସକ ଯଦି ଏପାଖକୁ ଆସୁଥାନ୍ତେ ଓ ଏପାଖର ଉପାସକ ଯଦି ସେପାଖକୁ ଯାଉଥାନ୍ତେ, ଯଦି ଉଭୟ ସ୍ଥାନରେ ସେମାନେ ସେହି ଗୋଟିଏ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଦେଖି ପାରୁଥାନ୍ତେ ଓ ତାଙ୍କ ନିରନ୍ତର ଆହ୍ୱାନର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇ ପାରୁଥାନ୍ତେ, ତେବେ ସେମାନେ ପ୍ରକୃତରେ ଧନ୍ୟ ହୋଇ ପାରୁଥାନ୍ତେ । ଯଥାର୍ଥ ସାନ୍ନିଧ୍ୟ ଲଭ କରି ପାରୁଥାନ୍ତେ, ଠିକ୍ ଶିଶୁଟି ପରି ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅନାଭରଣ ଏବଂ ଅକପଟ ଭାବରେ ଠିଆ ହୋଇ ପାରୁଥାନ୍ତେ । ତେବେ ଏହି ଜେରୁଜେଲମ୍‌ର ପୁରୁଣା ପଥରଗୁଡ଼ାକ ଖାଲି ଇତିହାସ ହୋଇ ରହି-ନଥାନ୍ତେ, ସେମାନେ ନିତାନ୍ତ ବର୍ତ୍ତମାନ ଓ ଏହି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ରୂପାନ୍ତରିତ ହୋଇ ମଣିଷର ଚମଆଖିକୁ ମଧ୍ୟ ଜଳଜଳ ହୋଇ ଦିଶୁଥାନ୍ତେ । ପୃଥିବୀ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାରେ ଦେଖା ଯାଉଥାନ୍ତା । ଅର୍ଥାତ୍ ଅନୁଭୂତ ହେଉଥାନ୍ତା ।

୩୦ । ୧୨ । ୯୦

ଶ୍ରମ ଶିବିର ଆଉ ଦୁଇଦିନ ବାକି ଥିବ । ଗତ ଆଠଦିନ ଭିତରେ କେତେ ନୂଆ ଖିଅ ଲାଗି ଯାଇଥିବ, କେତେ କେତେ କୁଣ୍ଠାର କାନ୍ଥଗୁଡ଼ାକ ଭାଙ୍ଗି ଚୂରମାର ହୋଇ ଯାଇଥିବ ଓ ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ସହଜ କରି ଦେଇଥିବ । ସାଧାରଣ ଭାଷାରେ ଆମେ ଯାହାକୁ ସତେଅବା ଏକ ନୈତିକ ପୁଟ ଦେଇ ଅହଙ୍କାର ବୋଲି କହୁ, ତାହା ପ୍ରକୃତରେ ଏହିଭଳି ଏକ କୁଣ୍ଠାକୁ ହିଁ ବୁଝାଇବା ଉଚିତ । ବହୁ କାରଣରୁ ବହୁ ଅପସଂସ୍କାରର ଉତ୍ପୀଡ଼ନ ହେତୁ ଏହି କୁଣ୍ଠା କ୍ରମଶଃ ବହଳ ଓ ଆହୁରି ବହଳ ହୋଇ ଜୀବନର ଦ୍ୱାରଗୁଡ଼ାକୁ ବହୁବିଧ କାନ୍ଥ ଦେଇ ବନ୍ଦ କରି ରଖିଥାଏ ଓ ସେହି ଦୁର୍ଗତି ହିଁ ମଣିଷକୁ ତା' ଭିତରେ ଅହଙ୍କାରୀ କରି ରଖିବାରେ ଭାରି ମଦଦ କରେ, ଆମ ତୁମଭଳି ମଣିଷଙ୍କୁ କେତେ ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେବାରେ ଲାଗିଥାଏ ।

ଆମର ଏହି ଶିବିରଗୁଡ଼ିକ ପଛରେ ଗତ ଛଅବର୍ଷର କାହାଣୀ ରହିଛି । ଏହି କାହାଣୀ ହେଉଛି ସ୍ୱତଃପ୍ରଣୋଦିତ ଓ ସହଜ ହୋଇ ଆପଣାର ଗଣ୍ଠିଗୁଡ଼ିକୁ ଫିଟାଇ ଦେବାର କାହାଣୀ, ଅତ୍ୟନ୍ତ ସହଜ ଭାବରେ ମୁକୁଳିତ, କୁସୁମିତ ହୋଇ ଉଠିବାର କାହାଣୀ । କୁସୁମିତ ହୋଇ ଉଠିବାରେ ମଧ୍ୟ ଏକ ଶୃଙ୍ଖଳା

ରହିଛି । ଆମକୁ ବାହାରୁ ଶୃଙ୍ଖଳାରେ ବାନ୍ଧି ରଖିବାକୁ ବହୁ ଉପଦ୍ରବ କରୁଥିବା ପୋଲିସ୍‌ମାନେ ହଟିଗଲେ ଭିତରେ ରହିଥିବା ଅସଲ ବନ୍ଧୁଟି ତା'ର କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କରେ । ସେହି ବନ୍ଧୁଟିକୁ ଚିହ୍ନିବା ମାତ୍ରକେ ତା' ପାଖରେ ଆପଣାଛୁଏଁ ଧରାଦେବା ବ୍ୟତୀତ ଆଉ ଅନ୍ୟ ବାଟ ହିଁ ନଥାଏ । ଧରା ଦେଲେ ଜୀବନରେ ଏକ ଅନ୍ୟ ଶୃଙ୍ଖଳା ପର୍ବର ଉଦୟ ହୁଏ । ବିକାରମାନଙ୍କର ଯାବତୀୟ ବିଭ୍ରାଟ ସତେ-ଅବା ଗୃହୁଁ ଗୃହୁଁ ହଟିଯାଆନ୍ତି । ତା'ପରେ ଭିତରକୁ ଡ଼ର ମାଡେନାହିଁ କି ବାହାରକୁ ବି ଡ଼ର ମାଡ଼େନାହିଁ । ଏହି ପୃଥିବୀଟା ହିଁ ସଙ୍ଗୀ ଭଳି ମନେହୁଏ । ଶିବିରଗୁଡ଼ିକ ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଅଳ୍ପବହୁତ ମୁଖ୍ୟତଃ ସେହି ଗୃହଶାଳୀ ପାଇଁ କ୍ରମଶଃ ମଣ କରି ଆସିଛି । ଜୀବନର ଅନେକ କ୍ଷତକୁ କ୍ରମଶଃ ଭରାଇ ଆଣିଛି, ପୂର୍ଣ୍ଣ କରି ଆଣିଛି । ପରସ୍ପରକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବାର ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ଯେ ଆପେ ସତତ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବାରେ ଲାଗିଥିବାର ଏକ ପ୍ରଶସ୍ତତମ ପଥ, ଆମ ଶିବିରଗୁଡ଼ିକ ଆମକୁ ସତେଅବା ଏହି ଶିକ୍ଷା ଦେବାରେ ଲାଗିଛି । ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ନେଇ କାହାର ଏକ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟପୂରଣ ଲାଗି ଏକ ଆସ୍ଥାନ ତିଆରି ହେବାରେ ଲାଗିଛି । ସେହି ସଖା ଓ ବିଧାତାଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ମୁଁ ମୋ'ର ପ୍ରଣାମ ଜଣାଉଛି ।

୩୧ । ୧୨ । ୯୦

ପୃଥିବୀର ଧର୍ମହୀନ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଧର୍ମର ଓ ଭଗବାନଙ୍କର ଦୁହାଇ ଦେଇ ପରସ୍ପରକୁ ଝିଙ୍ଗାସିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ଇରାକ୍‌ର ଶାସକ ଆମେରିକା ଏବଂ ସାଉଦୀ ଆରବର ଶାସକଙ୍କୁ ଧର୍ମହୀନ ବୋଲି କହୁଛନ୍ତି । ଆରପଟୁ ବି ଆଦୌ କମ୍ ଅଭିଶାପ ଦିଆ ଯାଉନାହିଁ, କମ୍ ଗାଳିବର୍ଷଣ ହେଉନାହିଁ । ସତେଯେପରି ଏହି ଅସ୍ତ୍ରାଗାରୀମାନେ ପ୍ରତ୍ୟେକେ ଭଗବାନଙ୍କୁ କାଖରେ ଯାକି ପୃଥିବୀଯାକ ଜୟ କରି ବାହାରିଛନ୍ତି !

ଖୁବ୍ ସମ୍ଭବ ଆପେ ଚଣ୍ଡ ଓ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ହୋଇ ପୃଥିବୀକୁ ଆତ୍ମସାତ୍ କରିବାକୁ ମନ କରୁଥିବା ମଣିଷ ଭଗବାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଚଣ୍ଡରୂପେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରିଥାଏ । ଭଗବାନଙ୍କ ଠାରୁ ସର୍ବପ୍ରଥମେ ସେ ପ୍ରଚଣ୍ଡତା ହିଁ ମାଗିଥାଏ । ଏବଂ, ଆପେ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ହୋଇ ସେ ଭଗବାନଙ୍କୁ ହୁଡ଼ି ବସେ ! ସେ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଗିଳି ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ବଳୀୟାର ହୋଇ ବସିବ ବୋଲି ସୈନ୍ୟସାମନ୍ତ ଧରି ହାତୀ ଉପରେ ବସି ବାହାରେ । ଭଗବାନଙ୍କୁ ପ୍ରଧାନତଃ ଭଲ ପାଉଥିବା ମଣିଷଟିଏ ଏପରି କଦାପି କରି ପାରିବନାହିଁ । ସିଏ ଭଗବାନଙ୍କର ସହଯୋଗୀ ଏବଂ ସେବକ ହୋଇ ବାହାରିବ । କ୍ରମେ ଶତ୍ରୁ ଭୁଲିଯିବ, ଅପର ଭୁଲିଯିବ, ପୃଥିବୀ ସହିତ ଛନ୍ଦି ହୋଇଯିବ । ଆପଣା ଭିତରେ ସିଂହାସନ ଉପରେ ଆଣି ବସାଇଥିବା

ପରମବନ୍ଧୁର ପ୍ରେରଣାରେ ସେ ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀକୁ କେବଳ ତାଙ୍କର ଆସ୍ଥାନରୂପେ ହିଁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରିବ । ଏକ ପରମ ଆତ୍ମୀୟତା ଅର୍ଜନ କରିବାକୁ ହିଁ ଜୀବନର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ପୁଣ୍ୟରୂପେ ଅନୁଭବ କରିବ ! ଭଲ୍ ପାଉଥିବା ଜଣେ ମଣିଷ ସବାଆଗ ଦେବ । ସେ ଭଗବାନଙ୍କ ପାଖରୁ କଦାପି ଉଚ୍ଚ ଆସନ ଓ ଉଚ୍ଚ କ୍ଷମତା ମାଗି-ବାକୁ ଯିବନାହିଁ । ରଜାମାନେ ସଂସାରଯାକ ଭଗବାନଙ୍କ ପାଇଁ ମନ୍ଦିର ଗଢ଼ି-ଦେବାର ଛଳ କରି କାଳେ କାଳେ ମଣିଷମାନଙ୍କର ବିବେକକୁ ମାଡ଼ି ବସିବାର ଦୁଃସାହସ କରି ଆସିଛନ୍ତି । ଏହି ଦୁଂସାହସ ଆଗରେ ଭୀରୁମାନେ କେଡ଼େ ସହଜରେ ବଶ୍ୟତା ସ୍ୱୀକାର କରିଛନ୍ତି ଓ ପୃଥିବୀକୁ ପ୍ରଚଣ୍ଡମାନଙ୍କ ହାତରେ, ଧନପତି ଏବଂ ଅସ୍ତ୍ରପତିମାନଙ୍କ ହାତରେ ଛାଡ଼ି ଦେଇଛନ୍ତି । ଜୀବନ ବଞ୍ଚିବାର, ଯାବତୀୟ ଅନ୍ଧତାକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି ଏକ ପରମ ସ୍ୱୀକୃତିକୁ ହିଁ ଜୀବନର ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ଭୂଷଣ ବୋଲି ମାନିବାର ଅସଲ ମାର୍ଗଟି ପୃଥିବୀରେ ସତେଅବା ସୁଦୂର-ପରାହତ ହୋଇ ରହିଯାଇଛି । ନୂଆ ମଣିଷର ଯୁଗରେ ଏହି ଅସ୍ପୃଶ୍ୟତା ମଧ୍ୟ ଦୂର ହୋଇଯିବ ।

●

□ ୧୯୯୧

୧।୧।୯୧

ଆପଣା ଆରୋହଣର ସୋପାନଗୁଡ଼ିକୁ ମାପିବାଲାଗି ମଧ୍ୟ ଗୋଟିଏ ବର୍ଷରୁ ଆଉଗୋଟିଏ ବର୍ଷକୁ ପ୍ରବେଶ କରିବାର ଏହି କଥଟି କମ୍ ସାହାଯ୍ୟ କରିବ-ନାହିଁ । ମୋ' ନଜରରେ ଆରୋହଣ ଯାହା, ସଂପ୍ରସାରଣ ମଧ୍ୟ ତାହା,—horizontal ଓ vertical ଯେ ସତକୁ ସତ ଦୁଇଟି dimension ନୁହନ୍ତି ସତକୁ ସତ ସଂପ୍ରସାରିତ ହେଉଥିବା କିମ୍ବା ଆରୋହଣ କରୁଥିବା ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି-ଲାଗି ସେକଥାଟି ବୁଝିବାକୁ ଆଦୌ କୌଣସି ଶ୍ରମ କରିବାକୁ ପଡ଼େନାହିଁ । ବୁଦ୍ଧିର ଆଦୌ କୌଣସି ସାହାଯ୍ୟ ନେବାକୁ ପଡ଼େନାହିଁ; ତାହା ଆପେ ଆପେ ବୁଝି ହୋଇଯାଏ । ବୁଝାଇ କହିବାବେଳକୁ ଯାହା କଷ୍ଟ ହୁଏ ।

ଆରୋହଣ ଏବଂ ସଂପ୍ରସାରଣ,—ଦୁଇଟିଯାକକୁ ଅତିକ୍ରମଣର ସେଇ ଗୋଟିଏ ଭୂମିଉପରେ କଳି ହେବ,—ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗତିଶୀଳ ଏବଂ ସର୍ବିସ୍ମ ଭାବରେ

ଅନୁଭବ ମଧ୍ୟ କରିଯାଇ ପାରିବ । ଅତିକ୍ରମଣ କରିବାର ଅର୍ଥ ଛାଡ଼ିଦେଇ ଚାଲିଯିବା ନୁହେଁ, ଏହାର ଅର୍ଥ ଦେଉଛି ସମଗ୍ରତର ଓ ଆହୁରି ସମଗ୍ରତର ଭାବରେ ବାଟ ଚାଲିବା । ସମଗ୍ରତର ଭାବରେ ଆସ୍ପୃହା କରିବା ଆପଣାକୁ ସମଗ୍ରତର ଭାବରେ ସମର୍ପଣ କରି ଦେବାଲାଗି ସମର୍ଥ ହେବା,—ସମଗ୍ରତର ଭାବରେ ଏହି ସବୁକିଛି ସହିତ ବାନ୍ଧି ହୋଇଯିବା, ଆପଣାକୁ ଆହୁରି ସମଗ୍ରତର ଭାବରେ ନିବେଦିତ କରି ରଖିବା । ଯେତିକି ଆରୋହଣ, ସେତିକି ଏକାତ୍ମକତା ଓ ସେତିକି ଆତ୍ମନିବେଦନ ଯେତିକି ସଂପ୍ରସାରଣ, ସେତିକି ଏକାତ୍ମକତା ଓ ସେତିକି ଆତ୍ମନିବେଦନ । ଆପଣାକୁ ଯେତିକି ନିବେଦନ କରି ପାରୁଥିବ, ସେତିକି ସେତିକି ଅତ୍ୟନ୍ତ ସହଜ ଓ ସ୍ୱଭାବପ୍ରେରିତ ଭାବରେ ଯୁକ୍ତ ହୋଇ ଯାଉଥିବ; ଯେତିକି ଯୁକ୍ତ ହୋଇ ଯାଉଥିବ, ଅତ୍ୟନ୍ତ ସହଜ ଏବଂ ସ୍ୱଧର୍ମପ୍ରେରିତ ଭାବରେ ଆପଣାକୁ ନିବେଦନ କରିଦେଇ ପାରୁଥିବ । ଏହିପରି ଏକ ସ୍ତରରେ, କର୍ମ ଓ ଚେତନା ଉଭୟବାଟୀ ଏକ ସ୍ତରରେ ଆସି ପହଞ୍ଚି ପାରିଲେ ମଣିଷ ଯେଉଁ ସତତ ଓ ସହଜ ଅନୁଭବର ଅଧିକାରୀ ହୁଏ, ତାହାକୁ କେବଳ ଆନନ୍ଦ ବୋଲି ହିଁ କୁହାଯାଇ ପାରିବ । ଏହି ଆନନ୍ଦର ସନ୍ତକଟିକୁ ଆପଣା ଜୀବନର ଅସଲ ସମ୍ପଦରେ ପରିଣତ କରି ପାରିଲେ ବର୍ଷ ପରେ ବର୍ଷ ପ୍ରଧାନତଃ ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ ହୋଇ, ପାଖୁଡ଼ା ପରେ ପାଖୁଡ଼ା ଉନ୍ମୋଚିତ ହୋଇ ଯାଉଥିବା ପରି ମନେ ହେବ । ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ ହେବା, ତାହାର ଏକ ଅନ୍ୟ ନାମ ହେଉଛି, ଆମେ ପ୍ରକୃତରେ ଯାହାଙ୍କର, ତାଙ୍କର ଆଶୀର୍ବାଦ ଲାଭ କରିବା ।

୬ । ୧ । ୯୧

ଜୀବନ ବଞ୍ଚିବାଲାଗି ଏକ ଭୂମି ଅବଶ୍ୟ ଦରକାର । ଜୀବନନାମକ କୌଣସି ଗଡ଼ିଆରେ ପଙ୍କକାଦୁଅ ଭିତରେ ଲୋଟିବା ଲାଗି କିମ୍ବା ଘୋଷାରିହେବା ଲାଗି ନୁହେଁ, ଏଇଠି ଥାଇ ଆକାଶକୁ ହାତ ବଢ଼ାଇବା ଲାଗି ଏକ ଭୂମି ଅବଶ୍ୟ ଦରକାର । ଆପଣାର ଆଖି ସାମନାରେ ଅତି ପାଖରେ ଅନୁଭବ କରି ପାରିବା-ଲାଗି ଗୋଟିଏ ମୂର୍ତ୍ତି ଅନେକ ସମୟରେ ଯେପରି ଦରକାର, ହୁଏ, ଏହା ପ୍ରାୟ ସେହିପରି ଗୋଟିଏ କଥା । ଏକାଧିକ କାରଣରୁ ଅନେକ ମଣିଷ ସେହି ମୂର୍ତ୍ତିପାଖକୁ ଆସି ଅଟକି ଯାଆନ୍ତି । ଠିକ୍ ସେହିପରି ଅନେକ ମଣିଷ କୌଣସି ଭୂମିକୁ ଆଦରି ନେଇ ତାହାକୁ ଆପଣାର ଭୂମି ବୋଲି କହି ସେହିଠାରେ ଲାଖି ଯାଇଥାନ୍ତି ।

ନିଜର ଦେଶକୁ ଆପଣାର ସେହି ଭୂମି ବୋଲି କହି କହି କେତେ ମଣିଷ ମଧ୍ୟ ଦେଶ ପାଖରେ ଅଟକି ଯାଇଥାନ୍ତି, ସେତିକି ଭିତରେ ଲାଖି ଯାଇଥାନ୍ତି । ଏହି ଲାଖିଯିବାର ପ୍ରବୃତ୍ତିଟିରେ କିଞ୍ଚିତ୍ ରାଜନୀତିକ ସୁନାଚୁଉଣି କରିଦେଇ

ଅନେକ ମଣିଷ ତାହାକୁ ଜାତୀୟତାବାଦ ବୋଲି କହିଥାଆନ୍ତି । ଅନେକ ସମୟରେ ରାଷ୍ଟ୍ରକୁ ମଧ୍ୟ ଏହି ଜାତୀୟତାବାଦର ଅସଲ ସମ୍ବାହକ ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ କରାଯାଇଥାଏ । ରାଷ୍ଟ୍ର ଅନେକ ସମୟରେ ଆପଣାର ଶାସନ କରିବାର କର୍ତ୍ତବ୍ୟଟିକୁ ଏତେବେଶୀ ଉନ୍ମତ୍ତ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରି ନେଇଥାଏ ଯେ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ମଣିଷକୁ ତା' ଜୀବନଟିକୁ ବଞ୍ଚିବାଲାଗି ଏକ ସୁସ୍ଥ ଓ ପ୍ରଶସ୍ତ ଭୂମି ଯୋଗାଇ ଦେବାର ତା'ର ସର୍ବମୂଳ ଦାୟିତ୍ୱଟିକୁ ତାହା ଅନେକ ସମୟରେ ଭୁଲି ଯାଇଥାଏ । ପୃଥିବୀରେ ଅନେକ ରାଷ୍ଟ୍ର ଆଜି ମୁଖ୍ୟତଃ ଏହି ଦାୟିତ୍ୱଟିକୁ ସତକୁ ସତ ଭୁଲି ହିଁ ଯାଇଛନ୍ତି । ସେମାନେ ମୁଖ୍ୟତଃ ଶାସନ କରୁଛନ୍ତି । ସେହି ଶାସନ ଲାଗି ପୃଥିବୀର ଅଧିକାଂଶ ଦେଶରେ ମନୁଷ୍ୟଜୀବନର ସମଗ୍ର ଇଲାକାଟିକୁ ଅକ୍ତିଆରରେ ରଖିବା ମଧ୍ୟ ଆବଶ୍ୟକ ହେଉଛି । ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ଅକ୍ତିଆରରେ ରଖିବାକୁ ସେମାନଙ୍କର ଶିକ୍ଷା, ସଂସ୍କୃତି ଏବଂ ଧର୍ମଚଳଣି ଗୁଡ଼ିକୁ ମଧ୍ୟ ଅନୁରୂପ ଭାବରେ ପ୍ରସୀମିତ କରି ରଖିବାକୁ ପଡ଼ୁଛି । ଦେଶ ବୋଲି କଥିତ ଭୂମିଗୁଡ଼ିକ ଆଧୁନିକ କାଳରେ ଏତେ ଅଧିକ ଭାବରେ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟତା ଦ୍ୱାରା ପ୍ରସୀମିତ ହୋଇ ଯାଉଛନ୍ତି ଯେ, ଦେଶ ବାହାରେ ଏକ ବୃହତ୍ତର ପୃଥିବୀ ରହିଛି ଏବଂ ଗୁମ୍ଫାଟି ବାହାରେ ଏକ ବୃହତ୍ତର ଆକାଶ ରହିଛି ବୋଲି ଏକ ନିମ୍ନତମ ମୂଳ ବିଶ୍ୱାସଟି ମଧ୍ୟ ଅନେକ ମଣିଷଙ୍କର ମାନସରୁ କ୍ରମେ ଅପସାରିତ ହୋଇଯାଉଛି । **State** ବା ରାଷ୍ଟ୍ରର **withering away** ପରିବର୍ତ୍ତେ ମନୁଷ୍ୟାତ୍ମା ହିଁ **withered away** ହେବାରେ ଲାଗିଛି ।

୩ । ୧ । ୯୨

ବୁଦ୍ଧି ମୋତେ ମଙ୍ଗାଇ ପାରିଲାନାହିଁ । ସଫଳତାନାମକ ଯେଉଁ ଦେବୀଙ୍କୁ ଆଧୁନିକ ସଂସାରର ହୁଏତ ଅଧିକାଂଶ ମଣିଷ ଉପାସନା କରୁଛନ୍ତି, ନିଜ ଜୀବନରେ ସେହି ଦେବୀଙ୍କ ପ୍ରତି ମୁଁ କୌଣସି ଆକର୍ଷଣ ଅନୁଭବ କରି ପାରିଲିନାହିଁ । ଭାରତବର୍ଷରେ ଓ ଭାରତବର୍ଷର ବାହାରେ ମୁଁ ବହୁ ମହାନ୍ ପଣ୍ଡିତଙ୍କର ସାକ୍ଷାତ କଲି, ଯେଉଁମାନେ କି ପାଣ୍ଡିତ୍ୟ ବଳରେ ପ୍ରଧାନତଃ ଏହି ସଫଳତାର ହିଁ କାମନା କରୁଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ମୁଁ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ମିଶିଛାଏ ବସି ପାରିଲିନାହିଁ । ବିଦ୍ୟା ପ୍ରତି ଅନୁରାଗ ବଢ଼ିଲା, ହୁଏତ ସେହି ଅନୁରାଗ ହିଁ ମୋତେ ଜଗତରେ ବାସ କରୁଥିବା ମଣିଷମାନଙ୍କର ହୃଦୟ ପାଖକୁ ଟାଣିନେଲା । ମୋ' ହୃଦୟ କାହିଁକି କେଜାଣି ସେଇଠି ବାନ୍ଧି ହୋଇଗଲା । ବାନ୍ଧି ହୋଇ-ଯିବାର ଏହି ଅପୂର୍ବ ଅନୁଭୂତି ଭିତରେ ହିଁ ମୁଁ ଭଗବାନଙ୍କୁ ପାଇଲି । ତେଣୁ, ଅନ୍ୟ ଅନେକଙ୍କୁ ପଛରେ ପକାଇ ଦେଇ ସତେଅବା କେଉଁ ପ୍ରମତ୍ତ

ପ୍ରତିଯୋଗିତାରେ ସର୍ବପ୍ରଥମ ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରିବାଲାଗି ଆଉ ମୋତେ ମନ ବଳିଲାନାହିଁ । ପ୍ରତିଯୋଗିତା ଭିତରେ ନପଶି ମଧ୍ୟ ନେମେ ଆପଣାକୁ ଏହି ସଂସାରରେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଧନୀ ଓ ସୌଭାଗ୍ୟବନ୍ତ ବୋଲି ମନ ହେଲା । ଯାହା ପାଇଲେ ପୃଥିବୀରେ ସତକୁ ସତ ସବୁକିଛି ପାଇଗଲା ପରି ଅନୁଭବ ହୋଇଯାଏ, ମୋ' ନିଜ ଜୀବନର ପରଟିରେ ମୁଁ ସତେଯେପରି ତାହାହିଁ ପାଇଗଲି । ତା'ପରେ ସବୁ ଭଲ ଲାଗିଲା ।

ତା'ପରେ ମୁଁ ଆଉ କିଛିହେଲେ ବାରି ପାରିଲିନାହିଁ । ଅନ୍ତଃପ୍ରବେଶ କରି ସାରିବାପରେ ସମ୍ଭବତଃ ଏହି ଜଗତରେ ବାରିବାଲାଗି ଆଉ କିଛି ହେଲେ ରହେନାହିଁ । ସବୁ ଧର୍ମ, ସବୁ ଭାଷା ଓ ସବୁ ସଂସ୍କୃତି କୋଟିମଣିଷଙ୍କର ଅନ୍ତର-ଜଗତକୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ବାଟ ଚାଲୁଥିବା ପରି ଅନୁଭବ ହୁଅନ୍ତି । ତାହାହିଁ ଏହି ପୃଥିବୀର ପରମ ସୌଭାଗ୍ୟ ବୋଲି ଅନୁଭବ ହୁଏ । ଏବଂ, ଏହି ସୌଭାଗ୍ୟ ଭିତରେ ନିଜେ ବାଟ ଚାଲିବାର ନିତ୍ୟଅବକାଶଟିଏ ଯେ ମୋତେ ମିଳିପାରିଛି, ତାହାହିଁ ନିଜ ଜୀବନରେ ଲାଭ କରିଥିବା ପରମ ସମ୍ପଦ ବୋଲି ମନେହୁଏ । ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ଯିବାଲାଗି ଡାକିବା ବ୍ୟତୀତ ତା'ପରେ ନିଜର ସତେଅବା ଆଉ କୌଣସି କାମ ରହେନାହିଁ । ଏହି ସାଙ୍ଗ ହୋଇ ଯିବା, ସାଙ୍ଗ ହୋଇ ବାଟ ଚାଲିବା, ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀ ଭିତରେ ନିଜର ସଦନଟିକୁ ଅନୁଭବ କରିବା ଏବଂ ନିଜ ସଦନଟି ମଧ୍ୟରେ ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀକୁ ମିତ୍ରରୂପେ ପାଇବା,—ତାହାହିଁ ଭଗବାନଙ୍କର ମୋ' ନିଜପ୍ରତି ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ବରଦାନ ପରି ମନେହୁଏ ।

୪।୧।୯୧

ଭାରତବର୍ଷର ନେତାମାନେ ସବାଆଗ ନିଜର ସମ୍ପନ୍ନତା ଇଚ୍ଛା କରୁଛନ୍ତି, ନିଜର ଏହି ସମ୍ପନ୍ନତାଟିକୁ ହାସଲ କରିବା ନିମନ୍ତେ ସେମାନେ ଭାରତବର୍ଷକୁ ବ୍ୟବହାର କରିବାରେ ମଉଙ୍କ ଭଳି ଦଉଡ଼ିଛନ୍ତି । ଖାଲି ରାଜନୀତି ନୁହେଁ, ଶିକ୍ଷା, ଅର୍ଥନୀତି, ସାମାଜିକ ନେତୃତ୍ୱ, ସବୁଥିରେ ସବାଉପରେ ଥିବା ନେତାମାନେ ଆହୁରି ଓ ଆହୁରି ଉପରକୁ ଯିବାଲାଗି ନିଜ ଜୀବନର ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ବୋଲି ଧରି ନେଇଛନ୍ତି । ଆପଣାଲାଗି ଇନ୍ଦ୍ରପଦ ଲୋଡ଼ିବା ଛଡ଼ା ଜୀବନରେ ଏମାନଙ୍କର ସତେ ଯେପରି ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଧନ୍ଦା ନାହିଁ ।

ଭାରତବର୍ଷ ସ୍ୱାଧୀନତା ନିମନ୍ତେ ସଂଗ୍ରାମ କଲାବେଳେ ନେତୃତ୍ୱ ଅନ୍ୟ-ପ୍ରକାର ଥିଲା । ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ପଛରେ ଥିଲେ, ଭାରତବର୍ଷ ଆଗରେ ଥିଲା । ଭଗବାନ ସବାଆଗରେ ଥିଲେ, ନ୍ୟାୟ ଓ ନୀତି ସବାଆଗରେ ରହିଥିଲା । ନେତାମାନଙ୍କ

ଭିତରେ ମତଭେଦ ରହିଥିଲା ସତ ମାତ୍ର ସେହିସବୁ ମତଭେଦ ପଛରେ ଏକ ମୂଳଭୂତ ସାଧୁତା ରହିଥିଲା, ଆପଣାର ମତଭେଦକୁ ନେଇ ଆଉଜଣକ ସହିତ ଲଢ଼ାଇ କରିବା ପଛରେ ଏକ ଅନ୍ତରଗତ ସାଧୁତା ଅବଶ୍ୟ ରହିଥିଲା । ତେଣୁ, ସେହିସବୁ ଲଢ଼ାଇକୁ ସମ୍ମାନର ସହିତ ବିଗ୍ଭର କରିବାଲାଗି ଅନେକ କାରଣ ମଧ୍ୟ ରହିଥିଲା । ସେହି ମୂଳଭୂତ ସାଧୁତାଟି ଏହି ଗ୍ଭଳିଶି ପଚିଶ ବର୍ଷ ଭିତରେ କାହିଁକି ହାତଛଡ଼ା ହୋଇଗଲା ? ଖାଲି ରାଜନୀତିରେ ନୁହେଁ, ଶିକ୍ଷା, ଆର୍ଥିକ ଜୀବନ, ସମାଜକୁ ନେତୃତ୍ୱ ଦେବାରେ ଆମର ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ,—ଏହି ସବୁଯାକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସେହି ମୂଳଭୂତ ସାଧୁତାଟି ଏପରି ଶୋଚନୀୟ ଭାବରେ ମାଡ଼ ଖାଇଗଲା କିପରି ? ଏବଂ, ସାଧୁତା ବ୍ୟତୀତ ଗୋଟାଏ ଦେଶର କର୍ମୀୟମାଣ ଜୀବନରେ ସେହି ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକ ପାରସ୍ପରିକତାଟି ମଧ୍ୟ କିପରି ସମ୍ଭବ ହୋଇ ପାରିବ ? ତେଣୁ, ଏମାନେ ସମସ୍ତେ କେବଳ ନିଜପାଇଁ ହିଁ ଲାଗିଛନ୍ତି । ପାରସ୍ପରିକ ଯାବତୀୟ ସମ୍ବନ୍ଧର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏକ ଅନମନୀୟ ଅବିଶ୍ୱାସ ଏମାନଙ୍କର ମଣ୍ଡଗୁଡ଼ାକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଭାବରେ କାମୁଡ଼ି ଧରିଛି । ଏହି ପରିସ୍ଥିତିରୁ ବାହାରି ଆସି ଦେଶରେ ଏକ ନୂତନ ଜଳବାୟୁର ସୃଷ୍ଟି ହେଉ ବୋଲି ଯିଏ ପ୍ରକୃତରେ ଇଚ୍ଛା କରୁଥିବ, ତାକୁ ସବା ଆଗ ଏହି ସାଧୁତା ପାଖରୁ ଆରମ୍ଭ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ସାଧୁତାରୁ ହିଁ ସେ ଦେଶର ଆଖିରେ ଅନ୍ୟ ଯାବତୀୟ ପ୍ରତ୍ୟୟର ଭାଜନ ହୋଇ ପାରିବ । ସତକୁ ସତ ଏକ ସୁସ୍ଥ ବିକଳ୍ପ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ଲାଗି ଭାଜନ ହୋଇପାରିବ ।

୫ । ୧ । ୯୧

ଇସ୍ରାଏଲ୍ ଛାଡ଼ି ଘରକୁ ଫେରିବା ଆଉ ଠିକ୍ ଗୋଟିଏ ମାସ ରହିଲା । ମୁଁ ତ ଟୁରିଷ୍ଟ ହୋଇ ଆସିନଥିଲି ଯେ ଏଠାରୁ ଗୋଟାଏ ଫଟୋ-album ମୁଣ୍ଡରେ ମୁଣ୍ଡାଇ ଭାରତବର୍ଷକୁ ଫେରିବି । ଏଠାକୁ ମୁଁ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ ହୋଇ ଆସିଥିଲି । ମୁଁ ବନ୍ଧୁ ସଂଖୋଳିବା ପାଇଁ ଆସିଥିଲି । ବନ୍ଧୁଠାରୁ ଶିଖିବାକୁ ଆସିଥିଲି । ଏହି ଦେଶରେ କ'ଣ ଭଲ ଓ କ'ଣ ମନ୍ଦ, ମୁଁ ସେକଥା ବାଛିବାକୁ ଆସିନଥିଲି । ଆପଣାର ଅନ୍ତରଗତ ଯାହାରେ ଇସ୍ରାଏଲ୍‌ର ମଣିଷ କେଉଁସବୁ ବିଶେଷ ଅଧିକାରୀ ହୋଇପାରିଛି, ଏବଂ ଗତ ସତ୍ତରି ବର୍ଷ ପରେ ଜୀବନକୁ ଓ ଜଗତକୁ ଦେଖିବାର ତା'ର ଏହି ସ୍ୱାନୀୟ ଶୈଳୀଟିରେ କ'ଣସବୁ ବୃଦ୍ଧି ଓ ସମୃଦ୍ଧି ସମ୍ଭବ ହୋଇଛି, ମୁଁ ପ୍ରଧାନତଃ ତାହାହିଁ ଦେଖିବାକୁ ଆସିଥିଲି । ବନ୍ଧୁର ଆଖିରୁ ମୋ' ନିଜ ଆଖି ଲାଗି ଉତ୍ସାହ ମାଗି ଆସିଥିଲି । ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀର ଅସଲ ଲାଭ ପ୍ରକୃତରେ ଏଇଟି ।

ସାନ ଇସ୍ରାଏଲ୍‌ଠାରୁ ବଡ ଭାରତବର୍ଷର ବହୁତ ଶିଖିବାର ରହିଛି । ସାନ ଇସ୍ରାଏଲ୍ ପରି ବଡ ଭାରତବର୍ଷର ମଧ୍ୟ ବହୁତ ବାଟ ଚାଲିବାକୁ ବାକି ରହିଛି । ଭାରତବର୍ଷର ଧାତୁରେ କେଉଁଠାରେ କପରି ଏକ ଉପାଦାନ ରହିଛି କେଜାଣି, ସେଠି ସମସ୍ତେ ଏତେଟିକିଏ ମଉକା ପାଇଲେ ଚକା ମାଡ଼ି ବସିଯିବାକୁ ଭାରି ସୁଖ ପାଆନ୍ତି । ଯେତିକି ଉପଲବ୍ଧ ହୋଇଛି, ସେତିକି ଅବଶ୍ୟ ଯଥେଷ୍ଟ ବୋଲି ଏକ ସ୍ୱୟଂସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଦୃଷ୍ଟିକୁ ନିଜର ଆଗ୍ରହ ଚାରିପାଖରେ ଦଉଡ଼ି ପରି ଭିଡ଼ି ରଖି ସେମାନେ ଆପଣାକୁ ଓ ଆପଣାର ଚାରିପାଖକୁ ଶୀତଳ କରି ରଖିବାକୁ ଭାରି ଇଚ୍ଛା କରନ୍ତି । ଭାଗ୍ୟନାମକ ଉତ୍ତରାଧିକାରଟିକୁ ଯେ ସତତ ଭାଙ୍ଗି ସତତ ଗଢ଼ିବାକୁ ହୁଏ, ଭଗବାନଙ୍କ ସହିତ ଯେ ସତକୁ ସତ ସତତ ବାଟ ଚାଲିବାକୁ ହୁଏ, ଭାରତବର୍ଷରେ ନାନା କାରଣରୁ ଏହି ସତ୍ୟଟି ସାଧାରଣତଃ ଭାରି ଅନାଦୃତ ହୋଇ ରହିଥାଏ । ଇସ୍ରାଏଲ୍‌ର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ପ୍ରଧାନତଃ ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଭାରତତୀର୍ଥର ଯେକୌଣସି ଯାତ୍ରୀକୁ ଅନେକ ପ୍ରେରଣା ଯୋଗାଇଦେଇ ପାରିବ । ବେଢ଼ାଭିତରେ ଅଟକିଯାଇ ସକଳ ତୀର୍ଥର ସାନ୍ନିଧ୍ୟକୁ ସେହି ଗୋଟିଏ ବେଢ଼ା ଭିତରେ ହିଁ ଅନୁଭବ ଓ ଉପଭୋଗ କରିବାର ବୃଥା ଯୁକ୍ତିରୁ ଆପଣାକୁ ବଞ୍ଚାଇ ରଖିବା ଲାଗି ଇସ୍ରାଏଲ୍ ଭାରତବର୍ଷକୁ ବହୁତ ଅନ୍ତର୍ବଳ ଯୋଗାଇଦେଇ ପାରିବ । ନିଜର ବୋଇତରେ ମୁଁ ଏଠୁ ଏହି ଅନ୍ତର୍ବଳର ସମ୍ପଦକୁ ଧରି ହିଁ ଭାରତବର୍ଷକୁ ଫେରିବି । ମୋ' ନିଜ ଦେଶ, ନିଜ ଘରକୁ ଫେରିବି ।

୭ । ୧ । ୯୧

ଦେଶ ବୁଲିବାରେ ମୁଁ ସବୁଦିନେ କେତେ ଆନନ୍ଦ ପାଇ ଆସିଛି । ସ୍କୁଲର ଏକ ପଢ଼ାବିଷୟ ରୂପେ ଭୂଗୋଳ ମୋତେ କେତେ ନା କେତେ ଆନନ୍ଦ ଦେଇ ଆସିଛି । ବିଭିନ୍ନ ଦେଶର ଡାକଟିକେଟ ସଂଗ୍ରହ କରିବାର ମୋ'ର ଏହି ବହୁଦିନର ଆଗ୍ରହଟି ସମ୍ଭବତଃ ସେଇଥିରୁ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିଛି । ଏବଂ, ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ କଥା ହେଉଛି, ବାହାରେ ବିଚରଣ କରିବାର ଏହି ଆଗ୍ରହ ମୋତେ ନିଜର ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ବିଚରଣ କରିବାର ପ୍ରେରଣା ଯୋଗାଇ ଦେଇଛି ।

ଅର୍ଥାତ୍, ଚେରଗୁଡ଼ିକ ମୋ' ଭିତରେ ରହିଛି ଏବଂ ଏଣେ ଶାଖାଗୁଡ଼ିକ, ଶ୍ରଦ୍ଧାଗୁଡ଼ିକ ଆକାଶ ମଧ୍ୟକୁ, ବୃହତ୍ତର ଓ ଆହୁରି ବୃହତ୍ତର ବୃତ୍ତଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟକୁ ସତେଅବା କେଉଁ ଖୁସୀର ନିଶା ଖାଇଥିଲା ପରି ବିସ୍ତୃତ ହୋଇଯିବାରେ ଲାଗି-ଛନ୍ତି । ବାହାରର ଖୁସୀ ଭିତରର ଖୁସୀଟିକୁ ଭଣ୍ଡାର ଯୋଗାଇ ଦେଉଛି ଏବଂ ଭିତରର ଖୁସୀ ବାହାରର ଖୁସୀକୁ ସତେଅବା ଅନନ୍ତ ନିର୍ଭର ଯୋଗାଇ ଦେଇ ଅନୁକ୍ଷଣ ପରିପୁଷ୍ଟ କରିବାରେ ଲାଗିଛି । ତେଣୁ, ମୁଁ ବାହାରଟା ସହିତ ଯେତିକି

ବାନ୍ଧ ହୋଇ ହୋଇ ଯାଉଛି, ଭିତରେ ସତେଅବା ସେତିକ ସେତିକ ଉନ୍ମୋଚିତ ହୋଇଯିବାରେ ଲାଗିଛି । ମୋ'ର ଭବନ ଓ ମୋ'ର ଭୁବନ ମଧ୍ୟରେ ବ୍ୟବଧାନଟି କଟି କଟି ଯାଉଛି । ତେଣୁ, ଜୀବନର ପୂର୍ଣ୍ଣ ଆନନ୍ଦମୟ ମୁହୂର୍ତ୍ତି-ଗୁଡ଼ିକରେ ଆପଣାକୁ ସାକ୍ଷାତ ସେତୁଟିଏ ପରି ମନେ ହେଉଛି । ଭିତରେ ଯେଉଁ ବନ୍ଧୁଟି ମୋ'ର ଯାବତୀୟ ବୃତ୍ତର କେନ୍ଦ୍ର ହୋଇ ରହିଛି, ମୁଁ ଆପଣାକୁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଭାବରେ ତାହାରି ସହିତ ବାହାରେ ପ୍ରତିଭାତ ହୋଇ ପାରିବାଲାଗି ନିଜକୁ ସେତୁଟିଏ କରି ରଖିବାରେ ହିଁ ସତେଯେପରି ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଆନନ୍ଦ ପାଉଛି । ଏବଂ, ବାହାରେ ମୁଁ ଯାହାକିଛିର ସ୍ପର୍ଶ ପାଉଛି, ଯାହାକିଛି ଆହରଣ କରି ଆଣିବାପରି ଅନୁଭବ କରୁଛି, ନିଜେ ସେତୁଟିଏ ହୋଇ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଭିତରେ ବସିଥିବା ବନ୍ଧୁଟି ପାଖକୁ ଯୋଗାଇଦେବା, ତାହା ମଧ୍ୟ ଆଦୌ କମ୍ ଆନନ୍ଦର କଥା ନୁହେଁ । ମୋ' ଦେଖିବୁଲା ମୋ' ସମ୍ବେଦନାର ଅସଲ ଘରଟି ଲାଗି କେତେ କେତେ ରତ୍ନସମ୍ପଦ ବୋହି ଆଣୁଛି, ମୋ' ଚେତନାର ବିପଣିଗୁଡ଼ିକୁ କେତେ ସମ୍ପଦବାନ୍ କରିବାରେ ଲାଗିଛି । ଏବଂ, ଭିତର ସହିତ ଲାଗିଥିବା ମୋ'ର ଝିଅଟି ଶ୍ରଦ୍ଧାର ଏହି ବାଣିଜ୍ୟଟି ଲାଗି ମୋତେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଆଖିଗୁଡ଼ିକୁ ଯୋଗାଇ ଦେବାରେ ଲାଗିଛି । ମଝିରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ବାହାର ସହିତ ଭିତରଟିକୁ ଓ ଭିତର ସହିତ ବାହାରକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ଯୁକ୍ତ କରି ରଖିବା,— ଜୀବନରେ ଏହାଠାରୁ ବଳି କୁଶଳତା ଆଉ କ'ଣ ହୋଇପାରେ ?

୭ । ୧ । ୯୧

ଲେଖାଟିଏ ଆରମ୍ଭ କଲାବେଳକୁ କେତେ କୁଣ୍ଠା, କେତେ ସଙ୍କୋଚ ; ମାତ୍ର, ଥରେ ଲେଖାଟି ଆରମ୍ଭ ହୋଇଗଲେ ମୋ'ର ସେହିସବୁ କୁଣ୍ଠା ଓ ସଙ୍କୋଚ କୁଆଡ଼େ ପାସୋର ହୋଇଯାଏ କେଜାଣି ? ଅନେକ ମଣିଷ ଅଛନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ ଗାଡ଼ୀରେ ବସିବା ପୂର୍ବରୁ କେତେ କ'ଣ ଚିନ୍ତା ଭିତରେ ପଶି ରହିଥାନ୍ତି । ଗାଡ଼ୀ ଆସିବ କି ନାହିଁ, ମୁଁ ସେଥିରେ ଉଠି ପାରିବ କି ନାହିଁ, ଜିନିଷସବୁ ଉଠିପାରିବ କି ନାହିଁ, ଇତ୍ୟାଦି କେତେ ନା କେତେ ଚିନ୍ତା । ମାତ୍ର ଗାଡ଼ୀକୁ ଉଠିସାରିବା ପରେ ଏହିସବୁ ଚିନ୍ତା କୁଆଡେ ପାସୋର ହୋଇଯାଏ । ଗାଡ଼ୀ ଚାଲିବାରେ ଲାଗେ, ଗାଡ଼ୀ ଚାଲିବା ସହିତ ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ଚାଲିବାରେ ଲାଗନ୍ତି । ଗାଡ଼ୀ ଆସିବା ପୂର୍ବର ଓ ଗାଡ଼ୀରେ ବସିବା ପୂର୍ବର ଯାବତ ଚିନ୍ତା ଆଉ ମୋଟେ ମନେ ରହେନାହିଁ । କୌଣସି ଲେଖା ଆରମ୍ଭ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ମୋ'ର ପ୍ରାୟ ସେହି ଦଶା ହୁଏ । ଲେଖାଟିଏ ଲେଖିବା ପୂର୍ବରୁ ସେଥିପାଇଁ ମୁଁ କେତେ ଉତ୍ସାହରେ କେତେ କ'ଣ ସାଉଁଟି ଖେଳାଇ ସଂଗ୍ରହ କରିଥାଏ,

କେତେଆଡ଼ୁ କେତେ କ'ଣ ଖୁମ୍ପି ଖୁମ୍ପି ମୁଣାରେ ଆଣି ପୂରାଇଥାଏ । ସଂଗ୍ରହ ପୂର୍ବ ଆସିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମୋ'ର ଚିନ୍ତା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଯାଏ ।

ସଂଗୃହୀତ ସବୁଯାକ ତଥ୍ୟ ଓ ବସ୍ତୁକୁ ମୁଁ ଉଚିତ ସ୍ଥାନରେ ବ୍ୟବହାର କରି ପାରିବି କି ନାହିଁ, ଲେଖାଟିର ମାଧ୍ୟମରେ ମୁଁ ମୁଖ୍ୟତଃ ଯାହା କହିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଛି, ପ୍ରକୃତରେ ତାହା କହି ପାରିବି କି ନାହିଁ, ଲେଖୁ ଲେଖୁ ଆବଶ୍ୟକ ତଥ୍ୟରୁ କାଳେ କିଛି ଛୁଟି ହୋଇଯିବ, ଏହିପରି ନାନା ପ୍ରକାରର ଚିନ୍ତା । ଅନେକ ମଣିଷ କୌଣସି ଭଲ କାମଟିଏ ଆରମ୍ଭ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ଯେପରି ଶୁଭ ଓ ଉପଯୁକ୍ତ ମୁହୂର୍ତ୍ତିଟିଏ ଲାଗି ଅପେକ୍ଷା କରିଥାନ୍ତି ଓ ଭିତରେ କୁନ୍ଥୁ କୁନ୍ଥୁ ହେଉଥାନ୍ତି, ବାରି ସଙ୍କୋଚର ଲଣ୍ଠା ଭିତରେ ଛନ୍ଦହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି, ପ୍ରାୟ ସେହିପରି । ସେହି ମୁହୂର୍ତ୍ତିଟି ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅଜାଣତରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଯାଏ । ଯାହା ସକାଶେ ଅପେକ୍ଷା ଥିଲା, ସତେଅବା ସିଏ ଆସି ପହଞ୍ଚିଯାଏ । ହାତ ଚାଲେ, ଲେଖା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଯାଏ । ସତେଅବା ଗାଡ଼ୀ ଚାଲୁଥାଏ ଏବଂ ସେହି ଗାଡ଼ୀରେ ବସି ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଚାଲୁଥାଏ । କାହାର ଅଭସ୍ଥ ପାଇ ଭିତରୁ କଥାଗୁଡ଼ିକ, ଶବ୍ଦ-ଗୁଡ଼ିକ, ବକ୍ତବ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସାବଲୀଳ ଭାବରେ ଆସି ପହଞ୍ଚି ଯାଉଥାନ୍ତି । ପ୍ରସନ୍ନ ଯନ୍ତ୍ରଟିଏ ହୋଇ ମୁଁ ବି ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ଚାଲିଥାଏ । କୃତଜ୍ଞତା ପ୍ରକାଶ କରିବାଲାଗି ମଧ୍ୟ କୌଣସି ବେଳ ନଥାଏ ।

୮ । ୧ । ୯୧

ଏମାନେ ସମସ୍ତେ ତୁଚ୍ଛା ଯୁଦ୍ଧରେ ବିଶ୍ୱାସ କରୁଛନ୍ତି । ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀରେ ଶାନ୍ତି ଓ ସଦ୍‌ଭାବର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହେଉ ବୋଲି ପାଟି କରୁଛନ୍ତି ସିନା, ତଥାପି ବନ୍ଧୁକ ଉପରେ ହିଁ ଏମାନଙ୍କର ସବାବଡ଼ ହାତ ରହିଛି ଓ ଆପଣାର କଲିଜାଟାକୁ ଯାବୁଡ଼ି ଧରିଲା ପରି ଏମାନେ ବନ୍ଧୁକଟାକୁ ଯାବୁଡ଼ି ଧରିଛନ୍ତି । ବନ୍ଧୁକଗୁଡ଼ାକର ସଂଖ୍ୟା ବଢ଼ାଉ ବଢ଼ାଉ ଯଦି ମଝିରେ ବିଶ୍ୱଶାନ୍ତି କେଉଁଦିନ ସକାଶେ ଚାଲି-ଆସିଲା ତ ବେଶ୍ ଭଲ କଥା, ମାତ୍ର ଏମାନଙ୍କର ଅସଲ ଆସ୍ଥା ବନ୍ଧୁକ ଉପରେ ଯୁଦ୍ଧ ଉପରେ ହିଁ ରହିଛି ।

ଯୁଦ୍ଧରେ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ବିଶ୍ୱାସ କରୁଥିବା ପୃଥିବୀର ଶାସକମାନେ ବିଭିନ୍ନ ଭାଷାରେ ନିଜ ନିଜ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଯୁଦ୍ଧରେ କୀର୍ତ୍ତି ଓ ସଫଳତା ଲାଭ କରିବା ନିମନ୍ତେ ପ୍ରାର୍ଥନା କରୁଛନ୍ତି ଓ ଆଶୀର୍ବାଦ ମାଗୁଛନ୍ତି ନା ସତକୁ ସତ ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀର ଦୁଃଖ ବୁଝିବାପାଇଁ ଗୋଟିଏ ଭଗବାନ ରହିଛନ୍ତି, ଯାହାଙ୍କ ପାଖରେ କି ଏହିସବୁ ପ୍ରାର୍ଥନା ଯାଇ ବାଜୁଛି । ସେଇ ଗୋଟିଏ ଭଗବାନଙ୍କ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିବା ଲାଗି କେବଳ ଗୋଟିଏ ଭାଷା ହିଁ ରହିଛି । ତାହା ଆରବୀ

ଭାଷା ନୁହେଁ, ଇଂରାଜୀ ଭାଷା ନୁହେଁ କିମ୍ବା, ହିଟ୍‌ଲର୍‌ର ସମଗୋତ୍ରୀମାନେ ଏକଦା ଯେପରି ଭାବୁଥିଲେ, ତାହା ଜର୍ମାନ୍ ଭାଷା ନୁହେଁ, ସେହି ଗୋଟିଏ ଭଗବାନ୍ ବନ୍ଧୁକର ଭାଷାରେ ମୋଟେ ଭୁଲନ୍ତିନାହିଁ । ତାଙ୍କୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରି ଏହି ପୃଥିବୀରେ ପ୍ରମତ୍ତମାନଙ୍କ ଯନ୍ତ୍ର କରି ବେଳେବେଳେ ବନ୍ଧୁକମାନଙ୍କର ଉତ୍ପାତ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଯାଏ ସତ, ମାତ୍ର ସେ ସବୁଥିରେ ଭଗବାନ ମୋଟେ ନଥାନ୍ତି । ଅସଲ ଭଗବାନ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଥାନ୍ତି । ଦୂରସ୍ଥ ନିର୍ବୋଧମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କଳ୍ପିତ କେଉଁ ସ୍ୱର୍ଗରେ ନୁହେଁ, ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର, ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କର ହୃଦୟ ଭିତରେ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଥାନ୍ତି। ମଣିଷମାନେ ଏ ରାତଗୁଡାକ ପାହିଯାଉ ବୋଲି ସତକୁ ସତ ଇଚ୍ଛା କଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ଅସୁରପରି କାମୁଡ଼ି ରହିଥିବା ଭୟ ଗୁଡ଼ାକ ଦୂର ହୋଇଯାଉ ବୋଲି ଭଗବାନ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଥାନ୍ତି । ପୃଥିବୀଯାକର ଭୟ ଓ ଉଚ୍ଛନ୍ନତ ହିଂସ୍ରତା ଜମା ହୋଇ ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ପାହାଡ଼ ପରି ଦେଖା ଯାଉଥାନ୍ତି, ସେଇମାନେ ହିଁ ଦେଶମାନଙ୍କରେ ଶାସକର ରୂପରେ ସିଂହାସନରେ ବସିଥାନ୍ତି ଓ କାତରମାନଙ୍କର ସଲାମ୍ ନେବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି । ଅନେକ ସମୟରେ ଏହି ଦୁର୍ଗତ ସଂସାରରେ ସେହି ନାଟଟାକୁ ହିଁ ଜାତୀୟତାବାଦ ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ସେହି ନାଟର ନାୟକମାନେ ଓ ଦେଖଣାହାରମାନେ ହିଁ ପୃଥିବୀରେ ରାତି ପାହିବାକୁ ସବୁବେଳେ ବିଳମ୍ବିତ କରି ରଖିଥାଆନ୍ତି ।

୯ । ୧ । ୯୧

ସଂସାର ରହୁ ବୋଲି ଭଗବାନଙ୍କ ପାଖରେ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବା ବ୍ୟତୀତ ମନୁଷ୍ୟତ୍ୱ ଆଉ କୌଣସି ବାଟ ନାହିଁ । ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟତାର ଭୁଇଁ ଅନ୍ଧମାନେ ପରସ୍ପର ଭିତରେ ଅସୁର ବ୍ୟତୀତ ଯେତେବେଳେ ଆଉ କିଛିହେଲେ ଦେଖି ପାରୁନାହାନ୍ତି, ଯେତେବେଳେ ଯନ୍ତ୍ରଇନ୍ଧନ ଓ ଆକାଶ ଉପରେ ଅଧିକ ନିର୍ଭର କରି ଜୀବନଟିଏ ବଞ୍ଚିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଥିବା ମଣିଷମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଆଉ କି ବଳ ରହିଛି ? ଦୁଇ କ୍ଷମତାପକ୍ଷରେ ରହିଥିବା ରାବଣମାନେ ଆପଣାକୁ ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା ରାମ ବୋଲି ଭାବୁଛନ୍ତି ଏବଂ ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ ଖାଲି ରାବଣଟାକୁ ହିଁ ଦେଖୁଛନ୍ତି । ଧାର୍ମିକମାନଙ୍କ ହାତରେ ପୃଥିବୀର ସବୁଯାକ ବାରୁଦ ଓ ଅସ୍ତ୍ର ଠୁଳ ହୋଇ ରହିଛି । ତେଣୁ, ଭକ୍ତ ହାତରେ ପ୍ରାର୍ଥନା ଛଡ଼ା ଆଉ କି ବଳ ଅଛି ?

ଭକ୍ତ ଯଦି ଠିକ୍ ହୋଇଥିବ, ଶ୍ରଦ୍ଧାଶୀଳ ବ୍ୟକ୍ତି ଯଦି ସତକୁ ସତ ସଦାଆଗ ସେହି ଶ୍ରଦ୍ଧାକୁ ହିଁ ଆଦର ଶିଖିଥିବ, ତେବେ ସେ ଏହି ଅସୁରମାନଙ୍କ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଦେଖି ପାରିବ । ଏବଂ, ସେ ସେହି ଭଗବାନଙ୍କ

ପାଖରେ ଆଜି ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବ । ସେଠି ମଧ୍ୟ ବାହାର ଓ ଭିତର ମଧ୍ୟରେ ସୂକ୍ଷ୍ମ ଲଗୁ ଓ ଭିତରର ଅସଲଟି ବାହାରର ଯାବତୀୟ ପୋଷାକୀ ଦମ୍ଭଗୁଡ଼ାକୁ ଆପଣା ଆଡ଼କୁ ପୋଛି ମନାଇ ଆଣୁ ବୋଲି ସିଏ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବ । ଭଗବାନ ବାହାରେ ମଧ୍ୟ ଅଛନ୍ତି, ତଥାପି ପ୍ରବଳମାନେ ସେହି ଭଗବାନଙ୍କୁ କାଳକ୍ରମେ ଭୂତ କରି ପକାଇଛନ୍ତି । ମନ୍ଦିରଗୁଡ଼ିକ ଭିତରେ ରହିଥିବା ସେହି ଭୂତମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବଶୀଭୂତ ଅଧିକାଂଶ ମଣିଷ ସତେ ଯେପରି ଆଉ କିଛିହେଲେ ଦେଖି ପାରୁ-ନାହାନ୍ତି । ରୁଙ୍ଗମାନେ, ଝାଗ୍ର ସ୍ୱାର୍ଥୀମାନେ ସେହି ଭୂତମାନଙ୍କୁ ବେଶ୍ ଆପଣାର କାମରେ ଲଗାଇ ପାରୁଛନ୍ତି । ଚଳନ୍ତି ରୁଚିଗୁଡ଼ାକର କୁଟିଳ ଅଭିସନ୍ଧି ଫଳରେ ବାହାରଟା ଅଧିକାଂଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆଉ ଭିତରକୁ ଅନୁଭବ କରିବାର ପ୍ରେରଣା ଦେଇ ପାରୁନାହିଁ, ଭିତରଯାଏ ଛୁଇଁ ପାରିବାର ବଳ ଓ ବିଶ୍ୱାସ ଯୋଗାଇ ପାରୁନାହିଁ, ତଥାପି ଆଜି ସେହି ଭିତରର ଉଦ୍‌ବୋଧନ ନିମନ୍ତେ ପ୍ରାର୍ଥନା କରି-ବାକୁ ହେବ । ସେହି ପ୍ରାର୍ଥନା ଦ୍ୱାରା ହିଁ ଅସୁରମାନଙ୍କର କବାଟ ମଧ୍ୟ ଖୋଲିଯିବ । ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ସବାଉପରେ ପୃଥିବୀର ହୃଦୟଟାକୁ ଦେଖିବାକୁ ସମର୍ଥ ହେବେ । ସେହି ହୃଦୟଟି ସହିତ ଯିଏ ଯୋଡ଼ି ପାରିବେ । ଏହି ପୃଥିବୀର ରକ୍ଷା ହେବ । ପୁନର୍ବାର ଶ୍ରଦ୍ଧା ଆଡକୁ, ବିଶ୍ୱାସ ଆଡକୁ ଓ ଆକାଶ ଆଡ଼କୁ ବାଟ ଖୋଲିଯିବ ।

୧ । ୧ । ୯୧

ମଣିଷର ସବୁ concernର ସେପାଖରେ ଏକ ultimate concern ରହିଛି । ତାହାର ଅର୍ଥ ନୁହେଁ ଯେ, ସହି ultimate con-cernର ଭୂମିକୁ ଆସିବାକୁ ହେଲେ ଜୀବନର ଓ ଜଗତର ଯାବତୀୟ con-cernକୁ ତ୍ୟାଗ କରି ଯିବାକୁ ହୁଏ । ଏହି ultimate concern ଯେତେ-ବେଳେ ଆମ ଜୀବନର ତଥାକଥିତ ସାନ, ବଡ, ତାତ୍କାଳିକ ଏବଂ ଚିରନ୍ତନ ଯାବତୀୟ concereକୁ ଆବୋରି ରହିଥାଏ, ତାହାହିଁ ହେଉଛି ସାର୍ଥକ ଜୀବନ ତାହା ଭଗବତ୍‌ଜୀବନ ।

ଭୟାଳୁ ମଣିଷମାନେ ଏହି ଭୂମିଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ସେହି ultimate concern ଭୂମିଟିକୁ ସଂସ୍ରବ କରି ରଖିବାକୁ ଭୟ କରନ୍ତି । ସେପରି କଲେ ପାଦ ତଳୁ ସତେଅବା ସବୁଯାକ ଭୂଇଁ ଖସିପଡ଼ିବ ବୋଲି ସେମାନେ ଆପଣାର ଏହି ଭୂମିଗୁଡ଼ିକୁ ସେହି ଭୂମିଟି ଠାରୁ ଲୁଚାଇ କରି ରଖିଥାନ୍ତି । ଅଥବା, ଜୀବନଟାକୁ ଏପରି ଝଞ୍ଜା ଝଞ୍ଜା ବା ପ୍ରହର ପ୍ରହରନ ୟାସ୍ତରେ ଭାଗ କରି ରଖିଥାଆନ୍ତି ଯେ, ଏଠା ଭୂଇଁରେ ବିଚରଣ କଲାବେଳେ ultimate concernର ଅସଲ ଭୂଇଁଟି ସେମାନଙ୍କର ମୋଟେ ମନେ ପଡ଼ୁନାହିଁ, ସତେଯେପରି ସେଭଳି ଗୋଟିଏ ଭୂମି

ଆଦୌ କେଉଁଠି ହେଲେ ନାହିଁ, ଯେହିପରି ଏକ ଖିଆଲକୁ ବା ଚତୁରତାକୁ ପସନ୍ଦ କରି ମଣିଷମାନେ ଏଠି ନିଜର ସୁଆଙ୍ଗଗୁଡ଼ାକୁ ପୂର୍ବାଦମ୍ଭରେ ଜାହିର କରି ରଖିଥାନ୍ତି । ସେମାନେ ତାହାକୁ ସଫଳତା ବୋଲି କହନ୍ତି, ରାଜନୀତି ବୋଲି କହନ୍ତି, ଅର୍ଥନୀତି ବୋଲି କହନ୍ତି, ସବୁଯାକକୁ ମିଶାଇ ନିଜର ସ୍ୱାର୍ଥ ବୋଲି କହନ୍ତି । ଏହି ସ୍ୱାର୍ଥଟି ଆଗ ବା ସବାଆଗ ରହିଲେ ସିନା ଭଗବାନ ରହିବେ ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସଧରେ ଅଙ୍କ କଷି ରଖିଥାନ୍ତି । ଅସଲ ଜୀବନରେ ଠିକ ଓଲଟାଟା ହିଁ ହୋଇ ପାରୁଥାନ୍ତା ଅର୍ଥାତ୍, ସିଏ ଅଛନ୍ତି ବୋଲି ମୁଁ ଅଛି, ପୃଥିବୀଟିଏ ରହିଛି ବୋଲି ହିଁ ଏହି ଖଣ୍ଡଗୁଡ଼ାକର ଆଦୌ କୌଣସି ଅସ୍ତିତ୍ୱ ବା ଔଚିତ୍ୟ ରହିଛି ବୋଲି ମଣିଷ ଭିତରେ ଏକ ସୁଦୃଢ଼ ପ୍ରତ୍ୟୟ ରହିଥାନ୍ତା । ତେବେ ଆମ ଜୀବନର ସାନ ସାନ କାରବାର ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ଆମେ ତାଙ୍କର ଉପସ୍ଥିତିକୁ ଅନୁଭବ କରୁଥାନ୍ତୁ । ଏବଂ, ସିଏ ରହିଥିଲେ ଭୟ କାହିଁକି ରହନ୍ତା, ପୃଥିବୀଟାକୁ ଚୂର୍ଣ୍ଣ କରି ମୁଁ ନିଜଲାଗି ପୃଥିବୀର ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ଦୁର୍ଗଟିଏ ତିଆରି କରିବି ଓ ଯଶ ଅର୍ଜନ କରିବି ବୋଲି କୌଣସି ଉତ୍ତେଜନା ବା କାହିଁକି ରହିଥାନ୍ତା ? ସେତେବେଳେ ଭଗବାନ୍ ଆମ ସାଙ୍ଗରେ ହିଁ ଚାଲୁଥାନ୍ତେ, ଆମରି ଆଚରଣ ଓ ବିଚରଣ ଭିତରେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ହୋଇ ଦିଶି ପାରୁଥାନ୍ତେ ।

୧୧ । ୧ । ୯୧

କାଲି ସକାଳେ ମରୁଭୂମି ଉପରେ ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ ଦେଖି ଯାଇଥିଲି । ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳେ ଭୂମଧ୍ୟସାଗର ଉପରେ ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତ ଦେଖିଲି । ଏକାବେଳେକେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ ଓ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତ । ହୃଦୟ ପୂରିଯିବା ଭଳି ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ ଓ ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତ । କେତେ ନା କେତେ ଶୋଚନା ଭିତରେ ବିଚରଣ କରୁଥିବାବେଳେ ଆପଣା ଭିତରର ସମସ୍ତ କ୍ଷତକୁ ଭଲ କରି ଦେବାପାଇଁ ହଠାତ୍ ହାତପାଆନ୍ତାରେ ଆସି ପହଞ୍ଚି ଯାଉଥିବା ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ ଓ ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତ । ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀକୁ ଗୋଟାଏ କରି ଦେଖିପାରିଲେ ଖୁବ୍ ଭଲକରି ବୁଝି ହୋଇଯିବ ଯେ, ଏଠି ପ୍ରତ୍ୟେକ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ କେଉଁଠି ନା କେଉଁଠି ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ ଓ ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତ ଅନୁକ୍ଷଣ ଲାଗିରହିଛି । ଗୋଟିଏ ଅଣ୍ଟି ଭରି ଯାଉଛି, ଆଉଗୋଟିଏ ଅଣ୍ଟି ଖାଲି ହୋଇ ଯାଉଛି ।

ଜୀବନରେ ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ ଓ ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତକୁ ଅତି ଆପଣାର ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ସାକ୍ଷାତ୍କାର ବୋଲି ଉପଲବ୍ଧି କରିବା ଦିନଠାରୁ ମୁଁ କେତେଥର ଆଖି ବୁଜି ମଧ୍ୟ ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ ଓ ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତ ଦେଖିଛି । ଆଖି ବୁଜିଦେଲି ମାତ୍ରକେ ସତେଯେପରି ଦିଗନ୍ତ ପ୍ରସାରି ରହିଥିବା ସାଗର ଉପରେ ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ ଦେଖିଛି

ଓ ଆଖି ପାଉନଥିବା ଯାଏ ଭିତରେ ପ୍ରସାରି ରହିଥିବା ଭୂଖଣ୍ଡ ଉପରେ ମୁଁ ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତ ମଧ୍ୟ ଦେଖିଛି । ଦୁଃଖ ଭୁଲିଛି, ଦୂରତା ମଧ୍ୟ ଦେଖିଛି, ହଜି ହଜି ଯାଉଥିବା ଡୋରଗୁଡ଼ିକୁ ଆଣି ଖୋଜି ପାଇଛି । ହଜି ଯାଉଥିବା ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକ ପୁନର୍ବାର ମନେ ପଡ଼ିଯାଇଛି । ଜୀବନର ଅନେକ ସମାଧାନ ମୁଁ ଏହି ହଜାଇ ପୁଣି ପାଇବାରୁ ପାଇଛି । ବାରବାର ପାଇଛି । ଅନେକ ଲୋକ କହନ୍ତି, ଜୀବନର ଅସଲ ଦଶା ହେଲା ନିଃସଙ୍ଗ ହୋଇ ରହିବାର ଦଶା । ସେମାନେ ବୋଧହୁଏ ନିଜଭିତରେ କେବେ-ହେଲେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟଟିଏ ଦେଖିନାହାନ୍ତି, ପୂର୍ଣ୍ଣ ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତଟିଏ ମଧ୍ୟ ଦେଖିନାହାନ୍ତି । ହୁଏତ ଦିଗ୍‌ବଳୟଟିଏ ବି ହୋଇ ପାରିନାହାନ୍ତି । ଦିଗ୍‌ବଳୟଟିଏ ହୋଇ ନପାରିଲେ ହସୁଥିବା ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କୁ ଏପରି ହସ ହସ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ୱାଭାବିକତାରେ ଘରକୁ ଡାକିନେବା ସମ୍ଭବ ହେବ କିପରି ? ଦିଗ୍‌ବଳୟଟିଏ ହୋଇ ନପାରିଲେ ଆପେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ପ୍ରସାରିତ ହୋଇଯାଇ ଆପଣା ଭିତରୁ ଏକ ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟକୁ ପୃଥିବୀ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ପ୍ରେରଣ କରିଦେବା ମଧ୍ୟ ସମ୍ଭବ ହେବ କିପରି ? ଅନୁଭବ କରିନଥିବା ଲୋକ ଏହାକୁ ଭାବପ୍ରବଣତା ବୋଲି କହିବ । ଭଲ ପାଇ ନଥିବା ମଣିଷକୁ ମୁଁ କେଉଁ ପ୍ରେମଗୀତ ଦେଇ ଭଲ ପାଇବାର ଗୁମରକୁ ସିଏ ବୁଝିଲାପରି କରିଦେଇ ପାରିବି ? ଗଣ୍ଡିଗୁଡ଼ାକୁ ହିଁ ନିଜ ଜୀବନର ଘରସାର କରି ରଖିଥିବା ମଣିଷକୁ ମୁଁ କାବ୍ୟର ଗୀତଗୁଡ଼ିକୁ ଅନୁସରଣ କରି ସିଏ ବୁଝିଲାଭଳି ଏକ କବିତା କିପରି ବୁଝାଇଦେଇ ପାରିବି ?

୧୬ । ୧ । ୯୧

ସାନ, ବଡ଼, କୁଜି ଓ କୁନି ସରକାରମାନେ ଯୁଦ୍ଧଲାଗି ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଲେଣି । ସମସ୍ତେ କେଡ଼େ ସହଜରେ ବନ୍ଧୁକ ସଫା କରିବାରେ ଲାଗିଗଲେଣି । ହୁଏତ ସମସ୍ତେ ଭାବୁଛନ୍ତି ଯେ, ସେମାନଙ୍କର ପକ୍ଷ ହିଁ ଜିତିବ, ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷଟି ଅବଶ୍ୟ ହାରିଯିବ । ଭିତରେ ବହୁପ୍ରକାରେ ନୁଡୁ ବୁଡ଼ୁ ହେଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ବାହାର ମନଟାକୁ ସେମାନଙ୍କୁ ସେହିପରି ଏକ ନ୍ୟାୟରେ ବୁଝାଇବାକୁ ହିଁ ପଡ଼ିବ । ଆପଣାର ଉତ୍ସାହଗଛଟିକୁ କ୍ରୋଧ, ମିଛ ଦମ୍ଭ ବହୁ କୁଭାଷାର ଆଲୋକିତ ଫାନୁସଦ୍ୱାରା ମଣ୍ଡାଇ-ଚକଚକ କରି ସଜାଇ ରଖିବାକୁ ହେବ । ସେମାନଙ୍କର ଆଖିରେ ସତେ-ଯେପରି ଏତେ ଟିକିଏ ହେଲେ ଧୂଳି ନାହିଁ, ପୃଥିବୀ ଆଗରେ ତାହାହିଁ ପ୍ରମାଣିତ କରିବାକୁ ହେବ ।

ଯୁଦ୍ଧଟାଏ ଲାଗିଲେ ମଣିଷର ସାମୂହିକ ଜୀବନରେ, ରାଷ୍ଟ୍ରଶାସନର ସ୍ତରରେ ଏପରି ଏକ ଅତ୍ୟୁତ୍ସାହ ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ ଯେ କାହା ଭିତରେ କେଉଁଠି କ'ଣ ଦୋଷ ରହିଛି ବୋଲି ବାହାରକୁ ମୋଟେ ଧରା ପଡ଼େ ନାହିଁ । ନିର୍ଦ୍ଧୂମ୍

ଶାସକମାନେ ପୈଗମ୍ବରମାନଙ୍କ ପରି କଥା କହନ୍ତି, ଗୋଷ୍ଠୀସୁଦ୍ଧା ନେତାମାନେ ସେମାନଙ୍କର ଯୁଦ୍ଧ ଦ୍ୱାରା ଧରାତଳ ଶାନ୍ତ ହୋଇଯିବ ବୋଲି ବଢ଼ାଇ ଦେଖାନ୍ତି । ପୁଣି ସେମାନେ ଭଗବାନଙ୍କର ଆଶୀର୍ବାଦ ମଧ୍ୟ ଦାବୀ କରନ୍ତି । ମଣିଷ ମାରିବା ଲାଗି କୌଣସି ଅଲଅଲା ପୁଅ ତା' ବାପାପାଖରୁ ଆଶୀର୍ବାଦ ମାଗୁଥିଲା ପରି ଏହି କଥାଟା ଭାରି ହାସ୍ୟାସ୍ପଦ ମନେ ହୋଇଥାଏ । ମାତ୍ର, ସମ୍ଭବତଃ ଏହି କଥାଟା ମଣିଷ ସଭ୍ୟ ଓ ଶିକ୍ଷିତ ହେବାର ଆବହମାନ କାଳରୁ ହିଁ ପ୍ରଚଳିତ ହୋଇ ଆସୁଛି । ଏବେ ଆମ ଆଧୁନିକ ଯୁଗର ଅଧିକ ବୁଦ୍ଧିଆମାନେ ତାହାକୁ ଅବଶ୍ୟ ଅଧିକ, ଅନେକ ଅଧିକ ବୁଦ୍ଧି ସହିତ କରି ପାରୁଛନ୍ତି । ବାଦ ନିର୍ବିଶେଷରେ, ଧର୍ମ ନିର୍ବିଶେଷରେ ଶାସକମାନେ ସବୁଠିଁ ତାହା କରି ପାରୁଛନ୍ତି । ଏହି ପୃଥିବୀରେ ସେଦିନ କେବେ ଆସିବ, ଯେଉଁଦିନ ସବୁ ବାଦ, ସବୁ ନେତୃତା, ସବୁ ଧର୍ମିତା ଗୋଟାଏ ପାଖରେ ରହିବ ଓ ବିବେକ ଅନ୍ୟ ପାଖରେ ରହିବ ? ସେହି ଯୁଦ୍ଧଭୂମିକୁ ହିଁ ସକଳ ଅର୍ଥରେ ମନୁଷ୍ୟର ଅସଲ ଯୁଦ୍ଧର ଭୂମି ବୋଲି କୁହାଯିବ । ବନ୍ଧୁକ ନଥିବ, ଅର୍ଥଗର୍ବ ବା ଅସ୍ତ୍ରଗର୍ବ କିଛି ନଥିବ, ତଥାପି ଯୁଦ୍ଧ ଲାଗିବ । ମାତ୍ର, ଏହି ଯୁଦ୍ଧ କ'ଣ କୌଣସି ପରିଆରେ ଲାଗିବ ? ହୁଏତ ଆବହମାନ କାଳରୁ ହିଁ ସେହି ଯୁଦ୍ଧ ପୃଥିବୀରେ ଚାଲିଆସିଛି । ମଣିଷ ନିଜ ଖାଉଥିବା ଅଫିମଗୁଡ଼ାକର ବିରୋଧରେ ଯେଉଁଦିନ ସତକୁ ସତ ଯୁଦ୍ଧଘୋଷଣା କରି ପାରିବ, ସେଦିନ ଯାଇ ସିଏ ଏହି ଅନ୍ୟ ଯୁଦ୍ଧଟିର ପ୍ରାଣଟିକୁ ଅନୁଭବ କରିପାରିବ, ସେଦିନ ଯାଇ ସେ ନିଜେ ମଧ୍ୟ ଏହି ଯୁଦ୍ଧରେ ଭାଗ ନେଇ ପାରିବ ।

୧୩ । ୧ । ୯୧

ଆଉ ମାସ ତେର ତାରିଖ ପ୍ରାୟ ଏତିକି ବେଳକୁ ମୁଁ ଓଡ଼ିଶାରେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚୁଥିବି । ପୁରୁଣା ଆସ୍ଥାନଟିକୁ ନୂଆ କରି ଦେଖିବି, ନୂଆ ଆଖିରେ ଦେଖିବି ଏବଂ ନୂଆ ଉତ୍ସାହରେ ଦେଖିବି । ଉତ୍ସାହ ହିଁ ମଣିଷର ଆଖିକୁ ଦେଖିବାର ନୂଆ ନାନା ପ୍ରସ୍ଥମାନ ଯୋଗାଇ ଦେଇଥାଏ । ଭିତରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସମ୍ମତିର ସହିତ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଁ ରହିଥିଲେ ଓ ଆପଣାକୁ ସତକୁ ସତ ସାର୍ଥକତମ ଭାବରେ ଦେବାର ଯୋଗ୍ୟ କରି ପାରିଥିଲେ ଦେଖିବାର ନୂଆ ପ୍ରସ୍ଥମାନ ସତେଅବା ଗୁହିଁଦେଲା ମାତ୍ରକେ ବଳେ ବଳେ ମିଳିଯାଏ । ସାର୍ଥକ ଭାବରେ ସଂଗ୍ରହ କରି ପାରିବାଲାଗି ମଧ୍ୟ ସତତ ନୂଆ ଆଖି ଆବଶ୍ୟକ, ଯାହାକି ନୂଆ ପ୍ରସ୍ଥ ଦେଇ ଦେଖିବାଲାଗି ଅତ୍ୟନ୍ତ ସହଜ ଭାବରେ ସମର୍ଥ ହୋଇପାରିବ । ଇସ୍ରାଏଲରେ ଗତ ତିନି ମାସ ଧରି ମୁଁ ଯାହା ସବୁ ସଂଗ୍ରହ କରିପାରିଲି, ନିଜ ଦେଶକୁ, ନିଜର ଘରକୁ ଦେଖିବାଲାଗି ତାହା ମୋତେ ଅନେକ ନୂଆ ଆଖି ଯୋଗାଇଦେଇ ପାରିଲା ।

ଏବଂ ଭାରତବର୍ଷ ପରି ଗୋଟିଏ ଦେଶରୁ ଆସିଥିବାର ମଧ୍ୟ ଏଠି ଇସ୍ରାଏଲକୁ ଏକାଧିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ମୁଁ ଏକ ନୂତନ ଆଖି ଦେଇ ଦେଖି ପାରିଲି । ଇସ୍ରାଏଲ୍‌କୁ, ଭାରତବର୍ଷକୁ ଏବଂ ଏକାବେଳକେ ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀକୁ ମୁଁ ଗୋଟିଏ ସମ୍ଭାବନାବୃତ୍ତ ମଧ୍ୟରେ ଦେଖି ପାରିବାର ସୁଯୋଗ ପାଇଲି ।

ମୋ' ଭ୍ରମଣରେ ସବୁଠାରୁ ବଡ ଲାଭ ହେଉଛି ଏଇଟି । ଘରେ ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୋଇ ମୁଁ କେବେ ଦାଣ୍ଡକୁ ପଳାଇ ଯାଏନାହିଁ । ଆପଣାର ଦୁଃଖରେ ଅସହାୟ ବୋଧ କରି ମୁଁ ଦଣ୍ଡେ ବା ଦିନେ ଦୁଃଖ ଭୁଲିବାକୁ କଦାପି ପୃଥିବୀକୁ ପଳାଏନାହିଁ । ଭଗବାନଙ୍କ ପାଖକୁ ଗଲାବେଳେ ମଧ୍ୟ ମୋ ଅନୁରାଗର ସଂସାରଟି ମୋ' ସାଥିରେ ରହିଥାଏ । ତେଣୁ, ମୁଁ ଭଗବାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ କେବଳ "ମୋତେ ରକ୍ଷାକର" ବୋଲି କହି ବିକଳ ହୋଇ ତାଙ୍କ ପାଦତଳେ ପଡ଼ିଯିବାକୁ ମନ କରି ପାରେନାହିଁ । ମୋ' ପୃଥିବୀର କାମରେ ଯେପରି ଆହୁରି ଅଧିକ ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ ହୋଇ ଲାଗି ପାରିବି, ଭଗବାନଙ୍କ ପାଖରେ ମୁଁ ସେଥିଲାଗି ଯଥେଷ୍ଟ ବଳ ଲାଗି ପ୍ରାର୍ଥନା କରିଥାଏ । ଗତ ତିନିମାସ କାଳ ଇସ୍ରାଏଲ୍ ସହିତ ମୋ'ର ଯାବତୀୟ ସାକ୍ଷାତ୍‌କାରରେ ମୁଁ ସେହି ବଳଲାଗି ହିଁ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିଛି । ଯାବତୀୟ ଦେଶଭ୍ରମଣ ସହିତ ମୋ'ର ଏହି ପ୍ରାର୍ଥନା ସତତ ଅଙ୍ଗାଅଙ୍ଗୀ ଭାବେ ଜଡ଼ିତ ହୋଇ ରହିଛି । ସେଥିଲାଗି ଘରକୁ ଫେରିବା ସମୟରେ ମୁଁ ନିଜକୁ ଏଡ଼େ ଧନୀ ଓ ବଳଶାଳୀ ପରି ଅନୁଭବ କରି ପାରୁଛି ।

୧୪ । ୧ । ୯୨

ଦୁର୍ଦ୍ଦାନ୍ତମାନେ ଯୁଦ୍ଧକ୍ଷେତ୍ରକୁ ଯିବା ପୂର୍ବରୁ ଭଗବାନଙ୍କର ନାମସ୍ମରଣ କରୁଛନ୍ତି । ସେମାନେ ଦୁର୍ଦ୍ଦାନ୍ତତାର ବିଜୟ ଲାଗି ଭଗବାନଙ୍କ ପାଖରୁ ବର ଭିକ୍ଷା କରୁଛନ୍ତି । ଏବଂ, ଦୁଇ ପକ୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ମଧ୍ୟସ୍ଥି କରୁଥିବା ଭଲଲୋକମାନେ କହୁଛନ୍ତି, ଭଗବାନ ଇଚ୍ଛା କଲେ ଶାନ୍ତି ହେବ, ଗୋଟାଏ କିଛି ସମାଧାନ ମିଳିଯିବ । ଏବଂ, ଭଗବାନ ଇଚ୍ଛା ନକଲେ,—ଏକଥାକୁ କୌଣସି ଉତ୍ତର ନାହିଁ ।

ଏପରି ଏକ ଭଗବାନ୍, ଯିଏକି ଶାନ୍ତି ଇଚ୍ଛା କଲେ ପୃଥିବୀରେ ଶାନ୍ତି ରହେ ଏବଂ ଶାନ୍ତି ଇଚ୍ଛା ନକଲେ ମଣିଷମାନେ ଦୁର୍ଦ୍ଦାନ୍ତରୁ ଦୁର୍ଦ୍ଦାନ୍ତତର ହୋଇ ଲଙ୍ଗୁଳ ଟେକି ବାନା ଉଡ଼ାଇ ଯୁଦ୍ଧ ଭିଆଇବାକୁ ଯାଆନ୍ତି—ସେହି ଭଗବାନ କେଉଁଠାରେ ଅଛନ୍ତି, ମୋତେ ସେକଥା ଜଣାନାହିଁ । ମୁଁ ଯେଉଁ ଭଗବାନଙ୍କୁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଭାବରେ ଅନୁଭବ କରେ, ସିଏ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମଣିଷ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ରହିଛନ୍ତି । ଏହି ଦୁର୍ଦ୍ଦାନ୍ତମାନେ ଦୂର ଆକାଶରେ ଥିବା କୌଣସି ଭଗବାନଙ୍କୁ ନଡ଼ାକି ଯଦି ପରସ୍ପର ଭିତରେ ତାଙ୍କୁ ଅନୁଭବ କରିବାର ଅନୁରାଗଟିକୁ ଶିଖିଥାଆନ୍ତେ,

ତେବେ ସେମାନେ କଦାପି ମୁକ୍ତକ୍ଷେତ୍ର କଥା ଭାବନ୍ତେ ନାହିଁ । ସେମାନେ ନିଜର ଶତ୍ରୁ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଦେଖିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରନ୍ତେ । ତେବେ ନିଜ ମୋହଗୁଡ଼ାକର ଦର୍ପଣ ଉପରେ ନୁହେଁ କିମ୍ବା ନିଜ ଇଚ୍ଛାପୂରଣର ନିଶା ଖାଇ ନୁହେଁ, ପରସ୍ପରର ଦର୍ପଣ ଉପରେ, ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀର ଦର୍ପଣ ଉପରେ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଦେଖି ପାରନ୍ତେ । ପରସ୍ପରର ଦୃଷ୍ଟିକୋଣକୁ ସହାନୁଭୂତି ସହିତ ବୁଝି ପାରନ୍ତେ । ଅନ୍ୟଜଣକ ଯେଉଁଠି ତା' ନିଜ ଭ୍ରମବୁଝାମଣାର ଗଣ୍ଠି ପାଖରେ ଅଟକି ଯାଇଛି, ସେମାନେ ତାହାକୁ ଫିଟାଇବାକୁ ମନ କରନ୍ତେ । ଏହିପରି ମନ କରିବାର ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ସେମାନଙ୍କ ନିଜ ଭିତରେ ଥିବା ମୁଗ୍ଧସତ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକର ଗଣ୍ଠି ମଧ୍ୟ ଫିଟିଯାଇ ପାରନ୍ତା ଏବଂ ତଦ୍ଦ୍ୱାରା ଅପରଜଣକୁ ମଧ୍ୟ ତା'ଭିତରେ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ପ୍ରବେଶ କରିବାକୁ ବାଟ ଫିଟିଯାଆନ୍ତା । ତା'ପରେ ଯେଉଁ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହୁଅନ୍ତା, ସେଥିରେ ସତକୁ ସତ ସ୍ୱୟଂ ଭଗବାନ ହିଁ ଅଧିଷ୍ଠାତା ହୋଇ ବସିପାରନ୍ତେ, ଖିଅକୁ ଖିଅ ଯୋଡ଼ିଦେଇ ପାରନ୍ତେ ଓ ସଙ୍କଟ ଦୂର ହୋଇ ପାରନ୍ତା । ମାତ୍ର, ସେଥିଲାଗି କ୍ଷମତାର ପ୍ରଲମ୍ବାସୁରମାନଙ୍କୁ ସବାଆଗ ନିଜକୁ ମନ ନକରି ପୃଥିବୀକୁ, ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀକୁ ମନ କରିବାକୁ ପଡ଼ନ୍ତା । କାଖରେ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଜାକି କୋପନପ୍ରମତ୍ତ ହୋଇ ଦଉଡ଼ିଥିବା ମଣିଷ ଲାଗି କ'ଣ ସେକଥା ସହଜରେ ସମ୍ଭବ ହେବ ? ହଁ ସିଏ ମଙ୍ଗିଲେ ଯାଇ ହେବ ।

୧୫ । ୧ । ୯୧

ସତ୍ୟକୁ ତଳୁ ଅର୍ଥ କଲେ ତାହା ବସ୍ତୁବାଦ, ସତ୍ୟକୁ ଉପରୁ ଅର୍ଥ କରି ଆଣିଲେ ତାହା ହେବ ଆଦର୍ଶବାଦ,—ସେଦିନ କୌଣସି ଏକ ପତ୍ରିକାର ପୁସ୍ତକସମୀକ୍ଷା ବିଭାଗରେ ଗୋଟିଏ ପୁସ୍ତକର ସମୀକ୍ଷାରେ ମୁଁ ଏକଥା ପଢ଼ିବାକୁ ପାଇଲି । **Interpretation from below** ଓ **Interpretation from above,**— ଏହି କଥାଟିକୁ ତଳୁ ଠାବ କରି ନେବା ଓ ଉପରୁ ଠାବ କରିଆଣିବା ବୋଲି ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଇ ପାରିବ । ମାତ୍ର, ତଳ ଉପରଯାଏ ପ୍ରଲମ୍ବିତ ହୋଇ ରହିଛି ଏବଂ ଉପର ତଳଯାଏ ପ୍ରସାରିତ ହୋଇ ଆସିଛି ବୋଲି ଯଦି ଆମେ ଆଉପ୍ରକାରେ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଗଣିତର ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରି ବସିବା, ତେବେ ଉପର ବୋଲି କାହାକୁ କହିବା ଏବଂ ତଳ ବୋଲି ବା କାହାକୁ କହିବା ? ତେଣୁ, ମଣିଷ ମଣିଷ ଭିତରେ ବିଗ୍ରହ କରି କାହାର ବିଗ୍ରହକୁ ବସ୍ତୁବାଦ ବୋଲି କହିବା ଓ କାହାର ବିଗ୍ରହକୁ ଆଦର୍ଶବାଦ ବୋଲି କହିବା ? କାହାକୁ ନିଠ କରି ଜଣେ ବସ୍ତୁବାଦୀ ବୋଲି କହିବା ଓ ପୁଣି ଆଉ କାହାକୁ ନିଠ କରି ଆଦର୍ଶବାଦୀ ବୋଲି ବି କହିପାରିବା ?

ଶୁଦ୍ଧା ଆଦର୍ଶବାଦୀ ଓ ଶୁଦ୍ଧା ବସ୍ତୁବାଦୀ,—ଦୁହେଁ ହେଉଛନ୍ତି ଅତ୍ୟନ୍ତ ମାରାତ୍ମକ, କାରଣ ଦୁହେଁ ହିଁ ଏକ ଭ୍ରମ ଭିତରେ ପଡ଼ି ଘାଣ୍ଟି ହେଉଥାନ୍ତି । ଦୁହେଁ ହିଁ ଘର ଫୁଟିଁ କରୁଥାନ୍ତି । ଅମୂଲ ଖିଅଟି ସେମାନଙ୍କର ହାତରେ ନଥାଏ; ଚେତନାରେ ନଥାଏ ବୋଲି ହାତରେ ନଥାଏ । ସେମାନଙ୍କର ଭବନ ଓ ଭୁବନ ଅଲଗା ଅଲଗା ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି । ଆକାଶରେ ଉଡୁଥିବା ମଣିଷ ଓ ମାଟି ଭିତରେ ନିଜକୁ ଲଗାଇ ରଖିଥିବା ମଣିଷ,—ଦୁହେଁ ହେଉଛନ୍ତି ଖଣ୍ଡିଆ ମଣିଷ । ସେମାନେ ଦାର୍ଶନିକ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା ଖଣ୍ଡିଆ ମଣିଷ । ଗୋଟା ମଣିଷ କେବେହେଲେ ଖାଲି ଏହି ତଳଟା ମଧ୍ୟରେ ସତ୍ୟକୁ ବାନ୍ଧି ରଖି ପାରିବନାହିଁ । ଗୋଟା ମଣିଷ କେବେହେଲେ ଖାଲି ଉପରୁ ମଧ୍ୟ ସତ୍ୟକୁ କଳିବାକୁ ମନ କରିବନାହିଁ । ତଳୁ ଆରମ୍ଭ କରିଲେ ସେ ପାହାଚ ପାହାଚ ଉଠି କାନକୁ କାନ ଧରି ଉପରଯାଏ ଚାଲିଯିବ ଏବଂ ଉପରୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ ଅନୁରାଗରେ ପଡ଼ି ଏକାବେଳେକେ ତଳଯାଏ ଆସି ପହଞ୍ଚିଯିବ । ଭାରତବର୍ଷର ଭାଷାରେ କହିଲେ, ଅନ୍ନ ଆନନ୍ଦକୁ ଲୋଡ଼ିବ ଓ ଆନନ୍ଦ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ନକୁ ଲୋଡ଼ିବ । ନହେଲେ ଅନ୍ନ ଓ ଆନନ୍ଦ ଦୁହେଁ ମିଥ୍ୟା ହୋଇ ରହିବେ, ଖଣ୍ଡିଆ ହୋଇ ରହିଥିବେ । ଖଣ୍ଡିଆ ଚେତନା ଏହି ପୃଥିବୀଟାକୁ ମଧ୍ୟ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅଲକ୍ଷଣା କରି ରଖିଥିବ । ସତ୍ୟକୁ ଏହିପରି ଦୁଇଭାଗ କରି ଦେଖି ମଣିଷମାନେ ସଂସାରରେ କମ୍ ଅନିଷ୍ଟ ଘଟାଇ ନାହାନ୍ତି । ସଂସାରର ଆଖିଗୁଡ଼ାକୁ ରୁଗ୍ଣ କରି ରଖିବାରେ ସେମାନେ ଭାରି ସାହାଯ୍ୟ କରିଛନ୍ତି ।

୨୭ । ୨ । ୯୧

ଏପାଖ କହୁଛନ୍ତି ଧର୍ମଯୁଦ୍ଧ, ସେପାଖ କହୁଛନ୍ତି ନ୍ୟାୟଯୁଦ୍ଧ, ନ୍ୟାୟଲାଗି ଯୁଦ୍ଧ । ଏବଂ, ଉଭୟ ପାଖ ଧର୍ମ ଓ ନ୍ୟାୟ ଉଭୟ ବସ୍ତୁକୁ କାଖରେ ଯାକି ଯୁଦ୍ଧକ୍ଷେତ୍ରକୁ ଓହ୍ଲାଇବେ ବୋଲି ବାହାରିଲେଣି । ବିଶେଷ ସାମ୍ବାଦିକମାନେ ସେମାନଙ୍କ ବଳର ହିସାବ କରିବାରେ ଲାଗି ପଡ଼ିଲେଣି । କାହାପଟେ କେତେ ସୈନ୍ୟ, କେତେ ଉଡ଼ାଜାହାଜ, ଆଗ୍ନେୟାସ୍ତ୍ର କେତେ, ସେମାନେ ତାହାର ତୁଳନାତ୍ମକ ହିସାବ ଦେଇ କ'ଣ କହିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଛନ୍ତି କେଜାଣି ? ଏହି ଯୁଦ୍ଧ ହେଲେ କୋଉ ପାଖରେ କେତେ ମଣିଷ ମରିବେ, ଅଟକଳ କରି ସେକଥା ମଧ୍ୟ କୁହାଗଲାଣି ।

ଏହି ପୃଥିବୀରେ କୃଷ୍ଣଙ୍କର ଯଦି କୌଣସି ପକ୍ଷ ଥାଆନ୍ତା, ତେବେ ସେମାନେ ଯୁଦ୍ଧକାମୀ ଦୁଇପକ୍ଷର ମଝିରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ "ଏହି ପ୍ରମତ୍ତତା ବନ୍ଦ କର" ବୋଲି କହି ପାରୁଥାନ୍ତେ ଓ ନିଜର ଶଙ୍ଖ ବଜାଇ ମତ୍ତମାନଙ୍କୁ ନିରସ୍ତ କରି ପୃଥିବୀ ନାମକ ଏହି ସ୍ଥାୟୀ ଘରଟିକୁ ଫେରାଇ ଆଣି ପାରୁଥାନ୍ତେ । ଦ୍ୱାପର

ଯୁଗର କୃଷ୍ଣ ମଧ୍ୟ ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ କିଛି କରି ପାରନ୍ତେନାହିଁ । ସିଏ ତ ଗୋଟିଏ ପାଖକୁ ଧର୍ମ-ପାଖ ଓ ଆଉ ଗୋଟିଏ ପାଖକୁ ଅଧର୍ମ ପାଖ ବୋଲି କହି ସଂପୃକ୍ତ ସଖାମାନଙ୍କୁ ଉତ୍ତେଜିତ କରିବାରେ ଲାଗନ୍ତେ ଏବଂ ଲୀଳା କରନ୍ତେ । ପୃଥିବୀରେ ଏହି ଲୀଳା ଆଦୌ ଦରକାର ନାହିଁ ବୋଲି ପୃଥିବୀର ଶହେରେ ଅଶୀଭାଗ ମଣିଷ ବିଚାର କରୁଛନ୍ତି । ବାଦ, ମତ ଓ ଭୂଖଣ୍ଡର ଝଗଡ଼ାରେ ପୃଥିବୀକୁ ଉଜାଡ଼ି ଦିଆଯାଉ ବୋଲି ସେମାନେ ଆଦୌ ଚାହୁଁନାହାନ୍ତି । ସେମାନେ ଆମ ରାଜନୀତିକ ଅଧିପତି ଏବଂ ଅସ୍ତ୍ରପତିମାନେ ଶାସନ କରୁଥିବା ରାଜ୍ୟମାନଙ୍କରେ ବାସ କରୁଛନ୍ତି । ବାନା ନଉଡ଼ିଲେ ନଉଡ଼ୁ ପଛକେ, ସେମାନେ ପରସ୍ପର ସହିତ ଏହି ପୃଥିବୀରେ ବଞ୍ଚି ରହିବାକୁ ଚାହୁଁଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ହିଁ କୃଷ୍ଣପକ୍ଷ ସମ୍ଭବ କରାଯାଇ ପାରନ୍ତା । ସେମାନେ ମଝିରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ପ୍ରମତ୍ତମାନଙ୍କୁ ନିରସ୍ତ କରି ପାରିବାର ଶକ୍ତି ଅର୍ଜନ କରି ପାରିଥାନ୍ତେ । ତେବେଯାଇ ପୃଥିବୀର ରାଜନୀତି ଲୋକଶକ୍ତି ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ହେଉଛି ବୋଲି କୁହାଯାଇ ପାରନ୍ତା । ଲୋକଶକ୍ତି ଆଗରେ ଅସ୍ତ୍ରଶକ୍ତି ହାରି ମାନିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୁଅନ୍ତା । ପୃଥିବୀର ଅସହିଷ୍ଣୁମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ସେତେବେଳେ ଆଉ ସନ୍ତ୍ରାସବାଦୀ ହେବାକୁ ପଡ଼ନ୍ତାନାହିଁ । ନିଜର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପୂରଣ ଲାଗି ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ଲୋକଶକ୍ତି ପାଖକୁ ଆସନ୍ତେ, ଲୋକଶକ୍ତି ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିବାର ସେହି ଅନ୍ୟ ବିଦ୍ୟାଟିକୁ ସେମାନେ ଅବଶ୍ୟ ଶିଖିଥାନ୍ତେ ।

୧୭ । ୧ । ୯୧

ମୁଁ ଯଦି କୁକୁର କି ବିଲୁଆ ପରି ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷର ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ମାରି ମୋ'ର ଲକ୍ଷ୍ୟ ହାସଲ କରିବାକୁ ବାହାରିଥିବି, ତେବେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ହାତରେ ମଧ୍ୟ ମୋତେ ହୁଏତ କୁକୁର ଓ ବିଲୁଆ ପରି ମରିବାଲାଗି ପ୍ରସ୍ତୁତ ରହିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଏହାହିଁ ହେଉଛି ସନ୍ତ୍ରାସବାଦର ଅସଲ ସ୍ୱାନମାନ ।

ମୁଁ ଲୁଚି ଲୁଚି ମଣିଷ ମାରିବାକୁ ବୁଲୁଥିବି ଏବଂ ଏହିପରି ବୃତ୍ତି କରି ମୋ'ର ବିପ୍ଳବୀ ଗୋଷ୍ଠୀ ଧରାପୃଷ୍ଠରେ ତା'ର ଇପ୍‌ସିତ ରାଜ୍ୟ ଅଥବା ଇପ୍‌ସିତ ବ୍ୟବସ୍ଥାଟିକୁ ଅବଶ୍ୟ ସମ୍ଭବ କରିବ ବୋଲି ବାହାଦୁରୀ ଦେଖାଉଥିବି,—ଏହି ନୀତି ବା ଏହି ଜିଦ୍‌ଟା ଯେଉଁ ଦିନଠାରୁ ଆମ ପୃଥିବୀର ରାଜନୀତି ଭିତରେ ପଶିଲାଣି, ସେହି ଦିନଠାରୁ ରାଜନୀତି ବି ବଡ଼ ସ୍ୱାନମାନଆ ଅବସ୍ଥା ଭିତରେ ଆସି ପଶିଗଲାଣି । ସତ୍ୟାଗ୍ରହ ଏ କୁକୁର ବିଲୁଆଙ୍କ ପରି ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ମାରିବାର ଓ କୁକୁର ବିଲୁଆଙ୍କ ପରି ଅନ୍ୟ କାହା ହାତରେ ମରିବାର ରୀତିଠାରୁ କେତେ ଅଲଗା ! ମୁଁ ମୋ' ଶତ୍ରୁଠାରୁ ଲୁଚି ଲୁଚି ବୁଲିବିନାହିଁ, ମୁଁ ତାହାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବି, ତାକୁ ନୋଟିସ୍ ଦେଇ ତା'ର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବି । ତା'ପାଖରେ ହୁଏତ ବନ୍ଧୁକ ଥିବ, ସୈନ୍ୟବାହିନୀ ରହିଥିବେ; ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ସାମ୍ରାଜ୍ୟର ଅଧିକାରୀ

ହୋଇ ରହିଥିବାର ଦମ୍ଭ ଓ ଦର୍ପ ମଧ୍ୟ ରହିଥିବ, ଏବଂ, ମୋ' ହାତରେ କିଛି ନଥିବ । କେବଳ ସତ୍ୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠାର ଆଗ୍ରହ ଥିବ ଭଗବାନ ରହିଥିବେ ଏବଂ ହୃଦୟରେ ପ୍ରେମ ରହିଥିବ । ଶତ୍ରୁ ଭିତରେ ଅବଦମିତ ହୋଇ ରହିଥିବା ଓ ବାହାରକୁ ଆସିବା ନିମନ୍ତେ ବାଟ ପାଉନଥିବା ମଣିଷଟି ଲାଗି ଶ୍ରଦ୍ଧା ରହିଥିବ । ଶତ୍ରୁର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇ, ଅନ୍ୟାୟ ଓ ଅସତ୍ୟର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇ ଯଦି ମୋତେ ପ୍ରାଣ ବି ବିସର୍ଜିବାକୁ ପଡ଼େ, ତେବେ ମୁଁ ମଣିଷ ପରି ହିଁ ମରିବି, ବାଲୁଆ କୁକୁର ପରି କଦାପି ମରିବିନାହିଁ । ମୁଁ ବୀର ପରି ମରିବି, ଭିତରେ କାହାରିପ୍ରତି ଅସୂୟା ନଥିବ, ମଣିଷ ଭିତରେ ତଥାପି ଭଲ ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ ହୋଇ ରହିଛି ବୋଲି ଦୃଢ଼ ବିଶ୍ୱାସ ରହିଥିବ ଏବଂ, ମୋ' ଭିତରେ ରହିଥିବା ମୋ' ଶ୍ରେଷ୍ଠତମ ଆକୂତିର ପ୍ରେରଣା ଓ ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ମୋ'ର ପ୍ରାଣ ଆପଣାକୁ ବଳି ଦେବାକୁ ଯାଉଛି ବୋଲି ମୋ' ଭିତରେ ଏକ ଗର୍ବ ମଧ୍ୟ ରହିଥିବ । ତେଣୁ, ଗୋଟାଏ ହେଉଛି ଶ୍ରଦ୍ଧାର ବାଟ, ଆଉଗୋଟାଏ ସନ୍ତ୍ରାସବାଦର ବାଟ । ସନ୍ତ୍ରାସବାଦୀମାନେ କ'ଣ ସତକୁ ସତ ନିଜେ ବିଶ୍ୱାସ କରୁଥିବା ତଥାକଥିତ ସତ୍ୟଟିକୁ ସମଗ୍ର ଭାବରେ ଚିହ୍ନିବାର ଧୈର୍ଯ୍ୟ ରଖିଥାନ୍ତି ? ତେବେ ତ ସେମାନଙ୍କ ନିଜ ଭିତରେ ସମସ୍ତ ନିର୍ଭୟମଣ୍ଡଳଟି ମଧ୍ୟ ଦୃଶ୍ୟ ହୋଇ ପାରନ୍ତା !

୦୮ । ୧ । ୯୧

ସକାଳୁ କେଡ଼େ ସୁନ୍ଦର ଖରା ପଡ଼ିଛି । ମରୁଭୂମିର ଧୂସର ପାହାଡ଼ମାନେ ମଧ୍ୟ ହସୁଥିବା ପରି କେଡ଼େ ଚକଚକ ଓ ସୁନ୍ଦର ଦେଖା ଯାଉଛନ୍ତି । ଏହି ସୁନ୍ଦର ପୃଥିବୀକୁ ଦେଖି କିଏ ପ୍ରକୃତରେ କହି ପାରିବ ଯେ ମାତ୍ର ପାଞ୍ଚଘଣ୍ଟା ତଳେ ଅଧରାତିରେ ଏପକ୍ଷ ସେପକ୍ଷ ପରସ୍ପରକୁ ଆକାଶରୁ ବୋମା ବର୍ଷଣ କରି ଧ୍ୱଂସ କରିଦେବେ ବୋଲି ଧାଇଁଥିଲେ ? ନ୍ୟାୟ, ଧର୍ମ,—ଏସବୁ କୌଣସି ଗୋଟିଏ ପକ୍ଷର ସମ୍ପତ୍ତି ନୁହେଁ । ଏସବୁ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ସ୍ଥିତି ଯାହାକୁ ଅର୍ଜନ କରିବାକୁ ହୁଏ, ଯାହାର ଯୋଗ୍ୟ ହେବାକୁ ହୁଏ । କେବଳ ମୋ'ରି ପକ୍ଷରେ ନ୍ୟାୟ ରହି ଓ ଅପର ପକ୍ଷଟା ହିଁ ଯାବତ ଅନ୍ୟାୟ ଓ ଅନାଚରଣ କରୁଛି ବୋଲି କହୁଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୋ' ଭିତରେ କେଉଁଠି ନା କେଉଁଠି ନେତ୍ରମାନେ ଅନ୍ଧ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ବୋଲି ଧରିନେବାକୁ ହିଁ ପଡ଼ିବ । ସଂସାରରେ ନ୍ୟାୟ ଅବଶ୍ୟ ଅଛି, ମାତ୍ର ମୋ'ର ସମ୍ପତ୍ତି ହିସାବରେ କଦାପି ରହିନାହିଁ; ସଂସାରରେ ଧର୍ମ ଅବଶ୍ୟ ଅଛି, ମାତ୍ର ମୋ'ର ସମ୍ପତ୍ତି ହୋଇ ତାହା କଦାପି ରହିନାହିଁ । ତୁଚ୍ଛା ଅଧର୍ମୀମାନେ ହିଁ ସଦର୍ପରେ ସବୁଯାକ ଧର୍ମକୁ ସତେଅବା ନିଜ ଘରେ ଖୁଣ୍ଟରେ ବାନ୍ଧି ରଖିଛନ୍ତି ବୋଲି କାଳେ କାଳେ ବିସ୍ତର କରି ଆସିଛନ୍ତି । ତୁଚ୍ଛା ଅନ୍ୟାୟୀ

ଅସ୍ତମଭମାନେ ହିଁ କାଳେ କାଳେ ସବୁଯାକ ନ୍ୟାୟ ସେହିମାନଙ୍କର ଭୁଣ୍ଡରେ ରହିଛି ବୋଲି ଆସ୍ଫାଳନ କରି ଆସିଛନ୍ତି ।

ଏମାନେ ନିଜ ନିଜ ଘରକୁ ଫେରି ଆସନ୍ତୁ । ଏହି ସୁନ୍ଦର ସକାଳଟିକୁ ଓ ସୁନ୍ଦର ଧରଣୀକୁ ଦେଖି ଏମାନେ ଲଜ୍ଜିତ ହୋଇ ଘରକୁ ଫେରି ଆସନ୍ତୁ । ଶାନ୍ତ ହୋଇ ନିଜ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ କୋଉଠି ଅଗ୍ନିଏ ଝଗି ପଡ଼ିଥିବାର ଆବିଷ୍କାର କରନ୍ତୁ, ନିଜ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ କୋଉଠି ଅଗ୍ନିଏ ପୃଥିବୀ କେଡ଼େ ସୁନ୍ଦର ହୋଇ ରହିଥିବାର ଓ ବହୁ ଗଭୀରରେ ଅଗ୍ନିଏ ବାସନା ମଧ୍ୟ ଅକଳୁଷିତ ହୋଇ ରହିଥିବାର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରନ୍ତୁ । ତା'ପରେ, ସେହିଠାରୁ ପାଠ ନେଇ ସେମାନେ ପୁନର୍ବାର ପରସ୍ପରକୁ ଭେଟନ୍ତୁ । ପରସ୍ପର ଭିତରେ କ୍ରୂର ହୋଇ ଧାଇଁଥିବା ଅନ୍ୟାୟ ଓ ଅଧର୍ମକୁ କିପରି ଦୂର କରାଯାଇ ପାରିବ, ସେମାନେ ସ୍ଥିର ହୋଇ ସମ୍ମତ ହୋଇ ଏକାଠି ତାହାର ବିଚାର କରନ୍ତୁ ଓ ବାଟ ବାହାର କରନ୍ତୁ । ଏବଂ, ଏହି ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ସେମାନେ ପରସ୍ପରକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରନ୍ତୁ । ଠିକ୍ ଜଣେ ଆଉଜଣକର ବନ୍ଧୁପରି ସାହାଯ୍ୟ କରନ୍ତୁ । ତେବେଯାଇ ସେମାନେ ଭଗବାନଙ୍କର ଏହି ପୃଥିବୀରେ ଯେତକୁ ସତ କୌଣସି ନା କୌଣସି କାମରେ ଲାଗିପାରିବେ । ଏହି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ସକାଳ ସେମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ସତକୁ ସତ ଆଦରିନେଇ ପାରିବ ।

୧୯ । ୧ । ୯୧

ସମସ୍ତଙ୍କଠାରୁ ଯିଏ ବେଶୀ ଗେହ୍ଲା, ଘରମାନଙ୍କରେ ଆଗ ତାହାରି କଥା ରହେ । ଗାଆଁରେ ଯିଏ ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ପାଟି କରି କଥା କହିପାରେ ଓ କଥାରେ ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଦବାଇ ଦେଇପାରେ, ସମସ୍ତେ ତାହାକୁ ହିଁ ଗାଆଁର ମାମଲତକାର ବୋଲି ମାନନ୍ତି । ଯେକୌଣସି ଦପ୍ତର ବା ଦରବାରରେ ଯିଏ ସମସ୍ତଙ୍କଠାରୁ ବେଶୀ ଦରମା ପାଏ, ତାହାରି କଥାରେ କମ୍ ଦରମା ପାଉଥିବା ଅନ୍ୟମାନେ ହିଁ ଭରନ୍ତି ଓ ତାହାରି କଥା ମାନନ୍ତି । ଯୁଦ୍ଧରେ ଯେଉଁ ପକ୍ଷ ହାତରେ ଅଧିକ ଭଲ ଅର୍ଥାତ୍ ଅଧିକ ମାରାତ୍ମକ ଅସ୍ତ୍ରମାନ ରହିଥାଏ, ସାଧାରଣତଃ ତାହାରି ବିଜୟ ହୁଏ । ନୈତିକତାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଣିଷ ଅଙ୍ଗେଇ କୋଉଯାଏ ଆସିଛି, ମୋଟାମୋଟି ଏହି ସବୁଥିରୁ ତାହାର ଏକ ସୂଚନା ଅବଶ୍ୟ ମିଳି ଯାଇପାରେ ।

ଦେଶ, ଧର୍ମ, ନ୍ୟାୟ, ସତ୍ୟ,— ସଂସାରର ସାମୂହିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରଧାନତଃ ବହିର ଭାଷା ଏବଂ ଦୁର୍ବଳଲାଗି ଏକ ଉତ୍ସାହଦାୟୀ ଭାବପ୍ରବଣତା ହୋଇ ରହିଛି ବୋଲି ଯଦି କେହି ଯୁକ୍ତି ଦେଖାଏ, ତେବେ ତା' ଯୁକ୍ତିକୁ କାଟିବାଲାଗି ଆମ ପାଖରେ ଆଉ କି ଯୁକ୍ତି ରହିଛି ? ଯଦି ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ବନ୍ଧୁକ

ତୁମ ହାତକୁ ଆସିଲେ ତୁମର ବିଜୟ ସୁନିଶ୍ଚିତ, ତେବେ ତୁମେ ମିଛରେ ଯୁଦ୍ଧକ୍ଷେତ୍ରକୁ ଗଲାବେଳେ ତୁମ ଠାକୁରଙ୍କ ନାମକୁ କାହିଁକି ଘୋଷି ହେଉଛ ? ଅସ୍ତ୍ର ଯଦି ତୁମର ସର୍ବଶେଷ ବିଜୟ ହୋଇଥାଏ, ତୁମେ ସେହି ଅସ୍ତ୍ରକୁ ଠାକୁର ବୋଲି ପୂଜା କରୁନାହଁ କାହିଁକି ? ଆପଣାର ପ୍ରକୃତିକୁ ସତକୁ ସତ ଏକ ଭଦ୍ର ଏବଂ ମାନବିକ ସ୍ତରକୁ ଆଣିବାଲାଗି କେତେ କେତେ ବାଟ ଯେ ଆହୁରି ବାକି ରହିଛି, ଏହି ପୃଥିବୀରେ ଯୁଦ୍ଧଖୋରମାନେ ଭଗବାନଙ୍କ ନାମରେ ଧଣ୍ଡା ପିନ୍ଧି ଦିଗ୍‌ବିଜୟରେ ବାହାରିଥିବା ବେଳେ ସେହିକଥା ଭାବି ବଡ଼ ଆଚମ୍ବିତ ହେବାକୁ ହୋଇଥାଏ । ମଣିଷର ପ୍ରକୃତି ଯେତେ ଯାହା କଲେ ମଧ୍ୟ ଯେ କଦାପି ବଦଳିବ ନାହିଁ ଏହି କଥାଟିକୁ ପ୍ରାୟ ଏକ ତତ୍ତ୍ୱର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଦେଇ ପ୍ରଚାର କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ସେଥିପାଇଁ ପ୍ରକୃତରେ କେତେ ଖୁସି ହେଉ ନଥିବେ ! ସେମାନେ ମନୁଷ୍ୟର ପ୍ରକୃତିକୁ କୁକୁରର ଲାଙ୍ଗୁଳପରି ଅପରିବର୍ତ୍ତନୀୟ ବୋଲି କହିବାକୁ କେଡ଼େ ଉତ୍ସାହ ଦେଖାଇବେ । ଆପଣାର ଭିତରକୁ ଅନାଇ ସେମାନେ କ'ଣ କୁକୁର ଲାଙ୍ଗୁଳ ବ୍ୟତୀତ ଆଉ କିଛିହେଲେ ଦେଖି ପାରନ୍ତିନାହିଁ ? ଆଉଟିକିଏ ଭିତରକୁ ଯାଇ ତୁମକୁ ଏକ ଅନ୍ୟ ଚେତନା ଓ ଅନ୍ୟ ଭଦ୍ରତା ଆଡ଼କୁ ଉତ୍ତୋଳିତ କରି ନେବାଲାଗି ଅପେକ୍ଷା କରି ବସିଥିବା ବନ୍ଧୁଟିକୁ ମଧ୍ୟ କିଞ୍ଚିତ୍ ଘ୍ରାଣ କରି ଆସିବାକୁ ସେମାନେ କ'ଣ ଆଦୌ କୌଣସି ଆବଶ୍ୟକତା ଅନୁଭବ କରନ୍ତିନାହିଁ ?

୨୦ । ୧ । ୯୧

ଭଗବାନଙ୍କୁ ସମ୍ପତ୍ତି ବୋଲି ଧରିନେଲେ ତାଙ୍କୁ ବ୍ୟବହାର କରିବାକୁ ମନ ହୁଏ, ଏକ ଆଧୁନିକ ଶବ୍ଦ ଦେଇ କହିଲେ, ତାଙ୍କୁ ଭୋଗ ବା ଶୋଷଣ କରିବାକୁ ବି ମନ ହୁଏ । ଭଗବାନଙ୍କୁ କ୍ରୂର ଏବଂ ଦଣ୍ଡଦାତା ବୋଲି କହିଲେ ତାଙ୍କୁ ସ୍ମରଣ କରିବା ମାତ୍ରକେ ଭୟ ହୁଏ, ତାଙ୍କର ଅନୁଗ୍ରହ ଲାଭ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ତାଙ୍କୁ ତୁଷ୍ଟ କରି ରଖିବାକୁ ମନହୁଏ । ଅର୍ଥାତ୍, ତାଙ୍କୁ ଭୁଲାଇବାକୁ, ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଆପଣାକୁ ହୁଏତ ଲୁଚାଇ ରଖିବାକୁ ମନ ହୁଏ । ଅନେକ ମଣିଷ ଭଗବାନଙ୍କୁ ରାଜା ବୋଲି ବି କଳ୍ପନା କରିଥାନ୍ତି । ରାଜା ପାଖରେ ସେମାନେ କେତେ ନା କେତେ ଗୁହାରି କରିବାରେ ଲାଗି ରହିଥାନ୍ତି, ସେମାନେ ତାଙ୍କୁ କେତେ କ'ଣ ମାଗନ୍ତି । ମାତ୍ର, ଭଗବାନଙ୍କୁ ମାଆ ବୋଲି ଏବଂ ବନ୍ଧୁ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରିପାରିଲେ ଏସବୁ କୌଣସି ପ୍ରକାର ଭିଆଣ କରିବାକୁ ପଡେନାହିଁ । ମାଆ ପାଖରେ କେଡ଼େ ହାଲୁକା ଭାବରେ ବସିଯାଇ ତାଙ୍କୁ ଆପଣାର ଘାଆ-ଗୁଡ଼ାକୁ ଖଣ୍ଡିଆଗୁଡ଼ାକୁ ଦେଖାଇବାକୁ ମନ ହୁଏ । ଏବଂ ତା'ପରେ ସିଏ କେଡ଼େ

ଆଦରରେ ଧାଆଁହୋଇଥିବା ଅର୍ଦ୍ଧଶାକୁପାଙ୍କୁ ଟାଣିନେଇ ତା'ର ଶୁଶ୍ରୂଷା କରିବାରେ ଲାଗିଯାଆନ୍ତି । ଧୂଳି ଲାଗିଥିଲେ ଝାଡ଼ି ଦିଅନ୍ତି, ମଇଳା ଲାଗିଥିଲେ ପୋଛି ଦିଅନ୍ତି । ଏପରିକି, କୌଣସି ଦୁଷ୍ଟାମି ଦେଖିଲେ ଗାଲକୁ ଟୋ'ଣ ଦିଅନ୍ତି କିମ୍ବା କାନଟାକୁ ଥରେ କରି ମୋଡ଼ି ଦିଅନ୍ତି । ମାତ୍ର, କଦାପି ଫୋପାଡ଼ି ଦିଅନ୍ତିନାହିଁ; ଏପରିକି, କାନ୍ଦିଲେ ପୁଣି କାଖକୁ ଉଠାଇ ନିଅନ୍ତି, ପାଖକୁ ଟାଣିନିଅନ୍ତି । ପୁଅ ସାନବେଳେ କହୁଥିଲା, ମାଆର ମାଡ ମଧ୍ୟ ମାଡ଼ପରି ଲାଗେନାହିଁ । ସେହି ମାଡ଼ ପଛରେ କେତେ କ'ଣ ଉତ୍ତରାଧିକାରର ଅନନ୍ତ ନିଭ'ର ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ ହୋଇ ରହିଥାଏ । ତେଣୁ ପଳାଇ ଯିବାକୁ, ଲୁଚି ବୁଲିବାକୁ ମୋଟେ ମନ ହୁଏନାହିଁ । ହଁ, ବେଳ ଅନୁସାରେ ଖେଳରୁ ଘରକୁ ଫେରି ନ ଆସିଲେ, ସିଏ ନିଜେ ମଧ୍ୟ ଖୋଜିବାକୁ ବାହାରି ଯାଆନ୍ତି ।

ଆଉ ବନ୍ଧୁ,— ବନ୍ଧୁ ତ ପାଖରେ ବସିଥାଏ, ବଳ ଦିଏ, ସମ୍ମାନ ଦାବୀ କରେନାହିଁ, ସହାୟ ହୁଏ । ସର୍ତ୍ତ ବାଢ଼େନାହିଁ, ହିସାବ ବି କରେନାହିଁ । ସ୍ୱୀକାର କରିନିଏ, ବନ୍ଧୁ ପାଖରେ ସବୁକିଛି ଖୋଲି ଦେଇ ଶୁଦ୍ଧ ହୋଇଯିବାକୁ ମୋଟେ ଲାଜ ମାଡ଼େନାହିଁ । ବନ୍ଧୁ ହିସାବରେ ପାଇଥିଲେ କେବେହେଲେ ଏକୁଟିଆ ଲାଗେନାହିଁ । ତଥାକଥିତ ଏକୁଟିଆ ହୋଇ ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତଥାପି ଏକୁଟିଆ ଲାଗେନାହିଁ । ଏବଂ, ଭଗବାନଙ୍କୁ ବନ୍ଧୁ ରୂପେ ପାଇଲେ ଜଗତଯାକ ସମସ୍ତେ ବନ୍ଧୁପରି ଦିଶନ୍ତି । ଅନାଇ ଦେଲେ ସଂସାରଯାକର ସମସ୍ତଙ୍କର ହୃଦୟଯାଏ ସିଧା ଦେଖିହୁଏ, ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେବାକୁ ମନ ହୁଏ । ଆମେ ସମସ୍ତେ ସାଙ୍ଗ ହୋଇ ହିଁ ଯିବା, ଏହା ବ୍ୟତୀତ ସଂସାରରେ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଧର୍ମ ଅଛି ବୋଲି ମୋଟେ ମନେ ହୁଏନାହିଁ ।

୨୧ । ୧ । ୯୧

କୃଷ୍ଣ, ଶିବ, ବିଷ୍ଣୁ, ଏମାନେ କ'ଣ ଖାଲି ତଥାକଥିତ ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କର ? ଯୀଶୁଖ୍ରୀଷ୍ଟ କ'ଣ କେବଳ ଖ୍ରୀଷ୍ଟିଆନ୍ ମାନଙ୍କର ଓ ମହମ୍ମଦ କ'ଣ ଖାଲି ମୁସଲମାନ ମାନଙ୍କର ? ସେହିପରି, ମୋଜେସ୍ ବା ଯେହୋଭା କ'ଣ ଖାଲି ଇହୁଦୀମାନଙ୍କର ? ଏହି ଭଗବାନ୍‌ମାନେ ଏବଂ ଏହି ଭଗବଦ୍‌ଦୂତମାନେ ଯାହାକିଛି କରିଛନ୍ତି, ତାହା ସମଗ୍ର ଜଗତପାଇଁ କରିଛନ୍ତି; ଯାହାସବୁ କହିଛନ୍ତି, ସମଗ୍ର ଜଗତଲାଗି ହିଁ ତାହାର ଆବେଦନ ରହିଛି । ତେବେ, ଏହି ଜଗତରେ ଖଣ୍ଡେ ଖଣ୍ଡେ ଭୂଖଣ୍ଡ ସେମାନଙ୍କୁ କାହିଁକି ପରସ୍ପରଠାରୁ ଅଲଗା କରି ରଖି ଆବୋରି ବସିଛି ? ଯାହା ସମଗ୍ର ଜଗତଲାଗି କଲ୍ୟାଣକର ଓ ତାରଣଦାୟକ, ତାହା ସମଗ୍ର ଜଗତଲାଗି ହିଁ ଅମୂଲ୍ୟ ସମ୍ପଦ ହୋଇ ରହିବା ଉଚିତ ।

ବିଜ୍ଞାନର ବିଭିନ୍ନ ତଥ୍ୟ ମଧ୍ୟ ବିଭିନ୍ନ କାଳରେ ବିଭିନ୍ନ ଦେଶରେ ମନୁଷ୍ୟର ଗୋଚରକୁ ଆସିଛି । ଏବେ ମଧ୍ୟ ସେହି ସ୍ରୋତ ଲାଗି ରହିଛି । ତଥାପି, ବୈଜ୍ଞାନିକ ଗବେଷଣାରୁ ଲବ୍ଧ ଯାବତୀୟ ଜ୍ଞାନ କୌଣସି ଗୋଟିଏ ଦେଶର ବା କୌଣସି ଗୋଟିଏ ଜାତିର ନୁହେଁ, ସମଗ୍ର ଜଗତର ସମ୍ପତ୍ତିରେ ପରିଣତ ହୋଇଯାଉଛି । କେହି ତାକୁ ଜାତୀୟ ବା କେବଳ ନିଜ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସମ୍ପୂହଟିର ସମ୍ପତ୍ତି ବୋଲି କହି ସିନ୍ଦୁକ ଭିତରେ ବନ୍ଦ କରି ରଖି ପାରୁନାହିଁ । ବିଜ୍ଞାନରୁ ଉପୁଜୁଥିବା ଭଲ ଓ ମନ୍ଦ ସବୁକିଛି ସମଗ୍ର ଜଗତର ନିୟତି ଓ ଭାଗ୍ୟରେ ପରିଣତ ହୋଇଯାଉଛି । ମାତ୍ର, ଧର୍ମ ବେଳକୁ ସବୁଯାକ ସ୍ରୋତ ଅଲଗା ପ୍ରକାରର ହୋଇଯାଉଛି କାହିଁକି ? ଖାଲି ଧର୍ମମାନଙ୍କର ବାଣୀ ନୁହେଁ, ଧର୍ମମାନଙ୍କର କଣ୍ଢେଇଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ସମଗ୍ର ମାନବଜାତିର ସମ୍ପତ୍ତି ବା ସମ୍ପଦ ହୋଇ ରହି-ଆସିଲେ । ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ବେଢ଼ା ଭିତରେ ଅନେକ ଥାନରେ ଶିବପାର୍ବତୀ ମଧ୍ୟ ରହୁଛନ୍ତି । ଶିବଙ୍କର ବେଢ଼ାରେ କେତେ ଜାଗାରେ ଜଗନ୍ନାଥ ବି ଯାଇ ପାଣି ପାଇ ପାରୁଛନ୍ତି । ସେହିପରି ସେଠାରେ ଯୀଶୁଖ୍ରୀଷ୍ଟ, ମହମ୍ମଦ ଓ ମୋଜେସ୍ ପଶି ପାରିବେ ନାହିଁ କାହିଁକି ? ଯଦି କଣ୍ଢେଇମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ କେତେକ ମଣିଷ ଛୁଆ ଅଛୁଆଁ ବାରବାର ମାପକାଠିରେ ଦେଖୁଛନ୍ତି, ତେବେ ଅନ୍ତତଃ ପୃଥିବୀଯାକର ଧର୍ମବାଣୀ ତ ପଶି ପାରନ୍ତା ! ମଣିଷର ବୁଦ୍ଧିରେ, ଚେତନାରେ ଯେଉଁ ଉତ୍ତୋଳନ ବା ପ୍ରସାରଣ ଘଟିଲେ ଏକଥା ହୋଇପାରନ୍ତା ଓ ଏହାକୁ କେହି କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ଅମଙ୍ଗଳର ହେତୁ ବୋଲି କହନ୍ତେ ନାହିଁ, ସେହି ଚେତନା ଆମକୁ ଘେରି ଆମକୁ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଛି । ଆମର କବାଟ ବହୁ ଅସମ୍ମତିର ବାଡ଼ ଦ୍ୱାରା କଳା ହୋଇ ରହିଛି ବୋଲି ଆମ ଭିତରକୁ ତାହା ପଶି ପାରୁନାହିଁ ବା ଆମକୁ ସ୍ପର୍ଶ କରି ପାରୁନାହିଁ । ଆମେ ଅଳପ ଭିତରେ ବଡ଼ ଦରିଦ୍ର ହୋଇ ରହିଛୁ ।

୨୨ । ୧ । ୯୨

ଭିତରେ ଯେଉଁ ଅନନ୍ତ, ଅଗାଧ ଓ ଅମୃତମୟ ଅଧିବାସୀଟି ରହିଛି, କାର୍ଲ୍ ଗୁସ୍ତାଫ୍ ୟୁଙ୍ଗ୍ ତାହାକୁ **limitles range** ଏବଂ **unfathomable depth** ବୋଲି ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି । ଭାରତବର୍ଷର ଅଧ୍ୟାତ୍ମବିଦ୍ୟାରେ ତାହାକୁ ଆତ୍ମା ବୋଲି କୁହାଯାଇଛି । ଏହି ଆତ୍ମାର ପୁଣି କୋଉ ଜାତି, କେଉଁ ଦେଶର ବା କେଉଁ ଧର୍ମର ଭୂଗୋଳ ଦ୍ୱାରା ଏହାକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ କରାଯାଇ ପାରିବ ? କେଉଁ ମନ୍ଦିର, ମସଜିଦ ବା ସିନାଗଗ୍ ତାହାକୁ ଆପଣାର ଖୁଣ୍ଟ ଗୁଡ଼ାକରେ ବାନ୍ଧି ରଖିପାରିବ ?

ବରଂ, ଏହି ଭେଦକାରୀ ବୁଦ୍ଧିଗୁଡ଼ାକୁ ଡେଇଁ ମନୁଷ୍ୟର ମୁଣ୍ଡରୁ ପ୍ରସୂତ ହୋଇଥିବା ଯାବତୀୟ ଭୂଗୋଳକୁ ଅତିକ୍ରମ କରିପାରିଲେ ସେହି ଆତ୍ମାର ଦର୍ଶନ ଲାଭ କରିବା ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରିବ । ଏବଂ, ସେହି ସ୍ଥାନରେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚି ପାରିଲେ ଏଠା ଭୂଗୋଳ ଗୁଡ଼ାକର କଥା ମୋଟେ ମନେ ପଡ଼ିବନାହିଁ । ଅର୍ଥାତ୍, ସେହି ଅନୁଭୂତିକୁ ଆଉ ଏଠା ସଙ୍କେତଗୁଡ଼ାକ ଦ୍ୱାରା ବୁଝାଇ କହିବାର କୌଣସି ଆବଶ୍ୟକତା ରହିବ ନାହିଁ । ଯୋଉମାନେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆସକ୍ତ ଭାବରେ ଏଠା ଭୂଗୋଳଗୁଡ଼ାକର ସାହାଯ୍ୟରେ ତାକୁ ବୁଝାଇବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରନ୍ତି, ଏହି ମନ୍ଦିର ଗୀର୍ଜା ଓ ମସ୍‌ଜିଦମାନଙ୍କର ମାଧ୍ୟମରେ ଅନନ୍ତ ଆକାଶକୁ ବୁଝାଇବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତି, ସେମାନେ ସମ୍ଭବତଃ ଆକାଶର କୌଣସି ପତ୍ତା ହିଁ ପାଇ ନଥାନ୍ତି ଓ, ଆକାଶର ପତ୍ତା ପାଇବାଲାଗି ଯେଉଁ ଅନ୍ୟ ଅନୁରାଗ ଓ ସମ୍ମତି ସର୍ବଦା ଆବଶ୍ୟକ, ସେମାନେ ତାହାର ଭାଜନ ହୋଇ ନଥାନ୍ତି । ସେମାନେ ସତକୁ ସତ ଅସଲ ସୂଚନାଟି ଜାଣିଥିଲେ, ଏହି ବାଟ ଦେଇ ସେଠାକୁ ଯାଇପାରିବ ବୋଲି କହୁଥାନ୍ତେ, ବନ୍ଧୁ ଭଲି ପାଚେରୀ ଡ଼ିଆଁଇ ଦେଉଥାନ୍ତେ, ବେଢ଼ାଗୁଡ଼ାକୁ ପାର କରାଇ ଦିଗନ୍ତ ଆଡ଼କୁ ସୂଚାଇ ଦେଉଥାନ୍ତେ । ତେବେ, ଧର୍ମଗୁଡ଼ାକ ଭିତରୁ ଆଜି ଭଲି ରାକ୍ଷସମାନଙ୍କର ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିବା ଆଦୌ ସମ୍ଭବ ହେଉ ନଥାନ୍ତା । ତେବେ ନଜ ଭିତରକୁ ମଧ୍ୟ ବାଟ ମିଳି ଯାଉଥାଆନ୍ତା । ପରସ୍ପରକୁ ଛୁଇଁ ହୋଇ ପାରୁଥାନ୍ତା । ମଣିଷମାନଙ୍କ ଭିତରେ ମନ୍ଦିର, ମସଜିଦ, ଗୀର୍ଜା ସବୁ ଦେଖାଯାଇ ପାରୁଥାନ୍ତା । ତାଙ୍କ ନଅର ଭିତରେ, ବିଶ୍ୱପିତାଙ୍କର ଦରବାରରେ ଏହି ମସଜିଦ, ମନ୍ଦିର, ଗୀର୍ଜା ଓ ସିନାଗଗ୍,—ଏହି ସବୁକିଛି ଲାଗି ଯେ ସ୍ଥାନ ରହିଛି, ଆପଣାର ଚେତନାନୁରାଗ ଭିତରେ ତାହାର ସମ୍ବାଦ ପାଇବା ଆଦୌ ଆୟାସକର ହେଉ-ନଥାନ୍ତା । ସମ୍ପ୍ରସାରିତ ହୋଇ ପାରିବାଲାଗି, ଏଇଠି ଥାଇ ମଧ୍ୟ ଅଧିକ ଓ ଆହୁରି ଅଧିକ ପ୍ରସାରିତ ହୋଇ ପାରିବାଲାଗି ମୋଟେ ଡର ମାଡ଼ୁ ନଥାନ୍ତା । ମହତ୍ ଅଭୟଙ୍କୁ ଦେଖି ହେଉଥାନ୍ତା ଓ ସେହି ଅଭୟର ଆଶୀର୍ବାଦକୁ ବହନ କରି ସଂସାର ନାମରେ ଗଦା ହୋଇ ରହିଥିବା ଅନେକ ଭୟକୁ ଟାଳି ହେଉଥାନ୍ତା ।

୭ଗ । ୯ । ୯୦

ଏହି ସୁନା ଚକ୍‌ଚକ ସକାଳରେ ଧୂସର ଓ ଧବଳ ଉଚ୍ଚ ପାହାଡ଼ଗୁଡ଼ିକ ଆଡ଼କୁ ଅନାଇଦେଲି ବେଳକୁ ସତେଅବା କୋଉ ରାଜାର ମୁକୁଟ ପରି ଦେଖା-ଯାଉଛି । ଯୋଉ ରାଜାକୁ ମୁଁ ଚିହ୍ନିଛି, ସେହି ରାଜାର ମୁକୁଟ । ରାଜାର ଅସଲ ସଙ୍କେତ ହେଉଛି ପରାକ୍ରମ, ରାଜାର ଅସଲ ସଙ୍କେତ ହେଉଛି ଅଭୟଦାନ । ସେହି

ପରାକ୍ରମକୁ ଓ ସେହି ଅଭୟକୁ ମୁଁ ନିଜ ଭିତରେ ଓ ନିଜର ବାଟଚାଲିବା ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ଅନୁଭବ କରିପାରିଛି ବୋଲି ମୁଁ ଏହି ରାଜାକୁ ଚିହ୍ନିଛି ବୋଲି କହିପାରୁଛି । ରାଜାଟିକୁ ଚିହ୍ନିଛି ବୋଲି ଏହି ପରାକ୍ରମ ଏବଂ ଅଭୟର ଯୋଗ୍ୟ ହୋଇପାରିଛି ଅଥବା ସେହି ପରାକ୍ରମ ଓ ଅଭୟର ପ୍ରମାଣ ପାଇ ମୁଁ ରାଜାକୁ ବି ଚିହ୍ନିଥିବା ପରି ଅନୁଭବ କରିପାରୁଛି, ଇଏ କ'ଣ ପ୍ରକୃତରେ ଦୁଇଟା ଅଲଗା କଥା ?

ସେହି ପରାକ୍ରମର ପରିଚୟ ପାଇଲେ ନିଜର ତା'ଠାରୁ ଅଲଗା କୌଣସି ପରାକ୍ରମ ରହିଛି ବୋଲି ଏକାବେଳେକେ ଭୁଲି ହୋଇଯାଏ । ସେହି ଅଭୟକୁ ଅଙ୍ଗେ ନିଭାଇଲେ କେବଳ ଚେତନା କିମ୍ବା ଭାବନାର ଆକାଶରୁ ନୁହେଁ, ଏହି ଦେହରୂପକ ଭୂମିଟିରୁ ମଧ୍ୟ ସକଳ ଭୟ ଦୂରୀଭୂତ ହୋଇଯାଏ । ଭିତରକୁ ଅନାଇ ତା'ପରେ ବାହାରଟାକୁ ମଧ୍ୟ ଚିହ୍ନି ହୋଇଯାଏ । ଏହି ପୃଥିବୀଯାକକୁ ଆପଣାର ଘର ପରି ମନେ ହୁଏ । ସେହି ରାଜାର ସାନ୍ନିଧ୍ୟ ସତେଅବା ଜଳବାୟୁ ପରି, ବନ୍ଧୁପରି ମୋତେ ଆବେଷ୍ଟିତ କରି ରହିଥାଏ । ତା'ପରେ ପର୍ବତଟାକୁ ମୁକୁଟ ପରି ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରିବାକୁ ଆଦୌ କୌଣସି ଚେଷ୍ଟା କରିବାକୁ ପଡ଼େନାହିଁ । ତାଙ୍କୁ ଭିତରେ ପାଇବାଲାଗି ବାହାରେ ଅଲଗା କରି କୌଣସି ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବାକୁ ପଡ଼େନାହିଁ କିମ୍ବା କୌଣସି ବିଶେଷ ନାମ ଧରି ଡାକିବାକୁ ପଡ଼େନାହିଁ । ଜୀବନ ବଞ୍ଚିବା ଓ ତାଙ୍କୁ ପାଇବା ଲାଗି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଭାବରେ କୌଣସି ତପ କରିବା,—ଏହି ଦୁଇଟା ମଧ୍ୟରେ ରହିଥିବା ଯାବତୀୟ ବ୍ୟବଧାନ କୁଆଡ଼େ ମନ କୁଆଡେ ଭୁଲି ହୋଇଯାଏ । ଏବଂ, ଏହି ଭୁଲିଯିବାର ଅପୂର୍ବ ବରଦାନ ସହିତ ଆପଣାକୁ କୌଣସି ଭାବରେ ଅକ୍ଷମ ବା ଅକିଞ୍ଚନ ବୋଲି ଭାବିବାର ସେହି ଯାବତୀୟ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ମଧ୍ୟ ଦୂର ହୋଇଯାଏ । ଡାକିବାର, ଧାଇଁବାର ଏବଂ ଆତୁର ହେବାର ସବୁଯାକ ସୋପାନକୁ କେଡ଼େ ସହଜରେ ପାର ହୋଇ ଆସିଥିବା ପରି ହିଁ ଅନୁଭବ ହୁଏ । ଗତି ଥାଏ, ମାତ୍ର କୋଳାହଳ ନଥାଏ । ତାଙ୍କୁ ଛୁଇଁକରି ରହିଥିଲା ପରି ଏକ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଜୀବନକୁ ତାଙ୍କରି ଆଡ଼କୁ ଏବଂ ତାଙ୍କୁ ଆହୁରି ଏବଂ ଆହୁରି ନିକଟକୁ ନେଇ ଆସୁଥିବା ପରି ମନେ ହେଉଥାଏ । ଜୀବନରେ ତାହାହିଁ ଅସଲ ପ୍ରାପ୍ତି, ତାହାହିଁ ଅସଲ ମୋକ୍ଷ ।

୨୪ । ୧ । ୯୧

ଯେଉଁମାନେ ସତ୍ୟର ପକ୍ଷରେ ଅଛନ୍ତି, ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ଏକାଠି ହେବେ, ସେମାନେ ମିଥ୍ୟା ସହିତ ଲଢ଼ିବେ ନାହିଁ, ସତ୍ୟକୁ ବଞ୍ଚିବେ । ସତ୍ୟକୁ ବଞ୍ଚିବାଦ୍ୱାରା ହିଁ ମିଥ୍ୟା ସହିତ ଲଢ଼ିବେ । କୃଷ୍ଣ କଂସ ସହିତ ଆପଣାଆଡ଼ୁ ମୋଟେ ଲଢ଼ିବାକୁ ଯାଇ ନଥିଲେ । ସିଏ ତ ଖେଳୁଥିଲେ । ମାତ୍ର, କୃଷ୍ଣ ଥିବାର ଜାଣି କଂସ ହିଁ ଆସି

ଲଣ୍ଡଭଣ୍ଡ ହୋଇପଡ଼ିଲା, ରାକ୍ଷସ ପଠାଇଲା, ପୁତନାକୁ ପଠାଇଲା ! ସମସ୍ତେ କୃଷ୍ଣଙ୍କ ହାତରେ ମଲେ, ଶେଷକୁ କଂସ ମଧ୍ୟ ମଲା ! ସତ୍ୟକୁ ବଞ୍ଚିବା ମାତ୍ରକେ କୋଉଠି ନା କୋଉଠି ମିଥ୍ୟା ସହିତ ଅବଶ୍ୟ ଟକ୍କର ଖାଇବାକୁ ପଡ଼ିବ । ତେଣୁ , ଆଗ ମିଥ୍ୟାଗୁଡ଼ିକୁ ଖୋଜି ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ଲଢ଼ି ସେମାନଙ୍କ ଉପରେ ବିଜୟ ଲାଭ କରି ସାରିଲେ ଯାଇ ମୁଁ ସତ୍ୟକୁ ବଞ୍ଚିବି,—ଏଇଟା ବାଟ ନୁହେଁ । ବର୍ତ୍ତମାନ ପୃଥିବୀରେ କେତେ କେତେ ବ୍ୟକ୍ତି, କେତେ କେତେ ଗୋଷ୍ଠୀ ଓ କେତେ କେତେ ବାଦ ଓ ତନ୍ତ୍ର ମିଥ୍ୟା ସହିତ ଲଢ଼ି ତାକୁ ଶେଷ କରିଦେବେ ବୋଲି ବାହାରି ଛନ୍ତି, ମାତ୍ର ସତ୍ୟକୁ କେଉଁମାନେ ବଞ୍ଚୁଛନ୍ତି ?

ଏପରି ଅନେକ ମଣିଷ ଅଛନ୍ତି, ଅନେକ ଗୋଷ୍ଠୀ ଅଛନ୍ତି ଓ ଅନେକ ତନ୍ତ୍ର ବି ରହିଛି, ଯେଉଁମାନେ କି ଆଖି ବୁଜି ସବାଆଗ କେବଳ ନିଜ ପକ୍ଷରେ ହିଁ ସବୁ-ଯାକ ସତ୍ୟ ରହିଛି ବୋଲି ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା ଗ୍ରହଣ କରି ନେଇଛନ୍ତି । ଏମାନେ ବି ମିଥ୍ୟା ପକ୍ଷରେ ଥାଆନ୍ତି ; ସମଗ୍ରଟିକୁ ନଦେଖି, ସମଗ୍ରଟିର ପୂର୍ଣ୍ଣବେଢ଼ ମଧ୍ୟରେ ନିଜକୁ ଠାବ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା ନକରି ଯେଉଁମାନେ କୌଣସି କିସମର ଗୋଟାଏ ଗାତ ଭିତରେ କମ୍ବା ଜାଲ ଭିତରେ ପଡ଼ିଯାଇ ସତେଅବା ସବୁ ମିଳିଗଲା ବୋଲି ହୁଣ୍ଡାମି ଦେଖାଉଥାନ୍ତି, ସେହିମାନଙ୍କର ଉଚ୍ଚ ଉଚ୍ଚ କାନ୍ଧକୁ ଆଶ୍ରା କରି ମିଥ୍ୟା ବିଭୂଷିତ ଭାବରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ରହିଥାଏ । ସତ୍ୟ କେବଳ ନିଜକୁ ଦେଖେନାହିଁ, ସତ୍ୟ ସମଗ୍ରଟିକୁ ମଧ୍ୟ ଦେଖେ । ଅର୍ଥାତ୍, ଅନ୍ୟର ଆଖିରେ ବି ନିଜକୁ ଦେଖି ପାରିବାଲାଗି ବାଟ ଛାଡ଼ି ଦେଇ ପାରେ, ଆବଶ୍ୟକ ପଡ଼ିଲେ ନିଜଠାରୁ କିଞ୍ଚିତ୍ ଦୂରଛଡ଼ା ହୋଇ ମଧ୍ୟ ଠିଆ ହୋଇପାରେ । ନିଜଠାରୁ ବାହାରିଯାଇ ଦୂରଛଡ଼ା ହୋଇ ଟିକିଏ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ପାରିଲେ ହିଁ ମଣିଷ ଅନ୍ୟ ଭିତରେ ପ୍ରବେଶ କରି ପାରେ,—ନିଜକୁ ହିଁ ଏକମାତ୍ର, ସବୁଯାକ ବୋଲି ମାନି ନେଇଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମଣିଷ କାହାକୁ ହିଁ ସ୍ପର୍ଶ କରି ପାରେନାହିଁ । କାହାଦ୍ୱାରା ଉପକୃତ ହେବା ତ ଆହୁରି ଅନେକ ଦୂରର କଥା । ସତ୍ୟ ହିଁ ଭୟଶୂନ୍ୟ ହୋଇ ସମ୍ମାର୍ଜନୀ ଧରି ମିଥ୍ୟାର ବ୍ୟୂହ ଭିତରେ ପ୍ରବେଶ କରିପାରେ, ଅନ୍ଧାର ଉପରକୁ ଆଲୋକର ବାଣ ମାରିପାରେ । ବେଳେ ବେଳେ ଆବଶ୍ୟକ ପଡ଼ିଲେ ସିଏ ଆପଣା ଭିତରର ଅନେକ ଜାଣି-ସିଆଣିଆ ଅନ୍ଧାର ଆଡ଼କୁ ମଧ୍ୟ ବାଣ ନିକ୍ଷେପ କରିପାରେ, ଓ ତଥାପି ନିର୍ଭୟ ଏବଂ ନିର୍ମଳ ହୋଇ ରହିଥାଏ ।

୨୫ । ୧ । ୯୧

ଅନେକେ ଶାସ୍ତ୍ର-ଗବେଷଣା କରନ୍ତି । ଶାସ୍ତ୍ର ଗବେଷଣାରୁ ଧର୍ମଗବେଷଣାକୁ ଆସନ୍ତି । ଏବଂ, ଧର୍ମଗବେଷଣା ସେମାନଙ୍କୁ କ୍ରମେ ଜୀବନ-ଗବେଷଣା ମଧ୍ୟକୁ ଉଦ୍ବେଳିତ କରାଇ ନେଇଯାଏ । ଏକ ବିଶେଷ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବିଶେଷ ଶବ୍ଦର

ପ୍ରୟୋଗ କରି ଗୋଟିଏ କିସମର ଗବେଷଣାକୁ ସମାଜ-ଗବେଷଣା ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଏ । ସେହି ସମାଜ-ଗବେଷଣା ଏକ ସ୍ୱାଭାବିକ ପ୍ରସାରଣର ସମ୍ମତି ପାଇଲେ ମୂଳତଃ ସଙ୍ଗଗବେଷଣା ମଧ୍ୟକୁ ଅନ୍ତର୍ଗତ ହୋଇଯାଏ । ଏବଂ, ଜୀବନ-ଗବେଷଣା ଏବଂ ସଙ୍ଗ-ଗବେଷଣା ଦୁହିଁଙ୍କୁ ଗୋଟିଏ ଅନୁରାଗ ଭିତରେ ଫେଣ୍ଟି ସେହି କ୍ରମରେ ପାହାଚ ଉଠି ଉଠି ଉପରକୁ ଯାଇପାରିଲେ ଅର୍ଥାତ୍ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଗଭୀରକୁ ଯାଇ ପାରିବାକୁ ଏବଂ ସ୍ପର୍ଶ କରି ପାରିବାକୁ ମନ କଲେ ତାହାହିଁ ବ୍ରହ୍ମ-ଗବେଷଣାରେ ପରିଣତ ହୋଇଯାଏ । ଇଚ୍ଛାକଲେ ଆମେ ତାହାକୁ ଆତ୍ମ ଗବେଷଣା ବୋଲି ମଧ୍ୟ କହିପାରିବା । ତେଣୁ, ଗବେଷଣା ମନୀଷକୁ ଶାସ୍ତ୍ର-ଭିତରେ ବାନ୍ଧିଦିଏ ବୋଲି ଯେଉଁ ଗବେଷକମାନେ କହନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କର କଥାକୁ ମୁଁ ମୋଟେ ବୁଝି ପାରେନାହିଁ ।

ଯଦି ମୁଁ ବାନ୍ଧି ହୋଇ ଯିବାକୁ ମନ କରିବି, ତେବେ ମୋତେ କିଏ ଜବରଦସ୍ତି କାହିଁକି ଘୋଷାରି ଘୋଷାରି ଆଗକୁ ନେବାକୁ ଆସିବ ? ଏହିସବୁ ବାନ୍ଧି ହୋଇଯିବା ହେଉଛି ଆପଣାର ବୁଦ୍ଧିସୀମା ଦ୍ୱାରା ଆପେ ବାନ୍ଧିହୋଇ ବସିବା । ଆମେ ଏହାକୁ ଏକ ଦୁର୍ବୁଦ୍ଧି ଦ୍ୱାରା ବାନ୍ଧିହୋଇ ବସିବା ବୋଲି ମଧ୍ୟ କହିପାରିବା । ଅସଲ, ଯଥାର୍ଥ ଓ ସାର୍ଥକ ବାନ୍ଧିହେବା ହେଉଛି ଅନୁରାଗ ଦ୍ୱାରା ବାନ୍ଧି ହୋଇଯିବା । ଅନୁରାଗ ଆଗକୁ ଟାଣେ, ଖୋଲି ଖୋଲି ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା ବି ଉନ୍ମୋଚିତ କରି ଦେଇପାରେ । ଏହି ସୀମାଗୁଡ଼ାକୁ ସମ୍ପ୍ରସାରିତ କରି ସେହି ସୀମା ଭିତରକୁ ଉପଯୀତ ପିନ୍ଧାଇ ମନୁଷ୍ୟକୁ ନେଇଯାଏ । ତେଣୁ, ବାହାର ବେଢ଼ାଟା ମଧ୍ୟ ପ୍ରସାରିତ ହେବାରେ ଲାଗିଥାଏ । ବାହାର ବେଢ଼ଗୁଡ଼ିକ ଏହିପରି ଭାବରେ ସତତ ପ୍ରସାରିତ ହୋଇ ଯାଉଥିବା,—ଅନୁଭବୀମାନେ ଏହାକୁ ହିଁ ତ ଜିଜ୍ଞାସା ବୋଲି କହିଛନ୍ତି ! ଏହି ଜିଜ୍ଞାସାର ଆକର୍ଷଣଗୁଳାଟିକୁ ଆଦରି ନେଇ ଆଗକୁ ଆଗକୁ ଗଲେ ଜୀବନର ସବୁଯାକ ଗବେଷଣା ଓ ଜିଜ୍ଞାସା କେବଳ ସେହି ବ୍ରହ୍ମଜିଜ୍ଞାସାରେ ହିଁ ପରିଣତ ହୋଇଯାଏ । ତେଣୁ, ଏଇଠି ମୁକ୍ତି ମିଳେ । ମୁହୂର୍ତ୍ତି ଭିତରେ କାଳ କାଳକୁ ଆଲିଙ୍ଗନ କରିହୁଏ । ତୁଚ୍ଛା ଜଡ଼ ବା ଦେହ ବୋଲି ମାୟାବାଦୀମାନେ ଯାହାକୁ କହନ୍ତି, ତାହାରି ଭିତରେ ସକଳ ସଙ୍ଗର ସାର୍ଥକ ମଧ୍ୟ ଅନୁଭୂତ ଏବଂ, ଉପଲବ୍ଧ ହେବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରେ । ଏହି ଜିଜ୍ଞାସାର ସଙ୍ଗ ପରମସଙ୍ଗର ତୀର୍ଥରେ ବାସ କରିବାର ଅଧିକାର ଦେଇଯାଏ । ସଂସାର ହିଁ ଭେଳାରୂପେ କାର୍ଯ୍ୟକରେ ।

୨୭ । ୧ । ୯୧

ସଂକଳ୍ପ ଗ୍ରହଣ କରିବାର ଏହି ପବିତ୍ର ଦିବସରେ ମୁଁ ତଥାପି ସଂକଳ୍ପ କରିବାକୁ ସମ୍ମତ ଥିବା ମନୀଷମାନଙ୍କୁ ହିଁ ସ୍ମରଣ କରୁଛି । ଭାରତବର୍ଷରେ

ଅନ୍ତତଃ ମୋ' ହେତୁ ହେବା ଦିନଠାରୁ ମୁଁ ମୂଳତଃ ସଂକଳ୍ପ କରିବାକୁ ରଖିଥିବା ଓ ସଙ୍କଳ୍ପରେ ବାଟ ଚାଲୁଥିବା ଏହି ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ଖୋଜି ବୁଲୁଛି । ମୋ' ନିଜ ଦେଶରେ ବିଶ୍ୱାସର ସହିତ ବାଟ ଚାଲିବାଲାଗି ମୋତେ ସେହିଭଳି ମଣିଷମାନେ ହିଁ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ବଳ ଯୋଗାଇ ଦେଇଛନ୍ତି । ସେହିମାନଙ୍କୁ ହିଁ ମୁଁ ସବୁଠାରୁ ବିଶ୍ୱସ୍ତ ବନ୍ଧୁରୂପେ ଆଦର ନେଇଛି ।

ମୋ' ଚାରିପାଖରେ ମୋ' ଦେଶରେ ଯେତିକି ମଣିଷ ଅଛନ୍ତି, ସେହିମାନେ ହିଁ ମୋ'ର ଦେଶ । ମୁଁ ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଦାୟୀ । କାରଣ ମୁଁ ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଋଣୀ । ମୁଁ ଯାହାକିଛି ହେବି, ଯାହାକିଛି ହାସଲ କରିବି, ସବୁକିଛି ସବାଆଗ ସେହିମାନଙ୍କର କାମରେ ଲାଗିପାରୁଥିବା ଉଚିତ । ନହେଲେ, କେବଳ ଏକ ବିଚ୍ଛିନ୍ନତାବୋଧ ହିଁ ମୋତେ ସର୍ବଦା ଭାରି ଖଣ୍ଡିଆ କରି ରଖିଥିବ । ହୁଏତ ହାତରେ ଧନ ଥିବ, କ୍ଷମତା ଥିବ, ମୁଁ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ତୁଳନାରେ ନିଜକୁ କେ'ତେ କ'ଣ ବୋଲି ବିଚାର କରୁଥିବି, ଭାଗ୍ୟହୀନମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଆପଣାକୁ କେତେ ନା କେତେ ଭାଗ୍ୟବନ୍ତ ବୋଲି ମଣି କେତେ ନା କେତେ ଆତ୍ମଶ୍ଳାଘା ଲାଭ କରୁଥିବି । ତଥାପି ଭାରି ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ହୋଇ ରହିଥିବି । ବାହାରେ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ହୋଇ ରହିଥିବି, ତେଣୁ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ହୋଇ ରହିଥିବି । ନିଜ ଭିତରର କୌଣସି ଶୂନ୍ୟ ରାଜସିଂହାସନ ଆଗରେ ବଡ଼ ଦୟନୀୟ ଓ ଅକିଞ୍ଚନ ହୋଇ ଛିଡ଼ା ହୋଇଥିବି । ଯେଉଁମାନେ ବାହାରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଶୋଚନୀୟ ଭାବରେ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି ଓ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ଭୁଲିବାର ପଳାୟନପଣରେ ନିଜ ଭିତରେ ବହଳ ଓ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ହୋଇ ରହିବେ ବୋଲି ଅତି ଆଦରର କନ୍ଦିଟିଏ କୋଉଠି ଖୋଜିବାରେ ବି ଲାଗିଥାନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କୁ ମୁଁ ପ୍ରକୃତରେ ମୋଟେ ବୁଝି ପାରେନାହିଁ । ସେମାନେ କେଡ଼େ ଚମତ୍କାର ଏବଂ ମଞ୍ଜୁଳ ଭାବରେ ସଜ ହୋଇ ବସିଥାନ୍ତି, ଆହୁରି ଉଜ୍ଜଳ ଓ ବଡ଼ ଦିଶିବେ ବୋଲି ଆହୁରି ଅଧିକ ସଜ ହେବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି, ତଥାପି ନିଜର ମଞ୍ଜି ଭିତରେ ଭାରି ଅପଚରା ହୋଇ ବସିଥାନ୍ତି,—ଇଏ ପୁଣି କି ଜୀବନ ? ଏମାନଙ୍କର ବି ସଂକଳ୍ପ ଗ୍ରହଣ କରିବା ଉଚିତ । ସେମାନଙ୍କୁ ଏକ ସୁସ୍ଥ ଜୀବନର ପ୍ରତ୍ୟୟ ଦେଇ ପାରିବାର ଅସଲ ଡ଼ୋରଗୁଡ଼ିକ ଯେ ସେମାନଙ୍କ ଚାରିପାଖରେ ବାସ କରୁଥିବା ମଣିଷମାନଙ୍କ ସହିତ ହିଁ ଲାଗିଛି, ସେମାନଙ୍କର ସେହି ଉପଲବ୍ଧିଟି ହୋଇପାରିବା ଉଚିତ । ଆଜିର ଏହି ସଂକଳ୍ପ-ଦିବସରେ ଭାରତବର୍ଷ ସେମାନଙ୍କଠାରୁ ସବାଆଗ ତାହାହିଁ କାମନା କରିବ ।

୨୬ । ୧ । ୯୧

ମରୁଭୂମିରେ ବର୍ଷା ଓ ବର୍ଷାପାଗ, ଇଏ ମଧ୍ୟ କମ୍ ମନୋରମ ନୁହେଁ । ପବନ ସହିତ ବୃଷ୍ଟିର ଭୟାନକ ପ୍ରକୋପ, ତଥାପି ମନୋରମ । ମୁଁ ଆଗରୁ

କେବେହେଲେ ମରୁଭୂମିରେ ପ୍ରାୟ ଦୁଇଦିନ କାଳ ବର୍ଷା ଲାଗି ରହିବାର ଦେଖି ନଥିଲି । ଅବଶ୍ୟ, ଭାରତବର୍ଷ ପରି ମୁଷଳଧାରାରେ ବର୍ଷା ସହିତ ଏଠା ବର୍ଷାର ଆଦୌ କୌଣସି ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ନାହିଁ । ସେଠିକା ତୋଟାମାଳ ମଧ୍ୟ ଏଠି ନାହାନ୍ତି, ଯାହାଦ୍ୱାରା କି ବର୍ଷା ଭାରତବର୍ଷରେ ଏକ ଅନ୍ୟ ଭବ୍ୟ ରୂପ ଧାରଣ କରିଥାଏ । ଏବଂ, ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ଅଭାବ, ଏଠା ବର୍ଷାରେ ଘଡ଼ଘଡ଼ି ନାହିଁ କି ବିଜୁଳି ନାହିଁ । ଏବଂ ଆକାଶରେ କଳା ମେଘ ବି ନାହିଁ । ଆକାଶ ମୁହଁ ଲଦିଥିଲା ପରି ଧୂସର ଦେଖାଯାଉଛି ଏବଂ, ସୁରୁସୁରୁ ହୋଇ ବର୍ଷାବିନ୍ଦୁ ଗୁଡିକ ପଥୁରିଆ ଭୂଇଁ ଉପରେ ଆସି ଖସି ପଡ଼ୁଛନ୍ତି, ମାଟି ଉପରେ ପଡ଼ିବା ମାତ୍ରକେ ସେଗୁଡିକ କୁଆଡ଼େ ଶୋଷି ହୋଇ ଯାଉଛନ୍ତି । ତେଣୁ, ଭୂଇଁଉପରେ ଜଳସ୍ରୋତ ବି ନାହିଁ । କେବଳ ପିଚୁରାସ୍ତା ଉପରେ ଯେଉଁଠାରେ ଅସମତଳ କେତେଟା ଅଛି ରହିଯାଇଛି, ସେଠାରେ ଚୁଆ ପରି ପାଣି ଜମିରହୁଛି ।

ଆଖିପାଆନ୍ତାର ପାହାଡ଼ମାନେ ଖରାରେ ଖୋଲା ଆକାଶର ପୃଷ୍ଠଭୂମିରେ ସାଧାରଣତଃ କେଡ଼େ ସୁନ୍ଦର ଦିଶୁଥିଲେ, ଗ୍ରାଇ ଓ ଝରାର ଏକ ରହସ୍ୟକରତା ମଧ୍ୟରେ ସତେଅବା ଦେଖଣାହାରର ଆଖି ସହିତ ଖେଳୁଥିଲା ପରି ମନେ ହେଉ-ଥିଲେ, ଆଖି ତଳକୁ ମଣିଷର ଭିତରେ ରହିଥିବା କେତେ କେତେ ଶବ୍ଦାତୀତ ରହସ୍ୟମୟତାକୁ କେଡ଼େ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ଆକର୍ଷିତ କରି ଆଣୁଥିଲେ । ଧୂସର ବୃଷ୍ଟି ଆକାଶର ଦୃଷ୍ଟିପଥ ଉପରେ ସେହି ପାହାଡ଼ଗୁଡ଼ାକ ବର୍ତ୍ତମାନ ସତେଅବା ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ କୁହୁଡିଗଦା ପରି ଦେଖା ଯାଉଛନ୍ତି । ମୋଟ ଉପରେ, ପୃଥିବୀର ଏହି landscape ଉପରେ ବରଷାର ଏହି ସଜବାଜଟା ସତେଅବା ମୋଟେ ଖାପ ଖାଉନାହିଁ ! ଏଠାରେ ବାସ କରୁଥିବା ମଣିଷର ଆଖି ପାଇଁ ଆଷାଢ଼ ନାହିଁ କି ଶ୍ରାବଣ ନାହିଁ । ଏବଂ, ଶୀତଦିନେ ବର୍ଷା,—ବର୍ଷା ଲାଗି ଇଏ ଆଉଏକ ଅନଭିଳଷିତ ଅନୁଷଙ୍ଗ । ବାହାର ପବନର ସୁଁ ସୁଁ ଗର୍ଜନକୁ ଉପଭୋଗ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ହିଁ ତା'ର କାଲୁଆ ବାଣ ବାଜି ଦେହଭିତରଟା ମଧ୍ୟ କମ୍ପି ଗଲାପରି ଲାଗୁଛି । ଏହି ବର୍ଷାରେ କାହାକୁହେଲେ ନିଜ ଘରକୁ ଡାକି ଆଣିବାକୁ ଅନୁରାଗ ହେଉନାହିଁ, କେହି ପ୍ରକୃତରେ ଅଭିସାରରେ ଏଣେ ଆସୁଥିବା ପରି ମୋଟେ ଅନୁଭବ ହେଉନାହିଁ । ତଥାପି, ମୋ' ଲାଗି ଏହି ବିରଳ ଅଭିଜ୍ଞତାଟି ନିଶ୍ଚୟ ଅତ୍ୟନ୍ତ ମନୋରମ ହୋଇ ରହିବ ।

୨୮ । ୧ । ୯୧

ଏହି ମରୁଭୂମି ବହୁତ ଦିନଯାଏ ମନେ ରହିବ । ମରୁଭୂମିକୁ ଏକ ସୁନ୍ଦର ସଦନରେ ପରିଣତ କରିବାଲାଗି ଏହି ଭୂଖଣ୍ଡକୁ ଜନମି ମନେ କରିଏଠାକୁ ଆସି-ଥିବା ମଣିଷମାନେ ମଧ୍ୟ ମନେ ରହିବେ । ମଣିଷର ଅନୁରାଗ ସମ୍ମତ

ହୋଇ ରହିଥିଲେ ଭୂମି ତାକୁ କଦାପି ଉପେକ୍ଷା ଯେ କରେନାହିଁ, ଇସ୍ରାଏଲରେ ଶିକ୍ଷା କରିଥିବା ଏହି ସତ୍ୟଟି ନିଜ ଜୀବନରେ ମୋତେ ଚିରଦିନ ପ୍ରେରଣା ଦେଉଥିବ । ଭୂଇଁ ଆଇ ମଧ୍ୟ ଯେଉଁମାନେ ଭୂଇଁକୁ ନିନ୍ଦନ୍ତି, ଭାଗ୍ୟକୁ ନିନ୍ଦନ୍ତି ଏବଂ ଆଉ ପାଞ୍ଚଜଣଙ୍କୁ ପଛରେ ଗୁଣ୍ଡିଦେଇ ବା ଗିଳି ପକାଇ ଯେକୌଣସି ପ୍ରକାରେ ଆଗକୁ ବଳିଯାଇ ଆପଣାକୁ ଭାଗ୍ୟବାନ୍ ବୋଲି କହି କେତେ ଗର୍ବ ଅନୁଭବ କରନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କର ଏହି ଦେଶଠାରୁ ବହୁତ କିଛି ଶିକ୍ଷା କରିବାର ଅଛି ।

ପୃଥିବୀର ଅନେକ ସ୍ଥାନରେ ମାଳ ମାଳ କୋଠା ରହିଛି, ଧନସମ୍ପତ୍ତି ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇ ରହିଛି, ଜୀବନର ପ୍ରତ୍ୟେକ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଯେପରି ବହୁ ଭୋଗ ଓ ବହୁତ ପ୍ରମୋଦ ଭିତରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ବହଳ ଭାବରେ ଅତିବାହିତ ହୋଇପାରିବ, ସେଥିଲାଗି ସହସ୍ର ମାପରେ ସରଞ୍ଜାମମାନ ଗଦା ହୋଇ ରହିଛି । ତଥାପି ସେଠି ମଣିଷକୁ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗ ମରୁଭୂମି ପରି ଦିଶୁଛି । ଭିତର ଓ ବାହାର ମରୁଭୂମି ପରି ଲାଗୁଛି । ସେ ଆପଣାକୁ ତଥାପି କେଉଁଠି ଆପଣାର ବଇଶି ବୋଲି ଭାବୁଛି କେଜାଣି, ବାହାରେ କାହାରି ସହିତ ମଧ୍ୟ ସେ ବନ୍ଧୁ ବାନ୍ଧି ପାରୁନାହିଁ । ଭୋଗର ଉପଭୋଗ ଓ ଅତୁଳ ସମ୍ପଦ ସତେଯେପରି ତାକୁ ସବୁଠି ଭିତରେ ବୈରାଗ୍ୟ କରି ରଖିଛି । ଇଏ ବି ଗୋଟାଏ ମରୁଭୂମିର ଜୀବନ । ସେହି ଜୀବନରେ ତଥାପି କାହିଁକି ପ୍ରତ୍ୟୟ ଭରି ରଖିବାକୁ ମଣିଷ ଆହୁରି ଅଧିକ ଧନସମ୍ପତ୍ତି ଯୋଗାଡ଼ କରୁଛି, ଆହୁରି ଅଧିକ ଭୋଗ ଓ ଉପଭୋଗରେ ପୃଥୁଳ ହୋଇ ବସିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଛି । ତଥାପି ତା'ର ଅରୁଚିରୋଗ ଭଲ ହୋଇ ପାରୁନାହିଁ । ସେହି ମରୁଭୂମି ତାହାକୁ ଗିଳି ପକାଉଛି, ବହୁକୁପିତ କରି ରଖୁଛି । ଏଠି ଏହି ମରୁଭୂମି ତ ମଣିଷକୁ ଆକର୍ଷଣ କରି ପାରୁଛି । ଆପଣା ଭିତରେ ରହିଥିବା ଉଦ୍ୟମଶକ୍ତି ଓ ଅନୁରାଗଶକ୍ତି ପାଖକୁ ତାକୁ ଆକର୍ଷଣ କରି ଆଣୁଛି । ଘରପାଖରେ ଯୁଗ ଯୁଗ ଧରି ଲମ୍ବି ରହିଥିବା ପର୍ବତମାଳା ମଣିଷ ଭିତରେ ତଥାପି ବହୁ ସବୁଜ ସ୍ୱପ୍ନକୁ ସମ୍ଭବ କରିବାର ଉତ୍ସାହରେ ସମୃଦ୍ଧ କରିଦେଇ ପାରୁଛି । ମୁଁ ଏହି ଆକର୍ଷଣକାରୀ ଭୂମିରୁ ପୁଳାଏ ମୋ' ହୃଦୟ ଭିତରେ ଧରି ନିଜ ଦେଶକୁ ଫେରିଯିବି ନିଜର ଭୂଇଁକୁ ଫେରିଯିବି, ନିଜର ବନ୍ଧୁମେଳକୁ ଫେରିଯିବି ।

୨୯ । ୧ । ୯୧

ବାହାରେ ସବୁ ରହିଥାଏ, ତଥାପି ପୃଥିବୀରେ ଅନେକ ମଣିଷ ଭିତରର ଘରଟିକୁ ସତେଅବା ନିଜର ଘର ପରି କାହିଁକି ସ୍ୱୀକାର କରିନେଇ ପାରୁନଥାନ୍ତି କେଜାଣି ? ନିଜପାଖରେ ସେମାନଙ୍କର ସତେଅବା ସେମାନଙ୍କର କେତେ ନା କେତେ ଅଭିଯୋଗ ରହିଥାଏ । ବାହାରେ ସେମାନେ କେତେ ନା କେତେ

ଈର୍ଷାରେ ଛନ୍ଦି ହୋଇଥାନ୍ତି, ତେଣୁ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ଆପଣାର କୌଣସି ଏକ ଦୋସରକୁ ଈର୍ଷା କରିବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି । ଭିତରେ ଈର୍ଷା କଲେ ଆଦୌ ଚଳେ-ନାହିଁ ବା ଅଭିଯୋଗ କଲେ ମଧ୍ୟ ଆଦୌ ଚଳେନାହିଁ । ଭିତରେ ସିଂହାସନଟି ଉପରେ ଯିଏ ବସିଥାଏ, ଆଗ ତାକୁ ଠାବ କରିନେବାକୁ ହୁଏ, ତାହାର ପାଖରେ ଅନନ୍ତ ନତିରେ ଲୋଟି ପଡ଼ିବାକୁ ହୁଏ । ଏପରି ହେଲେ ଅସଲ ସଖାର ଆବିଷ୍କାର ସମ୍ଭବ ହୁଏ । ଏବଂ, ସେହି ସଖାଟିକୁ ପାଇଲେ ଭିତର ଓ ବାହାର ଅଭେଦରଥରେ ଯୋଡ଼ି ହୋଇ ଯାଆନ୍ତି । ଅନେକ ମଣିଷ ଭିତରର ସିଂହାସନଟିରେ ମଧ୍ୟ ନିଜେ ବସିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଥାନ୍ତି । ବାହାରେ ସେମାନେ ଯେପରି ଆପଣାର କର୍ତ୍ତୃମତ ଓ ଆଡ଼ମ୍ବରଗୁଡ଼ାକୁ ନେଇ କୋଠା ଉପରେ କୋଠା ବନାଇ ରଖିଥାନ୍ତି, ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ସତେଅବା ସେହିପରି ଏକ କୌଶଳରେ ଗୋଟାଏ ସିଂହାସନ ବି ଥାପି କରି ରଖିଥାନ୍ତି ଓ ତାହାର ଉପରେ କେବଳ ସ୍ୱୟଂ ବସିବାକୁ ଲଣ୍ଡଲଣ୍ଡ ହେଉଥାନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ବାବୁ, ଭିତରର ସିଂହାସନଟି ମୋଟେ ତୁମର ନୁହେଁ, ସେଇଟି ହେଉଛି ତାଙ୍କର । ସେଇଟିକୁ ତାଙ୍କଲାଗି ଛାଡ଼ିଦେବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

ସେଇଟି ତାଙ୍କର, ସେଇଟି ସମସ୍ତଙ୍କର, ଜଗତଯାକର । ସେଇଟି ଯାହାର, ତା'ଲାଗି ଛାଡ଼ିଦେଇ ପାରିଲେ ଯାଇ ତୁମେ ଭିତରେ ଶୀତଳ ହୋଇ ପାରିବ । ନହେଲେ ଗୁଡ଼ାଏ ମିଛ ଆକୁଳତା ଏବଂ ଆତୁରତାରେ ତୁମେ ଅରକ୍ଷିତ ହୋଇ ବୁଲୁଥିବ । ଭିତରେ ଅରକ୍ଷିତ ହୋଇ ବୁଲୁଥିବା ଏହି ଦରିଦ୍ର ମଣିଷମାନେ ହିଁ ବାହାରେ ଏହି ପୃଥିବୀଗୋଟାକ ଲାଗି ପ୍ରମାଦ ହୋଇଥାନ୍ତି । ସେମାନେ ଦେଶ ନାମରେ, ଜାତି ନାମରେ, ଖ୍ୟାତିର ଲାଳସାରେ ବାହାରେ ରାକ୍ଷସ ହୋଇ ବାହାରିଥାନ୍ତି । ଭିତରର ସିଂହାସନଟିକୁ ଏକ ଭୟଙ୍କର ଆତ୍ମମୃତତାର ଅତ୍ୟାଚାରରେ ଉଚ୍ଛନ୍ନ କରି ରଖିଥାନ୍ତି ଓ ସେହି କାରଣରୁ ତାହାର କ୍ଷତିପୂରଣ କରିବାଲାଗି ବାହାରେ ପ୍ରମତ୍ତ ପାଷାଣ୍ଡ ହୋଇ ବୁଲୁଥାନ୍ତି । ଏବଂ ପୃଥିବୀଯାକର ମଣିଷଙ୍କ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ସେହି ପାଷାଣ୍ଡତାର ଉଦ୍‌ବୋଧନ ଦେଉଥାନ୍ତି । ଏହି ଦୁଃଖୀମାନେ ହିଁ ଆମ ପୃଥିବୀରେ ସବୁବେଳେ ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ସମସ୍ୟା ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି । ଅନୁରାଗହୀନ ମଣିଷମାନେ ହିଁ ପୃଥିବୀରେ ଶଙ୍କାତୁର ହୋଇ ବାହାରନ୍ତି ।

୩୦ । ୧ । ୯୧

ଗାନ୍ଧୀଙ୍କର ଶ୍ରାଦ୍ଧଦିବସ ମଧ୍ୟ ମୋତେ ସତେଅବା ଏକ ଜନ୍ମଦିବସର ପ୍ରେରଣା ଦେଇ ଆସିଛି । ଆପଣା ଭିତରେ ଆପେ ସତତ ନିତ୍ୟ ନବୀନ ହୋଇ

ଜନ୍ମ ହେଉଥିବାର ପ୍ରେରଣା, ସମ୍ଭବତଃ ଏହାହିଁ ହେଉଛି ଯେକୌଣସି ମହାନ୍ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ଜନ୍ମଦିବସ ଅଥବା ପ୍ରୟାଣ-ଦିବସରୁ ଆମକୁ ମିଳୁଥିବା ଅସଲ ପ୍ରେରଣା । ନହେଲେ, ଏହି ପୃଥିବୀରେ ପିତୁଳାମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ବଢ଼ାଇ ଆଉ କି ଲାଭ ଅଛି ?

ଗାନ୍ଧୀ ପୃଥିବୀର କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟକୁ ସମାପ୍ତ କରି ଯାଇନାହାନ୍ତି । ଅବତାରମାନେ କୁଆଡ଼େ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କାର୍ଯ୍ୟର ପୂରଣ କରିବା ସକାଶେ ସଂସାରକୁ ଆସନ୍ତି ଓ କାମ ସାରି ଆପଣାର ନିତ୍ୟନିଳୟକୁ ଫେରି ଯାଆନ୍ତି । ମୁଁ ଠିକ୍ ଓଲଟା ଭାବେ । ଅବତାରମାନେ ସର୍ବଦା କିଛି ନା କିଛି ଆରମ୍ଭ କରିଦେଇ ଯାଆନ୍ତି । ତାହାକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବାର ଦାୟିତ୍ୱଟିକୁ ସଂସାର ହାତରେ ଦେଇ-ଯାଆନ୍ତି । ସେହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସେମାନେ ସଂସାର ଲାଗି ସତତ ଏକ ଆହ୍ୱାନ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି । କେଉଁ ଅବତାର ନୂଆ ଆଖିଟିଏ ଖୋଲି ଦେଇଯାଏ, ଆଉକିଏ ଏକାବେଳେକେ ଏକ ନୂତନ ଦିଗ୍‌ବଳୟକୁ ଉନ୍ମୋଚିତ କରି ଦେଇଯାଏ । ଏହି ଅର୍ଥରେ ମୁଁ ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କୁ ଏକ ଅବତାର ବୋଲି କହିବାଲାଗି ମଧ୍ୟ ରାଜି ଅଛି । ଗୋଟିଏ ଦେଶର ଭୂମି ଉପରେ ଆପଣାର ସକଳ ଉଦ୍ୟମକୁ ନିୟୋଜିତ ରଖି ମଧ୍ୟ ଗାନ୍ଧୀ ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀ ଲାଗି, ଆଗାମୀ ଅନେକ ପୁରୁଷ ଲାଗି କେତେ କେତେ ଦିଗ୍‌ବଳୟର ଉନ୍ମୋଚନ ଘଟାଇ ଯାଇଛନ୍ତି, ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କ ଲାଗି କେତେ ନୂତନ ଆଖିର ଉନ୍ମୀଳନ ଘଟାଇ ଯାଇଛନ୍ତି । ସେଇଥିଲାଗି ପୃଥିବୀର ଇତିହାସରେ ସେ ମଣିଷସମୂହ ଲାଗି ଏଡ଼େ ଆପଣାର ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ବାହାରର ଯାବତୀୟ ସମ୍ପଦକୁ ଭିତରର ଉପଲବ୍ଧି ଲାଗି କାମରେ ଲଗାଇ ପାରିବାର ଓ ଭିତରର ଯାବତୀୟ ଉପଲବ୍ଧିକୁ ବାହାରର ନାନା ସମ୍ପଦ ଏବଂ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ପରିଣତ କରି ପାରିବାର ବାଟ ଯିଏ ବତାଇଦିଏ, ତା'ଠାରୁ ବଡ଼ ବନ୍ଧୁ ଆଉ କିଏ ଅଛି ? ତାକୁ ଜଣେ ବନ୍ଧୁ ବୋଲି କୁହାଯିବନାହିଁ ତ ଆଉ କ'ଣ କୁହାଯିବ ? ଜଣେ ବନ୍ଧୁର ପ୍ରୟାଣ-ଦିବସ ତା'ର ଜନ୍ମଦିବସ ବୋଲି ଅନୁଭୂତ ହେବାର ଯଥେଷ୍ଟ କାରଣ ରହିଛି । ଗାନ୍ଧୀର ପ୍ରେରଣା ସତତ ରହିଛି, ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ଆଲୁଅ ପରି ଯିଏ ସତତ ସ୍ଫୁରଣ ହୋଇ ଯାଉଛି । ଏହି ପୃଥିବୀକୁ ଏପରି ନା ସେପରି କରିଦେବାର ମିଛ-ପରାକ୍ରମ ଗୁଡ଼ାକ ପୃଥିବୀଯାକ ହୋ' ହୋ' ହୋଇ ପରସ୍ପର ଆଡ଼କୁ ବାଣ ମାରିବାରେ ଲାଗିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଗାନ୍ଧୀଜୀବନର ଅସଲ ପରାକ୍ରମଟି ଅତ୍ୟନ୍ତ କୋଳାହଳଶୂନ୍ୟ ଭାବରେ ଆମ ପାଖେ ପାଖେ ରହିଛି । ସମସ୍ତ ମନୁଷ୍ୟଜାତିର ଆଖି ଆଗରେ ଏକ ଅନ୍ୟ ସମ୍ଭାବନା ରୂପେ, ଏକ ବିକଳ୍ପ ରୂପେ ମହଜୁଦ ହୋଇ ରହିଛି । ଯେକୌଣସି ପ୍ରତିମା କିମ୍ବା ଯେକୌଣସି ପତାକାଠାରୁ ତାହାର ଆକର୍ଷଣ ସବୁଦିନ ମଣିଷ ଲାଗି ଏକ ଆହ୍ୱାନ ହୋଇ ରହିଥିବ ।

୩୧ । ୧ । ୯୧

ଇସ୍ରାଏଲ୍ ସରକାର ତଥା ଇସ୍ରାଏଲ୍ ଅଧିବାସୀଙ୍କର ଜର୍ମାନୀ ଉପରେ ଭାରି ରାଗ, କାରଣ ଜର୍ମାନୀର କେତେକ କାରଖାନା ଏବଂ କାରିଗର ଇରାକ୍ ସରକାରଙ୍କର ସେନାବାହିନୀକୁ ରାସାୟନିକ ଯୁଦ୍ଧର ବହୁ ଆଧୁନିକ କୌଶଳ ଦେଇଛନ୍ତି ଓ ବର୍ତ୍ତମାନ ଇରାକ୍‌ର ଶାସକ ସେହିସବୁ ଯୁଦ୍ଧାସ୍ତ୍ରକୁ ସବାଆଗ ଇସ୍ରାଏଲ୍‌ର ଅଧିବାସୀଙ୍କ ଉପରେ ପ୍ରୟୋଗ କରିବେ ବୋଲି ଧମକ ଦେବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ଜର୍ମାନୀର କାରିଗର ଏବଂ କାରଖାନାମାନେ ଯଦି ଉକ୍ତ କୌଶଳଗୁଡ଼ିକୁ ଇରାକ୍‌ର ସୈନ୍ୟବାହିନୀକୁ ନଶିଖାଇ ଇସ୍ରାଏଲ୍‌ର ସୈନ୍ୟବାହିନୀକୁ ଶିଖାଇ ଦେଇଥାନ୍ତେ, ତେବେ ଇସ୍ରାଏଲ୍ ସରକାର ଏବଂ ଇସ୍ରାଏଲ୍‌ର ଅଧିବାସୀମାନେ ସେଥିରେ କିଭଳି ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ପ୍ରକାଶ କରୁଥାନ୍ତେ କେଜାଣି ? ଏପରି ଏକ କୌଶଳ, ଯାହା ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଅଛି ଅଥଚ ଶତ୍ରୁ ପାଖରେ ନାହିଁ, ସେଥିରେ ସେମାନେ ହୁଏତ ଅତୀବ ହର୍ଷ ପ୍ରକାଶ କରୁଥାନ୍ତେ । ଅତ୍ୟାଧୁନିକ ମଣିଷର ଏହି ଆଦିମ ଓ କ୍ରୂର ଭାବପ୍ରବଣତା ଅନେକ ସମୟରେ ସତେଅବା କେଉଁ ଦମ୍ଭ ଦେଖାଇ କହିଦେବା ଭଳି ଲାଗୁଥାଏ ଯେ, ଏଇଟା ହିଁ ବାସ୍ତବ ସତ୍ୟ, ମଣିଷଠାରୁ ଆଉ ଅଧିକ କିଛି ଆଶା କରି ହେବନାହିଁ । ଜଣେ-ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ହିସାବରେ କେତେକ ମଣିଷ ହୁଏତ ଏହାଠାରୁ ଅଧିକ କିଛି ଚିନ୍ତା କରି ପାରନ୍ତି, ହୁଏତ ନିଜ ଜୀବନରେ ତାହାର କିଛିଟା ଆଚରଣ ବି କରିପାରନ୍ତି, ମାତ୍ର ସାମୂହିକ ସ୍ତରରେ ମଣିଷ ଠାରୁ ତୁମେ ଆଉ ବେଶୀ କିଛି କଦାପି ଆଶା କରି ପାରିବନାହିଁ । ମନୁଷ୍ୟର ମୂଲ୍ୟଶିକ୍ଷା ତଥାପି ଯେ କେତେ ଆଦିମ ସ୍ତରରେ ରହିଛି, ଜଣେ ଶିକ୍ଷକ ଲାଗି ତାହା ଅତ୍ୟନ୍ତ ନୈରାଶ୍ୟଜନକ ମନେ ହୁଏ । ମଣିଷମାନେ କ'ଣ ଏତିକରୁ ଅଧିକ କିଛି ହୋଇ ପାରନ୍ତେ ନାହିଁ ?

ଏହି ଅଧିକ କିଛି ହୋଇପାରିବା, ଅହିଂମଗୁଡ଼ାକୁ ଆଦର୍ଶ ଓ ପ୍ରଶସ୍ତତମ ପଥ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ ନକରି ଜୀବନର ଅନ୍ତର୍ଗତ ସ୍ତରରେ ଆପଣାକୁ ସମସ୍ତଙ୍କ ସହିତ ଗୋଟିଏ ଡୋରରେ ବାନ୍ଧି ହୋଇ ରହିଥିବା ପରି ଜୀବନ ବଞ୍ଚିବା,—ଏବେ ସାମୂହିକ ଭାବରେ ଆପଣାର ଚେତନାନୁରାଗକୁ ସବା ଆଗରେ ରଖି ତାହାର ପ୍ରୟୋଗ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ସକଳ ଭୟରୁ ମୁକ୍ତ ହୋଇ ଆମ ସାନ ସାନ ଗୋଷ୍ଠୀ ପୃଥିବୀଯାକ ସେହିପରି ଏକ ପ୍ରୟୋଗକୁ ହିଁ ପୃଥିବୀର ସର୍ବାବଶ୍ୟକ ଧର୍ମ ଓ ସର୍ବାବଶ୍ୟକ ରାଜନୀତି ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରିନେବେ । ତେବେଯାଇ ପରିବର୍ତ୍ତନ ସମ୍ଭବ ହେବ । ଭୟଭୀତମାନେ, କ୍ରୂରମାନେ ନିଜ ନିଜ ଘରେ ବନ୍ଦୀ ହୋଇ ରହି ପୃଥିବୀଯାକ ପଛେ ଉଜୁଡ଼ିଯାଉ, ସେହିମାନେ ହିଁ ବଞ୍ଚି ରହନ୍ତୁ,ଯେକୌଣସି ମତେ ବଞ୍ଚି ରହନ୍ତୁ

ବୋଲି ମିଛ ଭଗବାନ୍ ମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଏଡ଼େ ପାଟିରେ ପ୍ରାର୍ଥନା କରୁଥିବେ ଓ ନିଜ ନିଜ ଅସ୍ତ୍ର ପଜାଇବାରେ ଲାଗିଥିବେ, ଏସବୁ ନିର୍ବୋଧତା ଦ୍ୱାରା ଆଦୌ କୌଣସି ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେବନାହିଁ ।

୮ । ୨ । ୯୧.

ସତ ଏପାଖରେ ଅଛି, ସତ ସେପାଖରେ ମଧ୍ୟ ରହିଛି । ମାତ୍ର, ଗୁଡ଼ାଏ ଜୁଗୁପ୍‌ସା ଓ ଗୁଡ଼ାଏ କ୍ରୋଧ ଏପାଖ ଏବଂ ସେପାଖ ଉଭୟ ପାଖର ସତ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ଢାଙ୍କି ରଖିଛି ଏବଂ ସେହି ଦୁର୍ଦ୍ଦଶାରେ ପଡ଼ି ଉଭୟ ପକ୍ଷହିଁ କେବଳ ନିଜ ପଟଟାରେ ସବୁଯାକ ସତ୍ୟ ରହିଛି ବୋଲି ଏଡ଼େ ଏଡ଼େ ପାଟି କରି କହୁଛନ୍ତି । ନିଜ ପାଖରେ କିଛି ଖଣ୍ଡିଆ ଅବଶ୍ୟ ରହିଛି ବୋଲି ପ୍ରତ୍ୟେକ ପକ୍ଷ ଭଲକରି ଜାଣିଛନ୍ତି । ତଥାପି, ଅପର ପକ୍ଷ କାହିଁକି ପୂରା ସତରେ ଗଲାନାହିଁ ଅର୍ଥାତ୍ କାହିଁକି ମୋ' ବୋଲରେ ମାଙ୍ଗିଲାନାହିଁ ବୋଲି ଉଭୟ ପକ୍ଷ ପରସ୍ପରକୁ ଝିଙ୍ଗାସିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ନିଜ ପଟର ଖଣ୍ଡିଆଟିକୁ ସେମାନେ ଲୁଚାଇ ରଖିବାକୁ ବଡ଼ ସିହ୍ନନ୍ତରେ ଚେଷ୍ଟା କରିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ନିଜକୁ ଲୁଚାଇ ରଖିବା, ତାହାହିଁ ଜୁଗୁପ୍‌ସା । ଏବଂ ଜୁଗୁପ୍‌ସା ଯାବତୀୟ କ୍ରୋଧର ଜନନୀରୂପେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଛି ।

ଏବଂ, ଅସ୍ତ୍ରବଳରେ, ଶବ୍ଦବଳରେ ଏବଂ ହିଂସାବଳରେ ମୁଁ ଅପର ପକ୍ଷର ଆଣ୍ଠୁକୁ ଭାଙ୍ଗିଦେଇ ପାରିବି, ତାକୁ ମୋ' ସତ୍ୟରେ ଜବରଦସ୍ତି ମଙ୍ଗାଇ ପାରିବି, ପୃଥିବୀଯାକର ଧର୍ମ କେବଳ ମୋ'ର ପଟେ ଗଦା ହୋଇ ରହିଛି ବୋଲି ମୁଁ ପ୍ରମାଣ କରିଦେଇ ପାରିବି, ଏହିଭଳି ଏକ ଆଣ୍ଠୁ ଅର୍ଥାତ୍, ମିଥ୍ୟା ପ୍ରତ୍ୟେକ ପକ୍ଷରେ ରହିଥିବା ସତ୍ୟର ଅଂଶଟିକୁ ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା ଢାଙ୍କି ରଖିଛି । ସତ୍ୟ ଏପଟେ ନଥାଏ କି ସେପଟେ ବି ନଥାଏ । ବିବାଦରେ ପଶି କେବଳ ନିଜପାଇଁ ବିଜୟ ହାସଲ କରିବାକୁ ବାହାରିଥିବା ମତମାନଙ୍କର ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ ହିଁ ସତ୍ୟ ରହିଥାଏ । ସତ୍ୟ କେବେହେଲେ ଖଣ୍ଡିଆ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ନଥାଏ । ସତ୍ୟ ଉଭୟ ପଟକୁ ଆବୋରି ରହିଥାଏ । ଆମେ, ଅର୍ଥାତ୍ ଆମ ଦୁଇପକ୍ଷର ରାଜନୀତି ଓ ଅନ୍ୟ ଯାବତୀୟ ପ୍ରକାରର ନୀତି ସେହି ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଯାଏ ଯିବାକୁ ରାଜି ହେଲେ ସିନା ଆମେ ସତ୍ୟର ଅସଲ ଅନ୍ଦାଜଗୁଡ଼ିକୁ କରିପାରିବା ! ଅସଲ ସତ୍ୟ ହେଉଛି ଏକ ନୂଆ ପୃଥିବୀ, ଯେଉଁଠାରେ ବିବେକ ଲାଗି ସ୍ଥାନ ଥିବ, ଏହି ଆଣ୍ଠୁଗୁଡ଼ାକ ଲାଗି ଆଦୌ କୌଣସି ସ୍ଥାନ ନଥିବ । ସବୁ ମଣିଷଙ୍କ ଲାଗି ଅନ୍ନ ହେବା ସକାଶେ ମଣିଷମାନେ, ପକ୍ଷମାନେ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରିବାକୁ ଭିତରୁ ହିଁ ସମ୍ମତ ହୋଇ ପାରୁଥିବେ । ପୃଥିବୀରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଯେତେ ବୁଦ୍ଧି ଓ ଯେତେ ସମ୍ପଦ ସମ୍ଭାବନା ରହିଛି, ସେଥିରେ ସବୁ ମଣିଷଙ୍କ ଲାଗି ଯୋଗ୍ୟ ଅନ୍ନଗୁଡ଼ିକୁ ଯୋଗାଇ ପାରିବା ଅବଶ୍ୟ

ସମ୍ଭବ ହୁଅନ୍ତା । ମାତ୍ର, ବିଦ୍ୟା, ବୁଦ୍ଧି ଓ ସମ୍ପତ୍ତି ଯେତେବେଳେ ଅପର ପକ୍ଷର ନିଧନ ଦ୍ୱାରା ନିଜ ପକ୍ଷର ସମୃଦ୍ଧି ଘଟାଇବାରେ ନିୟୋଜିତ ହେଉଛି, ସେତେ-ବେଳେ କୋଉ ଭଗବାନ ଆଉ କ'ଣ କରି ପାରିବେ ? ମଣିଷ କ'ଣ ତା' ଅତୀତର ଜାଲଗୁଡ଼ାକରୁ ଯେତିକି ଯେତେ ମୁକ୍ତ ହୋଇ ପାରିବନାହିଁ, ନୂତନ ଆଖିରେ ନିଜର କଳନା କରିବାର ସାମର୍ଥ୍ୟ ଲାଭ କରି ପରସ୍ପର ପାଖରେ ଠିଆ ହୋଇ ପାରିବନାହିଁ ?

୬ । ୬ । ୯୨

ଉଦୁଉଦିଆ ଖରାର ଚକଚକରେ ଆଖି ଝଲସି ଯାଉଛି, ଏଣେ କାଲୁଆ ଖରପବନର ବାଣରେ ନାକ, କାନ ଓ ହାତର ଆଙ୍ଗୁଠି କୋଲ ମାରିଯାଉଛି,— ଇଏ ଏକ ଅପୂର୍ବ ଅନୁଭୂତି । ଖାଲି ଦେହକୁ ନୁହେଁ, ହୃଦୟକୁ ମଧ୍ୟ । ଏହି ଖରା ହୃଦୟଭିତରେ କୋଉଠି କାହାର କପୋଳ ଉପରେ ଚନ୍ଦନ ବୋଳି ଶୀତଳ କରିଦେଉଛି ଏବଂ ଏହି ଖରପବନ ହୃଦୟର କେଉଁ ଗଭୀର ଭିତରେ ଉଷ୍ମତା ଭରିଦେବାରେ ଲାଗିଛି । ପୃଥିବୀ ଠିକ୍ ଜନମର ଯୋଉ ପରି ଲାଗୁଛି । ଏତିକି କ'ଣ କମ୍ ଭାଗ୍ୟ ?

ମନେ ପକାଇ ପକାଇ ପଛକୁ ଫେରି ଯାଉ ଯାଉ ଜାଣିଲି, ଫିନ୍‌ଲଣ୍ଡ୍‌ର ତୁନ୍ଦ୍ରାଞ୍ଚଳରେ ମୁଁ ଏପ୍ରିଲ୍ ମେ' ମାସରେ ଏହିପରି ଏକାବେଳେକେ ଚକଚକ ଖରା ଓ ମଜ୍ଜାକୁ କମ୍ପାଇ ଦେଉଥିବା ଖରପବନର ପୁଲକ ଲାଭ କରିଥିଲି । ଏକାବେଳେକେ ଏକ ଅନନ୍ତ ଆଲୁଅର ସ୍ୱୀକୃତି ଭରି ରହିଥିବା ଟାଣ ଖରା, ଏବଂ ଭିତରେ, କୋଉ ଭିତରେ କେତେ ଉଷ୍ମତା ଭରି ଦେଉଥିବା କାଲୁଆ ପବନର ସ୍ପର୍ଶ ଲାଭ କରି ପାରୁଥିଲି । ଫିନ୍‌ଲଣ୍ଡ୍‌ର ଭାଷାରେ ତୁନ୍ଦ୍ରାକୁ ତୁନ୍ତୁରି ବୋଲି କହନ୍ତି । ମୁଣ୍ଡଲଣ୍ଡା ଅଲଗୁଛ ପାହାଡ, ତାହାହିଁ ତୁନ୍ତୁରି । ଏଠାରେ ଏହି ନେଗେଭ୍ ମରୁଭୂମିର ପାହାଡ଼ମାନେ ଅଧ୍ୟୁଷିତ ଏବଂ ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା ଲଣ୍ଡା । ଧୂସର ପାହାଡ଼ର ଚଟାଯାଏ ଧଳାରଙ୍ଗର ଭ୍ରମ ଦେଇ ବିସ୍ତୃତ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିବା ଖରା, ଏଠି ପ୍ରାୟ ତିନିମାସ କାଳ ମୁଁ ତାହାକୁ ହୃଦୟ ପୂରାଇ ଦେଖିଛି । ତା'ର ହୃଦୟ ଭିତରେ ପ୍ରବେଶ କରୁ କରୁ ମୁଁ ସତେଅବା କେତେ କ'ଣ ରହସ୍ୟକୁ ଭେଦ କରୁଥିବା ପରି ଅନୁଭବ କରିଛି । ରହସ୍ୟମାନେ କବାଟ ହୋଇ ଆହୁରି କେତେ କେତେ ରହସ୍ୟ ମଧ୍ୟକୁ ମୋ'ର ବାଟ କଢ଼ାଇ ନେଇଛନ୍ତି, ମୋତେ କେତେ କେତେ ସଙ୍ଗଲାଭର ପୁଲକ ଆଣି ଦେଇଛନ୍ତି । ପର୍ବତର ଆକର୍ଷଣ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ଏକ କୋମଳତାର ଆଘ୍ରାଣ ପାଇପାରିଛି । ଭାରତବର୍ଷରେ ଠିକ୍ ଏହି ଦୃଶ୍ୟପଟ ମୋତେ କ୍ୱଚିତ୍ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିବ । ଏଠିକା ପର୍ବତଗୁଡ଼ିକର

ତୁଳନାରେ ଭାରତବର୍ଷର ପାହାଡ଼ମାନେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ନବୀନ, ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅର୍ବାଚୀନ ପରି ମନେ ହେବେ । ସେଠୁ ଥାଇ ଅନ୍ତରର ଦର୍ପଣ ଉପରେ ଏଠି ପିତାମହ ପରି ମୁଣ୍ଡରେ ହାତ ଭରା ଦେଇ ଶସ୍ଥାନ ରହିଥିବା ଏହି ଧୂସରଧବଳ, ଶକ୍ତ ଓ କୋମଳ ପାହାଡ଼ମାନଙ୍କୁ ମୁଁ କେତେ ମନେ ପକାଇବି, ବେଳେ ବେଳେ କେତେ ଝୁରିବି । ଜୀବନରେ କୌଣସି ରେଖା କଦାପି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୁଏନାହିଁ । ଏହି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନହୋଇଥିବାର ଅନୁଭୂତ, ତାହାର ଅନ୍ୟନାମ ହେଉଛି ଝୁରିବା । ମୁଁ ଖୁସି ହୋଇ ଝୁରିବି, ଖିଅ ଲଗାଇ ଝୁରିବି । ଏବଂ, ସେହି ମାର୍ଗରେ ସେଠାରେ ଥାଇ ମଧ୍ୟ ଏଠାକାର ସ୍ପର୍ଶ ପାଇବି । ଏଠି ଥାଇ ଯେପରି ସେଠାର ସ୍ପର୍ଶ ପାଇ ପାରୁଛି, ଅବିକଳ ସେହିପରି ।

୩ । ୬ । ୯୧

ଇସ୍ରାଏଲ୍ ଛାଡ଼ିବା ଆଉ ମୋଟେ ଦୁଇଟା ଦିନ ବାକୀ ରହିଲା । ଏଠି ତିନିଟା ମାସ ଉଡ଼ିବ ପରି କଟିଗଲା । କେତେ ନୂଆ ଜାଗା ଦେଖିଲି, ନୂଆ ମଣିଷଙ୍କ ପାଖରେ କେତେ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ହୋଇ ବସିବାର ସୁଯୋଗ ପାଇଲି । ପୁରୁଣା ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ନୂଆ ଭୂମି ଉପରେ ବି ଦେଖିବାକୁ ପାଇଲି । ଆପଣା ଭିତରେ ଥିବା ପୁରୁଣାଗୁଡ଼ାକୁ ମଧ୍ୟ ଏଠାର ଆକାଶ ଓ ଆହ୍ୱାନଗୁଡ଼ିକର ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଝାଡ଼ି ସଫା କରି ଦେବାକୁ ମୁଁ କେତେ ଅବସର ପାଇପାରିଲି ।

ମୁଁ ଇସ୍ରାଏଲ୍‌କୁ ବାରମ୍ବାର ଆସିବି । ଶାରୀରିକ ଅର୍ଥରେ ନହେଲେ ବି ପଛକୁ ଅନାଇ ମୁଁ ବାରମ୍ବାର ଇସ୍ରାଏଲ୍ ଉପରେ ଦୃଷ୍ଟିପାତ କରିବି, ଏଠାରୁ ପ୍ରେରଣା ଲଭ କରିବି । ଏକାଠି କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଉଥିବା ବେଳେ ମୁଁ ଓଡ଼ିଶାରେ ମୋ' କର୍ମକ୍ଷେତ୍ରର ସୁହୃତ୍‌ମାନଙ୍କୁ କେତେ ଥର ଏଣେ ମଧ୍ୟ ବୁଲାଇ ନେବାକୁ ଆଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶ କରିବି । ମାତ୍ର, ତା' ବୋଲି ଇସ୍ରାଏଲ୍‌ରେ ଆସି ସ୍ଥାୟୀ ଭାବରେ ରହିବା ସକାଶେ ମୁଁ କେବେହେଲେ ମନ କରିବି ନାହିଁ । ମଣିଷକୁ ଅମୁହାଁ କରିଦେବାର ପ୍ରବଳ ପ୍ରଲୋଭନ ଏହି ଦେଶରେ ରହିଛି । ଏହି ବିସ୍ତୃତ ଆକାଶ ଓ ସୁବିସ୍ତୃତ ଭୂମିରେ ରହି ମଧ୍ୟ ଏଠି କେତେ ଭଲ କେତେ ମଣିଷ ସତେଅବା ଇସ୍ରାଏଲ୍ ବାହାରେ ପୃଥିବୀରେ ଆଉ କିଛିହେଲେ ଦେଖି ପାରନ୍ତିନାହିଁ । ଅଥବା କେବଳ ଇସ୍ରାଏଲ୍‌ର ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ହିଁ ପୃଥିବୀକୁ ଦେଖନ୍ତି ଓ ତାହାକୁ ହିଁ ସତେଅବା ଏକମାତ୍ର ଠିକ୍ ଦେଖିବା ବୋଲି ମନେକରନ୍ତି । ପୃଥିବୀର ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଆପଣାକୁ ଓ ଆପଣାର Commitment ଗୁଡ଼ିକୁ ଦେଖି ପାରିବାଲାଗି ନିଜର ଭୂଇଁଟିରୁ ସେମାନେ ସତେଅବା ଆଉ କୌଣସି ପ୍ରେରଣା ପାଆନ୍ତି ନାହିଁ । ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଜୀବନରେ, ସମ୍ବନ୍ଧଗତ ଜୀବନରେ ମୁଁ ଏହାକୁ ଏକ ପ୍ରମାଦ

ବୋଲି ଅନୁଭବ କରିଥାଏ । ମୁଁ ଯେକୌଣସି ରୋଗ ପରି ଏହି ମନୋବୃତ୍ତିଟିକୁ ପ୍ରମାଦ ବୋଲି ଗଣେ । ସେଥିଲାଗି, ଏଠି ମଣିଷ ପାଖରେ ବସି ବା କାନ୍ଧରେ ହାତ ପକାପକି ହୋଇ ପୃଥିବୀ ଆଡ଼କୁ, ଆକାଶ ଆଡ଼କୁ ଓ ଏପରିକି ଭଗବାନଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଅନାଇବାକୁ ମନ କଲି ମାତ୍ରକେ ତଥାପି ଭାରି ସାବଧାନ ରହିବାକୁ ହୁଏ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅବସରରେ ତୁମର କାନ୍ଧରେ ହାତ ପକାଇଥିବା ବନ୍ଧୁ ତୁମକୁ ହଠାତ୍ ଏକ ସ୍ଥାନୀୟ ଗାତଭିତରେ ଆଣି ପକାଇଦେବେ, ସେହି ଆଶଙ୍କା ସବୁବେଳେ ରହିଥାଏ । ଏଠି ସାମୂହିକ ଜୀବନ ଏପରି ଏକ ଗଣିତ ଦ୍ୱାରା ଏପରି ପ୍ରାଦୁର୍ଭାବ ଭିତରେ ବାନ୍ଧି ହୋଇ ରହିଥାଏ, ଯାହାକି ହୃଦସ୍ଥ ଲାଗି ଅନେକ ଅନିଷ୍ଟ ଘଟାଇବାର 'ଆଶଙ୍କାକୁ ଡାକି ଆଣିବାର ସମ୍ଭାବନାଟିକୁ ସର୍ବଦା ଉନ୍ମୁକ୍ତ କରି ରଖିଥାଏ । ଏହି Collective unconsciousର ସୀମା ତଳେ ଆହୁରି ଏକ ମୁକ୍ତିଦାୟୀ unconscious ରହିଛି ବୋଲି କହିବା ଲାଗି ଯେଉଁ ପାରସ୍ପରିକ ପ୍ରତ୍ୟୟଟି ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକ, ସେହି ପ୍ରତ୍ୟୟର ଭୂମି ଏଠାରେ କେଉଁଠି ହେଲେ ନଥିବାପରି ସବୁବେଳେ ମନେ ହେଉଥାଏ ।

୪ । ୬ । ୯୧

ଗୁଣ୍ଡୁଚିମୂଷାଟିଏ ଯଦି ନିଜକୁ ଖାଲି ଗୋଟିଏ ଗୁଣ୍ଡୁଚିମୂଷା ବୋଲି ଭାବି ସବୁବେଳେ ଅତି-ଆତ୍ମସଚେତନ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତା, ତେବେ ସେ ଭୁଆ ବିଲେଇ କିମ୍ବା ଭାଲୁଆ କୁକୁରର ଭୟରେ ସର୍ବଦା ଭାରି ହନ୍ତସନ୍ତ ହେଉଥାନ୍ତା । ଗଛରୁ ତଳ ଓ ତଳୁ ଗଛ ଉପରକୁ ଡେଇଁ ବୁଲିବାର ସାବଲୀଳତା ଓ ସ୍ୱାଭାବିକତା ତା' ଜୀବନରେ ଆଉ ମୋଟେ ସମ୍ଭବ ହୋଇ ପାରୁନଥାନ୍ତା । ସିଏ ଯେ ଏକ ବୃହତ୍ତର ପ୍ରାଣୀଜଗତ୍ ଏବଂ ମହତ୍ତର ଆନନ୍ଦଜଗତ୍ର ଅଂଶ, ସେହି ଅନୁଭୂତିଟି ତା' ଭିତରେ ମୋଟେ ପ୍ରବେଶ କରି ପାରୁନଥାନ୍ତା । ଇସ୍ରାଏଲ୍ର ଇହୁଦୀ ନିଜକୁ ସବା ଆଗ ଏତେ ବାଧିତ ଭାବରେ ଇହୁଦୀ ବୋଲି ଭାବୁଛି ଯେ ସିଏ ବୃହତ୍ତର ମଣିଷ ଜାତିର ଏକ ଅଂଶ ବୋଲି ଭାବିବାକୁ ସତେଅବା ଆଦୌ କୌଣସି ଫୁରସତ ପାଉନାହିଁ । କେବଳ ତାହାର ନିଜ ଦେଶକୁ ଅନାଉ । ଅନାଉ ସେ ବୃହତ୍ତର ପୃଥିବୀ ଆଡ଼କୁ ଅନାଇବାକୁ ମୋଟେ ବେଳ ପାଉନାହିଁ । ସମ୍ଭବତଃ ସେଇଥିଲାଗି ସିଏ ଜୀବନଗତ, ସମ୍ବନ୍ଧଗତ ଅନେକ ଆନନ୍ଦରୁ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇ ରହିଛି । ନିଜ ଭିତରେ ସିଏ ସବୁବେଳେ କାହା ସହିତ ଏପରି ସନ୍ତ୍ରସ୍ତ ଭାବରେ ଯୁଦ୍ଧରତ ହୋଇ ରହିଛି କେଜାଣି ? ଏହାଦ୍ୱାରା ପ୍ରବଳ ଉତ୍ତେଜନା ମିଳୁଛି । ସାଧାରଣ କୌଣସି ଦେଶରେ ଯାହା ହାସଲ କରିବାକୁ ଗୋଟାଏ ପୁରୁଷ ଲାଗିଥାନ୍ତା, ଏଠି ହୁଏତ ଦଶଟା ବର୍ଷରେ ତାହା ହାସଲ ହୋଇ ଯାଉଛି । ମାତ୍ର, ସବୁବେଳେ ସତ ଓ ମିଛ କୁସ୍ତିମାନ ଲଢ଼ି ଲଢ଼ି ଏହି

ଦେଶରେ ମଣିଷମାନଙ୍କର ଅସଲ ବଳ ଅର୍ଥାତ୍ ଅସଲି ସହିଜପଣିଆଟି ବଡ଼ି ଶୋଚନୀୟ ଭାବରେ ନଷ୍ଟ ହୋଇଯିବାରେ ଲାଗିଛି ।

ମଣିଷର ମାନସିକତା—ଏଗଟି ଅତିରିକ୍ତ ଭାବରେ exercised ହୋଇ ରହିଥିଲେ ବୋଧହୁଏ ତା'ର ସାମୂହିକ ବୋଧ ଓ ଅବବୋଧଗୁଡ଼ିକ ଏହିପରି ପ୍ରାୟ ବ୍ୟାଧିତ ଭାବରେ charged ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି । ତଥାକଥିତ ଧର୍ମିଷ୍ଠ ଇହୁଦୀମାନେ ମଧ୍ୟ ସତେଯେପରି ଏହି ମାନସିକତାର ଅତିପ୍ରବଳତା ଦ୍ୱାରା ଅହରହ ଉପଦ୍ରୁତ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି । ହୃଦୟ କୋଉ ସନ୍ଧିରେ 'ଯାଇ ଲୁଚି ରହିଥାଏ । ମାନସିକତାର ବପଣୀଗୁଡ଼ିକୁ ଧରି ମଣିଷ ଯେତେବେଳେ ସାଧବ ସାଜି ହୃଦୟ ପାଖକୁ ଯିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରେ, ସେତେବେଳେ ତାକୁ ବଡ଼ ଅପଦସ୍ଥ ହୋଇ ବାରବାର ଫେରି ଆସିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ । ଇସ୍ରାଏଲ୍ ପାଇଁ ଆଉ ଏକ ଏପରି ନେତୃତ୍ୱ ଦରକାର, ଯାହାକି ତାକୁ ହୃଦୟ ଆଡ଼କୁ ବାଟ ଦେଖାଇଦେଇ ପାରିବ, ଶତ୍ରୁକୁ ଭୟ ନକରି ଶତ୍ରୁର ହୃଦୟଟାକୁ ମଧ୍ୟ ଠାବ କରି ଶିଖାଇବ । ହୁଏତ ତେବେ ଯାଇଁ ଏହି ଭୂମିରେ ଶାନ୍ତି ଆସିବ, ଭିତରେ ବାହାରେ ସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସ୍ୱାଭାବିକତାର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହେବ ।

୫ । ୬ । ୯୧

ଏବର ଇସ୍ରାଏଲ୍‌କୁ ରାଷ୍ଟ୍ରର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଦେଇ ତାହାର ସର୍ବପ୍ରଥମ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ପଦରେ ଅଭିଷିକ୍ତ ହୋଇଥିବା ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଡେଭିଡ୍ ବେନ୍ ଗୁରିଅନ୍ ତାଙ୍କ ବେଳେ ଏପରି ଗୋଟିଏ ପ୍ରେସର୍ କୁକର୍‌ର କଥା କହୁଥିଲେ, ଯେଉଁଥିରେ କି ପୃଥିବୀର ତିନି କି ଚାରି କୋଣ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଦେଶ, ଭାଷା ଓ ସଂସ୍କୃତିରୁ ଇସ୍ରାଏଲ୍‌ରେ ବାସ କରିବାକୁ ଆସିଥିବା ଇହୁଦୀମାନଙ୍କୁ ପକାଇଦେଇ ମାତ୍ର ଅଳ୍ପ କେତେଟା ବର୍ଷରେ ଗୋଟାଏ ଜାତି, ଗୋଟାଏ ରାଷ୍ଟ୍ର ଓ ଗୋଟାଏ ସଂସ୍କୃତିରେ ପରିଣତ କରାଯାଇ ପାରିବ । ତାଙ୍କର ସେହି ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଉକ୍ତିଟିକୁ ସତେ-ଅବା ଝୁରେଇ ହେଲାପରି ମୋ' ଭିତରୁ କେହି ବାରମ୍ବାର କହି ପକାଉଛି ଯେ, ସାରା ପୃଥିବୀଲାଗି ଏପରି ଏକ ପ୍ରେସର୍ କୁକର୍ ହେଲେ କେଉଁଠୁ ମିଳି ଯାଆନ୍ତା କି ଯେଉଁଥିରେ କି ସମଗ୍ର ମଣିଷଜାତିକୁ ପକାଇ ଦିଆଯାଇ ପାରନ୍ତା, ସେମାନେ ନିଜ ନିଜର ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଧର୍ମ, ଭାଷା, ଜାତିତ୍ୱ, ରାଷ୍ଟ୍ରତ୍ୱ ଓ ଦେଶ ସତ୍ତ୍ୱେ ସର୍ବାଆଗ ନିଜକୁ ମଣିଷ ବୋଲି ଅନୁଭବ କରି ପାରନ୍ତେ, ଅର୍ଥାତ୍ ସେମାନଙ୍କୁ ପରସ୍ପର ସହିତ ଏକ ଅଭିନବ ଆନନ୍ଦମୟ ସୂତ୍ରରେ ବାନ୍ଧି ରଖିଥିବା ସେହି ଅନ୍ତର୍ଗତତମ ସୂତ୍ରଟିର ମାଧ୍ୟମରେ ହିଁ ଆପଣାକୁ ତଥା ପରସ୍ପରକୁ ଅନୁଭବ କରିପାରନ୍ତେ ! ସେମାନଙ୍କର ନିଜ ସ୍ଥାନୀୟ ଭୂମି ଏବଂ ସ୍ଥାନୀୟ ସନ୍ତକଗୁଡ଼ିକ ନିଷ୍ଟସ୍ଥ ରହିଆନ୍ତା

ଓ ସେମାନଙ୍କର ପାଦକୁ ଦମ୍ଭ କରି ରଖିଥାନ୍ତି ସତ, ମାତ୍ର ସେମାନଙ୍କର ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ରହିଥିବା ସେହି ଗୋଟିଏ ଅଭୟ ଓ ପ୍ରତ୍ୟୟର ଆକାଶକୁ ସେମାନେ ଅନୁକ୍ଷଣ ଅନୁଭବ କରି ପାରୁଥାନ୍ତି; ସତକୁ ସତ ଦେଖି ପାରୁଥାନ୍ତି । ନିଜ ଭିତରେ ଦେଖି ପାରୁଥାନ୍ତି, ତଥା ବାହାରେ ମଧ୍ୟ ଦେଖି ପାରୁଥାନ୍ତି ।

ଆଜି ଇସ୍ରାଏଲ୍‌ରୁ ବାହାରିବା ଦିନର ପ୍ରତ୍ୟୁଷରେ ମୋତେ ଏହି ଭାବନାଟି ଭିତରେ ଓ ବାହାରେ କେଡେ ଶାନ୍ତ କରି ରଖିଛି ! ଆଖିଆଗରେ ସକଳଶରୀର ଚନ୍ଦନ ବୋଳି ହୋଇଥିବା ଶୁଭ୍ର ପାହାଡ଼ମାନେ ମଧ୍ୟ ମୋତେ କେଡେ ଶାନ୍ତ ଭାବରେ ସେହି କଥାଟିକୁ ହିଁ କହିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି, ମୋ' ଆଖିକୁ ଆହୁରି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ହୋଇ ପାରିବାର ପ୍ରେରଣା ଦେଉଛନ୍ତି, ମୋ' ହୃଦୟର ଘରଟିକୁ ସେହି ମହନୀୟ ବିଶ୍ୱସଙ୍କର ଆଶୀର୍ବାଦରେ ଧନ୍ୟ କରି ଦେଉଛନ୍ତି; ତାକୁ ଆହୁରି ଅଧିକ ଉନ୍ମୋଚିତ ଓ ସମ୍ମତ ହୋଇ ରହିବା ଲାଗି ସାହସ ଦେଇ ଯାଉଛନ୍ତି । ଏହି ପର୍ବତମାନଙ୍କୁ ମୁଁ କଦାପି ଭୁଲିବି ନାହିଁ । ଇସ୍ରାଏଲ ନାମକ ଏହି ବନ୍ଧୁଦେଶକୁ ମୁଁ ସର୍ବଦା ମନେ ରଖିଥିବି, ଏଠା ମଣିଷମାନେ ସବୁଦିନ ପାଇଁ ମୋ'ର ବନ୍ଧୁ ହୋଇ ରହିଥିବେ ।

୭ । ୬ । ୯୧

ଅନୁରାଗ କିଛି ମାନେନାହିଁ, ଅନୁରାଗ ଆପଣାକୁ ଦେଇଦିଏ । କିଛି ଟାଣେନାହିଁ, ଆପେ ଆପେ ଟାଣି ହୋଇଯାଏ । ଜାଲରେ ବାନ୍ଧି ହୋଇଯାଏ, ବାନ୍ଧି ହୋଇଯାଇ ମୁକ୍ତି ପାଏ, ଅର୍ଥାତ୍ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣତା ଲାଭ କରେ । ସେହି କାରଣରୁ ହିଁ ଅନୁରାଗୀ ମଣିଷର ଜୀବନରେ ସିଏ ଆଦୌ କିଛି ଜମାଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସତେ-ଅବା ସଂସାରଯାକର ସବୁକିଛି, ସବୁ ସୁଖ, ସବୁ ସାନ୍ନିଧ୍ୟ ଓ ସବୁ ସମ୍ପଦ ଅଜାଡ଼ି ହୋଇ ପଡ଼ୁଥିବା ପରି ମନେ ହେଉଥାଏ ।

ଇସ୍ରାଏଲ୍ ଛାଡ଼ିବା ପରେ ବର୍ଲିନ୍‌ରେ ମୋ'ର ପ୍ରଥମ ସକାଳରେ ପଛକୁ ଅନାଇ ମୁଁ ସେହିକଥା ହିଁ ଭାବୁଛି । ପ୍ରକୃତରେ ଭାବୁନାହିଁ, ସ୍ମରଣ କରୁଛି । କାଲି ବିଛଣାରୁ ଉଠିବା ପୂର୍ବରୁ ସଦେବୋକେର୍‌ର ଅତିଥିଭବନରେ ମୋ' କୋଠରି ଭିତରେ ଶୋଇଥିବା ସମୟରେ ମୁଁ ଯେଉଁ ଶେଷ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିଥିଲି ଓ ଯେଉଁ ସବୁ କଥା ମୋ'ର ଧାଡ଼ୀ ଧାଡ଼ୀ ହୋଇ ଉଠିଲା ବେଳକୁ ମନେ ପଡ଼ି ଯାଉଥିଲା, ସେହି କେତୋଟି ଧାଡ଼ୀକୁ ହିଁ ମୁଁ ଉପରେ ଲିପିବଦ୍ଧ କରି ରଖିଛି । ନିଜ ଭିତରେ କାହା ପାଖରେ ବସି ମୁଁ ଏସବୁ କଥା କହୁଥିଲି, ସେକଥା ମୋ'ର ମନେ ପଡ଼ୁନାହିଁ, ମାତ୍ର, କାହା ପାଖରେ ବସି କାହା ଆଗରେ ମୁଁ ଏସବୁ ଅବଶ୍ୟ କହୁଥିଲି । ଅଥବା, ମୁଁ ଆଉଜଣେ ହୋଇ ଶୁଣୁଥିଲି ଓ 'ମୁଁ' ଭିତରେ

ମୋତେ ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା ଆବୋରି ଧରିଥିବା ଆଉ କିଏ ମୋତେ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେବା-ପରି, ମୋ' ହାତରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଭୟ ଅର୍ଥାତ୍ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଶରଣାଗତିର ଭାବଟିଏ ଦିଲାଇ ଦେବାପରି ମୋତେ ଏହିସବୁ ବାକ୍ୟ କହିବାରେ ଲାଗିଥିଲା । ମୁଁ ସହଜ ହୋଇ ଶୁଣୁଥିଲି, ଆପଣା ପାଖରେ ଶିଷ୍ୟଟିଏ ହୋଇ, ବିଶ୍ୱସ୍ତ ସାଙ୍ଗଟିଏ ହୋଇ ଶୁଣୁଥିଲି ଓ ନିଜର ପାତ୍ରଟିକୁ ଭରି ନେଉଥିଲି । ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଭାବରେ ଜୀବନ ବଞ୍ଚି-ବାର ଧାରାରେ ଏପରି ସହଜ ହୋଇ ଶୁଣି ପାରିବାର ପ୍ରଣାଳୀଟିକୁ ଆୟତ୍ତ କରି ପାରିଥିଲେ ସହଜ ହେବା ପ୍ରକୃତରେ ଆଉ ମୋଟେ ଏକ ଦୈନିକ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ହୋଇ ରହେନାହିଁ କିମ୍ବା ସେଥିଲାଗି କୌଣସି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର କସରତ କରିବାକୁ ମଧ୍ୟ ପଡ଼େନାହିଁ । ତା'ପରେ, ସବୁ ଘରକୁ ଯାଇହୁଏ, ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଖରେ ବସି ହୁଏ । କଥା କହିବା ସମୟରେ ଗଣ୍ଠି ଫିଟାଇ କହିହୁଏ, ପୂର୍ଣ୍ଣ ଆଦରରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ପାଖରେ ବସାଇ ହୋଇ ହୁଏ । ଏବଂ, ସତେଅବା ଗୋଟା ଭୁବନଟାକୁ ଅନ୍ତର ଭିତରେ ଧରି ଭୁବନେଶ୍ୱରଙ୍କର ବେଢ଼ା ଭିତରେ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ ପରି ବାଟ ଚାଲୁ-ଥିବା ପରି ମନେହୁଏ । ଜୀବନରେ ତତ୍ତ୍ୱ ବୋଲି ଅଲଗା କିଛି ରହେନାହିଁ, ଭସ୍ମାଳୁ ଏବଂ ଅକାଞ୍ଚନ ପରି କିଛି ଖାତାରେ ଲେଖି ରଖିବାକୁ ପଡ଼େନାହିଁ । ଖୋଜିବା ମାତ୍ରକେ ସବୁ ମିଳିଯାଏ ।

୭ । ୨ । ୯୧

ଠିକ୍ ସତେଇଶି ବର୍ଷ ପରେ କାଲି ରାତିରେ ବର୍ଲିନ୍ ସହରରେ ତୁଷାରବର୍ଷଣର ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖିଲି । ମନେ ପଡୁଛି, ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ତଳେ ଚୀନ ଦେଶର ରାଜଧାନୀ ବେଜିଙ୍ଗ୍ ସହର ଓ ତା'ର ଆଖପାଖରେ ମାତ୍ର ଅଳ୍ପସମୟ ପାଇଁ କିଞ୍ଚିତ୍ ତୁଷାରପାତ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଥିଲା ସତ, ମାତ୍ର ତାହା ପ୍ରକୃତରେ କିଛି ନୁହେଁ । କାଲି ଆମେ ଦନଯାକ ବର୍ଲିନ୍ ସହରର ରାସ୍ତାରେ କେତେ କୁଆଡ଼େ ବୁଲିଲୁ ସେହି ତୁଷାରବର୍ଷା ଭିତରେ । ବାହାରେ ବରଫବର୍ଷା ଦେଖିଲେ ମୁଁ ଚିରଦିନ ଅନ୍ତରର କେଉଁ ଅପେକ୍ଷାରଣ୍ୟରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୃଶ୍ୟମାନ ଭାବରେ ଏକ ହୃଦ୍ୟତା ଅନୁଭବ କରି ଆସିଛି । ଏହି ଅନୁଭବ ମୋ'ର ଗତ ପ୍ରାୟ ତ୍ରିଶି ବର୍ଷର;—କୋପେନ୍‌ହେଗେନ୍ ସହରର ଗେଣ୍ଟଫ୍ଟେ ହ୍ରଦର କଡ଼େ କଡ଼େ ଯାଇଥିବା କୁନି ରାସ୍ତାଟି ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ବର୍ଲିନ୍ ସହରର କୋଠାମାଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ।

ବର୍ଲିନ୍ ଉପକଣ୍ଠରେ ଆମେ ଯେଉଁ ମୋଟେଲ୍‌ରେ ରହିଥିଲୁ, ତାହାରି ଆଗରେ ବଡ଼ ବଡ଼ ଗଛର ଗୋଟିଏ ପାର୍କ;—ତାହାକୁ ସକଳ ଅର୍ଥରେ ଏକ ଅରଣ୍ୟ ବୋଲି ଅବଶ୍ୟ କୁହାଯାଇ ପାରିବ । ମୁଁ ସକାଳୁ ବାହାରକୁ

ବାହାରିବା ମାତ୍ରକେ ହଲଦିଆ ଖରା ପଡ଼ି ଚକଚକ ଦିଶୁଥିବା ସେହି ଶୁଭ୍ର ଅରଣ୍ୟର ଶୋଭାକୁ ନୟନ ପୂରାଇ ଦେଖିଲି । ପ୍ରକୃତିର ଶୋଭାକୁ ଦେଖୁ ଦେଖୁ ଅନେକେ ଏହି ଜଗତକୁ ଭୁଲି ଯାଆନ୍ତି, ସତେଅବା କେଉଁ ଶୋକ-ପାପୋତ୍ପୀଡ଼ିତ ଅପସ୍ୱାରରାଜ୍ୟକୁ ପଳାଇ ଯାଇ କେତେ ଶାନ୍ତି ଲାଭ କରନ୍ତି । ମୋ'ର ଠିକ୍ ଓଲଟା ହୁଏ । ଏହିସବୁ ଦୃଶ୍ୟକୁ ତ ମୁଁ ଏହି ସଂସାର ଭିତରେ ହିଁ ଦେଖେ, ମୋ'ର ଏହି ଚମଆଖିରେ ଦେଖେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସାକାର ଭାବରେ ମୋ'ର ହୃଦୟ ଭିତରେ ତାହାକୁ ଅନୁଭବ କରେ । ତେଣୁ, ସବୁଯାକ ସ୍ପର୍ଶ ମୋ'ର ଏହି ସ୍ପର୍ଶଧନ୍ୟ ଧରିତ୍ରୀ ଭିତରକୁ ଅଜାଡ଼ି ହୋଇ ଆସୁଥିବା ପରି ଅନୁଭବ ହୁଏ । ଏହିସବୁ ଦୃଶ୍ୟ ମୋତେ ବହୁ ଶୋଭାର ସରଣୀ ଦେଇ ପୃଥିବୀର ଅନ୍ତର ଭିତରକୁ ନେଇ ଆସନ୍ତି, ମୋତେ ଏକ ଅନ୍ତର୍ଗତ ସ୍ପର୍ଶ ଦ୍ୱାରା ଧନ୍ୟ କରିଦିଅନ୍ତି । ତେଣୁ, ପଳାଇବାର ପ୍ରଶ୍ନ ହିଁ ନଥାଏ । ଏହି ତଥାକଥିତ ଖଣ୍ଡିଆଗୁଡ଼ାକ ଭିତରେ ହିଁ ସବୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ଦେଖାଯାଏ । ତଥାକଥିତ ଅପବିତ୍ର ଭିତରେ ସବୁ ପବିତ୍ର ହୋଇ ଉଭା ହେବାକୁ ଲାଗେ । 'ଅପବିତ୍ରାଣି ଅବିତ୍ରୀକୃର୍ବନ୍ତି' କଥାଟି ଭାରି ମନେ ପଡ଼ିଯାଏ । ଅନ୍ନମୟ ଆସ୍ଥାନଟି ଆନନ୍ଦ ଲାଗି ଏକ ଭୂମି ଯୋଗାଇଦିଏ, ଆନନ୍ଦ-ମୟର ଯାବତୀୟ ଆକୁଳତା ଆପଣାଲାଗି ଏକ ଭୂମି ପାଇ କୃତାର୍ଥ ହୁଏ । ଜୀବନରେ ମୁଁ ଚିରଦିନ ଏହିପରି ଅନୁଭବ କରିଛି । କାଲି ମଧ୍ୟ ସେହି ଅନୁ-ଭୂତିର ଏକ ବିସ୍ତୃତି ଭିତରେ ମୁଁ ବର୍ଲିନ୍ ସହରରେ ନାଚି ବୁଲୁଥିଲି ।

୮ । ୬ । ୯୧

କାଲି ବଡ଼ିସକାଳୁ ଏହି ସାନ ଗାଆଁଟିରୁ ବାହାରି ଖରାବେଳେ ବମ୍ବେ ଯିବାପାଇଁ ଉଡ଼ାଜାହାଜ ଧରିବାକୁ ହେବ । ରାତି ଅଧକୁ ମୁଁ ବମ୍ବେରେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚି ଯାଇଥିବ ଏବଂ ତାହାର ତିନିଦିନ ପରେ ଠିକ୍ ଚାରିମାସ ଅନ୍ତେ ମୁଁ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ଘରେ ପହଞ୍ଚିବ । ମୋ'ର ଅସଲ ଘରେ ଅର୍ଥାତ୍ ଅସଲ ଆସ୍ଥାନ-ଟିରେ ପୁନର୍ବାର ମୋ'ର ଯାବତୀୟ କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଯିବ ।

ଇଉରୋପ ଓ ଇସ୍ରାଏଲ୍‌ରୁ ଏଥର ମଧ୍ୟ ମୋତେ ଅନେକ ନୂଆ ଆଖି ମିଳିଲା, ଯାହାକି ନିଜ ଭୂମିରେ ନିଜର ପୁରୁଣା କ୍ଷେତ୍ରଗୁଡ଼ିକୁ ଅନୁଭବ କରି ଦେଖିବା ସକାଶେ ମୋତେ ଅନେକ ନୂତନ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ଯୋଗାଇଦେବ । ଅନେକ ସମୟରେ ମଣିଷ ଆପଣାର ତଥାକଥିତ କ୍ଷେତ୍ରଟିକୁ ନେଇ ଏପରି ମାତ୍ରାରେ ଗୁଡ଼ାଇହୋଇ ଯାଏ ଯେ, ସିଏ ସତେଅବା ତାହାରି ଭିତରେ ବାନ୍ଧି ହୋଇ ରହିଯାଏ, ଏକ ଆଧୁନିକ ପରିଭାଷାରେ କହିଲେ ସିଏ ମଧ୍ୟ ଗୋଟାଏ ଚମତ୍କାର **fundamentalist** ବନିଯାଏ । ପୃଥିବୀକୁ ସକଳ ପ୍ରମାଦ ଓ

ଅପଗ୍ରହରୁ ଉଦ୍ଧାର କରି ଆଣିବାରେ ସିଏ ହିଁ ଏକୁଟିଆ ଠିକ୍ ବାଟରେ କାମ କରୁଛି ବୋଲି ଗୋଟାଏ ଦାମ୍ଭିକତା ମଧ୍ୟ ତାକୁ କ୍ରମଶଃ କାବୁ କରିନଏ । ମୋ'ର କର୍ମକ୍ଷେତ୍ର ମୋତେ ଜାଲ ପରି ଲାଗେନାହିଁ, ଠିକ୍ ଏକ ରାସ୍ତା ପରି ହିଁ ଲାଗିଥାଏ । ଘରପାଖକୁ ଅନାଇ ମୁଁ କେବଳ ଆହୁରି ଅନେକ ସହଯାତ୍ରୀଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କର ନିଜ ନିଜ ରାସ୍ତାଉପରେ ଦେଖିବାକୁ ପାଇଥାଏ, ଯେଉଁମାନେ କି ସତେଅବା ସେହି ଗୋଟିଏ ଇପ୍ସିତ ସକାଳର ଆକର୍ଷଣରେ ବାଟ ଚାଲିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି ; ସେମାନଙ୍କୁ ବାଟ ଚାଲୁଥିବାର ଦେଖି ମୁଁ ନିଜ ବାଟଟିକୁ ଚାଲିବାଲାଗି, ନିଜର କ୍ଷେତ୍ରଟିକୁ ଆହୁରି, ଆହୁରି ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭାବରେ ବାନ୍ଧିବା ଲାଗି ସତତ ବଳ ପାଇଥାଏ । ଆକାଶଟାଯାକ ମୋତେ ଏକ ବିଶ୍ୱାସର ଆକାଶ ପରି ମନେହୁଏ । ଏଥର ଇସ୍ରାଏଲ୍ ଏବଂ ଇଉରୋପରେ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ସେହି ବଳ ପାଇବାର ସୌଭାଗ୍ୟ ଲାଭ କଲି । ମୋ'ର ନିଜ କ୍ଷେତ୍ରଟିଠାରୁ ପୃଥିବୀର ଏହି ସମଗ୍ର କ୍ଷେତ୍ରଟି ମୋଟେ ଅଲଗା ନୁହେଁ ;— ମୋ'ର ପ୍ରତିମାଟି ମୋତେ କୌଣସି ପରିସ୍ଥିତିରେ ମଧ୍ୟ ପୃଥିବୀର ଏହି ସମଗ୍ର ପୂଜାବେଦୀ ଠାରୁ ମୋଟେ ଅଲଗା କରି ରଖିନାହିଁ । ଖାସ୍ ସେଇଥିଲାଗି ନିଜର ପ୍ରତିମାଟିକୁ ମୁଁ ଏତେ ଭଲପାଏ, ସେଇଟିକୁ ଧରି ରଖିବାକୁ ସର୍ବଦା ଏତେ ଶ୍ରଦ୍ଧା ରଖିଥାଏ । ମୋ' ପ୍ରତିମା ମୋ' ଲାଗି ସତକୁ ସତ ଦ୍ୱାର ପରି କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥାଏ । ଗୋଟାଏ ପାଚେରି ପରି ମୋଟେ ନୁହେଁ । ଇଉରୋପକୁ ଦେଖିବା ଲାଗି, ଇସ୍ରାଏଲ୍‌କୁ ଦେଖିବା ଲାଗି ଭାରତବର୍ଷ ମୋ' ପାଇଁ ଏକ ଦ୍ୱାର; ପୁନଶ୍ଚ, ଭାରତବର୍ଷକୁ ଦେଖିବା ଲାଗି, ଭାରତବର୍ଷକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିବିଡ଼ ଓ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭାବରେ ଅନୁଭବ କରିବାଲାଗି ଇଉରୋପ, ଇସ୍ରାଏଲ୍ ଓ ମୋ'ର ଦେଖା ଅଦେଖା ସମସ୍ତ ପୃଥିବୀ ମଧ୍ୟ ଏକ ଦ୍ୱାର ।

୧୬ । ୬ । ୯୧

ଇସ୍ରାଏଲ୍‌ରୁ ଜର୍ମାନୀ, ଜର୍ମାନୀରୁ ଭାରତବର୍ଷ । ସମସ୍ତେ କହୁଛନ୍ତି, ଭଲରେ ଭଲରେ ତୁମେ ଘରକୁ ଫେରି ଆସିଲ, ଭାରି ଭଲ ହେଲା । ମୁଁ ଭାବୁଛି, କେଉଁଟା ମୋ' ଦେଶ ଆଉ କେଉଁଟା ମୋ' ଦେଶ ନୁହେଁ, ବିବେକ ଓ ବିଗ୍ରହର କେଉଁ ମାନଦଣ୍ଡ ଉପରେ ମୁଁ ସେହି କଥାଟିର ମୀମାଂସା କରି-ପାରିବି ?

କୌଣସି ମଣିଷ କଦାପି ଏକା ବେଳେକେ ଦୁଇଟି ଦେଶରେ ଜନ୍ମ ହୋଇ ପାରନ୍ତାନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଗୋଟିଏ ଦେଶରେ ଜନ୍ମ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ସିଏ ବଞ୍ଚି ଥିଲେ ଓ ତା'ଠାରେ ଅନୁକୂଳ ତେଣାଗୁଡ଼ିକ ଲାଗିଥିଲେ ସିଏ କ୍ରମଶଃ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଅବଶ୍ୟ ପ୍ରସାରିତ ହୋଇ ଯାଉଥିବ । ତା'ର ଚେରଗୁଡ଼ାକ ଅଧିକ ମାଡ଼ି

ମାଡ଼ି ଯାଉଥିବ; ଭାବର ଭୂମିରେ ସିଏ କେତେ କୋଉଠି ବାନ୍ଧିହୋଇ ଯାଉଥିବ । ଏବଂ, ତଥାକଥିତ ଆପଣାର ଦେଶକୁ ସିଏ ଯେତିକ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭାବରେ ଚିହ୍ନିବାକୁ ସମର୍ଥ ହେଉଥିବ, ପୃଥିବୀର ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଦେଶ ମଧ୍ୟ ତାକୁ ସେତିକ ସେତିକି ଆପଣାର ଲାଗୁଥିବ । ଆପଣା ସହିତ ବନ୍ଧୁ ବାନ୍ଧି ରହିଥିବା ମଣିଷକୁ ପ୍ରାୟ ନିୟମତଃ ଯେପରି ପୃଥିବୀର ସବୁ ମଣିଷ ଭଲ ଲାଗନ୍ତି, ଇଏ ପ୍ରାୟ ସେହିପରି ଗୋଟିଏ କଥା । ଆକାଶ ସହିତ ସବାଆଗ ନିଜ ଅଗଣାରେ ସିନା ପରିଚୟ ହୁଏ, ମାତ୍ର ଆଖିମାନେ ଲମ୍ବି ଯାଉଥିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସେହି ଆକାଶ ମଧ୍ୟ ପ୍ରସାରିତ ହୋଇ ଯାଉଥାଏ । ସେହି ପ୍ରଥମ ଅଗଣାଟି ମଧ୍ୟରେ ତାହା କଦାପି ସୀମାବଦ୍ଧ ହୋଇ ରହେନାହିଁ । ହୁଏତ ଅଗଣାଟା ମଧ୍ୟ କ୍ରମେ ପ୍ରସାରିତ ହୋଇ ଯିବାର ବିଦ୍ୟାଟିକୁ ଶିକ୍ଷା କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରେ । ନିଜ ଭିତରର କୌଣସି ବ୍ୟାଧି ବା ବିକୃତି ଯଦି ନିଜ ଆକାଶଟାକୁ ସାନ ତଥାକଥିତ ନିଜ ଅଗଣାଟି ଭିତରେ ବାନ୍ଧି ରଖିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଥାଏ, ତେବେ ତାହା ଅବଶ୍ୟ ଅଲଗା କଥା । ଯେପରି, କୌଣସି ମଣିଷର ନିଜପ୍ରତି ଏକ ଘୃଣା ରହିଥିଲେ ସଂସାରର ସବୁ ମଣିଷ ତାକୁ ଆଗ ଗନ୍ଧାଇବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି, ନିଜ ଦେଶ ବନାମ ଅନ୍ୟ ଦେଶ ବିବେଚନାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ସତେଅବା ତାହାହିଁ ଘଟିଥାଏ । ବାଗଲପୁରରୁ ପ୍ରଥମ ଅନୁକୂଳ କରି ମୁଁ ଯେଉଁ ଦିନଠାରୁ ପୃଥିବୀ ବୁଲି ବାହାରିଲିଣି, ସେହି ଦିନଠାରୁ ବାଗଲ-ପୁର ମୋ' ପାଇଁ ଆଦୌ ପର ହୋଇ ଯାଇନାହିଁ, ମାତ୍ର ମୋତେ ନିମିତ୍ତ କରି ସାରା ପୃଥିବୀ ସହିତ ବାଗଲପୁରର ବନ୍ଧୁ ବାନ୍ଧି ହୋଇଯାଇଛି । ସେଥିଲାଗି, ମୁଁ ଏଠୁ ଥାଇ ମଧ୍ୟ ଇସ୍ରାଏଲ୍ ଓ ଜର୍ମାନୀକୁ କେତେ ନିଜର କରି ଦେଖିପାରୁଛି ।

୧୬ । ୨ । ୯୧

ପୃଥିବୀରେ ସିଢ଼ି ଧରି କେତେ ମଣିଷ ସଡ଼୍ ସଡ଼୍ ଉପରକୁ ଚାଲି ଯାଉଛନ୍ତି ଓ ସେହି ସିଢ଼ି ଧରି ଆଉ କେତେ ମଣିଷ ଖସି ଖସି ତଳେ ଆସି କଚାଡ଼ିହୋଇ ପଡ଼ୁଛନ୍ତି । ମୋ' ସିଢ଼ି ମୋ' ଲାଗି ସତେଅବା ଏକ ସେତୁ ହୋଇ ରହିଛି, ମୋତେ ଏହି ସବୁଟି ସହିତ ବାନ୍ଧି ରଖିବାର ଗୋଟିଏ ଡୋରି ହୋଇ ରହିଛି । ତେଣୁ, ଅଧିକ ହେବା କହିଲେ ମୋ'ର ଏହି ଯାବତୀୟ ଜୀବନୋଦ୍ୟମରେ କଦାପି କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ଅଲଗା ହୋଇଯିବାକୁ ବୁଝାଉନାହିଁ । ବିଫଳମାନଙ୍କୁ ପଛରେ ପକାଇ ଦେଇ ଆଗ ଯାଇ କୋଉ ଈପ୍ସିତ ଏକାଭିଳାଷରେ ପହଞ୍ଚି-ଯିବାକୁ ଯେଉଁମାନେ ସଫଳତା ବୋଲି କହନ୍ତି ଓ ତାହାକୁ ଦେଖାପ୍ରାୟ ମଣି ଦାନ୍ତରେ ଛିରଣ ଦେଇ ଦଉଡ଼ିବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କୁ ମୁଁ ବଡ଼ ଭାଗ୍ୟ-ହୀନ ବୋଲି କହିଥାଏ । ସେମାନେ ଆପଣାକୁ ସତକୁ ସତ ବହୁପ୍ରକାରେ ବଞ୍ଚିତ କରି ରଖିବାର ହିଁ କାରଣ ହୁଅନ୍ତି ।

ତେଣୁ, ମୋ' ପାହାଚଗୁଡ଼ାକୁ ମୁଁ କଦାପି ଅଲଗା ହୋଇ କୌଣସି ଏକୁଟିଆ ଉଚ୍ଚ ପାହାଡର ମୁନଆଁ ଶିଖର ଉପରକୁ ନେଇଯିବାର ସାଧନ ବା ମାଧ୍ୟମ କରି ଦେଖିନାହିଁ । ମୋ'ର ଯାବତୀୟ ପାହାଚ ଉଠିବା ମୋତେ ଚିରଦିନ ଡୋର ଛିଣ୍ଡାଇବାରେ ନୁହେଁ, ଡୋର ଲଗାଇବାରେ ହିଁ ସବୁବେଳେ ସାହାଯ୍ୟ କରି ଆସିଛି । ଯାବତୀୟ ଡାକିବା ଦୂରରୁ ଆରମ୍ଭ ହୁଏ ସତ, ପାନ୍ଥ ଯାବତୀୟ ପାଇବା ସବୁଯାକ ଦୂରକୁ ନିକଟ କରି ହାତରେ ଆଣି ଧରାଇଦିଏ । ଯାବତୀୟ ଖୋଜିବା ଏଇଠି ସବୁକିଛିକୁ ସମ୍ଭବ କରି ଦେଇଯାଏ । ସେଥିଲାଗି, ପାହାଚ ଉଠିଲେ ମୁଁ କଦାପି ପୃଥିବୀଟାକୁ ଗନ୍ଧଆ ବୋଲି କହେନାହିଁ, ତଳ ପାହାଚଗୁଡ଼ାକୁ କଦାପି ଅଜ୍ଞାନ ବୋଲି କହେନାହିଁ, ମୁଁ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଏକ ନିବିଡ଼ତର ଆତ୍ମୀୟତା ସହିତ ଦେଖିବାକୁ ସମର୍ଥ ହୁଏ । ଏ ଗଡରୁ ପଳାଇଯାଇ ସେ ଗଡରେ ଥାନଟିଏ ପାଇବାକୁ ମୁଁ ଜୀବନରେ କୌଣସି ବଳ ସାରିବାକୁ କେବେ ହେଲେ ମନ କରିନାହିଁ । ମୋ' ପାହାଚଉଠା ମୋ'ର ଆଖିକୁ ବଦଳାଇ ଦେଇଛି, ନୂତନ ଆଖିରେ ଆବିଷ୍କୃତଗୁଡ଼ିକୁ ଦେଖିବାର କଜ୍ଜ୍ୱଳ ଆଣି ମୋତେ ପିନ୍ଧାଇ ଦେଇଛି । ସେହି କଜ୍ଜ୍ୱଳକୁ ପିନ୍ଧି ମୁଁ ସତେଅବା ଏହି ସଂସାରରେ ମୁକୁଟ ପିନ୍ଧି ବାହାରିଥିବା ପରି ଅନୁଭବ କରୁଛି । ରାଜାର ମୁକୁଟ ନୁହେଁ, ବନ୍ଧୁର ମୁକୁଟ । ବନ୍ଧୁର ମୁକୁଟଟିକୁ ପିନ୍ଧି ପାରିଲେ ସଂସାରର ସବୁ ପାହାଚରେ ଯେ ଖାଲି ବନ୍ଧୁମାନେ ମିଳନ୍ତି, ନିଜ ଜୀବନରେ ମୁଁ ସର୍ବଦା ତାହାହିଁ ଆବିଷ୍କାର କରିଛି ଏବେ ମଧ୍ୟ କରୁଛି ।

୦୮ । ୬ । ୯୧

ଆଖି କିଛି ଦେଖିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁନାହିଁ, ମାତ୍ର ମନ କଲମାନଙ୍କେ ସବୁ ଦିଶି ଦିଶି ଯାଉଛି । ମୂର୍ତ୍ତିଭିତରେ ମର୍ମଟି ଦିଶିଯାଉଛି, ବୃତ୍ତିଗୁଡ଼ିକ ତଳେ ଛପି ରହିଥିବା ପ୍ରବୃତ୍ତିଗୁଡ଼ିକ ଦିଶି ଦିଶି ଯାଉଛି । କାହାକୁ ଉଚ୍ଚ ଓ ଆଉ କାହାକୁ ନିମ୍ନ ବୋଲି କହିବାଲାଗି ମୋ' ଭିତରେ ଆଦୌ କୌଣସି ପ୍ରବୃତ୍ତି ଆଉ ନାହିଁ ବୋଲି ମୋତେ ନିର୍ମଳ ଓ ଅବାରିତ ଭାବରେ ସବୁ ଦିଶିଯାଉଛି । ମଣିଷକୁ ଅନାଇଦେବା ମାତ୍ରକେ ତା'ର ହୃଦୟଯାଏ ଦିଶିଯାଉଛି, କାହା ଦେହରେ ହାତ ମାରିଦେଲା ମାତ୍ରକେ ତା'ର ଅନ୍ତରଯାଏ ସବୁକିଛିକୁ ଛୁଇଁପାରିଲା ପରି ଅନୁଭବ ହେଉଛି । ଏସବୁ ଆଦୌ କୌଣସି କର୍ମିଆର ଫଳ ଆଦୌ ନୁହେଁ, ଏସବୁ ଆତ୍ମୀୟତାର ଫଳ । ସବୁଟି ଭିତରେ ନିଜକୁ ମଧ୍ୟ ଅନୁଭବ କରି ପାରିବାର ଫଳ । ଇଏ ଏକ ଅପୂର୍ବ ଆନନ୍ଦମୟତାର ସ୍ୱାଭାବିକ ଉପଲବ୍ଧି ।

ମୁଁ ଏହି ସ୍ପର୍ଶକୁ କିପରି ବ୍ୟବହାର କରିବି ? ମୁଁ ଯାହାକୁ ସ୍ପର୍ଶ କରିପାରୁଛି, ଯାହାର ଭିତର ଯାଏ ଦେଖିପାରୁଛି, ତାହାର ସତକୁ ସତ କୌଣସି କାମରେ

ଲାଗି ପାରିବାର ଏକ ସତତ ଆଗ୍ରହ ରଖି ହିଁ ମୁଁ ସେମାନଙ୍କର ଋଣକୁ ପରିଶୋଧ କରି ପାରିବି । ସେମାନେ ଯେ ଖୁସୀ ହୋଇ ମୋ' ଲାଗି ସେମାନଙ୍କର ଦ୍ୱାରକୁ ଖୋଲିଦେଇ ପାରୁଛନ୍ତି, ମୋ' ସହିତ ଲାଗିଥିବା ଡୋରଟି ଦ୍ୱାରା ମୋତେ ସେମାନଙ୍କର ଭିତରକୁ ଟାଣିନେଇ ପାରୁଛନ୍ତି , ସେହି ଅପୂର୍ବ ଭାଗ୍ୟର ଋଣକୁ । ମୁଁ ସେମାନଙ୍କର କାମରେ ଲାଗିବି । ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ ମୋତେ ବଡାଇ କରିବିନାହିଁ, ସେମାନଙ୍କର କାମରେ ଲାଗିବି । କାମରେ ଲାଗି ଧନ୍ୟ ହେବି । ତାହାଦ୍ୱାରା, ଅର୍ଥାତ୍ କାମରେ ଲାଗିବାଦ୍ୱାରା ହିଁ ମୋ'ର ଯାବତୀୟ ଅର୍ଜନକୁ ସାର୍ଥକ କରିବି । ଅର୍ଜନଗୁଡ଼ିକ ସଂସାରର କାମରେ ନଲାଗି ପାରୁଥିଲେ କିପରି ସେହି ଅର୍ଜନର ଅଧିକାରୀ ହୋଇଥିବା ମଣିଷମାନେ କ୍ରମଶଃ ଖଣ୍ଡିତ ହୋଇ ଯାଆନ୍ତି, ମୁଁ ସେକଥା ମୋ' ଚାରିପଟକୁ ଅନାଇ କେତେ କେତେ ଅବସରରେ ଦେଖିବାକୁ ପାଇଛି । ଆପଣାର ଅର୍ଜନକୁ କେବଳ ଆପଣାକୁ ହିଁ ପୃଥୁଳ କରି-ବାର ମତଲବରେ ଲଗାଇବାର ଦୁର୍ବୁଦ୍ଧି କରି କେତେ ମଣିଷ କିପରି ସ୍ଥୂଳ ଏବଂ ଆତ୍ମକୁଣ୍ଠିତ ହୋଇ ବସିଛନ୍ତି, ମୁଁ ସେ କଥା ମଧ୍ୟ କେତେ କେତେ ଦେଖିଛି । ମୁଁ ସେପରି ହେବିନାହିଁ । ମୁଁ କାମରେ ଲାଗିବି । ସଂସାରର କାମରେ ଲାଗିବା-ଦ୍ୱାରା ଭଗବାନଙ୍କର କାମରେ ଲାଗିବି । ଏବଂ ତାହାହିଁ ମୋ' ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟର ଅସଲ କାରଣ ହୋଇ ରହିଥିବ ।

୨୧ । ୨ । ୯୧

ଆପଣା ଚେତନାର ପାହାଚ ଏବଂ ଥାକଗୁଡ଼ିକୁ ଅଧିକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟଭାବେ ମନେ ରଖିବାକୁ ଶ୍ରଦ୍ଧାରେ ବାଟ ଚାଲୁଥିବା ମଣିଷ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଦିନକୁ ଠିକ କରି ରଖିଥାଏ । ସିଏ କାହାକୁ ଏକ ଜନ୍ମଦିବସ ବୋଲି କହେ ଏବଂ ଆଉ କାହାକୁ ଏକ ପବିତ୍ର ପ୍ରସ୍ଥାଣ—ଦିବସ ବୋଲି ମଧ୍ୟ କହିଥାଏ । ମୁଁ ଭାବେ, ଚେତନା ଏବଂ ପ୍ରେରଣାରେ ପ୍ରସ୍ଥାଣ ବୋଲି କୌଣସି ଘଟଣା ହିଁ ଘଟେନାହିଁ । ତେଣୁ, ତଥାକଥିତ ଜନ୍ମଦିବସ ହେଉ ଅଥବା ତଥାକଥିତ ପ୍ରସ୍ଥାଣ,—ଦିବସ ଯାହା ହେଉ ପଛକେ, ଦୁଇଟିରୁ ସେଇ ଗୋଟିଏ ପ୍ରେରଣା ହିଁ ମିଳୁଥାଏ ।

ଏହି ପ୍ରେରଣା ହେଉଛି ଧର୍ମତଃ ବାଟ ଚାଲିବାର ପ୍ରେରଣା । ବାଟଟିଏ ଚାଲିବାଲାଗି ଆପଣାକୁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଯୋଗ୍ୟ କରି ନେଉଥିବାର ପ୍ରେରଣା । ଆପଣାକୁ ଯୋଗ୍ୟ କରି ନେଉଥିବା, ଅର୍ଥାତ୍ ଆପଣାକୁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଉନ୍ମୋ-ଚିତ କରି ପାରୁଥିବା । ଏହି ଉନ୍ମୋଚିତ କରି ପାରୁଥିବାର ଉନ୍ନିଦ୍ର ଯାତ୍ରାରେ କ୍ରମେ ସାରା ଜୀବନଟା ହିଁ ସତେଅବା ଗୋଟିଏ ପଥ ପରି ଦେଖାଯାଏ । ଏହି ସଂସାରରେ ସମସ୍ତେ ସହଯାତ୍ରୀ ସମଧର୍ମୀ ବୋଲି ମନେ ହୁଅନ୍ତି । ତା'ପରେ

ଆଉ ମୋତେ ଡ଼ର ମାଡ଼େନାହିଁ । ନିଜ ଭିତରେ ସୃଷ୍ଟିଗୁଡ଼ାକ ବି ଜନନୀ ପରି ମନେ ହୁଅନ୍ତି । ଏକୁଟିଆ ହୋଇ ବାଟ ଚାଲିବାର ସକଳ Compulsion ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ଦୂରୀଭୂତ ହୋଇଯାଏ । ତା'ପରେ ସମ୍ଭବତଃ ଯାଚି-ବାର ମଧ୍ୟ ଆଉ କିଛିହେଲେ ରହେନାହିଁ । କାହା ସାଙ୍ଗରେ ଲଢ଼ିବାକୁ ବି କିଛି ରହେନାହିଁ । ସଂଗ୍ରାମ ଶ୍ରଦ୍ଧାରେ ପରିଣତ ହୁଏ । ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେବାର ଯେଉଁ ଶ୍ରଦ୍ଧା, ତାହାହିଁ ଜୀବନରେ ଯାବତୀୟ ସମ୍ବନ୍ଧ ଏବଂ ସଂଗ୍ରାମର ମୂଳ ବିଧି ହୋଇ ରହେ । ଏବଂ, ଏସବୁ ଏଭଳି ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ଘଟେ ଯେ, ଅନେକ ପଥ ଭିତରୁ ଗୋଟିଏ ପଥକୁ ଖାସ୍ ନିଜର ପଥ ବୋଲି ବାଛିନେବାର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଆଦୌ କୌଣସି ଉପଚାର ମଧ୍ୟ ରହେନାହିଁ । କାରଣ, ଚାଲିବା ବାହ୍ୟସ୍ତରେ କୌଣସି କୁଣ୍ଠା ଯେତେବେଳେ ନଥାଏ, ସେତେବେଳେ ପାଦ ପଡ଼ିବା ମାତ୍ରକେ ପଥ ତିଆରି ହୋଇ ଯାଉଥାଏ । ଏହି ପଥଟିକୁ ମୋ' ପଥ ବୋଲି କହିବାକୁ ଜିଭ ଲେଉଟେନାହିଁ । ଜନନୀକୁ ବିଶ୍ୱଜନନୀ ବୋଲି ସ୍ୱୀକାର କରି ନେବା ମାତ୍ରକେ ଯାବତୀୟ ପଥ ହିଁ ବିଶ୍ୱପଥ ରୂପେ ଉପଲବ୍ଧ ହୁଏ । ଆପଣାର ଭାଗ୍ୟଟାକୁ ମଧ୍ୟ ବିଶ୍ୱର ଭାଗ୍ୟଠାରୁ ଅଲଗା କରି ଦେଖିବାର ସକଳ ଧୃଷ୍ଟତା ଦୂର ହୋଇଯାଏ ।

୨୫ । ୨ । ୯୧

ଯୁଦ୍ଧ ଉପରେ ଯେ ଏ ସମସ୍ତଙ୍କର କେତେ ଅହମିକାପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଶ୍ୱାସ ରହିଛି, ଏଥର ଉପସାଗରୀୟ ଯୁଦ୍ଧ ତାହା ପ୍ରମାଣ କରି ଦେଉଛି । ପୃଥିବୀରେ ଶାନ୍ତିର ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବାଲାଗି ନୁହେଁ, ଆମେ ଯେକୌଣସି ପ୍ରକାରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା, ସମ୍ପନ୍ନତା ଓ କ୍ଷମତା ଭିତରେ ରହିବାକୁ ହିଁ ଏମାନେ ଆପଣାର ସର୍ବାଧିକ ବୁଦ୍ଧି ଓ ଅର୍ଥକୁ ବ୍ୟୟ କରି ଆସିଛନ୍ତି । ନିଜର ଏହି ପ୍ରତିଷ୍ଠା, ସମ୍ପନ୍ନତା ଓ କ୍ଷମତା ଭିତରେ ରହିବାକୁ ହିଁ ସେମାନେ ଶାନ୍ତିରେ ରହିବା ବୋଲି ବୁଝୁଛନ୍ତି । ଏବଂ, ବିଶ୍ୱଶାନ୍ତି କହିଲେ ମଧ୍ୟ ମୂଳତଃ ତାହାହିଁ ବୁଝୁଛନ୍ତି ।

ଜାତୀୟତାବାଦୀ ଯାବତୀୟ ବିଚାରର ପରାଜୟ ପ୍ରଧାନତଃ ଏହିଠାରେ । ପୃଥ୍ୱୀଗତ ମୂଲ୍ୟର ଯାବତୀୟ ବୋଧକୁ ନିଜର ତଥାକଥିତ ଦେଶଟିର ଚତୁଃସୀମା ଭିତରେ କିଳି ରଖିବା ଓ ଆପଣାକୁ ତାହାର ମାଧ୍ୟମରେ ପୃଥିବୀରେ ଏତେ ନା ଏତେ ବଡ଼ ବୋଲି ଭଣ୍ଡିମ ବଜାଇବା,—ଏହାଦ୍ୱାରା ପୃଥିବୀଯାକ ଜଣେ ଜଣେ ମଣିଷ ହିସାବରେ ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କର ମାନ କ୍ଷୁଣ୍ଣ ହେବାରେ ଲାଗିଛି । ସେଇଥିଲାଗି ପୃଥିବୀରେ ହୁ' ହୁ' ହୋଇ ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପୃଥିବୀର ମଣିଷମାନେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟହୀନ ହୋଇ ରହୁଛନ୍ତି । ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟତାର ଜାକଜମକ

ଭିତରେ ବିଦ୍ୟା ବନ୍ଦୀ ପଡ଼ି ରହିଯାଉଛି । ତେଣୁ ଆମର ସମ୍ବନ୍ଧଗତ ଜୀବନରେ ଅସଲ ଆତ୍ମୀୟତା ଗୁଡ଼ିକର ଉନ୍ମୋଚନ ଆଉ ସମ୍ଭବ ହୋଇ ପାରୁନାହିଁ । ପୃଥିବୀରେ ମଣିଷଲାଗି ସବୁ ଅଛି, ତଥାପି ମଣିଷ ଜୀବନର ସ୍ୱାଭାବିକ ନମନୀୟତାଟି ପୃଥିବୀରେ ଦୁଷ୍ପ୍ରାପ୍ୟ ହୋଇ ରହିଛି । ଆଦର୍ଶବୋଧ ବଢ଼ିଲେ ମଣିଷ ଅଧିକ କୋମଳ ହୁଅନ୍ତା, ଅଧିକ ନମନୀୟ ହୁଅନ୍ତା,—ଆପଣାକୁ ସମର୍ପିତ କରି ରଖିବା ହିଁ ତାହାର ସର୍ବପ୍ରଧାନ ଧ୍ୟେୟ ହୋଇ ରହନ୍ତା । ଆଦର୍ଶମାନଙ୍କୁ ଗିଳି ଆଦର୍ଶ-ବାଦମାନେ କ୍ରୂର ହେବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିବାର ପରଠାରୁ ପୃଥିବୀର ଅନୁରାଗ ଓ ତେଣୁ ଅସଲ ତାକତଗୁଡ଼ିକ ସତେଯେପରି ମଣିଷକୁ ଅତିରିକ୍ତ ଭାବରେ ବର୍ବର ଓ ଉଦାସୀନ ହୋଇ ରହିବାରେ ହିଁ କାମରେ ଲାଗୁଛନ୍ତି । ଅସଲ ଆସ୍ପୃହାମାନେ ଲାଜରା ହୋଇ ଲୁଚି ରହିଛନ୍ତି । ମନୁଷ୍ୟର ପୁରୁଣା ଆଦିମତାଗୁଡ଼ାକ ଆଧୁନିକତାର ସାଜ୍ସଜ୍ଜା ପିନ୍ଧି ପୃଥିବୀରେ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ତୋଡ଼ ଦେଖାଇବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ଏହି ବର୍ତ୍ତମାନର ଯୁଦ୍ଧଟିକୁ ଲଢ଼ୁଥିବା ଉଭୟ ପକ୍ଷରେ ସେହି ତୋଡ଼ ଓ ଅହମିକା-ମାନେ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ପରାକ୍ରମୀ ହେବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି ।

୨୬ । ୨ । ୯୧

ଇସ୍ରାଏଲ୍‌ରେ ମୋ' କୋଠରୀଟିରେ ବସି ବଡ଼ିସକାଳୁ ମୁଁ ଏହି ଖାତାରେ ପ୍ରତ୍ୟହ ମୋ'ର ଦିନଲିପି ଲେଖୁଥିଲି । ସକାଳ ସାତଟା ବେଳର କଅଁଳ ଖରା ବାହାରେ ପଡ଼ି ଆସୁଥିଲା । ଚାରିଆଡ଼ କେଡ଼େ ନୀରବ ରହିଥିଲା । ମରୁଭୂମି ଭିତରେ ରହିଥିବା ଆମ ସାନ ବସତିଟିରେ ଜୀବନର କୋଳାହଳ ଲାଗିଯିବାକୁ ତଥାପି ଅନେକ ବେଳ ବାକୀ ରହିଥିଲା । ମୁଁ ସେଇଠି ରହି ଭାରତ-ବର୍ଷକୁ ଅନୁଭବ କରି ପାରୁଥିଲି । ଏପରି ଏକ ଭାରତବର୍ଷ, ଯାହାକୁ କି ମୁଁ ମୋ' ନିଜର ଭୂମି ବୋଲି କହି ପାରିବି, ଯେଉଁଠି ମୁଁ ଆପଣାକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ନିବେଦିତ କରିଦେଇ ପାରିବି । ଯେଉଁଠି ମଣିଷକୁ ଭକ୍ତି କରି ମୁଁ ଭଗବାନଙ୍କର ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖି ପାରିବି, ମଣିଷକୁ ଯଥାସମ୍ଭବ ଅଧିକ ପୂର୍ଣ୍ଣଭାବରେ ଅନୁଭବ କରି ମୁଁ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଅନୁଭବ କରିପାରିବି, ଧନ୍ୟ ହୋଇ ପାରିବି ।

ଭାରତବର୍ଷରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିବାର କ୍ରମେ ଦୁଇସପ୍ତାହ ଅତିକ୍ରାନ୍ତ ହୋଇ-ଯିବା ପରେ ଏବେ ପଛକୁ ଅନାଇ ଇସ୍ରାଏଲ୍ ଦେଶଟି ବାରବାର ମନେ ପଡ଼ୁଛି । ନିଜ ଦେଶଟିକୁ ସତ ସତ ଆପଣାର ବୋଲି ଚିହ୍ନିନେଇ ପାରିଲେ ପୃଥିବୀରେ ଦେଖିବାର ସୁଯୋଗ ମିଳୁଥିବା ସବୁ ଦେଶ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆପଣାର ବୋଲି ମନେ ହୁଅନ୍ତି । ଏବଂ, ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ, ବୃହତ୍ତର ପୃଥିବୀଟି ସହିତ ପରିଚୟ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ହୋଇ ଆସୁଥିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ତଥାକଥିତ ନିଜ ଦେଶଟିକୁ

ମଧ୍ୟ କେଉଁ ସଲକ୍ଷ ଓ ସମଗ୍ର ଭାବରେ ଚହ୍ନିବାର ସୁଯୋଗ ମିଳିଯାଏ ! ସେତେ-ବେଳେ ଭାରତବର୍ଷ ସହିତ ଇସ୍ରାଏଲ୍‌ର ତୁଳନା କରିବାକୁ ମନ ହୁଏନାହିଁ । ସେହି ଦେଶରେ ଦେଖି ଆସିଥିବା ପ୍ରୟୋଗ ତଥା ପ୍ରୟାସଗୁଡ଼ିକୁ ଏଠି ନିଜ ଦେଶ ଯାଏ ପ୍ରସାରିତ କରି ଆଣିବାକୁ ହିଁ ମନ ହୁଏ । ପୃଥିବୀଯାକ ସତେଅବା ଏକ ସମଗ୍ର ଆହ୍ୱାନ ପରି ଲାଗେ । ସେହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସେଦେଶର ମଣିଷ ଏବଂ ଏ ଦେଶର ମଣିଷ ଉଭୟଙ୍କୁ ପରସ୍ପରର ସହଭାଗୀ ଏବଂ ସହଯାତ୍ରୀ ପରି ଅନୁଭବ ହୁଏ । ଯାବତୀୟ ଜାତୀୟତାବାଦର ବାଡ଼ ଡେଇଁ ହୋଇଯାଏ । ଯାହା ମୋ' ଦେଶରେ ଅଛି, ତାହା ସେ ଦେଶରେ ନାହିଁ ବୋଲି କହି କୌଣସି ଗର୍ବ ଅନୁଭବ କରିବାଲାଗି ସେତେବେଳେ ମୋଟେ ଇଚ୍ଛା ହୁଏନାହିଁ । ଯାହା ସେଠାରେ ସମ୍ଭବ ହୋଇଛି, ତାହା ଏଠାରେ ସମ୍ଭବ ହୋ ଇ ପାରିବ ବୋ଼ଲି ଏକ ବିଶ୍ୱାସ ମଧ୍ୟ ବଳବତ୍ତର ହୁଏ । ଆପଣାକୁ ସେଠି ସେଘରେ ମଧ୍ୟ ଜଣେ ସନ୍ତାନ ପରି ମନେହୁଏ । ପାଚେଷ୍ଟ ଉଠିସିବାର ଏହି ଉପଲବ୍ଧିଟି ଜୀବନକୁ ଅଧିକ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ କରେ ।

୨୭ । ୨ । ୯୧

ଯୁଦ୍ଧ ସରି ଆସିଲା । ଦୁଇପକ୍ଷ ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟାଏ ପକ୍ଷ ଆପଣାର ସୈନ୍ୟ ଅପସାରଣ କରିନେବାର ଘୋଷଣା କଲେ ଅର୍ଥାତ୍ ହାରିଗଲେ ବୋଲି ସ୍ୱୀକାର କଲେ । ମାତ୍ର ତଥାପି ସତ ଜିତିଲା ବୋଲି କଦାପି କହି ହେବନାହିଁ । ଅନ୍ୟପକ୍ଷ ହିଁ ଜୟଲାଭ କଲା । ଅର୍ଥାତ୍, ଯେଉଁ ପକ୍ଷ ହାତରେ ଅଧିକ ଭୟଙ୍କର ଏବଂ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ଅସ୍ତ୍ରମାନ ରହିଥିଲା, ସେହି ପକ୍ଷର ଜିତାପଟ ହେଲା । ଜିତିଥିବା ପଟଟା ବର୍ତ୍ତମାନ କେତେ ମଣ୍ଡନରେ ସେହିମାନଙ୍କର ପକ୍ଷରେ ସତ୍ୟ ଅନ୍ୟାୟ ରହିଥିବାରୁ ହିଁ ସେମାନଙ୍କର ଜିତାପଟ ହେଲା ଓ ଅସତ୍ୟ ଏବଂ ଅନ୍ୟାୟର ପଟଟା ପରାଜୟ ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେଲା ବୋଲି କହିବୁଲିବେ !

ସଭ୍ୟ ମଣିଷର ସବୁ କଳ ହାର ମାନିଲେ ତା'ର ଆଦିମତମ ବଳ ଓ କୌଶଳଗୁଡ଼ିକ ହିଁ ପ୍ରକୃତରେ କାମ ଦିଏ,—ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କ ଭିତରେ, ବା ଅନ୍ତତଃ ମନୁଷ୍ୟକୁ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟତାର ଅଗଳି ଭିତରେ ପୂରାଇ ଶାସନ କରୁଥିବା ନେତାମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଏହି ବିଶ୍ୱାସଟି ଏବେ ମଧ୍ୟ ସୁଦୃଢ଼ପ୍ରତିଷ୍ଠ ହୋଇ ରହିଛି ବୋଲି ଆମ ପୃଥିବୀରେ ଚମତ୍କାର ଉତ୍ସାହଗୋଳ ସହିତ ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର ବଢ଼ାଇବାରେ ହିଁ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ପଇସା ଖରଚ ହେଉଛି । ଆପଣାର ବୁଦ୍ଧି ଏବଂ ବିବେକକୁ ଅନୁରୂପ ଭାବରେ ମଣ କରି ରଖିନଥିଲେ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଏହା କରିବା କଦାପି ସମ୍ଭବ ହେଉନଥାନ୍ତା । ଗୃହକଳିଟା ଦିନ ଭିତରେ ଲୁଚି ଲଢୁଥିବା ଉଭୟ ପକ୍ଷ ପରସ୍ପର ଉପରେ କେତେ ବିଷର ଉଦ୍‌ଗାର କଲେ, ଏହିପରି କରି ଆପଣାକୁ

ମଧ୍ୟ ସେମାନେ କେତେପ୍ରକାରେ ଦୂଷିତ କରି ରଖିଲେ;—ଏବଂ, ଏତେ ଏତେ ଅର୍ଥ ବ୍ୟୟ କରି ସେମାନେ ବଳ ବୋଲି ଯାହାକୁ ଜମା କରି ରଖିଥିଲେ, ସେଗୁଡ଼ାକ ମଧ୍ୟ ସଡ଼ିଥିବା ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ଭସ୍ମରେ ପରିଣତ ହୋଇଗଲା । ଅନିଷ୍ଟ ଭିଆଇବାର ଏହି **death instinct** ଆଉ କେତେଦିନ ଯାଏ ଆମ ରାଜନୀତିର ଦରବାରମାନଙ୍କରେ ସର୍ବାଧିକାରୀ ହୋଇ ବସିଥିବ ? ସଭ୍ୟତା ଓ ସଂସ୍କୃତିକୁ ଉପରି ଖୋଳ ପରି ବ୍ୟବହାର କରି ଆମ ପୃଥିବୀର ବର୍ବର ସାମନ୍ତମାନେ ଆମକୁ ଆଉ କେତେଦିନ ଯାଏ ଜୀବନଦ୍ରୋହୀ ନାନା ଆଦିମତା ଭିତରେ ମୁହଁ ମଡ଼ାଇ ରଖିଥିବେ ? ଆମେ ମଣିଷମାନେ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କର ବୋଲଗୁଡ଼ାକର ଫାନ୍ଦରେ ପଡ଼ି କେତେଦିନ ଅସମର୍ଥ ହୋଇ ବସି ରହିଥିବା ? ଆପଣା ଆଦିମତାଗୁଡ଼ାକର ଆହୁରି ତଳକୁ ଯାଇ ନହିଁତ ଅସଲ ସତ୍ୟ ଓ ଅସଲ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳତାଗୁଡ଼ିକୁ ସ୍ୱୀକାର କଲେ ଯାଇ ତାହା ସମ୍ଭବ ହେବ ।

୨୮ । ୨ । ୯୧

ସଙ୍ଗୀତ କୁଆଡ଼େ ଏପରି ଗୋଟିଏ ଦୁନିଆ, ଯାହାଭିତରେ ପଶିଗଲା ମାତ୍ରକେ ମଣିଷ ସବୁ ଭୁଲିଯାଏ । ସଙ୍ଗୀତ ଗାନ କରି ମଣିଷ କୁଆଡ଼େ ଭୁଲେ, ଭୁଲାଏ । ଆଦୌ କୌଣସି ଇଚ୍ଛା ନଥାଇ ମଧ୍ୟ ଇଚ୍ଛାମାନଙ୍କର ପୂରଣ ହୋଇ ଯାଉଥିବାର ଏକ ଅଦ୍ଭୁତ ଆବେଶ ଆଣି ଦେଇଯାଏ । ଲୋକାପବାଦ ଅନୁସାରେ ପୃଥିବୀରେ ଅଧିକାଂଶ ମନୁଷ୍ୟ କୁଆଡ଼େ ସେଇଥିଲାଗି ସଙ୍ଗୀତକୁ ଏତେ ଭଲ ପାଆନ୍ତି । ଗାଆନ୍ତି, ନାଚନ୍ତି, ବାଦ୍ୟ ବଜାନ୍ତି, ଦୋହଲି ଯାଆନ୍ତି, ଭୁଲି ଯାଆନ୍ତି ।

ସଙ୍ଗୀତ ଗାଉଥିଲା ବେଳେ ମୁଁ ଭୁଲି ଯାଏନାହିଁ, ମୁଁ ଉଦ୍ବେଳିତ ହୋଇଯାଏ । କାହାକୁ ଭୁଲାଇବାର କୌଣସି ଫିସାଦ କରେନାହିଁ, ଉଦ୍ବେଳିତ କରାଇ ଆଣିବାର ଏକ ଛନ୍ଦଯୁକ୍ତ ପ୍ରୟାସ ହିଁ କରିଥାଏ । ସଙ୍ଗୀତ ଗାଉଥିବା ବେଳେ ଅନେକ ଅନେକ ମଣିଷ ଅତି ପାଖରେ ଆସି ବସି ଯାଉଥିବା ପରି ମନେ ହୁଅନ୍ତି, ମୁଁ ବି କେତେ କେତେ ମଣିଷଙ୍କ ପାଖରେ ଯାଇ ବସି ଯାଉଥିବା ପରି ଅନୁଭବ କରେ । ଏକାଠି ବାଟ ଚାଲୁଥିବା ପରି ଅନୁଭବ କରେ । ଉଦ୍ବେଳନ, ଯେକୌଣସି ସୁସ୍ଥ ଉଦ୍ବେଳନ ଏଠୁ ସେଠାକୁ ମୋଟେ ଭୁଲାଇ ନିଏନାହିଁ । ଭୁଲିଯିବା ଭିତରେ ସତତ ଏକ ଭୀରୁତା ରହିଥାଏ, ଏକ ଉଦାସୀନତା ମଧ୍ୟ ହୁଏତ ରହିଥାଏ । ସେଠାରେ ଦରବଗୁଡ଼ିକୁ ଶ୍ରଦ୍ଧା କରିବେ ବୋଲି ଅନେକ ସମୟରେ ଅନେକ ବ୍ୟକ୍ତି ଏଠାରୁ ଉଦାସ ହୋଇ ଚାଲିଯିବାର ଉଦ୍ୟମ କରନ୍ତି ଓ ସଙ୍ଗୀତକୁ ସେଥିଲାଗି ପ୍ରାୟ ଏକ ଅଫିମ ପରି ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି । ଅଣନିଃଶ୍ୱାସୀ ଜୀବନ

ମଧ୍ୟରୁ ବାହାରିଯାଇ ପଡ଼ିଏ ନିଃଶ୍ୱାସ ମାରିପାରିବେ ବୋଲି ସେମାନେ ଗୀତ ଗାଆନ୍ତି, ଗୀତ ଶୁଣାନ୍ତି । ମୋ'ର ସଙ୍ଗୀତ ଗାଇବା ମୋତେ ନିଖିଳ ଭୁବନ ସହିତ ଯୁକ୍ତ କରିଆଣେ,—ମୋ' ନିଖିଳ ଭୁବନର ସଙ୍ଗୀତ ଆଦୌ କୌଣସି ଦୂରସ୍ଥ ବିଶ୍ବର-ଆକାଶ ଭିତରେ ନଥାଏ, ତାହା ଏହି ଭୁବନରେ ହିଁ ରହିଥାଏ । ମୋ' ମୁହୂର୍ତ୍ତାତୀତ ମୁହୂର୍ତ୍ତିଗୁଡ଼ିକ ଭିତରେ ରହିଥାଏ । ସଙ୍ଗୀତ ମୋତେ ଏହି ସମଗ୍ର ଭୁବନଟିର ଅଧିକାର ଆଣି ଦେଇଯାଏ, ସମର୍ପଣ ଲାଗି ସାହସ ଦେଇ-ଯାଏ,—ବନ୍ଧୁଲାଭର ଅନୁଭୂତି ଦେଇଯାଏ । ସେହି ଅନୁଭୂତିକୁ ହିଁ ମୁଁ ଉନ୍ମୋଳନ ବୋଲି କହିବି, ସମ୍ପ୍ରସାରଣ ବୋଲି କହିବି । ଡୋରି ବାନ୍ଧି ମୁକ୍ତ ହେବାର ମୋ' ସଙ୍ଗୀତ ମୋତେ ଚିରଦିନ ସହାୟତା କରି ଆସିଛି ।

୧ । ୩ । ୯୧

କାଲି 'ଯୋଗ-ସମନ୍ୱୟ'ର ଆଲୋଚନାରେ I-ness ଓ My-nessର କଥା ପଡ଼ିଥିଲା । ତ୍ୟାଗର ପ୍ରକରଣରେ ଶ୍ରୀ ଅରବିନ୍ଦ ଏହି ଦୁଇଟି କଥାର ଆଲୋଚନା କରିଛନ୍ତି । ଆମେ ଯେଉଁମାନେ ନୂତନର ପକ୍ଷରେ ରହି ସଂଗ୍ରାମ କରିବାକୁ ଏକଜୁଟ ହୋଇଛେ, I-ness ଓ My-nessକୁ ଆମେ ସମସ୍ତଙ୍କ ଭିତରୁ ଦୂର କରିନେବା ଲାଗି ପରସ୍ପର ଭିତରେ ଆଦୌ କୌଣସି ଅବସର ନାହିଁ ।

ମାତ୍ର, ସେ କଥା କେତେ କମ୍ ହେଉଛି । ଆମ ନିଜନିଜର I-ness ଓ My-ness ଗୁଡ଼ାକୁ ଯୋଡ଼ାଇ ରଖିବାକୁ ହିଁ ଆମେ ପରସ୍ପର ସହିତ କଳହ କରିବାରେ ଲାଗିଛୁ । ମୁଁ ତାକୁ ଠେଲୁଛି ତ ସିଏ ମତେ ଠେଲୁଛି । ବେଳେ ବେଳେ ମୁଁ ଭାବେ, ଏହି ସଂସାରରେ କ'ଣ ଆମ ଦୁହିଁଙ୍କ ଲାଗି ସତକୁ ସତ ଯଥେଷ୍ଟ ଜାଗା ନାହିଁ ? କିମ୍ବା, ସଂସାର କହିଲେ ମୁଁ କେବଳ ମତେ ହିଁ ଦେଖୁଛି ବୋଲି ମୋତେ ସଂସାରରେ ଆଉ କାହାଲାଗି କୌଣସି ଜାଗା ନଥିବା ଭଳି ମୋତେ ପ୍ରତୀତ ହେବାରେ ଲାଗିଛି ? ଅରେ ସେହି ସଂସାରଭିତରେ ପ୍ରବେଶ କରି ପାରିଲେ, ସଂସାର ଭିତରେ ତାଙ୍କର ଚରଣକୁ ସ୍ପର୍ଶ କରି ପାରିଲେ ଏବଂ ତାହାରିଦ୍ୱାରା ହିଁ ତାଙ୍କର ଭଜନ ହୋଇ ପାରୁଥିଲେ ଆମେ ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟରେ କେଡ଼େ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ସେହି ଭଗବାନଙ୍କୁ ହିଁ ଆବିଷ୍କାର କରି ପାରନ୍ତେ ଏବଂ ଏଠାରେ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ କେଡ଼େ ସହଜରେ ଜାଗା ହୋଇଯାଆନ୍ତା ! ହଁ, ସମସ୍ତଙ୍କ ଲାଗି ଜାଗା ହୋଇ ଆହୁରି ଜାଗା ବଳନ୍ତା । ପୃଥିବୀରେ ସବୁ ଗୁରୁ ଯଦି ମଣିଷ-ମାନଙ୍କୁ ଏହି ପାଠଟିକୁ ଶିଖାଇ ପାରୁଥାନ୍ତେ, କେବଳ ଏହି ପାଠଟିକୁ ପଢ଼ାଇ ଦେଇ ତା'ପରେ ବାଟ ଛାଡ଼ିଦେଇ ପାରୁଥାନ୍ତେ, ତେବେ ଧର୍ମ୍ମ ଦାୟିତ୍ୱ

ଡହସିଲ୍‌ଗୁଡ଼ାକୁ ଜାକଜମକ କରି ଦେଖାଇବା ଲାଗି ସମ୍ଭବତଃ ଆଉ ଆଦୌ କୌଣସି ଅବକାଶ ରହୁନାହିଁ । ଏଠି ଯାବତୀୟ କଳହ ଏକାବେଳେକେ ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାରର ହୋଇଯାଆନ୍ତା । କଳହ କରୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଆମେ ଆଉ ପରସ୍ପର ଠାରୁ କଦାପି ଅଲଗା ହୋଇ ଯାଆନ୍ତୁନାହିଁ । ଗୋଟିଏ ଘରେ ହିଁ ଆମେ ପରସ୍ପରକୁ ଦେଖି ପାରୁଥାନ୍ତୁ ଓ ତାହାର ଦ୍ୱାରା ହିଁ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଖୁସି ହେଉଥାନ୍ତୁ ।

୬ । ୩ । ୯୧

ଏହି I-ness ଟା ସହିତ ତଥାକଥିତ we-nessଟା ମଧ୍ୟ କେଡ଼େ obstinately ଗୁରାଇ ଭୁରାଇ ହୋଇ ରହିଛି ! ଖୁବ୍ ସମ୍ଭବ ଆମର ଆଦମ-ତମ I-ness ଗୁଡ଼ାକ ମୁହଁ ଲୁଚାଇ ତଥାପି ପ୍ରତାପ ବିସ୍ତାର କରି ରହିବାଲାଗି ଆଧୁନିକ କାଳରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ବୁଦ୍ଧିସମ୍ପନ୍ନ ଭାବରେ we-nessର ବହୁବିଧ ପ୍ରକାରରେ ଆପଣାକୁ ପରିଣତ କରି ରଖିଛି, ଏହି ପୃଥିବୀର ବାଟ ଓଗାଳି ରଖିଛି । ପ୍ରଥମେ କେବଳ ଜାତୀୟତା ହିଁ ଏହି ପ୍ରତାପ ଦେଖାଇବା ଲାଗି ଆମ ସାଧାରଣ ଜୀବନରେ ଆସି ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିଲା । ଏବେ ନାନାବିଧ ସ୍ଥାନୀୟତା ନାନା ଜାକଜମକଆ ଆଦର୍ଶକୁ ମୁଦ୍ରିକା କରି ପିନ୍ଧି ଆମ ଜୀବନକୁ ପ୍ରାୟ ଗୋଟା-ସୁଦ୍ଧା ମାଡ଼ି ବସିବାଲାଗି କେତେ ଚକ୍ରାନ୍ତ କରିବାରେ ଲାଗିଛି ।

ବର୍ତ୍ତମାନ ଯୁଗର ନାନା ସାମ୍ପ୍ରଦାୟିକତା, ଧାର୍ମିକତା ଓ କାନ୍ଥଦିଆ ଯାବତୀୟ ଉଗ୍ର ଓ ଅଖୁଗ୍ର ଭାବୁକକୁ ଆମେ ସେହିସବୁ ମୁଦ୍ରିକାଦର୍ଶ ବୋଲି କହି ପାରିବା । ଏମାନେ ସମସ୍ତେ ସତେଅବା କେବଳ ଆପଣାକୁ ହିଁ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କରି ରଖିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଛନ୍ତି । ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀ ବିଲୁପ୍ତ ହୋଇଯିବ ପଛକେ, ମାତ୍ର ଆମେ ଅବଶ୍ୟ ରହିଥିବା ଓ ଆମର ପ୍ରିୟ ଖଣ୍ଡ ସତ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ପୃଥିବୀରେ ଏକମାତ୍ର ସତ୍ୟରୂପେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇ ରହିଥିବେ, ସେମାନେ ସତେଅବା ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଗର୍ଜନ କରି ଏହିଭଳି କିଛି କହିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛନ୍ତି । ଜୀବନ ଓ ଜଗତ ବିଷୟରେ ଅସଲ ଆସକ୍ତିଗୁଡ଼ିକ ରହିଥିଲେ ଜଣେ ମଣିଷ ଆଦୌ କୌଣସି ଖଣ୍ଡସତ୍ୟର ଉଗ୍ର ବେଢ଼ ଭିତରେ ରହିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରିବନାହିଁ । ସିଏ ଏକ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସତ୍ୟୋପଲବ୍‌ଧିର ମାର୍ଗକୁ ନିଜର ମାର୍ଗ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରି ନେଇଥିବ । ଏବଂ, ଏହି ଅନୁରାଗମୂଳ ପ୍ରକ୍ରିୟାଟି ଦ୍ୱାରା ସିଏ ପୂର୍ଣ୍ଣରୁ ପୂର୍ଣ୍ଣତର ହେବାରେ ଲାଗିଥିବ । ଅସଲ ଆସକ୍ତିଟି ମଣିଷକୁ ଯାବତୀୟ I-ness ଓ My-nessରୁ ମୁକ୍ତ କରି ରଖିବାରେ ସର୍ବଦା ସାହାଯ୍ୟ କରେ । ଆପଣାଠାରୁ ବୃହତ୍ତର ଆହୁରି ଏକ ସମ୍ପଦ ପାଖରେ ମଣିଷକୁ ସମର୍ପିତ କରି ରଖିଥାଏ ।

ତେଣୁ, ବୀଜମାନେ ସତତ ଉଠିଯିବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି । ସଂପ୍ରସାରିତ ହେବାର ସାବଲୀଳ ପର୍ବଟି ଅବଚ୍ଛିନ୍ନ ହୋଇ ରହିଥାଏ । ସମ୍ପ୍ରସାରଣରୁ ହିଁ ମୁକ୍ତି ମିଳେ । ଏହି ଭୂମିର ମୋକ୍ଷ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଭୂମିର ବନ୍ଧନସ୍ପର୍ଶ ଲାଗି ବାଟ କାଢ଼ିଦେବାରେ ଲାଗିଥାଏ ।

୩ । ୩ । ୯୧

ମନ୍ତ୍ରୀ କାଲି ନଗ୍ରେଲ! କଥାବାର୍ତ୍ତା ସମୟରେ ସତେଅବା ଭାରି ହାଲୁକା ହୋଇଯାଇ କହିଲେ ଯେ, ଟିକିଏ ବିପ୍ଲବ କରିବାକୁ ହିଁ ପଡ଼ିବ । ପ୍ରଥମେ ଆମ ଦୁହିଁଙ୍କ ଭିତରେ ପରସ୍ପରର କୁଶଳ ପୁଚ୍ଛାପୁଚ୍ଛି ହିଁ ଚାଲିଥିଲା । ତା'ପରେ ମୋ ଠାରୁ ସିଏ ସତେଅବା କେଉଁ ଅଦୃଶ୍ୟ ଆଶ୍ୱାସ ପାଇଲେ କେଜାଣି, ସତେ ଯେପରି ଆପଣାର ଦ୍ୱାରଟିକୁ ଖୋଲିଦେଲେ । ସାଧାରଣ ସମୟରେ ମଣିଷର ବାହାରଟା ଭିତରଟା ଉପରେ ରାଜା ଓ କର୍ତ୍ତା ହୋଇ ବସିଥାଏ । ମଝିଆନର କବାଟଟି ବନ୍ଦ ହୋଇ ରହିଥାଏ । ତଥାପି, ବାହାରୁ ଆଶ୍ୱାସ ପାଇଲେ ବେଳେ ବେଳେ ସେହି କବାଟଟି ଖୋଲିଯାଏ ଓ ଭିତରଟା ଏକାବେଳେକେ ବାହାରକୁ ଆସିବାରେ ଆଶ୍ୱାସନା ପାଇ ନିଜର କଥା କହିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରେ । ସେତେବେଳେ ବାହାରୁ ଆଇ ମଧ୍ୟ ଭିତର ମଣିଷଟିକୁ ଦେଖିହୁଏ, ଶୁଣିହୁଏ । ଏକ ନମ୍ରତମ ଦରଦ ନେଇ କୌଣସି ମଣିଷ ପାଖରେ ବସିପାରିଲେ ତା'ର କବାଟ ଏହିପରି ଭାବରେ ଖୋଲିଯାଏ, ସିଏ ଉଶ୍ୱାସ ହୋଇ ଏକାବେଳେକେ ପାଖରେ ଆସି ବସି କହିବାକୁ ସମ୍ମତ ହୋଇଯାଏ । କାଲି ସେହିପରି ହେଲା ।

ମନ୍ତ୍ରୀ ଦପ୍ତରରେ ଥିଲାବେଳେ କିମ୍ବା ସଭାରେ ଭାଷଣ ଦେଉଥିବା ସମୟରେ ସିନା ତାଙ୍କ ବାହାରଟା ତାଙ୍କ ଭିତରକୁ ମାଡ଼ି ବସିଥାଏ । ମାତ୍ର, ଭିତରେ ମଣିଷଟିଏ ଥାଏ । ତାଙ୍କ ଜୀବନର କେଉଁ ଆଦ୍ୟ କାରୁଣ୍ୟରେ ଯେତେବେଳେ ସେ ସାଧାରଣ ଅଦୃଷ୍ଟବାଦୀ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ମଣିଷଙ୍କ ଠାରୁ ଅଧିକ ଅନୁଭବ କରିବାକୁ ଓ ଅଧିକ ଦେହକୁ ନେବାକୁ ଶିଖିଥିବେ ସେତେବେଳେ ଏକ କପଟମୁକ୍ତ ବିଶ୍ୱାସ ଓ ବ୍ୟାକୁଳତା ନେଇ ସିଏ ସାଧାରଣ କ୍ଷେତ୍ରକୁ ଆସିଥିବେ, ରାଜନୀତି ଭିତରେ ପଶିଥିବେ । ବର୍ତ୍ତମାନ କୁନ ଚଉକିଟିଏ ଉପରେ ବସି ଏତେବଡ଼ ଦିଶୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଭିତରେ ତାଙ୍କ ମଣିଷଟି ଆପଣାକୁ ସତେଅବା ଭାରି ଅସମର୍ଥ ବୋଲି ମନେ କରୁଛି । ଦେଶରେ, ମଣିଷମାନଙ୍କର ଜୀବନରେ ଯେଉଁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେଉ ବୋଲି ସିଏ ଏକଦା ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିଥିଲେ, ଅସ୍ଥିର ହୋଇଥିଲେ, ବର୍ତ୍ତମାନ ସେସବୁ କିଛି ହୋଇ ପାରିଲାନାହିଁ ଓ ଅଫିସରମାନଙ୍କ ବଦଳି ମାମଲା ବୁଝିବାରେ ହିଁ ତାଙ୍କର ବେଳ ଗଲା ବୋଲି ସେ କଣ୍ଠା ଫୋଡ଼ି ହୋଇଗଲା ପରି ଅନୁଭବ କରୁଛନ୍ତି । ସିଏ ନିଜେ ଯାହା କରି ପାରିଲେନାହିଁ ଅଥବା କଲେନାହିଁ,

ଅନ୍ୟମାନେ ତାହା କରନ୍ତୁ ବୋଲି ସିଏ ଗୋପନରେ କେତେ ନା କେତେ ଆଶା କରୁଛନ୍ତି !

୪ । ୩ । ୯୧

ଆମେ ନିଜେ ଯେଉଁ କାମଟିକୁ ଏକା ଏକା କରି ପାରୁନଥାନ୍ତୁ, ଏକ ସୁସ୍ଥ ସାମାଜିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଭିତରେ ରହିଥିଲେ, ସେହି କାମରେ ଆମକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାଲାଗି ଆମେ ମୂଲିଆଟିଏ ଡାକୁଥାନ୍ତୁ । ମାତ୍ର ଭାରତବର୍ଷର ସାମାଜିକ ସାଂସ୍କାରିକତା ମଧ୍ୟରେ ତାହା ସଚରାଚର ମୋଟେ ହୁଏନାହିଁ । ପ୍ରଧାନତଃ ଯେଉଁସବୁ କାର୍ଯ୍ୟକୁ ଆମେ ନୀଚ କାର୍ଯ୍ୟ ବୋଲି ଜ୍ଞାନ କରୁ ଓ ଯେଉଁଗୁଡିକୁ ନିଜେ କଲେ ଆମର ସମ୍ମାନହାନି ହେବ ବୋଲି ଆମ ଭିତରେ ଏକ ଅନମନୀୟ କୁସଂସ୍କାର ରହିଥାଏ, ସେହିଗୁଡ଼ିକୁ କରିଦେବା ଲାଗି ଆମେ ମୂଲିଆଟିଏ ଡାକୁ । ସେଥିଲାଗି ଆମ ସମାଜରେ କେତେକ କାର୍ଯ୍ୟ ଆମ ଶିଷ୍ଟଜନମାନଙ୍କ ସକାଶେ ବର୍ଜିତ ହୋଇ ରହିଥାଏ । ଆମେ ସେହି ତଥାକଥିତ ବର୍ଜିତ ଓ ନିମ୍ନ କାର୍ଯ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ଆମଲାଗି କରିଦେବାକୁ ମୂଲିଆ ଡାକୁ । ମୂଲ ଦେଇ ତା' ଠାରୁ କାମ କରାଉ ।

ମୂଲିଆ କାମ କରୁଛି କି ନାହିଁ, ତାହା ଦୋରସ୍ତ ଭାବରେ ଦେଖିବା ଲାଗି ଆମେ ତା' ପଛେ ପଛେ ଲାଗି ରହିଥାଉ । ମୂଲିଆ ଠାପୁଆ ହେଲେ ଆମେ ଗର୍ଜନ କରି ଉଠୁ । ସିଏ ପଇସା ନେଉଛି, ଅଥଚ କାମ ଯେପରି କରିବା କଥା, ସେପରି କାମ କରୁନାହିଁ ବୋଲି ତୋଡ଼ ମଧ୍ୟ ଦେଖାଉ । ମୂଲିଆଟାକୁ ଆମେ ସତେଅବା ଗୋଟାଏ ଅଣମଣିଷ ପରି ଦେଖିବାରେ ଲାଗିଥାଉ । ବିଚରା ମୂଲିଆ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ କାମ କରେ । ବାଧ୍ୟ ହୋଇ କାମ କରୁଥିବା ମଣିଷ ଠାପୁଆ ହେବନାହିଁ ଓ ଠକିବନାହିଁ ତ ଆଉ କ'ଣ କରିବ ? ତାକୁ ସମାଜରେ ଆଉକେହି ନୀଚ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖୁଛି ଓ ସମାଜରେ ଯେଉଁସବୁ Opportunities ପ୍ରତ୍ୟେକ ମନୁଷ୍ୟର ପ୍ରାପ୍ୟ, ଭାଗ୍ୟଦୋଷରୁ ନୁହେଁ, ଏପରି ଏକ ମର୍ମଛଡ଼ା ସମାଜରେ ସିଏ ସେଗୁଡ଼ିକରୁ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇ ରହିଛି ବୋଲି ସତତ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସଚେତନ ଭାବରେ ଅନୁଭବ କରୁଥିବା ଜଣେ ମଣିଷ ଠକିବନାହିଁ ତ ଆଉ କ'ଣ କରିବ ? ତା' ନିଜ ପେଟ ପୂରାଇବାର କୌଣସି ଯୋଗ୍ୟତର ବିକଳ୍ପ ତା' ହାତରେ ନାହିଁ ବୋଲି ସିନା ସିଏ ଆମର କାମ କରିବାକୁ ଆସୁଛି ! ଆପଣାର ଶ୍ରମ ସକାଶେ ସେ କେତେ ମୂଲ୍ୟ ପାଇବା କଥା ସେକଥା ଠିକ୍ କରୁନାହିଁ, ଆମେ ଅଣମୂଲିଆମାନେ ହିଁ ଠିକ୍ କରୁଛୁ । ତେଣୁ, ସିଏ ଆମକୁ ଠକି ଦାଉ ସାଧିବାରେ ଲାଗିଛି । ଆମକୁ ସିଏ ଜଣେ ମଣିଷପରି ନୁହେଁ ଗୋଟାଏ କାଳ ପରି

ଦେଖୁଛୁ । ଆମେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କୁ ଜଣେ ମଣିଷ ପରି ନୁହେଁ, ପଇସା ନେଇ ଆମ କାମ କରିଦେବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ରହିଥିବା ଏକ ଗଧ ପରି ଦେଖୁଛୁ ।

୫ । ୩ । ୯୧

ସୁଖ ଅବଶ୍ୟ ଦରକାର, ଅର୍ଥ ଅବଶ୍ୟଦରକାର । ମାତ୍ର, ଆମ ସୁଖ ପାଇବାର ଏବଂ ଅର୍ଜନ କରିବାର ରୀତିଗୁଡ଼ିକ ବର୍ବର ହୋଇ ରହିଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସକଳ ସୁଖ ଓ ସକଳ ଅର୍ଥ ସତ୍ତ୍ୱେ ଆମେ ବି ବର୍ବର ହୋଇ ରହିଥିବା । ତେଣୁ, ସୁଖଲାଭ କରିବାର ଏବଂ ଅର୍ଥ ଉପାର୍ଜନ କରିବାର ରୀତିମାନ ଯେଉଁ ସମାଜରେ ଯେତେ ଅଧିକ ସୁସ୍ଥ ହୋଇ ରହିଥାଏ ସେହି ସମାଜରେ ସେତିକି ସୁଖ ସମ୍ଭବ ହୁଏ, ସମାଜରେ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅର୍ଜିତ ଅର୍ଥ ମଧ୍ୟ ସେତିକି ପରିମାଣରେ ହିଁ ଯଥାର୍ଥ କଲ୍ୟାଣରେ ଲାଗିଥାଏ ।

ଭାରତବର୍ଷରେ ଅର୍ଥକାମୀ ଓ ସୁଖକାମୀ ଉଭୟେ ବୃହତ୍ ସଂଖ୍ୟାରେ ରହିଛନ୍ତି । ମାତ୍ର, ସୁଖ ପାଇବାର ରୀତିରେ ଏବଂ ଅର୍ଥ କମାଇବାର ରୀତିରେ ସେମାନେ ନିତାନ୍ତ ବର୍ବର ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ବଡ଼ ମାଛମାନେ ସାନ ମାଛମାନଙ୍କୁ ଖାଇବାପାଇଁ ଗୋଡ଼ାଉଛନ୍ତି । ସାନ ମାଛମାନେ ବଡ଼ମାଛ ହେବାଲାଗି ଭଗବାନଙ୍କ ପାଖରେ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ତେଣୁ, ଭାରତବର୍ଷରେ ଉପର ଓ ତଳ ଉଭୟେ ବର୍ବର ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ଅଧିକ ଅର୍ଥ ପ୍ରଧାନତଃ ଅଧିକ ବର୍ବର ହେବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରୁଛି । ଏହି ବାଟମାନଙ୍କୁ ଆମ ସାହିତ୍ୟ ଓଗାଳି ପାରନ୍ତା ଆମ ସଂସ୍କୃତି ଓଗାଳି ପାରନ୍ତା । ମାତ୍ର, ପ୍ରଧାନତଃ ସୁଖକାମୀ ଏବଂ ଅର୍ଥକାମୀମାନେ ହିଁ ଦରବାରମାନଙ୍କରେ ସାଲୁ ସାଲୁ ହେବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ବର୍ବରତାର ବାଟ ଓଗାଳିବା ନିମନ୍ତେ ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଆଦୌ କୌଣସି ଚିନ୍ତା ନାହିଁ । ବର୍ବରମାନଙ୍କ ସହିତ ବର୍ବର ହେବାକୁ ହିଁ ସେମାନେ ଯଶଃ ଲାଭ କରିବାର ସହଜତମ ସୂତ୍ରରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରି ନେଇଛନ୍ତି । ବର୍ବରତାକୁ ବାପ ବୋଲି ସ୍ୱୀକାର କରି ନେଇଥିବା ଯଶୋଲାଭର କେତେଭଳି ମଞ୍ଚ ଓ ମଞ୍ଚମାନ ତିଆରି ହୋଇ ରହିଛି ! ସେଠାରେ ସାହିତ୍ୟିକମାନଙ୍କ ସମେତ ସେମାନଙ୍କର ମାଲିକମାନେ ବି ବେକରେ ମଣିମାଳ ପକାଇ ଶୋଭା ପାଉଛନ୍ତି । ସାଂସ୍କୃତିକ ବର୍ବରତାର ସମୁଦ୍ରରେ କେଡ଼େ ଉଚ୍ଚରେ ଜୁଆରମାନ ଉଠୁଛି ଓ କେଡ଼େ କେଡ଼େ ଲହଡ଼ି ଆସି ଆମ ସମାଜର ଏହି ଅରକ୍ଷ ଜୀବନଉପରେ ପିଟିହୋଇ ଯାଉଛି । ଏହି ତଥାକଥିତ ଭୋଗକାଳଟା ମଧ୍ୟ ଦିନେ ଅତିକ୍ରାନ୍ତ ହୋଇଯିବ । ଏକ ଅନ୍ୟ ସମୟ ଆସିବ । ସେହି ସମୟକୁ ସମ୍ଭବ କରି ଆଣିବାଲାଗି ଅନ୍ୟମାନେ ତିଆରି ହେବା ଆରମ୍ଭ କରି ଦେଲେଣି ।

୬ । ୩ । ୯୧

ସାହିତ୍ୟ କମ୍ ଅଛି, ମାତ୍ର ସାହିତ୍ୟ ନାମରେ ଗୋଦାମ ବସାଇ ସାହିତ୍ୟକତା କରୁଥିବା କାରପଟଦାରମାନେ ଅନେକ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟାରେ ରହି-ଛନ୍ତି । ରାଜନୀତିର ନାଆଁ ଗନ୍ଧ କୋଉଠି ନାହିଁ, ମାତ୍ର ରାଜନୀତିକୁ ରମଣ କରୁ-ଥିବା ବଟ ଏବଂ ମହାବଟମାନେ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗକୁ ଭିଡ଼ କରି ରହିଛନ୍ତି ଓ ଆକାଶ ଗୋଟାକଯାକକୁ ଆଚ୍ଛନ୍ନ କରି ରଖିଛନ୍ତି । ଏବଂ, ଏହିପରି ରାଜନୀତିକୁ ନିଠ କରି ଖବରକାଗଜମାନେ ବି ହେଣ୍ଡି ମାରୁଥିବା ପରି ଖବରଗୁପ କରୁଛନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କ ଉପରେ ରାଗିଲେ ଏମାନେ ଉଦ୍ଧାର୍ଣ୍ଣିବେ ନାହିଁ । ଏମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଟଙ୍କା ରହିଛି, ଟଙ୍କା ହିଁ ଏମାନଙ୍କର ନାଭିକେନ୍ଦ୍ରଗୁଡ଼ିକୁ ବହଳ କରି ରଖିଛି । ବର୍ଷ ବର୍ଷ ଧରି ସାହିତ୍ୟ, ରାଜନୀତି ଓ ସାମ୍ବାଦିକତା ମଧ୍ୟରେ ଅଲଙ୍କୃତା ନାଗିବର ପରି ନାଚି ନାଚି ଏମାନଙ୍କ ଭାବବୋଧର ମୂନଗୁଡ଼ାକ କୋଉଦିକାଳୁ ଘୋରହୋଇ ଚାଲିଣି । ଗ୍ରହଣଶୀଳତା ବାଧିକ ପଡ଼ିଛି । ଏହା ଯାବତୀୟ କାରଣରୁ ଯୁଗଟା ଯାଇ ଲଟାରେ ପଶିଛି ଓ ମଣିଷମାନେ ବକା ହୋଇ ଅନାଇଛନ୍ତି ।

ବିକଳ୍ପ ହେଉଛି ଏକମାତ୍ର ଔଷଧ । ବିକଳ୍ପଟିଏ ଯୋଗାଇଦେବା ଅଥାତ୍ ସବାଆଗ ବିକଳ୍ପଟିଏ ହେବାଲାଗି ସର୍ବଦା ଉଦ୍ୟମ କରିବା,—ଖୁସୀ ହୋଇ ବିକଳ୍ପଟିଏ ହୋଇପାରିବା ନିମନ୍ତେ ନିଜଭିତରେ ସତକୁ ସତ ଇଚ୍ଛା କରିବା ଏବଂ ଏହିଭଳି ଖୁସୀ ହୋଇ ବିକଳ୍ପଟିଏ ହେବାର ଶପଥ ଗ୍ରହଣ କରି ଓ ତଥାପି କୋଳାହଳ ନକରି ବାହାରିଥିବା ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ଖୋଜିବା ଓ ସେମାନଙ୍କର ସାଙ୍ଗ ହେବା, ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ସୁହୃତ୍‌ପଣରେ ବାନ୍ଧି ହୋଇଯିବା । ଆମେ ମନ କଲେ ସାହିତ୍ୟରେ ଏକ ବିକଳ୍ପ ହୋଇପାରିବା, ଶିକ୍ଷାରେ ବିକଳ୍ପଟିଏ ହୋଇ ପାରିବା, ରାଜନୀତିରେ ମଧ୍ୟ ଏକ ବିକଳ୍ପ ହୋଇପାରିବା । ରାଜନୀତିରେ ବିକଳ୍ପଟିଏ ହୋଇ ବାହାରି ପାରିଲେ ଯାଇ ରାଜନୀତି ନାମରେ ନିତାନ୍ତ ଅସମର୍ଥ, ଅନ୍ୟମତ ଏବଂ ଅତ୍ୟରତିମାନେ କରୁଥିବା ହେପାରବକୁ ଆମେ ବନ୍ଦ କରିଦେଇ ପାରିବା । ଖବରକାଗଜର ମାଧ୍ୟମରେ ବି ଆମେ ଅନ୍ୟ ବାଟଟିଏ ପକାଇ ପାରିବା । ଆଉ ଏକ ବାଟ ଯେ ରହିଛି, ଏପରିକି ବାଟଟିଏ ଯେ ଅଛି, ସମ୍ପୃକ୍ତ ସମସ୍ତଙ୍କର ଏହି ବିଷୟରେ କ୍ରମେ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଜନ୍ମିବ । ସେହି ପ୍ରତ୍ୟୟ ପର୍ବତକୁ ଟାଳିଦେବ । ଅମଙ୍ଗମାନଙ୍କୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରି ଆଗକୁ ବାହାରିଯାଇ ପାରିବ ।

୭ । ୩ । ୯୧

ଶୃଙ୍ଖଳଯୁକ୍ତ ହେବା ଗୋଟାଏ କଥା ଏବଂ ଶୃଙ୍ଖଳାଯୁକ୍ତ ହେବା ଆଉ-ଗୋଟାଏ କଥା । ଆମ ସଂସାରରେ ମୂଳତଃ ଶୃଙ୍ଖଳଯୁକ୍ତ ମଣିଷମାନେ ହିଁ

ପୋଲିସ୍ ଭଳି ଭୂମିକାମାନ ଗ୍ରହଣ କରି ଶୃଙ୍ଖଳାର ରକ୍ଷା କରିବାଲାଗି ଗୁରିଆଡ଼େ ତତ୍ପର ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ମାତ୍ର ତଦ୍ଦ୍ୱାରା ଶୃଙ୍ଖଳଗୁଡ଼ାକ ହିଁ ବଢ଼ୁଛି । ବହୁଆକାର ଏବଂ ବହୁଅବୟବ ହେବାରେ ଲାଗିଛି; ଏବଂ ଏଣେ ଆମ ଜୀବନ ଭିତରୁ ଶୃଙ୍ଖଳା-ଗୁଡ଼ିକ କ୍ରମେ ଗୁଣ୍ଡ ଗୁଣ୍ଡ ଯାଉଛନ୍ତି ।

ଜୀବନର,—ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ତଥା ସାମୂହିକ ଉଭୟ ଜୀବନର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ହେଲେ ମଣିଷକୁ ଯେଉଁ ଆହ୍ୱାନଗୁଡ଼ିକୁ ଗ୍ରହଣ କରି ପାରିବାକୁ ପଡ଼େ, ଜୀବନର ଯାବତୀୟ ଶୃଙ୍ଖଳା ସେହି ଆହ୍ୱାନଗୁଡ଼ିକ ଅନୁସାରେ ଗଢ଼ାହୁଏ । ଆହ୍ୱାନଗୁଡ଼ିକୁ ଶୁଣିପାରିଲେ ଶୃଙ୍ଖଳା ବଳେ ବଳେ ଆସେ ଏବଂ ଆହ୍ୱାନଗୁଡ଼ିକୁ, ଯଥାର୍ଥ ଆହ୍ୱାନଗୁଡ଼ିକୁ ଶୁଣି ପାରିବା ନିମନ୍ତେ ମଣିଷକୁ ସବାଆଗ ଯଥେଷ୍ଟ ପରି-ମାଣରେ ଜଣେ ମୁକ୍ତ ମଣିଷରୂପେ ଆପଣାର ଭିତରେ ଓ ବାହାରେ ବିଚରଣ କରି ପାରିବାଲାଗି ଏବଂ ସକ୍ରିୟ ହୋଇ ପାରିବାଲାଗି ସମର୍ଥ ହେବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ । ତେଣୁ ଶୃଙ୍ଖଳା ସହିତ ଏକ ମୁକ୍ତ ଜୀବନ, ସାହସଯୁକ୍ତ ଅଙ୍ଗୀକାରବଦ୍ଧ ଜୀବନ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅଙ୍ଗାଙ୍ଗୀ ଭାବରେ ଜଡ଼ିତ ହୋଇ ରହିଥାଏ । ଜଣେ ଦାସ୍ତୁରି ହିଁ ଅନ୍ୟ ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ଦାସ୍ତୁରି ହେବାର ଦେଖିବାରେ ସର୍ବାଧିକ ଆନନ୍ଦ ଅନୁଭବ କରେ । ଦାସ୍ତୁରିମାନଙ୍କ ହାତକୁ କ୍ଷମତା ଆସିଲେ ସେମାନେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ-ସରୋବରର ନାନା ଶୃଙ୍ଖଳ ଭିତରେ ଆଣି ବାନ୍ଧିପକାନ୍ତି । ଆମ ଭାରତବର୍ଷରେ ସାମୂହିକ ଜୀବନର ପ୍ରାୟ ଯାବତୀୟ ଗଣ୍ଡିଆରେ ଏବେ ଦାସ୍ତୁରିମାନେ ହିଁ କ୍ଷମତାରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ଦରବାର ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଆମେ ଇସ୍କୁଲ ଓ କଲେଜଗୁଡ଼ାକ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସବୁଠାରେ ମଣିଷଭିତରେ ରହିଥିବା ଖିରୁ ଏବଂ ଉଦ୍ଦଣ୍ଡ ଦାସ୍ତୁରିମାନଙ୍କୁ ସିଂହାସନରେ ନେଇ ବସାଇ ଦିଆଯାଇଛି । ଏବେ ତାହାର ପାଖରେ ଆଉ କୌଣସି ସମ୍ମାନବୋଧ ନାହିଁ । ତେଣୁ, ଶୃଙ୍ଖଳା ନାମରେ ଶୃଙ୍ଖଳାଗୁଡ଼ିକୁ ହିଁ ମଣିଷମାନେ ପରସ୍ପର ଉପରେ ଲଦିଦେବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ଆମର ଶିକ୍ଷା, ରାଜନୀତି ଏବଂ ଶାସନ ଆଜି ସବୁଯାକ ପରମଳ ପ୍ରଧାନତଃ ଶୃଙ୍ଖଳଗ୍ରସ୍ତ ଓ ଶୃଙ୍ଖଳ-ପ୍ରପୀଡ଼ିତ ହୋଇ ରହିଛି । ବେଡ଼ୀ ପକାଇ ବସିଥିବା ମଣିଷ ଆଦୌ କିଛି ନକରିବାରୁ ହିଁ ବୋଧହୁଏ ପ୍ରଭୂତ ଆନନ୍ଦ ଲାଭ କରିଥାଏ । ଏହିପରି ଏକ ନିପାତନସିଦ୍ଧ କାରଣରୁ ଦାସ୍ତୁରିମାନଙ୍କୁ ଏହି ପଙ୍କଗୁଡ଼ାକ ବି ଭାରି ଭଲ ଲାଗିଥାଏ ।

୮ । ୩ । ୯୧

ସରକାର ଗଢ଼ାହେଉଛି ପୁଣି ସରକାର ଭାଙ୍ଗିଯାଉଛି । ତଥାକଥିତ ନେତାମାନଙ୍କ ହାତରେ ଭାରତବର୍ଷ ସତେଯେପରି ଗୋଟାଏ କଣ୍ଢେଇ ପରି ନଗ୍ନ

ଓ କଚଡ଼ା ହେବାରେ ଲାଗିଛି । ଏହି ନେତାମାନଙ୍କର ଆଦୌ କୌଣସି ରାଜନୀତି ନାହିଁ । କୌଣସି ରାଜନୀତିକ ବିଶ୍ୱାସ ନାହିଁ, ଯାହାକୁ ଆଧାର ବା ଅବଲମ୍ବନ କରି ଏମାନେ ଦେଶର ଅଧିବାସୀଙ୍କ ହୃଦୟରେ imageଟିଏ ତିଆରି କରି ରଖିଛନ୍ତି । ସେହି ଗୋଟିଏ ଗାଡ଼ିଆର ଗୋବର ପରି ଏମାନେ ଯେ କେତେପ୍ରକାରେ ଗୁଳା ହୋଇ ଯାଉଛନ୍ତି, ତାହାର କୌଣସି ବାଇସ ନାହିଁ । ନେତାମାନେ ସିଂହାସନରେ ବସିବାକୁ ବଡ଼ ଆତୁର ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ପନ୍ଦରଦିନ ବା ମାସେ ପାଇଁ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ଆଉ କୌଣସି ଆପତ୍ତି କରୁନାହାନ୍ତି । ଦେଶକୁ ଗଢ଼ିବ ଆଉ କିଏ ? ଏକ ନିର୍ମୀୟମାଣ ଦେଶରେ ଯେଉଁଭଳି ନେତୃତ୍ୱର ସର୍ବାଦୌ ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି, ଆମ ଏବର ଆଣ୍ଡି ବଡ଼ନେତାମାନେ ସେହିସବୁ ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ଆଦୌ ପୂରଣ କରି ପାରୁନାହାନ୍ତି ।

ସମ୍ବିଧାନ ଅନୁସାରେ ସବୁକାମ ଚାଲିଛି । ସମ୍ବିଧାନର ଦୃଷ୍ଟି ଭିତରେ ତତ୍ତ୍ୱତଃ ଦେଶର ସବୁ ମଣିଷ ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସାଧାରଣ ଜୀବନରେ ବସ୍ତୁତଃ ଅଧେ ମଣିଷଙ୍କୁ ବାହାର କରି ରଖାଯାଇଛି । ଥୋକେ ଅଧିକ ଚାଲାକି ମନ୍ଦିର ଓ ମସଜିଦ୍‌ମାନଙ୍କୁ ନେଇ ଏମିତି ଉଗ୍ର ଓ ସ୍ୱାଜ ଡାମସାମାନ ଜମାଇ ରଖିଛନ୍ତି ଯେ, ମଣିଷକୁ ମଣିଷ ବୋଲି ସ୍ୱୀକାର କରି ତାକୁ ଆମ ଯାବତୀୟ ଆସ୍ଥାହାର ପରିଧିଭିତରେ ଆଣିଟିଏ ଦେବାଲାଗି ଆଉ କାହାରି ମନେ ପଡ଼ୁନାହିଁ । ଯେଉଁ ସାମ୍ୟବାଦୀ ଏବଂ ସମାଜବାଦୀମାନେ ଏକଦା ଏ ଦେଶରେ small manଟି ଆଡ଼କୁ ଆଖି ପକାଇବାକୁ ନିଜ ରାଜନୀତିର ସର୍ବପ୍ରଧାନ କଥା ବୋଲି ଘୋଷଣା କରି ଅନ୍ତତଃ କିଛିହେଲେ କହୁଥିଲେ, ସେମାନଙ୍କର ବି ଆଉ ଅଲଗା କୌଣସି ସନ୍ତକ ନାହିଁ । ବୁଢ଼ା ହୋଇ ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ସାମନ୍ତ ଓ ମହାସାମନ୍ତଙ୍କର ଭିଡ଼ ଭିତରେ କୁଆଡ଼େ ଏକାକାର ହୋଇ ମିଶି ଗଲେଣି । ଦେଶଟାରେ ଗୁଡ଼ାଏ ଘଟଣା ଘଟିବାରେ ଲାଗିଛି, ମାତ୍ର ମଣିଷର କୌଣସି ଗଣାପୋଛା ହେଉନାହିଁ । ଏକ ସର୍ବସ୍ୱୀକୃତ vulgarityକୁ ମାନଦଣ୍ଡ କରି ରାଜନୀତି କରୁଥିବା ମହାପ୍ରଶସ୍ତମାନେ ଆମ ଭାଗ୍ୟରେ ଯାବତୀୟ ଦାଣ୍ଡଗୁଡ଼ିକୁ ଆବୋରି ଧରିଛନ୍ତି । ବିକଳ୍ପଟିଏ ହେବାଲାଗି ସେମାନଙ୍କ ସାମନାରେ କାହାରି ସାହସ ହେଉନାହିଁ । ଏବଂ, ପିତାମହମାନେ କୁରୁସଭାରେ ମୁହଁରେ ତୁଣ୍ଡି ଲଗାଇ ବସିଛନ୍ତି ।

୯ । ୩ । ୯୧

ହନୁମାନ ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ଅନୁଚର ଥିଲେ, ପରିକର ଥିଲେ, ଭୃତ୍ୟ ଥିଲେ । ସିଏ ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ପାଖରେ ନିଜକୁ ସମର୍ପିତ କରି ରଖିଥିଲେ । ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟକୁ ସମ୍ପନ୍ନ କରିବାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ସିଏ ଆଦୌ କୌଣସି କ୍ଷୋଭ ବା କୁଣ୍ଠା ଦେଖାଉ ନଥିଲେ ।

ହନୁମାନଙ୍କ ନାମରେ ଆମ ଭାରତବର୍ଷରେ ଅନେକ ସ୍ଥାନରେ ମନ୍ଦିର-ମାନ ତିଆରି ହୋଇଛି । ସେହିସବୁ ମନ୍ଦିରରେ ହନୁମାନଙ୍କୁ ଭଗବାନଙ୍କର ମର୍ଯ୍ୟାଦାରେ ପୂଜା କରାଯାଉଛି । ଏଥିରେ ବିସ୍ମିତ ହେବାର କିଛି ନାହିଁ । ମାତ୍ର, ହନୁମାନ-ମନ୍ଦିରମାନଙ୍କରେ ଯେଉଁ ଆସ୍ତିକମାନେ ସିନ୍ଦୂର ବୋଳିବାକୁ ଓ ଭୋଗ ଚଢ଼ାଇବାକୁ ଯାଆନ୍ତି, ଅନେକ ସମୟରେ ସେମାନଙ୍କର ଦୁରବସ୍ଥାର କଥା ବିଚାରି ମୁଁ ଭାରି ଆଚମ୍ବିତ ହୋଇଯାଏ । ଭଗବାନ ହନୁମାନଙ୍କର ଜୀବନରେ ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ ଇପ୍‌ସିତ ବୋଲି ଆଦୌ କିଛି ନଥିଲା । ଯେଉଁମାନେ ହନୁମାନଙ୍କର ମାଜଣା ଏବଂ ଆରାଧନା କରିବାଲାଗି ହନୁମାନଙ୍କ ମନ୍ଦିରକୁ ଯାଆନ୍ତି, ସେମାନେ ସତକୁ ସତ ଆପଣା ଇପ୍‌ସିତଗୁଡ଼ିକର କ୍ଷେତ୍ରକୁ କାହାଲାଗି ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ କରି ରଖିଛନ୍ତି ? ଦେବୀ ସାଧନା ଓ ଭୈରବଙ୍କର ସାଧନା ପରି ଆମ ଲୋକ ପାରମ୍ପରିକ ଧର୍ମରେ ହନୁମାନ-ସାଧନା ବୋଲି ଏକ କିସମ ମଧ୍ୟ ରହିଛି । ହନୁମାନଙ୍କର ସ୍ତୁତି କରି ତାଙ୍କର ବଳ ଓ ତାଙ୍କର ସାମର୍ଥ୍ୟକୁ ମଣିଷମାନଙ୍କର ନିତାନ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ମନାସି ଏବଂ ଲୋଭମାନଙ୍କର ପୂରଣ କରିବାପାଇଁ ହନୁମାନ-ସାଧନାର ଏହି ଟେକ୍‌ନିକ୍‌ଟିକୁ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଉଛି । ହନୁମାନଙ୍କ ପାଖରେ ମୁଣ୍ଡିଆଟିଏ ମାରିବାବେଳେ ଅଥବା ତାଙ୍କ ସିନ୍ଦୂରକୁ ଆଣି ନିଜ ଗଳାରେ ପିନ୍ଧିବାବେଳେ ଅନୁରକ୍ତ ଓ ଭକ୍ତମାନେ ନିଜର ଶୁଭ ଓ ସିଦ୍ଧି ମନାସି ତାହା କରୁଛନ୍ତି । ରାମସମର୍ପିତ ହନୁମାନଙ୍କୁ ଏସବୁ ଝାଡ ଖାଇ ଝର୍ଣ୍ଣିଆ ଦିଶୁଥିବ । ହନୁମାନଙ୍କୁ ପୂଜା କରି ତାଙ୍କଠାରୁ ପ୍ରେରଣା ମାଗୁଥିବା ପୂଜକ ପ୍ରକୃତରେ ରାମ ଯାଏ ଯୋଡ଼ିହୋଇ ଯାଉଥାନ୍ତା, ଆପଣା ସ୍ୱାର୍ଥର ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ଯାବତୀୟ ପାଖକୁ ଛୁଡ଼ାଇ ସିଏ ଆଗକୁ ବାହାରିଯାଇ ପାରୁଥାନ୍ତା । ତା' ଜୀବନରେ, ତା' ଶ୍ରଦ୍ଧା ଓ ତା' ଆସ୍ଥାଦ୍ୱାରେ ଏକ ସ୍ତର-ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେଉଥାନ୍ତା । ନିଜ ନିମନ୍ତେ ହନୁମାନ-ଭଗବାନଙ୍କ ଠାରୁ ସୁଖ ମାଗିବାରେ, ଧନ ମାଗିବାରେ ଏବଂ ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ ମାଗିବାରେ ତା ରତି ମୋଟେ ବୋଲି ମାନି ରହି ଯାଉନଥାନ୍ତା ।

୧୦ । ୩ ୯୧

ରାତିଅଧରେ ବାଣ ଫୁଟାଇ ବାଜାବଜାଇ ବସ୍ତିମାନଙ୍କୁ ହୋ' ହୋ' କମ୍ପାଇ ଯେତେବେଳେ ବର-ଶୋଭାଯାତ୍ରା ପୃଥିବୀଯାକର ନିଦ୍ରାଭଙ୍ଗ କରାଇବାର ତାମସା କରେ, ସେତେବେଳେ କେଉଁ ଠାକୁର ଏହି ମଣିଷମାନଙ୍କର ମଙ୍ଗଳକାମନା କରୁଥିବେ କେଜାଣି ? ଆଗେ ଗାଆଁମାନଙ୍କର ଏସବୁ ଖୁବ୍ ହେଉଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଗାଆଁରେ ତ ସମସ୍ତେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଜାଣିଥିଲେ, ଚିହ୍ନିଥିଲେ । ଅମୁକ ଘରର ବାହାଘର ହେଉଛି ଓ ରାତିରେ ବର ଆସି ପହଞ୍ଚିବ ବୋଲି ସେମାନେ ସମ୍ବାଦ ପାଉଥିଲେ ଓ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅନେକେ ସେଥିଲାଗି ଅପେକ୍ଷା ମଧ୍ୟ କରୁଥିଲେ ।

ମାନ୍, କଟକ ଅଥବା ଭୁବନେଶ୍ୱରର ଗଳିରାସ୍ତା ମାନଙ୍କରେ ଶୋଭାଯାତ୍ରା ଗଲା-ବେଳେ ସେମାନଙ୍କୁ କିଏ ଚିହ୍ନୁଛି ? ସେମାନେ ବା ଏହି ଗଳିରାସ୍ତାର ବାସିନ୍ଦା-ମାନଙ୍କ ଭିତରେ କାହାକୁ ଚିହ୍ନିଛନ୍ତି ? ଯାହା ଘରକୁ ବର ଆସୁଛି, ହୁଏତ ଖଣ୍ଡେ ଦୂରରେ ତା' ଘରର ରଙ୍ଗବେରଙ୍ଗ ସାଜସଜ୍ଜାରୁ ତା' ଘରେ ବାହାଘର ହେଉଛି; ବୋଲି କଳ୍ପିତ ସୂଚନା ମିଳୁଛି । ଏମିତି ଆଲୋକସଜ୍ଜା ତ କେତେ ଥାନରେ ହେଉଛି ତେଣୁ, ମେଦିନୀ କମ୍ପାଇ ବାଦ୍ୟଧ ସମସ୍ୱରେ ସମସ୍ତଙ୍କର ନିଦ୍ରାଭଙ୍ଗ କରି ଯାଉଥିବା ବର ପ୍ରକୃତରେ କାହାଘରକୁ ଯେ ଯାଉଛି, ସେ କଥା ମଧ୍ୟ କାହିଁକି ଜାଣିବ ?

ତେଣୁ, ଯେଉଁଠି ତୁମର community ନାହିଁ, ଯେଉଁଠି ତୁମକୁ କେହି ଚିହ୍ନି ନାହାନ୍ତି ଅଥବା ତୁମେ କାହାକୁ ଚିହ୍ନି ନାହିଁ, ସେଠାରେ ତୁମେ ଜଣେ ଭଦ୍ରନାଗରିକ ପରି ଆଚରଣ କର, ଅନ୍ୟ ନାଗରିକମାନଙ୍କର ଆଦୌ ଶାନ୍ତିଭଙ୍ଗ କରନାହିଁ । ଏହି ଗଳିରେ ମଧ୍ୟ ଜଣେ ନାଗରିକ ହିସାବରେ ତୁମର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଓ ଦାୟିତ୍ୱ ରହିଛି । ଅନ୍ୟ ନାଗରିକମାନଙ୍କର ରାତ୍ରିପ୍ରହର ର ଶାନ୍ତିକୁ ବିଚଳିତ କରିବାଲାଗି ତୁମର କୌଣସି ଅଧିକାର ନାହିଁ । ତୁମର କେତେ ଟଙ୍କା ଅଛି, ତୁମ ପୁଅ କେଡ଼େ ବଡ଼ ପାଠ ପଢ଼ିଛି ବା କେଡ଼େବଡ଼ ଚାକିରିରେ ରହିଛି, ତୁମ ଶାନ୍ତିଭଙ୍ଗକାରୀ ଏହି ସଂସ୍କୃତିବର୍ଜିତ ବାଦ୍ୟଗୁଡ଼ାକରୁ ତା'ର ଅନ୍ଦାଜ କରିବା ସକାଶେ ନଗରବାସୀଙ୍କର ମୋଟେ କୌଣସି ଆଗ୍ରହ ନାହିଁ । ବିବାହ ହେଉଛି ଏକ ମଙ୍ଗଳ-ଅନୁଷ୍ଠାନ । ତୁମେ ଅବିବେକୀ ହୋଇ ଏଥିରେ ଯାବତୀୟ ଅମଙ୍ଗଳ ଓ ଅହିତକୁ ଆଣି ପୂରାଇ ଦିଅନାହିଁ ।

୧୧ । ୩ । ୯୧

ଅନେକ ସମୟରେ ସିଏ ଦୂରରେ ଥାଏ, ମୁଁ ହାତ ବଢ଼ାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରେ । ହାତ ସେଯାଏ ପହଞ୍ଚିପାରେନାହିଁ । ମୁଁ ଆହୁରି ଆଗକୁ ହାତ ବଢ଼ାଏ । ଏହିପରି ନିରନ୍ତର ହାତ ବଢ଼ାଇବା ଦ୍ୱାରା ହିଁ ମୁଁ ତା' ପାଖରେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚି ପାରିବି, ଏହାହିଁ ସର୍ବପ୍ରଧାନ ଶର୍ତ୍ତ ପରି ମନେହୁଏ । ଆଉ ବେଳେ ବେଳେ ଆଦୌ ହାତ ନବଢ଼ାଇଲେ ମଧ୍ୟ ବଳେ ବଳେ ହାତ ପାଇଯାଏ । ଡାଳଟି ଉପରେ ସେତେବେଳେ ନିଜକୁ ସତେଅବା ଗୋଟିଏ ଫୁଲ ପରି ମନେହୁଏ । ଏହି ଡାଳ କେବଳ ମୋ' ବାହାରେ ନଥାଏ, ତାହା ମୋ' ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ରହିଥାଏ । ଜନନୀଠାରୁ ସନ୍ତାନକୁ, ଡାଳଟିଠାରୁ ଫୁଲଟିକୁ ଅଲଗା କରି ଦେଖିବା ଏକ ନିତାନ୍ତ ନିରର୍ଥକ ବାହୁଲ୍ୟ ପରି ମନେହୁଏ ।

ତାଙ୍କୁ ପାଇବାର ପଥକୁ କେହି କେହି ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୁରୂହ ବୋଲି ଘୋଷଣା କରି ଯାଇଛନ୍ତି । ଆଉ ଥୋକେ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ସହଜ ପଥଟିକୁ ଦେଖାଇ

ଦେବାର ଲେଭରେ ନାନାବିଧ ଦାର୍ଶନିକତା ଭିତରେ ଘାରିହୋଇ ମରିଛନ୍ତି, ଧରା ପଡ଼ି ଯାଇଛନ୍ତି । ଯେଉଁ ପଥଟି ବହିରେ ଲେଖା ହୋଇ ରହିଥାଏ, ତାହା ବସ୍ତୁତଃ ଆଦୌ କୌଣସି ପଥ ନୁହେଁ । ଯେଉଁ ପଥଟି ଦିଶେ, ସମ୍ଭବତଃ ତାହାହିଁ ପ୍ରକୃତ ପଥ । ଶାସ୍ତ୍ର ପଢ଼ୁ ପଢ଼ୁ ମଧ୍ୟ ଅନେକ ସମୟରେ ପଥଟି ଦିଶିଯାଏ, ପାଦ କାଢ଼ି ଆଗକୁ ପକାଇବା ମାତ୍ରକେ, ଭିତରେ ଅସଲ ସୂତ୍ରଧରଟି ରହିଥାଏ, ଆଗକୁ ଆଗକୁ ବାଟ କାଢ଼ି ନେଇଯାଏ । ବାଟ ନଦିଶିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଶଗଡ଼େ ଶାସ୍ତ୍ର ପଇଟାଇ ରଖିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତଥାପି ପଥ ମିଳିନଥାଏ । ପଥ ନ ମିଳିଥିବା ମଣିଷ ସତେଅବା କାଆଁରେଇ ହେଉଥିବା ପରି ଏ ପଥ ଭୁଲ୍, ସେପଥ ଠିକ୍ କିମ୍ବା ଆଉ କେଉଁ ପଥ ଅଧିକ ଠିକ୍ ବୋଲି ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ ଓ ଗମ୍ଭୀର ଯୁକ୍ତିମାନ ବାଛିବାରେ ଲାଗିଥାଏ । ଯୁକ୍ତିରେ ଲଢ଼ାଇ ଚାଲିଥାଏ, ପାଣ୍ଡିତ୍ୟସବୁ ଠୋ' ଠୋ' ଫୁଟୁଥାଏ । ମାତ୍ର, ପଥଟିଏ ପାଇଥିବା ମଣିଷର ଆଖିକୁ ଅନାଇ ଦେଲେ ହିଁ ସିଏ ବାଟ ଚାଲୁଥିବାର ଜଳଜଳ ହୋଇ ଦିଶିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରେ । ସେଇଥିରୁ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ପ୍ରେରଣା ମିଳେ, ସର୍ବାଧିକ ସାହାସ ସେଇଥିରୁ ମିଳେ । ସଂସାରର ଗୁରୁମାନେ ଆମକୁ ଶାସ୍ତ୍ର ନ ଦେଖାଇ ଆଗ ନିଜଭିତରୁ ସେହି ଅଙ୍ଗୀକାରାତ୍ମକ ଆଖିଟିକୁ ଦେଖାଇ ପାରୁଥାନ୍ତେ କି ! ତେବେ ଏହି ଶାସ୍ତ୍ରଗୁଡ଼ାକ ମଧ୍ୟ ଆମର ଅଧିକ କାମରେ ଲାଗି ପାରନ୍ତେ ।

୧୬ । ୩ । ୯୧

ଘରକୁ ଫେରିବା କାଳକୁ ଗୋଟିଏ ମାସ ପୂରିଯିବ । ଏବେସୁଦ୍ଧା ଏ ଦେଶରେ ନିଜକୁ ଜଣେ ଉଦ୍‌ବାସ୍ତୁ ପରି ଲାଗୁଛି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଥର ବିଦେଶରୁ ଫେରି ଆସି ମୋତେ ଏହିଭଳି ଲାଗିଥାଏ । ପ୍ରଥମେ ପ୍ରଥମେ ଲାଗେ, ମାତ୍ର, କିଛିଦିନ ପରେ ଚାଲିଯାଏ । ପୁନର୍ବାର ନିଜର ଘରକୁ ଚହ୍ନି ହୁଏ, ଆପଣାର ଗୋଷ୍ଠୀଟି ସହିତ ଅନ୍ତର ଭିତରେ ଟିଟାଉ ଦିଆନିଆ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଯାଏ । ମାତ୍ର, ଏଥର ଏତେଦିନ ଗଲାଣି, ତଥାପି ମନଟା ସେଇଠି ସେଇଆଡ଼େ ରହିଛି । ନିଜ ଘର ଭିତରକୁ ପଶିବାକୁ ମୋଟେ ମନ ହେଉନାହିଁ । ସେଇ ପୁରୁଣା ଘରଟା,— ସେଠାରେ ଯେପରି ଆଦୌ କିଛିହେଲେ ବଦଳି ନାହାନ୍ତି । ରାଜନୀତି ଠିକ୍ ସେହି ପୁରୁଣା ରାଜନୀତି, ଅଭିନୟଗୁଡ଼ାକ ମଧ୍ୟ ସେଇ ପୁରୁଣା ଅଭିନୟ, ଭାବପ୍ରବଣତାଗୁଡ଼ାକ ସେହି ପୁରୁଣା ଓ ଅତ୍ୟନ୍ତ ବିରକ୍ତିର ଭାବପ୍ରବଣତା ।

କେଉଁଠି ନୂଆ ଆଲୁଅଟିଏ ଦିଶୁନାହିଁ, କେତେଜଣ ମିଶି ନିଷ୍କପଟ ଓ ନିଶ୍ଛଳ ଭାବରେ ନୂଆ ସଙ୍କଳ୍ପଟିଏ ଗ୍ରହଣ କରୁଥିବାର ଶୁଭୁନାହିଁ ! "ମୁଁ ବି ତିଆରି ଅଛି, ଚାଲି ସାଙ୍ଗ ହୋଇ ବାହାରିବା" ବୋଲି କେହି ଜଣେହେଲେ କହୁନାହିଁ ! କେତେଟା ରୁଟିନ୍ ଭିତରେ ଏଠାରେ ସବୁକିଛି କେତେ

ଜାକଜମକରେ ଚାଲିଛି; ମାତ୍ର କେହି ବାଟ ଚାଲୁନାହାନ୍ତି, କେହି ପାହାଚଟିଏ ଉଠୁନାହାନ୍ତି । ଯୋଉମାନେ ଏସବୁ କରିଥାଆନ୍ତି, ଆଗରେ ଥାଇ ପଛବାଲଙ୍କୁ ଡାକିଥାଆନ୍ତି, ସେମାନେ ବି ଦୋକାନର ସେହି ପରମ୍ପରାଗତ କାଇଦାଗୁଡ଼ାକୁ ଦୋରସ୍ତ କରି ରଖିବା ବ୍ୟତୀତ ଆଉ ଅଧିକ କିଛି ଖୁଡ୍‌ଖାଡ୍ କରିବାକୁ ସାହସ କରି ପାରୁନାହାନ୍ତି । ନିଜଭିତରେ ରହିଥିବା ଅସଲ କେନ୍ଦ୍ରଟି ସହିତ ଖିଅ ଲାଗିଥିଲେ ମଣିଷ କଦାପି ନିଜକୁ ଏପରି ବୈଚିତ୍ର୍ୟହୀନ ଓ ଉଦ୍ୟମବର୍ଜିତ୍ୟ କରି ରଖନ୍ତାନାହିଁ । ଏହିସବୁ ତାମସା ଭିତରେ ଆପଣାକୁ ଏକାନ୍ତ ଭାବରେ ଉଦ୍‌ବାସ୍ତୁ ପରି ଲାଗୁଛି;—ଅର୍ଥାତ୍, ମୁଁ ଏସବୁ ବଦଳିଯାଉ ବୋଲି ଚାହୁଁଛି, ଏସବୁକୁ ବଦଳାଇ ପାରିବାର ଅନୁରୂପ ମଣିଷ ବାହାରନ୍ତୁ, ସେମାନେ ପରସ୍ପରର ସାଙ୍ଗ ହୁଅନ୍ତୁ, ପରସ୍ପରକୁ ଖୋଜନ୍ତୁ, ପରସ୍ପରର ବଳ ବଢ଼ାନ୍ତୁ,—ମୁଁ ଏତିକି ବାସନା ଧରି ମଣିଷମାନଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଉଛି । ସେମାନେ ଏତେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଭାବରେ କବାଟ-ଗୁଡ଼ାକୁ ବନ୍ଦ କରି ରଖିଛନ୍ତି ଓ ସତେଅବା ହାରି ମାନି ଶଇତାନଗୁଡ଼ାଙ୍କର ହିଁ ଉପାସନା କରୁଛନ୍ତି ଦେଖି ମୁଁ ଆଚମ୍ବିତ ହୋଇ ଯାଉଛି ।

୨୩ । ୩ । ୯୧

ମାସଟାଏ ଚାଲିଗଲା । ମାସଟା ଭିତରେ ମୁଁ ସତେଅବା କିଛି କରିନାହିଁ । ଏହାକୁ ଉଦ୍‌ବାସ୍ତୁ ଜୀବନ ବୋଲି କୁହାଯିବ ନାହିଁ ତ ଆଉ କ'ଣ କୁହାଯିବ ? ନା ସେ ପାଖରୁ ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା ବିଦା ହୋଇ ଆସି ପାରିଲିଣି ନା ଏଠାରେ ମୋ'ର ଉଚିତଥାନଗୁଡ଼ିକରେ ଚିପ ଟାଣ କରି ଠିଆ ହୋଇଛି ବୋଲି ଅନୁଭବ କଲିଣି !

ଉଦ୍‌ବାସ୍ତୁ ହେବାର ଅର୍ଥ ଯଦି ଏଣେତେଣେ ବୁଲିବା ହୁଏ, ତେବେ ଗତ ଗୋଟିଏ ମାସ ଭିତରେ ମୁଁ କେବଳ ଘରେ ହିଁ ରହିଛି, ମୋଟେ କୁଆଡେ ଯାଇନାହିଁ । ବାହାରେ ବୁଲୁଥିବା ବେଳେ ମୁଁ ତଥାପି ଘରେ ରହିଥାଏ, ମାତ୍ର ମୋଟେ ବାହାରକୁ ନଯାଇ ମଧ୍ୟ ଏମିତି ଥାନଛଡ଼ା ବୋଲି ଲାଗୁଛି କାହିଁକି କେଜାଣି ? ଇସ୍ରାଏଲ୍‌ରେ ତିନିମାସ ରହିଲି, ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ଅନ୍ୟପ୍ରକାରେ ଦେଖିଲି ଓ ଅନୁଭବ କଲି । ସମ୍ଭବତଃ ସେହି କାରଣରୁ ହିଁ ଏଠି ଘରକୁ ଫେରି ସେହି ପୁରୁଣା ଓ ସେହି ନଲଠା ନିତ୍ୟନୈମିତ୍ତିକତା ଗୁଡ଼ାକୁ ଦେଖିବାରେ ମୁଁ ଆଦୌ ସୁଖ ପାଇ ପାରୁନାହିଁ । ସେଠାରେ ଯେ ମୁଁ ସବୁକିଛିକୁ ଏକାବେଳେକେ ଆଦର୍ଶ ସ୍ଥାନୀୟ ବୋଲି ଦେଖୁଥିଲି, ସେକଥା ଆଦୌ ନୁହେଁ । ସେଠାରେ ମଧ୍ୟ ଏକଦେଶଦର୍ଶିତା ରହିଥିଲା । ଏକଦେଶଦର୍ଶୀ ରାଜନୀତି ଏକଦେଶଦର୍ଶୀ ଜାତୀୟତା ବାଦ ଓ ତେଣୁ ଏକଦେଶଦର୍ଶୀ ବିଗ୍ରହ । ଏହି ସବୁକିଛି ଥିଲା ସତ, ମାତ୍ର କପଟତା ନଥିଲା, ଯାହାକି ଏହି ଦେଶରେ ଭରପୂର ହୋଇ ରହିଛି । ରାଜନୀତିରେ କପଟତା,

ଉତ୍ତମର୍ଣ୍ଣ ମଣିଷମାନଙ୍କ ଭିତରେ କପଟତା । ଏଠାରେ ସତେଅବା ସମସ୍ତେ କେବଳ ମଣିଷମାନଙ୍କର ମଙ୍ଗଳ କରିବେ ବୋଲି ଧାଇଁଛନ୍ତି, ଅଥଚ ମଣିଷର ମଙ୍ଗଳ ହେଉନାହିଁ । ମଣିଷମାନେ ବହୁସଂଖ୍ୟାରେ ହତଶ୍ରୀ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ଅଥଚ କିଏ ଠାକୁରଙ୍କ ପାଇଁ ରଣଟାଏ ଲଢ଼ିବ ବୋଲି ରାଜନୀତିର ଟୋପର ପିନ୍ଧି ସଜ ହେଉଛି ତ ଆଉ କେହି ନିଜପାଇଁ ଅଲଗା ଗୋଟାଏ ରାଷ୍ଟ୍ର ହାସଲ କରିନେଲେ ଜୀବନର ସବୁଯାକ ଶ୍ରେୟଃ-ଲାଭ ହୋଇଯିବ ବୋଲି କେଡ଼େ ପାଟିରେ କହିବାକୁ ଲାଗିଛି । କପଟତାର ହାଟ ଭିତରେ ଏଠି ନିଜକୁ ଭାରି ଉଦ୍‌ବାସ୍ତୁ ପରି ମନେ ହେଉଛି । ମୁଁ ଅସଲ ସୁହୃଦ୍‌ମାନଙ୍କର ଅପେକ୍ଷାରେ ରହିଛି । ସେହିମାନଙ୍କର ସଙ୍ଗସ୍ପର୍ଶ ଲାଭ କଲେ ପୁଣି ଝାଡ଼ିଝୁଡ଼ି ହୋଇ ବସିବ ବୋଲି ଅସୁସ୍ଥ ଏବଂ ଅମଙ୍ଗ ଦେହଟା ମଧ୍ୟ ଜିଦ୍ ଧରି ବସିଛି ।

୨୪ । ୩ । ୯୧

ଗୋଟିଏ ବୋଲି ଯୁଦ୍ଧ ଲଢ଼ିଲିନାହିଁ, ତଥାପି ଯୁଦ୍ଧଗୁଡ଼ାକ ଭିତରୁ ସତେଅବା ବିଜୟୀ ହୋଇ ବାହାରି ଆସିଲି । କୋଉଠା ମୋ' ବାଟ, କୋଉଟା ମୋ' ବାଟ ନୁହେଁ, ଏ ବିଷୟରେ ମୋଟେ ମୁଣ୍ଡ ଖେଳାଇଲି ନାହିଁ,—ତଥାପି ବାଟଟାଏ ମିଳିଗଲା, ଏପରି କୌଣସି ସମସ୍ୟାର ଦୁର୍ଭୋଗ ଜୀବନରେ ଘଟିଲାନାହିଁ, ଯେତେବେଳେ କି ସମ୍ମୁଖରେ ଆଦୌ କୌଣସି ବାଟ ଦିଶିଲାନାହିଁ ଓ ମୁଁ ବାଟ କାହିଁ ବାଟ କାହିଁ ବୋଲି ଅଭିଯୋଗ କରି ବସିଲି । କେବେ କୋଉଠିହେଲେ ଅଭିଯୋଗ କଲିନାହିଁ, ତଥାପି ମୋ'ର ସତେଅବା ସବୁଯାକ ଇଚ୍ଛାର ପୂରଣ ହୋଇଗଲା ।

ମୋ'ର ଅଭିଯୋଗ ଶୁଣିବାଲାଗି ସିଏ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ କେଉଁଠାରେ କେଉଁ ସିଂହାସନରେ ବସିଛନ୍ତି ଓ ଇଚ୍ଛା ଅନୁସାରେ ନରମାଖି ମଣିଷମାନଙ୍କ ଲାଗି କୃପା ବିତରଣ କରୁଛନ୍ତି ବୋଲି ମୋତେ ଦିନେହେଲେ ଫାନ୍ଦ ଫାନ୍ଦ କଳ୍ପନା କରିବାକୁ ହେଲାନାହିଁ । ତାଙ୍କୁ ମୁଁ ଏକାବେଳେକେ ନିଜ ସ୍ମୃତିଭିତରେ ଅନୁଭବ କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲି । ଏକାନ୍ତ ନିକଟ ବୋଲି ଅନୁଭବ କଲି । ବନ୍ଧୁରୂପେ ଚିହ୍ନିଲି । ସମ୍ଭବତଃ ଆଗ ବନ୍ଧୁଭାବରେ ଚିହ୍ନିବାରୁ ତାଙ୍କୁ ପିତାରୂପେ, ଜନନୀ-ରୂପେ ମଧ୍ୟ ଚିହ୍ନିବାଲାଗି ଆଦୌ କୌଣସି ଅସୁବିଧା ଭୋଗିବାକୁ ପଡ଼ିଲାନାହିଁ । ବନ୍ଧୁର କାମ ବାନ୍ଧି ରଖିବା, ବନ୍ଧୁର କାମ ହେଉଛି ପାଖକୁ ଆସି ଲାଗିକରି ବସିବା । ଏଭଳି ଜଣେ ବନ୍ଧୁଙ୍କୁ ପୁଣି ମୁଁ କ'ଣ ଯାଇ ମାଗି ଥାଆନ୍ତି ? କିଛି ନମାଗି ମଧ୍ୟ ଭଣ୍ଡାର ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ରହିଲା । ଏବଂ ତା'ପରେ ମାଗିବାର ଅବ-କାଶ ହିଁ ରହିଲାନାହିଁ । ଭଗବାନଙ୍କ ପାଖରେ ମାଗିବାକୁ ମନ କଲେ ସମ୍ଭବତଃ

କପଟ ଆଉକୁ ବି ମନ ଚଳେ । ମାଗିବାକୁ ମନ କଲେ ବୋଧହୁଏ ଫୁଲେଇ ହେବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହୁଏ । ମୁଁ କୋଉକାଳରୁ ସେହିସବୁ ଅର୍ଗଳ ଭିତରୁ ବାହାରି ଆସିଲିଣି । ମୁଁ କ'ଣସବୁ ମାଗିଲି, ଆହୁରି କ'ଣ ସବୁ ମାଗିଥାଆନ୍ତି,—ଏହିସବୁ ଜଳ୍ପନାକଳ୍ପିତ କପଟ ଭିତରୁ ମୁଁ ସତେଅବା ଆଉ ଅନ୍ୟ କେଉଁ ଅନୁରାଗକୁ ନେଇ ଜନ୍ମ ହୋଇଛି ବୋଲି ବାହାରି ଆସିଲିଣି । ସେଥିଲାଗି ସେହି ବନ୍ଧୁଟିକୁ ହିଁ ନମସ୍କାର, ସେହି ବନ୍ଧୁଟିକୁ ହିଁ ଧନ୍ୟବାଦ । ମୋ'ଠାରେ ତା'ର ସେତିକି ବିଶ୍ୱାସ ରହିଛି ବୋଲି ସିନା ସିଏ ମୋତେ ସେହିଭଳି ବାହାର କରି ଆଣିପାରୁଛି ! ମୋ' ଭିତରେ ସେହି ବିଶ୍ୱାସର ଯୋଗ୍ୟ ହେବାର ସହଜ ନିତ୍ୟପ୍ରୟାସଟି ବଳବତ୍ତର ହୋଇ ରହିଥାଉ, ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଏତିକିମାତ୍ର ପ୍ରାର୍ଥନା ।

୨୫ । ୩ । ୯୧

ପଛକୁ ଅନାଇଲେ ଆଗ ଦିଶିଯାଉଛି, ପୁଣି ଆଗକୁ ଅନାଇଲେ ପଛଟା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭାବରେ ଦିଶିଯାଉଛି । ଏବଂ, ଦୁଇଟିର ମଝିରେ ମୁଁ ସତେ-ଯେପରି କେଉଁ ମହାଜୀବନର ନିମିତ୍ତରୂପେ ବର୍ତ୍ତମାନଟିକୁ ବାଣ୍ଟି ବାଣ୍ଟି ଯାଉଛି । ଆଦୌ କିଛି ହରାଇବା ପରି ଲାଗୁନାହିଁ । ଏହି ନିବିଡ଼ତା, କ'ଣ ଏହାର ଅନ୍ୟ ନାମ ଜୀବନ ?

ବୁଢ଼ାହେବାର ଆଉ କୌଣସି ବାଟ ନାହିଁ । ଯାହାପାଖରେ ଯାଇ ଅଭିଯୋଗ କରିପାରନ୍ତି, ସିଏ ବହୁବିଧ ଆତ୍ମୀୟତାରେ ଏବଂ ବହୁବିଧ ବେଶରେ ମୋତେ ଏପରି ଭାବରେ ବାହୁ ବେଢ଼ାଇ ଆବୋରି ଓ ସମ୍ଭାଳି ରଖିଛି ଯେ, ଅଭି-ଯୋଗ କରିବାର ନୁ'ନାହିଁ । ନିଜେ ଇଚ୍ଛା କରି ଜାଲରେ ପଡ଼ିବାରେ ଯେଉଁ ମୁକ୍ତି ରହିଛି, ତାହାହିଁ ଅମୃତତ୍ୱର ଅସଲ ଭୂମିଟିରେ ନେଇ ମଣିଷକୁ ପ୍ରବିଷ୍ଟ କରାଇ-ଦିଏ । ମଝିରେ ଛଡ଼ା ହୋଇ ମୁଁ ଖାଲି କରାମତି ଦେଖୁଛି ଓ କୃତଜ୍ଞ ହୋଇ ରହିଛି । ମୋ'ଠାରୁ କେହି କେବେହେଲେ କିଛି ବି ଛଡ଼ାଇ ନେଇଥିଲି ପରି ମୋଟେ ଲାଗୁନାହିଁ । କେତେ କେତେ ଘରେ କେତେକେତେଙ୍କ ହୃଦୟରେ ମୁଁ ଯେ ଥାନଟିଏ ପାଇପାରିଲି, ସବୁ ସଦନକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିଷ୍କପଟ ଭାବରେ ମୁଁ ଯେ ଆପଣାର ସଦନରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିନେଇ ପାରିଲି, ତାହାହିଁ ମୋ' ଜୀବନର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳତମ ସ୍ମୃତି ଓ ଅନୁଭୂତି ହୋଇ ଚିରଦିନ ରହିଥାଉ । ଖାସ୍ ଗୋଟାଏ ଗୁମ୍ଫା ବା ଗାତକୁ ନିଜର ବୋଲି କହି ଆତୁର ଉତ୍ସାହର ତମସା ଭିତରେ ବୁଡ଼ି ରହିଥିଲେ ମୁଁ କଦାପି ଏହିସବୁ ମହିମାର ସନ୍ନିଧାନକୁ ଆସି ପାରିନଥାନ୍ତି । ଯେଉଁଠି ଆପଣାର ପ୍ରଥମ ମୂଳଦୁଆଟିକୁ ପକାଇଥିଲି, ସେଇଟି କେନ୍ଦ୍ର ହୋଇ ସର୍ବଦା ସ୍ଥିର ରହିଛି; ମାତ୍ର ପରିଧିମାନେ ପ୍ରସାରିତ ହେବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି ।

ପରିଧି ସଂପ୍ରସାରିତ ହେବାରେ ଲାଗିଥିଲେ କେନ୍ଦ୍ର ଯେ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ବିପର୍ଯ୍ୟସ୍ତ ହୁଏନାହିଁ, ସମ୍ଭବତଃ ଏହି ଶିକ୍ଷାଟି ହେଉଛି ମୋ'ର ଏହି ଜୀବନର ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ମୂଲ୍ୟବାନ୍ ଶିକ୍ଷା । ଏହି ଜୀବନାରଣ୍ୟରୂପୀ ଭୂମାକୁ ଅଧିକାର କରି ବଳୀୟାର ବୋଲାଇବାକୁ ମୁଁ ଆଦୌ କେବେହେଲେ ଚେଷ୍ଟା କରିନାହିଁ ବୋଲି ମୁଁ ସମ୍ଭବତଃ ଏତେ ସହଜରେ ତାହାର ହୋଇଯାଇ ପାରିଛି । ଜୀବନ୍ମୁକ୍ତି କହିଲେ କ'ଣ ଏହି କଥାକୁ ହିଁ ବୁଝାଏ ? ମୁକ୍ତ ଭିତରେ ରହିଥିବା ମଣିଷ ମୁକ୍ତିର ସଂଜ୍ଞା ପୁଚ୍ଛି ଯିବାଟା ମଧ୍ୟ ଆଦୌ ସମୀଚୀନ ହେବନାହିଁ ।

୧୬ । ୩ । ୯୧

ଉତ୍ସାହରେ କେତେ କ'ଣ ଲେଖି ହୋଇଯାଏ । ଲେଖିବାର ମାଧ୍ୟମ ଦେଇ ମୁଁ ସଂପୃକ୍ତ ସମସ୍ତଙ୍କର ଦୁଆର ପାଖରେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚି ପାରିବି ବୋଲି ସେତେବେଳେ କେତେ ନା କେତେ ବିଶ୍ୱାସ ଭିତରେ ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇ ରହିଥାଏ । ଏବଂ ମଝିରେ ମଝିରେ ଅବସାଦ ବି ଆସେ, କାହିଁକି ଲେଖିବି ବୋଲି ନିଜକୁ ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିବାକୁ ବି ମନ ହୁଏ । ସେତେବେଳେ ମୋ'ର ସତକୁ ସତ ଆଦୌ କିଛି କହିବାକୁ ନ ଥାଏ ବୋଲି ଯେ ଏଭଳି ହୁଏ, ସେକଥା ମଧ୍ୟ ସତ ନୁହେଁ । ସମ୍ବନ୍ଧ ଲାଗିଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନିଶ୍ଚୟ କିଛି ନା କିଛି କହିବାକୁ ରହିଥିବ । ବାଟ ଚାଲୁଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମଧ୍ୟ କହିବାକୁ ଅବଶ୍ୟ ରହିଥିବ । ତେବେ ଏହି ଅବସାଦ କେଉଁଥି ପାଇଁ ? ଭିତରେ କୌଣସି ପ୍ରକାର ବିଫଳତା ବୋଧ ପାଇଁ ଆଦୌ ନୁହେଁ ।

ଯେତେବେଳେ ସୋପାନ ଉଠିବାର ବେଳ ଆସି ପହଞ୍ଚେ, ଠିକ୍ ସେତିକି ବେଳେ ଅବସାଦ ଆସେ । ସୋପାନଟିର ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକ ଆଦୌ ଯଥେଷ୍ଟ ବୋଲି ମନେ ହୁଏନାହିଁ । ଅନ୍ତଃସମ୍ବେଦନର idiom ଗୁଡ଼ିକ ଏକ vertical integrationର କାମନା କରୁଥାନ୍ତି ଏବଂ ମୁଁ ତାହାର ଯୋଗ୍ୟ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଥାନ୍ତି । ଚିହ୍ନା ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ାକ ଆଉ ମୋଟେ ଯଥେଷ୍ଟ ବୋଲି ମନେ ହୁଅନ୍ତିନାହିଁ । ଏଣେ ବନ୍ଧୁମାନେ ଲେଖିବାର ବିଷୟ ନେଇ ଆସନ୍ତି । ମୁଁ କୁଆଡ଼େ ବସିଲେ ହିଁ ବଳେ ବଳେ ଲେଖି ହୋଇଯିବ ବୋଲି ମୋତେ କେତେ ଉପ୍ରୋଧ କରି କହନ୍ତି । ସେତେବେଳେ ମୁଁ ପ୍ରକୃତରେ ଆଉ କାହାଲାଗି ଯେ ବସିଥାଏ, ଗୁପ୍ତ ଭିତରେ ଆପଣାର ମୁହୂର୍ତ୍ତିଗୁଡ଼ିକୁ ଖୋଲିବାରେ ଲାଗିଥାଏ, ସେମାନେ ସେକଥା ବୁଝି ପାରନ୍ତିନାହିଁ । ମୁଁ ସେମାନଙ୍କର ସ୍ତମ୍ଭପୂରଣ କରିଦିଏ; ସେମାନେ କେବଳ ଏତିକି ବିଷୟ ନେଇ ଆସିଥାନ୍ତି । ନିଜର ସବାଆଗ ପାହାଚଟିକୁ ଉଠିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ନୂଆ ଶବ୍ଦ ଓ ନୂଆ idiom ଗୁଡ଼ିକୁ

ପାଇଯାଇ ପାରୁଥିଲେ ଯେ ଲେଖିବା ସମ୍ଭବ ହେବ, ଏକଥା ମୁଁ ସେମାନଙ୍କୁ ବୁଝାଇ କହି ପାରେନାହିଁ । ତେଣୁ ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ ହୁଏ । ଇପ୍‌ସିତ idiom ଗୁଡ଼ିକୁ ଖୋଜିବାକୁ ହୁଏ । ଭିତରେ ଖୋଜିବାକୁ ହୁଏ, ବାହାରେ ମଧ୍ୟ ଖୋଜିବାକୁ ହୁଏ । ବହି ଘାଣ୍ଟିଲେ ଏକଥା ମୋଟେ ହୁଏନାହିଁ । ଆପଣାକୁ ଠିକ୍ ପାଞ୍ଚଟିଏ ପରି ଉନ୍ମୋଚିତ କରି ଧରିଲେ ଯାଇ ଇପ୍‌ସିତ ମୁହୂର୍ତ୍ତିଗୁଡ଼ିକ ଆସି ପହଞ୍ଚିଯାଏ । ତା'ପରେ ନିଜକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣଭଣ୍ଡାର ପରି ଅନୁଭବ ହୁଏ । ଲେଖିବାପାଇଁ ନୂଆ ଅଙ୍କୁରଟା ବନ୍ଧୁପରି ଆସି ପହଞ୍ଚିଯାଏ ।

୨୭ । ୩ । ୯୧

ବିଚାରୀ ସଦ୍ଦାମ୍ ହୁସେନ୍ ମଧ୍ୟ ଇରାକ୍‌ବାସୀଙ୍କୁ ଏଣିକି ଅଧିକ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଦିଆଯିବ ବୋଲି କହିଲେଣି । ସଦ୍ଦାମ ହୁସେନ୍ କିପରି ଶୀଘ୍ର ଇରାକ୍‌ରୁ ବିଦା ହେବେ, ସେଥିଲାଗି ତାଙ୍କ ଶତ୍ରୁମାନେ ଏବେ ମଧ୍ୟ ଦେଶର ଦକ୍ଷିଣାଞ୍ଚଳରୁ ଫନ୍ଦାଏ ମାଡ଼ି ବସିଛନ୍ତି । ସଦ୍ଦାମ୍ ହୁସେନ୍ ଗାଦୀରୁ ନଗଲେ ସେମାନେ ଏହି ଖଣ୍ଡଟିରୁ ନିଜ ସୈନ୍ୟ ବାହିନୀର ଆଧିପତ୍ୟକୁ ହଟାଇବେ ନାହିଁ ବୋଲି ଖୋଲି-ଖୋଲି କହିଲେଣି । ତେଣେ, ପ୍ରାୟ ଛଅମାସ କାଳ ନିର୍ବାସିତ ହୋଇ ରହିବା-ପରେ ପୁନର୍ବାର କୁଏତ୍‌କୁ ଫେରି ଆସିଥିବା ଅମୀର୍ ଓ ତାଙ୍କ ଯୁବରାଜ ଜନସାଧାରଣଙ୍କର ଗୃପରେ ଏଣିକି ଗଣତନ୍ତ୍ର ଉପରେ ଅଧିକ ମହତ୍ତ୍ୱ ଦେବେ ବୋଲି କହିଲେଣି । ଅବଶ୍ୟ ସେମାନେ କହୁଛନ୍ତି ଯେ, ଆଗ ଦେଶର ଆର୍ଥିକ ଥଇଥାନ ହୋଇସାରୁ ଓ ତା'ପରେ ଆଉସବୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ପ୍ରତି ନଜର ଦିଆଯିବ ।

ସୈନ୍ୟବଳ ଦେଖାଇ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା, ଇଏ ମଧ୍ୟ ପୃଥିବୀପ୍ରତି ଏକ ବିପଦ । ସ୍ୱୟଂ ଆମେରିକା ଆପଣାର କୋଟି କୋଟି ଡ଼ଲାରର ପୁଞ୍ଜି ଲଗାଇ ଦକ୍ଷିଣ ଆମେରିକାରେ ଯେପରି ଆପଣାର ପୂର୍ଣ୍ଣ ଫରମାସ ଅନୁସାରେ ଏକ ଗଣତନ୍ତ୍ରକୁ ବଜାୟ ରଖିଛି, ଇଏ ପ୍ରାୟ ସେହିପରି ଏକ ଫିସାଦ ହେବାକୁ ଯାଉଛି । ଏହି ଫିସାଦ ଏକଦା ଭିଏଟ୍‌ନାମରୁ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ଇରାକ୍ ଯାଏ ଆସିଲାଣି । ପୃଥିବୀର ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଧନୀ, ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ଶୁଣ୍ଢି ଓ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ସମରାସ୍ତ୍ରସଜ୍ଜିତ ଗୋଟିଏ ଦେଶର ଅଧୁଆଁଳିଆ ସରକାର ଅଥବା ଜଣେ ଅଧୁଆଁଳିଆ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା ଲଙ୍ଗଳାମୁକୁଳା ହୋଇ ସନ୍ତ୍ରାସବାଦୀ ହେବେ, ଅସ୍ତ୍ରର ଧମକ ଦେଖାଇ ପୃଥିବୀରେ ଉପରୁ ପରିବର୍ତ୍ତନମାନ ଆଣିବେ, ଏହା ମଧ୍ୟ ପୃଥିବୀରେ ଅନେକ ବିପଦର ସୂଚନା ଦେଉଛି । ପୃଥିବୀ ଉପରେ କେତେଟା ଦେଶ ଏହିପରି ଲଦି ହୋଇ ବସିଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପୃଥିବୀ ହୁଏତ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଖିରୁ ହେବାରେ ଲାଗିଥିବ । ଏବଂ, ଖିରୁମାନେ ପୃଥିବୀରେ କୋଉ କିସମର

ଗଣତନ୍ତ୍ର ଚଳାଇବାରେ ସମର୍ଥ ହୋଇ ପାରିବେ ? ପୃଥିବୀବାସୀ ସତକୁ ସତ ଯେଉଁ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଇଚ୍ଛା କରୁଛନ୍ତି, ତାହା ବୁର୍ଶ୍ଙ୍କର ସନ୍ତ୍ରାସବାଦ ଦ୍ୱାରା କଦାପି ଆସିବନାହିଁ । ଗତ ସତୁରିବର୍ଷ ଧରି ସାମ୍ୟବାଦୀ ସନ୍ତ୍ରାସବାଦ ଦ୍ୱାରା ପୃଥିବୀକୁ ଯେପରି ସାମ୍ୟବାଦ ଆସିବା ନୋହିଲା, ଏକଥା ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା ଠିକ୍ ସେହିପରି ।

୧୮ । ୩। ୯୧

ପ୍ରତ୍ୟେକ ମଣିଷ ନିଜ ପାଇଁ ଅର୍ଥାତ୍ ନିଜ ସୁଖପାଇଁ ଠାକୁରଙ୍କୁ ଡାକୁଛନ୍ତି, ନିଜ ନିଜ ଭାଗ୍ୟ ନେଇ ବନ୍ଧୁର ପଥ ପାରିହେବାର ସହସ୍ର କୃଚ୍ଛ୍ର କରିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି ଏବଂ ଆପଣାର ତଥାକଥିତ ଏକକ ଭାଗ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ଆଦରି କରି ରହିଛନ୍ତି । ଭାରତବର୍ଷର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗାଆଁରେ ପ୍ରାୟ ଏହିପରି ଏକ ଉତ୍ସାହହୀନ ସ୍ଥିତି ଦେଖିବାକୁ ମିଳିବ । ସମସ୍ତଙ୍କର ଭାଗ୍ୟ ମିଶି ଯେ ଗୋଟିଏ ଭାଗ୍ୟ ହୋଇପାରିବ, ପ୍ରତ୍ୟେକର ବିଶ୍ୱାସ ପରସ୍ପର ସହିତ ସହଯୋଗ କରି ଯେ ସେଥିରୁ ଏକ ସାମୂହିକ ବଳ ସମ୍ଭବ ହୋଇ ପାରିବ ଏବଂ ସେହି ବଳଦ୍ୱାରା ସବୁ ମଣିଷଙ୍କର ଭାଗ୍ୟକୁ ବଦଳାଇବା ଦିଗରେ ମୀମାଂସକ ପଦକ୍ଷେପମାନ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇ ପାରିବ, ଆମ ଜୀବନବସ୍ତର ସାଂସ୍କୃତିକ ଆହ୍ୱାନଗୁଡ଼ିକ ଭାରତବର୍ଷରେ ମଣିଷକୁ ସେହି ଦିଗରେ କିଛିହେଲେ ଶିଖାଇ ପାରିଲାନାହିଁ କାହିଁକି ?

ଭାରତବର୍ଷର କର୍ମବାଦ ଭାଗ୍ୟମୟ ମନୁଷ୍ୟ ସମୁଦାୟକୁ ଅଲଗା ଅଲଗା କରି ବିଭାଜିତ କରି ରଖିଛି ଅଥବା ଜାତିଭେଦର କର୍ମହୀନ ପରମ୍ପରାଟି ମଣିଷକୁ କର୍ମବାଦର ଗୁଳାଟି ଭିତରେ ଆଣି ପକାଇ ଦେଇଛି, ତାହାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭାବରେ କହି ପାରିବାକୁ କ'ଣ ଭାରତବର୍ଷରେ ଗବେଷଣା କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ? ଭାରତବର୍ଷରେ କେତେ ନା କେତେ ସଂସ୍କାରକ ଜନ୍ମ ହେଲେ, ସମସ୍ତେ ମଣିଷକୁ ତା'ର ଅସଲ ପରିଚୟଟି ବିଷୟରେ ଅବଗତ କରାଇ ଦେବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରିଥିଲେ । ସେତେବେଳେ ସମାଜକୁ ଦୋହଲାଇ ଦେଲାଭଳି କେତେ ନୂତନ ପ୍ରେରଣାରେ ହାଉଆମାନ ବହିଲା । ଠାକୁର ସତେଅବା ଆମ ଜୀବନ ଭୂଇଁ ଗୁଡ଼ିକର ଅତି ପାଖକୁ ଲାଗି ଆସିଲା ପରି ମନେ ହେଲେ । ମାତ୍ର ତା'ପରେ, ସେହି ସନ୍ଥ ଓ ସଂସ୍କାରକମାନେ ସ୍ୱୟଂ ଠାକୁର ହୋଇ ପୂଜା ପାଇଲେ । ପୁରୁଣାଗୁଡାକ ଯେମିତି ସେମିତି ରହିଲେ, କର୍କଶତାଗୁଡ଼ିକ ମଣିଷ ମଣିଷ ମଧ୍ୟରେ ରହିଥିବା ସମ୍ବନ୍ଧତୟ ଉପରେ କେଉଁଠି ବଳୀୟାର ହୋଇ ବସିଲେ । ଭାରତବର୍ଷ ସନ୍ଥମାନଙ୍କର ଭୂମି ବୋଲି ପ୍ରସିଦ୍ଧ ହୋଇ ରହିଲା । ସେହି ପରମ୍ପରାରେ ଭାରତବର୍ଷରେ ଏବେ ମାଲମାଲ ସଂପ୍ରଦାୟ ରହିଛନ୍ତି, ଏହି ସଂପ୍ରଦାୟ ଗୁଡ଼ିକ ଦେଶ ତମାମ କେତେ ମଠ ଓ ଗାଦୀ ଆପି ରହିଛନ୍ତି । ମାତ୍ର, ମଣିଷ ଉପରେ ସେହି ପୁରୁଣା ଶଗଡ଼ଗୁଡ଼ାକ ଏବେ ମଧ୍ୟ

ଚାଲିଛି । ସେହି ପୁରୁଣା ସତ୍ୟମାନେ ଏବେ ମଧ୍ୟ ମଣିଷକୁ କେଡ଼େ ସଫଳତାର ସହିତ ବଶ କରି ରଖିଛନ୍ତି । ଏପରି କାହିଁକି ହେଲା ? ଆଉ କେଉଁଭଳି ବିକଳ୍ପ ନେତୃତ୍ୱ ସମ୍ଭବ ହୋଇଥିଲେ ଭାରତରେ ସାମାଜିକ ବିବର୍ତ୍ତନ ଅନ୍ୟପ୍ରକାର ହୋଇଥାନ୍ତା ? ସେହି ବିକଳ୍ପଗୁଡ଼ିକର ଏବେ ମଧ୍ୟ କୌଣସି ପ୍ରାସଙ୍ଗିକତା ରହିଛି କି ?

୧୯ । ୩ । ୯୧

"ଆଦିତ୍ୟଶ୍ଚ ଚକ୍ଷୁଃ ଭୂତ୍ୱା ଅକ୍ଷିଣୀ ପ୍ରବିଶତ୍"—ସୂର୍ଯ୍ୟ ହିଁ ଆଖିର ପୁଅ ହୋଇ ମୋ'ର ଚକ୍ଷୁ ଭିତରେ ପ୍ରବେଶ କରିଛନ୍ତି । ଅର୍ଥାତ୍, ଏହି ଆଖି ଭିତରେ ସେହି ଆଖି ରହିଛି । ଅର୍ଥାତ୍, ମୁଁ ଯାହାକୁ ମୋ'ର ଆଖି ବୋଲି କହୁଛି, ତାହା ତାଙ୍କର ଆଖି । ଓ; ତାହାକୁ ଧରି ରଖିଥିବା 'ମୋ' ଆଖି ନାମକ ଏହି ଆସ୍ଥାନଟିକୁ ହିଁ ସମ୍ଭବତଃ ମୁଁ ମୋ'ର ବୋଲି କହିପାରିବି ।

ଅର୍ଥାତ୍, ଯାହାକୁ ମୁଁ ମୋ'ର ଆଖି ବୋଲି କହି ଶରୀରର ଏକ ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ରୂପେ ବହନ କରୁଛି, ତାହାକୁ ସମ୍ପ୍ରସାରିତ କରାଇ ନେଇପାରିଲେ, ତାହା ଭିତରେ ଏକ ଅନୁରୂପ ମହଦ୍‌ବାସନା ଭରିଦେଇ ପାରିଲେ ସିଏ ତାଙ୍କଯାଏ, ସେଯାଏ ଲମ୍ବି ଯାଇ ପାରିବ । ଏହି ସଂପ୍ରସାରଣ ଦ୍ୱାରା ହିଁ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ନିଜ ଭିତରେ ଏକ ସମ୍ପତ୍ତିସ୍ୱରୂପ ପାଇପାରିବି, ସମ୍ପତ୍ତିସ୍ୱରୂପ ବାଣ୍ଟିପାରିବି । ଏଗୁଡ଼ାକ ଖାଲି କଥା ନୁହେଁ, ଖାଲି କବିତ୍ୱ ମଧ୍ୟ ନୁହେଁ । ମୁଁ କବିଟିଏ ହେବାଲାଗି ମନ କରିଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୋତେ ଏକଥା ତୁଚ୍ଛା କବିତ୍ୱ ପରି ଅବଶ୍ୟ ଲାଗିବ । ମାତ୍ର, ସେହି ଆସ୍ପୃହାକୁ ସତକୁ ସତ ନିଜର ଆସ୍ପୃହା ବୋଲି ଖୁସୀରେ ଗ୍ରହଣ କରିନେଇ ପାରିଲେ ଆଉ ଆଦୌ ସେପରି ହେବନାହିଁ । ସେପରି ହେଲେ, ଆଦିତ୍ୟ ଆଉ ଦୂର ଆକାଶର କୌଣସି ଉଡୁମ୍ବର ଫଳ ବୋଲି ମୋତେ ମନେ ହେବେନାହିଁ, ତାଙ୍କୁ ଆଉ ନିଜ ବାହାରେ ଦେବତାଟିଏ କରି ଥାପି ରହିବାକୁ ମୋତେ ମନ ହେବ ନାହିଁ । ତା'ପରେ, ଏହି ଆଖିର ଆସ୍ଥାନ ଉପରେ ସିଏ ଆମ ଭିତରେ ହିଁ ବନ୍ଧୁ ହୋଇ ରହିବେ, ବାଟ ଚାଲିବାବେଳେ ସିଏ ମଧ୍ୟ ସଖା ହୋଇ ବାଟ ଚାଲୁଥିବା ପରି ମନେ ହେଉଥିବେ । ସିଏ ମୋ'ର ଆଖି ଭିତରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଠୁଳ ହୋଇ ଅବସ୍ଥାନ କରୁଥିବେ । ଜୀବନରେ ଏହି ସତ୍ୟଟିକୁ ଅଙ୍ଗେ ନିଭାଇବାର କଳାଟିକୁ ଶିଖିଥିଲେ ଜୀବନର ଆଭିମୁଖ୍ୟ ବଦଳିଯିବ,—ଅବବୋଧମାନେ କେଡ଼େ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ଏକ ଅନ୍ୟ **paradigm**ର ହୋଇଯିବେ । ଯନ୍ତ୍ର ହେବାର ଅସଲ ସାର୍ଥକତା ପ୍ରକୃତରେ ଏଇଠି । ମୁଁ ଯାହାର ଯନ୍ତ୍ର ହୋଇ ପାରିବି, ସିଏ ମଧ୍ୟ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ 'ମୋ'ର ସହିତ ମୋ' ଘରେ ଆସି ବାସ କରି

ରହିବ । ମୁଁ ତାକୁ ସତତ ସ୍ପର୍ଶ କରି ରହିଥିବ । ଅର୍ଥାତ୍, ସତତ ମନୁଷ୍ୟ ହେଇ, ମଙ୍ଗୁଳା ହୋଇ ରହିଥିବ । ଏବଂ, ମୋ' ସାଧନାର ଅନେକ ସମସ୍ୟା ବଳେ ବଳେ ସମାହିତ ହୋଇ ଯାଉଥିବ । ସେତେବେଳେ ଭିତରକୁ ମଧ୍ୟ ଅନାଇଦେବା ମାତ୍ରକେ ମୁଁ ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟର ଦର୍ଶନ କରିପାରୁଥିବ ।

୬ । ୩ । ୯୨

ଚକ୍ଷୋଃ ସୂର୍ଯ୍ୟୋଃ ଅଜାୟତ,—ସୂର୍ଯ୍ୟ ଏହି ଚକ୍ଷୁରୁ ହିଁ ଜାତ ହୋଇଛନ୍ତି । ଚକ୍ଷୁ ନହେଲେ ଏହି ସୂର୍ଯ୍ୟ ବି ପ୍ରକୃତରେ କେଉଁଠାରେ ଥାଆନ୍ତେ ? ଚକ୍ଷୁ ଭିତରେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଅଛନ୍ତି, ସିଏ ଚକ୍ଷୁ ଭିତରୁ ଜନ୍ମଲାଭ କରୁଛନ୍ତି । ଅର୍ଥାତ୍, ଏହି ଚକ୍ଷୁ ଭିତରେ ଏପରି ଏକ ସମ୍ଭାବନା ନିହିତ ହୋଇ ରହିଛି, ଯାହାଦ୍ୱାରା କି, ସିଏ ଯେଉଁ ବସ୍ତୁ ଉପରେ ପଡ଼ିବ, ସେହି ବସ୍ତୁରେ ମଧ୍ୟ ସୂର୍ଯ୍ୟର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରିପାରିବ । ଏପରି ହୋଇ ପାରିଲେ ଚକ୍ଷୁ ବି ଧନ୍ୟ ହେବ, ବସ୍ତୁ ମଧ୍ୟ ଧନ୍ୟ ହେବ ।

ଆଖି ବୁଜିଦେଲେ ଆଖି ଭିତର ଆଡ଼କୁ ପ୍ରସାରିତ ହୋଇଯାଏ, ତାହାର ଅସଲ ସଦନଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟକୁ ପ୍ରସାରିତ ହୋଇଯାଏ । ସେହି ସଦନ ଗୁଡ଼ିକରେ ହିଁ ଜୀବନର ଅସଲ ଅନୁରାଗ ଅର୍ଥାତ୍ ଅସଲ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକର ସନ୍ଧାନ ମିଳେ । ସେହି ସନ୍ଧାନଟିକୁ ପାଇ ସାରିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ଲାଗି ବାହାରର ବସ୍ତୁ ଗୁଡ଼ିକ ଭିତରେ ସୂର୍ଯ୍ୟର ଦର୍ଶନ ମିଳିଲେ ବସ୍ତୁ ଗୁଡ଼ିକର ହୃଦୟକୁ ସ୍ପର୍ଶ କରିହୁଏ । ମଣିଷ ଭିତରେ ସୂର୍ଯ୍ୟର ସ୍ପର୍ଶଲାଭ ଘଟିଲେ ମଣିଷର ହୃଦୟକୁ ମଧ୍ୟ ସ୍ପର୍ଶ କରିହୁଏ । ତା'ପରେ ଯାହାସବୁ ହୁଏ, ସେଗୁଡ଼ିକ ହେଉଛି ଅନୁଭବର ସମ୍ପଦ; ଏପରି ନାନା ଅନୁଭବ, ଯାହାକି ଜୀବନକୁ ସତତ ଧନ୍ୟ କରି ରଖିଥାଏ । ଆପଣାର ନେତ୍ରଗୁଡ଼ିକୁ ସୂର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ଭବର ସମର୍ଥ କରି ରଖିବା, ତାହା ହେଉଛି ଆମ ଜୀବନର ଏକ ଅଭିନବ ସାଧନା । ଏହି ସାଧନାରେ ଆଦୌ କୌଣସି କ୍ଳେଶ ନଥାଏ, କୌଣସି ଦାରିଦ୍ର୍ୟ-ବୋଧ ବି ନଥାଏ । ଜୀବନରେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଲାଗି ଏହି ସହଜ ଅନୁରାଗର ସୃଷ୍ଟି ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମୋ' ଆଖିଗୁଡ଼ିକର ସମ୍ଭବସାମର୍ଥ୍ୟ କେତେ ସହଜରେ ଯେ ବହୁ ପ୍ରସାରିତ ହୋଇପାରିଛି, ମୁଁ ସେକଥା ଭଲ କରି ଜାଣିଛି । ବାଟ ଖୋଲିବାର ବାସନାଟି ଜନ୍ମଲାଭ କରିବା ପରେ ମୁଁ କେତେ କେତେ ବର୍ଷ ଏହି ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କୁ ହିଁ କେତେ ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇ ଖୋଜିଛି । ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗ କରି ପାଇବାଲାଗି ହୃଦୟର ଗଭୀର ଅଳିନ୍ଦଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ମୁଁ କେତେ ଉଦ୍‌ଗ୍ରୀବ ହୋଇ ଡାକିଛି । ତା'ପରେ, ଆଖି ଭିତରୁ ହିଁ ମୁଁ ସୂର୍ଯ୍ୟର ଆବିଷ୍କାର କରିପାରିଛି । ସାଧନାରେ ଉତ୍ତରଣ ଘଟିଛି, ଜୀବନରେ ପାଇବାର ଯାବତୀୟ ସଂଜ୍ଞା ବଦଳି ଯାଇଛି । ମୋ'ର ଯାବତୀୟ ଆବିଷ୍କାର ମର୍ମତଃ ପୁନରାବିଷ୍କାର ପରି ଲାଗିଛି । ମୋ' ଭିତରର ନିବିଡ଼ ପଥଟିରେ

ହିଁ ସବୁଯାକ ସଖାଙ୍କର ଭେଟ ହୋଇଯାଇଛି । ଆପଣାକୁ ସୂର୍ଯ୍ୟର ସମଧର୍ମୀ ବୋଲି ମନେ ହୋଇଛି । ଜୀବନ ଧନ୍ୟ ହୋଇଯାଇଛି । ଅର୍ଗଳଗୁଡ଼ାକୁ ଉଠାଇ ଦେବାଲାଗି ତା'ପରେ ଆଉ କୌଣସି ସଂଗ୍ରାମ କରିବାକୁ ପଡ଼ିନାହିଁ ।

୨୧ । ୩ । ୯୧

ଆପଣା ଭିତରେ ଆତ୍ମାଟିଏ ଅଛି ବୋଲି ଅନୁଭବ ସମ୍ଭବ ହେଲେ ଜଣେ ମଣିଷ ସକଳ ମଣିଷଙ୍କ ଭିତରେ କେବଳ ମିତ୍ରମାନଙ୍କୁ ହିଁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରନ୍ତା । ଭାରତବର୍ଷରେ ଏହି ଆତ୍ମାର ତତ୍ତ୍ୱ ବିଷୟରେ ଘୋର ପଣ୍ଡିତମାନେ କେତେ କେତେ ଆଲୋଚନା କରିଛନ୍ତି, ମାତ୍ର ଏଠି ମଣିଷଠାରୁ ମଣିଷ ଏପରି ଦୂରଛଡ଼ା ହୋଇ ରହିଛି କିପରି ? ଆତ୍ମାକୁ ହିଁ ଜୀବନତତ୍ତ୍ୱର ସବସାର ବୋଲି କହି ଗଗନ କମ୍ପାଇ ଦେଉଥିବା ବକ୍ତାମାନେ, ଉଚ୍ଚପଦସ୍ଥମାନେ ଏଠି ଘୃଣାର ଏତେ ଏତେ ମଞ୍ଜି ବୁଣିଦେଇ ପାରୁଛନ୍ତି କିପରି ? ଆତ୍ମାର ଏହି ତତ୍ତ୍ୱଟି ଭାରତୀୟ ଅବବୋଧର ଚମ ଭିତରକୁ ଯଦି ଏତେ ଟିକିଏ ବି ଭେଦ କରି ପାରିଥାନ୍ତା, ତେବେ ଭାରତବର୍ଷରେ ଜାତିଭେଦର କ୍ରୂର ବିଧାନଟା ଲାଗି ଅବକାଶ ମଧ୍ୟ କୁଆଡ଼ୁ ମିଳିଥାନ୍ତା ? ମୁଁ ସମସ୍ତଙ୍କ ସହିତ ଗୋଟିଏ ସୂତାରେ ବନ୍ଧାହୋଇ ରହିଛି, ଏତିକି ଅନୁଭବ ରହିଥିଲେ ବି ଏଠାରେ ମଣିଷ ପରସ୍ପରର ପାଖରେ ଯାଇ ବସିବାକୁ କେତେ ଆନନ୍ଦ ଲାଭ କରୁଥାନ୍ତା, ଆପଣାକୁ ସମଗ୍ରଟି ସହିତ ସଂଯୁକ୍ତ କରି ସିଏ ନିଜ ଭିତରେ ମୁକ୍ତିର ସ୍ୱାଦ ପାଇ ପାରୁଥାନ୍ତା । ମାତ୍ର, ଭାରତବର୍ଷର ପରମ୍ପରା ଭାରତୀୟ ମଣିଷକୁ ଏପରି ଅହଙ୍କାରୀ ଓ ଏକସିଙ୍ଗିଆ କରି ଛାଡ଼ିଦେଲା କିପରି ?

ଅର୍ଥାତ୍, ଭାରତୀୟ ଦୃଷ୍ଟିରେ କୌଣସି ଏକ କାରଣରୁ ଏକ ଅନ୍ତର୍ଗତ ବିଭାଜନ ପଶିଯାଇ ଏହାକୁ ଏପରି ବ୍ୟାଧିତ କରି ରଖିଛି କି ? ବହିଗୁଡ଼ାକୁ ଏତେ ଗୁଡ଼ାଏ ପବିତ୍ର ବୋଲି ମାନି ଭାରତରେ ମଣିଷକୁ ମଣିଷର ମୌଳିକ ପବିତ୍ରତାକୁ ଏପରି ହେୟ ବୋଲି ଗଣନା କରାଯାଉଛି କିପରି ? ଯୁଗେ ଯୁଗେ ଭାରତୀୟ ବୋଧଗତ ନେତୃତ୍ୱରେ ଏପରି କୌଣସି ଅସମର୍ଥତା ରହିଛି, ଯାହା ଫଳରେ ଭାରତବର୍ଷର ଯାବତୀୟ ଅନୁଧାବନକୁ ଏହିପରି ଦୁର୍ଦ୍ଦଶାରେ ପଡ଼ିବାକୁ ପଡ଼ୁଛି କି ? ଏହି ଦେଶରେ ପଣ୍ଡିତମାନଙ୍କର ସାନ୍ନିଧ୍ୟକୁ ଆସିଲାବେଳେ ମୁଁ ଅଧିକାଂଶ ସମୟରେ ସେହିକଥା ଚିନ୍ତା କରିଥାଏ । ଭିତରେ ଗୋଟାଏ ବିଦ୍ରୋହୀ ଭାବ ଆସେ, ଏହି ପଣ୍ଡିତମାନଙ୍କୁ ମାଠ ଭିତରେ ବାନ୍ଧି ସମୁଦ୍ରରେ ପକାଇ ଦେଇ ଆସିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହୁଏ । ତଥାକଥିତ ଶୁଦ୍ଧଗୁଡ଼ାକୁ ଶୁଦ୍ଧ ବୋଲି କହିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହୁଏନାହିଁ । ଏହି ରୁଗ୍ଣ ବୃତ୍ତିଗୁଡ଼ାକୁ ରୋଧି ପାରିବା ନିମନ୍ତେ

ଭାରତବର୍ଷରେ ଏକ ବିକଳ୍ପ ଗୋଷ୍ଠୀ ତିଆରି ହେବା ଉଚିତ, ଯିଏ କି ନିଜକୁ ଏହି ପୁରାତନ **obstinacy**ରୁ ଉଦ୍ଧାର କରି ଆଣିପାରିବ । ଭାରତୀୟ ଗୋଷ୍ଠୀ-ମୂଲ୍ୟଗୁଡ଼ିକର 'ଆତ୍ମାକୁ ଭେଦି ପାରିଲେ ଯାଇ ଜଣେ ମଣିଷ ସେହି ଗୋଷ୍ଠୀର ଯୋଗ୍ୟ ହୋଇ ପାରିବ ।

୨୨ । ୩ । ୯୧

ମୋ' ଭଗବାନ ହେଉଛନ୍ତି ମୋ' ପଥଯାତ୍ରାର ସର୍ବପ୍ରଧାନ ସମ୍ପଦ, ମୋ' ଆତ୍ମ-ଆବିଷ୍କାରର ଫଳ । ଏହି ଯାତ୍ରା ସରୁନାହିଁ, ତେଣୁ ଏହି ଆବିଷ୍କାରର ପାହାଚଉଠା ମଧ୍ୟ କେବେ ସରି ପାରୁନାହିଁ । ସମ୍ମୁଖର ପ୍ରତିମାଟି ଲାଗି ଆସ୍ପୃହା ରଖିବାକୁ ଏବଂ ତାହାର ଯୋଗ୍ୟ ହେବାକୁ ହେଲେ ପଛର ପ୍ରତିମାଗୁଡ଼ିକୁ ଯେ ଛାଡ଼ି ଚାଲି ଆସିବାକୁ ହୁଏ, ସେକଥା ଆଦୌ ନୁହେଁ । ଆମ୍ଭେମାନେ ବଦଳି ଯାଉଥିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସଂଜ୍ଞା ବଦଳି ଯାଉଥାଏ, ବ୍ୟାଖ୍ୟା ବଦଳି ଯାଉଥାଏ । ଅନୁରାଗର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏକ କ୍ରମପ୍ରସାରଣ ଘଟୁଥିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପ୍ରତିମାଗୁଡ଼ିକ ଅଧିକ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ଦିଶନ୍ତି, ତଦ୍ଦ୍ୱାରା ନିଜ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ଏକ କ୍ରମପରିପୂର୍ଣ୍ଣତାର ଅନୁଭବ ଅଧିକ ସହଜ ହୋଇଯାଏ ।

ଚାଲିବାରେ ଲାଗିଥିବା, ଆବିଷ୍କାର କରିବାରେ ଲାଗିଥିବା, ଆପଣାର ଅନୁରାଗକୁ ସତତ 'ପ୍ରସାରିତ କରି ଦେବାଲାଗି ସମ୍ମତ ହୋଇ ରହିଥିବା,— ଯାବତୀୟ ପୌତ୍ତଳିକତାରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବାଲାଗି ସମ୍ଭବତଃ ଏହାହିଁ ହେଉଛି ପ୍ରଶସ୍ତତମ ପଥ । ପିତୁଳାଗୁଡ଼ିକ ସହିତ ଅନୁରାଗର ସମ୍ବନ୍ଧଟି ଯଥାର୍ଥ ଭାବରେ ନିବିଡ଼ ହୋଇ ପାରିଲେ ପୌତ୍ତଳିକତାରେ ବାନ୍ଧି ହୋଇ ରହିବାର ଆଉ କୌଣସି ଆଶଙ୍କା ନଥାଏ । ଏବଂ, ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ କଥା ହେଉଛି ପିତୁଳାଟିକୁ ଯଥାର୍ଥ ଅନୁରାଗ ଦେଇ ଚିହ୍ନିଥିଲେ, ତାହା ପଥର ମୂର୍ତ୍ତିଟିଏ ପରି ମୋତେ ଦେଖା ଯାଏନାହିଁ, ସତେଅବା ଫୁଲଟିଏ ପରି ଅନୁଭୂତ ହୁଏ । ଘେରା ହୋଇ ରହିଥିବା କୌଣସି କାନ୍ଥଭିତରର ଗାତଭିତରକୁ ସିଏ ତୁମକୁ ଆଦୌ ଟାଣି-ନେବାର ଚକ୍ରାନ୍ତ କରେନାହିଁ । ବରଂ, ତୁମ ଅନ୍ତରର ଉଦ୍ୟାନରେ ଫୁଲଟିଏ ହୋଇ ଫୁଟି ଉଠୁଥିବା ପରି ଅନୁଭବ ଆଣି ଦେଇଥାଏ, ଏକ 'ବିମୋଚନର ମହାଭାଗ୍ୟ ଲାଗି କାରଣ ହୁଏ । ବିମୋଚନର ଅସଲ କଳାଟିକୁ ଶିଖି ପାରିଥିଲେ ଏହି ପିତୁଳାମାନେ ତୁମର ଆଦୌ କୌଣସି ଅନିଷ୍ଟ କରିପାରିବେନାହିଁ । ବରଂ, ତୁମେ ସେହି ପିତୁଳାଗୁଡ଼ିକୁ ସେମାନଙ୍କର ଏକ କ୍ରମପ୍ରସାରଣସମର୍ଥ ଆକାଶ ଦେଇ ଦେଖିବାର ବଳକୁ ମଧ୍ୟ ଅର୍ଜନ କରି ପାରିବ । ବହୁ ପ୍ରସାଧନ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକୃଷ୍ଟୀକୃତ ହୋଇ ରହିଥିବା ବହୁବିଧ ପୌତ୍ତଳିକତାର ସମ୍ପର୍କରେ ଆସିବାବେଳେ ମୋ'

ଭିତରେ ସାଧାରଣତଃ ଏହିଭଳି ପ୍ରତର୍କିଷ୍ଠାମାନ ହୋଇଥାଏ । ସେହି ପ୍ରତର୍କିଷ୍ଠା ମୋତେ ଅଭିଯୁକ୍ତ କରେ ।

୨୯ । ୩ । ୯୨

ଯୀଶୁ ନିଃସ୍ୱର୍ଗ ହୋଇଥିବାର ଆଜି ଦିନଟିରେ ସିଏ ନିଃସ୍ୱର୍ଗ ହୋଇ-ଥିବାର ସେହି ସ୍ଥାନଟି ମନେପଡ଼ି ଯାଉଛି । ଗତ ଡିସେମ୍ବର ମାସରେ ସେହି ସ୍ଥାନରେ ନିର୍ମିତ ହୋଇଥିବା ଗୀର୍ଜାଟିରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ଆମ ପୃଥିବୀଟି ବିଷୟରେ ମୁଁ ଯେଉଁ ବିଡ଼ମ୍ବନାଟିକୁ ଅନୁଭବ କରିଥିଲି, ମୋ'ର ସେହି ବିଡ଼ମ୍ବନାଟି ମନେ ପଡ଼ି ଯାଉଛି ।

ଦେଉଳଗୁଡ଼ାକୁ ଆମେ ନାସ୍ତିକମାନେ କେତେ କେତେ ବାସନାର ମନୋରମତା ଦେଇ ସର୍ବନ୍ଦ ଗଢ଼ି ଥୋଇ ନଦେଇଛୁ ! ଯଦି ଆମେ ତାଙ୍କୁ ସତକୁ ସତ ଅନୁଭବ କରି ପାରୁଥାନ୍ତୁ, ତେବେ ସୁନା ଓ ରୁପାର ଏହି ଧାର୍ମିକ ଆବଶ୍ୟକତା-ମାନେ ଆମକୁ କଦାପି ଏଭଳି ବାଇ କରିଦେଇ ନଥାନ୍ତେ । ଆମେ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଓ ଭଗବାନ ଏହି ପୃଥିବୀରେ ଆପଣାକୁ ଏକ ପାର୍ଥିବ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତଦ୍ୱାରା ଅନୁଭୂତ କରାଇ-ଥିବା ଅବସରଟିକୁ ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟରେ ଅବଶ୍ୟ ଅନୁଭବ କରୁଥାଆନ୍ତୁ । ଭେକ ଓ ଗ୍ରନ୍ଥଗୁଡ଼ାକର ଆଳରେ ପରସ୍ପରକୁ ବାରବାର ଆଉ କୌଣସି ଅବକାଶ ହିଁ ରହି ନଥାନ୍ତା । ତଥାପି, ଆଗର ସେହି ପାରମ୍ପରିକ ନାସ୍ତିକମାନଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ଏବର ନାସ୍ତିକମାନଙ୍କୁ ମୁଁ ଆହୁରି ଅଧିକ ଦୁର୍ଗ୍ରସ୍ତ ବୋଲି କହିବି । ଭଗବାନଙ୍କ ନାମରେ ଯେଉଁମାନେ ଖଣ୍ଡାଧରି ଦାଣ୍ଡକୁ ବାହାରିଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କର ପାଖୁଆ-ପଣରେ ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ ସ୍ୱୟଂ ଭଗବାନ୍ ମଧ୍ୟ ହାରିମାନି ଯାଉଛନ୍ତି । ଏମାନେ ଭଗବାନଙ୍କୁ ନିଜନିଜର ପ୍ରାଣିକ ଗାଡ଼ଆଣ୍ଠା ଭିତରେ ବହୁ ଆଦରରେ ପୋଷି ରଖିଥିବା ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ଦୈତ୍ୟ ବୋଲି ଭାବୁଛନ୍ତି । ସେହି ଦୈତ୍ୟର ପତାକା ଧରି ଏମାନେ ଦାଣ୍ଡରେ ଯଶଃ ଅର୍ଜନ କରି ବାହାରିଛନ୍ତି । ମଣିଷ ଦୈତ୍ୟ ହେବାଲାଗି ପଣ କରି ବସିଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତା'ର ତଥାକଥିତ ଭଗବାନ ମଧ୍ୟ ଯେ ଦୈତ୍ୟଟିଏ ହେବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୁଅନ୍ତି, ଭାରତବର୍ଷ ସମେତ ସାରା ପୃଥିବୀରେ ଆଜି ତାହାର ଭୂରି ଭୂରି ପ୍ରମାଣ ମିଳୁଛି । ତେଣୁ, ମଣିଷର ସେହି ଲାଜ ଓ ସେହି ଅସମର୍ଥତାକୁ ଆଜି ସୁନା ଓ ରୁପା ଭିତରେ ତାଙ୍କି ରଖିବାର ଏତେ ପ୍ରବଳ ଉଦ୍ୟମ ଚାଲିଛି । ମଣିଷର ପ୍ରବଳତା ଆଗରେ ଭଗବାନ୍ ବି କ୍ରମେ ଦୁର୍ବଳ ହୋଇପଡୁଛନ୍ତି । ପ୍ରବଳ ମଣିଷର ଗର୍ଜନଗୁଡ଼ାକ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତାର ଯାବତୀୟ ସୂକ୍ଷ୍ମତାକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରମତ୍ତ ଭାବରେ ଗ୍ରାସ କରି ରହିଛି । ଏହି ନାସ୍ତିକମାନଙ୍କୁ ଅଙ୍ଗେ ନିଭାଇ ପ୍ରକୃତରେ ଭାରି ଡର ମାଡ଼ୁଛି ।

୩୦ । ୩ । ୯୧

ସୁସ୍ଥ ସମୟରେ କେଡ଼େ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ଦେହ ମଧ୍ୟ ସାଙ୍ଗରେ ରହିଥାଏ । ଅସୁସ୍ଥ ସମୟରେ ଦେହଟାକୁ ସତେଯେପରି ଟାଣି ଓଟାରି ସାଙ୍ଗରେ ନେବାକୁ ପଡ଼େ । ଦେହ ସାଙ୍ଗରେ ନରହିବାର ଅବସ୍ଥାଟାକୁ ଆଉ କ'ଣ ଯାବତୀୟ ଅସୁସ୍ଥତାର ମୂଳ କାରଣ ବୋଲି କୁହାଯାଇ ପାରିବ କି ? ଦେହ କେବେହେଲେ କିଛି କହେନାହିଁ, ମାତ୍ର ସାଙ୍ଗରେ ରହିଥାଏ । ତା'ର ସାଙ୍ଗରେ ରହିବାରେ କୌଣସି ଅଡ଼ୁଆ ଆସି ପହଞ୍ଚିଯିବା ମାତ୍ରକେ ହିଁ ଦେହ କଥା କହିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରେ ୀ ଅଭିଯୋଗ କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରେ । ଦେହର ଅଭିଯୋଗ, ତାହାହିଁ ଯାବତୀୟ ଅସୁସ୍ଥତାର ଏକ ବଡ଼ କାରଣ । ଏହାକୁ ଦୂର କରାଯାଇ ପାରିବ କିପରି ?

ଦେହକୁ ଏକ ପୂର୍ଣ୍ଣଶକ୍ତି **partner** ରୂପେ ସ୍ୱୀକାର କରିନେଇ ପାରୁଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦେହ ଆଉ କୌଣସି ଅଭିଯୋଗ କାହିଁକି କରିବ ? ମନ ଯେତେବେଳେ ଆପଣାର ନାନାବିଧ ବିରକ୍ତି ଏବଂ ଅଶ୍ରଦ୍ଧାକୁ ଦେହ ଉପରେ ମଧ୍ୟ ମଢ଼ାଇ ଦେବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରେ, ବିଚରା ଦେହ ସେତିକି ବେଳେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଜର୍ଜର ହୋଇପଡ଼େ । ଜର୍ଜର ହୋଇପଡ଼ି ଅଭିଯୋଗ କରେ । ତେଣୁ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଆଦରରେ ଦେହକୁ ପୁନର୍ବାର ପାଖକୁ ଡାକି ଆଣିବାକୁ ହେବ । ମନ ଆଡ଼ୁ ପ୍ରାଣ ଆଡ଼ୁ ଯେପରି ଆଦୌ କୌଣସି କୋଳାହଳ ନହୁଏ, ସେଥିଲାଗି ଭିତରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଶାନ୍ତ ରହିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ବାହାରେ କେତେ କେତେ ଅଶାନ୍ତ, ମୁଣ୍ଡଟାକୁ ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା ବିଗାଡ଼ି ଦେଉଥିବା ପରି କେତେ ଅପ୍ରୀତି ଓ କେତେ ଉତ୍ତେଜନା । ଏହି ଅବିବେକୀମାନେ କେବଳ ନିଜକୁ ହିଁ ଏକମାତ୍ର ଯଥାର୍ଥ ରାସ୍ତାରେ ଚାଲୁଥିବା ପରି ଦେଖୁଛନ୍ତି । ଏବଂ, ଅନ୍ୟମାନେ ହିଁ ଯାବତୀୟ ଉପଦ୍ରବ ଭିଆଉଛନ୍ତି ବୋଲି ପାଟି କରିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ଏହି କୋଳାହଳ ମଧ୍ୟରେ ତଥାପି ଶାନ୍ତ ରହିବାକୁ ପଡ଼ିବ, ଆପଣାର ବିଶ୍ୱାସରେ ଶାନ୍ତ ଓ ବଳିଷ୍ଠ ହୋଇ ରହିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଏହି ଶାନ୍ତି ଦେହକୁ ମଧ୍ୟ ସାଙ୍ଗରେ ରହିଥିବା ପରି ଅନୁଭବ କରି ପାରୁଥିବ । ଅଶାନ୍ତ ମନର ଅସନ୍ତୋଷ ତଥା ଉପଦ୍ରବଗୁଡ଼ାକ ଆଉ କାହିଁକି ଦେହଟାକୁ ମଧ୍ୟ ପରାକ୍ରାନ୍ତ କରି ରଖିବାକୁ ଆଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶ କରିବାରେ ଲାଗିଥିବ ? ତେଣୁ ଆହୁରି ବିଶ୍ୱାସ ଦରକାର, ଆହୁରି ସ୍ଥିରତା ଦରକାର । ତେବେଯାଇ ଦେହଟା ବି ଖୁସୀ ହୋଇ ସାଙ୍ଗରେ ବାହାରିପାରିବ ।

୩୧ । ୩ । ୯୧

ଘରକୁ ଫେରିଆସିବା ହେଉଛି ଅସଲ ଗତି, ଘରକୁ ଫେରିଆସିବା ହେଉଛି ଅସଲ ମୁକ୍ତି, ତେଣୁ ଅସଲ ଶାନ୍ତି । ଇସ୍ରାଏଲ୍‌ରୁ ଫେରିଆସିବା ପରେ

ଏହି To come back homeଟି ମୋ' ପକ୍ଷରେ ସମ୍ଭବ ହୋଇ ପାରୁନାହିଁ । କୋଉ ଘରକୁ ଫେରିବ ? ଯୋଉ ଘରକୁ ଫେରିଲେ ବାହାରଟା ପୂରାପୂରି କାଳହୋଇ ରହିଯାଏ, ସେହି isolationକୁ ମୁଁ କଦାପି ଆପଣାର ଘର ବୋଲି ମନେ କରିନାହିଁ । ଯୋଉ ଘରେ ରହିଲେ ସମସ୍ତ ପୃଥିବୀକୁ ମଧ୍ୟ ଘର ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରିନେଇ ହୁଏ, ଯୋଉ ଘରକୁ ଫେରିଆସି ପାରିଲେ ନିଜର ସବୁଯାକ ଝରକା ଏବଂ କବାଟକୁ ନିଃଶଙ୍କ ହୋଇ ଖୋଲିଦେଇ ହୁଏ, ସେହି ଘର ହେଉଛି ମୋ'ର ଅସଲ ଘର ।

ନିଜର ହାତକୁ ବନ୍ଧୁ ପୃଥିବୀ ଆଡ଼କୁ ବଢ଼ାଇ ମୁଁ ଘର ଖୋଜି ବୁଲୁଥିବା ସମୟରେ ମୋ' ଘର ପାଖରେ ମଣିଷମାନେ ସତେ ଯେମିତି ନିଜ ନିଜର ଅନ୍ୟ କେଉଁ ନିଶାରେ ମାତିଛନ୍ତି । ସେମାନେ କେତେ କେତେ କପଟ ଭିତରେ ଅଛନ୍ତି, କେତେ କୃତ୍ରିମତା ଭିତରେ ରହିଛନ୍ତି । ଘୃଣାକୁ ହିଁ ଆପଣା ଜୀବନର ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ଉପଜୀବ୍ୟ କରି ରଖିଛନ୍ତି । ଭଗବାନଙ୍କ ନାମ ନେଇ ରାସ୍ତାକୁ ବାହାରିଥିବା ଏହି ମଣିଷମାନେ ମଧ୍ୟ ନିଜ ଭିତରେ କଳହ କରି ପାରୁଛନ୍ତି । ଆପଣାଟି ବ୍ୟତୀତ ସତେଅବା ଆଉ କିଛି ହେଲେ ଦେଖି ପାରୁନାହାନ୍ତି । ତେଣୁ, ନିଜର ଘରଟିକୁ ପୂରାଇ ଦେଖିବାର ଯେତେ ଯେତେ ପ୍ରୟାସ କଲେ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ଯେପରି ଧକ୍କା ଖାଇ ବାରବାର ଫେରି ଆସୁଛି । ନିଜର ଅସଲ ଘର ଭିତରକୁ ନୁହେଁ, ସତେଅବା ଏକ isolation ଭିତରକୁ ଫେରି ଆସିବା ନିମନ୍ତେ ମୋତେ ଏହି ଅବସ୍ଥା ବାଧ୍ୟ କରୁଛି, ମାତ୍ର ମୁଁ ତା'ର କଥାକୁ ଆଦୌ ମାନିନେଇ ପାରୁନାହିଁ । ତେଣୁ ସଂଘାତିକ allergy ଭୋଗ କରିବାକୁ ପଡ଼ୁଛି । ଏତେ ବାହାରୁ କେତେ କ'ଣ ସମ୍ପଦକୁ ବୋଇତରେ ଲଦି ନିଜ ଘରକୁ ଫେରି ଆସିଥିବାର ଉତ୍ସାହରେ ମୋ' ଅନ୍ତର ଭିତରଟା ଭରପୂର ହୋଇ ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ଯେପରି ବନ୍ଦରଟିଏ ପାଉନାହିଁ, ଯେଉଁଠାରେ କି ସେହି ଧନ ଗୁଡ଼ିକୁ ଓହ୍ଲାଇ ଦେଇ ପାରିବି । ସତେ ଯେପରି କାହାକୁ କିଛି ହେଲେ କହିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହେଉନାହିଁ । ଏହି ଘୃଣା କୋଉଦିନ ଶୀତଳ ହେବ କେଜାଣି ?

୧ । ୪ । ୯୧

ଗୀତାବାଲା କହୁଛନ୍ତି ଗୀତାରେ ଭଗବାନ ଅର୍ଜୁନଙ୍କୁ ଯେଉଁ ଉପଦେଶ ଦେଇଛନ୍ତି, ତାହାହିଁ ଧର୍ମ । ବାଇବେଲ୍‌ବାଲା କହୁଛନ୍ତି, ଭଗବାନଙ୍କର ସୁପୁତ୍ର ଯେଉଁସବୁ ମହାନ୍ ବାକ୍ୟ ଉଚ୍ଚାରଣ କରିଛନ୍ତି, ତାହାକୁ ହିଁ ଧର୍ମବାକ୍ୟ ବୋଲି ମାନିଲେ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଅଲବତ୍ ସ୍ୱର୍ଗ ମିଳିବ । ଏହିପରି କୋରାନ୍‌ବାଲା ମଧ୍ୟ ନିଜର କଥା କହୁଛନ୍ତି । ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବହିକୁ ପୃଥିବୀର ଅନ୍ଧକାର

ମଧ୍ୟରେ ଏକମାତ୍ର ଆଲୋକବର୍ତ୍ତିକା ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ କରିବାକୁ ନିଜ ପିଲାଦିନରୁ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ରହିଥିବା ମଣିଷମାନେ କାଳେ କାଳେ ଏହିପରି କଥାମାନ କହି ଆସିଛନ୍ତି । ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ଆଖି ବୁଜି ଏକଥା କହି ଆସିଛନ୍ତି ଓ କହୁଛନ୍ତି । ଭିତରକୁ ଆଖି ବୁଜି ରଖିଛନ୍ତି, ବାହାରକୁ ମଧ୍ୟ ଆଖି ବୁଜି ରଖିଛନ୍ତି । ଆଖିଗୁଡ଼ିକ ଯେପରି ବାହାରେ ଅଧିକ ଦୂରକୁ ମୋଟେ ଯାଇ ନପାରିବ, ସେଥିଲାଗି ସେମାନେ ମନ୍ଦିର, ମସଜିଦ୍, ଗୀର୍ଜା ଓ ଗୁରୁଦ୍ୱାରାମାନ ଗଢି ରଖିଛନ୍ତି । ନିଜ ନଳାଟିର ପାଣି ଭିତରେ ଲଟର ପଟର ହେଉଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମଣିଷ ଆଉ କିପରି ନିର୍ମଳ ଜଳର ଅନୁଭବ ପାଇପାରିବ ? ମହାସାଗରର ସେହି ଅନ୍ୟ ବିମୋଚନକାରୀ ଅନୁଭବଟିକୁ ସେ କିପରି ବା ଲାଭ କରିପାରିବ ?

ଯଦି ଆଖିଗୁଡ଼ାକ ଖୋଲା ରହିଥାନ୍ତା, ତେବେ ମଣିଷମାନେ ଆଉ ପ୍ରକାରେ ଦେଖୁଥାନ୍ତେ, ଆଉପ୍ରକାରେ ଅନୁଭବ କରୁଥାନ୍ତେ । ଭିତର ଆଡ଼କୁ ଆଖି ଲମ୍ବାଇ ସେମାନେ ବାହାରର ଯାବତୀୟ ପାଚେରୀକୁ ଡେଇଁଯାଇ ପାରୁଥାନ୍ତେ ଏବଂ ବାହାର ଆଡ଼କୁ ଆଖି ଲମ୍ବାଇ ସେମାନେ ଭିତରେ ଜମି ଯାଉଥିବା ଅନେକ ଅହଂ ଓ ଅନେକ ମଳକୁ ମଧ୍ୟ ଡେଇଁଯାଇ ପାରୁଥାନ୍ତେ । ପାଚେରୀମାନଙ୍କୁ ଡେଇଁବା ନିମନ୍ତେ ପୃଥିବୀରେ ଯେ ସାଧନ ଓ ଉପାୟର ଅଭାବ ରହିଛି, ସେକଥା ଆଦୌ ନୁହେଁ । ଅହଂଗୁଡ଼ାକର ଅବର୍ଜନାକୁ ଡେଇଁ ବାହାରି ଯିବାଲାଗି ଯେ ସାଧନର ଅଭାବ ରହିଛି, ସେକଥା ମଧ୍ୟ ନୁହେଁ । ଯାବତୀୟ ଗିରିଲଂଘନରେ ଆମକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାପାଇଁ ଆମ ଭିତରେ ପରମ ବନ୍ଧୁଟିଏ, ପରମ ଚେତନାଟିଏ ମଧ୍ୟ ସତତ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଛି । ଆମେ ସେହି ବନ୍ଧୁଟିର ଭାଜନ ହେବା ନା ପାଚେରୀଗୁଡ଼ାକ ମଧ୍ୟରେ ଉତ୍ତେଜିତ ହୋଇ ରହିଥିବା, ତାହା ମୂଳତଃ ଆମ ନିଜ ଉପରେ ହିଁ ନିର୍ଭର କରୁଛି । ମଣିଷ ସତକୁ ସତ ଇଚ୍ଛା କଲେ ହିଁ ତାକୁ ବାନ୍ଧି ରଖିଥିବା ଅଭ୍ୟାସଗୁଡ଼ିକୁ ଅବଶ୍ୟ ଡେଇଁଯାଇ ପାରିବ ।

୬ । ୪ । ୯୧

ଏହି ପୃଥିବୀରେ ସିହା ଓ ସୁନ୍ନୀ ଏକାଠି ରହିପାରିବେ ନାହିଁ । ଇହୁଦୀ ଏବଂ ଅଣଇହୁଦୀ ଏକାଠି ରହି ପାରିବେ ନାହିଁ, ଇସ୍ରାଏଲ୍ ନାମକ ଏକ ଭୂମିରେ ଇହୁଦୀ ଓ ଆରବ୍ ଏକାଠି ରହି ପାରିବେ ନାହିଁ, ଭାରତବର୍ଷରେ ମୁସଲମାନ ହିନ୍ଦୁ ଏକାଠି ରହି ପାରିବେ ନାହିଁ, ଓଡ଼ିଶାରେ ଓଡ଼ିଆ, ବଙ୍ଗାଳୀ ଓ ତେଲୁଗୁ ଏକାଠି ରହି ପାରିବେ ନାହିଁ । ତେବେ, ପୃଥିବୀଟାକୁ ଆମେ କେତେ ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରିଦେଲେ ଯାଇ ଏଠାରେ ଆଉ ଆଦୌ କୌଣସି କନ୍ଦଳ ଲାଗିବନାହିଁ ? କାଲି ଉତ୍କଳ ଦିବସରେ ଓଡ଼ିଶାକୁ ଓଡ଼ିଆଙ୍କ ଲାଗି ସମୃଦ୍ଧଶାଳୀ

କରି ଗଢ଼ିବାକୁ ବକ୍ତାମାନେ କେତେ ତୋଡ଼ ଓ ଗର୍ଜନ ଦେଖାଇ କହୁଥିଲେ । ଆତ୍ମ-ନିୟନ୍ତ୍ରଣର ଏକ ନୀତିଗତ ଅଧିକାର ପ୍ରତ୍ୟେକ ସମୂହର ଅବଶ୍ୟ ରହିବା ଉଚିତ । ମାତ୍ର, ସେହି ଅଧିକାରର ପ୍ରୟୋଗ କରି ଆମେ ମଣିଷଜାତିକୁ କେତେ ଭିନ୍ନଭିନ୍ନ ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରି ପାରିବା, ମୁଁ ସେକଥାର କୌଣସି ଅଳକୂଳ ପାଇଲିନାହିଁ ।

ଏକ ଯେତେ଼, କ୍ଷୁଦ୍ର ଏକକରେ ମୁଁ ସମ୍ପଦଶାଳୀ ହୋଇ ରହିବାକୁ ଆଣ୍ଠ କାଢ଼ୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ମୋତେ ସେଠାରେ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ସହିତ ଏକାଠି ବାସ କରି ଶିଖିବାକୁ ହେବ । ସମସ୍ତେ ମୋ'ର ଭାଷା କହୁଥିବେ, ସମସ୍ତେ ମୋ'ର ଧର୍ମ ଅନୁସାରେ ଭଗବାନଙ୍କର ଉପାସନା କରୁଥିବେ, ସବୁ ବିଳଦ ଠିକ୍ ମୋ'ର ପରି ଦିଶୁଥିବେ—ଏହିପରି ଏକ କଳ୍ପନାର ପୃଥିବୀ ବିଷୟରେ କୌଣସି ଗର୍ବ ଅନୁଭବ କରିବାଲାଗି ଆଦୌ କିଛି ନାହିଁ । ପୃଥିବୀରେ ବୈଚିତ୍ର୍ୟ ରହିବ, ବହୁ ବିଭିନ୍ନତା ସତ୍ତ୍ୱେ ମଣିଷ ମଣିଷ ଭିତରେ ଅନୁରାଗ ରହିବ, ପୃଥିବୀରେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଭାଷା, ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଧର୍ମ ଓ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ସଂସ୍କୃତି ରହିଛି ବୋଲି ହିଁ ଏହି ପୃଥିବୀ ଏତେ ଭଲ ଲାଗୁଛି, ଆମେ ଯେତେବେଳେ ଏହିପରି ଅନୁଭବ କରିବା, ସେତେବେଳେ ଯାଇ ଜୀବନ ସତକୁ ସତ ଭଲ ଲାଗିବ । ଯୋଉମାନେ ଏହି ଦେଶକୁ ଅମୁକ ଧର୍ମ ଅନୁସାରେ ଗଢ଼ିବାର ଫିକର କରୁଛନ୍ତି, ଯୋଉମାନେ ଓଡ଼ିଶାକୁ ଏକ ଅଲଗା ଶାଗଡ଼ରେ ପରିଣତ କରି ଆଗ ଯାଇ ସ୍ୱର୍ଗରେ ପହଞ୍ଚିଯିବେ ବୋଲି ମିଛ ହୁଙ୍କାର ଦେଉଛନ୍ତି, ଅସଲ **natural selection**ରେ ସେମାନେ ପ୍ରକୃତରେ ଭାରି ପଛରେ ରହିଯିବେ, ରାଜନୀତି ଅଥବା ଅସ୍ତ୍ରବଳ ସେମାନଙ୍କୁ ଏତେ଼ ଟିକିଏ ହେଲେ ବଞ୍ଚିବାର ଅସଲ ସାମର୍ଥ୍ୟାନୁରାଗ ଆଣି ଦେଇ ପାରିବ ନାହିଁ ।

୩ । ୪ । ୯୧

ସମ୍ଭବତଃ ଏପରି ଗୋଟିଏ ପ୍ରକାରର **allergy** ରହିଛି, ଯାହା ପଛକୁ ଅନାଏ, ପଛକୁ ଅନାଉଥାଏ ବୋଲି ବର୍ତ୍ତମାନ ଭିତରେ ପୀଡ଼ିତ ହୋଇ ରହିଥାଏ । ସିଏ ବର୍ତ୍ତମାନଟି ସହିତ ନିଜକୁ ସତେଅବା ଆଦୌ ଖାପ ଖୁଆଇ ପାରୁନଥାଏ । ଇସ୍ରାଏଲରୁ ନିଜ ଘରକୁ ଫେରିଆସି ମୁଁ ବି କ'ଣ ସେହିପରି ପଛକୁ ଅନାଇ ପୀଡ଼ିତ ହୋଇ ପଡ଼ୁଛି କି ?

ମୋ'ର କ୍ଷେତ୍ର ଇସ୍ରାଏଲ୍ ନୁହେଁ, ମୋ'ର କ୍ଷେତ୍ର ଭାରତବର୍ଷ । ଦୋକାନରେ କ'ଣ ଭଲ ଜିନିଷ ଦେଖିଆସିଲି ବୋଲି ଆପଣାର ଘରଟା ଭିତରେ ମୁଁ ଆଉ କେତେଦିନ ହନ୍ତସନ୍ତ ହେବାରେ ଲାଗିଥିବି ? ବେଳେବେଳେ ଇସ୍ରାଏଲରେ

ମୋ' ଆଖି ଆଗରେ ମାନବ ଜାତିର ଭବିଷ୍ୟତ ହିଁ ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହୋଇ ଯାଉଥିଲା । ବେଳେ ବେଳେ ସାମଗ୍ରିକ ଏବଂ ସାମୂହିକ ଚିତ୍ତବିବର୍ତ୍ତନର ଏପରି ଗୋଟାଏ ଦିଗ ସେଠାରେ ଦିଶି ଦିଶି ଯାଉଥିଲା, ଯାହାକୁ କି ମୁଁ ସମଗ୍ର ମାନବ-ଜାତି ଲାଗି ମଧ୍ୟ ଉଚିତ ଦିଗଟିଏ ବୋଲି କହିପାରିବି । ସେହି ଦିଗଟି ମୋତେ ଏଠାରେ ନିଜର ଘରେ ମଧ୍ୟ ଆଗକୁ ଗୋଡ଼ ପକାଇବା ଲାଗି ଏବଂ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ଯିବାଲାଗି ପ୍ରେରଣା ଦେଇ-ପାରିବ । ତାହାକୁ ବୋଧହୁଏ ଏଠି କରି ମୁଁ ନିଜ ଘରକୁ ସେହି ପ୍ରେରଣାଟିକୁ ହିଁ ବୋହି ନେଇଆସିଛି । ଏଠି ସାଙ୍ଗମାନଙ୍କ ପାଖରେ ନିବିଡ଼ ଭାବରେ ବସି ମୁଁ ସେହି ପ୍ରେରଣାର କଥା କହିବି, ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ଏକାଠି ହାତ ଧରାଧରି ହୋଇ ବାଟ ଚାଲିବି । ସମସ୍ତଙ୍କ ବେକରେ ଦଉଡ଼ି ପକାଇ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଅଡ଼ାଇ ନେଇଯିବାର ଏବଂ ନୂଆ ଦୁର୍ଗଟାଏ ଗଢ଼ା ହୋଇଗଲା ବୋଲି ଗର୍ବ କରିବାର ଏଠାରେ କୌଣସି ପ୍ରଶ୍ନ ହିଁ ଉଠୁନାହିଁ । ଏକ ଗୋଷ୍ଠୀଟିଏ ହୋଇ ବାଟ ଚାଲିବା ଏବଂ ନିରଳସ ବାଟ ଚାଲିବାରେ ନିଷ୍କପଟ ଭାବରେ ପରସ୍ପରକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ଓ ପ୍ରେରଣା ଦେବା ହେଉଛି ବାଟ । ପୃଥିବୀଯାକ ବୁଲି ମୁଁ ପ୍ରଧାନତଃ ଏହି ମୂଳପ୍ରେରଣାଟିକୁ ନେଇ ସବୁଅର ଘରକୁ ଫେରି ଆସିଛି । ତେଣୁ, **allergy**ର ଆଦୌ କୌଣସି କାରଣ ରହିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । ସେଠୁ ସାଙ୍ଗରେ ଆଣିଥିବା ନୂତନ ଦୃଷ୍ଟିର ମଞ୍ଜିରେ ଏଠି ଘର ମାଟିରେ ଅଙ୍କୁରୋଦ୍‌ଗମ କରାଇବାକୁ ହେବ । ସବାଆଗ ମୋ'ର ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ସାଥୀମଣିଷମାନେ ହିଁ ନିଜ ବିଶ୍ୱାସ ଏବଂ ସାମର୍ଥ୍ୟର ଭୂମିରେ ସେହି ଅଙ୍କୁରୋଦ୍‌ଗମର ଆବେଦନଟିକୁ ଯଥାର୍ଥରେ ଅନୁଭବ କରିବେ ।

୪ । ୪ । ୯୧

ସବାଆଗ ଅନୁଭୂତି,—ତା'ପରେ ଯାଇ ଶାସ୍ତ୍ର । ଅନୁରାଗ, ଏକାତ୍ମତା, ଅଭେଦ ଓ ଆତ୍ମନିବେଦନ,—ଏହି ସବୁକିଛି ହେଉଛି ସବାଆଗ ଅନୁଭବର କଥା । ଶାସ୍ତ୍ର ଏଥିଲାଗି ଆମକୁ ପ୍ରେରଣା ଦେବ; ଆମର ମୂର୍ତ୍ତିମାନେ, ଏପରିକି ଆମ ଗୁରୁମାନେ ମଧ୍ୟ ଆମକୁ ଏଥିଲାଗି ପ୍ରେରଣା ଦେବେ ସତ, ମାତ୍ର, ସେମାନେ ଆମ ଅନୁଭବର ଏକ ବିକଳ୍ପ ହୋଇ ପାରିବେ ନାହିଁ । ଆଗ ଅନୁଭବ ରହିଥିଲେ, ଶାସ୍ତ୍ର ହୁଏତ ଏକ **revelation** ପରି ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ହେବ, ମୂର୍ତ୍ତିମାନେ ଜୀବନ୍ୟାସ ପାଇ-ଯିବେ ଏବଂ ଗୁରୁ ମଧ୍ୟ ସାକ୍ଷାତ ସତ୍ୟପରି ପ୍ରତିଭାତ ହେବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିବେ । ସବାଆଗ ଆପଣାର ଦୀପଟିକୁ ଜଳାଇଲେ ଯାଇ ଅନ୍ଧାର ଯିବ । ଭିତରୁ ଯିବ, ବାହାରୁ ମଧ୍ୟ ଯିବ ।

ଯୋଉ ଗୁରୁମାନେ ସତେଅବା ମଝିରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ମଣିଷକୁ ତା' ଅନୁଭବରୂପୀ ଆଲୋକନରୁ ବଞ୍ଚିତ କରି ରଖିଛନ୍ତି, ମଣିଷ ହାତରେ ଶାସ୍ତ୍ରଟାଏ

କିମ୍ବା ପିରୁଲାଟାଏ ଧରାଇଦେଇ ଯେଉଁମାନେ ତାକୁ ମୁକ୍ତିର ପଥ ଦେଖାଇଦେଲେ ବୋଲି ଧର୍ମ ଭ୍ରମ କରିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି, ହୁଏତ ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ଆଦୌ କିଛି-ହେଲେ ଅନୁଭବ କରିନାହାନ୍ତି । ସେମାନେ ବସ୍ତୁ ପୌତ୍ତଳିକତା ଭିତରେ ଆପଣାକୁ ହରାଇ ବସିଛନ୍ତି । ଏବଂ, ସେହି କ୍ଷତିର ପୂରଣ ଲାଗି ହୁଏତ ମଠଟିଏ ଅଥବା ସମ୍ପ୍ରଦାୟଟିଏ ଗଢ଼ି ସେଠାରେ ମଣ୍ଡୂକ ପରି ଶୋଭା ପାଇବେ ବୋଲି ନିଶା ଖାଇ ବାହାରିଛନ୍ତି । ଶିକ୍ଷକ ମଧ୍ୟ ତା'ପାଖରେ ପଢ଼ିବାକୁ ଆସିଥିବା ଛାତ୍ରର ଅନୁଭବ ବଢ଼ାଇବାକୁ ଅନୁରାଗ ରଖୁ, ଛାତ୍ର ଭିତରେ ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ହୋଇ ରହିଥିବା ଅନୁଭବସାମର୍ଥ୍ୟକୁ ସିଏ ସ୍ୱୀକାର କରୁ, ତାହାକୁ ସମ୍ମାନ ଦେଉ, ତାହାର ଉଦ୍‌ଘାଟନରେ ହିଁ ସର୍ବଦା ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଆନନ୍ଦ ଅନୁଭବ କରି ଶିଖୁ । ତେବେଯାଇ ଆମେ ଯାହାକୁ ଏକ ତୁଚ୍ଛ ସାଧାରଣ ଇସ୍କୁଲ ବୋଲି କହୁଛୁ, ସେଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଉଦୟର ସ୍ଥାନରୂପେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିପାରିବେ । ତଦ୍ୱାରା ଶିକ୍ଷକ ଓ ଛାତ୍ର ଉଭୟଙ୍କର ଉଦୟ ହେବ । ଛାତ୍ରର ସନ୍ତାପ ଯିବ, ଛାତ୍ରର ସନ୍ତାପ ଯିବାରେ ସହଯୋଗ କରିବାଦ୍ୱାରା ଗୁରୁର ବିତ୍ତରେ ମଧ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି ସାଧନ ହେବ ।

୫ । ୪ । ୯୧

ବାଟ ଖୋଲିବାଦ୍ୱାରା ହିଁ ଯଥାର୍ଥ ଅନୁଭୂତି । ଦାର୍ଶନିକ ଚିନ୍ତା, ଗୁରୁର ଯାବତୀୟ ନିର୍ଦ୍ଦେଶନା,—ଏସବୁ ସହାୟକ ରୂପେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବ ସିନା, ମାତ୍ର କଦାପି ବାଟ ଖୋଲିବାର ବିକଳ୍ପ ରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ଗୁରୁ ମଧ୍ୟ ଅବଶ୍ୟ ଏକ ବାଟ ପାଇଥିବେ, ସିଏ ନିଜେ ଖୋଲିବା ପାଇଁ ହିଁ ବାଟିଟିଏ ପାଇଥିବେ । ଅସଲ ଗୁରୁ ଯିଏ, ସିଏ ସତକୁ ସତ ବାଟଟିଏ ଖୋଲି ବାଟଟିଏ ପାଇଥିବେ । ନିଜ ଜୀବନରେ ସିଏ ଜଣେ ଯଥାର୍ଥ ଗୁରୁ ପାଇଥିଲେ ସିନା ଆପଣାର ବାଟଟିକୁ ଖୋଲି ଆପଣାର ବାଟଟିକୁ ବାହାର କରିବାର ଉଚିତ ଉଦ୍‌ବୋଧନଟିକୁ ଲାଭ କରିଥିବେ ! ଭାରତବର୍ଷର ଗୁରୁ ପରମ୍ପରା ଅଧିକାଂଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସେହି ଉଦ୍‌ବୋଧନର ଯୋଗ୍ୟ ହୋଇ ପାରିନାହିଁ । ଏବଂ ଅନେକାଂଶରେ ସେଇଥି ସକାଶେ ଏକ ରାଜସିକ ଉତ୍ସାହରେ ଗୁରୁଠୁଁ ଶିଷ୍ୟ ଅନୁକ୍ରମରେ ସମ୍ପ୍ରଦାୟମାନେ ଫୁଲିଛନ୍ତି ଅଥବା ଫଳିଛନ୍ତି ସିନା, ମାତ୍ର ଯଥାର୍ଥ ଏକ ଦ୍ୱାରୋଦ୍‌ଘାଟନ ଏବଂ ଯଥାର୍ଥ ଏକ ଉନ୍ମୀଳନ ତଥାପି ହୋଇ ପାରିନାହିଁ । ମଠମାନେ ଧର୍ମମାନଙ୍କର ଚତୁର ଗୋଦାମରେ ପରିଣତ ହୋଇ ପାରିଛନ୍ତି ସିନା, ମାତ୍ର ଭିତରେ ଓ ବାହାରେ ଭଗବାନଙ୍କର ଦ୍ୱାରଗୁଡ଼ିକ କିଳିହୋଇ ରହିଯାଇଛି ।

ବାଟ ଚାଲିବାବେଳେ ଅସଲ ବାଟ ଦେଖାଇବାକୁ ନିଜ ଭିତରେ ବସିଥିବା ପରମ ବନ୍ଧୁ ବା ପରମ ବିବେକଟିର ସାହଚର୍ଯ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ହେବ । ବାହାରର ଯାହାକିଛି ବିଧାନ ଏବଂ ବିବେକ ଆମ ଉପରେ ସତେଅବା ମୁଣ୍ଡାଏ ପଥର ହୋଇ ବସି ରହିବାକୁ ଆସେ । ଆମ ଗୋଡ଼ରେ ବି ଅନେକ ସମୟରେ ପଥର ବାନ୍ଧିଦିଏ । ଭୟ ହିଁ ଆମ ଜୀବନର ସମ୍ଭବତଃ ସର୍ବବୃହତ୍ ଉତ୍ପ୍ରେରକ ହୋଇ ରହିଥାଏ । ମାତ୍ର, ଭିତରର ବନ୍ଧୁ ବା ଭିତରର ବିବେକଟିକୁ ଛୁଇଁ ପାରିଲେ ଭୟ ହାଲୁକା ଲାଗେ, କାହାର ବୋଲ ଅନୁସାରେ ବେଠି କରୁଥିବାର ସକଳ ପ୍ରମାଦ କଟିଯାଏ । ଆଉ ଭୟଲାଗି କୌଣସି ଅବକାଶ ରହେନାହିଁ । ଭୟମୁକ୍ତ ହେବା ପରେ ଭଗବାନଙ୍କର ଦର୍ଶନ ମିଳେ, ଶ୍ରଦ୍ଧାମୟର ସାନ୍ନିଧ୍ୟ ମିଳେ । ତା'ପରେ ସତକୁ ସତ କୃତଜ୍ଞ ହୋଇ ଅର୍ଥାର୍ଥୀ ବୁଦ୍ଧିର ସକଳ ଲାଳସାରୁ ମୁକ୍ତ ହୋଇ ବାଟଟିଏ ଚାଲିହୁଏ, ବାଟଟିଏ ପାଇହୁଏ । ଜୀବନରେ ତାହାହିଁ ଯାବତୀୟ ଉଲ୍ଲାସ ଏବଂ ଯାବତୀୟ ସାର୍ଥକତାର କାରଣ ହୋଇ ରହେ ।

୭ । ୪ । ୯୧

ସ୍ମୃତି କୁଆଡ଼େ ସୁଖ ଦିଏ, ଦୁଃଖ ବି ଦିଏ । ଲୋକାପବାଦ ଅନୁସାରେ, ସୁଖଦ ସ୍ମୃତି ସୁଖ ଦିଏ ଓ ଦୁଃଖଦ ସ୍ମୃତି ଦୁଃଖ ଦିଏ । ନିରୁତା ସୁଖ ପାଇବା ଯଦି ମନୁଷ୍ୟ ଜୀବନର ସବାବଡ଼ ଲକ୍ଷ୍ୟ ହୋଇଥାନ୍ତା, ତେବେ ହୁଏତ ଏହିଭଳି କଥାଟିକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସତ୍ୟ ବୋଲି ମାନି ନିଆଯାଇ ପାରନ୍ତା । ମାତ୍ର, ଯଦି ବାଟ ଚାଲିବା ହିଁ ଜୀବନର ଲକ୍ଷ୍ୟ ହୁଏ, ତେବେ ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯାବତୀୟ ମୂଲ୍ୟାୟନ ଅନ୍ୟପ୍ରକାରେ ହେବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେବ । ବାଟ ଚାଲୁଥିବା ମଣିଷ ସୁଖ ଦୁଃଖ ବାଛେ ନାହିଁ । ଯଦି ସୁଖ ପାଇବା ହିଁ ତା' ଜୀବନର ଏକମାତ୍ର ବାଞ୍ଛିତ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତା, ତେବେ ସିଏ ବାଟ ଚାଲି ପାରନ୍ତା ନାହିଁ । ସୁଖକୁ କାମୁଡ଼ି ପଡ଼ି ରହିବାକୁ ଭଲ ପାଉଥାନ୍ତା ଅଥବା ତଥାକଥିତ ଦୁଃଖଗୁଡ଼ିକୁ ଏଡ଼ି ବାଟ ଚାଲିବାକୁ ହିଁ ଯଥାର୍ଥ ଗତି ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରୁଥାନ୍ତା ।

ବାଟ ଚାଲିବାର ମଣିଷ ଆନନ୍ଦ ପାଏ । ବାଟ ଚାଲିବାରୁ ହିଁ ଆନନ୍ଦ ପାଏ, ବାଟ ବାଛିବାରୁ ନୁହେଁ । ଜୀବନରେ ଅଳପ ଦେଖି ଅଧିକ ଭୋଗ କରି-ବାର ମାନସ ରଖିଥିବା ମଣିଷ ବାଟ ବାଛିବାରେ ଲାଗିଥାଏ । ବାଟ ବାଛିବାର ଏହି ଧନ୍ଦା ଭିତରେ ପଡ଼ି ସିଏ ବିଚରା ବଡ଼ ଦରିଦ୍ର ହୋଇ ରହିଯାଏ । ବାଟ ଚାଲିବା ମଣିଷକୁ ଧନାଢ଼୍ୟ କରେ । ତାକୁ ତଥାକଥିତ ସୁଖ ଧନାଢ଼୍ୟ କରେ, ତଥାକଥିତ

ଦୁଃଖ ମଧ୍ୟ ଧନାଢ୍ୟ କରେ । ବାହାରର ପାଗବଦଳା ସତ୍ତ୍ୱେ ନିଜଭିତରେ ସତତ ଏହିପରି ଧନାଢ୍ୟ ଅନୁଭବ କରିବା,—ଜୀବନରେ ହୁଏତ ଏହାକୁ ହିଁ ଆନନ୍ଦ ବୋଲି କୁହାଯାଇ ପାରିବ । ଆନନ୍ଦ ହିଁ ଜୀବନର ଉନ୍ମୋଚନରେ ଏବଂ ଉପନୟନରେ ମନୁଷ୍ୟର ସହାୟତା କରିବାରେ ଲାଗିଥାଏ । ତଥାକଥିତ ସୁଖ ଓ ତଥାକଥିତ ଦୁଃଖମାନେ ମଣିଷ ଭିତରେ ଗଣ୍ଠି ଗୁଡ଼ାକୁ ସତେଅବା ଆହୁରି ଅଧିକ ଜବର କରି ପକାଇ ରଖିବାର ଚକ୍ରାନ୍ତ କରିବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି । ଅନ୍ୟ ଅନେକଙ୍କ ଅଥବା କେତେକଙ୍କର ସୁଖ ଅପେକ୍ଷା ଆପଣାର ସୁଖକୁ କମ୍ କରି ଦେଖିବା,—ତାହାହିଁ ଦୁଃଖ । ଏହିଭଳି ଗୋଟିଏ ବିଭ୍ରାଟ ଭିତରେ ପଡ଼ି ରହିଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜୀବନରେ କୌଣସି ଉନ୍ମୋଚନ ସମ୍ଭବ ହୁଏନାହିଁ । ଉପନୟନ ହେବା ତ ଆହୁରି ଅଧିକ ସୁଦୂରପରାହତ ହୋଇ ରହିଥାଏ । ତେଣୁ ସୁଖ ଓ ଦୁଃଖ ଉଭୟେ ଥାଆନ୍ତୁ, ମୋ'ର ଉନ୍ମୀଳନରେ ସାକ୍ଷୀ ଓ ସ୍ପୃଷ୍ଟ ହୋଇ ରହି ଥାଆନ୍ତୁ ।

୭ । ୪ । ୯୧

ଲେଖିବାର କିଛି ନଥାଏ, ମାତ୍ର ଏଠି ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ଚୁପ୍ ହୋଇ ବସିବା ମାତ୍ରକେ କ'ଣ ସବୁ ଲେଖି ହୋଇଯାଏ । ଅର୍ଥାତ୍ ଡ଼ୋର ଲାଗି ରହିଥାଏ; ଭିତର ସହିତ ଲାଗିଥାଏ, ବାହାର ସହିତ ବି ଲାଗିଥାଏ । ଶାସ୍ତ୍ର ଦେଇ ସଂସାରକୁ ଚିହ୍ନିବାର ପର୍ଯ୍ୟାୟଟି ଅତିକ୍ରମ କରିଆସିବା ପରେ ଆତ୍ମୀୟତା ଦେଇ ଚିହ୍ନିବାର ଏହି ସୋପାନଟିରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିବା ଦିନଠାରୁ, ଭିତର ଏବଂ ବାହାର ସହିତ ଲାଗିଥିବା ଏହି ଡ଼ୋରଟି ଯେପରି ମୋ'ର ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ଅବଲମ୍ବନ ହୋଇ ରହିଛି ।

ମୁଁ ଶାସ୍ତ୍ରକୁ ବର୍ଜନ କରି ଆସିନାହିଁ । କାରଣ, ଶାସ୍ତ୍ର ମୋତେ ସବୁ-ବେଳେ ନୂଆ ନୂଆ ଆଖି ଯୋଗାଇଦେଇ ଆସିଛି, ଏବେ ମଧ୍ୟ କମ୍ ଯୋଗାଇ ଦେଉନାହିଁ । ଆତ୍ମୀୟତାର ଏହି ଅନ୍ୟ ସୋପାନଟିରେ ଆଣି ପହଞ୍ଚାଇ ଦେବାରେ ଶାସ୍ତ୍ରର ମଧ୍ୟ ଯେ ଏକ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା ରହିଛି, ମୁଁ ସେକଥା ନିଜ ଅଭିଜ୍ଞତାରୁ ହିଁ ଜାଣିଛି । ଅସଲ ଅନୁରାଗଟି ରହିଥିଲେ ମୂର୍ତ୍ତି ଯେପରି ମର୍ମ ପାଖରେ ନେଇ ପହଞ୍ଚାଇ ଦିଏ, ଠିକ୍ ସେହିପରି ଅସଲ ଅନୁରାଗଟି ରହିଥିଲେ ଶାସ୍ତ୍ର ମଧ୍ୟ ଅସଲ ଡ଼ୋରଟିକୁ ଆଣି ହାତରେ ଧରାଇ ଦେବାଲାଗି ସମର୍ଥ ହୋଇଥାଏ । ମଣିଷ ଭିତରେ ଅନ୍ୟ କୌଣସି କାମନା ରହିଥିଲେ ହୁଏତ ସିଏ ଶାସ୍ତ୍ରକୁ ମୋଟେ ଡ଼େଇଁଯାଇ ପାରେନାହିଁ । ଶାସ୍ତ୍ର ତା'ଉପରେ ବୋଝ ହୋଇ ରହିଯାଏ, ତା'ର ଗୃହପାଖରେ କାନ୍ଥ ହୋଇ ରହିଥାଏ । ମୋ' ଶାସ୍ତ୍ର ମୋ'ର ପ୍ରିୟଜନ ପରି ମୋ'

ପାଖେ ପାଖେ ରହିଛି, ମୋତେ ସଖ୍ୟ ଦେଉଛି । ମାତ୍ର ଏକ ଯଥାର୍ଥ ସଖା ପରି ସିଏ ମୋତେ ସତତ ଆଗେଇ ନେଇଯିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରୁଛି, ଭିତର ଆଡ଼କୁ ଆଗେଇ ନେଉଛି, ବାହାରେ ଏହି ସବୁକିଛି ଆଡ଼କୁ ମଧ୍ୟ ଆଗେଇ ନେଇଯାଉଛି । ମାତ୍ର, କେଉଁବେଳେ ହେଲେ ଏକ ବୋଝ ପରି ହୋଇ ମୋତେ ଆଦୌ ତଳକୁ ଚାପି ଦେଉନାହିଁ । ଶାସ୍ତ୍ରର ପାଠ ଯଦି ମଣିଷକୁ ଏହିପରି ଭାବରେ ଜଣେ ମଣିଷକୁ ଶାସ୍ତ୍ରସଖ୍ୟ ଆଡ଼କୁ ଅଗ୍ରସର କରାଇନେଇ ପାରିଲା ଏବଂ ଶାସ୍ତ୍ରସଖ୍ୟ ଯଦି ଜୀବନ ସଖ୍ୟର ସହାୟକ ହୋଇ ପାରିଲା, ତେବେ ତାହାକୁ ହିଁ ଜଣେ ମଣିଷର ପରମ ସୌଭାଗ୍ୟ ବୋଲି କୁହାଯାଇ ପାରିବ । ଜୀବନ ସହିତ ମୋ'ର ଡୋରଗୁଡ଼ିକୁ ନିବିଡ଼ କରି ଆଣିବାରେ ଶାସ୍ତ୍ର ଚିରଦିନ ମୋ'ର ଏକ ବନ୍ଧୁପରି କାର୍ଯ୍ୟ କରି ଆସିଛି ।

୮ । ୪ । ୯୧

ଭଗବାନଙ୍କ ନାଆଁରେ ମୁଁ ଆପଣାକୁ କେବେହେଲେ କୌଣସି ଗମ୍ଭୀର ଭିତରେ ବନ୍ଦ କରି ରଖିବାକୁ ମନ କରିବିନାହିଁ । ଏଇ ଯେଉଁମାନେ ମଠାକପଡ଼ା ପିନ୍ଧି ମଞ୍ଚ ଉପରୁ ଭଗବାନଙ୍କ ନାଁ ଆରେ କେତେ କ'ଣ କହି ଚାଲିଛନ୍ତି, ସେମାନେ ସତେଅବା ଆପେ ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ଗମ୍ଭୀର ଭିତରେ ଯାଇ ପଶି-ଛନ୍ତି । ନିଜେ ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଭିତରେ ଯାଇ ବାନ୍ଧି ହୋଇ ଯାଇଛନ୍ତି ଏବଂ ସାରା ପୃଥିବୀଟା ସେହି ଗୁମ୍ଫାଟାର ବେଢ଼ା ଭିତରେ ଆସି ପଶିଲେ ଯାଇ ଏଠି ଯାବତୀୟ ଦୁର୍ଗତି ମଧ୍ୟରୁ ରକ୍ଷାମିଳିବ ବୋଲି ହୁଙ୍କାର ଦେଉଛନ୍ତି । ଏହିସବୁ ନିଷ୍ଫଳ ହୁଙ୍କାର ଆମ ପୃଥିବୀରେ କାଳେ କାଳେ ଶୁଣିବାକୁ ମିଳିଛି ।

କବାଟ ବନ୍ଦ କରି ବସିଲେ ମଣିଷ ଭଗବାନଙ୍କୁ ପିଞ୍ଜୁଳାରେ ହିଁ ପରିଣତ କରି ଦେଇଥାଏ । ପୃଥିବୀରେ ଯେତେ ଯେତେ ଜାଗାରେ ଭଗବାନଙ୍କର କୌଣସି ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ନାମକରଣ କରାଯାଇ ତାଙ୍କ ନାଆଁରେ ମଠାପିନ୍ଧା ମଣିଷମାନେ ଢୋଲ ପିଟିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି, ସେଠାରେ ଭଗବାନ ମୋଟେ ଦିଶୁନାହାନ୍ତି, କାନ୍ଥଗୁଡ଼ାକ ହିଁ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ହୋଇ ଦେଖା ଯାଉଛନ୍ତି । ଅସଲ ଭଗବାନ ଯାବତୀୟ କାନ୍ଥକୁ ଭାଙ୍ଗି ଦିଅନ୍ତି, ମଣିଷକୁ ଅତଳ ଜଳର ଆହ୍ୱାନ ଦିଅନ୍ତି;— ମଣିଷକୁ ସିଏ ନିଜ ଭିତରେ ଏବଂ ନିଜ ବାହାରେ **oceanic feeling** ଏବଂ **oceanic living**ର ଭାଜନ କରନ୍ତିଅନ୍ତି । ଭଗବାନଙ୍କୁ ନିଜର ପରମସଖା ରୂପେ ଆବିଷ୍କାର କରି ପାରିଲେ ବାଟ ଚାଲିବାକୁ ମନ ହୁଏ, କାନ୍ଥଗୁଡ଼ାକର ମାୟା କଟିଯାଏ । ଚଟାପଇତାରୁ ମନ ଗୁଡ଼ିଯାଏ । ଧର୍ମଗୁଡ଼ିକ ଏବଂ ଧର୍ମଗୁରୁମାନେ ଯଦି ସେହି ଭଗବାନଙ୍କର ଘୋଷଣା କରିବାରେ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ମନ

ଦେଇଥାନ୍ତେ, ଧର୍ମର ପ୍ରବକ୍ତାମାନେ ଯଦି ସତକୁ ସତ ଭଗବାନଙ୍କର ହାତ ଧରି ବାଟଟିଏ ଚାଲିଥାନ୍ତେ, ତେବେ ପୃଥିବୀ ଆଜି ଏପରି ଧର୍ମଛଡ଼ା ହୋଇ ରହି ନଥାନ୍ତା । ଧର୍ମକୁ ଖଣ୍ଡାଦ୍ୱାରା ଏବଂ ସନ୍ତ୍ରାସବାଦ ଦ୍ୱାରା ରକ୍ଷା କରିବାର କୌଣସି ଦୁର୍ବୁଦ୍ଧି ମଣିଷକୁ କଦାପି ବଶୁନଥାନ୍ତା । ଏହି ରଥଗୁଡ଼ାକ ଉପରେ ବସି ଅଜ୍ଞାନମସ୍ତ ଏକ ଜଗତକୁ ଉତ୍ତେଜିତ କରି ରଖିବାକୁ ପାରିଧି କରି ବାହାରିଥିବା ଅହଙ୍କାରୀମାନେ କଦାପି ମଣିଷ ମାନଙ୍କୁ ଧୋକା ଦେଇ ପାରନ୍ତେନାହିଁ ।

୯ । ୪ । ୯୧

ମୋ'ର ଜଣେ ପୁରାତନ ଛାତ୍ର କାଲି ଆମ ଘରକୁ ଆସିଥିଲେ । ପଡ଼ୁ ପଡ଼ୁ ଆମର ଅନେକ କଥା ପଡ଼ିଲା । ସିଏ ବର୍ତ୍ତମାନ ଏଠାରେ କେଉଁଠାରେ ଗୋଟାଏ ଖୁବ୍ ବଡ଼ ଚାକିରିରେ ରହିଛନ୍ତି । ଏହାଠାରୁ ଆହୁରି ଅନେକ ବଡ଼ ଚାକିରି ପାଇଁ ପ୍ରାର୍ଥୀ ମଧ୍ୟ ହୋଇଛନ୍ତି । ବୟସ ଅନୁସାରେ ସେହି ଚାକିରିଟି ସକାଶେ ତାଙ୍କର ସେତେ ଦାବୀ ନାହିଁ ସତ, ମାତ୍ର ପ୍ରତିଭା ଓ ଯୋଗ୍ୟତା ଅନୁସାରେ ବିଚାର କରାଗଲେ ସିଏ ହୁଏତ ସର୍ବପ୍ରଧାନ ସ୍ଥାନକୁ ମଧ୍ୟ ଆସିଯାଇ ପାରନ୍ତି । ଏବଂ, ଫଳରେ ଚାକିରିର ଦୋଳାରେ ବସି ଏଥର ସେ ଏକାବେଳେକେ ଦିଲ୍ଲୀ ଯାଏ ମଧ୍ୟ ଚାଲିଯାଇ ପାରନ୍ତି । ଅତ୍ୟନ୍ତ ହର୍ଷୋତ୍ଫୁଲ୍ଲ ଏବଂ ପ୍ରସନ୍ନ ଭାବରେ ସିଏ ମୋ' ଆଗରେ ଆପଣାର ଏହି ସୁଖକଥା ଗୁଡ଼ିକୁ ବର୍ଣ୍ଣନାକରି କହିବାରେ ଲାଗିଥିଲେ । ତା'ପରେ ତାଙ୍କର ସମସାମୟିକ ମୋ'ର ଅନ୍ୟ କେତେଜଣ ଛାତ୍ରଙ୍କର ସମ୍ବାଦ ଦେବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରି ସେ ମୋତେ ନାନାବିଧ ସଫଳତାର ଫର୍ଦ୍ଦ ପରେ ଫର୍ଦ୍ଦ ବିବରଣୀ ଦେବାକୁ ଲାଗିଲେ । କିଏ କେଉଁଭଳି ବଡ଼ ଚାକିରିରେ ଆପଣାର ଭାଗ୍ୟର ପ୍ରସାଦରୁ ପଶିଯାଇ ପାରିଛି, କିଏ ବ୍ୟବସାୟରେ ଅଭୂତପୂର୍ବ ସଫଳତା ହାସଲ କରିଛି, କିଏ ଦିଲ୍ଲୀ ଓ ଆଉକିଏ ଜୟପୁରରେ ଘର ବନାଇବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲାଣି, କାହାର ଲଡ଼କା ଏବେ ବାଙ୍ଗାଲୋର୍‌ରେ ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ଚାକିରିରେ ଅଭିଷିକ୍ତ ହୋଇଛି, ଉତ୍କଟ ଓ ଉତ୍ତୁଙ୍ଗ ସଫଳତା ଗୁଡ଼ିକର ଏକ ଉଲ୍ଲାସକାରୀ ଲମ୍ବା ବିବରଣୀ । ସିଏ ସତେଯେପରି ସମ୍ବାଦଗୁଡ଼ାକୁ ଆପଣାର ତୁଣ୍ଡ ଅଗରେ ପଇଟାଇ ରଖିଥିବା ପରି ମନେ ହେଉଥାଏ ।

ମୁଁ ବିସ୍ମିତ ହୋଇ ଶୁଣି ଯାଉଥିଲି । ଗୋଟାଏ ବୃହତ୍ ଦେଶକୁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଅସମର୍ଥ କରି ରଖି ଏହି ପ୍ରବୀଣ ସଫଳମାନେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଜୀବନରେ ଏହି ଯେତେ ଯାହା ସୁଖ ଓ ସମୃଦ୍ଧି ହାସଲ କଲେ, କ'ଣ ଏଇଥିପାଇଁ ଏମାନେ ପାଠ ପଢୁଥିଲେ ? ଏକ ଦୂଷିତ **system** ଭିତରେ ସେମାନେ କେଡ଼େ ଚମତ୍କାର

ଭାବରେ ଖାପ ଖାଇଗଲେ ! **system** ଟା ଯେ ଯଥାର୍ଥରେ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ କରି ପାରିବାଲାଗି କେତେ ଅନୁକୂଳ, ସେମାନେ ସେହି କଥାଟିକୁ ପ୍ରାଥମିକ ଦୁଇଟା ତିନିଟା ଧକ୍କାରେ ଆବିଷ୍କାର କରିନେଇ ପାରିଲେ ଏବଂ ତା'ପରେ କଇଁଛ ପରି ନିଜର ଆବରଣଟି ଭିତରେ ନିଜକୁ ଲୁଚାଇ ରଖି ପ୍ରଧାନତଃ ଆପଣାଲାଗି କାଞ୍ଚନସଂଗ୍ରହ ହିଁ କଲେ, ଅନିତ୍ୟ ଜୀବନରେ ଏକ ଅସୁନ୍ଦର ସୁଖକୁ ମନ କଲେ । ଏହାକୁ କ'ଣ ପ୍ରକୃତରେ ଆଦୌ କୌଣସି ସଫଳତା କିମ୍ବା ପରିପୂର୍ଣ୍ଣତା ବୋଲି କୁହାଯାଇ ପାରିବ ?

୧୦ । ୪ । ୯୧

ଦାଦା ଥରେ ପରାମର୍ଶ ଦେଇ କହୁଥିଲେ, କାମ କରୁ କରୁ ଏମିତି ଦିନେ ନିଜଆଡ଼ୁ କେଉଁଠି ନା କେଉଁଠି ଅଟକି ଯିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ନିଜେ ନିଜକୁ ଏହି ସବୁକିଛିରୁ କାଢ଼ି ନେଇଯିବ । ଏଇଟା କେବଳ କ୍ରମେ ବୟସ୍କ ହୋଇ-ଆସିଲି ବୋଲି ନୁହେଁ, ଦାଦାଙ୍କ ମତରେ ଏହା ହେଉଛି ଜୀବନରେ ଏକ ଆବଶ୍ୟକତା । ଏବଂ ଏହି ଆବଶ୍ୟକତାଟିକୁ ପୂରଣ କରିବାକୁ ହିଁ ପଡ଼ିବ । ନହେଲେ ଶାନ୍ତି ମିଳିବ ନାହିଁ ।

ଯୋଗମାର୍ଗରେ ପ୍ରତ୍ୟାହାର ବୋଲି ପ୍ରକରଣଟିଏ ଅବଶ୍ୟ ରହିଛି । ପ୍ରତ୍ୟାହାର ହେଉଛି ମୂଳତଃ ଏକ **attitude,**—ମଣିଷ ଏହି ଜଗତ ଭିତରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବା ସମୟରେ ମଧ୍ୟ ଏହି ପ୍ରତ୍ୟାହାରର ଏକ ମନୋଦୃଷ୍ଟି ରହିଥିବା ଦରକାର । ଏହା ଆମର କାର୍ଯ୍ୟଟିକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରେ, କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବା ଆମକୁ ମଧ୍ୟ ସାହାଯ୍ୟ କରେ । ସଂସାରର ମଙ୍ଗଳ ହୁଏ, ସଂସାରର କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିର ମଧ୍ୟ ମଙ୍ଗଳ ହୁଏ । କିନ୍ତୁ, ନିଜଆଡ଼ୁ ଜୀବନରେ ଏକ ସମୟ ଅନୁସାରେ ସମୟ ଆସିଗଲା କହି ଆପଣାକୁ ପ୍ରତ୍ୟାହୃତ କରି ଆଣିବା,—ଏକଥା ମୁଁ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୁଝି ପାରିଲିନାହିଁ । ପୁରାତନ ମାର୍ଗ ଅନୁସାରେ, ଖିଅଗୁଡ଼ାକ ନଛିଣ୍ଡିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କୁଆଡ଼େ ମଣିଷ ନିର୍ଲିପ୍ତ ହୋଇ ପାରେନାହିଁ । ନିର୍ଲିପ୍ତ ହେବା ମଧ୍ୟ ମୂଳତଃ ଗୋଟିଏ **attitude,** ଏକ ଜୀବନଦୃଷ୍ଟି । ଖିଅ ଲାଗିଥିବ, ତଥାପି ନିର୍ଲିପ୍ତ ରହିଥିବ ଓ ଆପଣାର ନାନାବିଧ ମୋହ ଏବଂ ଅହଙ୍କାରତା ଦ୍ୱାରା ଖିଅଗୁଡ଼ାକୁ କଦାପି ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ କରି ପକାଇବ ନାହିଁ,—ଏହା ଅବଶ୍ୟ ସମ୍ଭବ । ଜଗତରେ ଅସଲ ଅନୁରାଗଟି ସହିତ ବଞ୍ଚିପାରିବା ଲାଗି ଓ ଅସଲ ସମ୍ବନ୍ଧଗୁଡ଼ିକୁ ଯୋଡ଼ି ପାରିବାଲାଗି ଏହି ପ୍ରତ୍ୟାହାରର ନିତ୍ୟଛନ୍ଦଟି ଜୀବନରେ ଏକ ଅନ୍ୟତମ ଅବଲମ୍ବନରେ ପରିଣତ ହୋଇ ରହିଥିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଏହାଦ୍ୱାରା ସମର୍ପଣ

ସହଜ ହୋଇଯାଏ । ମାତ୍ର, ସେଇଟା ନିଜର ବୟସ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିବ କାହିଁକି ? ମୁଁ କହିବ, ଏହି ଝିଅଗୁଡ଼ିକ ଶେଷଯାଏ ଲାଗିଥାନ୍ତି;—ପଳାଇ ଯିବାର, ଲୁଚି ରହିବାର କୌଣସି କୋପନପ୍ରବୃତ୍ତି ଏହି ଝିଅଟି ଲାଗି ରହିଥିବାର ନିତ୍ୟଛନ୍ଦଟିକୁ ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ କରି ନପକାନ୍ତି । ସଂସାର ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନିଜର ଘରପରି ଦିଶୁ । ତାଙ୍କର ଘର ପରି ଦିଶୁଥାଉ ! ଗୃହରେ ମଧ୍ୟ ଏକ ସମର୍ପିତ ଓ ଅନୁରାଗୀ ହୃଦୟ ଯାବତୀୟ ଗୃହର ଯଥାର୍ଥ ଅଧିଷ୍ଠାତାଙ୍କ ସହିତ ଡୋର ଲଗାଇ ରଖିଥାଉ ।

୧୧ । ୪ । ୯୧

ମଣିଷ ଅବିଶ୍ୱାସ କରେ, ଦ୍ୱେଷ କରେ, ପରଶ୍ରୀକାତର ହୁଏ; ନିଜ ଭିତରେ ସଚେଥିବା କୌଣସି ଅଂଶ କିମ୍ବା ଉପାଦାନଟି ଉପରେ ତା'ର ପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଅଥବା ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଭିଆର ନଥାଏ ବୋଲି ସିଏ ଏହିସବୁ କରୁଥାଏ ଓ ଏହିସବୁ କରିବାକୁ ସମ୍ଭବତଃ ବାଧ୍ୟ ରହିଛି ବୋଲି ଭ୍ରମ ମଧ୍ୟ କରୁଥାଏ । ଅର୍ଥାତ୍, ତା'ର ଗୋଟାଏ ପାଖ ଆଉ ଗୋଟାଏ ପାଖକୁ ସନ୍ଦର୍ଭରେ ରଖି ଅଭିନୟ କରୁଥାଏ । ତା'ପରେ ଅନେକ ସମୟରେ ପୁଣି ଅନୁତାପର ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ କ୍ଷଣ ମଧ୍ୟ ଆସି ପହଞ୍ଚିଯାଏ । ସେତେବେଳେ କିୟତ୍କାଳ ପାଇଁ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ନିଜର ଦର୍ପଣ ଉପରେ ନିଜକୁ ଦେଖି ମଣିଷ ଲଜ୍ଜିତ ହୁଏ । ଏକଦା ଅବିଶ୍ୱାସ କରିଥିବା ହେତୁ ଓ ପରଶ୍ରୀକାତର ହୋଇଥିବା ହେତୁ ସିଏ ଅନୁତାପ କରେ । ତାହାକୁ ମଧ୍ୟ କେତେଦୂର ଏକ ଅଭିନୟ ବୋଲି କୁହାଯାଇ ପାରିବ ? ହୁଏତ, କେବଳ ଏକ ନୈତିକ ଅନୁଚିତ କଥା ବୋଲି ଭାବି ସେ ଅବିଶ୍ୱାସରୁ, ପରଶ୍ରୀକାତରତାରୁ ଓହରି ଆସିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଥାଏ । ସତକୁ ସତ କ'ଣ ସିଏ ସେହି ଦୁରବସ୍ଥା ଭିତରୁ ବାହାରି ଆସିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଥାଏ ? ଅଥବା, ଆପଣା ଭିତରେ ସଚେଅବା ଏକ ତାତ୍କାଳିକ ତାଡ଼ନ ଦ୍ୱାରା ଅନୁଧାବିତ ହୋଇ ସିଏ ଗୋଟାଏ ମୋହରୁ ଆଉ ଗୋଟାଏ ମୋହ ଭିତରେ ଆସି ପଶିଯିବାକୁ ଏକ ତାତ୍କ୍ଷଣିକ ପ୍ରତିକାର ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରିନେବାକୁ ଚାହୁଁଥାଏ ?

ଆପଣାର ସୁଶ୍ରୀତାଟିକୁ ମଧ୍ୟ ଅନୁଭବ କରିବାକୁ ହୁଏ । ନିଜ ଘରେ ଯିଏ ଯଥାର୍ଥ ଅଧିଷ୍ଠାତା ହୋଇ ରହିଛି ତାହାର ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ନିଜକୁ ଅନୁଭବ କରି ଶିଖିବାକୁ ହୁଏ । ତେବେ ଯାଇ ହୀନତା ଯାଏ, ଈର୍ଷା ବି ଚାଲିଯାଏ । ଯେଉଁମାନେ ନିଜ ଭିତରେ ଅସଲ ବସ୍ତୁଟିକୁ ନିଜର ସବୁଠାରୁ ବଡ ମୂଲ୍ୟାତ୍ମକ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରିନଥାନ୍ତି, ସେହିମାନେ ହିଁ ପରଶ୍ରୀକାତର ହୋଇ ରହନ୍ତି । ଉତ୍ତେଜିତ ହୋଇପାରିଲେ ଯାଇ ନିଜକୁ ଜଣେ ପୁରୁଷ ବୋଲି ଅନୁଭବ କରନ୍ତି । ନହେଲେ ଅତ୍ୟନ୍ତ କାତର ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି, ଆପେ ଆପଣାର ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ଭିକାରି

ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି । ଅଭିନୟ କରି ଆପଣାର ଦୁର୍ଦ୍ଦଶାକୁ ଭୁଲିବାର ଚେଷ୍ଟା ମଧ୍ୟ କରୁଥାନ୍ତି । ମୁଁ ଏମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ବୁଝିବି,— ଏମାନଙ୍କର କୌଣସି ଆଚରଣକୁ ହସିବି ନାହିଁ । ହୁଏତ ସେଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ବିଶ୍ୱାସ ମଧ୍ୟ ରଖିଥିବି । ସେମାନେ ଯଦି ସତକୁ ସତ ଫେରି ଆସିଥିବେ !

୧୬ । ୪ । ୯୧

ଯଦି ଭାରତବର୍ଷରେ ଇସ୍ରାଏଲ୍‌ର ଉଦ୍ୟମଟି ସମ୍ଭବ ହୋଇ ପାରନ୍ତା, ତେବେ ଏହି ଦେଶରେ ଆମେ କେତେ କେତେ ଅସାଧ୍ୟକୁ ସାଧ୍ୟ କରି ନପାରନ୍ତେ ! କିଏ କହିବେ, ଇସ୍ରାଏଲ୍ ହେଉଛି ଗୋଟିଏ ଭାରି ସାନ ଦେଶ, ତେଣୁ ଯାହା ସମ୍ଭବ ହେଲା, ଏତେ ବଡ଼ ଦେଶ ଭାରତବର୍ଷରେ ତାହା କିପରି ସମ୍ଭବ ହୋଇ ପାରିବ ?

ମୁଁ ଆଉ ଏକ ପ୍ରକାରର ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖେ । ଆମେ ସବୁ ଇଚ୍ଛା କଲେ ମାତ୍ର ଅଳ୍ପ କେତେ ଜଣ ଇଚ୍ଛୁକଙ୍କୁ ନେଇ ସାନ ସାନ ଗୋଷ୍ଠୀ ଗଠନ କରି ପାରନ୍ତେ । ଆମେ ଯିଏ ଯେଉଁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ରହିଛୁ, ସେହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ହିଁ ରହନ୍ତେ । ମୋଟେ ରାସ୍ତାରେ ଶୋଭାଯାତ୍ରା କରି ବାହାରିବାକୁ ପଡ଼ନ୍ତା ନାହିଁ । ଯିଏ ସାହିତ୍ୟରେ ଅଛି, ସିଏ ସାହିତ୍ୟରେ ରହନ୍ତା; ଯିଏ ଶିକ୍ଷାରେ ଅଛି, ସିଏ ଶିକ୍ଷାରେ ରହନ୍ତା । ଯିଏ ରାଜନୀତିରେ ଅଛି, ସିଏ ରାଜନୀତିରେ ରହନ୍ତା । ଏପରିକି, ଯିଏ ଚାକିରିରେ ଅଛି, ସିଏ ସେଇ ଚାକିରିରେ ରହନ୍ତା । ସେମାନେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ସାନ ଗୋଷ୍ଠୀରେ ପରସ୍ପର ସହିତ ବାନ୍ଧି ହୋଇ ରହନ୍ତେ । ଏବଂ, ସଚ୍ଚୋଟ ହୁଅନ୍ତେ । ଅର୍ଥାତ୍, ଯିଏ ଯେଉଁଥିରେ ବିଶ୍ୱାସ କରୁଛି, ସିଏ ବା ଏକ ଗୋଷ୍ଠୀ ହିସାବରେ ସେମାନେ ଅନୁରୂପ ଜୀବନଟିଏ ବଞ୍ଚନ୍ତେ । ଆପଣା ପାଖରେ ଅସାଧୁ ହୁଅନ୍ତେ ନାହିଁ । ତଦ୍ୱାରା ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ପାଖରେ ମଧ୍ୟ ଅସାଧୁ ନହେବାର ଅବସରଗୁଡ଼ିକ ଆସିବା ଅଧିକ ସହଜ ହୋଇ ଯାଆନ୍ତା । ଏବଂ; ସେମାନେ ଯାହା କରୁଛନ୍ତି, ତାହାକୁ ବେଶ୍ ନିଷ୍ଠାପର ଭାବରେ କରିପାରନ୍ତେ । ପରସ୍ପର ପାଖରେ ଖୋଲା ରହିଥାନ୍ତେ । ଖିଅଟିକୁ ଅନୁଭବ କରି ପାରୁଥିଲେ ମଣିଷ ଭିତରେ ଯେତିକି ନିର୍ଭୟତା ଏବଂ ବିଶ୍ୱସ୍ତତା ଆସେ, ସେମାନେ ସେତିକି ନିର୍ଭୟ ଓ ବିଶ୍ୱସ୍ତ ହୋଇ ପାରିଥାନ୍ତେ । ତେବେ ଏହି ବଡ଼ ଦେଶ ଭାରତବର୍ଷରେ ମଧ୍ୟ କେତେ କ'ଣ ସମ୍ଭବ ହୋଇ-ପାରନ୍ତା । ଭାରତବର୍ଷ ଏକ ବଡ ଦେଶ ବୋଲି ଦ୍ୱାହି ଦେଇ ଏଠାରେ ଅଳସୁଆ ହେବାଲାଗି କୌଣସି ଅବକାଶ ହିଁ ରହନ୍ତାନାହିଁ । ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କର credi-bility ବଢ଼ିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଭାରତବର୍ଷର credibility ବଢ଼ନ୍ତା । ଏବଂ, ଭାରତବର୍ଷରେ ଇସ୍ରାଏଲ୍‌କୁ ଝୁରି ଝୁରି ଗୁଡ଼ାଏ allergy ଭୋଗିବାଲାଗି ମଧ୍ୟ ଆଉ ମୋଟେ କୌଣସି ଆବଶ୍ୟକତା ରହନ୍ତା ନାହିଁ ।

୧୩ । ୪ । ୯୧

ଲେଖିଲାବେଳେ କାଶ ଆସୁନାହିଁ, କ୍ଲାସ୍‌ରେ ବସି ଗ୍ରନ୍ଥ ଆଲୋଚନା କଲାବେଳେ କାଶ ଆସୁନାହିଁ, ବଗିଚାରେ କାମ କଲାବେଳେ ମଧ୍ୟ କାଶ କୁଆଡେ ଉଡ଼ି ପଳାଇଲା ପରି ପଳାଉଛି । ମାତ୍ର, ଦେଶର କଥା ମନେ ପଡ଼ିଗଲା ବେଳକୁ କାଶ ଆସି ପହଞ୍ଚିଯାଉଛି । ଏଠାରେ ଘରପାଖରେ ପରିସ୍ଥିତି ଗୁଡ଼ିକ ଆଡକୁ ଅନାଇ ପ୍ରାୟ ଅଣନିଃଶ୍ୱାସୀ ଓ ବିରକ୍ତ ଲାଗିଲା ବେଳକୁ କାଶ ଲାଗୁଛି ଓ ମୁଁ କାଶି କାଶି ନୟାନ୍ତ ହୋଇଯାଉଛି, କାଶିଲା ବେଳକୁ ଇସ୍ରାଏଲ୍ ମନେ ପଡ଼ୁଛି, ଇଉରୋପ ମଧ୍ୟ ମନେ ପଡ଼ିଯାଉଛି । ସେଠାରେ ସବୁ ମଣିଷଙ୍କ ଲାଗି ଏକ ସର୍ବନମ୍ର ସାଧୁତା ଓ ସାମୂହିକତାର ଭୂମି ଯୋଗାଇ ଦେଇପାରିବା ଲାଗି ଯେଉଁ ବିପୁଳ ଉଦ୍ୟମ ଚାଲିଛି ଏବଂ ସରକାରଙ୍କ ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ସାଧାରଣ ମଣିଷଙ୍କ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମସ୍ତେ ଯେପରି ସେହି ଉଦ୍ୟମ ଓ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ସାମିଲ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ଦେଶର ସତକୁ ସତ ମାଆବାପ ରହିଛନ୍ତି ବୋଲି ଅନୁଭବ ହୋଇ-ପାରୁଛି, ମୋ' କାଶ ମୋତେ ହଠାତ୍ ସେହି କଥା ମନେ ପକାଇ ଦେଉଛି । ସେହିସବୁ ଦେଶକୁ ପଳାଇଗଲେ ଏହି କାଶ ଯେ କଦାପି ଭଲ ହେବନାହିଁ, ସେକଥା ମୁଁ ଭଲକରି ଜାଣିଛି ।

ତେଣୁ, ଆପଣାର ବଗିଚାକୁ ତଥାପି ଫେରିଯିବା ବ୍ୟତୀତ ଆଉ ଅନ୍ୟ ଉପାୟ ନାହିଁ । ଦେଶ ବୋଲି ଗୋଟିଏ ଭୂମି ଆମକୁ ମିଳିଛି; ଆମେ ସେଇଠି ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିବା, ଖଟିବା, ମାଟିପାଗ କରିବା,— ଆମେ ସେଇଠି ଫୁଲ ଫୁଟାଇବା, ମଣିଷ ଭିତରେ ଭଗବାନଙ୍କୁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରିବା । ମଣିଷକୁ ଗୋଡ଼ ବା ମାଟି ଭଳି ଦେଖିବାଲାଗି ଯେଉଁ କ୍ରୂରତାଗୁଡ଼ିକ ଏଠାରେ ଆମକୁ ନିତ୍ୟ ପ୍ରରୋଚନା ଦେବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି, ଆମେ ସେହି କ୍ରୂରତାଗୁଡ଼ିକୁ କୌଣସି ପ୍ରକାର ସ୍ୱାର୍ଥ ସାଧନ ଅଥବା ଅହଂବିଳାସର ଜାଲରେ ପଡ଼ି କଦାପି ମାନି ନେବାନାହିଁ । ଆପେ ଦୁଷ୍ପୁରପରି ହୋଇ ଆମକୁ ସତେଅବା ଗୋଟାଏ ପଙ୍କଗଡ଼ିଆ ପରି ଦେଖା ଯାଉଥିବା ଏହି ଦେଶଟା ଭିତରେ ପଙ୍କଭକ୍ଷଣ କରିବାକୁ ମୋଟେ ମନ କରିବା-ନାହିଁ । ଉଦ୍ୟମ ହିଁ ଯାବତୀୟ ଅଶ୍ରଦ୍ଧା ମଧ୍ୟରୁ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଭିତରକୁ ବାଟ ଦେଖାଇ ନେବ । ସଖ୍ୟ ହିଁ ଏହି ଯାବତୀୟ ଉପେକ୍ଷା, ଏପରିକି ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ଉପେକ୍ଷା ଉପରେ ବିଜୟ ହାସଲ କରିବ । ଯେତେ ସାନ ସ୍ତରଟିରେ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଆମେ ଅନ୍ତତଃ କେତେଜଣ ମିଶି ବଗିଚାଟିଏ କରିବାପାଇଁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବା ଓ ସେହି ବଗିଚାର ଦର୍ପଣ ଉପରେ ସମସ୍ତ ଦେଶକୁ ଓ ସମସ୍ତ ପୃଥିବୀକୁ ଦେଖିବାର ଅନୁରାଗ ରଖିଥିବା ।

୧୪ । ୪ । ୯୧

ଦେହ କ୍ରମେ ଧରା ଦେଉଛି, କ୍ରମେ ସାଙ୍ଗକୁ ଆସୁଛି । ଯେତେବେଳେ ଦେହ ଅସଙ୍ଗ ହୋଇ ରହିଥାଏ, ସେତିକିବେଳେ ଦେହର ଭାବନାଟା ହିଁ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ, ଚେତନା ଉପରେ ଏକ ପଥର ବୋଝ ପରି ଲଦାହୋଇ ରହିଥାଏ । ଦେହ ନିଜ ସାଙ୍ଗରେ ରହିଥିଲେ ଦେହର କଥା ଆଦୌ ମନେ ପଡ଼େନାହିଁ । ବନ୍ଧୁ ବିରହ ସମୟରେ ବନ୍ଧୁ ଯେପରି ବେଶୀ ସନ୍ତାପିତ କରୁଥାଏ, ଇଏ କ'ଣ ପ୍ରାୟ ସେହିପରି ଏକ କଥା କି ?

ସାଙ୍ଗ ଛାଡ଼ିଯିବା, ତାହାରି ଅନ୍ୟ ନାମ ଅସୁସ୍ଥତା । ମୁଁ ଯେ ଗୋଟାଏ, ଏହି ସତ୍ୟଟିକୁ ଭୁଲି କୌଣସି କାରଣରୁ ନିଜ ପାଖରେ ଖଣ୍ଡିଆ ହୋଇ ବସି-ଥିବାର ଆଉ ଗୋଟିଏ ନାମ ହେଉଛି ଅସୁସ୍ଥତା । ନିଜର ଜୀବନଟିକୁ ଏକଠୁଳ କରି ଅନୁଭବ କରିବା, ଏକଠୁଳ କରି ବଞ୍ଚିବା, ଯେଉଁ ସୂତ୍ରଟି ଏହି ବିଭିନ୍ନ ପାହାଚଗୁଡ଼ିକୁ ଏକାଠି ବାନ୍ଧି ରଖିଛି, ସେହି ସୂତ୍ରଟି ଉପରେ ବାଟ ଚାଲୁଥିବା,— ସମ୍ଭବତଃ ଏକ ଅଧିକ ଉପଯୁକ୍ତ ଶବ୍ଦର ଅଭାବରେ ମଣିଷ ତାହାକୁ ହିଁ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଓ ସୁସ୍ଥତା ବୋଲି କହିଥାଏ । ଖଣ୍ଡିଆକୁ ଏକାଠି କରି ଯେପରି ସମଗ୍ର ଓ ଗୋଟା ପାଖକୁ ଫେରି ଆସିବାକୁ ହୁଏ, ଯେପରି ହାତରୁ ଛାଡ଼ି ଯାଇଥିବା ସୂତାଟିକୁ ପୁନର୍ବାର ହାତକୁ ଆଣିବାକୁ ହିଁ ହୋଇଥାଏ, ସେହିପରି ଅସୁସ୍ଥତାରୁ ପୁନର୍ବାର ସୁସ୍ଥତାକୁ ଫେରି ଆସିବାକୁ ହୁଏ । ହଁ, ଘତକୁ ଘତ ଫେରି ଆସିବାକୁ ହୋଇଥାଏ;— ଆପଣାର ଘରଟି ଭିତରକୁ ଫେରି ଆସିବାକୁ ହୁଏ, ଡ଼ୋରଟି ସହିତ ବାନ୍ଧିହୋଇ ଯିବାକୁ ପଡ଼େ,— ତାହାହିଁ ଅନୁରାଗ, ତାହାହିଁ ସୁସ୍ଥତା, ଏବଂ ତାହାହିଁ ସମର୍ପଣ । କୃପଣ ମଣିଷ ବଡ଼ ଅସୁସ୍ଥ ମଣିଷ;— ସିଏ ଭିତରେ ଅସୁସ୍ଥ, ବାହାରେ ମଧ୍ୟ ଅସୁସ୍ଥ । କୋଉଠି କୋଉ ଡ଼ୋରଟି ପ୍ରକୃତରେ ଛାଡ଼ି-ଯାଇଥାଏ ବୋଲି ମଣିଷ ନିଜ ଭିତରକୁ ଅନାଇ ନିଜକୁ ଖାଲି ଦରିଦ୍ର ବୋଲି ଅନୁଭବ କରୁଥାଏ; ଏବଂ ଦରିଦ୍ର ମଣିଷ କଦାପି ନିଜକୁ କୋଉଠି ହେଲେ ମଧ୍ୟ ସମର୍ପଣ କରି ପାରେ ନାହିଁ । ନିଜକୁ ଏକାଠି କରି ଧରି ନପାରୁଥିବା ମଣିଷ ହୁଏତ ଉପଯୁକ୍ତ ଅନୁରାଗ ସହିତ ଆଦୌ କୌଣସି ଦୁଆରେ ଯାଇ ଠିଆ ହୋଇ ପାରେ ନାହିଁ;— ତେବେ କୌଣସି ସମର୍ପଣ ଆଉ କିପରି ସମ୍ଭବ ହେବ ? ପଛକୁ ଅନାଇ, ଭିତରର ଅସଲ ଝିଅଟିର ପାଖକୁ ଫେରି ଆସୁ ଆସୁ ମୁଁ ଆଜି ଠିକ୍ ଏହି କଥାଟିକୁ ହିଁ ଜଳଜଳ କରି ଅନୁଭବ କରି ପାରୁଛି ।

୧୫ । ୪ । ୯୧

ଆପଣା ପାଖକୁ ଫେରି ଆସିବାର ଅର୍ଥ ଆପଣାକୁ କିଳି ରଖିବାର ସେହି ବ୍ୟାଧିତ ଚକ୍ରାନ୍ତଟିକୁ ଆଦୌ ବୁଝାଉବ ନାହିଁ । ଜୀବନର, ଅନ୍ତର୍ଜୀବନ ତଥା

ବାହାର'ବନର ଯେଉଁ କେନ୍ଦ୍ରଟିକୁ ସ୍ପର୍ଶ କରି ରହିପାରିଲେ ଏହି ସବୁକିଛି ନିଜର ଘର ବୋଲି ଅନୁଭବ ହୁଏ, ସେହି କେନ୍ଦ୍ରଟିକୁ ହିଁ ଫେରି ଆସିବାର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ଆପଣାର ଯଥାର୍ଥ ଘରକୁ ଫେରି ଆସିବା । ସେହି ସ୍ଥାନଟିକୁ ଫେରିଆସିଲେ, ଅବାଧରେ ନିଜ ଭିତରୁ ବାହାରକୁ ଓ ବାହାରୁ ନିଜ ଭିତରକୁ ଯାଇହୁଏ । ବାହାରେ ବୁଲୁଥିବା ସମୟରେ ଭିତରେ କାହାକୁ ଛାଡ଼ିଦେଇ ଆସିଥିବା ପରି ମୋଟେ ଲାଗେନାହିଁ । ଅଥବା, ନିଜ ଭିତରେ ଯାଇ ବସିଥିବା ସମୟରେ କାହାର ପ୍ରତି କୌଣସି ଜୁଗୁପ୍‌ସା ଭାବ ବି ନଥାଏ ।

ମୁଁ କ୍ରମେ ସେହି ସ୍ୱାଭାବିକ ଅନୁରାଗମୟ ସଦାପ୍ରତ୍ୟୟଯୁକ୍ତ ସ୍ଥିତିଟିକୁ ଫେରି ଆସିଲିଣି । ଅନେକ ସମୟରେ ହୁଏତ ଅନେକଙ୍କୁ ଲାଗୁଥିବ ଯେ, ସେମାନେ ସତ୍ୟଗୁଡ଼ାକୁ କେବଳ ବହି ଭିତରେ ଅଥବା ନିଜର ଟିପାଖାତା ଭିତରେ ଛାଡ଼ି ଆସିଲେ ଓ ନିଜେ ନିଜେ ଜୀବନରେ ଦେବାଳିଆ ହୋଇ ବସିଲେ; ଅଥବା, ସବୁଯାକ ପବିତ୍ରତାବୋଧକୁ ସେମାନେ ମନ୍ଦିର ଭିତରେ ଛାଡ଼ି ଆସିଲେ ଓ ଅପବିତ୍ରତାର ନାନା ଜଞ୍ଜାଳ ଭିତରେ ଏଣେ ବାନ୍ଧିହୋଇ ରହିଲେ । ମୋ' ଜୀବନରେ ଏହି ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା କେବେ ଭୋଗିବାକୁ ପଡ଼ିନାହିଁ । ସେଥିଲାଗି ମୁଁ ଭିତରେ ଖୁସୀ ହୋଇ ରହିପାରୁଛି ଓ ବାହାରେ ମଧ୍ୟ ସର୍ବଦା ଖୁସୀ ହୋଇ ରହିପାରୁଛି । ତାଙ୍କୁ ସେଠି ପାଇବାକୁ ଏଠୁ ବୈରାଗୀ ହୋଇ ରହିବାକୁ ପଡ଼ିନାହିଁ ଅଥବା ଏଠି ପାଇବାକୁ ସଂସାର ଭିତରୁ ଗୃହାଳୀଗ୍ରେର ପରି ପଳାଇ ମଧ୍ୟ ଆସିବାକୁ ପଡ଼ିନାହିଁ । ଅସଲ ପରିକ୍ଷାଣଟି ମୁଁ ଏହିଠାରେ ପାଇଛି । ତେଣୁ, ମୋ' ଜୀବନରେ କେବେ କୌଣସି ବିଷାଦଯୋଗ ଆସିନାହିଁ । ସଂସାରରେ ବିଷାଦୀମାନଙ୍କ ସହିତ ମୋ'ର ହୁଏତ ସେଇଥିଲାଗି ହିଁ ମୋଟେ ପଟିନାହିଁ । ସେମାନଙ୍କର ଦୁଃଖଟିକୁ ମୁଁ ଖୁବ୍ ଭଲ କରି ବୁଝିଛି ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ସହାନୁଭୂତି ରଖିଛି ସତ, ମାତ୍ର ସେମାନଙ୍କର ପାଲରେ ମୁଁ କେବେହେଲେ ପଡ଼ିନାହିଁ । ପାଲରେ ନପଡ଼ିବା ଲାଗି ବି କେବେ କୌଣସି ପ୍ରକାରର ସାବଧାନତା ଅବଲମ୍ବନ କରିବାକୁ ମଧ୍ୟ ପଡ଼ିନାହିଁ । ସତେଅବା ସବୁ ଭାରି ସହଜ ହୋଇ ଯାଇଛି । ଖୋଜିବା, ପାଇବା, ସାଙ୍ଗରେ ବାଟ ଚାଲିବା ଏବଂ ବଞ୍ଚିବା,—ସବୁକିଛି କେଡେ ସହଜ ହୋଇ ଯାଇଛି ।

୨୭ । ୪ । ୯୧

ପଛି ସହିତ ଖିଅ ଯୋଡ଼ାଇଦେଇ ପାରିଲେ ବର୍ତ୍ତମାନଟା ମଧ୍ୟ ସତେଅବା ଏକ ସମଗ୍ର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳତା ଏବଂ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଦ୍ୱାରା ପରିପୁଷ୍ଟ ହୋଇଯିବା ପରି ଅନୁଭବ ହେଉଥାଏ । ଚେରଗୁଡ଼ିକ ସହିତ ଅର୍ଥାତ୍ ମୂଳଟି ସହିତ ଖିଅ ଯୋଡ଼ାଇଦେଇ ପାରିଲେ ଡାଳର ଶାଖାପ୍ରଶାଖା ଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ସତେଅବା ପ୍ରଥମଥର ପାଇଁ କଅଁଳ

ଉଠୁଥିବା ପରି ତାରୁଣ୍ୟରେ ହସି ଉଠନ୍ତି । ଏହି ଚେର କ'ଣ ଖାଲି ମୋ' ଭିତରେ ହିଁ ରହିଛି ? ତେବେ, ପରମବନ୍ଧୁ ସଦୃଶ ସକାଳର ଏହି ଜୀବନଦାୟୀ ଶୀତଳ ପବନ ଦେହରେ ଆସି ବାଜିବା ମାତ୍ରକେ ମୋ'ର ସମଗ୍ର ଦେହ ଘରଟି ଏପରି ପ୍ରତ୍ୟୟ ଓ ପୁଲକରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ଉଠୁଛି କିପରି ? ଏହି ଖିଅ ଲଗାଇ ପାରିବାକୁ ନିଜ ଜୀବନରେ ଜନନୀ ପରି ସ୍ୱୀକାର କରିନେଇ ପାରିଲେ ସନ୍ତାନର ଆଉ ହନ୍ତସନ୍ତ ହେବାର କୋଉଠି କାହିଁକି କ'ଣ ବା ରହିବ ?

ଏହି ଚେରଗୁଡ଼ିକ କ'ଣ ଖାଲି ଭିତରେ ଓ ଶାଖାପ୍ରଶାଖା ଗୁଡ଼ିକ କ'ଣ ଖାଲି ବାହାରେ ? ନିଜର ଅନୁଭୂତିରୁ ମୁଁ ହୁଏତ କହିପାରିବି ଯେ, ମୋ'ର ବାହାରର ଚେରଗୁଡ଼ିକ ଭିତରକୁ ମାଡ଼ି ରହିଛି ଏବଂ ଭିତରର ଚେରଗୁଡ଼ିକୁ ମଧ୍ୟ ବାହାରକୁ ମାଡ଼ିକରି ରହିଛି । ମୁଁ ଏଇଟାକୁ କୌଣସି ଏକ ବୁଦ୍ଧିଲବ୍ଧ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ରୂପେ ବୁଝାଇ କହି ପାରିବି ନାହିଁ ସତ, ମାତ୍ର ମୋ' ନିଜ ଜୀବନରେ ମୁଁ ଏହାକୁ ହିଁ ସତ ବୋଲି କହିବି । ଯୋଉମାନେ ବାହାରୁ ବିରକ୍ତ ହୋଇ ଭିତରେ ଶାନ୍ତି ବା ସାନ୍ତ୍ୱନା ପାଇବାଲାଗି ଯାଆନ୍ତି କିମ୍ବା ଯୋଉମାନେ ଭିତରେ ବହୁ ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ ହୋଇ ରହିଥିବାର ଦୁର୍ଦ୍ଦଶାକୁ ସହି ନପାରି ବାହାର ଗୁଡ଼ାକରେ ବିକଳ ହୋଇ ଧାଇଁଥାନ୍ତି, ହୁଏତ ସେମାନଙ୍କ କଥା ନିଆରା ହୋଇଥିବ । ବାହାର ସହିତ ଭିତରକୁ ଓ ଭିତର ସହିତ ବାହାରକୁ ଯୋଡ଼ି ରଖିବାର ସେହି ଅନ୍ୟ ବାଟଟିକୁ ସ୍ୱୀକାର କରିନେବା ଦିନଠାରୁ ମୁଁ ଭିତରେ ଏବଂ ବାହାରେ ଉଭୟ ଭୂମିରେ ଶାନ୍ତି ପାଇଛି, ମୋତେ ଉଭୟଟି ହିଁ ଘର ବୋଲି ଲାଗିଛି । ବସ୍ତୁତଃ ଯାହା ଅସଲ ଶାନ୍ତି, ତାହା ଭିତର ଆଉ ବାହାର ମଧ୍ୟରେ ଆଦୌ କୌଣସି ଭେଦ ରଖି-ନଥାଏ । ବାହାର ଓ ଭିତର ମଧ୍ୟରେ ଭିଆ ଯାଇଥିବା ଯାବତୀୟ ଭେଦକୁ ଡେଇଁବାର ଅନ୍ୟ ନାମ ହେଉଛି ଶାନ୍ତି । ତଥାକଥିତ ଅନେକ ଅନେକ ଅଶାନ୍ତି ସତ୍ତ୍ୱେ ତାହାହିଁ ଶାନ୍ତି ।

୧୬ । ୪ । ୯୧

ଆମେରିକାର ଭୂତପୂର୍ବ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଶ୍ରୀ ରିଚାର୍ଡ଼୍ ନିକ୍ସନ୍ କହୁଛନ୍ତି ଯେ, ଇରାକ୍‌ର ଶ୍ରୀ ସଦ୍ଦାମ୍ ହୁସେନ୍‌ଙ୍କର ହତ୍ୟା ହେବା ଉଚିତ । ଯଦି କେହି ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗଟିକୁ ନେଇ ସଦ୍ଦାମ୍ ହୁସେନ୍‌ଙ୍କ ପାଖରେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚି ପାରନ୍ତେ, ତେବେ ସଦ୍ଦାମ୍ ହୁସେନ୍ ତାଙ୍କୁ ଅବଶ୍ୟ କହନ୍ତେ ଯେ, ରିଚାର୍ଡ଼୍ ନିକ୍ସନ୍‌ଙ୍କର ମଧ୍ୟ ଯଥାଶୀଘ୍ର ହତ୍ୟା ହୋଇଯିବା ଉଚିତ । ଦୈତ୍ୟମାନେ କେତେବେଳେ ଜିତନ୍ତି ଓ ପୁଣି କେତେବେଳେ ହାରି ଯାଆନ୍ତି; ହାରିଥିବା ସମୟରେ ମୁହଁ ଲୁଚାଇ ରହିଥାନ୍ତି ଓ ଜିତିବା ପାଇଁ ଆଟ ସଜ କରୁଥିବା ସମୟରେ ମୁହଁଭଙ୍ଗି ବାହାର କରି

ସଂସାରଟାକୁ କମ୍ପାଇ ଥାଆନ୍ତି ଓ ହସାଇ ଥାଆନ୍ତି । ତଥାପି ଉଭୟ ଅବସ୍ଥାରେ ସେମାନେ ଦୈତ୍ୟ ହିଁ ହୋଇ ରହିଥାଆନ୍ତି । ଯିଏ ତୁଚ୍ଛା କ୍ଷମତାଦ୍ୱାରା ପୃଥିବୀଟାକୁ ବଶ କରି ରଖାଯାଇ ପାରିବ ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ କରେ ଓ ସେଥିଲାଗି ନିଜେ ସତକୁ ସତ କିଛି ହୋଇପାରିବା ପୂର୍ବରୁ ହିଁ କ୍ଷମତାରେ ଆସି ବସିବାକୁ ନିଜ ଜୀବନର ଅହୋଭାଗ୍ୟ ବୋଲି ବିଚାରୁଥାଏ, ସିଏ ହେଉଛି ଗୋଟାଏ ଦୈତ୍ୟ । ଦୈତ୍ୟ ନିଜେ କିଛି ହୁଏନାହିଁ, କେବଳ ଦଖଲ କରେ । କେତେବେଳେ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ହୁଏ, ପୁଣି କେତେବେଳେ ଓ୍ୱାଟରଗେଟ୍‌ର ସିଡ଼ିରେ ସଡ଼ ସଡ଼ ଖସି ଆସି ଭୂଇଁରେ କଚିଢ଼ି ହୋଇ ପଡ଼େ । କେତେବେଳେ ଆଲ୍ଲାଙ୍କର ଚୁଟି ଧରି ତାଙ୍କୁ **mother of all battles** ଲାଗି ଆପଣା ପକ୍ଷରେ ଭଲଲୋକ କରି ବସାଏ, ପୁଣି କେତେବେଳେ ଲାଙ୍ଗୁଳ ଜାକି ମୁଁ ସୁନାପୁଅ ହୋଇ ଗଲିଣି ବୋଲି କହିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଥାଏ ।

ବୈତ୍ୟ ଦୈତ୍ୟ ଯୁଝିବା ଦ୍ୱାରା ଯଦି ପୃଥିବୀରୁ ଦୈତ୍ୟମାନଙ୍କର ବିଲୋପ ହୋଇଯାଆନ୍ତା, ତେବେ ତ ସବୁଠାରୁ ଶସ୍ତାରେ କେତେ କେତେ ବଡ଼ କାମ ସମ୍ପନ୍ନ ହୋଇଯାଇ ବି ପାରନ୍ତା । ମାତ୍ର, ଦୈତ୍ୟମାନେ ପୃଥିବୀରେ ଯେଉଁସବୁ **system** ଗୁଡ଼ାକୁ ଗଢ଼ିଛନ୍ତି, ସେଗୁଡ଼ାକ ରହିଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏବଂ ନାନା ଭେଳିକିରେ ଜନମନକୁ ଆକର୍ଷଣ କରୁଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦୈତ୍ୟମାନଙ୍କ ବଗିଚାରେ ତଥାପି ଫୁଲ ଫୁଟିବାରେ ଲାଗିଥିବ ଏବଂ ସେମାନେ ବେଳେ ବେଳେ ଅବଶ୍ୟ ଅପୂର୍ବ ହିତୈଷୀପରି ଦେଖା ଯାଉଥିବେ । ହୁଏତ ଏହି **system** ବଦଳିଲେ ଦୈତ୍ୟମାନେ ମଧ୍ୟ ଦୂର ହୋଇଯିବେ । ମଣିଷ ଭିତରେ **system** ଗୁଡ଼ାକ ପ୍ରତି ଯେଉଁ ବିଶ୍ୱାସ ପାରମ୍ପରିକ ଭାବରେ ଯୁଗଯୁଗରୁ ରହିଆସିଛି, ତାହାକୁ ଟଳାଇବାକୁ ତ ଏକ ବିଶ୍ୱବ୍ୟାପୀ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ **complete revolution**ର ମଧ୍ୟ ପ୍ରୟୋଜନ ରହିଛି ।

୧୮ । ୪ । ୯୧

ନିୟମ ମାନି ମାନି ଅନେକ ମଣିଷ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଶୋଚନୀୟ ଭାବରେ ନିଜର ଜୀବନଟାକୁ ଗୋଟାପୁଣି ବେନିୟମ କରି ପକାଇଥାନ୍ତି । ସେମାନେ ବିଦ୍ୟାରେ ନିୟମ ମାନୁଥାନ୍ତି, ମାତ୍ର ଜୀବନର ଅସଲ ବିଦ୍ୟାର କ୍ଷେତ୍ରଟିରେ ଭାରି ବେନିୟମ ହୋଇ ରହିଥାଆନ୍ତି । ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ବ୍ୟାକରଣ ଅଧ୍ୟୟନ କରୁ କରୁ ଯେମିତି ସାହିତ୍ୟ ଓ କାବ୍ୟ ପାଖରେ ଅଚହ୍ନା ଓ ଅନବରତ ହୋଇ ରହିଯାଏ, ଇଏ ପ୍ରାୟ ସେହିପରି କଥା ।

ଜୀବନ ହେଉଛି ମୂଳତଃ ଏକ କାବ୍ୟ । କାବ୍ୟର ମଧ୍ୟ ଏକ ନିୟମ ରହିଛି ସତ, ମାତ୍ର ସେହି ନିୟମ କଦାପି ବ୍ୟାକରଣ ଗୁଡ଼ାକର ନିୟମ ନୁହେଁ । ଫୁଲ ଫୁଟିବାର ଅସଲ ନିୟମଟି ଯେପରି ଆମେ ଭିଆଣ କରିଥିବା ଫୁଲବିଜ୍ଞାନର ଯାବତୀୟ ନିୟମକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି ଯାଇଥାଏ, ଠିକ୍ ସେହିପରି ଜୀବନର କୁସୁମନପର୍ବ ଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ଯେଉଁ ନିୟମକୁ ମାନେ, ତାହା ଜୀବନକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି ଯାଇଥାଏ । ମଣିଷ କିପରି ନିଜକୁ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ସମର୍ପଣ କରି ପାରିବ, ବୈୟାକରଣୀମାନେ ସେଥିଲାଗି ଯେତେ ନିୟମକଷି ରଖିଥାନ୍ତୁ ପଛକେ, ତାହା ଆମର ବେଶୀକିଛି କାର୍ଯ୍ୟରେ ମୋଟେ ଆସେନାହିଁ । ଆମର ସମାଜରେ ତ କେତେ ନିୟମ ରହିଛି, ଆମ ନୈତିକତାର ବାଡ଼ଟି ତ କେତେ ସ୍ଥୂଳ ହୋଇ ତିଆରି ହୋଇଛି । ଆମକୁ ବାଡ଼ ଦେଇ ରଖିବାରେ ଏସବୁ ସତେ କେତେ କେତେ କାମରେ ଆସୁଛନ୍ତି । ଜୀବନରେ ବାଡ଼ଗୁଡ଼ିକ ରହିବାର ପ୍ରୟୋଜନ ଅବଶ୍ୟ ରହିଛି ମାତ୍ର ବାଡ଼ଗୁଡ଼ାକୁ ଉଠାଇ ଦେବାର ପ୍ରୟୋଜନ ମଧ୍ୟ ସମାନ ଭାବରେ ରହିଛି । ବେଳ ଜାଣି ବାଡ଼ଗୁଡ଼ିକୁ ଉଠାଇ ଦେବାର ବିଦ୍ୟାଟି ଜାଣିଥିଲେ ଯାଇ ଜୀବନର ଅସଲ କାରିଗର, ଅସଲ ବନ୍ଧୁ ଓ ଅସଲ ବିସ୍ମୟଟି ପାଖରେ ଯଥାର୍ଥ ଭାବରେ ଧରା ଦେବା ସମ୍ଭବ ହୋଇଥାଏ । ବିଚରା ଅନେକ ମଣିଷ ଅଛନ୍ତି, ଯେଉଁମାନଙ୍କର ଜୀବନରେ ନିୟମ ଭରପୂର ହୋଇ ରହିଥାଏ, ମାତ୍ର ଅସଲ ବନ୍ଧୁଟି ସହିତ କୌଣସି ଯୋଗାଯୋଗ ନଥାଏ । ନିୟମଗୁଡ଼ାକୁ ମାନି ସେମାନେ ଯାହାକୁ ପାଇବାପାଇଁ ଇଚ୍ଛା କରୁଥାନ୍ତି, ସତେଅବା ନିଜର ନିୟମତୃଷ୍ଣା ଦ୍ୱାରା ତାହାକୁ ହିଁ କେତେ କେତେ ଜାଲରେ ବଡ଼ ଅକଳ ଭାବରେ ବାନ୍ଧି ରଖିଥାନ୍ତି ।

୧୯ । ୪ । ୯୧

ଭଗବାନଙ୍କୁ **Indwelling Divine** ବୋଲି କହିଥିବା ଦୃଷ୍ଟିଟି ପଛରେ ସ୍ପଷ୍ଟତଃ ଏକ ଅନୁଭବ ଅବଶ୍ୟ ରହିଛି । ମଣିଷ, ଭୟଭୀତ ମଣିଷ ସବା-ଆଗ ବାହାରେ ହିଁ ଏପରି ଏକ ଶକ୍ତିସତ୍ତାର ଉପସ୍ଥିତି ଅନୁଭବ କରିଥିଲା । ସିଏକି ତା'ଠାରୁ ଅନେକ ଅଧିକ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ବୋଲି ତା'ର ହୃଦବୋଧ ହୋଇଥିଲା । ସିଏ ସେହି ସତ୍ତାଗୁଡ଼ିକୁ ପୂଜା କଲା, ସେମାନଙ୍କର କୃପା ଭିକ୍ଷା କଲା । ସେମାନଙ୍କୁ ପ୍ରସନ୍ନ କରି ସିଏ ସେମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଅଧିକ ବଳ ମାଗିଲା । ଏହି ଅଧିକ ବଳର ବଳରେ ସିଏ ତା' ସଂସାରସ୍ଥ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱୀମାନଙ୍କ ଉପରେ ବିଜୟ ହାସଲ କରିବ ବୋଲି କେତେ ଦମ୍ଭ ବାନ୍ଧିଲା । ଏଇଥିରୁ ଇଷ୍ଟଦେବର କଳ୍ପନାଟି ବାହାରିଲା । ବ୍ୟକ୍ତିର ଇଷ୍ଟଦେବକଳ୍ପନାରୁ ସମ୍ପ୍ରଦାୟର, ଜାତିର ଇଷ୍ଟଦେବମାନେ ଜନ୍ମଲାଭ କଲେ । ବର୍ତ୍ତମାନ କେତେ ଆଡ଼ମ୍ବରରେ ବାହାରେ ଯେତେ ଠାବରେ

ଯେତେଯେତେ ମୂର୍ତ୍ତିର ପୂଜା କରାଯାଉଛି, ତାହା ହୁଏତ ଆମେ ନିଜଭିତରେ ଅସଲ ଦେବତାଟିକୁ ଠାବ କରି ନପାରି ଥିବାର କିଞ୍ଚିତ୍ ସୂଚନା ମଧ୍ୟ ଦେଇ-ଯାଉଛି । ଏହି ପୃଥିବୀରେ ଅଧିକାଂଶ ଚତୁର ମଣିଷ ଭଗବାନଙ୍କୁ ପିତୁଳା କରି ବସାଇ ଦେଇଛନ୍ତି ଏବଂ ପୃଥିବୀର ବିବେକକୁ ସେଇଠି ନେଇ ଛନ୍ଦି ରଖିବାର ବିବିଧ ଛନ୍ଦ ଲଗାଇ ରଖିଛନ୍ତି । ମାତ୍ର, ସକଳ ଆଡ଼ମ୍ବର ସତ୍ତ୍ୱେ, ଏହା ବସ୍ତୁତଃ ଏକ ଅଭାବର ହିଁ ସୂଚନା ଦେଇ ଯାଉଛି । ଆମେ ଯେ ତଥାପି ପାଇନାହୁଁ ତଥାପି ଭେଟିନାହୁଁ, ତଥାପି ସଖାହୀନ ହୋଇ ରହିଛୁ, ଆମ ପିତୁଳାପୂଜା ତାହାହିଁ ସୂଚିତ କରିଦେଉଛି ।

ସେହି **Indwelling Divine** ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତାର ସୋପାନକୁ ଆସି ମନୁଷ୍ୟର ସର୍ବୋତ୍ତମ ଆବିଷ୍କାର । ଶ୍ରୀ ଅରବିନ୍ଦଙ୍କ ଭାଷାରେ ସିଏ ନିଜ ଭିତରେ ଦିଶିଲେ ସମସ୍ତଙ୍କର ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ଦିଶିବେ । ତାହା ହେଉଛି ଏକ ଅନ୍ୟ ଅନୁଭବ, ଏକ ଅନ୍ୟ ଉପଲବ୍ଧି । ତଥାପି, ସବାଆଗ ନିଜଭିତରେ ହିଁ ଠାବ କରିବାକୁ ହେବ । ତେବେ ଜଗତଯାକ ଈଶ୍ୱରମୟ ହୋଇ ଦିଶିବ । ଭଗବାନଙ୍କୁ ସତେ-ଅବା ନିଜ ଗୁହାଳର ବଳଦ ବୋଲି ଧରିନେଇ ସଂସାରରେ ଚଲାଖମାନେ ଯେଉଁ କନ୍ଦଳ ଲଗାଇଛନ୍ତି, ତାହାର ଅବସାନ ହେବ । ଅସଲ ଭକ୍ତିର ସ୍ୱାଦ ସେତିକି-ବେଳେ ଯାଇ ଉପଲବ୍ଧି ହେବ । ଧାର୍ମିକତାର ଯାବତୀୟ ଭେଳିକି ଅନାବଶ୍ୟକ ବୋଲି ଅନୁଭବ ହେବ । କିନ୍ତୁ, ଆମେ ସମସ୍ତେ ନିଜ ଭିତରେ ସାକ୍ଷାତ କରିଥିବା ସେହି **Indwelling Divine** ବିଷୟରେ କଥା ହେବା, ପରସ୍ପରକୁ ଆହୁରି ଅଧିକ ଆବିଷ୍କାର ନିମନ୍ତେ ସମର୍ଥ କରାଇ ଆଣିବା ।

୨୦ । ୪ । ୯୧

ଲୁଗା ଧୋବ ହୋଇଥିବ, ଘର ଲିପା ହୋଇଥିବ, ଦୁଆରେ ପବିତ୍ରପାଣି ଛିଞ୍ଚା ହୋଇଥିବ,—ଭଗବାନ ତେବେ’ ଯାଇ ମୋ’ ଘରକୁ ଆସିବେ । ମନର ପରାକ୍ରମକୁ କାମରେ ଲଗାଇ ମଣିଷ ବାହ୍ୟ ଶୁଦ୍ଧିରେ ଗୁଡ଼ାଏ ଆଡ଼ମ୍ବରପୂର୍ଣ୍ଣ ମହଡ଼ା କରି କରି ଶେଷକୁ ସେଇଟା ଆଦୌ ବାଟ ନୁହେଁ ବୋଲି ଘୋଷଣା କରି ସମ୍ଭବତଃ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଶୁଦ୍ଧି ପାଖକୁ ଆସିଛି । ଅନ୍ତର୍ଗତ ଶୁଦ୍ଧି ମଧ୍ୟ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଧୋବ ନୁହେଁ କିମ୍ବା ଅନ୍ତର୍ଗତ ଘରଲିପା ନୁହେଁ । ଏହା ହେଉଛି ଏକ ଅନ୍ତର୍ଗତ ପ୍ରସ୍ତୁତି, ଆହୁରି ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ କହିଲେ, ଅନ୍ତର୍ଗତ ସମ୍ମତି ।

ବାହାର ଶୁଦ୍ଧତା ହାସଲ ହୋଇଯିବାର ଲାଳସାରେ ଏବଂ ବାହାର ଶୁଦ୍ଧତାଟି ହାସଲ ହୋଇଯିବା ଦ୍ୱାରା ଅନ୍ତର୍ଗତ ଶୁଦ୍ଧତା ମଧ୍ୟ ହାସଲ ହୋଇଗଲା ବୋଲି ଜାଣିସିଆଣିଆ ଭାବରେ ମନକୁ ବୁଝାଇବାର ଚତୁରତାରେ ମନୁଷ୍ୟମାନେ

ବାହାର ନିୟମ ଓ ବାହାର ବାଡ଼ ବସାଇ କେତେ କେତେ ଭିଆଣ କରି ବସିଛନ୍ତି । ସବୁ ଧର୍ମରେ ଏଗୁଡ଼ାକରୁ ବେତାଏ ବେତାଏ ଭରି ରହିଛି, ସବୁ ଓଷା ଓ ପର୍ବରେ ଏଥିରୁ ଭରଣେ ଭରଣେ ରହିଛି । ବିଶେଷ ଦିନମାନଙ୍କରେ ବିଶେଷ ବିଶେଷ ଭାବରେ ନିଜର ଚୂନଧଉଳା ଦ୍ୱାରା ତଥାପି ଯେ ମନଭିତରର ସଞ୍ଚିତଗୁଡ଼ାକ କଦାପି ଦୂର ହୋଇ ଯାଏନାହିଁ, ଏହିପରି ବାରବାର ମୋହଭଙ୍ଗ ହେବା ଆତ୍ମସଂସ୍କୃତିର ଆବିଷ୍କାରଯାହାରେ ମନୁଷ୍ୟ ଅନ୍ତର୍ଗତ ପ୍ରସ୍ତୁତି ଏବଂ ଅନ୍ତର୍ଗତ ସମ୍ମତି ପାଖରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଛି । ଯାହାର ବା ଯେଉଁମାନଙ୍କର ତଥାପି ମୋହଭଙ୍ଗ ହୋଇନାହିଁ ଅଥବା ମୋହଭଙ୍ଗ ଘଟିବାର ସବୁଯାକ ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀ ମହଜୁଦ ଥାଇ ମଧ୍ୟ ଯେଉଁମାନେ ସେହି ମୋହଭଙ୍ଗର ଆହ୍ୱାନକୁ ନାନାଭାବେ ଏଡ଼ାଇ ଚାଲିଛନ୍ତି, ଅନେକତଃ ସେହିମାନେ ହିଁ ବାହ୍ୟ ଶୁଦ୍ଧି ଅର୍ଥାତ୍ ବାହ୍ୟ ବାରଣଗୁଡ଼ାକୁ ପତାକା ଉଡ଼ାଇ ସମର୍ଥନ କରିଛନ୍ତି । ସମ୍ମତ ମଣିଷମାନେ ସହଜରେ ରାଜି ହୋଇ ଯାଇଛନ୍ତି ଏବଂ ନିଷେଧଗୁଡ଼ିକୁ ହିଁ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଧର୍ମଖେଳନାରେ ପରିଣତ କରିବାରୁ ନିବୃତ୍ତ ରହି ଭିତରର ପ୍ରସ୍ତୁତି ଉପରେ ଅଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇଛନ୍ତି । ବାହ୍ୟ ଶୁଦ୍ଧିର ପୋଷକମାନେ ପୃଥିବୀଯାକ କେତେ ନା କେତେ କୋଳାହଳ ଲଗାଇ ରଖିଛନ୍ତି । ଏବଂ, କୋଳାହଳ ଦ୍ୱାରା କେବଳ ପଦ୍ଧତି ଘୁଞ୍ଚି ଘୁଞ୍ଚି ଯିବା ହିଁ ସମ୍ଭବ ହୋଇଛି

୨୧ । ୪ । ୯୧

ସମସ୍ତେ ମୋ' କଥାରେ ଏକମତ ହୁଅନ୍ତୁ, ତେବେଯାଇ ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ମୋ' ସହିତ ଅଛନ୍ତି ବୋଲି ମୋ'ର ପ୍ରତ୍ୟୟ ହେବ, ଏହା ଏକ ଅହଙ୍କାରୀ କଥା, ଏକ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅସ୍ୱାଭାବିକ ଦାବୀ । ଏବଂ, ମୋ' ପାଖରେ ଯଦି ଚେନାଏ କ୍ଷମତା ରହିଛି, ଯଦି ସେହି କ୍ଷମତାର ପ୍ରୟୋଗ କରି ମୁଁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସର୍ବଦା ମୋ' ସହିତ ଏକମତ ହୁଅନ୍ତୁ ବୋଲି ନକ୍ସା କରିବାରେ ଲାଗିଥିବି, ତେବେ ସେଇଟା ଆହୁରି ଅଧିକ ଅବାଗିଆପଣର ପରିଚୟ ଦେବା ଉଚିତ । ମଣିଷ ଦୁଇଜଣ ବି ପୃଥିବୀରେ କେଉଁଠି ଏପରି ମିଳିବେନାହିଁ, ଯେଉଁମାନଙ୍କର ମତ ପରସ୍ପର ସହିତ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ମିଳି ଯାଉଥିବ । ମତପାର୍ଥକ୍ୟ ସତ୍ତ୍ୱେ ବି ଆମେ ସମସ୍ତେ ବାଟ ଚାଲିଛୁ, ଏପରି ଏକ ବାଟରେ ଆସି ପରସ୍ପରକୁ ଭେଟିଛୁ, ଯାହାକି ସତେଅବା ଗୋଟିଏ ବାଟ ବା ଗୋଟିଏ କ୍ଷେତ୍ର ପରି ମନେ ହେଉଛି, ଆମକୁ ସମସ୍ତଙ୍କ ସହିତ ଖିଅ ଯୋଡ଼ାଇ ରଖିବାଲାଗି ତାହାହିଁ ଯଥେଷ୍ଟ ହେବା ଉଚିତ । ଆମେ ସମସ୍ତେ ଆନ୍ତରିକତାର ସହିତ ବାଟରେ ଅଛୁ, ବାଟ ଚାଲୁଛୁ ଏବଂ ସେହି ଆନ୍ତରିକତାର ମାନଦଣ୍ଡ ଉପରେ ହିଁ ପରସ୍ପରକୁ ଆପଣାର ସଙ୍ଗ ଓ

ସହଯୁକ୍ତ ବୋଲି ଚିହ୍ନୁଛି, ପ୍ରତ୍ୟେକ ମଣିଷ ଲାଗି ଏହାହିଁ ଏକ ଗୌରବର କଥା ହେବା ଉଚିତ ।

ବାଟଟିଏ ଚାଲିବାଠାରୁ ଯେତେବେଳେ 'ମୁଁ' ଟା କେତେ ମଣିଷଙ୍କର ଜୀବନରେ ଅଧିକ ପ୍ରଧାନ ହୋଇ ରହିଥାଏ, ସେତେବେଳେ ମଣିଷ ବାଟ ଚାଲିବାର ଯାବତୀୟ ଔଚିତ୍ୟକୁ ସତେଅବା ଅସ୍ୱୀକାର କରିବାରେ ଲାଗିଥାଏ । ବାଟ ଚାଲୁଥିବା ମଣିଷ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ଅନ୍ୟ ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ଲୋଡ଼େ, ସାଥୀ ପାଇଲେ ଖୁସୀ ହୁଏ. ଏକା ଏକା ଚାଲିବା ଅପେକ୍ଷା କେତେଜଣଙ୍କର ସାଥୀରେ ଏକାଠି ବାଟ ଚାଲିବାରେ ସିଏ ଅଧିକ ପ୍ରସନ୍ନତା ଅନୁଭବ କରିଥାଏ । ତେଣୁ, ପୃଥିବୀ ମଧ୍ୟରେ କେବଳ 'ମୁଁ'ଟାକୁ ଦେଖିବାର ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ତା'ର କେବେ ହୁଏନାହିଁ । ପୃଥିବୀର ଅନେକ ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ମଣିଷ ଯେ କ୍ଷମତାକୁ କାମୁଡ଼ି ପଡ଼ି ରହିଥାନ୍ତି ଓ ନିଜର ନାନା ଦୁରାସ୍ପୃହା ପାଖରେ ନିଜେ ବନ୍ଦୀ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି, ସେହି କଥାଟି ପୃଥିବୀକୁ ନାନାଭାବେ ଦରିଦ୍ର କରି ରଖିଥାଏ । ଆମ ପୃଥିବୀର ଅନେକ ଅନେକ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟହୀନତା ସକାଶେ ସତେଅବା ପ୍ରଧାନତଃ ଏହିଭଳି ଲୋକମାନେ ହିଁ ଦାୟୀ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି ।

୨୨ । ୪ । ୯୧.

ଶିଶିରଦା, ଅଧ୍ୟାପକ ଶିଶିର କୁମାର ଘୋଷ, ଚାଲିଗଲେ ବୋଲି କାଲି ଜାଣିଲି । ଆମକୁ ସେ ଶାନ୍ତିନିକେତନରେ ପାଠ ପଢ଼ାଉଥିଲେ । ପାଠବହି ଭିତରେ ଯେତିକି ପାଠ ଅଛି, ତା'ଠାରୁ ଅଧିକ ପାଠ ପାଠବହିର ବାହାରେ ରହିଛି ମୁଁ ଶାନ୍ତିନିକେତରେ ଥିବା ମୋ'ର ଅଧ୍ୟାପକମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଜାଣିଥିଲି । ଶିଶିରଦା ସେହିମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ଜଣେ ଥିଲେ । ତେଣୁ, ତାଙ୍କପାଖରେ ମୋ'ର ପାଠ ସରିବାପରେ ମଧ୍ୟ ସିଏ ତଥାପି ମୋ'ର ଅଧ୍ୟାପକ ହୋଇ ରହିଥିଲେ ।

ପାଠ ପଢ଼ାଇବା ସମୟରେ ମଧ୍ୟ ସେ ପାଠକୁ ଡେଇଁ ଆମକୁ କେତେ କୁଆଡେ ନେଇ ଯାଉଥିଲେ । ସମଗ୍ର ବିଦ୍ୟାଜଗତର ପ୍ରତିଶ୍ରୁତିଟିକୁ ଆଣି ଆମ ଆଖିଆଗରେ ଥୋଇଦେଇ ପାରୁଥିଲେ । ଏହି ବିଦ୍ୟା ଭିତରକୁ ଭେଦିଲେ ତାହା ଯେ ଏକାବେଳେକେ ଭିତରର ମୂଳଦୁଆଠାରୁ ଗୋଟିଏ ଜୀବନକୁ ମଧ୍ୟ ଗଢ଼ି ଆଣିପାରେ, ନିଜ ଅଧ୍ୟାପନାର ଅତିସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଶୈଳୀଟିର ମାଧ୍ୟମରେ ଶିଶିରଦା ଆମକୁ ସେହି ଆହ୍ୱାନଟିର ପରିଚୟ ଦେଇ ପାରୁଥିଲେ । ଏଭଳି ଜଣେ ଶିକ୍ଷକଙ୍କର ଋଣ କେବଳ କୃତଜ୍ଞତା ଜ୍ଞାପନ କରି ଶୁଝି ହୁଏନାହିଁ । ତାଙ୍କର କଳାଟିକୁ ସତେଅବା ହରଣ କଲାପରି ନିଜସ୍ୱ କରି ତାଙ୍କୁ ନିଜର ଜୀବନରେ ମଧ୍ୟ ଅମର କରି ରଖିବାକୁ ହୋଇଥାଏ, ତାଙ୍କୁ ନିତ୍ୟପ୍ରେରଣା ପରି ସାଙ୍ଗରେ ଧରି

ରଖିବାକୁ ହୁଏ । ଶିଶିରଦାଙ୍କର ସବୁଯାକ କଥାରେ ଯେ ଆମେ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନେ ରାଜି ହୋଇ ଯାଉଥିଲୁ, ସେକଥା ଆଦୌ ନୁହେଁ । ମାତ୍ର ଜଣେ ଅସଲ ଗୁରୁପରି ସିଏ ଆପଣାକୁ ଆମ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କର ସପକ୍ଷରେ ଏପରି ଏକ ଆନ୍ତରିକ ନିର୍ମଳତା ସହିତ ଖୋଲିଦେଇ ପାରୁଥିଲେ ଯେ, ଆମେ ସେହି ସାନ୍ନିଧ୍ୟ ଏବଂ ସଂସ୍ପର୍ଶର ପ୍ରେରଣାରେ ତାଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଡେଇଁଯାଇ ପାରୁଥିଲୁ । ଏବଂ, ସେ ଏଥିରେ ସର୍ବଦା କେଡ଼େ ଖୁସି ହୋଇ ଯାଉଥିଲେ; ଆମମାନଙ୍କର କାନ୍ଧରେ ବସି ସତେଅବା ନିଜେ କେତେକୁଆଡେ ଡେଇଁ ଯାଉଥିବା ପରି ଅନୁଭବ କରୁଥିଲେ ଏବଂ ଆମ-ମାନଙ୍କ ସହିତ ବିଭିନ୍ନ ବିଷୟରେ କ୍ଲାସ୍ କରି ସିଏ ମଧ୍ୟ କେଡ଼େ ବିବିଧ ପ୍ରକାରେ ଉପକୃତ ହେଉଛନ୍ତି ବୋଲି ଆମକୁ ଖୋଲିକରି କହି ଦେଉଥିଲେ । ଅଧ୍ୟାପନାର ସେହି ପରମ୍ପରାଟି ଆମ ପୃଥିବୀରେ ଚିରକାଳ ବଞ୍ଚିରହୁ । ଶିଶିରଦାଙ୍କ ପରି ଶିକ୍ଷକ-ମାନେ ଆମ ବିଶ୍ୱଜିଜ୍ଞାସାର ଯାତ୍ରାମାର୍ଗରେ ସବୁଦିନ ପାଇଁ ଅମର ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତୁ ।

୨୫ । ୪ । ୯୧

କଟକବାଲା ହାଇକୋର୍ଟ୍ ଆଉ କ୍ୟାନ୍ସର ଗବେଷଣା କେନ୍ଦ୍ରକୁ ଆନ୍ଦୋଳନ କରି କାନରେ ବାନ୍ଧିରଖିନ୍ତୁ ପଛକେ, ଏହି ଫୁଲବାଣୀ ହିଁ ଓଡ଼ିଶାର ରାଜଧାନୀ ହେଉ । ଓଡ଼ିଶାର କେନ୍ଦ୍ରରେ ଅବସ୍ଥିତ ଫୁଲବାଣୀଠାରେ ଦୁଇଦିନ ରହଣି ସମୟରେ ଏହି କଥାଟି ବାରମ୍ବାର ମୋ'ର ମନକୁ ଆସୁଥିଲା । ଫୁଲବାଣୀ ରାଜଧାନୀ ହେଲେ ଏଠାରେ ଜଳର ଅଭାବ ରହିବ ନାହିଁ । ଜାଳର ଅଭାବ ବି ରହିବ ନାହିଁ, ଶିକ୍ଷାର ମଧ୍ୟ ଅଭାବ ରହିବ ନାହିଁ । ଆମ ଦେଶର ଅବହେଳିତ ସ୍ଥାନଗୁଡ଼ିକୁ ଅଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇ ଆମେ ଯେ ସାଙ୍ଗକୁନେଇ ଆସିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଛୁ ତାହାର ଏକ ପ୍ରମାଣ ମଧ୍ୟ ମିଳି ଯାଆନ୍ତା । କଟକ ଓ ଭୁବନେଶ୍ୱରର ସାଆନ୍ତିଆ ଅହଙ୍କାର ଭିତରେ ସଢ଼ୁଥିବା ବାବୁମାନେ ପ୍ରଥମେ ଅମଙ୍ଗ ହୁଅନ୍ତେ ସିନା, ମାତ୍ର କ୍ରମେ ଫୁଲବାଣୀ ସେମାନଙ୍କୁ ଭାରି ଭଲ ଲାଗନ୍ତା । ରାଜ୍ୟର ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳ ଭିତରେ ସାମ୍ନା ସାମ୍ନି ଭାବ ସୃଷ୍ଟି କରାଉଥିବା ଦୁଷ୍ଟତାଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ଭାରି ଊଣା ହୋଇ ଯାଆନ୍ତା ।

ଫୁଲବାଣୀରେ ପ୍ରଶସ୍ତ ପ୍ରକୃତି ପଡ଼ିଛି । ସେଠି ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଶସ୍ତ ଜାଗା ମିଳନ୍ତା ଏବଂ ତଥାପି ପ୍ରକୃତିର ପ୍ରାକୃତିକତା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଅକ୍ଷୁଣ୍ଣ ରହିପାରନ୍ତା । ଫୁଲବାଣୀର ଚଉପାଖରେ ଯେଉଁ ଅନୁଚ୍ଚ ପାହାଡ଼ଗୁଡ଼ିକ ଅବସ୍ଥିତ ରହିଛି, ସେଗୁଡ଼ିକରେ ସଭ୍ୟତା ଏବଂ ପ୍ରାକୃତିକତା ଏକତ୍ର ରହି ପାରିବାର ସୁଯୋଗ ଲାଭ କରନ୍ତେ ଓ ତା' ହେଲେ ସଭ୍ୟତା ପ୍ରାକୃତିକତା ଉପରେ ଏହିପରି

ଉଗ୍ର ଓ ଉଦ୍ଧଣ୍ଡ ନହେବା ଲାଗି ଅନେକ ପ୍ରେରଣା ପାଆନ୍ତି । ବର୍ତ୍ତମାନ କଟକ ଓ ଭୁବନେଶ୍ୱରର ସଭ୍ୟ ମଣିଷମାନେ ଫୁଲବାଣୀ ଠାରୁ ଦୂରରେ ରହି ତାଙ୍କୁ ଶାସନ କରୁଛନ୍ତି; ଦୂରରେ ରହିଥିବାରୁ ହିଁ ସେମାନଙ୍କର ଉଦ୍ଧଣ୍ଡତା ସମ୍ଭବତଃ ଭାରି ବେମରୁଆ ଭାବରେ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବାରେ ଲାଗିଛି । ପାଖକୁ ଆସିଲେ ଉଦ୍ଧଣ୍ଡତା କମି ଯାଆନ୍ତା । ଫୁଲବାଣୀର ଅରଣ୍ୟ, ପାହାଡ଼ ଏବଂ କୁନି କୁନି ନଦୀମାନେ ଏଠି ଆଗନ୍ତୁକ ସମସ୍ତଙ୍କ ଲାଗି କମେ ଲେଭମାସ୍ଥ ଘରଟିଏ ମଧ୍ୟ ଯୋଗାଇଦେଇ ପାରନ୍ତେ, ଉଦ୍ଧଣ୍ଡମାନଙ୍କୁ ପୋଷ ମନାଇ ନଅନ୍ତେ । ଦୂରତାଗୁଡ଼ାକ ଅନେକ ପରିମାଣରେ କମ୍ ହୋଇଯାଇ ପାରନ୍ତା। ଓଡ଼ିଶା ସତକୁ ସତ ଗୋଟାଏ ରାଜ୍ୟ ଭଳି ଲାଗନ୍ତା ।

୨୭ । ୪ । ୯୧

ହିନ୍ଦୁ ମୁସଲମାନ ମାନଙ୍କୁ ମାର ବୋଲି କହୁଛି, ମୁସଲମାନ ହିନ୍ଦୁକୁ ମାରିବ ବୋଲି ଧାଇଁଛି । ଏ ଦଳର ରାଜନୀତି ସେ ଦଳର ସମସ୍ତେ ଚତ୍ରପଟାଙ୍କ୍ ହେଲେ ଯାଇ ଦେଶରେ ସ୍ଥିରତା ଆସିବ ବୋଲି କହୁଛି । ସେ ଦଳର ରାଜନୀତି ମଧ୍ୟ କେବଳ ଉପଧାଗୁଡ଼ିକୁ ବଦଳାଇ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସେହିକଥା ହିଁ କହୁଛି । ଏ ପଟଟା ମନ୍ଦିରଭିତରେ ବାନ୍ଧିହୋଇ ରହିବାଲାଗି କହୁଛି ଓ ସେପଟ ମସଜିଦ୍ ଭିତରେ ଆଲ୍ଲାଙ୍କୁ ଦେଖିବାର ଭ୍ରମଗଇଁଠା ଖାଇବାରେ ଲାଗିଛି । ଏସବୁ ଭିତରେ ତୁମେ ଭାରତବର୍ଷକୁ ଯେତେ ଖୋଜିଲେ ମଧ୍ୟ ତୁମକୁ ଭାରତବର୍ଷ ମିଳିବ କୁଆଡ଼ୁ ?

ତୁମେ ରାଜନୀତି, ଧର୍ମ ବା ଆଉ ଯାହାକିଛି କରୁଥାଅ ପଛକେ, ରାଜନୀତିକୁ ତୁମର ସେହି ତୁଚ୍ଛା ମୋଟା ଲାଲସଟା ଭିତରେ ଆଦୌ ପୋତି ଦିଅ ନାହିଁ । ଅଥବା ଭଗବାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ତୁମର ତଥାକଥିତ ହିନ୍ଦୁତ୍ୱ ଅଥବା ମୁସଲମାନତ୍ୱ ଭିତରେ ପୋତି ପକାଅନାହିଁ । ସିଏ ଯେ କେବଳ ହିନ୍ଦୁ ନୁହେଁ, ଅସଲ ହିନ୍ଦୁ ସବାଶେଷରେ ଏହାହିଁ ଆବିଷ୍କାର କରିବ । ଅସଲ ମୁସଲମାନ ଅଥବା ଅସଲ ଶିଖ ସେମାନେ ଯେ କେବଳ ମୁସଲମାନ ବା କେବଳ ଶିଖନୁହନ୍ତି, ପାହାଚ ଉଠିବାର ଯଥାର୍ଥ ପ୍ରକ୍ରିୟାଟିର ଶେଷରେ ସେମାନେ ତାହାହିଁ ଆବିଷ୍କାର କରିବେ । ତେବେ ଯାଇ ସେମାନେ ଯଥାର୍ଥ ହିନ୍ଦୁ ବା ଯଥାର୍ଥ ଆଉକ'ଣଟିଏ ହିସାବରେ ପ୍ରକୃତରେ କୌଣସି ବାଟ ଚାଲିଛନ୍ତି ବୋଲି ପ୍ରମାଣ ମିଳିବ । ତଦ୍ୱାରା ହିନ୍ଦୁର ରକ୍ଷା ହେବ, ମୁସଲମାନର ରକ୍ଷା ହେବ; ଶିଖର ମଧ୍ୟ ରକ୍ଷା ହେବ । ଏହି ପୃଥିବୀ ଉଶ୍ୱାସ ହେବ । ଆଧୁନିକ ମଣିଷ ଏ ଯୁଗର କେଉଁ ହୀନଦଶା ଫଳରେ ତୁଚ୍ଛା ଗୁମ୍ଫାଗୁଡ଼ାକରେ ଯାଇ ବନ୍ଦୀ ହୋଇ ରହିବାକୁ ମନ କଲା କେଜାଣି ? ଆଧୁନିକତା ପୁରାତନ ଅନ୍ଧତାଗୁଡ଼ାକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି ବାହାରି ଆସିବାର ଉପାୟଗୁଡ଼ିକୁ ହିଁ

ଆମ ହାତରେ ଆସି ଧରାଇ ଦେଇଯାନ୍ତି । ଆମ ଗ୍ରନ୍ଥଗୁଡ଼ାକରେ ଯେ ଆମର ସତକୁ ସତ ଯଥେଷ୍ଟ ବିଶ୍ୱାସ ନାହିଁ, ନିଜର ମନ୍ଦମତି ଦ୍ୱାରା ହିଁ ଆମେ ସେଇ କଥାଟିକୁ ପ୍ରମାଣ କରିଦେଉଛୁ । ସତକୁ ସତ ଯଥେଷ୍ଟ ବିଶ୍ୱାସ ରହିଥିଲେ ଆମେ ନିଜ ବିଶ୍ୱାସଟାକୁ ଜାହିର କରିବାଲାଗି ଖଣ୍ଡା ଆଉ ବନ୍ଧୁକ ଧରି କାହିଁକି ବାହାରି ଆସନ୍ତୁ ? ଆମର ଜୀବନରୁ ହିଁ ଆମ ବିଶ୍ୱାସର ସୁସ୍ପଷ୍ଟ ଏବଂ ପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରତ୍ୟୟଦାୟୀ ପ୍ରମାଣ ମିଳି ଯାଉଥାନ୍ତା ।

୨୭ । ୪ । ୯୧

ଭଗବାନଙ୍କର ହିସେବଖାତାରେ ସିଆ ଆଉ ସୁନ୍ନୀ ବୋଲି କୌଣସି କୌଣସି ଅଲଗା ଅଲଗା ଖନ୍ଦା ନଥିଲା । ମୁସଲମାନ ଆଉ ଅଣମୁସଲମାନ ବୋଲି ମଧ୍ୟ କୌଣସି ଅଲଗା ଅଲଗା ଖନ୍ଦା ନଥିଲା । ମଣିଷ ହିଁ ସେହି ଖନ୍ଦାଗୁଡ଼ାକୁ ତିଆରି କଲା । କୌଣସି ଯଥାର୍ଥ ପ୍ରୟୋଜନ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରେରିତ ହୋଇ ଯେ ସିଏ ସେପରି କଲା, ସେକଥା ମୋଟେ ନୁହେଁ । ପ୍ରଧାନତଃ ଏକ ପ୍ରମତ୍ତତାରେ ପଡ଼ି ସିଏ ସେହିପରି କଲା । ଏବଂ; ଯେହେତୁ ପ୍ରମତ୍ତତା ପଛରେ ସର୍ବଦା ଏକ ଅନ୍ତର୍ଗତ deprivation ର ବୋଧ ରହିଥାଏ, ଏଭଳି ଅଲଗା ଅଲଗା ଖନ୍ଦା କାଟି ହିଁ ମଣିଷ ଭାରି ଧରା ପଡ଼ିଗଲା । ତା'ର ଆତ୍ମପ୍ରବଞ୍ଚନାମାନେ ଧରା ପଡ଼ିଗଲେ । ସିଆମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ଏପରି ଭଗବତ୍‌ସମର୍ପିତ ଇନ୍‌ସାନ୍ ବାହାରନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ କି ସୁନ୍ନୀମାନଙ୍କର ମଧ୍ୟ ଭଗବାନଙ୍କ ଘରେ ଅବଶ୍ୟ ଭାଗ ରହିଛି ବୋଲି ସାହସର ସହିତ ଘୋଷଣା କରି ପାରନ୍ତି । ମୁସଲମାନମାନଙ୍କର ଗୋଷ୍ଠୀଭିତରୁ ଏପରି ବନ୍ଦାମାନେ ବାହାରନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ କି ଅଣ-ମୁସଲମାନ ମାନଙ୍କର ହିଁ ଭଗବାନଙ୍କ ଘରେ ଥାନ ଏବଂ ଭାଗ ଅଛି ବୋଲି ଅନୁଭବ କରି ପାରନ୍ତି (ସୁନ୍ନୀମାନଙ୍କ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ଏପରି ଭଗବତ୍‌ସମର୍ପିତ ଇନ୍‌ସାନ୍‌ମାନେ ବାହାରନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ କି ସିଆମାନଙ୍କର ମଧ୍ୟ ଭଗବାନଙ୍କ ଘରେ ଅବଶ୍ୟ ଭାଗ ରହିଛି ବୋଲି ଘୋଷଣା କରି କହନ୍ତି ।) ଏବଂ, ଅଣ-ମୁସଲମାନ ମାନଙ୍କ ଗୋଷ୍ଠୀରୁ ଏପରି ବନ୍ଦାମାନେ ମଧ୍ୟ ବାହାରନ୍ତି, ସେଉଁମାନେ ମୁସଲମାନମାନଙ୍କୁ ହିଁ ମାର୍ଗରେ ସହଯାତ୍ରୀ ବୋଲି ଅନୁଭବ କରିପାରନ୍ତି ।

ଧର୍ମମାନେ ବାଗକୁ ଆସିଲେ ଯାଇ ଏଭଳି କଥାମାନ ସମ୍ଭବ ହୁଅନ୍ତି । ମାତ୍ର, ଧର୍ମଗୁଡ଼ାକୁ କ୍ଷମତାକାମୀ ଅଧର୍ମୀମାନେ ବନ୍ଦିଭିତରେ ପୂରାଇ କାବୁ କରି ରଖିଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେକଥା କିପରି ସମ୍ଭବ ହୋଇ ପାରିବ ? କ୍ଷମତାକାମୀମାନେ ଆପଣାର ଅସ୍ତ୍ରାଗାରରେ ଧର୍ମକୁ ମଧ୍ୟ ଏକ ଫଳପ୍ରଦ ଅସ୍ତ୍ର ବୋଲି ମଣି ସାଇତି

ରଖିଲେଣି । ଧର୍ମଭିତରେ ଅସଲ ଆଲୋକଟିର ସଞ୍ଚାର କିଏ କରି ପାରିବ ? ଯିଏ ଅନ୍ତର୍ଗତ ପ୍ରତ୍ୟୟାନୁଭବରେ ଭଗବାନଙ୍କୁ ନିତ୍ୟସଙ୍ଗୀ ରୂପେ ପାଇଥିବ ବା ଅନ୍ତତଃ ପାଇବ ବୋଲି ଯଥାର୍ଥ ବ୍ୟାକୁଳତା ସହିତ ବାଟ ଚାଲୁଥିବ, ହୁଏତ ତାହାରି ଦ୍ୱାରା ସେକଥା ହେବ । ହୁଏତ ସେଇ ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର ଗୁଡ଼ାକର ଧମକ ଦ୍ୱାରା କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ତ୍ରସ୍ତ ହୋଇ ନଯାଇ ଭଗବାନଙ୍କୁ ସମସ୍ତଙ୍କ ଭିତରେ ଦେଖି ପାରୁଥିବ; ଏବଂ ଯାହା ଦେଖୁଛି, ସାହସର ସହିତ ତାହାକୁ ଘୋଷଣା କରିପାରିବ ।

୬୮ । ୪ । ୯୧

ଯେଉଁଠାରେ ବସ୍ତୁଗୁଡ଼ିକ ଅଧିକ ଥାଏ, ସେଠାରେ ଯେ ବସ୍ତୁବାଦୀ ଅବଶ୍ୟ ରହିବେ, ସେକଥାରେ ଆଦୌ କୌଣସି ସତ୍ୟତା ନାହିଁ । ବରଂ, ଯେଉଁଠାରେ ବସ୍ତୁଲାଳସୀମାନେ ରହିଥାନ୍ତି, ବସ୍ତୁ ସେହିଠାରେ ଥାଏ । ଯେଉଁଠି ବସ୍ତୁଗୁଡ଼ିକରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ନ୍ୟାୟୋଚିତ ଭାଗ ଦିଆ ଯାଇଥାଏ, ସେଠାରେ ଯେତେ ଅଧିକ ବସ୍ତୁ ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ମଣିଷମାନେ ବସ୍ତୁବାଦୀ ହୋଇଯିବାର ଆଶଙ୍କା ଅତ୍ୟନ୍ତ କମ୍ ରହିଥାଏ ।

ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ସମାଜରେ ଅଳପ ଲୋକ ଯଥାସମ୍ଭବ ସକଳ ବସ୍ତୁକୁ ନିଜେ ମାଡ଼ିବସି ରହିବେ ବୋଲି ଚକ୍ରାନ୍ତ କରି ଅନେକ ଲୋକଙ୍କୁ ଯାବତୀୟ ପ୍ରକାରେ ବଞ୍ଚିତ କରି ରଖିଥାଆନ୍ତି । ସେମାନେ ସଂସାରଟାକୁ ସତେଅବା ନିଜ ଅଡ଼ାରେ ରଖିବେ ବୋଲି କର୍ମବାଦର କଥା କହୁଥାନ୍ତି, ବସ୍ତୁଗୁଡ଼ାକୁ ଅଳୀକ ଏବଂ ଅନିତ୍ୟ ବୋଲି କହି ନାଗରା ପିଟିବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି । ଲାଳସାମାନେ ବହୁ ନୀତିବାଦୀ ଅନୈତିକତାର କପଡ଼ାତଳେ ଆତ୍ମଗୋପନ କରି ରହିଥାନ୍ତି । ସେହି-ଭଳି ଗୋଟିଏ ସମାଜରେ ବସ୍ତୁବାଦ ରାଜଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ରହିଥାଏ । ବସ୍ତୁ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଖରେ ନଥାଏ । ଅନେକଙ୍କୁ କାଙ୍ଗାଳ କରାଇ ଅଳପ ମଣିଷ ସେଠାରେ ରାଜା ହୋଇ ବସିଥାନ୍ତି । ଭଗବାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଆପଣାର ଅଭିସନ୍ଧି ଗୁଡ଼ାକର କବଳ ଭିତରେ ପକାଇ ରଖିଥାନ୍ତି । ପ୍ରାୟ ଆବହମାନ କାଳରୁ ଭାରତବର୍ଷ ଏହିପରି ଗୋଟିଏ ଭୂମି ବା ଗୋଟିଏ ଅଭୂମି ହୋଇ ରହିଆସିଛି । ଏବଂ, ଭାରତବର୍ଷରେ ହିଁ ବସ୍ତୁଲାଳସୀ ଧନକାମୁକ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ସଭା ମଣ୍ଡାଇ ପଣ୍ଡିତ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ନିୟୋଜିତ କରି ବସ୍ତୁବାଦ ବିଷୟରେ ପ୍ରବଚନ କରାଇ ଆସିଛନ୍ତି । ଇଉରୋପୀୟ ବସ୍ତୁବାଦକୁ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କରି ସେମାନେ କେତେ ପ୍ରକାର କ୍ରୋଧୋଦ୍‌ଗାର କରି ଆସିଛନ୍ତି । ତଥାପି ଏକ ଅଧିକ ମାନବମୂଳ ଜୀବନ ଆଡ଼କୁ ଇଉରୋପରେ ଅନ୍ତତଃ ଯେତିକି ଦ୍ୱାର ଖୋଲିଛି, ଭାରତବର୍ଷରେ ସେତିକି ସକାଳ ସମ୍ଭବ ହେବାଲାଗି ହୁଏତ ଅନେକ ରାତି ଏବେ ମଧ୍ୟ ବାକି

ରହିଛି । ମନେ ହେଉଛି, ଭାରତବର୍ଷ ଏବଂ ଇଉରୋପ ମଧ୍ୟରେ ଗତ ପ୍ରାୟ ଦୁଇଶହ ବର୍ଷର ପରିଚୟ ଫଳରେ ଯଥାର୍ଥ ଲାଭବାନ୍ ହେବାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଇଉରୋପ ହିଁ ଅଧିକ ଶିଖିଛି, ଏବଂ ଭାରତ ଏବେ ମଧ୍ୟ ନାକ ଟେକି ଅଲଗା ହୋଇ ଛିଡ଼ା ହୋଇଛି । ଚାଲାଖମାନେ ଏବେ ମଧ୍ୟ ଭାରତବର୍ଷକୁ ଏହି ସୁଯୋଗଟିରୁ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇ ରହିବାର ଚକ୍ରାନ୍ତ କରିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି ।

୨୯ । ୪ । ୯୨

ଯେଉଁ ସମାଜରେ ସବୁ ମଣିଷଙ୍କ ଲାଗି ଏକ ବିବେକସମ୍ମତ ବ୍ୟବସ୍ଥାଦ୍ୱାରା ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକ ବସ୍ତୁଗୁଡ଼ିକୁ ଉପଲବ୍ଧିର ସୀମା ଭିତରକୁ ଆଣି ରଖିବା ସମ୍ଭବ ହୋଇଯାଏ, ସେହି ସମାଜରେ ବସ୍ତୁଲାଳସା ଓ ବସ୍ତୁକାମନାର ହ୍ରାସ ହୋଇଥାଏ । ଆହୁରି ବଡ଼ କଥା ହେଉଛି ଯେ, ସେହି ସମାଜରେ କୌଣସି ମଣିଷକୁ ଲେଞ୍ଜୁବନ୍ତ ବ୍ୟବହାର କରା ଯାଏନାହିଁ । ଏବଂ, ଯେଉଁଠାରେ ଅଳପ ମଣିଷ ବହୁତ ବସ୍ତୁକୁ ଘେରିଥିବା ସେମାନଙ୍କର ଏକା ଅଧିକାର ବିଳାସ-ଜ୍ଞାନରେ ମାତ୍ରି ବସିଥାନ୍ତି ଏବଂ ଅଧିକାଂଶ ମଣିଷଙ୍କୁ ସେହି ସମାଜରେ ପ୍ରଚଳିତ ପ୍ରାୟ ଏକ ଅତି ଅସୁସ୍ଥ ନୈତିକତା ସହିତ ଜୀବନର ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକ ବସ୍ତୁଗୁଡ଼ିକରୁ ବଞ୍ଚିତ କରି ରଖିଥାଆନ୍ତି, ସେହି ସମାଜରେ ପଣ୍ଡିତମାନେ ରାଜାମାନଙ୍କର ପକ୍ଷ ହୋଇ ବସ୍ତୁବାଦ ଉପରେ ବିଷୋଦ୍‌ଗାର କରୁଥାନ୍ତି ଏବଂ ବଞ୍ଚିତ ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ତ୍ୟାଗର ଭ୍ରମ କଥାମାନ କହି ଶୀତଳ କରି ରଖିଥାନ୍ତି ।

ସମାଜରେ ଧର୍ମର, ନ୍ୟାୟର ଭଦ୍ରତାର ଓ ବିବେକର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହେଉ ବୋଲି ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ପ୍ରକୃତରେ ଇଚ୍ଛା କରୁଥିବ, ସିଏ ସେହି ସମାଜରେ ସବୁ ମଣିଷଙ୍କ ଲାଗି ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକ ପ୍ରୟୋଜନ ପୂରଣର ଏକ ସର୍ବନିମ୍ନ ଭୂମି ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାଦ୍ୱାରା ହିଁ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଉତ୍ତମ ଭାବରେ ନିଜର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ସମ୍ପାଦନ କରିପାରିବ । ଯଦି ତା' ପାଖରେ ଜ୍ଞାନ ଥିବ, ତେବେ ଆପଣାର ଜ୍ଞାନକୁ ସିଏ ମୁଖ୍ୟତଃ ସେହି କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲଗାଇବ । ଯଦି ତା'ପାଖରେ ବୁଦ୍ଧି ଥିବ, ତେବେ ନିଜର ବୁଦ୍ଧିକୁ ମଧ୍ୟ ସିଏ ସେହି କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲଗାଇବ; ନିଜର ଅର୍ଜିତ ଧନଗୁଡ଼ାକୁ ମଧ୍ୟ ସେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଅବସରରେ ସେହି କାମରେ ଲଗାଇବ । ତେବେଯାଇ ସେ ଆପଣାର ବିବେକକୁ ସତକୁ ସତ ଉତ୍ତର ଧର୍ମୀ କରି ରଖି-ପାରିବ, ତେବେଯାଇ ସିଏ ଆମର ଆଗାମୀ ମାନବିକ ଜଗତର, ଈଶ୍ୱରଯୋଗ୍ୟ ଜଗତର ଏକ ଯଥାର୍ଥ ମୂଳଦୁଆ ପକାଇବାରେ କୌଣସି ପ୍ରକୃତ ସହଯୋଗ କରିପାରିବ । ତା' ନହେଲେ ଆଦର୍ଶମାନେ କେବଳ ବହିରେ ରହିଯିବେ, ସଜ୍ଜନମାନେ କେବଳ ଲୁଚି ରହି ନିର୍ମମ ପୃଥିବୀର ଜଣେ ଜଣେ ମୂକ ଦର୍ଶକ ହୋଇ ରହିଥିବେ ଏବଂ ଏଠି ପଶୁମାନେ ହିଁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ପ୍ରବଳ ହେବାରେ

ଲଗିଥିବେ । ଏକ ଯୋଗ୍ୟ ସର୍ବଂନମ୍ନ ଭୂମିଟିଏ ତିଆରି ହୋଇ ପାରିଲେ ଯାଇ ଏଠାରେ ଆଦୌ କୌଣସି ଗଛ ସୁସ୍ଥ ଭାବରେ କଅଁଳି ପାରିବ, ସୁସ୍ଥ ଓ ସମଗ୍ର ହୋଇ କୌଣସି ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖି ହେବ, କୌଣସି ସୁସ୍ଥ ଓ ସମଗ୍ର ଜୀବନଟିଏ ବଞ୍ଚିବା ମଧ୍ୟ ସମ୍ଭବ ହେବ ।

୩୦ । ୪ । ୯୧

କୌଣସି ସ୍ମରଣୋତ୍ସବ ପାଳନ କରିବାକୁ ମୁଁ ସଭାକୁ ଯାଏନାହିଁ । ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସମ୍ପର୍କର ଯାବତୀୟ ସ୍ମରଣ ଏହିପରି ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଏବଂ କୋଳାହଳ ଶୂନ୍ୟ ଭାବରେ ହିଁ ସମ୍ଭବ ହୋଇ ପାରିବା ଉଚିତ । ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ସ୍ମରଣର ଯାବତୀୟ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ସତେ ଯେପରି କିଛି ନା କିଛି ପରିମାଣରେ ଏକ ତାମସିକତା ଓ ପ୍ରଦର୍ଶନପ୍ରିୟତା ପଶି ଯାଇଥିବା ପରି ମନେହୁଏ । ପାଖରେ ଅନୁଭବ କଲାବେଳେ ମଣିଷ ସତେ ଅବା ଆପେ ଆପେ ନୀରବ ହୋଇଆସେ । ନୀରବ ହେଲେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ମରଣର ଆନନ୍ଦ ମିଳେ ।

ସ୍ମରଣ କରିବାକୁ ଯାଇ କିଏ ବକ୍ତୃତା କରୁଏ, କିଏ କୀର୍ତ୍ତନ ଜମାଏ ଓ ଆଉ କିଏ ତୋରଣ ସଜାଇ ଘୁଙ୍ଗା ବଜାଇ ଗର୍ଜନ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଥାଏ । ମୁଁ ଏଗୁଡ଼ାକରେ କୌଣସି ଆପତ୍ତି କରେ ନାହିଁ, ମାତ୍ର ତଥାପି ସେ ଗୁଡ଼ାକରେ ଆଦୌ ସାମିଲ୍ ହୋଇ ପାରେନାହିଁ । ଘର ପାଖରେ ମୁଁ ବହୁତ କିଛି ଦେଖେ, ସେଥିରେ କୌଣସି ଆପତ୍ତି କରେ ନାହିଁ ସତ, ମାତ୍ର ଆପେ ସାମିଲ ହୋଇ ପାରେ ନାହିଁ । ଅନେକ ମଣିଷ ଅଛନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ ଆପତ୍ତି କରୁଥାନ୍ତି ଏବଂ ତଥାପି ସାମିଲ୍‌ ହୋଇଥାନ୍ତି । ସେମାନେ ନିୟମରକ୍ଷା କରନ୍ତି, ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ସେପରି କରନ୍ତି । ମୁଁ କରି ପାରେ ନାହିଁ । ଆପଣାକୁ ମର୍ମରୁ ଲୁଚିଥାଏ ବୋଲି ଆପଣାକୁ ବାଧ୍ୟ କରି ପାରେ ନାହିଁ । ଯାହାକୁ ସ୍ମରଣ କରିବା କଥା, ତାକୁ ମୁଁ ମୋ' ହୃଦୟରେ ବସାଏ, ପ୍ରେମରେ ତା'ର ଚରଣ ସ୍ପର୍ଶ କରେ ଏବଂ ଦିନମାନ ତା' ସହିତ ରହିଥାଏ । ଦିନମାନ ଏକ ପ୍ରସନ୍ନ ସାନ୍ନିଧ୍ୟ ଭିତରେ ରହିଥାଏ । ଏଇଟାକୁ କେବଳ ଗୋଟାଏ ରୀତି ବୋଲି କଦାପି କହି ହେବ ନାହିଁ । ଅଲଗା ଦୃଷ୍ଟି, ତେଣୁ ଅଲଗା ରୀତି; ଅଲଗା ଅନୁଭୂତି, ତେଣୁ ଅଲଗା ରୀତି । ଏବଂ ମୁଁ ନାନାବିଧ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଓ ବହିର୍ଗତ କାରଣରୁ ତିଆରି ହୋଇ ଆସିଛି ବୋଲି ଅଲଗା ଅନୁଭୂତି । ଗୋଟାଏ ବିଶେଷ ସତ୍ତ୍ୱକରେ ପଡ଼ି ଯେ ମୁଁ ଏପରି ଗୋଟିଏ ଅନୁଭୂତିର ବାଟକୁ ଗ୍ରହଣ କରିଛି, ସେକଥା କଦାପି ନୁହେଁ । ମୁଁ ଏହିପରି ଭାବରେ ଗଢ଼ିହୋଇ ଆସିଛି । ନିଜ ଜୀବନରେ ଓ ଜଗତରେ ମୋ' ନିତ୍ୟ ପରିଚୟର ପ୍ରକ୍ରିୟାଟି ଦ୍ୱାରା ମୁଁ ଏହିପରି ଗଢ଼ି ହୋଇ ଆସିଛି । ତେଣୁ ମୁଁ ଆଜି

ମଧ୍ୟ ଆନୁଷ୍ଠାନିକତା ଭିତରକୁ ଯିବନାହିଁ, କୋଳାହଳ ଭିତରେ ପଶିବ ନାହିଁ । ମୋ'ର ଅନ୍ତର୍ଗତତମ ଗହ୍ୱରର ଦର୍ପଣଗୁଡ଼ିକୁ ମୁଁ ମୋଟେ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ଚହଲାଇ ଦେବିନାହିଁ ।

୧ । ୫ । ୯୧

ହସି ହସି ଏହି ଯୁଗଟାକୁ ପରାସ୍ତ କରିଦେଇ ପାରିବାଲାଗି ଜଣେ ସଚ୍ଚା ଭଗବଦ୍‌ବିଶ୍ୱାସୀ ହୋଇଥିବା ଦରକାର । ସମସ୍ୟାଗୁଡ଼ାକୁ ହସି ପାରିବାକୁ ହେଲେ ନିଜ ଭିତରେ ପୂର୍ଣ୍ଣତାର ଅନୁଭୂତି ଲାଭ କରି ପାରୁଥିବା ଏବଂ ନିଜର ଚକ୍ଷୁ-ସମକ୍ଷରେ ପୂର୍ଣ୍ଣତାର ଚିହ୍ନପଟ୍ଟିକୁ ଦେଖି ପାରୁଥିବା ଦରକାର । ଘୃଣାକୁ ହସି ପାରିବାକୁ ହେଲେ ନିଜ ଭିତରେ ଭଲ ପାଇବାର ସେହି ଅସଲ ଉଦାରତାଟି ପୂରି ରହିଥିବା ଦରକାର । ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ଅଶିକ୍ଷାଗୁଡ଼ାକୁ ସଫଳ ଭାବରେ ହସି ପାରିବାକୁ ହେଲେ ଭିତରେ ଯଥାର୍ଥ ଶିକ୍ଷାର ଫଳଦାୟକତା ତଥା ଯଥାର୍ଥ ବିଦ୍ୟାର ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ଭାବନା ବିଷୟରେ ସତକୁ ସତ ଏକ ଅନୁରାଗ ରହିଥିବା ଦରକାର । ଗୋଟାଏ କପଟ ଆଉ ଗୋଟାଏ କପଟକୁ କଦାପି ହଟାଇଦେଇ ପାରିବନାହିଁ, ଗୋଟାଏ ସମସ୍ୟା ମଧ୍ୟ ଆଉ ଗୋଟାଏ ସମସ୍ୟାକୁ କଦାପି ହଟାଇଦେଇ ପାରିବ ନାହିଁ । କପଟ କପଟ ଓ ସମସ୍ୟା ସମସ୍ୟା ଭିତରେ ମନୋରମ ଯୁଦ୍ଧ ଗୁଡ଼ାଏ ଲାଗିଥିବ ଓ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପକ୍ଷର ଖବରକାଗଜମାନେ ପୂର୍ଣ୍ଣୋଦର ହୋଇ ଉଦ୍‌ଗାର-ମାନ କରିବାରେ ଲାଗିଥିବେ ସିନା, ମାତ୍ର ତଦ୍ୱାରା ପୃଥିବୀରୁ କପଟ ମୋଟେ ଯିବନାହିଁ ।

ଏହି ରାଜନୀତିକୁ ମଧ୍ୟ ହସି ପାରିବା ସମ୍ଭବ ମାତ୍ର । ଏହି ରାଜନୀତି ଦୂଷିତ ହୋଇଗଲା ବୋଲି କହି ଗଗନ ଫଟାଇଲେ ତାହାଦ୍ୱାରା କୌଣସି ଜାଗାରେ ଆଦୌ କୌଣସି ଫଳ ଫଳିବ ନାହିଁ । ନିଜର ଏକ ବିକଳ୍ପ ରାଜନୀତିରେ ଅବଶ୍ୟ ବିଶ୍ୱାସ ରହିଥିବା ଆବଶ୍ୟକ । ତେବେଯାଇ ହେବ । ସେଥିରେ କ୍ଷମତା ଲାଗି ଆଦୌ କୌଣସି ସ୍ଥାନ ନଥିବ । ତେଣୁ, କେବଳ ବିଶ୍ୱାସର ବଳରେ ହିଁ ଅବିଶ୍ୱାସକୁ ହସିହେବ, ଅନୁରାଗ ବଳରେ ବୈରାଗ୍ୟଗୁଡ଼ାକୁ ସତକୁ ସତ ହସି-ହେବ । ସେଥିଲାଗି ହସି ପାରୁଥିବା ମଣିଷକୁ ଆଗରୁ ଅନେକ ପରିଚୟ ପାଇବାକୁ ପଡ଼ିଥିବ ଏବଂ ଏକ ଯଥାର୍ଥ ଅଙ୍ଗୀକାର ବଦ୍ଧତାକୁ ନିଜ ଜୀବନରେ ସ୍ୱୀକାର କରିନେବାକୁ ପଡ଼ିଥିବ । ଏବଂ, କେବଳ ଜଣେ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ନୁହନ୍ତି, ଗୋଟିଏ ଗୋଷ୍ଠୀ ଯଦି ଏହିପରି ଭାବରେ ଅନୁରାଗବଦ୍ଧ ଓ ଅଙ୍ଗୀକାରବଦ୍ଧ ହୋଇ ହସିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରେ, ତେବେ ଏ ଯୁଗର ଦୈତ୍ୟମାନଙ୍କର ଦୁର୍ଗସ୍ତମ୍ଭଗୁଡ଼ିକୁ ଦୋହଲାଇ ଦେବାରେ ତାହା ନିଶ୍ଚୟ ସମର୍ଥ ହେବ । ଯେକୌଣସି ପ୍ରକାର ଖଡ୍‌ଗ ପ୍ରହାର ଅପେକ୍ଷା ଏହି ହସିପାରିବା ଓ ବିକଳ୍ପ ଶିବିରଟିଏ ଗଢ଼ିବାଦ୍ୱାରା ହିଁ ଅଧିକ ଫଳ ମିଳିବ ।

୬ । ୫ । ୯୧

ଯେଉଁମାନେ ବୁଦ୍ଧିକୁ ବଳି ନଜର ଜୀବିକା ଅର୍ଜନ କରୁଥାନ୍ତି, ସଂସାରରେ ସାଧାରଣତଃ ସେମାନଙ୍କୁ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ସେମାନେ ସଚରାଚର ବୁଦ୍ଧି ପାଖରେ ଆସି ଅଟକି ଯାଇଥାନ୍ତି । ମାତ୍ର, ଅପର ପକ୍ଷରେ; ଯେଉଁମାନେ ବୁଦ୍ଧି ଭିତରେ ପଶି ତାହାର ଗାରଟିକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି ଯାଇଥାନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଆମେ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ବୋଲି କହି ପାରିବା କି ? ସେମାନେ ବୁଦ୍ଧିକୁ ଛାଡ଼ି ନଥାନ୍ତି,ମାତ୍ର ବୁଦ୍ଧି ପାଖରେ ଅଟକି ଯାଇନଥାନ୍ତି । ବୁଦ୍ଧିକୁ ସତ୍ୟ—ଉପଲବ୍ଧିର ଶେଷ ସରହଦ ବୋଲି ଆଦୌ ମାନୁନଥାନ୍ତି । ସେମାନେ ବୁଦ୍ଧି ସେପାଖରେ ରହିଥିବା ଅନ୍ୟ ବିସ୍ତାର ଏବଂ ଅନ୍ୟ ସୋପାନଗୁଡ଼ିକୁ ସ୍ପର୍ଶ କରିଥାଆନ୍ତି । ବୁଦ୍ଧି ମଧ୍ୟ ସେହି ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱତର କ୍ଷେତ୍ର ଗୁଡ଼ିକର ବୋଲି ମାନୁ ବୋଲି ସେମାନେ ଉଦ୍ୟମ କରୁଥାନ୍ତି । ତେଣୁ, ଲୁଚ୍ଛା ବୁଦ୍ଧିର ଯାବତୀୟ ପ୍ରଦର୍ଶନକୁ ସେମାନେ ତଥାପି ଅତି ଅଳ୍ପ ବୋଲି ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରୁଥାନ୍ତି ।

ଆମର ପୃଥିବୀ ଲୁଚ୍ଛା ବୁଦ୍ଧିଦ୍ୱାରା ଚାଲିବ ନା ବୁଦ୍ଧିର ଆହୁରି ସେପାଖକୁ ରହିଥିବା ବୃହତ୍ତର ବିସ୍ତାର ଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା ଚାଲିବ ? ବୁଦ୍ଧିମଥାମାନେ ପୃଥିବୀଟାକୁ ସମ୍ଭାଳୁ ସମ୍ଭାଳୁ ଆମକୁ ଯେଉଁ ଗାଡ଼ ଯାଏ ଆଣିଲେଣି, ବେଳେ ବେଳେ ଆମକୁ ସେଇଟା ଭିତରୁ ହୁଏତ କେବେହେଲେ ନିଷ୍କୃତି ମିଳିବ ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ ବି ପାଉନାହିଁ । ପୃଥିବୀରେ ଆମର ସମ୍ପର୍କଗୁଡ଼ିକ ବୁଦ୍ଧିର ବଗ୍ଦାରେ ଚାଲିବ ନା ଆମକୁ ନିବିଡ଼ ଭାବରେ ବାନ୍ଧି ରଖିଥିବା ଅନ୍ୟ ଡୋରଗୁଡ଼ିକର ସଂସ୍କୃତି ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ହେବ ? ଆମର ଶିକ୍ଷା, ଆମର ନୈତିକତା ଓ ଆମର ରାଜନୀତି ଆଜି-ଯାଏଁ ପ୍ରାୟ ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା ବୁଦ୍ଧିଦ୍ୱାରା ହିଁ ଚାଲିବ ବୋଲି ଭ୍ରମ କରି ଆମକୁ ଏତେ ସବୁ କରିବାକୁ ବସିଲାଣି । ଧର୍ମଗୁଡ଼ାକ ମଧ୍ୟ କ୍ରମେ ଭାରି ବୁଦ୍ଧି ପ୍ରବଳ ହୋଇ ଯାଉଛନ୍ତି ବୋଲି କ୍ଷମତାକାମୀ ରାଜନୀତିର ନଖଗୁଡ଼ାକ ତା' ଭିତରକୁ ଏଡ଼େ ସହଜରେ ପଶିଯାଇ ପାରୁଛି ଓ ବିଭିନ୍ନ ଅବସରରେ ତାକୁ ପଣ୍ୟରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରି ପାରୁଛି । ଆମ ସାହିତ୍ୟଭିତରେ ମଧ୍ୟ ଉଚ୍ଚ ଉଚ୍ଚ ଘର ତୋଳି ରହିଥିବା ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ-ମାନେ ପ୍ରଧାନତଃ ବୁଦ୍ଧିଦ୍ୱାରା ହିଁ ପରିଚାଳିତ ହେଉଛନ୍ତି । ଲେଖିବା ସମୟରେ ହୃଦୟ ସହିତ କିଛି ବାର୍ତ୍ତା ବିନିମୟ କରୁଛନ୍ତି ସିନା, ମାତ୍ର ବଞ୍ଚିଲାବେଳେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ବୁଦ୍ଧିର ବାହାନୀତି ଭିତରେ ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା ଜଡ଼ିତ ହୋଇ ରହି ଯାଉଛନ୍ତି ।

୩ । ୫ । ୯୧

ବୁଦ୍ଧି ଥାଇ ମଧ୍ୟ ଜଣେ ମଣିଷ କେଡ଼େ ଚମତ୍କାର ଭାବରେ ଅଚେତନ ହୋଇ ରହିପାରେ ! ବୁଦ୍ଧିଆ ମଣିଷର ଯାବତୀୟ ବୁଦ୍ଧି ତାକୁ ଅଚେତନ

ଅର୍ଥାତ୍ ଉଦାସୀନ ହୋଇ ରହିବାଲାଗି ବେଶ୍ ସାହାଯ୍ୟ ମଧ୍ୟ କରିପାରେ । ବୁଦ୍ଧି କେବଳ ଆପଣାକୁ ଦେଖେ, ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ କେବଳ ଆପଣାର ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ହିଁ ଦେଖିବାକୁ ସତେଅବା ଏକ ପରମ ବିଧାନ ବୋଲି ମନେ କରୁଥାଏ । ଏବଂ, ଅନ୍ୟମାନଙ୍କର, ଏହି ସବୁଟିର ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀ ଓ ଗମ୍ଭୀରତା ଦେଇ ଆପଣାକୁ ଦେଖିବା,—ସେଥିଲାଗି ବୁଦ୍ଧିର କେତେବେଳେ ହେଲେ କାତ ପାଏ ନାହିଁ । ଯେଉଁ ବୁଦ୍ଧି ଆମର କାତକୁ ବଢ଼ାଇବା ଲାଗି ସତତ ପ୍ରେରଣା ଦିଏ, ସେହି ବୁଦ୍ଧିରେ ଅନ୍ୟ ଏକ ବୃହତ୍ତର ଭୂମିର ସ୍ପର୍ଶ ଅବଶ୍ୟ ବାଜିଥାଏ ।

ସେହି ଅନ୍ୟ ବୃହତ୍ତର ଭୂମିଟିର ସ୍ପର୍ଶ ବାଜିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ ବୁଦ୍ଧି ସତେଅବା ଆପଣା ଗରଜରେ ସେହି ଭୂମିର ପରିକର ହୋଇ ରହିବାକୁ ଭଲ ପାଏ ! ଏବଂ ତା'ପରେ ବୁଦ୍ଧି ଶତଗୁଣ ଅଧିକ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ହୁଏ, ଅଧିକ କ୍ରିୟାଶୀଳ ହୁଏ । ସମ୍ମତ ହୋଇଗଲେ ସତକୁ ସତ ଶକ୍ତି ବଢ଼େ, ସମ୍ମତି ହିଁ ସବୁପ୍ରକାର ଆଳସ୍ୟକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସହଜ ଭାବରେ ଭାଙ୍ଗି ଦେଇଯାଏ । ସମ୍ମତ ହୋଇଯାଇ ପାରିଲେ ବୁଦ୍ଧି ଆଉ ମୋଟେ ବାଟପନ୍ଥା ଖୋଜିବାକୁ ମନ କରେନାହିଁ, ସତେଅବା ଆହୁରି ଅଧିକ କାମରେ ଲାଗିବ ବୋଲି ଆପେ ଆପେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଯାଏ । ମୁଁ ଏପରି ଅନେକ ବୁଦ୍ଧିଆ ମଣିଷଙ୍କୁ ଦେଖିଛି, ଯେଉଁମାନେ କି ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର ସୁସଜ୍ଜିତ ହୋଇ ବସିଥାନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ମୋଟେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନଥାନ୍ତି । ସେମାନେ ବୁଦ୍ଧି ଖରଚ କରି ଯେଉଁଠି ଅଛନ୍ତି ସେହିଠାରେ ହିଁ ରହିଯିବା ଲାଗି ନାନା ଯୁକ୍ତିବାଦୀ ସଂଘର୍ଷ କରିବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି । ଅନେକ ସମୟରେ ତାହା ନିତାନ୍ତ ହାସ୍ୟାସ୍ପଦ ହୋଇଥାଏ ସତ, ମାତ୍ର ତଦ୍ଦ୍ୱାରା ଆମର ପୃଥିବୀଟା ମଧ୍ୟ ଏକ ଅତ୍ୟନ୍ତ ହାସ୍ୟାସ୍ପଦ ସ୍ଥିତିରେ ରହିବାର କରୁଣ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ଭୋଗ କରିବାରେ ଲାଗିଥାଏ । ଅସଲ ଜିନିଷ ବିଦ୍ୟାରୁ ଆସେ, ବୁଦ୍ଧିରୁ ନୁହେଁ । ବିଦ୍ୟା ହିଁ ବୁଦ୍ଧିର ଅନୁମତି ଲାଭ କଲେ ସ୍ୱୀକୃତ ପାଠଶାଳାଗୁଡ଼ାକର ସେପାଖରେ ମଧ୍ୟ ବହୁ ଉପଲବ୍ଧିର ସ୍ପର୍ଶ ମଣିଷଲାଗି ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଛି ବୋଲି କହିବାକୁ ସମର୍ଥ ହୁଏ । ସବୁ ବୁଦ୍ଧିଆ ଲୋକ ଆପଣା ବିଦ୍ୟାର ପରାମର୍ଶଟିକୁ ଆଦୌ ଶୁଣି ପାରନ୍ତିନାହିଁ । ତେଣୁ, ଚତୁରତାର ଖେଳଟା ଭିତରେ ବଡ଼ ଦରିଦ୍ର ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି ।

୪ । ୫ । ୯୧

ଗୋଟାଏ ଦିନର ବାତ୍ୟାରେ ଯଦି ପାଞ୍ଚଲକ୍ଷ ମଣିଷ ପ୍ରାଣ ହରାଇବେ, ତେବେ ଏ ସଂସାର ପୁଣି କିପରି ରହିବ ? ଏହି ସଂସାର ଯେପରି ରହିବ, ସଂସାରୀମାନେ ଏଣିକି ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ସେହି ବିଷୟରେ ହିଁ ଚିନ୍ତା କରିବା ଉଚିତ ।

କେତେ ବ୍ୟକ୍ତି କହିବେ, ଯେଉଁମାନଙ୍କର ଭାଗ୍ୟରେ ମରିବାର ଥିଲା, ସେମାନେ ମଲେ;—ଏଥିରେ ମଣିଷର ଆଉ କ'ଣ କରିବାର ଅଛି ? ଆଉ କେତେ ବି କହିବେ, ପୃଥିବୀରେ ଅନ୍ୟାୟ ଏବଂ ଅସତ୍ୟାଦି ଯେପରି ନିଦାରୁଣ ହୋଇ ବଢିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି, ସେଥିପାଇଁ ସୃଷ୍ଟି କର୍ତ୍ତା ବିଧାତାଙ୍କର କ୍ରୋଧ ମଣିଷମାନଙ୍କ ଉପରେ ଆସି ପଡ଼ିଛି ଏବଂ ସତକୁ ସତ ଏକ ପ୍ରଳୟ ଆସନ୍ନ ହୋଇ ଆସୁଛି । ଏସବୁ ଘଟଣା ହେଉଛି ସେହି ପ୍ରଳୟର ହିଁ ପୂର୍ବାଭାସ । ମଣିଷ ଯେ ଦିନେ ନା ଦିନେ ମରିବ, ସେହି କଥାରେ ଆଦୌ କୌଣସି ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ମାତ୍ର, ମଣିଷ ଏପରି କଲବଲ ଆଉ ଅସହାୟ ହୋଇ କାହିଁକି ଯେ ମରିବ, ମଣିଷମାନଙ୍କର ଏହି ବିଷୟରେ ଭାବିବାଲାଗି ନିଶ୍ଚୟ ଯଥେଷ୍ଟ ଅବକାଶ ରହିଛି । ମଣିଷ, ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ମଣିଷ ଅତ୍ୟନ୍ତ କଲବଲ ଏବଂ ଅସହାୟ ଭାବରେ ବଞ୍ଚିବାଲାଗି ବାଧ୍ୟ ହେଉଛନ୍ତି ବୋଲି ହିଁ ସେମାନଙ୍କୁ ସେହିପରି କଲବଲ ଓ ଅସହାୟ ଭାବରେ ମରିବାକୁ ପଡ଼ୁଛି । ବାତ୍ୟାକୁ ମଣିଷ ଅଟକାଇ ପାରିବନାହିଁ ସତ, ମାତ୍ର ବାତ୍ୟା ହେବା ସତ୍ତ୍ୱେ ସିଏ ତଥାପି ଆପଣାକୁ ସାଧ୍ୟମତେ ନିରାପଦ ରଖିବା ନିମନ୍ତେ ଭରସା କରି ପାରିବ । ତାକୁ ସେହି ଭରସା ଯୋଗାଇ ଦେବା ହେଉଛି ସମାଜର କାର୍ଯ୍ୟ, ଶାସନର କାର୍ଯ୍ୟ ପୃଥିବୀରେ ରହିଥିବା ଯାବତୀୟ ଜ୍ଞାନବିଜ୍ଞାନର କାର୍ଯ୍ୟ । ଯେଉଁସବୁ ଦେଶରେ କୋଟି ସଂଖ୍ୟାରେ ମଣିଷମାନେ କଲବଲ ଓ ଅସହାୟ ହୋଇ ବଞ୍ଚିଛନ୍ତି ଏବଂ ମରୁଛନ୍ତି, ସେସବୁ ଦେଶରେ ଅଧିକାଂଶ ମନୁଷ୍ୟସନ୍ତାନଙ୍କୁ ସେହି ଭରସା ଏଯାବତ୍ ମିଳିନାହିଁ । ଶାସକମାନେ ଶାସକ ହୋଇ ରହିବାକୁ ଆପଣାର ଭାଗ୍ୟ ବୋଲି ମନେ କରୁଛନ୍ତି । ଜ୍ଞାନୀ ଓ ବିଜ୍ଞାନୀମାନେ ଆପଣାର ଜ୍ଞାନ ଓ ବିଜ୍ଞାନକୁ ବଜାରରେ ବିକି ଆପଣାଲାଗି ଭାଗ୍ୟ କିଣି ଆଣୁଛନ୍ତି । ମାତ୍ର ସର୍ବଜନଙ୍କ ଲାଗି ସେହି ଜ୍ଞାନ ଓ ବିଜ୍ଞାନର ହିଁ ସର୍ବପ୍ରଧାନ ଔଚିତ୍ୟ ରହିଛି ବୋଲି ସେମାନେ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚିନ୍ତା କରିନାହାନ୍ତି । ଏକ ଯଥାର୍ଥ ପାରସ୍ପରିକତା ଓ ଆତ୍ମୀୟତାକୁ ସମ୍ଭବ କରିବା ମଧ୍ୟ ଆମ ରାଜନୀତିର ଏକ ପ୍ରଧାନ ଲକ୍ଷ ହୋଇ ରହି ପାରନ୍ତା ।

୫ । ୫ । ୯୧

ସିଏ ଯୁଦ୍ଧରେ ହାରିଲା କେବଳ ସେଇ କ'ଣ ଅପରାଧୀ ? ଯେଉଁମାନେ ଯୁଦ୍ଧରେ ଜିତିଲେ, ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ଯୁଦ୍ଧ ଉପରେ ବିଶ୍ୱାସ ରଖିଥିଲେ । ଯୁଦ୍ଧରେ ହାରିଥିବା ଲୋକ ଯେତିକି ବିଶ୍ୱାସ ରଖିଥିଲା, ଯୁଦ୍ଧରେ ଜିତିଯିବା ଲୋକ ମଧ୍ୟ ସେତିକି ବିଶ୍ୱାସ ରଖିଥିଲା । ଗୋଟାଏ ପକ୍ଷରେ ଧର୍ମ ବା ନ୍ୟାୟ ଥିଲା ବୋଲି ଯେ ସେହି ପକ୍ଷ ଯୁଦ୍ଧରେ ଜୟଲାଭ କଲା, ସେକଥା ମୋଟେ ନୁହେଁ । ଏମାନଙ୍କ

ହାତରେ ଅସ୍ତ୍ରବଳ ଓ ସୈନ୍ୟବଳ ଅଧିକ ଟାଣୁଆ ଥିଲା ବୋଲି ହିଁ ଏମାନେ ଜିତିଲେ । ତେଣୁ ଯୁଦ୍ଧ ଉପରେ ଯେଉଁମାନେ ପୂର୍ଣ୍ଣବିଶ୍ୱାସ ରଖିଛନ୍ତି, ଆପଣାର ଅଭୀଷ୍ଟକୁ ସିଦ୍ଧ କରିବାଲାଗି ଯେଉଁମାନେ ଦେଶ ଦେଶ ଭିତରେ ସମ୍ପର୍କକୁ ଯୁଦ୍ଧବଳ ଦ୍ୱାରା ହିସାବ କରୁଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କର ସମସ୍ତଙ୍କର କିପରି ଏକଜଣ ବିଚାର କରାଯାଇ ପାରିବ, ତାହାର ଏକ ଉପାୟ ବାହାର କରାଯାଉ । ନହେଲେ ତୁମେ ଯେତେ ବିଚାରର ଦରବାର ବସାଇ ପରାଭବ ସ୍ୱୀକାର କରିଥିବା ତୁମର କୌଣସି ଶତ୍ରୁର ବିଚାର କରି ପଛକେ, ତଦ୍ଦ୍ୱାରା ପୃଥିବୀରୁ କେବେହେଲେ ଯୁଦ୍ଧର ସମାପ୍ତି ଘଟିବ ନାହିଁ । ଯୁଦ୍ଧ ଲାଗି ହିଁ ରହିଥିବ ।

ଅନ୍ତତଃ ଗୋଟିଏ କଥା ତ ହୋଇପାରନ୍ତା । ସମ୍ପ୍ରତି ଏହି ଉପଯୋଗଶୂନ୍ୟ ଯୁଦ୍ଧଟିରେ ଯେଉଁମାନେ ହାରିଲେ ଓ ଯେଉଁମାନେ ଜିତିଲେ, ସେମାନେ ଉଭୟେ ଏକାଠି ବସନ୍ତେ, ପୃଥିବୀରୁ କିପରି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଯୁଦ୍ଧର ବିଲୁପ୍ତି ହେବ, ସେଥିଲାଗି କଥାବାର୍ତ୍ତା କରନ୍ତେ । କେହି କାହାର କାନ ଧରି ବସ ଉଠ କରାଇବାର ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତେ ନାହିଁ । କେହି ଅବଧାନ ବନି ଆଉ ପଟଟାକୁ ଆପଣାର ଚାଟ ବୋଲି ମଧ୍ୟ ଭାବନ୍ତା ନାହିଁ । ଉଭୟ ପକ୍ଷ ଏକ ନୂତନ ମାର୍ଗରେ ନୂତନ ସମ୍ଭାବନା ବିଷୟରେ ଏକାଠି ବସି ଚିନ୍ତା କରନ୍ତେ । ଯଦି ଏପରି ହୋଇପାରନ୍ତା, ତେବେ ସେହି ଉଦ୍ୟମ ଯାବତୀୟ ବାଦ ଏବଂ ବର୍ଣ୍ଣର ନିର୍ବି-ଶେଷରେ ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀର ଅବଶ୍ୟ ସମର୍ଥନ ଲାଭ କରି ପାରନ୍ତା । ଇଂଲଣ୍ଡ୍‌ର ଓ ଆମେରିକାର ମନୀଷୀମାନେ ପରସ୍ପର ବିଷୟରେ କେତେ କମ୍ ଜାଣିଛନ୍ତି, ସେକଥା ଜଣା ପଡ଼ନ୍ତା । ମନୀଷୀମାନେ ମନୀଷୀମାନଙ୍କର ପାଖକୁ ଆସିପାରିଲେ ଏହି ସାନ-ପଣ୍ଡା ଓ ବଡ଼ପଣ୍ଡାମାନଙ୍କର ଉପଦ୍ରବ ମଧ୍ୟ ବନ୍ଦ ହୋଇଯାଆନ୍ତା । ମାତ୍ର, ଶାସକମାନେ ଅନ୍ତତଃ ମାନବଜାତିର କଲ୍ୟାଣ ଲାଗି ଏକାଠି ବସି ଏବେ ସେମାନଙ୍କର ଦ୍ୱାରା ଭିଆ ହେଉଥିବା ଅପରାଧଗୁଡ଼ିକର ମୁକ୍ତ ଆଲୋଚନାଟିଏ କରନ୍ତୁ, ଏଥିପାଇଁ ମଧ୍ୟ ଉପଯୁକ୍ତ ସମୟଟିଏ ପୃଥିବୀରେ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇ ପାରିଲଣି କି ?

୬ । ୫ । ୯୧

ବେଳେ ବେଳେ କେତେକ ଘଟଣା ଘଟେ, ଯାହା ଆମକୁ ସତେଅବା ଏଠୁ ନେଇ ଆଉ କେଉଁଠାରେ କଚାଡ଼ି ଦେଇଆସେ । ସେତେବେଳେ ଆମେ ଭାଗ୍ୟକୁ ଧିକ୍କାର ଦେଉ, ଦଇବକୁ ନିନ୍ଦୁ, ଭଗବାନଙ୍କ ନାମରେ ମଧ୍ୟ କେତେ ଅଭିଯୋଗ କରି ନିଜ ଭିତରଟାକୁ କମ୍ପାଇବାରେ ଲାଗିଥାଉ । ଏପରି ଘଟଣା

ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଜୀବନରେ ଘଟେ, ଗୋଟିଏ ଗୋଷ୍ଠୀର ଜୀବନରେ ମଧ୍ୟ ଘଟେ । ଯୋଉ ମଣିଷ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ନୁହେଁ, ଖୁସିରେ ଡୋରଟିଏ ବାନ୍ଧି କୌଣସି ଗୋଷ୍ଠୀରେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ସହିତ ଯାଇ ମିଳିତ ହୋଇଥାଏ, ସିଏ ଉଭୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏକାପରି ଆଘାତ ପାଏ । ଆଘାତ ପାଇବ, ପାଉ; ମାତ୍ର ଅସ୍ଥିର ହୋଇ ଜୀବନ କଟାଇବ କାହିଁକି ?

ଏଭଳି ଘଟଣାଟିଏ ଘଟିଲାବେଳେ ଓଲଟି ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ଥିର ହୋଇଯିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ବାହାରେ ସ୍ଥିର ନହେଲେ ନାହିଁ ପଛକେ, ଭିତରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ସ୍ଥିର ହୋଇଯିବାକୁ ପଡ଼ିବ । କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ exercise ଅଥବା ପଦ୍ଧତି ନାହିଁ; ଯେଉଁଟା କରିବା ମାତ୍ରକେ ମଣିଷ ସ୍ଥିର ହୋଇଯାଏ । କେତେକ ଧର୍ମ-ମାର୍ଗରେ ଅବଶ୍ୟ ଏଭଳି କେତେକ ପଦ୍ଧତିର ପରାମର୍ଶ ଦିଆଯାଇଛି ସତ, ମାତ୍ର ତଦ୍ଦ୍ୱାରା ବିଶେଷ କିଛି ଲାଭ କାହାରି ହୋଇନାହିଁ । ମାର୍ଗୀମାନେ ବରଂ ମାର୍ଗାନ୍ଧ ହୋଇଛନ୍ତି । ଭିତରେ ବାହାରେ ଉଭୟ ଭୂମିରେ ଅନର୍ଥ ବଢ଼ାଇଛନ୍ତି । ତେଣୁ ପଦ୍ଧତିଟିଏ ଦ୍ୱାରା ନୁହେଁ, ଏକାବେଳେକେ ନିଜ ଭିତରକୁ ତାଙ୍କର ଅତି ପାଖକୁ ବାହୁଡ଼ି ଆସିବା ଦ୍ୱାରା ସ୍ଥିର ହୋଇଯିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଏହିପରି ବାହୁଡ଼ି ଆସିବାଟାକୁ ପଦ୍ଧତି ବୋଲି ନୁହେଁ, ଏକ ନିଷ୍ପତ୍ତି ବୋଲି କୁହାଯାଇ ପାରିବ । ଅନ୍ତରଙ୍ଗର ପାଖକୁ ଆସିଲେ ହିଁ ମଣିଷ ସ୍ଥିର ହୋଇଯିବ । ତା'ପରେ ଘଟିଥିବା ଘଟଣାଟି ଘଡ଼ଘଡ଼ି ବା ବିଜୁଳି ପରି ଆଦୌ କୌଣସି ତ୍ରାସ ଦେବନାହିଁ । ସତେଯେପରି ହାତପାଆନ୍ତାରେ ଆକାଶଟି ମିଳିଯିବ, ଯାହାକି ଦୁନିଆଯାକର ଘଡ଼ଘଡ଼ିକୁ ଓ ବିଜୁଳିକୁ ହଜମ କରିନେବ । କୋଡ଼ ପ୍ରସାରି ଦେଇ ସିଏ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ନିଜ ଭିତରକୁ ଆହରଣ କରି ଆଣିବ ଓ ହଜମ କରିନେବ । ଏହି ଘଟଣାଗୁଡ଼ିକ ଠାରୁ ମଣିଷ ନିଜେ ଯେ ଅନେକ ବଡ଼, ତାହାର ପରମ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଆଣି ଦେଇଯିବ ।

୭ । ୫ । ୯୧

ସଂସାରଟା ଖରାପ ବୋଲି ଯେ ମଣିଷ ଏଠାରେ ଧର୍ମଚ୍ୟୁତ ହୁଏ ସେ କଥାରେ କୌଣସି ସତ୍ୟତା ନାହିଁ । ମଣିଷ ଯେତେବେଳେ ସଂସାରଟାକୁ ତଥାକଥିତ କେବଳ ନିଜର ସୁଖ, ସଫଳତା ଏବଂ ସମୃଦ୍ଧି ଲାଗି କାମରେ ଲଗାଇବାକୁ ବାହାରେ, ପ୍ରଧାନତଃ ସେତିକିବେଳେ ସଂସାର ଭିତରେ ବହୁ ବିଭ୍ରାଟ ଆସି ପଶିଯାଏ ।

ରାଜନୀତି, ଶିକ୍ଷା, ସେବା, ଶାସନ;—ଏସବୁ କାଳକ୍ରମେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ସମାଜରେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ systemରେ ପରିଣତ ହୋଇ

ଯାଇଥାଆନ୍ତି ସତ, ମାତ୍ର ସେଗୁଡ଼ିକର ନିଜର କୌଣସି ହାତଗୋଡ଼ ନଥାଏ ଯେ ସେମାନେ ଆପଣାଛାଏଁ ଚାଲିବୁଲି କରିପାରନ୍ତି ଏବଂ ବ୍ୟକ୍ତି-ମାନଙ୍କୁ ନିଜର ମର୍ଜି ଅନୁସାରେ ସାଧି କରନ୍ତି । ନାନା କାରଣ ନାନା କାରଣ ବଶିଭୂତ ଯେଉଁ system ଉପରେ ଥିବା କେତେଜଣ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ପ୍ରରୋଚନା ଏବଂ ପ୍ରତିପତ୍ତିରେ ଚାଲିଥାଏ, ସେହିଠାରେ ହିଁ ଅସୁସ୍ଥତା ପଶେ, ଅମାନୁଷିକତା ରାଜତ୍ୱ କରୁଥାଏ । ଉପରେ କେତେଟା ମଣିଷ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ହୋଇ ଦେଶ, ଜାତି, ଧର୍ମ ଏବଂ ସଂସ୍କୃତି ନାମରେ ଜୀବନ ବିରୋଧୀ ଓ ଅସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟକର ନାନା ବିଡ଼ମ୍ବନା ସୃଷ୍ଟି କରି ରଖିଥାଆନ୍ତି, ଯାହାକୁ କି ସେମାନେ system ବୋଲି ଜାରି କରିଥାନ୍ତି । ପୃଥିବୀରେ ଅଧିକ ମଣିଷ ଏହି systemର ବୋଲ ମାନନ୍ତି, କାରଣ ସେମାନେ ଜଣେ ଜଣେ ଯଥାର୍ଥ ବ୍ୟକ୍ତି ହିସାବରେ ଆପଣାକୁ ପ୍ରଶିକ୍ଷିତ କରିନଥାନ୍ତି । ବ୍ୟକ୍ତି ହିଁ system ଗଢ଼େ, ତେଣୁ ବ୍ୟକ୍ତି ହିଁ ପୂର୍ଣ୍ଣ-ସଚେତନ ହେଲେ ଅସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟକର system ଗୁଡ଼ିକୁ ଭାଙ୍ଗିବା ନିମନ୍ତେ ଆପଣା ପ୍ରେରଣାରେ ବାହାରିଯାଏ । ଜଣେ ସୁସ୍ଥ ବ୍ୟକ୍ତି ଗୋଟିଏ ଅସୁସ୍ଥ systemକୁ କଦାପି ମାନି ଯାଏନାହିଁ ଅଥବା systemଟାକୁ ଖରାପ ବୋଲି କହି ମୁଣ୍ଡରେ ହାତ ଦେଇ ବସି ଯାଏନାହିଁ । ସିଏ systemଟାକୁ ଭାଙ୍ଗିବ ବୋଲି ବାହାରେ, ଅର୍ଥାତ୍, ଆପଣା ଭିତରୁ ଆହ୍ୱାନଟିଏ ପାଇ ସୁସ୍ଥଭାବରେ ଏକ ଜୀବନ ବଞ୍ଚିବାକୁ ବାହାରିବା ମାତ୍ରକେ ବାହାରର ଅସୁସ୍ଥ systemଟା ସହିତ ତା'ର ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ହିଁ ଟକ୍କର ଲାଗିଯାଏ । ସେଠାରୁ ସଂଗ୍ରାମ ଆରମ୍ଭ ହୁଏ, ଯାବତୀୟ ସତ୍ୟାଗ୍ରହ ସେଇଠୁ ଆରମ୍ଭ ହୁଏ । ସତ୍ୟାଗ୍ରହୀ systemକୁ ରୁଷି ଘରେ କବାଟ କିଳି ବସେନାହିଁ କି କୌଣସି ଅବତାର ଆସି ଏହି systemକୁ ଭାଙ୍ଗିଦେବେ ବୋଲି କୌଣସି ମିଛକଥାର ପ୍ରସାର ମଧ୍ୟ କରେନାହିଁ । ସିଏ ନିଜେ ଅବତାରଟିଏ ହୁଏ ।

୮ । ୫ । ୯୧

ରବୀନ୍ଦ୍ର-ସଙ୍ଗୀତ କ'ଣ ଖାଲି ଗାଇ ଜାଣିଲେ ହୁଏ ? ହୃଦୟଠାରୁ ଆରମ୍ଭକରି ଦେହ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସବୁଟିକୁ ଯେତେବେଳେ ସଙ୍ଗୀତ ଭିତରେ ରହିଥିବା ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକ ପାଖରେ ଅର୍ଥାତ୍ ଭାବଗୁଡ଼ିକ ପାଖରେ ନିବେଦନ କରିହୁଏ, ସେତେ-ବେଳେ ଯାଇ ରବୀନ୍ଦ୍ର ସଙ୍ଗୀତ ଗାଇବା ସମ୍ଭବ ହୁଏ । ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକୁ ଅନ୍ତରସ୍ଥ କରିପାରିଲେ ତାହା ଲୟରେ ପରିଣତ ହୋଇଯାଏ । ଏବଂ, ସଙ୍ଗୀତର ଆତ୍ମାଟି କିପରି ଭାବଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ସୁରର ମଧ୍ୟଦେଇ ଶବ୍ଦଯାଏ ସ୍ପର୍ଶ କରି ରହିଥାଏ, ରବୀନ୍ଦ୍ର ସଙ୍ଗୀତ ଗାଇବା ସମୟରେ ତାହାର ଅନୁଭୂତି ମିଳେ । ଏହି ସବୁଯାକ ମିଳିଲେ ତାହାକୁ ହିଁ ବ୍ୟଞ୍ଜନା ବୋଲି କୁହାଯାଏ କି ? ଏହି ବ୍ୟଞ୍ଜନା ଯେ ଆଉ

ଶାସ୍ତ୍ରର କଥା ନୁହେଁ, ସେହି କଥାଟିକୁ ରବୀନ୍ଦ୍ର ସଙ୍ଗୀତ ଗାଇବା ବେଳେ ଅନୁଭବ କରିହୁଏ । ଏବଂ, ନିବେଦନଟି,— ଖାଲି ସଙ୍ଗୀତର ସୁରଟି ପାଖରେ ନୁହେଁ, ଭାବଟି ପାଖରେ ଓ ଆହ୍ୱାନଟି ପାଖରେ ମଧ୍ୟ,— ଯେତେ ସମଗ୍ର ହୋଇପାରେ ବ୍ୟଞ୍ଜନାଟିକୁ ହୁଏତ ସେତେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଅନୁଭବ କରିହୁଏ । ନିଜ ଭିତରେ ଅନୁଭବ କରିହୁଏ, ଏବଂ ନିଜ ବାହାରେ, ଇନ୍ଦ୍ରିୟମାନେ ସ୍ପର୍ଶ କରି ଆସୁଥିବା ବିଶ୍ୱନାମକ ଏହି ପ୍ରିୟ ଘର ମାନଙ୍କରେ ମଧ୍ୟ ଅନୁଭବ କରିହୁଏ । ଭିତର ଓ ବାହାର ଗୋଟିଏ ସେତୁରେ ଯୋଡି ହୋଇଯାଏ ।

ରବୀନ୍ଦ୍ର ସଙ୍ଗୀତ ଶିଖିବାଲାଗି ମୁଁ କେବେହେଲେ କୌଣସି ମାଷ୍ଟର ପାଖକୁ ଯାଇନାହିଁ । ଶାନ୍ତିନିକେତନରେ ରବୀନ୍ଦ୍ର ସଙ୍ଗୀତ ଶୁଣି ଶୁଣି ଦିନେ ଆବିଷ୍କାର କରି ପାରିଲି ଯେ, ମୁଁ ଏହି ଗୀତଗୁଡ଼ିକୁ ଗାଇପାରିବି । ସେତେବେଳେ ମଧ୍ୟ କୌଣସି ମାଷ୍ଟର ପାଖକୁ ଯିବାଲାଗି କେବେ ମନ କରିନାହିଁ । ସେଠାରେ ତ ପ୍ରତ୍ୟହ ବହୁ ଗୀତ ଶୁଣିବାକୁ ମିଳୁଥିଲା । ମାତ୍ର, ମୋ'ର କାହିଁକି ସବୁ ଗୀତ ଆଦୌ ମନେ ରହୁନଥିଲା । ସବୁ ସୁର ବି ଆଦୌ ମନେ ରହୁନଥିଲା । କୌଣସି ଗୀତ ବା କୌଣସି ସୁର ମନେ ରହିବ, ସେହି କଥାଟି ସତେଯେପରି ଗୀତଟିକୁ ଶୁଣିବା ମାତ୍ରକେ ଠିକ୍ ହୋଇ ଯାଉଥିଲା । ତା'ପରେ ମୋ'ର ସବୁକିଛିକୁ ନେଇ ମୁଁ ଗୀତଟି ପାଖରେ ପହଞ୍ଚି ଯାଉଥିଲି ଏବଂ ତାକୁ ମୋ' ଜୀବନ ଭିତରକୁ ଡାକି ଆଣୁଥିଲି । ତାହା ମୋତେ ଏପରି ଭାବରେ ଜଡିତ କରି ରଖୁଥିଲା ଯେ, ଶବ୍ଦ ଗୁଡ଼ିକୁ ମୋଟେ ଭୁଲି ହେଉନଥିଲା । ଶବ୍ଦ ଗୁଡ଼ିକ ଏବେ ମଧ୍ୟ ମନେ ରହିଛି । ଶବ୍ଦ ମନେ ରହିଲା, ତେଣୁ ସୁରଗୁଡ଼ିକ ବି ମନେ ରହିଗଲା । ମୋ' ଜୀବନର ସୁରଗୁଡ଼ିକୁ ଠିକ୍ କରିବାରେ ମୋ'ର ଓସ୍ତାଦ୍ ହୋଇ ରହିଗଲା ।

୯ । ୫ । ୯୧

ହିନ୍ଦୁ ତା' ହିନ୍ଦୁଧର୍ମକୁ ବଞ୍ଚିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛି । ମୁସଲମାନ ମଧ୍ୟ ତା'ଧର୍ମଟିକୁ ବଞ୍ଚିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛି । ଜଣେ ଶିଖ ମଧ୍ୟ ତା' ଧର୍ମଟିକୁ । ଶିଖର ଆଡ଼କୁ ଯିଏ ଯେତେ ଅଗ୍ରସର ହୋଇ ଯାଉଛନ୍ତି, ସେମାନେ ସେତିକି ପରିମାଣରେ ଶିଖର-ପଥରେ ଏକ ଆରେକୁ ଦେଖି ପାରୁଛନ୍ତି । ସାଙ୍ଗରେ ଏତେ ଏତେ ସହଯାତ୍ରୀ ଅଛନ୍ତି ଓ ବାଟ ଚାଲୁଛନ୍ତି ବୋଲି ସେମାନେ ପ୍ରତ୍ୟେକେ ଖୁସୀ ହେଉଛନ୍ତି । ଈର୍ଷା କରିବାର ଆଦୌ କୌଣସି କାରଣ ନାହିଁ ବା ଅବକାଶ ନାହିଁ । ଏବଂ, ଏଇଥି ସକାଶେ ହିଁ ହିନ୍ଦୁଧର୍ମ, ମୁସଲମାନ ଧର୍ମ ଓ ଶିଖ ଧର୍ମ ତିଷ୍ଠି ରହିଛନ୍ତି, ଧର୍ମ ତିଷ୍ଠି ରହିଛି ।

ସନ୍ତ୍ରାସବାଦୀ ଧର୍ମ ଭିତରେ ନଥାଏ । ଧର୍ମକୁ ସିଏ ନିଶାପରି ବ୍ୟବହାର କରେ ଏବଂ ଖାସ୍ ସେଇଥିଲାଗି ଧର୍ମକୁ ଲୋଡ଼ୁଥାଏ । ମୌଳବାଦୀ ମଧ୍ୟ ସେଇ

ନିଶାରୁ ଗୁଡ଼ାଏ ଏକାଠି କରି ତା' ମସ୍ତିଷ୍କ ଭିତରେ ପୂରାଇ ଦେଇଥାଏ । ସନ୍ତ୍ରାସବାଦୀ ପୃଥିବୀରେ କଦାପି କୌଣସି ଭଗବାନଙ୍କର ଜୟ ହେଉ ବୋଲି ଇଚ୍ଛା କରୁନଥାଏ । ସିଏ ନିଜର ବିଜୟ ହିଁ ଇଚ୍ଛା କରୁଥାଏ । ଆଉ ଯାବତୀୟ ବାଟରେ ପରାଭବ ସ୍ୱୀକାର କରିସାରିବା ପରେ, ଅର୍ଥାତ୍, ଆଉ କୌଣସି ବାଟରେ ଯିବାଲାଗି ନିଜର ଅଯୋଗ୍ୟତାକୁ ଅନୁଭବ କରୁଥିବାରୁ ହିଁ ସନ୍ତ୍ରାସବାଦୀ ତ୍ରାସକୁ ନିଜର ଅସ୍ତ୍ରରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରୁଥାଏ । ଧର୍ମର ନାମରେ ସିଏ ତ୍ରାସଗୁଡ଼ାକୁ ହିଁ ପରିବ୍ୟାପ୍ତ କରି ରଖିବାପାଇଁ ଇଚ୍ଛା କରୁଥାଏ । ସମସ୍ତେ ପ୍ରାଣଭୟରେ ତା'ର କଥାରେ ଅଦୃଶ୍ୟ ପ୍ରଜା ହୋଇଯିବେ ବୋଲି ସିଏ କେତେ ଆଣ୍ଠୁ କରି ଅସ୍ତ୍ରଧରି ଅନ୍ଧାରରେ ବାହାରିଥାଏ । ଅନ୍ଧାରକୁ ବଳ କରି ଆଲୋକର ରାଜ୍ୟଟିଏ ଥାପନା କରିବା,—ଆପଣାର ଏହି ନିର୍ବୋଧ ଉକ୍ତିଟି ସକାଶେ ହିଁ ସନ୍ତ୍ରାସବାଦୀ ଚିରକାଳ ଅପଦସ୍ଥ ହେଉଥାଏ । ଗର୍ଜନ ତର୍ଜନ ଖୁବ୍ କରେ, କେତେ କେତେ ମଣିଷଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କରେ, ଶେଷରେ ନିଜର କ୍ରୋଧରେ ହୁଏତ ନିଜେ ଜଳିଯାଏ । ସନ୍ତ୍ରାସବାଦ ବର୍ତ୍ତମାନ ଭୟର ଆଦୌ ସେତେବେଶୀ କାରଣ ନୁହେଁ; ପୃଥିବୀରେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ମଣିଷ ଯେ ସନ୍ତ୍ରାସ-ବାଦରେ ଆସ୍ଥା ରଖୁଥିବା ପରି ମନେ ହେଉଛି, ତାହାହିଁ ଅଧିକ ଚିନ୍ତାର କାରଣ । ପୃଥିବୀରେ ନିଶ୍ଚୟ ଆଉ କ'ଣ ଗୋଟିଏ ଅସଲ କଥାର ଅଭାବ ରହିଛି, ଯେଉଁ କାରଣରୁ ଏଠି କେତେ ମଣିଷ ସନ୍ତ୍ରାସବାଟରେ ଯାଉଛନ୍ତି, ଅନ୍ଧାରକୁ ହିଁ ଅଧିକ ପସନ୍ଦ କରୁଛନ୍ତି ।

୧୦ । ୫ । ୯୧

ଫେରିବାର ଦିନମାସ ହୋଇଗଲା, ତଥାପି ମୁଁ ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା ଫେରି ଆସି ପାରିଲିନାହିଁ । ଫିଦମଣିର ସବୁ ଅଡ଼ୁଆ ସମ୍ଭବତଃ ଏଇଠି । ଆମେ ଖାଲି ଦେଖୁନାହିଁ; ସତକୁ ସତ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଦେଇ ଦେଖିଲେ, ଆମେ ଯାହା କିଛି ଦେଖୁ-ଥାଉ, ତାହାର ସତେଅବା ଏକ ଅଂଶରେ ପରିଣତ ହୋଇଯାଉ । ଆମେ ଯେ କେବଳ ଛୁଇଁଦେଇ ଚାଲିଆସୁ, ସେ କଥା ଆଦୌ ନୁହେଁ । ଆମେ ଯଦି ସତକୁ ସତ ଛୁଇଁପାରୁ, ତେବେ ଆମର ସ୍ପର୍ଶ ଲାଗିଥିବା ସବୁକିଛିର ଆମେ ଏକ ଅଂଶରେ ପରିଣତ ହୋଇଯାଉ ।

ଆଉକିଏ କଥାର ବ୍ୟଞ୍ଜନାଟିକୁ ଓଲଟାଇ ଦେଖି କହିବେ ଯେ, ଆମେ ଯାହାକିଛି ଦେଖୁବା ଯାହାକିଛିକୁ ସ୍ପର୍ଶ କରୁ, ସେଗୁଡ଼ିକ ଆମର ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଅଂଶରେ ପରିଣତ ହୋଇଯାଆନ୍ତି । ଯଦି ଆମର ଦେଖିବାରେ ଓ ସ୍ପର୍ଶ କରିବାରେ ବିଶେଷ କୌଣସି ମତଲବ ନଥାଏ, ତେବେ ଦୁଇଟିଯାକ କଥାକୁ ମୁଁ

ପ୍ରକୃତରେ ସେଇ ଗୋଟିଏ କଥା ବୋଲି କହିବ । ମୁଁ ନିଜେ ପ୍ରସାରିତ ହୋଇ ଏହି ଅଧିକ ଭିତରେ ପ୍ରବେଶ କରେ ଅଥବା ଏହି ଅଧିକଟି ପ୍ରସାରିତ ହୋଇ ମୋ' ଭିତରକୁ ପ୍ରବେଶ କରେ, ସେଥିରେ ବସ୍ତୁତଃ ଆଦୌ କୌଣସି ପ୍ରଭେଦ ନାହିଁ । କାନ୍ଥଟି ଭାଙ୍ଗିଯିବା ପରେ ମୋ'ର ଘର କଦାପି ସେହି ଆଗର ଘର ହୋଇ ରହି ପାରେନାହିଁ । କାନ୍ଥ ରହିଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜଣେ ମଣିଷ ବିଶ୍ୱଯାକର ସବୁଯାକ ହାଟରେ ଚକ୍କର ମାରିଦେଇ ଆସିଲେ ମଧ୍ୟ ସତେଅବା କିଛିହେଲେ ଦେଖିନଥାଏ କିମ୍ବା ଆଦୌ କିଛିହେଲେ ସ୍ପର୍ଶ ବି କରିନଥାଏ । ସେମିତି ମଣିଷ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷସଂଖ୍ୟାରେ ପୃଥିବୀ ଭ୍ରମଣ କରୁଥାନ୍ତି । ନିଜ ଘରେ ରହିଥିବା ସମୟରେ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ଘରଟାର ବି 'କେତେ କମ୍ ଦେଖନ୍ତି । ସେମାନେ ସମ୍ଭବତଃ ଆଖିରେ ଦେଖନ୍ତି ନାହିଁ । ନୁଆଡ଼େ ଯାଆନ୍ତି, ନିଜର ସିଂଦ୍ୱାରୀ ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ ସବୁ-କିଛିକୁ ଲୁଚି ଲୁଚି ଯାଉଥାନ୍ତି । ତେଣୁ , ଯାହାକିଛି ଦେଖିପାରୁଥାନ୍ତେ, ସେଗୁଡ଼ାକୁ ସତେଅବା ଦୂରକୁ ଦୂରକୁ ଆଡ଼େଇ ଦେବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି । ତେଣୁ , ସେମିତି ଖାଲି ହୋଇ ଘରୁ ବାହାରିଥାଆନ୍ତି. ଠିକ୍ ସେମିତି ଖାଲି ହୋଇ ଘରକୁ ବାହୁଡ଼ି ଆସନ୍ତି । ଆଦୌ କୌଣସି ସଂକ୍ରମଣର ଯୋଗ୍ୟ ହୋଇ ପାରନ୍ତିନାହିଁ । ଆଦୌ କୌଣସି ସଂପ୍ରସାରଣର ଯୋଗ୍ୟ ହୋଇ ପାରନ୍ତିନାହିଁ ।

୧.୧ । ୫ । ୯୧

ଦେଶଟାକୁ ସମସ୍ତେ ସୁନାଗ୍ରାଉଣି କରିଦେବେ ବୋଲି ସଭିରେ ହୁରି ପକାଇବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତେ ଏକଥା କଦାପି କରି ପାରିବେନାହିଁ ବୋଲି ଏମାନେ ପ୍ରତ୍ୟେକେ ତ୍ତଗ ତ୍ତଗ କରି କହି ଯାଉଛନ୍ତି । ଗଣତନ୍ତ୍ର ଦୃଷ୍ଟିରୁ ମୁଁ ଏହାକୁ ଏକ ବିପଜ୍ଜନକ ବ୍ୟାପାର ବୋଲି କହିବ । କାରଣ, ଗଣତନ୍ତ୍ରରେ କୌଣସି ଜଣେ ମଣିଷକୁ ମଧ୍ୟ ଅସ୍ୱୀକାର କରି ହେବ ନାହିଁ । ତେଣୁ, ଆମ ବ୍ୟତୀତ ଆଉ କାହାର କୌଣସି ସାମର୍ଥ୍ୟ ନାହିଁ ବୋଲି କଦାପି କୁହାଯିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । ରକ୍ଷା ହୋଇଛି, ଏମାନେ କେବଳ ଏକ ଆସନ୍ନ ନିର୍ବାଚନର ନିଶାରେ ଏପରି କହୁଛନ୍ତି, ସତକୁ ସତ କହୁନାହାନ୍ତି । ଅସ-ମର୍ଥମାନଙ୍କୁ ସମର୍ଥ କରାଇ ଆଣିବା, ଏଇଟା କ'ଣ ରାଜନୀତିର କାର୍ଯ୍ୟ ? ତେଣୁ, ରାଜନୀତିବାଲାଙ୍କ ଉପରେ କିମ୍ବା ସେମାନଙ୍କର କଥା ଉପରେ ବି କେହି ସେତେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଉନାହାନ୍ତି, ଏଇଟି ମଧ୍ୟ ନିଶ୍ଚୟ ଗୋଟିଏ ଭଲ କଥା ।

ଦଳେ ଆପଣାକୁ ସମର୍ଥ ଏବଂ ସଚେତନ କରି ତିଆରି କରନ୍ତେ । ସେମାନେ କୋଳାହଳ କରନ୍ତେନାହିଁ । ସେମାନଙ୍କର ଖାସ୍ କୌଣସି ପତାକା ନଥାନ୍ତା । ସେମାନେ ମୋଟେ କୌଣସି ନିର୍ବାଚନ ଲଢ଼ନ୍ତେ ନାହିଁ । ନିଜ ଜୀବନରେ ସେମାନେ ଯେଉଁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ରହି କାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତେ ପଛକେ, ସେମାନେ

ହିଁ ଆମ ଦେଶର ରାଜନୀତିକୁ ମଧ୍ୟ ବଦଳାଇ ପାରନ୍ତେ । ସେମାନେ ଆମ ଦେଶରେ ଏକ ନୂଆ ବିବେକ ସମ୍ଭବ କରି ଆଣନ୍ତେ, ଏ ଦେଶଟାକୁ ବୁଦ୍ଧିଆଣି ମୁଁ ନିଜର ବଡେଇଗୁଡ଼ାକୁ ବଢ଼ାଇବି ନାହିଁ, ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଯୋଗ୍ୟତା ହାସଲ କରି ମୁଁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ସାର୍ଥକ ଭାବରେ ଏଠାରେ କାମରେ ଲାଗିବି,— ମୁଁ ଏହାକୁ ହିଁ ନୂଆ ବିବେକ ବୋଲି କହୁଛି ! ସାନ ଗୋଷ୍ଠୀଟିଏ ମଧ୍ୟ ଜାଣିଶୁଣି ଏହି ନୂତନ ବିବେକ ଲାଗି ନିଜକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କଲେ ତାହାର ଦ୍ୱାରା ବି ଦେଶର କମ୍ ଉପକାର ହେବନାହିଁ । ଏହି ନୂତନ ଦୀକ୍ଷିତମାନେ କାହାରି ନିନ୍ଦା କରିବେନାହିଁ, ଅଧିକ-ସାର୍ଥକ ଭାବରେ କାମରେ ଲାଗିବା ପାଇଁ ପରସ୍ପରକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବେ ଉତ୍ସାହ ଦେବେ । ସେମାନେ ପରସ୍ପରକୁ ସୁହୃଦ୍‌ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିବେ । କେହି କାହାରିକୁ ଗିଳି ପକାଇବାର ମତଲବ ରଖି ନଥିବେ । ତେବେଯାଇ ହେବ ।

୧୬ । ୫ । ୯୧

‘ରୋହିତର ଡାଏରୀ’ ପାଇଁ ପୁରୁଣା ଖାତାଗୁଡ଼ିକରୁ ପାଠ ଉତାରିବା ସମୟରେ ମୁଁ ଆପଣାକୁ ସତେଅବା ଗୋଟିଏ ପାବଚ୍ଛମାଳା ପରି ଦେଖିବାକୁ ପାଉଛି । ମଣିଷ ତା' ଅତୀତକୁ ମୋଟେ ଛାଡ଼ିଦେଇ ଆସେନାହିଁ । ଯାହା ବିତିଗଲା ତାହା ମୋଟେ ଅତୀତ ନୁହେଁ । ଯେଉଁ ସୂତାଟି ମୋଟେ ଭୂମିଟି ସହିତ, ମୋ' ଭୂମିଟି ସହିତ ସଂଯୁକ୍ତ କରି ରଖିଛି, ଯେଉଁ ମୂଳଟି ମୋତେ ସିଧା କରି ଠିଆ କରି ରଖିଛି, ସେଇ ହେଉଛି ମୋ'ର ଅତୀତ । ଠିକ୍ ବର୍ତ୍ତମାନ ପରି ଏଥିରେ ମଧ୍ୟ ଦୁଃଖ ଅଛି, ସୁଖ ଅଛି; ଖୋଜିବା ଅଛି, ପାଇବା ବି ରହିଛି । ମୋ'ର ହୃଦୟ ଉପରେ ଚିହ୍ନିତ ସେହି ପାଦଚିହ୍ନଗୁଡ଼ିକୁ ମୁଁ ଏହି ବର୍ତ୍ତମାନ ଉପରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଦେଖିବାକୁ ପାଉଛି ।

ହଁ, ଇଏ ହେଉଛି ସତକୁ ସତ ଏକ ପାବଚ୍ଛମାଳା । ତୁମେ ଏଥିରେ ଅବଲୀଳା କ୍ରମେ ଆରୋହଣ କରି ପାରିବ, ଓହ୍ଲାଇ ବି ପାରିବ । ଉପର ସହିତ ତଳକୁ ଯୋଡ଼ି ପାରିବ, ଓ ତଳ ସହିତ ଉପରଟିକୁ ଗୁନ୍ଥି ନିଜକୁ ଅଧିକ ସମଗ୍ର ଭାବରେ ଅନୁଭବ କରି ପାରିବ । ଏହିପରି ସମଗ୍ର ଓ ନିବିଡ଼ ଭାବରେ ଅନୁଭବ କରିବା, ତାହାହିଁ ଅନ୍ତରଙ୍ଗତା । ଏହି ଅନ୍ତରଙ୍ଗତା ହିଁ ମୋତେ ଯାବତୀୟ ବିଚ୍ଛେଦରୁ କେତେ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ବଞ୍ଚାଇ ବଞ୍ଚାଇ ଆଣିଛି । କୋଉଠି ଗୋଟାଏ କାଗଜରେ ପଢ଼ିଥିଲି, ଅତୀତ ଭିତରେ ଭବିଷ୍ୟତ ଲୁଚିକରି ରହିଥାଏ, ହୁଏତ ଓଲଟାଟି ମଧ୍ୟ ସମାନ ଭାବରେ ସତ । ଅର୍ଥାତ୍, ଭବିଷ୍ୟତ ଭିତରେ ବି ଅତୀତ କେତେ ସ୍ନେହବୋଳା ଭାବରେ ମିଶି କରି ରହିଥାଏ । ଅତୀତ ଅଧିକ ସୁଖ ଦେଇଥିଲା କି ଅଧିକ ଦୁଃଖ ଦେଇଥିଲା, ଜୀବନ ଭଲ ଲାଗିବା ପରେ ଆଉ ସେସବୁ ହିସାବ ଆଦୌ ମନେ ରହେନାହିଁ । କେବଳ ପାହାଚଗୁଡ଼ିକ ହିଁ ଦେଖା ଯାଉ-ଥାଏ ! ଯେଉଁ ପାହାଚମାନଙ୍କୁ ମୁଁ ଅତିକ୍ରମ କରି ଆସିଲି, ସେଗୁଡ଼ିକ ଥିଲେ ବା

ଅଛନ୍ତି ବୋଲି, ମୁଁ ଯେଉଁ ପାହାଚଗୁଡ଼ିକୁ ଆରୋହଣ କରିବାକୁ ଯାଉଛି, ସେଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ସମ୍ଭବ ହୋଇ ପାରୁଛନ୍ତି । ଜୀବନ କହିଲେ ମୁଁ ଏହି ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନତାକୁ ହିଁ ଅନୁଭବ କରିଥାଏ । ଏବଂ ଏହି ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନତାର ବୋଧ, ତାହା ହେଉଛି ଯାବତୀୟ ସୁଖର ଜନନୀ । ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନତା ନାମକ ଏକ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଘର; ତାହାହିଁ ଜୀବନ । ସେହି ଜୀବନର ସଦର ମଫସଲ ବାଛି ବସିଲେ ମଣିଷ ଦୁଃଖୀ ହୁଏ । ସେହି ଦୁଃଖ ମୋ'ର କେବେହେଲେ ହୋଇନାହିଁ ।

୧୩ । ୫ । ୯୧

ସାଧାରଣ ନିର୍ବାଚନର ମହୋତ୍ସାହରେ ଆମ ନାଉଗାଆଁରେ ମଧ୍ୟ ବୋମା ଫୁଟିଲା । ଏ ଦେଶରେ ଯଦି ଯଥାର୍ଥ ରାଜନୀତିକ ଚେତନା ଗାଆଁ ଯାଏ ଯାଇ ପାରିଥାନ୍ତା, ତେବେ ସମଗ୍ର ଭାରତବର୍ଷ ଲାଗି ତ ତାହା କେଡ଼େ ବଡ଼ କଥା ହୁଅନ୍ତା !

ଯେଉଁ ପାର୍ଟିମାନେ ରାଜନୀତି ଓ ନିର୍ବାଚନକୁ ଆଣି ବୋମାଯାଏ ପହଞ୍ଚାଇ ଦେଲେଣି ଏବଂ ସେହିସବୁ ବୋମାର ଆତଙ୍କକୁ ଗାଆଁ ଭିତରକୁ ନେଲେଣି, ସେମାନଙ୍କର ହୁଏତ ଏହି ନିର୍ବାଚନଟିକୁ ଛାଡ଼ିଦେଲେ ଆଉ ପ୍ରାୟ କୌଣସି ରାଜନୀତି ନାହିଁ । ସୁସ୍ଥ ଦେଶରେ ଏବଂ ସୁସ୍ଥ ଯଥାର୍ଥ ନେତୃତ୍ୱର ନିର୍ଦ୍ଦେଶନା ଅନୁସାରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦଳର ଏକ ରାଜନୀତିକ locus standi ରହିଥାନ୍ତା, ଯାହାଉପରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ସେମାନେ ନିର୍ବାଚନ ଲଢ଼ିବାକୁ ଆସୁଥାନ୍ତେ । ରାଜନୀତିକ ବିଚାରଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିତା ହେଉଥାନ୍ତା । ଭାରତବର୍ଷର ନେତାମାନେ ଏହି ସ୍ଥିତିଟିକୁ କେଉଁଦିନୁଁ ପାସୋର ସାରିଲେଣି । ପ୍ରଥମେ ତଳ ସ୍ତରରେ ଗୁଣ୍ଡା ଲଗାଇ ସେମାନେ ନିଜେ ଲୁଚି ରହି ନିଜନିଜର ଅଭିପ୍ରାୟ ସିଦ୍ଧ କରିବାକୁ ଉଦ୍ୟମ କରୁଥିଲେ । ତଦ୍ୱାରା ସମ୍ଭବତଃ ଆଶାତୀତ ଭାବରେ ଫଳ ପାଇଗଲେ କି କ'ଣ, ଏବେ ସେମାନେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିଃସଙ୍କୋଚ ଭାବରେ ନିଜେ ଗୁଣ୍ଡା ହେଲେଣି ଏବଂ ପାର୍ଟିଗିର ଗୁଡ଼ିକରେ ପୁରୋଧା ହେଲେଣି । ଏକ ବିଚାର ଅନୁସାରେ ଦେଶର ଶାସନ ତଳୁ ଉପରକୁ ଚାଲିଥାନ୍ତା ସିନା ଏବେ କ୍ରମଶଃ ପାର୍ଟିଗିର ଗୁଡ଼ିକ ଉପରୁ ତଳପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚରି ଗଲାଣି । ଦିଲ୍ଲୀ ଏବଂ ଭୁବନେଶ୍ୱରରୁ ଏକାବେଳେକେ ନାଉଗାଁଆଁରେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚିଲାଣି । ଭାରତୀୟ ରାଜନୀତିକ ବିବର୍ତ୍ତନର ଧାରାରେ ସମ୍ଭବତଃ ଇଏ ବି ଗୋଟାଏ ପର୍ଯ୍ୟାୟ ଯେଉଁଥିରେ କି ଗୋଟାଏ ଦଳର ଗୁଣ୍ଡା ନେତୃତ୍ୱ ଆଉଗୋଟାଏ ଦଳର ଗୁଣ୍ଡାନେତୃତ୍ୱ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଠେଙ୍ଗା ଓ ବୋମା ନେଇ ବାହାରି ପଡ଼ିଛି । ଠେଙ୍ଗା ଏବଂ ବୋମାର ବିଶ୍ୱାସ କରୁଥିବା ଗୁଣ୍ଡା ମାନେ ପ୍ରାୟ ଏହିଭଳି ଏକ ପ୍ରଣାଳୀରେ ପରସ୍ପରକୁ ଅନେକ ପରିମାଣରେ

ଅଯୋଗ୍ୟ ବୋଲି ପ୍ରମାଣ କରିଦେବେ । ଏବଂ, ହୁଏତ ତା'ପରେ ଯାଇ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଗୋଟିଏ ନୂତନ ପର୍ଯ୍ୟାୟ ଆରମ୍ଭ ହେବ । ଦେଶର ନିର୍ବାଚନ ରାଜନୀତି ଭିତରକୁ ଫେରି ଆସିବ । ସେତେବେଳେ ଲଢ଼ାଇଗୁଡ଼ିକ ରାଜନୀତିକ ବିଚାରକୁ ଆଧାର କରି ହେବ । କ୍ଷମତା ରାଜନୀତିକୁ ନୁହେଁ, ରାଜନୀତି ହିଁ କ୍ଷମତାକୁ ପରିଚାଳିତ କରିବ । ଦେଶର ଲୋକମାନେ ସେତେବେଳେ ରାଜନୀତିକୁ ଅଧିକ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ବୁଝି ମଧ୍ୟ ପାରିବେ ।

୧୪ । ୫ । ୯୧

ମଣିଷ ଏକାକୀ ହୋଇ ଏହି ସଂସାରକୁ ଆସିଛି, ଏକାକୀ ହୋଇ ଏଠୁ ଚାଲିଯିବ,—ତେଣୁ ଏହି ସଂସାରରେ ମୋଟେ କେହି କାହାର ନୁହନ୍ତି;—ମୂଳତଃ ପ୍ରାୟ କେବଳ ଆପଣାକୁ ଭଲ ପାଉଥିବା ମଣିଷମାନେ ଏହିଭଳି ଦର୍ଶନ-ମାନ ଗାନ କରିଛନ୍ତି ! କେବଳ ଆପଣାକୁ ଭଲ ପାଉଥିବା ମଣିଷ ହିଁ ମଣିଷ ମଣିଷ ଭିତରେ ଲାଗି ରହିଥିବା ଏକାବେଳେକେ ଦୃଶ୍ୟ ଡୋରଗୁଡ଼ିକୁ ମଧ୍ୟ ଦେଖି ପାରେନାହିଁ । ଅଦୃଶ୍ୟ ଡୋରଗୁଡିକୁ ଦେଖିପାରିବା ଓ ଅନୁଭବ କରିପାରିବା ତ ଆହୁରି ଅଧିକ ଦୂରର କଥା ।

ବାଟ ଚାଲୁଥିବା ସମୟରେ ମଣିଷ ଆପଣାକୁ ଏକାକୀ ବୋଲି କାହିଁକି ଓ କିପରି ଯେ ଅନୁଭବ କରିଥାଏ, ମୁଁ ସେକଥା ଆଦୌ ବୁଝି ପାରେନାହିଁ । ସିଏ ହୁଏତ ଆଦୌ କୌଣସି ବାଟ ଚାଲୁନାହିଁ ବୋଲି ମୋ'ର ଭାରି ସନ୍ଦେହ ହେବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରେ । ସତେଅବା ସିଏ ଆପଣାର ଗାତଟି ଭିତରେ ପଶିଛି, ନିଜ ସୂତାର ଅଡୁଆ ଭିତରେ ସିଏ ନିଜେ ଗୁଡ଼ାଇହୋଇ ରହିଯାଇଛି ଏବଂ ଏହିଭଳି ବର୍ଣ୍ଣାଢ୍ୟ ଓ ବାହୁନାଦୃପ୍ତ ଭାବରେ ଗୁଡାଇହୋଇ ରହିବାରୁ ସତେଅବା ମହାନନ୍ଦ ପ୍ରାପ୍ତ ହେବ ବୋଲି କେତେ ନା କେତେ ଆଶ୍ୱରେ ବିଶ୍ୱାସ କରୁଛି,—ତା' ବିଷୟରେ ମୋତେ ଏହି କଥାଟା ହିଁ ସତେଅବା ଭାରି ଜଳଜଳ ହୋଇ ଦେଖାଯାଉଥାଏ । ଏହି ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ସାଙ୍ଗରେ ନେବାକୁ ହେବ । ମାତ୍ର, ସେମାନଙ୍କୁ ବିଜ୍ଞ ଅହଙ୍କାରୀ ମଣିଷମାନଙ୍କ ପରି ଧର୍ମୋପଦେଶ ଦେଇ ନୁହେଁ, ଆପଣାର ବୃତ୍ତଟି ଭିତରକୁ ଡାକି ଆଣି ହିଁ ସେମାନଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେବାକୁ ହେବ । ଆଉ ଅଧିକ କିଛି କରି ନପାରିଲେ ଧୈର୍ଯ୍ୟର ସହିତ ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ, ବିଶ୍ୱାସର ସହିତ ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ ହେବ । ମଣିଷମାନେ ସ୍ୱୀକାର କରନ୍ତୁ କି ନକରନ୍ତୁ, ଡୋରଟି ଯେ ତଥାପି ଲାଗିରହିଛି,—ଏହି ସହଜ ବିଶ୍ୱାସ ସହିତ ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ ହେବ । ନିଜେ କାଜିହୋଇ ବସିବାକୁ କେବେହେଲେ ମନ କରୁନଥିଲେ ଖୁବ୍ ସହଜରେ ଏହି ବିଶ୍ୱାସଟିକୁ ଅର୍ଜନ କରାଯାଇ ପାରିବ ।

ଆଉଜଣେ ଠେଲି ଦେଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତଥାପି ସେଠୁ କଦାପି ପଳାଇ ଆସିବାର ବୁଦ୍ଧି ନକଲେ ଯାଇ ସେହି ବିଶ୍ୱାସ ଅର୍ଜନ କରିହେବ । ମୁଁ ନିଜ ବାଟରେ ଯାଉ ଯାଉ ସେହି ବିଶ୍ୱାସରେ ହିଁ ଅନ୍ୟ ସବୁରି ପାଇଁ ଅପେକ୍ଷା ରଖିଛି । କୌଣସି ଖେଦରେ ନୁହେଁ, ଅହଙ୍କାରରେ ନୁହେଁ, ନୈରାଶ୍ୟରେ ବି ନୁହେଁ, ଏକ ମୁକ୍ତ ଦ୍ୱାର ସହିତ ମୁଁ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଛି ।

୧୫ । ୫ । ୯୧

ପୃଥିବୀରେ ଭଗବାନଙ୍କୁ କେତେ କେତେ ଜାଗାରେ ମୂର୍ତ୍ତି କରି ବସାଇ ଦିଆଯାଇଛି ଏବଂ ମଣିଷମାନେ ମୂର୍ତ୍ତିକୁ ନେଇ ଝଗଡ଼ା କରିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ଭଗବାନ ମୂର୍ତ୍ତିରେ ଅବଶ୍ୟ ଅଛନ୍ତି ଏବଂ ମୂର୍ତ୍ତିର ମାଧ୍ୟମରେ ତାଙ୍କୁ ଅବଶ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରାଯାଇ ପାରେ । ମାତ୍ର, ନିଜ ଭିତରେ ତାଙ୍କୁ ଛୁଇଁ ପାରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ହିଁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ତାଙ୍କୁ ମୂର୍ତ୍ତିଭିତରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରି ପାରିବ । ଯେଉଁମାନେ ମୂର୍ତ୍ତିରେ ରହିଥିବା ଭଗବାନଙ୍କର ମାନରକ୍ଷା ପାଇଁ ହାତରେ ଖଣ୍ଡା ଧରି ବାହାରିଥାନ୍ତି, ସେମାନେ ସତକୁ ସତ ନିଜ ଭିତରେ ତାଙ୍କୁ ଛୁଇଁ ପାରିଥାନ୍ତି କି ନାହିଁ, ସେହି ବିଷୟରେ ମୋ'ର ଭାରି ସନ୍ଦେହ ହୋଇଥାଏ । ତାଙ୍କୁ ଯିଏ ନିଜଭିତରେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରିବ, ସିଏ ତାଙ୍କୁ ଅପର ସବୁରି ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରିବ । ଜୀବନକୁ, ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଅନୁଭବ କରିବାଲାଗି ଭଗବାନଙ୍କର ଅନୁଭବ ତା'ର ପରମସେତୁ ପରି ହୋଇଥିବ । ତେଣୁ, ସିଏ ଖଣ୍ଡା ଉଞ୍ଚାଇବ ପୁଣି କାହା ବିରୁଦ୍ଧରେ ? ଏହି ଯେଉଁମାନେ ଭଗବାନଙ୍କ ନାମରେ ଖଣ୍ଡା ଉଞ୍ଚାଉଛନ୍ତି, ଭଗବାନଙ୍କୁ ରାଜନୀତିକ ରଥଟିଏ କରି ତାହାରି ଉପରେ ବସି ଦିଗ୍‌ବିଜୟ କରି ବାହାରିଛନ୍ତି, ସେମାନେ କ'ଣ ଭଗବାନଙ୍କୁ ପ୍ରକୃତରେ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି ନା ନିଜ ଭିତରର ଦୈତ୍ୟଟାକୁ ନାନା ଅଳଙ୍କାର ଦ୍ୱାରା ଭୂଷିତ କରି ତାହାରି ନିଶାରେ ଫାନ୍ଦିଲମି କରୁଛନ୍ତି ?

ଭଗବାନ କରନ୍ତୁ, ପୃଥିବୀ ତାଙ୍କରି ପାଖକୁ ଫେରିଆସୁ । ଯାବତୀୟ ମନ୍ଦିରର ମାଧ୍ୟମ ଦେଇ ମଣିଷ ପ୍ରଧାନତଃ ନିଜପାଖକୁ, ପରସ୍ପର ପାଖକୁ ଫେରିଆସୁ । ଯେଉଁ ସଜ୍ଜନମାନେ, ସାଧୁମାନେ, ପଣ୍ଡିତମାନେ ଓ ପ୍ରବରମାନେ ଆପଣାକୁ ଭଗବାନଙ୍କ ପକ୍ଷେ ରହିଥିବାର ଅନୁଭବ କରୁଛନ୍ତି, ସେମାନେ ସିଏ ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ମଧ୍ୟ ଅଛନ୍ତି ବୋଲି ଅନୁଭବ କରନ୍ତୁ, ଏବଂ ନିଜ ଆଚରଣଦ୍ୱାରା ତାହାକୁ ସ୍ୱୀକାର କରନ୍ତୁ । ଯିଏ ତା' ନିଜ ପକ୍ଷରେ ଭଗବାନ ରହିଛନ୍ତି ବୋଲି ନିଶାର ମଣ୍ଡା ଖାଇ ନିଜକୁ ପାଣ୍ଡବପକ୍ଷ ବୋଲି ଭାବୁଛି, ଓ ସେହି ନ୍ୟାୟରେ ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷଟାକୁ କୌରବପକ୍ଷ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରିନେଉଛି, ସେହି

ଦ୍ୱୈତବାଧୀ ଯାହାକିଛି କରିବ, ତଦ୍ଦ୍ୱାରା ଭଗବଦ୍ ଭାବନାର ହିଁ ହାନି ହେବ । ହଁ, ଉତ୍ତେଜନା ବଢ଼ିବ, ମାତ୍ର ସେହି ଉତ୍ତେଜନା ଭଗବାନଙ୍କର ପ୍ରକୃତରେ କେଉଁ କାମରେ ଲାଗିବ ?

୧୬ । ୫ । ୯୧

ମାତ୍ର ଗୋଟିଏ ଜାଗାରେ ଜନ୍ମ ହୋଇ ସାରା ପୃଥିବୀକୁ ନିଜର ବୋଲି ଜାଣି ପାରିବାଲାଗି ଏହି ଗୋଟିଏ ଆଖିଭିତରେ ସକଳ ବିଶ୍ୱକୁ ସମ୍ଭାରି ଧରି ପାରିବାର ଆଖି ହିଁ ସତେଅବା ଶିଶୁଟିଏ ପରି ଲୁଚି ରହିଥାଏ । ଗୋଟିଏ ଦିନ ଜୀବନର ସମସ୍ତ ଦିନଗୁଡ଼ିକୁ ମଧୁମୟ କରିପାରେ । ଆପଣାକୁ ଜଣେ ମଣିଷ ପାଖରେ ଦେଇ ପାରିଲେ ମଣିଷ କ୍ରମେ ସବୁରି ପାଖରେ ନିଜକୁ ଦେବାଲାଗି ସମର୍ଥ ହୁଏ ଓ ସବୁରି ହୋଇଯାଏ ।

ଏକରୁ ଅନେକ ନା ଅନେକରୁ ଏକ ? ଆଗ କେଉଁଟା; ପଛରେ କେଉଁଟା ? ଏହାର ଆଦୌ କୌଣସି ସୂତ୍ର ନାହିଁ । ସବୁକିଛି ତୁମ ଆସ୍ପୃହା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ । ଆସ୍ପୃହାର ଅର୍ଥ ଅନୁରାଗ, ଆସ୍ପୃହାର ଅର୍ଥ ଏପରି ଏକ ବ୍ୟାକୁଳତା, ଯାହାକି ଗୋଟିଏ ନୟନ ଭିତରେ ଏକ ସବୁକିଛିକୁ ଏକାଠି ପୂର୍ଣ୍ଣ କରି ଦେଖି ନପାରିଲେ ଆଦୌ ସ୍ଥିର ହୋଇ ପାରେନାହିଁ । ଆଖି ଖୋଲିଦେବା ମାତ୍ରକେ କେତେ ମୋହ ଏବଂ ମମତା ସହିତ ଆବୋରି ଧରିଥିବା ଯାବତୀୟ ଅଳପ ସତକୁ ସତ ଅଳପ ବୋଲି ଦେଖାଯାଏ । ଯିଏ ଏହିଭଳି ଅଳପଗୁଡ଼ିକୁ ଆବିଷ୍କାର କରି ପାରିଛି, ସେଇ ପ୍ରକୃତରେ ଧନ୍ୟ । କେବଳ ସେଇ ବାଟ ଖୋଲିପାରେ । ଅଳପକୁ ଅଳପ ବୋଲି ଆବିଷ୍କାର କରି ଅଧିକ ଲାଗି ବାଟ ଖୋଲିବା ତାହାହିଁ ହେଉଛି ଭୂମାର ଯୋଗ୍ୟ ହେବା, ଭୂମାକୁ ଆପଣାର ଘରଭିତରେ ମଧ୍ୟ ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଭାବରେ ଅନୁଭବ କରିପାରିବା । ସେହି ଦିନଟି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ମୋ'ର ବାରବାର ନମସ୍କାର, ଯିଏ ମୋତେ ଏହିପରି ଘରୁ ବାହାର କରାଇ ଦେଇଥିଲା, ବିଶ୍ୱଯାକକୁ ଆପଣାର ଘର ବୋଲି ଅନୁଭବ କରିବାର ସହଜଦୀକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲା, ନିଜର ଘରଟି ଭିତରେ ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱଲାଗି ସ୍ଥାନ କରି ଶିଖାଇଥିଲା । ମୋ' ଘରଟି ଭିତରେ ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱଲାଗି ସ୍ଥାନ ହୋଇପାରିଲା, ମୁଁ ସେହିଠାରେ ହିଁ ଭୁବନମୟଙ୍କୁ ଆବିଷ୍କାର କରି ପାରିଲି, ତାଙ୍କୁ ସଙ୍ଗୀ କରି ଜୀବନ ବଞ୍ଚି ପାରିଲି, ମୋ'ର ଯାବତୀୟ ନିର୍ମାଣର ରସବିଦ୍ୟାରେ ସିଏ ପ୍ରକୃତରେ ନାୟକ ହୋଇ ରହିଲେ, ବନ୍ଧୁ ହୋଇ ରହିଲେ, ଉଚ୍ଚାଟକ ହୋଇ ରହିଲେ । ସେହି ଦିନଠାରୁ ମୋ' ନେତ୍ରରୂପୀ ଉଦ୍ୟାନଟି ଭିତରେ ଭୂମା ନାମକ ଫୁଲଟିର ଉନ୍ମୋଚନପର୍ବ ହିଁ ଲାଗି ରହିଛି । ସେହି ବନ୍ଧୁକୁ ନମସ୍କାର, ଯିଏ ଏହିପରି

ଭାବରେ ମୋତେ ଏତେ ସହଜରେ ପରମବନ୍ଧୁଙ୍କ ପାଖରେ ଆଣି ପହଞ୍ଚାଇ ଦେଲା ।

୧୭ । ୫ । ୯୧

ଆମ ପୃଥିବୀରେ ଭଲର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ନିତ ମିଳୁଛି । ନିଜ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ କେଉଁଠି ଭଲ ଆସ୍ପୃହା ଓ ଭଲ ଅନୁରାଗଟିଏ ରହିଛି ବୋଲି ଆମ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ଜୀବନରେ ପ୍ରତ୍ୟହ କେତେ କେତେ ପ୍ରମାଣ ମିଳିଯାଉଛି । ତଥାପି, ଜଣେ ଜଣେ ମଣିଷ ଏପରି ରହିଛନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ କି ଭଲ ଉପରେ ଏକ ସଂଶୟଦୃଷ୍ଟି ରଖିଛନ୍ତି । "ସଂସାରରେ କ'ଣ ସମସ୍ତେ କେବେ ଏଭଳି ହୋଇପାରିବେ ? ବୋଲି କହି ସେମାନେ ଆପଣାର ପୁରୁଣା ମିଛଗୁଡ଼ା ଗୁଡ଼ାକ ଭିତରେ ପଡ଼ି ରହିଛନ୍ତି । ସେମାନେ ନିଜଭିତରେ ମଧ୍ୟ ନିଜଭିତରେ ରହିଥିବା ଅସଲ ଉପାଦାନଟିକୁ ସ୍ୱୀକୃତି ଦେଇ ପାରୁନାହାନ୍ତି । ସଂସାର ଭିତରେ ହୁଏତ ମନ୍ଦଟାକୁ ହିଁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ୱାଭାବିକ ବୋଲି ବୁଝୁଛନ୍ତି । ଏବଂ ଭଲଟିକୁ ଏକ ଅସ୍ୱାଭାବିକ ବ୍ୟତିକ୍ରମ ରୂପେ ଦେଖୁଛନ୍ତି ।

ପ୍ରତ୍ୟେକ ମନୁଷ୍ୟ କୌଣସି ନା କୌଣସି ଅବସରରେ ଅପର ଲାଗି ବଞ୍ଚୁଛି, ସମସ୍ତଙ୍କ ଲାଗି ନିଜକୁ ଉତ୍ସର୍ଗୀକୃତ କରି ରଖିବାପାଇଁ ସଂକଳ୍ପ କରୁଛି, ଭିତରେ ନିର୍ଭର ରହି ବାହାରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ, ସାରା ପୃଥିବୀଟାକୁ ନିଜର ମିତ୍ର ବୋଲି ଅନୁଭବ କରୁଛି । ସେସବୁ କ'ଣ ଆମ ଜୀବନରେ ଆଦୌ କୌଣସି ସତକଥା ନୁହେଁ ? ଯଦି ସେହି ଅଂଶଟିର ସତକୁ ସତ ଏକ ଯଥାର୍ଥ ଅନୁଶୀଳନ କରି ଯାଉଥାନ୍ତା, ତେବେ ମଣିଷ ହିସାବରେ, ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଗୋଷ୍ଠୀ ହିସାବରେ ଆମେ ପରସ୍ପରର କେତେ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ରହିପାରନ୍ତେ କେତେ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ନିଜ ଜୀବନର ମାଧ୍ୟମରେ ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀଟିକୁ ବାନ୍ଧି ପାରନ୍ତେ ! ଯାବତୀୟ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତା ପ୍ରକୃତରେ ଏହିକି କରି ପାରୁଥିବା ଉଚିତ । ତାହା ଆମ ଆଗରେ ଆମର ଅସଲ ପରିଚୟଟିକୁ, ଅସଲ ସମ୍ପର୍କଟିକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରଶସ୍ତ ଭାବରେ ଆଣି ଉପସ୍ଥାପିତ କରିଦେଇ ପାରୁଥିବା ଉଚିତ । ତେବେ ଆମର ଆଖି ଅଲଗା ପ୍ରକାରର ଦେଖିପାରନ୍ତା, ଭିତରେ ଓ ବାହାରେ ଅଲଗା ପ୍ରକାରର ଦେଖିପାରନ୍ତା । ଅସଲ ପବିତ୍ରତା ସେତିକିବେଳେ ଯାଇ ସମ୍ଭବ ହୁଅନ୍ତା । ନିଜର ଜୀବନଟି ଏକ ସମର୍ପିତ ତୀର୍ଥ ପରି ଲାଗନ୍ତା । ସଂଶୟର ସକଳ ଗ୍ରନ୍ଥି କଟିଯାଆନ୍ତା ଏବଂ ଆମେ ହୃଦୟ ହୃଦୟ ଭିତରେ ଡୋର ଲଗାଇ ସଂସାରକୁ ବାନ୍ଧିପାରନ୍ତେ, ନିଜକୁ ବାନ୍ଧିପାରନ୍ତେ, ଆପଣା ଭିତରେ ରହିଥିବା ଆଗ୍ରହ ଗୁଡ଼ିକୁ ମଧ୍ୟ ବାନ୍ଧିପାରନ୍ତେ ।

୧୮ । ୫ । ୯୧

ଅଧ୍ୟାପକଟିଏ ଜଣେ ଅଧିକ ଯୋଗ୍ୟ ଅଧ୍ୟାପକ ହେବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁନାହିଁ, ସିଏ ଅଧିକ ଧନ କମାଇବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଛି । ଜଣେ ଡାକ୍ତର ଅଧିକ ଭଲ ଡାକ୍ତରଟିଏ ହେବାକୁ ଯେତେ ଇଚ୍ଛା ନକରୁଛି, ଅନ୍ୟ ଅନେକ ଧନୀଙ୍କ ତୁଳନାରେ ଅଧିକ ଧନୀ ହୋଇ ଦେଖାଯିବାକୁ ତା'ଠାରୁ ଅଧିକ ଇଚ୍ଛା କରୁଛି । ଶାସକମାନେ ଶାସନପଦରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅଯୋଗ୍ୟ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ସତ, କିନ୍ତୁ ଯେକୌଣସି ଉପାୟରେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଧନ ଜମା କରି ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ପାରଙ୍ଗମ ପୁରୁଷ ପରି ଦେଖାଯିବାକୁ ଦିନରାତି ଚେଷ୍ଟା କରିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ଆମ ଦେଶରେ ଅସଲ ରୋଗଟା ସମ୍ଭବତଃ ଏଇଠି ରହିଛି । ତେଣୁ, ଆମ ସାଧାରଣ ଜୀବନରେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଭରି ଦେଓ୍ୱାଲିଆ ହୋଇ ଯାଉଛନ୍ତି । ବିଚରା ସରସ୍ୱତୀ ଉଧେଇ ପାରିବା ତ ଆହୁରି ଅଧିକ ଦୂରର କଥା ।

ଏହି ଦୁର୍ଲକ୍ଷଣର ଦୁଇଟି ଦିଗ ରହିଛି । ନିଜକୁ ଧନୀ ବୋଲି ଦେଖାଇହେବା, ଏବଂ ଧନର ସ୍ତୂପ ଭିତରେ ଆପଣାର ଅସଲ ଅଯୋଗ୍ୟତାଟିକୁ ଘୋଡ଼ାଇ ରଖିବା । ଆମ ରାଜନୀତିକ ଭାଗ୍ୟର ବିଫଳ ନେତାମାନେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଧନ ଠୁଳ କରି କିପରି ଆପଣାକୁ ସଫଳ ଓ ସମର୍ଥ ବୋଲି ଦେଖାଇ ହେବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛନ୍ତି, ମଣିଷର ଆଖିଟିଏ ଦେଇ ଏମାନଙ୍କୁ ଦେଖିବାକୁ ବାହାରିଲେ ଏମାନଙ୍କ ଉପରେ ପ୍ରକୃତରେ ବଡ଼ ଦୟା ହୁଏ । ଏମାନେ ସାହିତ୍ୟରେ ନାହାନ୍ତି, ମାତ୍ର ସାହିତ୍ୟକୁ ଟଙ୍କା ଦେଇ ସାହିତ୍ୟର ଭର୍ତ୍ତା ବୋଲାଇବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଛନ୍ତି । ସଂସ୍କୃତି ଭିତରେ ନାହାନ୍ତି, ତଥାପି ଟଙ୍କା ଦେଇ ସଂସ୍କୃତିକୁ ପୋଷିବା ଦ୍ୱାରା ନିଜକୁ ସଂସ୍କୃତି ଘରର ରଜା ପରି ଭାବୁଛନ୍ତି । ଏହି ଦେଶରେ ସାହିତ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତି ଭିତରେ ତ କାଙ୍ଗାଳମାନେ ପୂରି ରହିଛନ୍ତି । ସେହି କାରଣରୁ ପଇସା ଜମା କରି ବଡ଼ ବୋଲାଉଥିବା ଅଯୋଗ୍ୟ ଓ ଅସମର୍ଥମାନଙ୍କୁ ବେଦିଉପରେ ଆସନଟିଏ ମିଳିଯାଉଛି । ଏହି ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ଭିତରୁ ମୁକୁଳିବାର ବାଟ ପୁଣି କ'ଣ ? ମୁକୁଳିବାର ଏକମାତ୍ର ବାଟ ହେଉଛି, ଜଣେ ଅଧ୍ୟାପକ ସତକୁ ସତ ଯୋଗ୍ୟ ଅଧ୍ୟାପକଟିଏ ହେବ, ଜଣେ ଡାକ୍ତର ଯୋଗ୍ୟ ଡାକ୍ତରଟିଏ ହେବ,—ଏମାନଙ୍କର ତାହାହିଁ first love ହୋଇ ରହିବ । ତେବେ ଦେଶରେ ଏହି ଧନଗୁଡ଼ାକ ମଧ୍ୟ କେଡ଼େ ସୁନ୍ଦର ଦେଖାଯିବ, ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ସୁନ୍ଦର କରି ଗଢ଼ିବାରେ ଯଥାର୍ଥ ଭାବରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇ ପାରିବ ।

୧୯ । ୫ । ୯୧

ରାଜନୀତି ଦ୍ୱାରା ଭୋଟ୍ ନଳଚି ଯେତେବେଳେ ଠେଙ୍ଗା, ବାଣ ଓ ବନ୍ଧୁକଗୁଳିରେ ଲଢ଼ାଯାଏ, ସେତେବେଳେ ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇଯାଏ ଯେ, ଏମାନେ

ଆଉ କେହିହେଲେ କୌଣସି ରାଜନୀତିକ ବୃତ୍ତର ଭିତରେ ନାହାନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କ ଆଗରେ ଆଦୌ କୌଣସି ରାଜନୀତିକ ସ୍ୱପ୍ନ ଚିହ୍ନ ନାହିଁ । ଏବଂ ଯେତେବେଳେ କୌଣସି ସ୍ୱପ୍ନ ନାହିଁ କି ଚିହ୍ନ ନାହିଁ, ସେତେବେଳେ ଏମାନେ ଆଉ କୋଉ ନକ୍ସା ଅନୁସାରେ ଦେଶର ପରିବର୍ତ୍ତନ କରାଇବେ ?

ଏମାନେ କ୍ଷମତାରେ ହିଁ ରହିବାକୁ ଚାହାନ୍ତି, ତାହାହିଁ ଏମାନଙ୍କ ଲାଗି ଯଥେଷ୍ଟ ! ଅର୍ଥାତ୍, ଗାଦୀରେ ବସିଲେ କିଛିତ୍ ମାମଲତକାରୀ ଓ କିଛିତ୍ ଦୟା ପ୍ରୟୋଗ କରି ଏମାନେ କାହାଁ । କିଛି ଉପକାର କରିଦେବେ ସତ, ମାତ୍ର ରାଜନୀତିକ କିମ୍ବା ସାମାଜିକ ଦୃଶ୍ୟପଟରେ ଆଦୌ କୌଣସି ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆଣି ପାରିବେନାହିଁ । ରାଜନୀତି ଭିତରେ ଏମାନଙ୍କୁ ତୁଚ୍ଛା ପ୍ରଫେସନାଲ ବୋଲି କୁହାଯାଇ ପାରିବ । ଏମାନେ ଉପରୁ ହିଁ ନିଜକୁ ଆଣି ଲଦି ଦେଇଛନ୍ତି, ତଳୁ ତିଆରି ହୋଇନାହାନ୍ତି । ତେଣୁ, ମୁଣ୍ଡଟା ଏତେ ଉଚ୍ଚ ହୋଇ ଦେଖାଯାଉଛି ଓ ଆବାଜଟା ଏଡ଼େ ବଡ଼ ହୋଇ ଶୁଣାଯାଉଛି ସିନା, ଗୋଡ଼ ଗୁଡ଼ାକ ଆଦୌ ଭୂଇଁରେ ଲାଗିନାହାନ୍ତି । ସେଥିପାଇଁ, କ୍ଷମତାକୁ ଆସିବା ପୂର୍ବରୁ ହିଁ ଏମାନଙ୍କର ଅଧିକ କାନ୍ଦ, ଅଧିକ ଫୁଟାଣି । କ୍ଷମତାକୁ ଆସିସାରିବା ପରେ ଏମାନେ ଅଧିକାଂଶତଃ ଅସମର୍ଥ । ଗତ ଚାଳିଶି ବର୍ଷ ହେଲା ଭାରତବର୍ଷ ଏହି ଅସମର୍ଥ ମାନଙ୍କର ଦୌରାତ୍ମ୍ୟକୁ ଭୋଗ କରୁଛି । ଏହି ଅସମର୍ଥମାନେ ହିଁ ଭାରତବର୍ଷରେ ନାନାବିଧ ନବଶୈଳୀରେ ସାମନ୍ତବାଦକୁ ଜିଆଇ ରଖିଛନ୍ତି । ଭାରତବର୍ଷରେ ସେହି ସାମନ୍ତବାଦର ଆଉଗୋଟିଏ ନାମ ହେଉଛି ଭାଗ୍ୟବାଦ । ଭାଗ୍ୟବାଦ, ଅର୍ଥାତ୍ ଯେଉଁଠାରେ ମୁଷ୍ଟିମେୟ ଭାଗ୍ୟବାନ୍ ବହୁବିଧ କୌଶଳରେ ଭାଗ୍ୟହୀନ ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ଶୀତଳ କରି ରଖିଥାନ୍ତି । ଦେଶରେ ଏପରି ଗୋଟିଏ ରାଜନୀତିକ ଦଳ ଆବଶ୍ୟକ ଅର୍ଥାତ୍ ଏପରି ଦଳେ ବ୍ୟକ୍ତି ଦରକାର, ଯେଉଁମାନଙ୍କର କି ସତକୁ ସତ କୌଣସି ରାଜନୀତିକ ବିଶ୍ୱାସ ରହିଥିବ, ଯେଉଁମାନେ ମୂଳତଃ ସେହି ବିଶ୍ୱାସ ସହିତ ହିଁ ରାଜନୀତିରେ ଆସି ପ୍ରବେଶ କରିଥିବେ । ରାଜନୀତି ସେମାନଙ୍କର ଧର୍ମ ହୋଇଥିବ, ଧନ୍ଦା ହୋଇନଥିବ । ଅସଲ polarization ସେତିକିବେଳେ ଯାଇ ହେବ ।

୬୦ । ୫ । ୯୧

ମଣିଷର ଭିତରେ ପୁରୁଷ, ସେହି ମଣିଷର ଭିତରେ ହିଁ ପ୍ରକୃତି । ପ୍ରକୃତିର ଗହ୍ୱରରେ ମଧ୍ୟ ପୁରୁଷର ଶାନ୍ତ ଲୀଳାଟି ଅପ୍ରକଟ ହୋଇ ରହିଛି । ସେହି ଯାବତୀୟ ଲୀଳାର ବାସନାଶିଖର, ତାହାହିଁ ପୁରୁଷ । ତେଣୁ, ପ୍ରକୃତିର ମୁଣ୍ଡକୁ ମୋଡ଼ି ପ୍ରତିଶୋଧ ନେଲେ ଯେ ପୁରୁଷର ଉପଲବ୍ଧି ସମ୍ଭବ ହେବ, ତାହା ଏକ ମିଥ୍ୟା କଥା ।

ପୁରୁଷ ଆପଣାକୁ ବ୍ୟାବୃତ କରି ପ୍ରକୃତିରେ ପରିଣତ ହୋଇଛି । ପ୍ରକୃତି ଯୋଉଦିନ ମର୍ଜିବ, ସେଦିନ ଆପଣାର ଯଥାର୍ଥ ଘରଟିକୁ ଫେରିଆସିବ । ପ୍ରକୃତିର ବିଲୟ ଘଟିବନାହିଁ, ମାତ୍ର, ତା'ର ଆସ୍ପୃହା ବଦଳିଯିବ । ଏକ ଉନ୍ମୋଳନ ଫଳରେ ପ୍ରକୃତି ନିଜ ଭିତରକୁ ଭେଦ କରି ପାରିବ । ଭିତରକୁ ଭେଦ କଲେ ଚେତନାରେ ଯେଉଁ ଅବଶ୍ୟମ୍ଭାବୀ ସଂପ୍ରସାରଣ ଘଟେ, ସେହି ସମ୍ପ୍ରସାରଣ ଦ୍ୱାରା ହିଁ ପ୍ରକୃତି ତା'ର ବିଭାଜକ ପ୍ରାଚୀରଗୁଡ଼ିକୁ ଭାଙ୍ଗିଦେଇ ପାରିବ, ଏବଂ ସଂପ୍ରସାରଣ ଏକ ଉନ୍ମୋଳନରେ ରୂପାନ୍ତରିତ ହେବ । ଗୋଟିଏ ଘରେ ସମସ୍ତେ ସମ୍ମିଳିତ ହେବେ, ପ୍ରତ୍ୟେକେ ଆପଣାର ଯଥାର୍ଥ ଉତ୍ତରାଧିକାରର ଭୂମିରେ ସମ୍ମିଳିତ ହେବେ । କାନ୍ଥଗୁଡ଼ାକ ଭାଙ୍ଗିଗଲେ କଥାକଥିତ ନିମ୍ନ ଓ ତଥାକଥିତ ଉଚ୍ଚ ଭିତରେ ରହିଥିବା ଭେଦ ପୋଛିଯିବ । ପାହାଡ଼ର ଭୂମି ଓ ଶିଖର ପରସ୍ପରକୁ ଆତ୍ମୀୟରୂପେ ଉପଲବ୍ଧି କରିବେ । ଏହି ଆତ୍ମୀୟତାର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ନିମନ୍ତେ ହିଁ ବ୍ୟକ୍ତିସ୍ତରରେ, ଆସ୍ପୃହାର ସ୍ତରରେ ଯାବତୀୟ ସାଧନା । ଏହି ସାଧନା ଜୀବନରେ ଯାବତୀୟ ଉନ୍ମୋଚନର ସମ୍ଭାବନାକୁ ସହଜ କରିଆଣେ । ଜୀବନରେ ସହଜତା ଆସିବା ଅର୍ଥାତ୍ ପ୍ରକୃତି ଓ ପୁରୁଷ ଭିତରେ ରହିଥିବା ଯାବତୀୟ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱର ଅବସାନ ଘଟିବା । ସେତେବେଳେ ଏକ ସହଜ ଆତ୍ମବୋଧ ଓ ସହଜ ସର୍ବବୋଧ ଫଳରେ, ଭୂମିକୁ ଅନାଇଲେ ଶିଖର ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହେବ ଏବଂ ଶିଖରକୁ ଅନାଇଲେ ଭୂମି ମଧ୍ୟ ଦେଖାଯିବ । ନିଜ ଭିତରକୁ ଅନାଇଲେ ପୃଥିବୀଟାଯାକ ଦେଖାଯିବ, ବାହାରକୁ ଅନାଇଲେ ଭିତରଟା ମଧ୍ୟ ଦେଖା ଯାଉଥିବ । ତାହାହିଁ ଅସଲ ଆତ୍ମୀୟତା । ସେହି ଆତ୍ମୀୟତାବୋଧରୁ ଆନନ୍ଦ । ସେତେବେଳେ ଉପର ଡାଳ ତଳ ଡାଳଟାକୁ ମୋଟେ ଉଦାସୀନ ହୋଇ ଅନାଇ ରହିନଥିବ; ତଳ ଡାଳର ମାଧ୍ୟମରେ ଉପରଡାଳ ମଧ୍ୟ ଭୁଞ୍ଜୁଥିବ ଏବଂ ଉପର ଡାଳପ୍ରତି ଏକ ପୂର୍ଣ୍ଣସମର୍ପିତ ଅନୁରାଗରେ ତଳ ଡାଳ ମଧ୍ୟ ନିଜର ଯାବତୀୟ ଭୁଞ୍ଜିବାକୁ କୃତ-କୃତ୍ୟ କରି ରଖିଥିବ ।

୫ । ୭ । ୯୧

ପ୍ରାୟ ସାଢ଼େ ତିନିବର୍ଷ ତଳେ ବାରିରେ ମୁଚୁକୁନ୍ଦ ଗଛଟିଏ ଆଣି ଲଗାଇଥିଲି,—ସେଥିରେ କାଲି ପ୍ରଥମ ଫୁଲ ଫୁଟିଲା । କାଲି .ସେହି ଫୁଲଟି ଉପରେ ଅକସ୍ମାତ୍ ଆଖି ପଡ଼ିଗଲା ଓ ଚିତ୍ତ ଉତ୍ଫୁଲ୍ଲ ହୋଇ ଉଠିଲା । କୌଣସି ପ୍ରକାରର ଅଧିକାରବୋଧ ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ହୋଇ ନୁହେଁ, ଆତ୍ମପ୍ରସାରଣରେ ହିଁ ଚିତ୍ତ ଉତ୍ଫୁଲ୍ଲ ହୋଇ ଉଠିଲା । ବଗିଚାରେ ଫୁଲଟିଏ ନୂଆ କରି ଫୁଟିଲେ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ଯଥାନୁପାଳିତ କେଉଁ ଗଛଟିରେ ସତେଅବା ନୂଆହୋଇ ଫୁଲ ଫୁଟି

ଉଠିଥିବା ପରି ଅନୁଭବ ହୁଏ । ଶବ୍ଦ କେତେ କୁଆଡ଼େ ପ୍ରସାରିତ ହୋଇଯାଏ । ଅନ୍ତର ଭିତରକୁ, ଏହି ଭୁବନମସ୍ତ ବାହାର ଆଡ଼କୁ ତଥା ଅତୀତ ଆଡ଼କୁ ପ୍ରସାରିତ ହୋଇଯାଏ ।

ଶାନ୍ତିନିକେତନରେ ଆମ ଗୃହାବାସର କୂଅ ପାଖରେ ଡେଙ୍ଗା ମୁଚୁକୁନ୍ଦ ଗଛଟିଏ ଥିଲା । ଗ୍ରୀଷ୍ମ ଥାଉଁ ମୁଁ ପ୍ରତିଦିନ କୂଅମୂଳେ ଗାଧୋଇବାକୁ ଗଲାବେଳେ ସେହି ଗଛଟି ସତେ ଯେପରି ମୋ' ସହିତ କଥା କହିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରୁଥିଲା । ପାହାନ୍ତିଆ ଜହ୍ନଆଲୁଅରେ ସେହି ଗଛଟି ମୋ'ଲାଗି ସତେଅବା ଭୁବନଯାକର ଦୃଶ୍ୟ ଓ ଅଦୃଶ୍ୟ କେତେ ସାନ୍ନିଧ୍ୟ ଆଣି ଯୋଗାଇ ଦେଉଥିଲା । ଫୁଲ ଫୁଟିବାର ଋତୁରେ ମୋତେ ଏକାବେଳେକେ ମୋହିତ କରି ପକାଉଥିଲା । ସେତେବେଳେ ଘରଆଡ଼ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଶୂନ୍‌ଶାନ୍‌,—ଗୃହାବାସରେ ସାଙ୍ଗପିଲା କେହି ଜଣେହେଲେ ସେତେବେଳେ ନିଦରୁ ଉଠିନଥାନ୍ତି । ଭିତରେ ସବୁକିଛି ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇ ରହିଥିବା ପରି ଲାଗୁଥାଏ । ସବୁକିଛି ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇ ରହିଥିବା ସମୟରେ ଭିତରୁ ଯେଉଁ ପ୍ରସନ୍ନତା ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ସାରା ଜଗତଟାକୁ ଆଘ୍ରାଣ କରିବାଲାଗି ବାହାରି ଆସୁଥାଏ ଓ ଆପଣାକୁ ଧନ୍ୟ ମନେ କରୁଥାଏ, ଠିକ୍ ସେହିଭଳି ଏକ ପ୍ରସନ୍ନତା ମୋତେ ଆବିଷ୍ଟ କରି ଧରିଥାଏ । ମୁଚୁକୁନ୍ଦ ଫୁଲର ନୀରବ ବାସନା ମୋତେ ଆସନ୍ନ ଦିନଟି ବିଷୟରେ ସତେଅବା କେତେ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଇଯାଏ । ସେହି ଦିନଗୁଡ଼ିକ ପରେ ମୁଁ ଯେତେ ଯେଉଁଠାରେ ମୁଚୁକୁନ୍ଦ ଗଛଟିଏ ଦେଖିଛି, ସେଠାରେ ସେହି ପ୍ରସନ୍ନତାକୁ ଅନୁଭବ କରିଛି । ସ୍ମୃତିରେ ଫେରି ଫେରି ଶାନ୍ତିନିକେତନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଫେରି ଯାଇଛି । ଏମିତି ଗୋଟାଏ ତୋଟାକୁ ଫେରି ଯାଇଛି, ଯେଉଁଠାରେ କି ଫୁଲଗଛମାନେ ମଣିଷକୁ ତା' ଭିତରେ ରହିଥିବା ସବୁଯାକ ସୁଗନ୍ଧ ବିଷୟରେ ସ୍ମରଣ କରାଇ ଦେବାକୁ ମହଜୁଦ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି । ମଣିଷର ଭିତରଟାକୁ ଏକାବେଳେକେ ଆମନ୍ତ୍ରଣ ଜଣାଇ ବାହାରକୁ ନେଇଆସନ୍ତି ।

୮ । ୭ । ୯୧

ଗୋଟାଏ ସଭାର ସଂସ୍କୃତ, ଆଉଗୋଟାଏ ସାଧନାର ସଂସ୍କୃତ । ଭାରତବର୍ଷରେ ଉଭୟ ସଂସ୍କୃତର ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ମର୍ଯ୍ୟାଦାବନ୍ତ ପରମ୍ପରା ରହିଛି । ଆଧୁନିକ ଯୁଗରେ ଯେଉଁମାନେ ଅତୀବ ଉତ୍ସାହ ସହିତ ସଂସ୍କୃତ ଭାଷାର ପୁନରୁଦ୍ଧାର କରିବାଲାଗି ଇଚ୍ଛା କରୁଛନ୍ତି, ସେମାନେ ସତେଅବା ସଭାସାହିତ୍ୟର ଜାଲ ଭିତରେ ଯାଇ ପଡ଼ି ଯାଇଛନ୍ତି । ସେମାନେ ବି ସାଧନା କରୁଛନ୍ତି, ମାତ୍ର ସଭାରେ ଯାଇ ସବା ଆଗ ଧାଡ଼ିରେ ବସିବାଲାଗି ହିଁ ସବୁଯାକ ସାଧନା କରୁଛନ୍ତି ।

ସାଧନାପରମ୍ପରାର ସେହି ଅନ୍ୟ ଗୌରବମୟ ସଂସ୍କୃତିକୁ ଉହ୍ୟଆଳ କରି ରଖିଛନ୍ତି ।

ସମ୍ଭବତଃ ସେଇଥି ଲାଗି ହିଁ ସେମାନେ ଏତେ କୋଳାହଳ ଭିତରେ ନିଜକୁ ହଜାଇ ଦେଇଛନ୍ତି । ଭିତରର ବ୍ୟାକୁଳତାଟିକୁ ବାହାରର ଉତ୍ତେଜନାରେ ହରାଇ ଦେଇଛନ୍ତି । ଭାଷାକୁ ନେଇ ମଧ୍ୟ ସାଧନା କରାଯାଇପାରେ । ଭାଷାର ସାଧନା ମଧ୍ୟ ଆତ୍ମଉନ୍ମୋଚନର ଏକ ସାଧନାରେ ପରିଣତ ହୋଇପାରେ । ମାତ୍ର, ସେଥିସକାଶେ ଭିତରେ ସାଧକଟିଏ ରହିଥିବା ଦରକାର । ଆତ୍ମଉନ୍ମୀଳନକୁ ଆଣି ସମ୍ମୁଖରେ ଧରାଇ ଦେବାଲାଗି ସଂସ୍କୃତ ବାଙ୍ମୟ ମଧ୍ୟରେ ଏତେ ଏତେ ଉପାଦାନ ରହିଛି, ଯାହାକି ପୃଥିବୀର ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଭାଷାରେ କଦାପି ନଥିବ । ସ୍ତୋତ୍ରର ଭାଷା, ମନ୍ତ୍ରର ଭାଷା,—ଏଇଟିକୁ ନେଇ ଏମାନେ ଏତେ କୋଳାହଳ କାହିଁକି କରୁଛନ୍ତି ? ସଂସ୍କୃତ ଭାଷା ଯେ ଦିନେ ଆଗ୍ରମ ଗୁଡ଼ି ସଭାକୁ ଆସିଥିଲା ଏବଂ ଶାସକମାନଙ୍କର ପ୍ରୀତ୍ୟର୍ଥେ ନିଜକୁ ବହୁବିଧ ପରିଚର୍ଯ୍ୟାରେ ନିଯୁକ୍ତ କରିଥିଲା, ସଂସ୍କୃତ ଭାଷାର ଐତିହ୍ୟଟି ଭିତରୁ ଏମାନେ କ'ଣ କେବଳ ଏତିକି ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି ? ସେଥିଲାଗି, ଏମାନଙ୍କ ପାଖରେ ବସିବା ମାତ୍ରକେ ସତେଅବା ଏକ ଅହେତୁକ ଅକାରଣ ଆକ୍ରମଣାତ୍ମକତା ଆସି ଅତ୍ୟନ୍ତ ଉଗ୍ର ଭାବରେ ଅକାଣ୍ଡହୋଇ ପଡ଼ିଲାପରି ଲାଗୁଛି । କେବଳ ସାମନ୍ତମାନଙ୍କ ଠାରେ ହିଁ ସେହି ଉଗ୍ରତା ଏବଂ ସେହି ଆକ୍ରମଣାତ୍ମକତା ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରେ । ଏହି ଅତ୍ୟୁତ୍ସାହୀ ସଂସ୍କୃତ-ପ୍ରଚାରକମାନେ କ'ଣ ଆମକୁ ଭାଷାର ବାହନ ଉପରେ ବସାଇ ଏକ ହିନ୍ଦୁ ସାମନ୍ତବାଦ ଆଡ଼କୁ ନେଇ ଯିବାଲାଗି ଇଚ୍ଛା କରୁଛନ୍ତି କି ?

୯ । ୭ । ୯୧

ବନ୍ଧୁ କହିଲେ, ତାଙ୍କର କୌଣସି ଅଭାବ ନାହିଁ, ତଥାପି ଭିତରେ ଏକ ଶୂନ୍ୟତାବୋଧ ତାଙ୍କୁ ଭାରି ତାଡ଼ନା ଦେବାରେ ଲାଗିଛି । ସିଏ ଦୁଇଟା ବିଷୟରେ ସ୍ନାତକୋତ୍ତର ପାଠ ପଢ଼ି ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଛନ୍ତି । ଖାସ୍ ଅଧିକ ପଇସା କମାଇ ପାରିବେ ବୋଲି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ରଖି ଯେ ଓକିଲାତି ପାଠ ପଢିଛନ୍ତି ଏବଂ ଓକିଲର ଜୀବିକା ଗ୍ରହଣ କରି ପ୍ରଭୂତ ସାଫଲ୍ୟ ଅର୍ଜନ କରିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ନିଜର ଭାଷାରେ କହିଲେ, ସିଏ ପ୍ରାୟ ତିନି ଗୁଣ କୋଟିର ସମ୍ପତ୍ତି ଅର୍ଜନ କରି ପାରିଛନ୍ତି । ସନ୍ତାନମାନେ ଭଲ ପଢୁଛନ୍ତି । ଲକ୍ଷ୍ମୀମଣ୍ଡିତ ବୋଲି କହିବାଲାଗି ଆମର ଏହି ପୃଥିବୀରେ ଯାହାସବୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆଖିଦୃଶିଆ ଭାବରେ ପାଖରେ ରହିଥିବା ଉଚିତ, ସେହି ସବୁକିଛି ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଅଛି । ତା' ସାଙ୍ଗକୁ ବୁଦ୍ଧିମତ୍ତା ଅଛି, ବାଗ୍ମିତା ଅଛି । ତଥାପି, ସିଏ କହିଲେ ଯେ ସୁଖ ନାହିଁ । କାରଣ, ହୁଏତ ଆଉକିଛି ପାଇବାର ରାସ୍ତାଟିଏ ଫିଟାଇ ଦେଇପାରିବା ଲାଗି ସିଏ ଏହି ଯାବତୀୟ

ସଂଗ୍ରହରେ ନିଜ ଜୀବନର ଏତେଗୁଡ଼ାଏ ବର୍ଷ ଖଟାଇ ଆସିଛନ୍ତି । ସେହି ଆଉ-କଛୁଟି ପ୍ରକୃତରେ କ'ଣ ହୋଇପାରେ ?

ସେ ସେଇଟିକୁ ଯଥେଷ୍ଟ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଭାଷାରେ ପ୍ରକାଶ କରି କହି ପାରୁନାହାନ୍ତି ସତ, ମାତ୍ର ତାହାର ଅଭାବଟିକୁ ନିଜ ଭିତରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଅନୁଭବ କରି ପାରୁଛନ୍ତି । ବିରହରେ ମରିବ, ଅଥଚ କାହାକୁ ତୁମେ ସତକୁ ସତ ଭଲ ପାଉଛ ଅଥବା ପାଇବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଛ, ସେକଥାଟିକୁ ଜାଣି ପାରିବନାହିଁ, ଏଇଟି ହେଉଛି ଏକ ଦାରୁଣ ହଟହଟାର ଅବସ୍ଥା । ଜୀବନର ସିଂହାସନ ଉପରେ ରାଜାଙ୍କୁ ଆଣି ବସାଇବାର ଅଭିପ୍ରାୟରେ ଯୋଉମାନେ ଆଗ ବାହାରଟାକୁ ରାଜାଳିଆ ନଅର ସଦୃଶ କରି ରଖିବେ ବୋଲି ଧଇଁସଇଁ ହୋଇ ଧାଇଁ ଆଆନ୍ତି, ସମ୍ଭବତଃ ସେହିମାନଙ୍କୁ ଏହିଭଳି ହଟହଟା ହେବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ । ବାହାରେ ରାଜାନଅରଟାଏ ତିଆରି ହୋଇ ତା' ଫାଟକ ପାଖରେ ସତରଟା କୁକୁର ଭୋ'ଭୋ' ଭୁକିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ ମଧ୍ୟ ତାହାରଦ୍ୱାରା ହିଁ ଭିତରର ସିଂହାସନ ତିଆରି ହୋଇ ଯାଏନାହିଁ । ଭିତରର ସିଂହାସନ ତିଆରି ହେବାଲାଗି ବାହାରର ଏହି ସବୁକିଛି ପୂର୍ବାଡ଼ମ୍ବର ସମ୍ଭବତଃ ଆଦୌ ଆବଶ୍ୟକ ହୁଏନାହିଁ । ଅନେକ ସମୟରେ ବରଂ ଏପରି ହୁଏ ଯେ, ବାହାରେ ଦେଖାଇବାକୁ ହୁଏତ ଆଦୌ କିଛି ନଥାଏ, ତଥାପି ଭିତରେ ରାଜା ବସି ରହି-ଥାନ୍ତି । ଘର ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ରହିଥାଏ ।

୧୦ । ୭ । ୯୧

ଏ ଘରକୁ ଘର ବୋଲି କହିବାକୁ କମେ ସଙ୍କୋଚ ଲାଗିଲାଗି । ନିଜର ଏହି ଦେଶଟିକୁ ଅନେକ ଅନୁରାଗ ତଥା ଅନେକ ଅଭିଳାଷର ଘର ବୋଲି ଅନୁଭବ କରି ହିଁ ଏକଦା ଏଠାରେ ଏକ ସ୍ୱାଧୀନତା-ସଂଗ୍ରାମ ଲଢା ଯାଇଥିଲା । ସଂଗ୍ରାମ ପରେ ଯେଉଁମାନେ ଏହି ଘରର ଜିମାରେ ରହିଲେ, ସେମାନେ ମାତ୍ର କେଇଟା ବର୍ଷ ଭିତରେ ଦେଶଟାକୁ କ'ଣ କରିନଦେଲେ ! ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦେଶ ଏବଂ ପ୍ରତ୍ୟେକ ସାମୂହିକତା ଯେଉଁ ବିଶ୍ୱାସ ଓ ନୀତିଗତ Consensus ଉପରେ ଛିଡ଼ାହେବା କଥା, ସେହି ବିଶ୍ୱାସକୁ ଆମ ଦେଶକୁ ଶାସନ କରୁଥିବା ରାକ୍ଷସମାନେ ଚିକେଡ଼େ ଦର୍ପର ସହିତ ଗିଳି ପକାଇଲେ ! ବିଶ୍ୱାସକୁ ହତ୍ୟା କରିଥିବା ଆମ ଧୁରନ୍ଧର ଅଗ୍ରଣୀମାନେ ବର୍ତ୍ତମାନ ପରସ୍ପରକୁ ହତ୍ୟା କରିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ପରସ୍ପରକୁ ହତ୍ୟା କରିବାର ଏହି ବିଚିତ୍ର ହାସ-ରାଜନୀତିରେ ସେମାନେ ସାଧାରଣ ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ନିର୍ମମ ଭାବରେ ହତ୍ୟା କରିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି ।

ବିଶ୍ୱାସର କୌଣସି ମୂଳଦୁଆ ଉପରେ ମଣିଷ ଛିଡ଼ାହୋଇ ନଥିଲେ ଗୁଣ୍ଡା ହେବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୁଏ । ସତେଅବା ଏହି ଗୁଣ୍ଡାମାନେ ହିଁ ଏବେ ଦେଶଟାକୁ ଶାସନ

କରୁଛନ୍ତି । ସେମାନେ ଯେ ଖାଲି ପଞ୍ଜାବ ବା ଖାଲି ଆସାମରେ ଅଛନ୍ତି, ସେକଥା ଆଦୌ ନୁହେଁ । ସେମାନେ ଆମ ଶିକ୍ଷାକ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ରହିଛନ୍ତି । ସବୁକ୍ଷେତ୍ରରେ ରହିଛନ୍ତି । ପ୍ରଧାନତଃ ଅପହରଣକାରୀମାନେ ହିଁ ଆମ ଦେଶର ଯାବତୀୟ ରାଜନୀତିକୁ ନିଜର କବଳ ଭିତରେ ରଖିଛନ୍ତି । ଗତ ପ୍ରାୟ ଚାଳିଶିବର୍ଷ ହେଲା ଅବିଶ୍ୱାସର ବହୁ ସ୍ୱାର୍ଥକାମୀ ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ସାରା ଦେଶଟାକୁ ଶ୍ୱାସରୁଦ୍ଧ କରି ରଖାଯାଇଛି । ରାଜନୀତିର ସର୍ବମୂଳ ବିଶ୍ୱାସଗୁଡ଼ିକର ଯୋଗ୍ୟ ନହୋଇ ଯିଏ ରାଜନୀତି କରୁଛି, ତାକୁ ଅଭଦ୍ର ଏବଂ ଅଯୋଗ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ଆଉ କ'ଣ କୁହାଯାଇ ପାରିବ ? ଶିକ୍ଷାଘରର ସର୍ବମୂଳ ବିଶ୍ୱାସଗୁଡ଼ିକର ଯୋଗ୍ୟ ନହୋଇ ଯିଏ ଶିକ୍ଷା ଭିତରେ ସିଂହାସନ ଉପରେ ବସିଛି, ତାକୁ ମଧ୍ୟ ଅଭଦ୍ର ଏବଂ ଅଯୋଗ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ଆଉ କ'ଣ କୁହାଯିବ ? ଏତେ ବଡ଼ ଗୋଟାଏ ଦେଶର ବିଶ୍ୱାସଦାୟୀ ଅବଲମ୍ବନ ଗୁଡ଼ିକୁ ଯେ ପ୍ରାୟ ଯୋଜନା କରି ଆତ୍ମକାମୀମାନେ ନଷ୍ଟ କରି ଦେଇଛନ୍ତି, ଏହି ଦେଶ ଲାଗି କୌଣସି ବିକଳ୍ପର ଚିନ୍ତା କରୁଥିବା ଯିଏ କେହି ବ୍ୟକ୍ତି ସର୍ବାଆଗ ଏହି କଥାଟିକୁ ଗାର ପକାଇ ମନେ ରଖିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେବ ।

୧୧ । ୭ । ୯୧

କାମ ଅନେକ ରହିଥାଏ, ତଥାପି ହାଲୁକା ଲାଗେ । ଏସବୁ କାମ ତାଙ୍କର କାମ, ତେଣୁ, ହାଲୁକା ଲାଗେ । ସତେଅବା କୌଣସି ଫୁଲଟିଏ ଫୁଟିବାର ସମଗ୍ର ପ୍ରକ୍ରିୟାଟିର ଏକ ଅଂଶ ବୋଲି ଲାଗେ, ତେଣୁ ଭାରି ହାଲୁକା ଲାଗେ ।

ଗତ କେତେବର୍ଷର ଜୀବନକୁ ଅନାଇ ଦେଖିଲା ବେଳକୁ ମନେ ହେଉଛି, ଏହି କାମଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରତି ମୋ'ର ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ କେଡ଼େ କୋଳାହଳଶୂନ୍ୟ ଭାବରେ ବଦଳି ବଦଳି ଯାଇଛି । ସତେଅବା କୌଣସି ଇସ୍କୁଲପିଲାର ପରୀକ୍ଷା ପରି କାମ-ଗୁଡ଼ାକ ଯେହି ପ୍ରଥମ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଭାରି ବୋଝ ପରି ଲାଗୁଥିଲା । ଯେଗୁଡ଼ାକ ମୋ' ଉପରେ ଆସି ଲଦା ହୋଇଥିଲା ପରି ଲାଗୁଥିଲା । ସତେଯେପରି କେଉଁଠାରୁ କ'ଣ ଅଭିଶାପ ପାଇଛି ବା ଶାସ୍ତି ଭୋଗ କରୁଛି ଓ ତେଣୁ, ସେଇଥିଲାଗି କାମ-ଗୁଡ଼ାକର ଏହି ଗୁଣ୍ଡିଟା ମୋ' ନାକରେ ବନ୍ଧାହୋଇ ରହିଥିଲା । ବାଟରେ ଯାଉ ଯାଉ ମୁଁ କାହାକୁ ଚିହ୍ନିଲି କେଜାଣି; ତା'ପରେ ସବୁ ଭଲ ଲାଗିଲା, ଠିକ୍ ଏହି ପବନ ଓ ଏହି ଆଲୁଅ ପରି ଭାରି ଭଲ ଲାଗିଲା । ଜୀବନ ଭଲ ଲାଗିଲା; ମଣିଷ-ମାନେ ଭଲ ଲାଗିଲେ । ନିଜର ଭିତରେ ଏବଂ ବାହାରେ ମୁଁ ସତେଅବା ବନ୍ଧୁ ପାଖରେ ତାହାରି ଘରେ ଆସି ରହିଥିବା ପରି ମନେହେଲା । ତା'ପରେ ସବୁ ସହଜ ହୋଇଗଲା । କ୍ରମେ ଭଲ କରି ଜାଣିବାକୁ ପାଇଲି ଯେ, ଶରୀରର ଯେତିକି ବଳ, ମୋତେ ସେତିକି କାମ ଯେ କରିବାକୁ ହେବ, ଏହି କଥାଟା

ମୋଟେ ଠିକ୍ ନୁହେଁ । ମୁଁ ଖୁସୀ ହୋଇ ଯେତକ କାମ କରିପାରିବ, ତାହାକୁ କରିବାଲାଗି ଶରୀରରୂପୀ ମୋ'ର ବନ୍ଧୁ ଖୁସୀ ହୋଇ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଯାଇ ପାରିବ, —ଏହାହିଁ ସତ୍ୟ । ଜଣେ ମଣିଷ କେତେ ଭଲ ପାଇ ପାରିବ, ଆଗ ତାହାର ହିସାବ କରି କ'ଣ ସେ ତା'ପରେ ଯାଇ 'ଭଲପାଇବା ଭିତରକୁ ଗୋଡ ପକାଏ ? ନା, ଭଲ ପାଉ ପାଉ ଆହୁରି ଅଧିକ ଭଲ ପାଇବାଲାଗି ବଳେ ବଳେ ବଳ ମିଳିଯାଏ । ଗଣ୍ଠି ବଳେ ବଳେ ଫିଟିଯାଏ, ଏବଂ ଲାଭ ଓ କ୍ଷତିର ସକଳ ହିସାବ ନିରର୍ଥକ ବୋଲି ମନେହୁଏ ? ବାଟ ଚାଲିବାର ଆଉଗୋଟିଏ ନାମ ଯେ ଭଲ ପାଇବା, ନିଜ ଭିତରେ ସେହି ଅର୍ଥଟିର ଉପଲବ୍ଧି କରିହୁଏ । ତାପରେ ଜଗତଯାକର ହୃଦୟଟି ଭିତରକୁ ନଗି ପାଇଯାଏ, ସବୁ ଛୁଇଁ ହୁଏ । ଆପଣାର ମୁକ୍ତି ସତେଅବା କେଡ଼େ ସହଜ ହୋଇଯାଏ ।

୧୬ । ୭ । ୯୧

ରାମଭକ୍ତମାନେ ରଥରେ ଚଢ଼ି ରାଜନୀତି କରୁଛନ୍ତି । ଯୁଗେ ଯୁଗେ ରଥାସକ୍ତ ରାଜସିକମାନେ ରାମଙ୍କୁ ପ୍ରାୟ ଏହିପରି ଭାବରେ ନିଜର କ୍ଷମତାକାମିତା ଗୁଡ଼ିକୁ ଚରିତାର୍ଥ କରିବାଲାଗି ବଡ଼ ଶୋଚନୀୟ ଭାବରେ ବ୍ୟବହାର କରି ଆସିଛନ୍ତି । ଅସଲ ହିନ୍ଦୁ, ତା' ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ଦେଉଳରେ ନୁହେଁ, ହୃଦୟ ଭିତରେ ନେଇ ବସାଇବ । ଦେଉଳର ଅତ୍ୟାସକ୍ତମାନେ ଭଡ଼ାବାଡ଼ି ଧରି ମାରଣା ହେଉ-ଥିବାର ଦେଖିଲେ ସିଏ ଆପଣାକୁ ଦେଉଳରୁ ପ୍ରତ୍ୟାହୃତ କରିନେଇ ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ନିଜ ହୃଦୟରେ ହିଁ ଠାବ କରି ବାହାରିବ । ସେ ଆପଣା ଘରକୁ ଫେରିଆସିବ, ନିଜ ହୃଦୟ ଭିତରେ ସବୁ ଦେଉଳର ଦର୍ଶନ ଲାଭ କରିବ ।

ଭାରତବର୍ଷର ଜଣେ ସନ୍ଥ ରାମକୁ ଆଶ୍ରା କରି କେତେ କେତେ ପାହାଚ ପାରି ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ । ରାମଙ୍କୁ ଅସ୍ୱୀକାର କରି ନୁହେଁ, ଆପଣାର ଅନୁଭବ କ୍ଷେତ୍ରଟିକୁ ଅଧିକ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ କରି ସିଏ କେଡ଼େ ବିଶ୍ୱାସ ଏବଂ ସାହସର ସହିତ କହି ପାରିଥିଲେ ଯେ, ତାଙ୍କର ରାମ ସୀତାଙ୍କୁ ବିବାହ କରିନାହାନ୍ତି, ସେତୁବନ୍ଧକୁ ବି ବାନ୍ଧିନାହାନ୍ତି । ଯୋଉ ରାମ ଏକଦା ଥିଲେ ଓ ଆମର କାହାଣୀପ୍ରିୟ ମନକୁ କଥାଟିଏ ଯୋଗାଇ ଦେଇଥିଲେ, ତାଙ୍କ ଭିତରକୁ ଅନାଇ ପାରିଲେ ଭକ୍ତ ମଣିଷ ଏପରି ଏକ ପ୍ରେରଣାକୁ ସାକାର ଭାବରେ ଦେଖିପାରିବ, ଯାହାକି ସବୁକାଳକୁ ରାମ ହୋଇ ବିଦ୍ୟମାନ ରହିଛି, ସେହି ରାମ ହିନ୍ଦୁଧର୍ମର ରାମ ନୁହନ୍ତି, ହୁଏତ ଆଦୌ କୌଣସି ଧର୍ମର ରାମ ବି ନୁହନ୍ତି । ତାଙ୍କୁ ଯିଏ ଲୋଡ଼ିବ, ସିଏ ହେଉଛନ୍ତି ତାହାର । ରଥାସକ୍ତମାନେ ଏହି କଥାଟିକୁ କେବେହେଲେ ବୁଝି ପାରିବେନାହିଁ । ସେମାନେ ସବାଆଗ ରଥରେ ହିଁ ବସିବେ । ହେଇଟି ରଥ ରାମଙ୍କ ଉପରେ ମାଡ଼ିଗଲେ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ହୁଏତ ଆଦୌ ବ୍ୟଥିତ

ହେବେନାହିଁ । ବର୍ତ୍ତମାନ ହିନ୍ଦୁ ଧର୍ମ ପାଇଁ ଏଭଳି ଜଣେ ରାମ ଆବଶ୍ୟକ, ଯିଏକି ମନୁଷ୍ୟର ହୃଦୟଭିତରେ ହିଁ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ବସିପାରିବେ ଓ ପୃଥିବୀର ସବୁ ମଣିଷଙ୍କର ହୃଦୟ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ତଥାକଥିତ ହିନ୍ଦୁମାନେ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରି ପାରିବେ । ରଥାରୋହୀ ରାଜନୀତି ଲାଗି ସିଏ ସବୁକାଳେ ଅଲଭ୍ୟ ଓ ଅପହଞ୍ଚ ହୋଇ ରହିଥିବେ । ପିତୁଳାଟିଏ ହୋଇ ପୃଥିବୀର ଅନେକ ନିକୃଷ୍ଟ ସମରରେ କଦାପି ବ୍ୟବହୃତ ହେଉନଥିବେ ।

୨୩ । ୬ । ୯୧

ଧର୍ମାନ୍ଧମାନଙ୍କୁ ମୁଁ ଧର୍ମର କଥା କହିବନାହିଁ, ସେମାନଙ୍କୁ ମୁଁ ଅନ୍ଧ ହେବାର ପ୍ରମାଦ ବିଷୟରେ କହିବି । ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ମଣିଷର ଆଖି ସତେଅବା ଏପରି ଅବାଗରେ ତିଆରି ହୋଇ ରହିଥାଏ ଯେ, ତାହା ଅନ୍ଧ ହୋଇ ରହିବାକୁ ହିଁ ଜୀବନରେ ଏକ ଉତ୍ସାହପୂର୍ଣ୍ଣ ବ୍ୟାପାର ବୋଲି ମନେ କରୁଥାଏ । ଅନେକ ସମୟରେ ଆମର ସଂସ୍କାରଗୁଡ଼ାକ ମଧ୍ୟ ଆଖିଟାକୁ, ପ୍ରାୟ ଗୋଟାପୁଣା ତିଆରି କରିଥାନ୍ତି, ଅର୍ଥାତ୍ ଆମର ଅସଲ ଆଖିଟିକୁ ଅନୁରାଗର ଆଖିଟିକୁ ନଷ୍ଟ କରି ଦେଇଥାନ୍ତି । ଫଳରେ ମଣିଷ ସତେଅବା ତା' ରକ୍ତମାଂସର ସ୍ତରରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରମତ୍ତ ହୋଇ ରହିଥାଏ । ପ୍ରମତ୍ତ ହୋଇ ଆପଣା ଉପରକୁ ଓ ପୃଥିବୀ ଉପରକୁ ସୃଷ୍ଟିଯାକର ପ୍ରମାଦକୁ ଡାକି ଆଣିବାରେ ସତେଅବା ଭାରି ଖୁସୀ ଅନୁଭବ କରୁଥାଏ ।

ସେହି ଅନ୍ଧତା କେବଳ ଧର୍ମ ଭିତରେ ନୁହେଁ, ରାଜନୀତି ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ପଶିଛି । ତଥାକଥିତ ସଂସ୍କୃତିକୁ କାମୁଡ଼ି ଧରିଛି, ଅର୍ଥାତ୍ ଆମର ଯାବତୀୟ ସମ୍ବନ୍ଧର ହୃଦୟଟିକୁ ମଧ୍ୟ କାବୁ କରି ଧରିଛି । ଜାତି ଚିହ୍ନି କରି ମଣିଷ ଆଜିକାଲି ମଣିଷକୁ ଚିହ୍ନୁଛି, ଠିକ୍ ଦେଉଳ ଚିହ୍ନି ଅନେକ ମଣିଷ ଯେପରି ଭଗବାନଙ୍କୁ ଚିହ୍ନିବାର ମନ୍ଦସନ୍ତକ କରିଥାନ୍ତି, ଗୋଟାପୁଣା ସେହିପରି । ଆଧୁନିକ ଯୁଗର ଯାବତୀୟ **permissiveness** ସେମାନଙ୍କୁ ଆବଶ୍ୟକରୁ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ଚତୁର କରିଛି, ଉତ୍ତେଜିତ କରି ରଖିଛି, ନିର୍ମମ କରି ରଖିଛି । ଏବେ ପୃଥିବୀଯାକ ଏହିମାନଙ୍କର ପତାକାଗୁଡ଼ାକ ହିଁ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଫରଫର ହୋଇ ଉଡ଼ୁଛି । ଯାବତୀୟ ସନ୍ତ୍ରାସବାଦର ସୃଷ୍ଟି ଏହିଠାରୁ ହୋଇଛି । ଯେଉଁମାନେ ରାଷ୍ଟ୍ରର ଶାସନ କରୁଛନ୍ତି ଓ ଯେଉଁମାନେ ନିଜେ ପୃଥିବୀଟାକୁ ଶାସନ କରିବେ ବୋଲି ଯାବତୀୟ ଶାସନ ଓ ଶାଳୀନତା ବିରୁଦ୍ଧରେ ବନ୍ଧୁକ ଧରି ବାହାରିଛନ୍ତି, ଏମାନେ ସମସ୍ତେ ସନ୍ତ୍ରାସବାଦୀ ହୋଇ ବାହାରିଛନ୍ତି । ସେମାନେ ହୁଏତ ନିଜଭିତରେ ଏକ ଭୟାନକ ତ୍ରାସସଙ୍କଟରେ ପଡ଼ିଯାଇଛନ୍ତି ଓ ତେଣୁ ବାହାରକୁ ଗୋଟାଏ ରାକ୍ଷସପରି ଦେଖାଯାଉଛନ୍ତି । ରାକ୍ଷସ ପରି ଆଚରଣ ବି କରୁଛନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କ

ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ହୃଦୟ ଅଛି । ମାତ୍ର, ଏମାନେ ତାକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିର୍ମମ ଭାବରେ ଘୋଡ଼ାଇ ରଖିଛନ୍ତି । ଆଖି ଖୋଲି ରହିଥିବା ସାହସୀ ମଣିଷମାନେ ପୁଣି ଦାଣ୍ଡକୁ ଆସିଲେ ପୃଥିବୀ ଏମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଘରକୁ ଫେରାଇ ଆଣିପାରିବ ।

୧୪ । ୭ । ୯୧

ଅନୁସନ୍ଧାନ ହୃଦୟଭିତରେ, ଉପଲବ୍ଧି ଆକାଶରେ । ଅବଲୋକନ ଏହି ଭୂମିରେ, ସମାଧାନ ଭୂମାରେ । ଯେବେଯାଇ ସିଡ଼ିଟିଏ ଅଛି ବୋଲି ପ୍ରକୃତରେ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରିବା ସମ୍ଭବ ହେବ । ନହେଲେ କେବଳ ପୌତ୍ତଳିକତାର କର୍ଷଣ ଭିତରେ ସମଗ୍ର ଜୀବନଟା କଟିଯିବ ସିନା, ମାତ୍ର ସାକ୍ଷାତ୍କାର ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ ।

ସିଡ଼ିଟିଏ ରହିଥିଲେ ଏପରି ଏକ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଏହି ଜୀବନରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିବ, ଯେତେବେଳେ କି ହୃଦୟଭିତରେ ଆକାଶକୁ ଖୋଜିଲେ ଆକାଶ ମିଳିବ ଏବଂ ଆକାଶଭିତରେ ମଧ୍ୟ ହୃଦୟର ଠାବ କରିହେବ । ଆକାଶଭିତରେ ନୀଡ଼ଟିଏ ଦେଖିହେବ ଏବଂ ତାହାକୁ ହୃଦୟର ପରମନିଧାନ ବୋଲି ଆରାଧନା କରିହେବ ଛୁଇଁହେବ, ବଞ୍ଚିହେବ । ଯଦି ଆକାଶ ଆକାଶ ଜାଗାରେ ରହିଥିବ ଓ ହୃଦୟ ମଧ୍ୟ ତଥାକଥିତ ହୃଦୟର ଜାଗାରେ ରହିଥିବ, ତେବେ ମଣିଷ ଗାତ ଭିତରେ ହିଁ ପଡ଼ି ରହିଥିବ; ସେହି ଗାତକୁ ସିଏ ନିଜଲେଖା କେତେଟା ଶାସ୍ତ୍ରର ଫତୁଆ ଅନୁସାରେ ଧର୍ମ ବୋଲି କହୁଥିବ ଏବଂ ସେହି ଧର୍ମର କେତେଟା ବିଧି ଓ ବଖାଣକୁ ପିଣ୍ଡୁଳା କରି ପୂଜିବାରେ ଲାଗିଥିବ । ଗାତ ଭିତରେ ପଶି ଶାନ୍ତି ପାଇବାର ଅର୍ଥାତ୍ ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ମିଛ ପତାକା ଧରି ଏଣେ ହୃଦୟର ସକଳ ଦ୍ୱାର ଏବଂ ଚକ୍ଷୁର ସକଳ ଅନୁରାଗବୃତ୍ତିକୁ ଭୁଲିଯାଇ ଉତ୍ତେଜିତ ହୋଇ ରହିଥିବାର ତାହା ପ୍ରସ୍ତରମାନ କରି ଯାଉଥିବ । ବର୍ତ୍ତମାନ ପୃଥିବୀର ଅଧିକାଂଶ ଧର୍ମ ଗାତ-ଭିତରେ ପଶିଛନ୍ତି । ଗୋଟାଏ ଗାତ ଆଉଗୋଟାଏ ଗାତକୁ ଈର୍ଷା କରୁଛି, ଗୋଟାଏ ଫମ୍ପା ଆଉଗୋଟାଏ ଫମ୍ପାକୁ ଈର୍ଷା କରୁଛି । ପୃଥିବୀରେ ଯେଉଁ କିସମର ରାଜନୀତି ମଧ୍ୟ ଗାତରେ ପଶି ରହିବାର ବୃତ୍ତିକୁ ଆଶ୍ରା କରି ରହିଛି, ତାହା ଏହି ଧର୍ମରୁ ହିଁ ଚିରକାଳ କେତେ ଅପପ୍ରେରଣା ପାଇ ଆସିଛି । ଧର୍ମକୁ ବାହନ କରି ଗଗନରେ ସିଂହାସନ ଥାପିବାର ମିଛସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିଛି ଓ ମିଛ ଢ଼ମ କରିଛି । ବର୍ତ୍ତମାନ ତ ସେହି ଅବତାରର ବାଣୀକୁ ଶୁଣିବାଲାଗି ଅପେକ୍ଷା ରହିଛି, ଯିଏ କି ମଣିଷର ହୃଦୟକୁ ଛୁଇଁ ପାରିଲାଭଳି ଆକାଶର ବାର୍ତ୍ତାକୁ ଆଣି ଦେଇପାରିବ । ତେବେ ଯାଇ ସିଡ଼ିଟି ଦୃଶ୍ୟମାନ୍ ହେବ, ଯେବେଯାଇ ଏକ ନୂତନ ଅଭିଜ୍ଞମ ଲାଗି ବାଟ ଫିଟିବ । ଏକ ନୂତନ ପାରସ୍ପରିକତାରେ ସଂସାରର ବଣିଜ ଚାଲିପାରିବ । ରାତି ପାହିବ । ଦୁଃଖ ଯିବ ।

୧୫ । ୬ । ୯୧

ଯେଉଁମାନେ ଅସ୍ଥିର ଚିତ୍ତ, ସେମାନେ ନିଜଭିତରେ ଏକଚିତ୍ତ ବୋଲି ବାହାନାର ଅସ୍ଥିରଚିତ୍ତ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି । ସେଥିଲାଗି ଖୁବ ଧଇଁ ପଡ଼ି ଯାଉଥାନ୍ତି । ଯେଉଁ ଏକରେ ଆପଣାକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରି ରଖିପାରିଲେ ଏକାବେଳେକେ ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀ ସହିତ ଡୋର ଲାଗି ଯାଇଥାଏ ଓ ତେଣୁ ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀକୁ ଏକାବେଳେକେ ଦେଖି ହୁଏ, ଏଠାରେ ମୁଁ ସେହି ଏକର କଥା କହୁନାହିଁ । ଯେଉଁ ଏକ ମଣିଷ ପାଇଁ ଗାତ ଭଳି କାମ କରେ, ଗୋଟାଏ ଆତ୍ମକାମୀ ଘେରଭିତରେ ଜଣେ ମଣିଷକୁ କଳି ରଖିଥାଏ, ମୁଁ ସେହି ଏକର କଥା କହୁଛି । ଏହିଭଳି ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ଅନେକ ବିବେକର ସହିତ ଅନ୍ଧ ବୋଲି ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଇ ପାରିବ । ଏହି ଅନ୍ଧମାନେ ଖାଲି ନିଜକୁ ହିଁ କେନ୍ଦ୍ରରେ ନେଇ ରଖିଥାନ୍ତି, ନିଜ ବ୍ୟତୀତ ଆଉ କାହାକୁ ହେଲେ ଦେଖି ପାରୁନଥାନ୍ତି ଏବଂ ଯାବତୀୟ ପରିଧିକୁ କେବଳ ଆପେକ୍ଷିକ ଭାବରେ ଦେଖୁଥାନ୍ତି । ସେଇଥିଲାଗି ଅନ୍ୟମନସ୍କ ଓ ଅସ୍ଥିରଚିତ୍ତ ହୁଅନ୍ତି । ବେଳେ ବେଳେ ଖୋଳରୁ ବାହାରି ବାହାରକୁ ଯାଆନ୍ତି ସିନା, ମାତ୍ର କେଉଁଠିହେଲେ ଖିଅ ଲଗାଇ ପାରନ୍ତିନାହିଁ । ଜୀବନର ଗଙ୍ଗା କୂଳରେ ଏମାନେ ଏଡ଼େ ଏଡ଼େ ବନସୀଖଡ଼ା ନେଇ ବସିଥାଆନ୍ତି ସିନା, ମାତ୍ର ସେଥିରେ ଏତେଟିକିଏ ହେଲେ ସୂତା ଲାଗିନଥାଏ ।

ଅସ୍ଥିରଚିତ୍ତ ଅର୍ଥାତ୍ ଆତ୍ମସର୍ବସ୍ୱମାନଙ୍କୁ ସାହିତ୍ୟ ବା ସଂସ୍କୃତି କରିବାରୁ କେହି କଦାପି କ୍ଷାନ୍ତ କରି ରଖି ପାରିବନାହିଁ, ସେମାନେ ଏସବୁ କରନ୍ତି, ମାତ୍ର ନିଜଭିତରେ ସଢେଇବା ନିଜର ସ୍ୱନଟାକୁ ନିଜେ ଝୁଣିବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି ବୋଲି ସେମାନେ ସାହିତ୍ୟରେ ଥାଇ ମଧ୍ୟ ସାହିତ୍ୟରେ ନଥାନ୍ତି । ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରୀତିର କଥା କହନ୍ତି, ମାତ୍ର ଆତ୍ମରତିରେ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି, ଆପଣାକୁ ହିଁ କୁଣ୍ଢାଇ ଧରିଥାନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କୁ ନେଇ ତୁମେ ପ୍ରକୃତରେ କ'ଣ କରିପାରିବ ? ତୁମେ ଏମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ପାଖକୁ ଡାକିବ, ସ୍ପର୍ଶ କରିବ । ଏମିତି ଭାବରେ ସ୍ପର୍ଶ କରିବ, ଯେପରିକି ଆତ୍ମରତିରେ ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା ମଗ୍ନ ହୋଇ ରହିଥିବା ବୁଢ଼ୀଆଣୀଟାର ଜାଲ ଅତ୍ୟନ୍ତ ମର୍ମନ୍ତୁଦ ଭାବରେ ଏକାବେଳେକେ ଛିନ୍ନଛିନ୍ନ ହୋଇଯିବ ! ସେମାନଙ୍କୁ ତୁମେ ଏପରି କୁଣ୍ଢାଇ ଧରିବ ଯେ, ସେମାନଙ୍କର କାନ୍ଥଗୁଡ଼ାକ ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା ଖଣ୍ଡଖଣ୍ଡ ହୋଇ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିବ । ଇସ୍କୁଲର ଅସ୍ଥିରଚିତ୍ତ ପିଲାମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଯୋଉ ଔଷଧ, ସଂସାରବଜାରର ଏହି ବଡ଼ ଅସ୍ଥିରଚିତ୍ତମାନଙ୍କ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ପ୍ରାୟ ସେହି ଔଷଧ ।

୧୬ । ୬ । ୯୧

ସ୍ୱାର୍ଥୀମାନେ କେଡ଼େ ଏକାଗ୍ର, ପୁଣି କେଡ଼େ ଅନ୍ୟମନସ୍କ; ନିଜ ଭିତରେ କେଡ଼େ ଏକାଗ୍ର, ମାତ୍ର ପୃଥିବୀ ବିଷୟରେ କେଡ଼େ ଅନ୍ୟମନସ୍କ । ଏକାଗ୍ରତା ଏବଂ ଉପେକ୍ଷା କିପରି ଏହିପରି ଚମତ୍କାର ଭାବରେ ଏକାଠି ରହିପାରନ୍ତି, ତାହା ଦେଖିଲେ ପ୍ରକୃତରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେବାକୁ ହୁଏ । ଏକାଗ୍ର ବା ଅନ୍ୟମନସ୍କ, କୋଉଟା ହେବାକୁ ମଧ୍ୟ ଆଉ ମନ ବଳେନାହିଁ । ଯୁଧିଷ୍ଠିର ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଯିବାର ଆଖର ପାହାଚରେ ନିଜ ବିଷୟରେ କେତେ ଏକାଗ୍ର ହୋଇଥିବେ, ମାତ୍ର ନିଜ ଭାଇମାନଙ୍କ ବିଷୟରେ ଓ ଦ୍ରୌପଦୀଙ୍କ ବିଷୟରେ କେଡ଼େ ଅନ୍ୟମନସ୍କ ହେବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ନଥିବେ !

ଅନୁରାଗୀ ମଣିଷର ଜୀବନରେ ଏଭଳି ବିଭାଜନ ଖୁବ୍‌ବେଶୀ ଘଟେନାହିଁ । ସିଏ ସଂସାରଟାକୁ କାଳି ଦେଇ ନିଜକୁ ଦେଖିବାର କିମ୍ବା ଲୋଡ଼ିବାର ଧୃଷ୍ଟତା କେବେହେଲେ କରେନାହିଁ ଅଥବା ନିଜକୁ ନିଜକୁ ଅନ୍ତରାଳ ଭିତରକୁ ବାସନ୍ଦ କରିଦେଇ କେବେ ସଂସାରକୁ ଲୋଡ଼େନାହିଁ ଅଥବା ଦେଖେନାହିଁ । ଭଗବାନଙ୍କୁ ଲୋଡ଼ିଲାବେଳେ ଏକାଗ୍ର ହୋଇଯିବାକୁ ପଡ଼ିବ ବୋଲି ସୁଜ୍ଞମାନେ ସର୍ବଦା କେଡ଼େ ସତର୍କ କରିଦେଇ ଯାଇଛନ୍ତି । ସଂସାର ପ୍ରତି ଆଖି ବୁଜି ରଖିଲେ କୁଆଡ଼େ ସାଧନାଘରେ ଆଶୁ ଫଳ ଫଳିଯାଏ ବୋଲି ପୁରାତନ ଉପେକ୍ଷାଶାସ୍ତ୍ରମାନେ କେତେ ସନ୍ତର୍ପଣ ସହିତ କେତେ କେତେ କଥା କହି ଯାଇଛନ୍ତି । ମୋ'ର ଅନୁରାଗ ଭିତରେ ଉପେକ୍ଷାନାମକ କାଣ୍ଟଟି ଆଦୌ କେଉଁଠି ହେଲେ ନରହୁ, ମୁଁ ସେଥିଲାଗି ଅନ୍ତରଦେବତାଙ୍କ ପାଖରେ ନିତ ପ୍ରାର୍ଥନା କରି ଆସିଛି । ଅନୁରାଗର ଅର୍ଥ ଗାତରେ ପଶିବା ନୁହେଁ, ଅନୁରାଗର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ଦୁଆର ଖୋଲିଦେବା । ଏପରି ଗୋଟିଏ ବିନ୍ଦୁ ରହିଛି, ଯେଉଁଠାରେ କି ମୋ' ଆଖିରେ ନିଜକୁ ଏବଂ ସଂସାରକୁ ଦେଖିବା ମଧ୍ୟରେ ଆଦୌ କୌଣସି ଭେଦ ରହେନାହିଁ । ସଂସାରକୁ କାଟିଲେ ନିଜକୁ କାଟେ, ନିଜଭିତରେ ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ ହେଲେ ସଂସାରଟାଯାକ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଦିଶେ, ଠିକ୍ ଆପଣାର ଘରପରି ଦିଶେ । ଏପରି ଗୋଟିଏ ପାହାଚ ଅଛି, ଯେଉଁଠି ଯାଇ ପହଞ୍ଚିଲେ ବିଶ୍ୱନିକେତନ ଭଗବାନଙ୍କୁ ନିଜ ଭିତରେ ଓ ବାହାରେ ଏକାବେଳକେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ଦେଖିହୁଏ । ସେତିକବେଳେ ଦେଖିବା କ୍ଷେତ୍ରର ଅସଲ ମଳାଗୁଡ଼ିକ ଦୂର ହୋଇଯାଏ, ସଂସାର ଓ ନିଜ ଭିତରେ ମିଛରେ ପଡ଼ିଥିବା ନୈତିକ କାନ୍ଥଗୁଡ଼ିକର ଆଉ କୌଣସି ଆବଶ୍ୟକତା ରହେ ନାହିଁ ।

୧୭ । ୭ । ୯୧

ଏ ଦେଶ ଯେ ରହିବ, ଏହି ଦେଶର ଲୋକମାନେ ହିଁ ପୁଣିଥରେ ତାହାର ପ୍ରମାଣ ଦେଲେ । ଭାରତବର୍ଷରେ କ୍ଷମତାକାମୀ ନେତାମାନେ ଦେଶଟାକୁ ଭସାଇ ଦେବାପାଇଁ ଅନୁକ୍ଷଣ ବିବାଦ କରି ଆସିଛନ୍ତି । ତଥାପି, ନିର୍ବାଚନ ବେଳେ ସେମାନଙ୍କର ଯାବତୀୟ ବିବାଦ ପଣ୍ଡ ହୋଇଯାଇଛି ଏବଂ ଦେଶ ସତେଅବା ତା'ର ସ୍ୱାଭାବିକ ରାଜନୀତିକ ଭୂମିକୁ ପୁନର୍ବାର ଫେରିଆସିଛି । ଭାରତବର୍ଷର ସାଧାରଣ ମଣିଷ ତା'ର ଧର୍ମକୁ କଦାପି ଛାଡ଼ିନାହିଁ, ତଥାପି ଧର୍ମଟା ଦେଶର ରାଜନୀତିକ ଜୀବନର ବେକକୁ ଛୁରୀଭଳି କାମ କରୁ ବୋଲି ସିଏ କେବେହେଲେ ଇଚ୍ଛା କରିନାହିଁ । ସେକଥା ଗୁଲାଖିମାନେ କରିଆସିଛନ୍ତି । ଏବେ ମଧ୍ୟ କରୁଛନ୍ତି । ଧର୍ମଧ୍ୱଜୀମାନେ ତାହା କରୁଛନ୍ତି । ତଥାପି ଦେଶର ଅସଲ ମଣିଷଟାକୁ ସେମାନେ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦୂଷିତ କରି ପାରିନାହାନ୍ତି । ଉପରେ ଥିବା ବାବୁମାନେ ଦେଶଟାକୁ ଆଧୁନିକ କରି ପକାଇବେ ବୋଲି କେତେ ହଟଚମଟ ଦେଖାଉଛନ୍ତି । ଭାରତ-ବର୍ଷର ସାଧାରଣ ନାଗରିକ ଆଧୁନିକ ହେବାରେ କୌଣସି କୁଣ୍ଠା ପ୍ରକାଶ କରିନାହିଁ ସତ, ମାତ୍ର ହଟଚମଟ ଗୁଡ଼ାକ ତାକୁ କୌଣସିପ୍ରକାରେ ଭଲାଇ ପାରିନାହାନ୍ତି । ନେତାମାନେ ବାରବାର ବିଗାଡ଼ି ଦେଉଥିବା ଦେଶକୁ ସିଏ ପୁନର୍ବାର ତା'ର ଅସଲ ସ୍ୱାଭାବିକ ମୂଳକୁ ଫେରାଇ ନେଇଆସିଛି ।

ଆଧୁନିକତା ନାମରେ ଭାରତୀୟ ରାଜନୀତିରେ କେତେଭଳି ଆତ୍ମକାମିତା ଏବଂ ମୂଲ୍ୟଭ୍ରଷ୍ଟତା ପ୍ରବେଶ କରିଛି ଏବଂ ବିଗତ କୋଡ଼ିଏ ତିରିଶି ବର୍ଷର ରାଜନୀତି ତା'ର ନଜିର ହୋଇ ରହିଛି । ତଥାପି ସେହି ଯାବତୀୟ କାମୁକତା ଏବଂ ଭ୍ରଷ୍ଟତାକୁ କାବୁଭିତରେ ରଖିବାପାଇଁ ଦେଶର ସାଧାରଣ ସାବାଳକ ମଣିଷ ଅଦ୍ଭୁତ ଦକ୍ଷତାର ପରିଚୟ ପ୍ରଦାନ କରିଛି । ନିର୍ବାଚନ ପୂର୍ବରୁ ଦେଶରେ ଯାବତୀୟ କଥା ଯେପରି ଅନିଶ୍ଚିତ ଓ ଟଳମଳ ଲାଗୁଥିଲା, ନିର୍ବାଚନ ପରେ ସେଥିଭିତରୁ ତଥାପି ଏକ ସ୍ଥାୟୀ ତଳ ମିଳିଗଲା ପରି ମନେ ହେଉଛି । ଅସଲ ଭୋଟଟି ଠିକ୍ ଏହିପରି ସର୍ବଦା ସାଧାରଣ ମଣିଷମାନଙ୍କର ହାତରେ ହିଁ ରହିଥାଉ । ନାବାଳକ ନେତାମାନେ ସେଇଟିକୁ ତା' ହାତରୁ ଛଡ଼ାଇ ନେବାରେ କେତେବେଳେ ହେଲେ ସଫଳ ନହୁଅନ୍ତୁ । ଭାରତବର୍ଷରେ ଏବେ ମଧ୍ୟ ବହୁ ମୌଳିକ ପରିବର୍ତ୍ତନ କାମ୍ୟ ହୋଇ ରହିଛି । ସେହି ପରିବର୍ତ୍ତନର ମୂଳ leverଟି ଦେଶରେ ସବୁବେଳେ ମହଜୁଦ ରହିଥାଉ ।

୦୮ । ୭ । ୯୧

ଆଗେ ଭଲ ପାଇବା କହିଲେ ମୁଁ କେତେ ଲାଖିଯାଉଥିଲି । ଦେଶପାଖରେ ଲାଖିଯାଉଥିଲି, ପ୍ରକୃତିର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ପାଖରେ ଲାଖି ଯାଉଥିଲି, କୋଉ ପ୍ରିୟ ମଣିଷଟି

ପାଖରେ ମଧ୍ୟ ଲୀନ ଯାଉଥିଲି । ଏବେ ମଧ୍ୟ କମ୍ ଲୀନ ଯାଉନାହିଁ । ଯଦି ଏକାତ୍ମକ ହେବା ହିଁ ଭଲ ପାଇବାକୁ ବୁଝାଏ, ତେବେ ଲୀନଯିବାର ସଦ୍‌ଗୁଣ ଅନୁଭବଟି ତା' ସହିତ ରହିବ ହିଁ ରହିବ । ମୁଁ ଯାହାକୁ ନଜର ବୋଲି କହୁଛି, ହାତ ବଢ଼ାଇଦେଲା ମାତ୍ରକେ ତାକୁ ଛୁଇଁ ହେଉଥିବ । ସିଏ ପାଖରେ ଥାଉ ବା ନଥାଉ, ତଥାପି ଛୁଇଁ ହେଉଥିବ । ଭଲ ପାଇବା ଯଦି ଏକ ସାତତ୍ୟକୁ ହିଁ ବୁଝାଏ, ତେବେ ସାତତ୍ୟର ସେହି ବୋଧ ଭିତରେ ଇନ୍ଦ୍ରିୟମାନେ ବି କାହିଁକି ଭାଗ ନେଇ ନପାରିବେ ? ତେଣୁ , ଲୀନଯିବାରେ ଆଉ ଲଜ୍ଜା ବା କ'ଣ ଅଛି ?

ଭଗବାନଙ୍କୁ ନଜର ବୋଲି ଅନୁଭବ କରି ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଲୀନଯିବା, ଇଏ ମଧ୍ୟ ସେହି ଅନୁରାଗପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରକ୍ରିୟାଟିର ଗୋଟିଏ ଅଂଶ । ମୁଁ ମଧ୍ୟ କୋଉ କାଳରୁ ଠିକ୍ ସେହିପରି ଲୀନଯାଇ ସାରିଲିଣି । ମାତ୍ର, ଲୀନଯିବାର ଅର୍ଥ ଯେ କୌଣସି ଏକ ଅମୁହାଁ ଘର ଭିତରେ ଆପଣାକୁ କଇଦ କରି ରଖିବା ଆଦୌ ନୁହେଁ, ସେହି ସତ୍ୟଟିକୁ ମଧ୍ୟ ମୁଁ କେଉଁଦିନୁ ଉପଲବ୍‌ଧି କରି ସାରିଲିଣି । ଲୀନଯିବାର ଅର୍ଥ କୌଣସି କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ କଇଦ ହୋଇ ରହିବାକୁ ବୁଝାଇବ ନାହିଁ । ଜୀବନରେ ଆକାଶ ସହିତ, ଆଲୋକ ସହିତ, ପାହାଡ଼ ସହିତ ଓ ପବନ ସହିତ ଅନୁରାଗରେ ଲୀନଯିବାର ଅନୁଭବ ମୋ'ର କେତେ ନା କେତେ ହୋଇଛି । ଏବେ ମଧ୍ୟ କମ୍ ହେଉନାହିଁ । ଅନୁରାଗ ହିଁ ସତେଅବା ମୋ' ଜୀବନରେ ଏକମାତ୍ର ଲାଳସା ହୋଇ ରହିଛି । ଆକାଶରେ ଲୀନଯାଇ ନିଜଭିତରେ ଆକାଶକୁ ଅନୁଭବ କରିବା ଏବଂ ନିଜକୁ ସେହି ଆକାଶ ଭିତରକୁ ପ୍ରସାରିତ କରିଦେବା ଇଏ ହେଉଛି ଏକ ଅଭିନବ ଅନୁଭୂତି । ଆଲୋକ ଭିତରେ ଲୀନ ଯାଉ ଯାଉ ନିଜଭିତର ସେହି ଆଲୋକକୁ ଅନୁଭବ କରିବା ଓ ତାହାରି ଭିତରକୁ ପ୍ରସାରିତ ହୋଇଯିବା, ଇଏ ମଧ୍ୟ ମୋ' ଜୀବନରେ କମ୍ ପ୍ରସାରଣ ଆଣି ଦେଇ-ନାହିଁ । କୋଉଠି ଆପଣାଛୁଏଁ ଲୀନଗଲେ ଯେ ତଦ୍ୱାରା ତଦ୍ୱାରା ଜୀବନରେ କେତେ ପ୍ରସାରଣ ସମ୍ଭବ ହୁଏ, ମୁଁ ଜୀବନରେ ପ୍ରଧାନତଃ ସେହି କଥାଟିକୁ ହିଁ ଅଙ୍ଗେ ନିଭାଇ ଆସିଛି, ଏବେ ମଧ୍ୟ ଅଙ୍ଗେ ନିଭାଉଛି ।

୧୯ । ୭ । ୯୧

ପୃଥିବୀରେ ପୌତ୍ତଳିକମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଝଗଡ଼ା ଲାଗି ହିଁ ରହିଥିବ । ଧର୍ମରେ, ରାଜନୀତିରେ ପିତୁଳାଗୁଡ଼ାକୁ ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ବାଦରେ ପରିଣତ କରି ବିବାଦ ଲାଗିଥିବ । ମାତ୍ର, ପୌତ୍ତଳିକମାନେ କଦାପି ପୃଥିବୀକୁ ବାଟ ଦେଖାଇ ପାରିବେନାହିଁ । ପିତୁଳାକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି ପାରୁଥିବା ମଣିଷମାନେ ହିଁ ଭବିଷ୍ୟତ ନିମନ୍ତେ ବାହନ ହେବେ ।

ପିତୁଳାଗୁଡ଼ିକୁ ପୂଜା କରିବାର ଉଆଣଟିକୁ ଯଦି ମଣିଷ ତା' ବୁଦ୍ଧି ଭିତରୁ ବାହାର କରିନଥାନ୍ତା, ତେବେ ପୃଥିବୀରେ ହୁଏତ ଅନେକ ଅନେକ କଳା, ସଙ୍ଗୀତ ଓ ସାହିତ୍ୟ କଳ୍ପନା ଆଦୌ ସମ୍ଭବ ହୋଇ ନଥାନ୍ତା । ତେଣୁ, ପିତୁଳା ପୂଜିବାରେ ହୁଏତ ସେପରି କୌଣସି ବଡ଼ ପ୍ରମାଦ ନାହିଁ । ପିତୁଳା ପାଖରେ ଅଟକି ଯିବାରେ ହିଁ ପ୍ରମାଦ ରହିଛି । ପିତୁଳାର ଉପାସକମାନେ ଯଦି ଗୋଟିଏ ପିତୁଳା ଭିତରେ ଅନ୍ୟ ଯାବତୀୟ ପିତୁଳାକୁ ମଧ୍ୟ ଭେଟି ପାରୁଥାନ୍ତେ, ଅର୍ଥାତ୍ ଯଦି ସେମାନେ ଆପଣାର ପିତୁଳାଟିକୁ ଅନ୍ୟ ପିତୁଳାଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟକୁ ସଂପ୍ରସାରିତ କରିଦେଇ ପାରୁଥାନ୍ତେ, ତେବେ ପିତୁଳାକୁ ନେଇ ମଣିଷର ବିବେକ ଭିତରେ କୌଣସି ପ୍ରକାର ସ୍ୱାଧିକାର ପ୍ରମତ୍ତତା ସମ୍ଭବ ହୁଅନ୍ତା ନାହିଁ । ଗୋଟିଏ ପିତୁଳାର ଉପାସକ ଆଉ ଗୋଟିଏ ପିତୁଳାର ଉପାସକକୁ ସମ୍ମାନ କରି ପାରନ୍ତା, ତାକୁ ଯଥାର୍ଥ ସ୍ୱୀକୃତି ଦେଇପାରନ୍ତା । ପ୍ରତ୍ୟେକ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଯେ ଆପଣାର ପ୍ରୀତ୍ୟର୍ଥେ ଅଲଗା ଅଲଗା ପିତୁଳାର ବରାଦ କରିଛି, ତାହା ପଛରେ ପ୍ରାୟ ସର୍ବଦା ମୂଳତଃ ଏକ ଅହେତୁକ ଅସହିଷ୍ଣୁତା ହିଁ ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ ହୋଇ ରହିଛି । ସେହି ଅସହିଷ୍ଣୁତାକୁ ଦୂର କରିବାର ଅଭିପ୍ରାୟରେ ହିଁ ମାନବ ଚେତନାର ବନ୍ଧୁମାନେ ପିତୁଳାଗୁଡ଼ାକୁ ଭାଙ୍ଗି ବାହାରି ଆସିବାର ଆହ୍ୱାନ ଦେଇଛନ୍ତି । ପିତୁଳାକୁ ଆମେ ଆମ ଘରପରି କଳ୍ପନା କରି ପାରିବା । ମୋ' ଘର ପୃଥିବୀରେ ଏକମାତ୍ର ଘର ନୁହେଁ ବୋଲି ଅନୁଭବ କଲେ ଘରକୁ ମଠ କରି ମୋଟେ ମାତି ବସିଥିବା ମୋହ ଅନେକ ପରିମାଣରେ ପ୍ରଶମିତ ହୋଇଯାଏ । ପିତୁଳା ମଧ୍ୟ ଏକ ବାତାୟନ ପରି କାର୍ଯ୍ୟ କରି ପାରନ୍ତା । ତାହାରି ମଧ୍ୟ ଦେଇ ଆମେ ଅନ୍ୟ ପିତୁଳାଗୁଡ଼ିକୁ ମଧ୍ୟ ଶ୍ରଦ୍ଧାର ସହିତ ଦେଖି ପାରନ୍ତେ । ପିତୁଳାଟିର ବାହାରକୁ ମଧ୍ୟ ଦେଖି ପାରନ୍ତେ, ପିତୁଳା ଭିତରେ ରହିଥିବା ଅସଲ ହୃଦୟଟିକୁ ଠାବ କରି ଆମେ ପିତୁଳାଗୁଡ଼ିକୁ ଡେଇଁ-ଯାଇ ପାରୁଥାନ୍ତେ ।

୨୦ । ୬ । ୯୨

ରାଜନୀତିକୁ ଛାଡ଼ି ବର୍ତ୍ତମାନ ଅସ୍ତ୍ରବଳରେ ହିଁ ପୃଥିବୀର ଆଦର୍ଶବାଦୀମାନେ ଆପଣା ଆପଣାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପୂରଣ ଲାଗି ଅଣ୍ଟାଭିଡ଼ି ବାହାରିଛନ୍ତି । ଯେତେ ଯେତେ ଜାଗାରେ କୌଣସି ଆନ୍ଦୋଳନ କିମ୍ବା ସେହି ନାମରେ ଆତୁର କିଛି ହେଉଛି, ସେଠାରେ ସବାଆଗ ଧାଡ଼ିରୁ ଅସ୍ତ୍ରର ଝନତ୍କାର ଶୁଣିବାକୁ ମିଳୁଛି । ସାଧାରଣ ମଣିଷମାନଙ୍କ ହାତରେ ଏହି ଅସ୍ତ୍ରସବୁ କୁଆଡ଼ୁ ଆସିଲା କେଜାଣି ? ଅସ୍ତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ସେନାବାହିନୀ ହାତରେ ଥିଲା; ବରଂ ଅନେକ ଭଲ ଥିଲା । ଏବେ ତ ତଥାକଥିତ ବିଦ୍ରୋହୀମାନେ ନିଜର ଅସ୍ତ୍ର ଜୋରରେ ସେନା ବାହିନୀମାନଙ୍କୁ କାବୁ

କରି ଦେଉଛନ୍ତି । ପୃଥିବୀରେ ଏହି ଅବସ୍ଥାଟାକୁ ସନ୍ତ୍ରାସବାଦ ବୋଲି କୁହାଯାଉଛି । ଆଗେ କେବଳ ସରକାରମାନେ ସନ୍ତ୍ରାସବାଦୀ ହୋଇ ପାରୁଥିଲେ । ଏବେ, ତୁମ ଆମଭଳି ସାଧାରଣ ଲୋକମାନେ ମଧ୍ୟ ସନ୍ତ୍ରାସବାଦୀ ହୋଇ ପାରୁଛନ୍ତି ।

ବିଚାରର ନିଷ୍ପତ୍ତି ଅସ୍ତ୍ରଦ୍ୱାରା ହୋଇ ପାରିବ କି ? ହାତରେ ଗୁଡ଼ାଏ ଅସ୍ତ୍ର ରହିଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନିଜ ବିଚାରକୁ ଠିକ୍ ବିଚାର ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ କରିବାର ଏକ ପାରମ୍ପରିକ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଦୁର୍ବଳ ମଣିଷ ଭିତରେ ଯୁଗେ ଯୁଗେ ରହିଆସିଛି । ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସ୍ତରରେ ମଧ୍ୟ ଯେଉଁ ରାଷ୍ଟ୍ର ହାତରେ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଅସ୍ତ୍ର ରହିଛି, ସିଏ ଆପଣାର ତଥାକଥିତ ବିଚାର, ବଣିଜ, ରାଜନୀତି ଓ ମତଲବଗୁଡ଼ାକୁ ମଧ୍ୟ ପୃଥିବୀରେ ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ବୋଲି ଚଳାଇ ଦେବାର ବଜାର ମଣ୍ଡାଇ ବସିଛି । ପୃଥିବୀର ରାଜନୀତି ପ୍ରାୟ ସେହି ଅନୁସାରେ ଚାଲିଛି । ସେହି ଅନୁସାରେ ଠିକ୍ ଭୁଲ୍‌ର ହିସାବ ହେଉଛି । ଆଗେ ଯୁଦ୍ଧମାନଙ୍କରେ ଭଗବାନ ଯେଉଁ ପକ୍ଷରେ ରହୁଥିଲେ, ସେହି ପକ୍ଷଟିକୁ ଧର୍ମର ପକ୍ଷ ବୋଲି କୁହାଯାଉଥିଲା । ଏବେ ରାଷ୍ଟ୍ର ରୂପୀ ଭଗବାନ୍‌ମାନେ ପୃଥିବୀରେ ଧର୍ମର ଓ ବିଚାରର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରି ବାହାରିଛନ୍ତି । ବିଚାରଦ୍ୱାରା ବେଶୀ କିଛି ହୋଇ ପାରିବନାହିଁ ବୋଲି ପୂରା ବିଶ୍ୱାସ କରୁଥିବା ଜିଦ୍‌ଖୋର ମାନେ ମଧ୍ୟ ସମ୍ଭବତଃ ବଳବାନ୍ ରାଷ୍ଟ୍ରମାନଙ୍କ ଠାରୁ ସେହି ଅପ-ବିଦ୍ୟାଟିକୁ ଶିକ୍ଷା କରି ଅସ୍ତ୍ରବଳରେ ବିଚାର ଓ କ୍ଷମତାଗୁଡ଼ାକର ବିଜୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରି ବାହାରିଲେଣି । ଜିଦ୍‌ମାନଙ୍କୁ ଯାବତୀୟ ବିଚାର ଲାଗି ଅପହଞ୍ଚ କରି ରଖିବାଲାଗି ପୃଥିବୀରେ ଅସ୍ତ୍ରଗୁଡ଼ାକର ମଧ୍ୟ ଆଉ କୌଣସି ଅଭାବ ହେଉନାହିଁ ! ଅସ୍ତ୍ର ବଳରେ ବିଚାରର ପ୍ରତିଷ୍ଠା, ଆଧୁନିକତମ ମଣିଷର ଆଚରଣ ଭୂମିରେ ଏହାକୁ ଏକ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆଦିମ ଅନ୍ଧବିଶ୍ୱାସ ବୋଲି ହୁଏତ କୁହାଯାଇ ପାରିବ ।

୨୧ । ୭ । ୯୧

ଯେତେବେଳେ ଦୂର, ସେତେବେଳେ ଦୁହେଁ ଦୁହିଁଙ୍କଠାରୁ ଦୂର; ଏବଂ, ଯେତେବେଳେ ନିକଟ ସେତେବେଳେ ଦୁହେଁ ଦୁହିଁଙ୍କର ନିକଟ । ଭକ୍ତମାନେ ଯେ କାହିଁକି ଆର୍ତ୍ତ ହୋଇ ତାଙ୍କୁ ଦୂର ବୋଲି କହି ବିଳାପ କରିଛନ୍ତି, ମୁଁ ସେକଥା ମୋଟେ ବୁଝି ପାରେ ନାହିଁ । ବୁଝି ପାରିଲେ ଯେ ସିଏ ତଥାପି ଦେଖା ଦିଅନ୍ତି ନାହିଁ, ତାହାର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ମୁଁ ଆଜିଯାଏ କେଉଁଠାରେ ହେଲେ ପାଇନାହିଁ । ଅନ୍ତତଃ ନିଜ ଜୀବନରେ ମୋଟେ ପାଇନାହିଁ । ମାତ୍ର, ବୁଝିବାକୁ ମନ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ଯେଉଁ ଅବାଗିଆ ମାନେ ଆଗ ଅକ୍ଷର ଓ ଅଳଙ୍କାରର ବସାଣ କରି ଗାଇବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରନ୍ତି, ସେମାନେ କ'ଣ କାଣି ଜାଣି କବାଟ କିଳି ରଖି-ଥାଆନ୍ତି କି ?" ସତକୁ ସତ ପ୍ରେମରେ ପଡ଼ିଲେ ମଣିଷ ସତେଅବା ଗୋଟିଏ

ଆସ୍ଥାନରେ ପରିଣତ ହୋଇଯାଏ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ତାହା ହୋଇଯାଏ । ନିଜ ଭିତରେ ଆସ୍ଥାନଟିଏ ଦେଖୁ ଦେଖୁ ସିଏ ଏହି ପୃଥିବୀଟା-ଯାକକୁ ମଧ୍ୟ ଆସ୍ଥାନ ପରି ଅନୁଭବ କରେ । ଏବଂ, ଠିକଣା ଭାବରେ ଏହି ଅନୁଭବଟିର ସୌଭାଗ୍ୟ ଲାଭ କଲେ ଆସ୍ଥାନ କେବେହେଲେ ଖାଲି ପଡ଼ିଥିବା ପରି ଦେଖା ଯାଏନାହିଁ । ଆସ୍ଥାନ ସହିତ ପାଦଯୁଗଳ ବି ଦେଖାଯାଏ ।

ଅବାଗିଆ ଭକ୍ତି ଅଛନ୍ତି, ଅବାଗିଆ ଜ୍ଞାନୀ ମଧ୍ୟ ରହିଛନ୍ତି । ଏହିସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆମେ ଭକ୍ତି ଅଥବା ଜ୍ଞାନକୁ ମୋଟେ ଦୋଷ ଦେବାନାହିଁ । ହୁଏତ ବାଗଟାକୁ ହିଁ ଦୋଷ ଦେବା । ବୁଦ୍ଧି ବଳାତ୍କାର କରିବାକୁ ବସିଲେ ମଣିଷର ବାଗ ଅବାଗିଆ ହୋଇଯାଏ । ତେଣୁ, ବୁଦ୍ଧିଆମାନେ ନିଜର ଅବାଗିଆପଣ ଦ୍ୱାରା ହିଁ ଭକ୍ତିକୁ ଓ ଜ୍ଞାନକୁ ଅବାଗିଆ କରିପକାନ୍ତି । ପାଖର ପଦାର୍ଥକୁ ଦୂର କରି ରଖିଥାନ୍ତି । ବୁଦ୍ଧି ମାମଲତକାରି ଆରମ୍ଭ କଲେ କବିତା ବି ଅବାଗିଆ ହୁଏ । ସାହିତ୍ୟ ଅବାଗିଆ ହୋଇଯାଏ,— ରାଜନୀତି ମଧ୍ୟ କେତେଟା ମିଛ ଓ ଅନିଷ୍ଟ-କାରି ଅଭିଳାଷକୁ ନେଇ ଭାରି ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ପଡ଼ି ରହିଥାଏ । ଧାର୍ମିକତା ପ୍ରବଳ ଭାବରେ ବୃଦ୍ଧି ଯାଏ, ମାତ୍ର ଧର୍ମନିଷ୍ଠତା ବିରଳ ହୋଇଯାଏ । ମଣିଷମାନେ ପ୍ରବଳ ହୋଲରେ ସଂକୀର୍ତ୍ତନ କରିବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି । ମାତ୍ର ଆସ୍ଥାନଟିଏ କେଉଁଠି ହେଲେ ଦୃଷ୍ଟି ଗୋଚର ହୁଏ ନାହିଁ । ଆସ୍ଥାନଟିଏ ଦିଶିଯିବା ମାତ୍ରକେ ତ କୋଳାହଳ ଅବଶ୍ୟ ବନ୍ଦ ହୋଇ ଯାଆନ୍ତା !

୨୨ । ୬ । ୯୮

ସରକାରମାନେ ଯିବେ, ସରକାରମାନେ ଆସିବେ । ସରକାର ବଦଳି-ବାଟାକୁ ରାଷ୍ଟ୍ରର ଦରବାରୀସ୍ଥ ସ୍ତରରେ ସାଧାରଣତଃ ଏକ ଉତ୍ସବ ରୂପେ ପାଳନ କରାଯାଇଥାଏ । ଭାରତବର୍ଷରେ ମଧ୍ୟ କାଲି ତାହାହିଁ ହେଲା । ସରକାର ବଦଳିଲେ ଯେ ଦେଶ ତାହାରି ସହିତ ଗୁଏଁ ଗୁଏଁ ବଦଳି ଯାଏନାହିଁ, ସ୍ୱାଧୀନ ଭାରତର ସରକାରୀ ଇତିହାସ ହିଁ ତାହାର ସ୍ପଷ୍ଟତମ ପ୍ରମାଣ ହୋଇ ରହିଛି ।

ଦେଶ ବଦଳିବ କେଉଁଦିନ ? ଦେଶ ବଦଳିବ କିପରି ? ଯେଉଁମାନେ କାଲି କେଡ଼େ ସୁଶୋଭନ ହୋଇ କ୍ଷମତାର ଦେବ ସଭାରେ ବସିଥିଲେ, ସେମାନେ ଭିତରୁ ଆଉ ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତେ ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ମାଙ୍କଡ଼ ପରି ଦେଖା ଯାଉ-ଥିଲେ । ଏହି ଦେଶର ସ୍ୱପ୍ନ ଘରଟିକୁ ପୋଡ଼ି ରାଜନୀତିକ ସଫଳତା ହାସଲ କରିବାରେ ଏମାନଙ୍କର ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତଙ୍କର ରାଜସିକ ରେକର୍ଡ଼ମାନ ରହିଛି । ଏମାନେ ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତେ ସ୍ଥଳରୁ ସ୍ଥଳ ଡେଇଁ ଦୀର୍ଘକାଳ ଧରି କେତେ ସ୍ଥଳ

ହୋଇଛନ୍ତି ଓ ତଥାପି ନେତାର ଭୂମିକାରେ ଶୋଭା ପାଉଛନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କର କୃପାରୁ ଭାରତ ବର୍ଷରେ ରାଜନୀତିର ପରମ୍ପରା ଏବଂ ପରିମଳ କେତେ ବଦଳି ଗଲାଣି । ଗୋଟାଏ ଦେଶର ସାବାଳକମାନେ ଯେ ସେମାନଙ୍କ ଉପରେ ଆସ୍ଥା ସ୍ଥାପନ କରି ସେମାନଙ୍କୁ ଗାଦୀରେ ବସିବାପାଇଁ ଦିଲ୍ଲୀ ପଠାଇଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କର ସେକଥା ଆଉ ମୋଟେ ମନେ ନାହିଁ । ଏମାନଙ୍କର ସମ୍ମୁଖରେ ଗାଦୀଟା ଏତେ ବଡ଼ ହୋଇ ଦେଖାଯାଉଛି ଯେ, ଦେଶଟା ସତେଅବା ମୋଟେ ଦେଖା ଯାଉନାହିଁ । ସେଦିନ କୁଆଡ଼େ ଗଲା, ଏଠି ନେତୃତ୍ୱକୁ ଦେଶଟା ହିଁ ସବାଆଗ ଦୃଷ୍ଟି ଗୋଚର ହେଉଥିଲା ଏବଂ ଗାଦୀର ଆଦୌ କୌଣସି ସମ୍ଭାବନା ନଥିଲା ? ରାଜନୀତିକ କ୍ଷମତାର ଏହି ପ୍ରଫେସନାଲ୍ ଯୁଗରେ ସେହି ନେତୃତ୍ୱଲାଗି ଯିଏ ତଥାପି ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖୁଥିବ, ହୁଏତ ସେଇ ଦେଶକୁ ବଦଳାଇ ପାରିବ । ମାତ୍ର ଯିଏ ମାଙ୍କଡ଼ମାନଙ୍କର ସଭାରେ ବସିବାଲାଗି କାହିଁକି ଦିଲ୍ଲୀ ଯିବାକୁ ମନ କରିବ ? ଯିଏ ଅରଣ୍ୟରେ ହିଁ ରହିବ, ନେଉଳ ଭାଇ ହୋଇ ରହିବ, କ୍ଷମତାକୁ ବିଦ୍ରୂପ କରି ପାରୁଥିବ, ମାଙ୍କଡ଼ମାନଙ୍କୁ ମାଙ୍କଡ ବୋଲି ଚିହ୍ନି ପାରୁଥିବ, କପଟୀମାନଙ୍କୁ କପଟୀ ବୋଲି କହି ପାରୁଥିବ, କପଟୀମାନଙ୍କର ଯେ କୌଣସି ଯଥାର୍ଥ ରାଜନୀତିକ ଆନୁଗତ୍ୟ ନାହିଁ, ଯିଏ ଖୁବ୍ ଭଲ ଭାବରେ ସେକଥା ଜାଣିଥିବ ।

୨୩ । ୭ । ୯୧

ଆପଣାକୁ ଦେଖିଲେ ପୃଥିବୀ ଦେଖାଯାଏ । ପୃଥିବୀ ଆଡ଼କୁ ଅନାଇଥିବା ସମୟରେ ନିଜ ଭିତରଟା ମଧ୍ୟ ଜଳ ଜଳ ହୋଇ ଦେଖା ଯାଉଥାଏ । ବୋଧହୁଏ ଏକଥା ମଧ୍ୟ ସତ ଯେ, ନିଜକୁ ଦେଖିବା ଯେତିକି ଯଥାର୍ଥ ଭାବରେ ସମ୍ଭବ ହୋଇଥାଏ, ଏଣେ ପୃଥିବୀକୁ ଦେଖିବା ମଧ୍ୟ ସେତିକି ଯଥାର୍ଥ ଭାବରେ ସମ୍ଭବ ହୁଏ । ଏବଂ, ସେହି ଗୋଟିଏ କଥାକୁ ଏକ ଅନ୍ୟ ଉଦାହରଣ ଦେଇ କହିବାକୁ ଗଲେ, ପୃଥିବୀକୁ ଦେଖିବା ଯେତିକି ଗମ୍ଭୀର ଓ ଯଥାର୍ଥ ଭାବରେ ସମ୍ଭବ ହୁଏ, ନିଜକୁ ମଧ୍ୟ ସେତିକି ଗମ୍ଭୀର ଓ ଯଥାର୍ଥ ଭାବରେ ଦେଖିବା ସମ୍ଭବ ହୁଏ । ତେଣୁ, ସବା ଆଗ ଆପଣାକୁ ଆବିଷ୍କାର କରିବ ବୋଲି ଯେଉଁମାନେ ପରାମର୍ଶ ଦିଅନ୍ତି, ସେମାନେ କ'ଣ ଭାବି ସେପରି କହିଥାନ୍ତି କେଜାଣି ? 'ସବାଆଗ' ବୋଲି କହିବା ସମୟରେ ସେମାନେ କ'ଣ ଭାବିଥାନ୍ତି କେଜାଣି ?

କିଏ ଶାସ୍ତ୍ର ବାହାର କରି କହେ, ଭାରତବର୍ଷ ସବାଆଗ ଆପଣାକୁ ଆବିଷ୍କାର କରିବାରେ ମନ ବଳାଇଛି ଏବଂ ଇଉରୋପ ସବାଆଗ ପୃଥିବୀକୁ ଆବିଷ୍କାର କରିବାକୁ ମନ ବଳାଇଛି । ଟିକିଏ ବ୍ୟଙ୍ଗ ପୁରାଇ ଦେଇ ହୁଏତ ଏକ ମନ୍ତବ୍ୟ କରାଯାଇ ପାରିବ ଯେ ଭାରତବର୍ଷ ଆପଣାକୁ ଆବିଷ୍କାର କରିବାକୁ ଯାଇ

ଏପରି ବ୍ୟସ୍ତ ରହିଛନ୍ତି ଯେ, ପୃଥିବୀ ଆଡ଼କୁ ଅନାଇବାଲାଗି ଆଉ କୌଣସି ବେଳ ପାଉନାହାନ୍ତି । ନିଜ ଭିତରେ ବନ୍ଦୀ ହୋଇଛନ୍ତି ଓ ପୃଥିବୀ ଭିତରେ ଗର୍ଭ ହୋଇଛନ୍ତି । ଏକ ଅନ୍ୟ ପ୍ରଣାଳୀର ଆଚରଣ କରିଥିବାରୁ ତେଣେ ଇଉରୋପ ବା ପଶ୍ଚିମ ଜଗତ ପୃଥିବୀରେ ରାଜା ହୋଇଛନ୍ତି ଏବଂ ନିଜ ପାଖରେ ପ୍ରବାସୀ ହୋଇଛନ୍ତି । ଏହି ନ୍ୟାୟରେ ଅନେକ ବ୍ୟକ୍ତି ପୃଥିବୀର ସଂସ୍କୃତିଟାକୁ ମଧ୍ୟ ଦୁଇଭାଗ ଓ ଦୁଇଫାଳ କରି ଦେଖାଇ ଦେବାକୁ ପ୍ରୟାସ କରିଛନ୍ତି । ଘର ଥିବ, ପୁଣି ଝରକା ନଥିବ,—ଇଏ ପୁଣି କେଉଁ ରାଜ୍ୟର ଓ କେଉଁ ସଂସ୍କୃତିର କଥା ? ଜୀବନରେ ଯିଏ ଘରଟିଏ ପାଇଛି, ଆପଣାର ସର୍ବୋତ୍ତମ encounter ଗୁଡ଼ିକ ଲାଗି ସିଏ ଅମୁହାଁ ଘରଟିଏ କାହିଁକି ବାଛୁଛି, ସେହି କଥାଟିର ମଧ୍ୟ ଏକ ବିଚାର କରାଯାଇପାରେ । ସଂସାରରେ ଅନେକ ମଣିଷ ଅଛନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ ହୁଏତ ଘରଟିଏ ଆସି ତାହାର ଭିତରେ ରହିଛନ୍ତି ସତ, ମାତ୍ର ସେଥିରେ ନାନା କାରଣରୁ ଝରକା ରଖିବାକୁ ପସନ୍ଦ କରିନାହାନ୍ତି । ତେଣୁ କଲବଲ ହେଉଛନ୍ତି ? ଏହି କଲବଲ ହେବାକୁ ପୁଣି କି ସଂସ୍କୃତି ବୋଲି କୁହାଯିବ ? ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତାରେ ତ ଏସବୁ ଏକାଗ୍ରତାର କୌଣସି ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠିବ ନାହିଁ !

୨୪ । ୬ । ୯୨

ଦେଶର ଶାସନ କରିବାକୁ ଯେଉଁ ନୂଆ କର୍ତ୍ତାମାନେ ଏଥର ଦେଶଦ୍ୱାରା ବଗ୍ରହୋଇ ଆସିଛନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ ସରକାର ଭିତରେ ଅଛନ୍ତି ଓ ବିରୋଧୀଦଳରେ ମଧ୍ୟ ରହିଛନ୍ତି, ସେମାନେ ଗାଦୀ ଉପରେ ବସିବାର ଘଣ୍ଟା ଦିନ ନଯାଉଣୁ ନିଜ ନିଜକୁ ଭାରି ଚମତ୍କାର ଭାବରେ ବଲ୍ଲୀରେ ଠାବ କରି ସାରିଲେଣି । ସ୍ୱର୍ଗରେ ଭାଡ଼ି କରି ମର୍ତ୍ତ୍ୟର ଖବର ବୁଝୁଥିବା ଉପକାରୀ ଦେବତାମାନଙ୍କ ପରି ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ନିଜର କଥାଗୁଡ଼ାକୁ ଅନୁରୂପ ଶାସ୍ତ୍ରୀୟତା ଓ ଅନୁରୂପ ବ୍ୟାକରଣରେ ମଞ୍ଜୁଳ କରି ଲେଖିବାରେ ମନୋନିବେଶ କଲେଣି । ସେମାନଙ୍କର କଥାଗୁଡ଼ିକୁ ଶୁଣି ମନେ ହେଲା, ସତେଯେପରି ଦେଶ ବିଷୟରେ ସେମାନଙ୍କର ଆଦୌ କୌଣସି ସ୍ୱପ୍ନ ନାହିଁ । ନିଜ ବିଷୟରେ ଉଦ୍ଦିତ ସ୍ୱପ୍ନ ଓ ଆକାଂକ୍ଷାମାନ ରହିଛି । ବାହାରୁ ଥାଇ ଦେଶକୁ ଅନୁଭବ କରିବା ଓ ବାହାରୁ ଥାଇ ଦେଶର ସମସ୍ୟାଗୁଡ଼ିକର ସମାଧାନ କରିବା, ଇଏ ବି ଏକ ପ୍ରକାରର ରାଜନୀତି ।

ଏମାନେ କେହି ତଳୁ ତିଆରି ହୋଇନାହାନ୍ତି । ଦେଶକୁ ଅଙ୍ଗେ ନିଭାଇ ନାହାନ୍ତି । ଦେଶଟିଏ ପାଇଁ ଲଢ଼ିନାହାନ୍ତି । ଦେଶକୁ ସତେଅବା ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ପ୍ରସାଦଥାଳୀ ପରି ମଣି ସେମାନେ ଏକାବେଳେକେ ସବୁଯାକ ଆତୋରି ବସିବେ ବୋଲି ଥାଳୀ ଭିତରେ ଆସି ଚକାମାଡ଼ି ବସି ଯାଇଛନ୍ତି । ଏମାନେ

ଲୋକଶକ୍ତି ଦ୍ୱାରା ଶକ୍ତିମାନ୍ ହୋଇଥିବା ପରି ଆଦୌ ଦିଶୁନାହାନ୍ତି । ସତେ ଯେପରି ଆଉ କୌଣସି ଆତ୍ମରତି ଦ୍ୱାରା ଦୂଷିତ ଅପଶକ୍ତି ଦ୍ୱାରା ଦୃଷ୍ଟିଗୁଡ଼ାକୁ ଉତ୍ତେଜିତ କରି ରଖିଥିବାରୁ ଏମାନେ ସବାଆଗ ନିଜକୁ ଦେଖୁଛନ୍ତି ଓ ତାହାରି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଗୋଟିଏ ଦେଶକୁ ଦେଖୁଛନ୍ତି । ଯେଉଁସବୁ ସମସ୍ୟାକୁ ଏମାନେ ପ୍ରଧାନତଃ ନିଜର ଅପାରଗତା ଦ୍ୱାରା ବର୍ଷ ବର୍ଷ ଧରି ସୃଷ୍ଟି କରି ଆସିଛନ୍ତି, ଗାଦୀ ଉପରେ ବସି କେଡ଼େ ସାଆନ୍ତିଆପଣ ସହିତ ସେହିସବୁ ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ କରିବେ ବୋଲି କଥା ଲମ୍ବାଇ କହିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । କଥାଗୁଡ଼ିକୁ ଲମ୍ବାଇ କହିବାପାଇଁ ଯେତେ ସୂତା ଦରକାର ହେଉଛି, ତାହାରି ଭିତରେ ହିଁ ସେମାନଙ୍କର ଯାବତୀୟ ସାଧୁତା ପୋତି ହୋଇ ଗଲପରି ଲାଗୁଛି । ଏମାନେ ସମସ୍ତେ ଦେଶ-ନାମକ ଗୋଳିଆ ପାଣିର ପୂର୍ଣ୍ଣ ସୁଯୋଗ ନେବାକୁ ବଦ୍ଧପରିକର ହୋଇ ବାହାରିଛନ୍ତି । ସମସ୍ୟା—ସମାଧାନର ଅକଲ ଅକଲର ଯୋଗ୍ୟ ଏମାନେ ଆଦୌ ନୁହନ୍ତି । ତେଣୁ, ରାଜନୀତି ନାଆଁରେ ଖାଲି ବାହାରୁ ଥାଇ କ୍ଷମତାର ଅଣ୍ଟା ଦ୍ୱାରା ସମସ୍ୟାଗୁଡ଼ାକୁ ଘାଣ୍ଟିବାରେ ହିଁ ମନୋନିବେଶ କରିଛନ୍ତି ।

୨୪ । ୭ । ୯୧

ରୋହିତ ବାଟ ଚାଲୁଛି, ଲେଖୁଛି । ବାଟ ଚାଲୁ ଚାଲୁ ଲେଖୁଛି । ବାଟ ଚାଲୁଛି ବୋଲି ଲେଖୁଛି । ବାଟର ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ନିଜକୁ ଦେଖୁଛି, ନିଜର ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ବାଟକୁ ଦେଖୁଛି । ଏତିକି ପ୍ରକ୍ରିୟାଟି ସତେଅବା ଜୀବନର ଏକ ଧର୍ମପରି ଲାଗି ରହିଥିଲେ ଏହି ଲେଖିବା କଦାପି ବନ୍ଦ ହୋଇ ଯିବନାହିଁ । ଆଖି ମେଲା ରହିଥିଲେ ଯେପରି ଦେଖିବା ଆଦୌ ବନ୍ଦ ହୋଇଯାଏ ନାହିଁ, ଭିତରେ ଅନୁରାଗଟିଏ ରହିଥିଲେ ଜଣେ ମଣିଷକୁ ଯେପରି ବନ୍ଧୁଟିଏ ଅବଶ୍ୟ ମିଳିଯାଏ, ଏକଥା ଠିକ୍ ସେହିପରି ।

ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ଦିନରେ ମୁଁ ଏହି ଖାତାରେ କିଛି ଲେଖେନାହିଁ, ତଥାପି ନିଜ ଭିତରେ ରହିଥିବା ଅତିପରିଚିତ ପୁସ୍ତକଟିରେ ଅହରହ କିଛି ନା କିଛି ଲେଖା ହେବାରେ ଲାଗି ରହିଥାଏ । ପାଦଚିହ୍ନ ଗୁଡ଼ିକ ପଡ଼ିବାରେ ଲାଗିଥାଏ । ଭଗବାନ୍ କରନ୍ତୁ, ପ୍ରକ୍ରିୟାଟି କେବେହେଲେ ବନ୍ଦ ହୋଇ ନରହୁ । ମଣିଷ କୌଣସି ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ହେତୁ କେବଳ ଆପଣାଟାକୁ ହିଁ ବୁଜୁଳାଏ କନା ପରି ଧରି ରହିଥିଲେ ସେହି ପ୍ରକ୍ରିୟାଟି ହୁଏତ ଆପେ ଆପେ ବନ୍ଦ ହୋଇଯାଏ ! ମୁଁ ଖୁସୀ ଦେବାକୁ ପୃଥିବୀକୁ ଆସିଛି, ତେଣୁ ବାଟଟିକୁ ଚାଲିବାରେ ସତତ ଏତେ ଆନନ୍ଦ ସମ୍ଭବ ହୋଇ ପାରୁଛି । ମୁଁ ଯେତିକି ପରିମାଣରେ ଆପଣାର ଦ୍ୱାରଟିକୁ ଖୋଲି ରଖି ପାରୁଛି, ମୋ'ର ଯାବତୀୟ ବାଟ ଚାଲିବା ମଧ୍ୟ ସେତିକି ସହଜ

ହୋଇ ଯାଉଛି । ଏବଂ, ବାଟ ଚାଲିବା ସହଜ ହେଲେ ଲେଖିବାଟା ଯେ କେଡ଼େ ସହଜ ହୋଇଯାଏ, ମୁଁ ସେକଥା ନିତି ଅଙ୍ଗେ ନିଭାଇଛି । ଚାଲିବାର ବାଟଟା ଜର୍ଜର ହୋଇ ରହିଥିଲେ, ଆଖିଟାର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ଶୀତଋତୁ ଘୋଟି ରହିଥିଲେ ମଣିଷ ସତେ ଅବା ଏକ ଅହେତୁକ ଆତ୍ମପୀଡ଼ନରତର ଉତ୍ତେଜନାରେ ପଡ଼ି କେତେ କ'ଣ ଲେଖିଯାଏ । ଉପନ୍ୟାସ ଲେଖେ, ବଢ଼ିଆରୁ ବଢିଆ ଗପ ବି ଲେଖେ, ମାତ୍ର belles lettres ଲେଖି ପାରେନାହିଁ । ଆପଣାର ସନ୍ତାପ-ଗୁଡ଼ାକୁ ଆଡମ୍ବରମୟ ଭାବରେ ବହୁ ଅଳଙ୍କାର ପିନ୍ଧାଇ କହିଲେ ତାହା ଏହି ସନ୍ତାପମୟ ପୃଥିବୀରେ କେତେ ଆଦର ପାଇପାରେ ସତ, ମାତ୍ର ତଦ୍ଦ୍ୱାରା ଭିତରର ଗଣ୍ଠି ଫିଟିଯିବାରେ କୌଣସି ସହାୟତା ମିଳେନାହିଁ । ପଦେ ଲେଖିବାଦ୍ୱାରା ଯଦି ତେଣେ ଭିତରେ ଗଣ୍ଠିଟାଏ ଫିଟି ନପାରିଲା, ତେବେ ସେହି ଲେଖିବାରେ କି ଲାଭ ? ମୋ'ର ସେହି ଲେଖା ଲେଖି କୀର୍ତ୍ତି ଅର୍ଜିବାରେ ଆଦୌ କୌଣସି ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ ।

୨୬ । ୬ । ୯୧.

ଏ ମନ୍ତ୍ର, ଏ ଜପ ଓ ଏ ଧ୍ୟାନ ବିଷୟରେ କହିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁନାହିଁ, କିଛି ମାଗିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରିବା ତ ଆହୁରି ଦୂରର କଥା । ହୁଏତ ନିଜେ ମୁଁ ଏସବୁ ଯାବତୀୟ ପ୍ରାତ୍ୟହିକତ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ମୋ'ର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦେହାଣୁରେ ଅନୁଭବ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଛି ଯେ ମୁଁ ତାଙ୍କର ପାଖେ ପାଖେ ରହିଛି, ତାଙ୍କର ପାଇଁ ଜୀବନ ବଞ୍ଚୁଛି; ଭିତରେ ଓ ବାହାରେ ମୁଁ ତାହାଙ୍କ ହିଁ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଏବଂ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ କରି ପାଇପାରିଛି ବୋଲି ଏ ପୃଥିବୀ ଏତେ ଭଲ ଲାଗୁଛି । ଏବଂ, ପୃଥିବୀ ଭଲ ଲାଗୁଛି ବୋଲି ଏହି ଜୀବନ ମଧ୍ୟ ଏତେ ଭଲ ଲାଗୁଛି ।

ସିଏ ମୋ' ପାଖେ ପାଖେ ରହିବେ ନା ମୁଁ ତାଙ୍କର ପାଖେପାଖେ ରହିବି, ଏହି ଦୁଇଟା କଥା କ'ଣ ପ୍ରକୃତରେ ଦୁଇଟା କଥା ? ଏଥିରୁ ଗୋଟାକୁ ଭକ୍ତି ବୋଲି କହିଲେ ଆରଟାକୁ କ'ଣ ଜ୍ଞାନ ବୋଲି କୁହାଯିବ ? ନିରାଟ ଭକ୍ତି ଓ ନିରାଟ ଜ୍ଞାନର ନାନା ବିପର୍ଯ୍ୟର ଶାସ୍ତ୍ରମାନଙ୍କରେ ରହିଛି ଓ ନିରାଟୀମାନଙ୍କୁ ନେଇ ଏହି ବିଷୟରେ ଯୁଗେ ଯୁଗେ ବହୁ ବଚସା ଲାଗିଆସିଛି ସତ, ମାତ୍ର ଜୀବନାଗ୍ରହ ଅର୍ଥାତ୍, ଜୀବାନୁରାଗର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଭକ୍ତି କେଡ଼େ ସୁନ୍ଦର ଭାବରେ ଜ୍ଞାନର ଡାଳକୁ ଆଶ୍ରା କରି ରହିଛି ଓ ଜ୍ଞାନ ମଧ୍ୟ କେଡେ ସୁନ୍ଦର ଭାବରେ ଭକ୍ତିର ଡାଳକୁ ଆଶ୍ରା କରି ରହିଛି । ସାଧନା ସମ୍ଭବତଃ ଏପରି ଏକ ଜୀବନବୃକ୍ଷ, ଯେଉଁଠିରେ କି ଜ୍ଞାନ ଓ ଭକ୍ତି ଉଭୟେ ମୂଳ, ପୁଣି ଉଭୟେ ମଧ୍ୟ ଡାଳ । ଦୁହେଁ ଦୁହିଁଙ୍କ ଲୋଡନ୍ତି ।

ଆରମ୍ଭବେଳେ ହୁଏତ କୌଣସି ଗୋଟିକୁ ଧରି ଆରମ୍ଭ କରିବାକୁ ହୁଏ, ମାତ୍ର ତା'ପରେ ଅଚିରେ ସବୁ ମିଶାମିଶି ହୋଇଯାଏ । ତାଙ୍କୁ ଅନାଇବାର ଦୁଇଟି ଆଖିରୂପେ ଏହି ଦୁହେଁ ପରସ୍ପରକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି, ପରସ୍ପରକୁ ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟବନ୍ତ କରନ୍ତି । ଏହି ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟବୋଧ ସମ୍ଭବତଃ ଜୀବନରେ ଯାବତୀୟ ତତ୍ପରତାକୁ ଏକ ସମନ୍ୱୟରେ ପରିଣତ କରି ରଖିଥାଏ । ସେହି ବୋଧଟି ନଥିଲେ ମଣିଷ ତଥାକଥିତ ଜ୍ଞାନ ଓ ତଥାକଥିତ ଭକ୍ତି ମଧ୍ୟରେ ବିଭକ୍ତ ହୋଇ ରହିଥାଏ । ଏବଂ, ବିଭକ୍ତ ହୋଇ ରହିଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜ୍ଞାନ ବା ଭକ୍ତି କୌଣସିଟିକୁ ବି ହଜମ କରି ହୁଏନାହିଁ । ଭକ୍ତ ଓ ଜ୍ଞାନୀ ଦୁହେଁ ପ୍ରଧାନତଃ ଅଗ୍ନିମାନ୍ଦ୍ୟ ଭୋଗ କରିବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି, ଭଗବାନଙ୍କୁ ସତେଅବା ଏକ ଗୁରୁପାକ ଖାଦ୍ୟରୂପେ ଅନୁଭବ କରି କଷ୍ଟ ପାଉଥାନ୍ତି ।

୨୬ । ୭ । ୯୧

ଭୁବନେଶ୍ୱରରୁ ବସ୍‌ରେ ବସି କଟକ ଗଲାବେଳେ ବାଟରେ କେତେ ଜାଗାରେ ମନ୍ଦିର ପଡ଼େ । ବିଭିନ୍ନ କିସମର ମନ୍ଦିର; ବିଭିନ୍ନ ଚେତନାର ମନ୍ଦିର । ଯେଉଁସବୁ ସ୍ଥାନରେ ମନ୍ଦିର ପଡ଼େ, ଅନେକ ସମୟରେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ଦେଖିଛି, ପାଖରେ ବସିଥିବା ସହଯାତ୍ରୀଙ୍କର ହାତଦୁଇଟି ଯୋଡ଼ି ହୋଇ ଆପେ ଆପେ ଉଠିଯାଏ ଓ ନମସ୍କାର ମୁଦ୍ରାରେ ସେହିସବୁ ମନ୍ଦିରରେ ପୂଜା ପାଉଥିବା ଦେବତାମାନଙ୍କର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ନତ ଜଣାଏ । ମୁଁ ନିଜେ କେବେହେଲେ ଏପରି କରିନାହିଁ । ଅଧିକାଂଶ ମଣିଷ, ଯେଉଁମାନେ ନମସ୍କାର କରନ୍ତି, ପ୍ରଧାନତଃ ଆପଣାର ଦୁର୍ଗତିମୋଚନ ନିମନ୍ତେ ଭଗବାନମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଣାମ କରନ୍ତି ଓ ଦୁର୍ଗତିରେ ପଡିଥିବା ମଣିଷ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଥାନ ଥାନ କରି କେତେ ଥାନରେ ସତେଅବା ଅଲଗା ଅଲଗା ଭାବରେ ଅନୁଭବ କରେ ଓ ଦୁଃଖୀ ମଣିଷଟିଏ ପରି ପ୍ରତ୍ୟେକ ସ୍ଥାନରେ ଗୁହାରି କରିଯିବାକୁ ଏକ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବୋଲି ମନେ କରେ । ମୁଁ ପାଖରେ ବସି ଦେଖୁଥାଏ; ଯିଏ ଯୋଡୁଥିପାଇଁ ଭଗବାନଙ୍କୁ ସ୍ମରଣ କରୁଛି, ଭଗବାନ ତାହାର ସେହି ଦୁଃଖକୁ ଦୂର କରିଦିଅନ୍ତୁ, ଆପଣାର ଦୁଃଖଟାକୁ ହିଁ ଏଡ଼େ ଗରୁ କରି ଦେଖିବାର ସବାମୂଳ ଦୁର୍ଗତିଟି ଦୂର ହୋଇ ଯାଉ ବୋଲି ସେତେବେଳେ ମୁଁ ମଧ୍ୟ ମନେ ମନେ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଜଣାଏ । ପୂର୍ଣ୍ଣ ସହାନୁଭୂତି ସହିତ ଜଣାଏ । ତାତ୍ତ୍ୱିକ ବୁଦ୍ଧିରେ ଅନ୍ଧବିଶ୍ୱାସ କିମ୍ବା ବିଶ୍ୱାସ ବିଷୟରେ ଆଦୌ କୌଣସି ବିଚାର କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହୁଏନାହିଁ ।

ମୁଁ ଭିତରେ ପାଇଥିବା ଲୋକ ତାଙ୍କୁ ବାହାରେ ମଧ୍ୟ ଦେଖେ । ମାତ୍ର, ଅଲଗା ଅଲଗା ଠାକୁର ଭାବରେ ଦେଖେନାହିଁ; ଯେଉଁଠାରେ ଠାକୁରଙ୍କର ଆପଣା ହୋଇନାହିଁ, ସେଠି ମଧ୍ୟ ଦେଖେ । କେମିତି ଗୋଟାଏ ଶ୍ରଦ୍ଧାନୁବ୍ୟଞ୍ଜିତ

ସୃଜି ଦେଇ ଦେଖେ । ସେତେବେଳେ ନିଜ ଦୁଃଖ ଜଣାଇବାକୁ ମନେ ପଡେ଼ନାହିଁ । ଭିତର ଆଉ ବାହାରକୁ ଏକାଠି ଦେଖିବାକୁ ଯଦି ସାକ୍ଷାତ୍କାର ବୋଲି କୁହାଯାଏ, ତେବେ ମୋ'ର ଯାବତୀୟ ଦେଖିବାକୁ ସାକ୍ଷାତ୍କାର ବୋଲି ହିଁ କୁହାଯିବ । ସେହି ସାକ୍ଷାତ୍କାର ଦୁଃଖ ଭୁଲାଇଦିଏ, ଧନାଢ୍ୟ କରେ, ନିଜକୁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଦେଇ ଶିଖାଏ । ମାଗିବାର ସେହି ଅନ୍ୟ ବୃତ୍ତିଟି ମଧ୍ୟ ନିଜକୁ କୁଆଡେ଼ ହରାଇ ଦେଇଥାଏ । ସେହି ବୃତ୍ତିଟିକୁ ଅନେକ ସମୟରେ ଶ୍ରଦ୍ଧା ବୋଲି କହିବାକୁ ମନ ହୁଏ । ଶ୍ରଦ୍ଧାରେ ହିଁ ଆଖିର ତୃଷ୍ଣାଗୁଡାକ କୃତକୃତ୍ୟ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି ।

୧ । ୭ । ୯୧

ମୁଁ ଟିକେ ଚାଲିଥିବା ବେଳେ ପୃଥିବୀ ଚାଲିଥିବା ପରି ଲାଗୁଛି ଏବଂ, କୌଣସି କାରଣରୁ ମୋ'ର ଚାଲିବା ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲେ ପୃଥିବୀ ମଧ୍ୟ ରହିଗଲା ପରି ମନେ ହେଉଛି । ମୋ' ନିଜର ଗୋଡ଼ ଥକିଗଲାବେଳେ ପୃଥିବୀ ମଧ୍ୟ ଥକିଗଲାପରି ମନେ ହେଉଛି, ଅର୍ଥାତ୍, ମୋ'ର Commitment ହିଁ ମୋ' ସତ୍ୟାବଧାରଣାର ସ୍ୱଭାବକୁ ଅନେକ ପରିମାଣରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରିବାରେ ଲାଗିଛି । ତେବେ ନିଜ Commitmentର ଅବଧାରଣା କରି ଆମେ ଆଗ ପାଣ୍ଡିତ୍ୟ ଦେଖାଇ ସତ୍ୟର ଅବଧାରଣା କରିବାକୁ ଯିବାଲାଗି ମନ କରୁଥିବା କାହିଁକି ? ମୋ' ଆଖି ଯେତିକି, ମୋତେ ଦିଶୁଥିବ ସତ୍ୟ ମଧ୍ୟ ସେତିକି । ମୋ'ର ହୃଦୟ ଯେମିତି, ମୋତେ ଛୁଇଁ ପାରୁଥିବା ସତ୍ୟ ମଧ୍ୟ ସେମିତି ।

ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ସ୍ତରରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରାୟ ସେହିକଥା କୁହାଯାଇ ପାରିବ । ଆମେ ଆମ ଭିତରେ ଓ ବାହାରେ ବାଟ ଚାଲିଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆମର ଭଗବାନ ମଧ୍ୟ ବାଟ ଚାଲୁଥାନ୍ତି । ଆଦୌ କେଉଁଠିହେଲେ ଥକି ଯାଆନ୍ତି ନାହିଁ ଅଥବା ରହି ଯାଆନ୍ତିନାହିଁ । ଆଦୌ କେଉଁଠିହେଲେ ମୂର୍ତ୍ତିଟିଏ ହୋଇ ଥାପି ହୋଇ ବସିଯିବାକୁ ମନ କରନ୍ତିନାହିଁ । ସେତେବେଳେ ଭଗବାନ୍ କହିଲେ ଆମକୁ ଦେଉଳଗୁଡ଼ାକ ହୁଏତ ଆଦୌ ଦିଶୁନଥାନ୍ତି, ଆକାଶ ଦେଖା ଯାଉଥାଏ, ଏ ଦେହଟା ମଧ୍ୟ ସତେଅବା ଆଲୋକରେ ପରିଣତ ହୋଇ ଯାଇଥିବା ଆକାଶର ସ୍ପର୍ଶ ବାଜି କେଡେ଼ ହାଲୁକା ଲାଗୁଥାଏ । ଯେତିକି ହାଲୁକା ହେଲେ ଭଗବାନଙ୍କୁ ହୃଦୟରେ ବହନ କରି ସତତ ବାଟ ଚାଲି ହେବ, ଜୀବନଟା, ଭିତରେ ସଂକଳ୍ପ ଓ ସମର୍ପଣ ଗୁଡ଼ାକ ସେତିକି ହାଲୁକା ଲାଗୁଥାଏ । ଭଗବାନ ଭାରି ପାଖ ହୋଇ ଦିଶନ୍ତି, ଜୀବନର ସ୍ପନ୍ଦନଟିରେ ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି । ସିଏ ହେଉଛି ଏକ ଅନ୍ୟ ଅନୁଭୂତି । ଦେଉଳ ତୋଳାଇବାର ମନୋତ୍ସାହକୁ ଏକ ସ୍ୱକୀୟତାରେ ପରିଣତ

କରିବାକୁ ହିଁ ଜୀବନର ସର୍ବୋତ୍ତମ ପୌରୁଷରୂପେ ଅନୁଭବ କରୁଥିବା ସେହି ସେହି ବିଶେଷ ଧାତୁର ମଣିଷମାନେ ତାହାର କୌଣସି ପତ୍ତା ହିଁ ପାଇବେନାହିଁ । ଆମର ଏହି ପୃଥିବୀରେ ବାଟ ଚାଲୁଥିବା ଓ ଦେଉଳ ତୋଳାଇବାକୁ ହିଁ ସତ୍ୟସାର କରି ଧରିଥିବା ମଣିଷମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଚିରନ୍ତନ ସଂଗ୍ରାମ ଲାଗି ରହିଥିବ । ବାଟ ଚାଲୁଥିବା ଲୋକେ ବାଟ ହିଁ ଚାଲୁଥିବେ, ଏବଂ ଦେଉଳ ତୋଳାଇବାର ଅନ୍ୟମାନେ କୋଳାହଳ କରିବାରେ ଲାଗିଥିବେ, ସେମାନେ ବାଟ ଚାଲିବାର ଅପଲ ଧର୍ମରୁ ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ଭଣ୍ଡାଇ ରଖିବାର ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିବେ ।

୬ । ୭ । ୯୧

ଲେଖିଲେ ସାହିତ୍ୟ ଅଲବତ ହୁଏ । ଅର୍ଥାତ୍ ଲେଖି ଜାଣିଲେ ତୁମେ ଅବଶ୍ୟ ସାହିତ୍ୟିକ ହୋଇ ପାରିବ । ମାତ୍ର, କେବଳ ହୋଇପାରିଲେ ଯାଇ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଭୂମିରେ ଆସି ପ୍ରବେଶ କରିବା ସମ୍ଭବ ହୋଇଥାଏ । ଯିଏ ପାହାଚ ଉଠୁଛି, କେବଳ ସେଇ ପାହାଚ ଉଠି ଉଠି ଯାଉଛି । ସେଇ ବଦଳୁଛି, ବଦଳାଇ ପାରୁଛି । ଅନେକ ସାହିତ୍ୟିକ ଅଛନ୍ତି, ଯେଉଁମାନଙ୍କର ଶୈଳୀ ବଦଳୁଥାଏ, ମାତ୍ର ଯେଉଁମାନେ ମୋଟେ କୌଣସି ପାହାଚ ଉଠିବାଲାଗି ଅଭିପ୍ରାୟ ରଖିନଥାନ୍ତି । ସାହିତ୍ୟରେ ବି ଭଗବାନଙ୍କର କଥା କୁହାଯାଏ, ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଚିନ୍ତନ ମଧ୍ୟ କରାଯାଏ । ହୁଏତ କେବଳ ମାନସିକ ସ୍ତରରେ ଅଥବା କେବଳ ଏକ ନିତାନ୍ତ ଭାବପ୍ରବଣ ସ୍ତରରେ କରାଯାଇଥାଏ । ଜଣେ ଯାହାକିଛି କହୁଛି କିମ୍ବା ଲେଖୁଛି, ସିଏ ନିଜ ଭିତରେ ଓ ବାହାରେ, ନିଜର ଦୃଷ୍ଟିରେ ଅଥବା ସମ୍ପୃକ୍ତଭୂମି ଗୁଡ଼ିକରେ ସେହିପରି ହୋଇପାରିଛି ଅଥବା ହେବାକୁ ସତକୁ ସତ ଉଦ୍ୟମ କରୁଛି ବୋଲି ସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆଦୌ କୁହାଯାଇ ପାରିବନାହିଁ । ସାହିତ୍ୟ ଭିତରେ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତାର ବିଚାର କରିବାକୁ ବସିବାବେଳେ ଆମକୁ ସର୍ବଦା ସେହି କଥାଟିକୁ ମନେ ରଖିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

ସାହିତ୍ୟକୁ ଆମେ ଅନେକ ସମୟରେ ମନ୍ଦିର ତୋଳିବା ସହିତ ତୁଳନା କରି ପାରିବା । ମନ୍ଦିରଟିଏ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିଦେଲେ ତାହାଦ୍ୱାରା ହିଁ ଦେବତାଙ୍କର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଆପେ ଆପେ ହୋଇଯାଏ ନାହିଁ । ମନ୍ଦିର ହୁଏତ ଦେବତାଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଏକ ପାବଚ୍ଛ ପରି କାର୍ଯ୍ୟ କରିପାରେ । ମାତ୍ର, ତା'ର ପାବଚ୍ଛ ପରି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ସେହି ମନ୍ଦିର ଉପରେ ସାଧାରଣତଃ ଆଦୌ ଏକ ଆଖିଦୃଶିଆ ପରିମାଣରେ ନିର୍ଭର କରେନାହିଁ । ଆମ ଭିତରେ ଆମର ମନ୍ଦିର ଓ ପାବଚ୍ଛଉଠାର ଶ୍ରଦ୍ଧାଟି ଉପରେ ତାହା ସବୁବେଳେ ପ୍ରାୟ ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା ନିର୍ଭର କରିଥାଏ । ସାହିତ୍ୟ ବେଳକୁ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି । ଆମେ ଲେଖୁଥିବା ସାହିତ୍ୟ ଅନେକ ସମୟରେ ଆମ

ଜୀବନରେ ଘଟେଥିବା କେବଳ ଏକ ବାହାରର ଆସ୍ତରଣ ଅଥବା ଅଳଙ୍କରଣ ହୋଇ ରହିଥାଏ । ଆମ ଜୀବନର ଅସଲ ଘଟନଗୁଡ଼ିକର ବାହାରେ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଘଟନ ହୋଇ ଶୋଭା ପାଉଥାଏ । ସେହି ଶୋଭା ଆମକୁ ଅଲବତ ଚମତ୍କୃତ କରିପାରେ ସତ, ମାତ୍ର ଆମ ଜୀବନରେ ତାହା ଅସଲ ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ ଗୁଡ଼ିକୁ ଆଦୌ ଘଟାଇ ପାରେନାହିଁ ।

୩ । ୭ । ୯୧

ପୃଥିବୀରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦିନ ଏତେ ଏତେ ସଂଖ୍ୟାରେ ମଣିଷମାନେ ମରୁଛନ୍ତି ଯେ, ମଣିଷଜୀବନର ଆଉ ଯେପରି କିଛି ମୂଲ୍ୟ ଅଛି ବୋଲି ବେଳେ ବେଳେ ଆଦୌ ମନେ ହେଉନାହିଁ । କେତେକ ମଣିଷ ଆପଣାର କ୍ଷମତାଲାଭ ବିଷୟରେ ଏତେ ପାଗଳ ହୋଇ ଯାଇଛନ୍ତି ଯେ, ସେମାନେ ସେଥିଲାଗି ଆଦର୍ଶ-ବାଦ, ଧର୍ମ ଏବଂ ତଥାକଥିତ ଜାତୀୟତାକୁ ମଧ୍ୟ ହତିଆର ପରି ବ୍ୟବହାର କରୁଛନ୍ତି । ଏଣେ ହାତରେ ଭଲି ଭଲି ବନ୍ଧୁକ ମଧ୍ୟ ଧରିଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ତରାଜୁରେ ମଣିଷକୁ ସାମାନ୍ୟ ପାସଙ୍ଗ ପରି ମଧ୍ୟ ବିଚାର କରା ଯାଉନାହିଁ । ମଣିଷର ଉଦୟ ଲାଗି ଏକଦା ଆଦର୍ଶଗୁଡ଼ିକର ଅବଧାରଣ କରା ଯାଇଥିଲା ସିନା, ଏବେ ସେହି ତଥାକଥିତ ଆଦର୍ଶର ପଥର ଉପରେ ମଣିଷକୁ ଆଗ ପିଟି ମାରି ଦିଆଯିବାର ମଉଜ ଚାଲିଛି । ଏହି ପରିସ୍ଥିତି ମଧ୍ୟ କଦାପି ଚିରସ୍ଥାୟୀ ହୋଇବନାହିଁ ସତ, ମାତ୍ର ଏହି ଆଳରେ କ'ଣ କମ୍ ମଣିଷ, କମ୍ ନିରୀହ ମଣିଷ ମରୁଛନ୍ତି ?

ଆଗେ, ମଣିଷ ଅସଭ୍ୟ ଥିବାବେଳେ, ରୋଗ ବଇରାଗରେ ହିଁ ଅଧିକ ମଣିଷ ମରୁଥିଲେ । ବିଜ୍ଞାନ ଏବଂ ଆଧୁନିକ ବିଜ୍ଞାପନର ଅନୁଗ୍ରହରୁ ଏବେ ପୃଥିବୀର ପ୍ରାୟ ସବୁ କଣରେ ମଣିଷମାନେ ଅଧିକ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟସଚେତନ ହୋଇ ପାରିଲେଣି, ଅଧିକ ସୁଖସଚେତନ ମଧ୍ୟ ହେଲେଣି । ରୋଗ ବଇରାଗରେ ମରୁଥିବା ମଣିଷମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟାରେ ହ୍ରାସ ହେବାରେ ଲାଗିଛି । କିନ୍ତୁ, ସଭ୍ୟ ମଣିଷମାନଙ୍କର ଏବର ଏହି ପୃଥିବୀଟାରେ ମିଛଟାରେ, ମିଛ ଆଦର୍ଶ ଓ ମିଛ ଧର୍ମର ପ୍ରରୋଚନାରେ ଯେତେ ମଣିଷ ମରୁଛନ୍ତି, ତଦ୍ୱାରା ମଣିଷମୃତ୍ୟୁର ସଂଖ୍ୟାରେ ସମ୍ଭବତଃ ଏକ କ୍ଷତିପୂରଣ ହୋଇଯାଉଛି । ଆଦର୍ଶବାଦ ଓ ସେଥିରେ ପରମବାଧ୍ୟତ୍ମକ ହୋଇ ବାହାରିଥିବା ବନ୍ଧୁକଧାରୀ ସନ୍ତ୍ରାସତା,—ଏଗୁଡ଼ାକୁ ମଧ୍ୟ ଅନେକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ବ୍ୟାଧି ବୋଲି ଅବଶ୍ୟ କୁହାଯାଇ ପାରିବ । ଏହି ବ୍ୟାଧିକୁ ଔଷଧ ବାହାର କରିବା ଲାଗି କୋଉଠି କୋଉ ବିଜ୍ଞାନ ବା ବିଜ୍ଞାପନ ଚିନ୍ତା କରୁଛି କେଜାଣି ? ବିଜ୍ଞାନ ଭିତରେ ବ୍ୟାଧିମାନେ ପଶିବା ଦିନଠାରୁ ବିଜ୍ଞାପନ ମଧ୍ୟ ଆଖିର ଗୋଟାଏ ଠୁଳ୍ଳା

ବ୍ୟାଧିରେ ପରିଣତ ହୋଇ ସାରିଲଣି । ଏହାର ପ୍ରତିରୋଧ କରିବ ବୋଲି କୋଉଠି କିଏ ବାହାରିବାକୁ ମନ କରୁଛି କେଜାଣି ? ଯିଏ କ୍ଷମତାକୁ ନ ଲୋଡ଼ି ଶ୍ରଦ୍ଧାକୁ ଲୋଡ଼ୁଥିବ, ଯିଏ ମନୁଷ୍ୟର ନିସ୍ବତାକୁ ଏକ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଦେଇ ଦେଖୁଥିବ, ହୁଏତ ସେଇ ମନ କରୁଛି । ଆଜିର ଏହି ଉତ୍ତେଜନାଗୁଡ଼ାକୁ ଦୂର କରିବାରେ ନିଶ୍ଚୟ ସେଇ ଲୋଡ଼ା ହେବ ।

୪ । ୭ । ୯୧

ବର୍ତ୍ତମାନ ଏହି ପୃଥିବୀରେ ଖାସ୍ ଭଗବାନଙ୍କ ପାଇଁ ଏତେ, ଏତେ **challenge** ଆସି ପହଞ୍ଚିଛି ଯେ, ଭଗବାନଙ୍କର ପକ୍ଷକୁ ଆଦରି ନେଇଥିବା ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ଏବେ ଗୁମ୍ଫାରେ ନୁହେଁ, ଏହି ପୃଥିବୀରେ ରହିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଯଦି ସେମାନେ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଅଥବା ତାତ୍କାଳିକ କାରଣରୁ ଗୁମ୍ଫା ଭିତରେ ବାସ କରୁଥାନ୍ତି, ତେବେ ସେମାନଙ୍କୁ ଗୁମ୍ଫା ଛାଡ଼ି ବାହାରକୁ ଆସିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ନହେଲେ, ସ୍ୱୟଂ ଭଗବାନ୍ ହିଁ ସେମାନଙ୍କୁ ହୁଏତ ଗେହ୍ଲା ଓ ମନମଉଜୀ ବୋଲି କହି ଅପବାଦ ଦେବେ, ସେମାନଙ୍କୁ ହୁଏତ ଭୀରୁ ବୋଲି କହିବେ । ଏହି ପୃଥିବୀ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କୁ ଏହି କଥା କହି ଭର୍ତ୍ସନା କରିବ ଯେ ସେମାନେ ସାରା ଜଗତକୁ ମେଘ ଡାକିଁ ରହିଥିବା ବେଳେ ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କୁ ନିଜର ଗୁମ୍ଫା ଭିତରକୁ ଚୋରାଇ ନେଇ ସେଇଠାରେ ହିଁ ଖରା ପୁଇଁବାରେ ଲାଗିଥିଲେ ଓ ଭବିଷ୍ୟତରେ ସଂସାରଯାକ ଖରା ହୋଇଯିବ ବୋଲି ଶୁନ୍ତିମନ୍ତ୍ର ଉଚ୍ଚାରଣ କରୁଥିଲେ । ତଥାକଥିତ ସାଧନାର ବହୁ ମାର୍ଗ ଯୁଗେ ଯୁଗେ ଏହିପରି ସୂର୍ଯ୍ୟ କେବଳ ସେହିମାନଙ୍କର ଗୁମ୍ଫାରେ ହିଁ ରହିଛନ୍ତି ଓ ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀ ଅନ୍ଧକାର ଭିତରେ ସଢ଼ୁଥିବା ସମୟରେ ଏକା ସେହିମାନେ ହିଁ ସୂର୍ଯ୍ୟାଲୋକ ଭିତରେ ବିଚରଣ କରିବାର ଭାଣ କରି ଆସିଛନ୍ତି । ସଂସାରକୁ ଧୋକା ଦେଇଛନ୍ତି, ଭଗବାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଧୋକା ଦେଇଛନ୍ତି ।

ରାଜନୀତି ଯେ ପୃଥିବୀକୁ ଆଉ ମୋଟେ ପାରୁନାହିଁ ଏବେ ଏହି ପୃଥିବୀରେ ପ୍ରତ୍ୟହ ତାହାର ପ୍ରମାଣ ମିଳୁଛି । ରାଜନୀତିର ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱକୁ ଉଠିବା,—ଏକଥାଟା ଉପସ୍ଥିତ ରାଜନୀତିର କାଦୁଅ ଭିତରେ ଲୋଟୁଥିବା ମଦାସକ୍ତ ଘୁଷୁରିମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ କଦାପି ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ଯିଏ ରାଜନୀତିର ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ ଆପଣା ଆସ୍ପୃହାର ଦାଗ୍‌ବଲ୍ୟକୁଟିକୁ ଠାଣ କରି ପାରିଛି ଓ ସେହି ବୃହତ୍ତର ଦାଗ୍‌ବଲ୍ୟକୁ ବିବେକ ବୋଲି ମାନି ଜୀବନଟିଏ ବଞ୍ଚିବାର ଚେଷ୍ଟା କରୁଛି, ବର୍ତ୍ତମାନ ପୃଥିବୀରେ ସେଇ ରାଜନୀତିର ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱକୁ ଯାଇ ରାଜନୀତିକୁ ସଜାଡ଼ି ଆଣିବାର କଥା କହିଲେ, ବହୁ-ପ୍ରକାରେ ଆପଣାର ବିଶ୍ୱାସ ହରାଇ ବସିଥିବା ମଣିଷମାନେ ହୁଏତ ତା'କଥାରେ

ବିଶ୍ୱାସ କରିବେ । ମାତ୍ର ବିବେକୀମାନେ, ବୃହତ୍ତର ଦିଗ୍‌ବଳୟର ଆତ୍ମହାକାଙ୍କ୍ଷୀମାନେ ଯଦି ଗୁମ୍ଫାବାସୀ ହୁଅନ୍ତି ଗୁମ୍ଫାଭିତରେ ରହି ଶାନ୍ତି ଓ ଶୃଙ୍ଖଳା ନାମରେ ମିଛ ହରିବୋଲ ଦିଅନ୍ତି, ତେବେ ସେମାନେ ଧୋକା ଦେଉଛନ୍ତି ବୋଲି କହିବା ବ୍ୟତୀତ ପୃଥିବୀର ଆଉ କି ଗତି ରହିଛି ?

୫ । ୭ । ୯୧

ନାନା ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଏବଂ ତାତ୍କାଳିକ କାରଣରୁ ଯେଉଁ ଗୁମ୍ଫାଅନୁରାଗୀମାନେ ଭଗବାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଆପଣା ସହିତ ଗୁମ୍ଫା ଭିତରକୁ ନେଇଯିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କଲେ, ହୁଏତ ସେମାନଙ୍କର ସେହି କାର୍ପଣ୍ୟ ହେତୁ ଏକ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଆବଶ୍ୟକତା ରୂପେ ସମ୍ପ୍ରଦାୟଗୁଡ଼ିକର ସୃଷ୍ଟି ହେଲା । ତେଣିକି ଗୁମ୍ଫାଗୁଡ଼ିକ ଭିତରେ ଲଢ଼େଇ ଚାଲିଲା ଓ ଭଗବାନ୍ ପଛରେ ରହିଗଲେ । ଗୁମ୍ଫାମାନେ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା ନେଇ ନିଜ ଭିତରେ ପୂରାଇଛନ୍ତି ବୋଲି ସଂକୀର୍ତ୍ତନ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଗଲା, ଉଦ୍ଭାସୀମାନେ ଉଗ୍ର ଉତ୍ସାହରେ ବାହୁ ଟେକି ନାଚିଲେ, ମାତ୍ର ଭଗବାନ୍ ସତେଅବା ବାହାରେ ବାହାରେ ରହିଗଲେ ।

ସଂସାର ଭିତରେ ମୂର୍ତ୍ତି ଓ ମନ୍ଦିର ଗୁଡ଼ାକ ବ୍ୟତୀତ ତେଣିକି ଭଗବାନଙ୍କର ସତେଅବା ଆଉ କୌଣସି ସମ୍ପର୍କ ରହିଲା ନାହିଁ । ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତାର ଢାଲଗୁଡ଼ାକୁ ଅନାଧ୍ୟାତ୍ମିକ ବିଦ୍ୱାନ୍‌ମାନେ ହାତ ବଢ଼ାଇ ପାଖକୁ ଓହ୍ଲାଇ ଆଣିଲେ, ତେଣିକି ପତାକା ଓ ପଇତା ଗୁଡ଼ାକର କୋପ ପ୍ରବଳ ହେଲା । ସତେଅବା ସବୁ ପାଇଥିବା ପରି ମୁଗ୍‌ଧମାନେ ଖୋଜିବା ଭୁଲିଗଲେ; ଚରଣ ଛୁଇଁବା ଭୁଲିଗଲେ, ଆପଣାକୁ ଯୋଗ୍ୟ ଆସ୍ଥାନଟିଏ କରି ଗଢ଼ିବାର ଯାବତୀୟ ଜୀବନୋଦ୍ୟମକୁ ଭୁଲିଗଲେ । ଏହି ଭୁଲିଯିବାର ପ୍ରମାଦ ଓ ପ୍ରମତ୍ତତାଗୁଡ଼ିକୁ କ୍ରମେ ଧର୍ମ ବୋଲି କୁହାଗଲା । ନିଜ ଭିତରେ ନିଜକୁ ଧରି ରଖିବାଭଳି କୌଣସି ଥଳ ନପାଇଥିବା ମୋହାନ୍ଧମାନେ ନିଜର ବାହ୍ୟତାଗୁଡ଼ାକୁ ମଣ୍ଡାଇ ଗୁମ୍ଫାମାନଙ୍କୁ କେଡ଼େ ସୁନ୍ଦର ଓ କେତେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ କରି ଦେଖାଇଲେ ଓ ସକଳ ଧର୍ମ କେବଳ ସେହି ମଣ୍ଡନମୟ କୋଳାହଳ ଭିତରେ ରହିଛି ବୋଲି କହି ହରି କଲେ । ଗୁମ୍ଫାର ବାବାଜୀମାନେ ସଂସାରକୁ ଭର୍ତ୍ସି ଦେଲେ, ସଂସାରର ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ଭର୍ତ୍ସି ଦେଲେ, ମଣିଷ ଭିତରେ ରହିଥିବା ଆଲୋକ ଲାଗି ଯାବତୀୟ ଆସ୍ପୃହାକୁ ଭର୍ତ୍ସି ଦେଲେ । ନୂଆଗୁଡ଼ାକୁ ପୁରୁଣା କରିଦେବାର ଚକ୍ରାନ୍ତରେ, challenge ଗୁଡ଼ାକୁ ଠାକୁର କରି ରଖିବାର ଚକ୍ରାନ୍ତରେ ଗୁମ୍ଫାବାସୀମାନେ ଏକ ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ବୃହତ୍ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କଲେ । ପୃଥିବୀଟା ସତେଅବା ଅନ୍ୟ କେଉଁଆଡ଼େ ବଣା ହୋଇଗଲା । ଗୁମ୍ଫାର ମୋହାତୁରତାକୁ ଛାଡ଼ି ପୁନର୍ବାର ସତ୍ୟଗୁଡ଼ିକର ଆକାଶକୁ ଲୋଡ଼ିବା, ସଂପ୍ରତି ପୃଥିବୀ ଲାଗି ସମ୍ଭବତଃ ତାହାହିଁ ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ challenge ହୋଇ ରହିଛି ।

୬ । ୭ । ୯୧

ମୁଁ ବେଳେ ବେଳେ ଭାବେ, ଭଗବାନ ବୋଲି ସମ୍ଭବତଃ ଅଲଗା ହୋଇ କୋଉଠି କିଛି ହେଲେ ନାହିଁ । ଗୁମ୍ଫା ଭିତରୁ ବାହାରି ଆସିବାର ଯାବତୀୟ ଅନୁଭବ ହେଉଛି ଭଗବାନଙ୍କୁ ସାକ୍ଷାତ କରିବାର ଅନୁଭବ । ମଣିଷ ତା'ର ଜୀବନରେ ନିଜେ କେତେ ଗୁମ୍ଫାକୁ ତିଆରି କରି ରଖିଥାଏ, ଆଉ କେତେ ଗୁମ୍ଫା ତା'ର ହେତୁ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ମଧ୍ୟ ତାକୁ ବଡ଼ ଅସହଜ ଭାବରେ ଆବୋରି ରହିଥାଏ । ସାଂସାରିକ ଗୁମ୍ଫାବାସିମାନେ ତାକୁ ଧର୍ମ ବୋଲି କହନ୍ତି, ସଂସ୍କୃତି ବୋଲି କହନ୍ତି । ଆହୁରି କେତେ କ'ଣ ସୁନା ବା ରୁପା ବୋଲି କହନ୍ତି । ଦେଉଳ ଭିତରକୁ ଯିବାରେ ମୁଁ କେବେ କୌଣସି ଶଙ୍କା କିମ୍ବା କୁଣ୍ଠା ପ୍ରକାଶ କରିନାହିଁ । କାରଣ, ଭିତରେ କୌଣସି ପ୍ରକାରର ଗୁମ୍ଫାନୁରାଗ ରଖି ମୁଁ କଦାପି କୌଣସି ଦେଉଳ ଭିତରକୁ ଯାଇନାହିଁ । ପ୍ରାୟ ଯାବତୀୟ ଦେଉଳ ଓ ଦେଉଳକାନ୍ଥ ଭିତରେ ମୁଁ ସତେଅବା ବନ୍ଦୀଟିଏ ଭେଟିବା ପରି ଅନୁଭବ କରିଛି । ଭଗବାନଙ୍କୁ ଅନ୍ୟସବୁଗାମୀମାନେ ଏବଂ ଆତ୍ମକାମୀମାନେ ସତେଅବା ତାଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ବିରୁଦ୍ଧରେ ଦେଉଳ ଭିତରେ ବନ୍ଦୀ କରି ରଖିଥିବା ପରି ଅନୁଭବ କରିଛି । ଭଗବାନ ତାଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ଧରି ଦେଉଳ ଭିତରୁ ବାହାରି ଆସିବାଲାଗି ମୁଁ ଅତି ବ୍ୟାକୁଳରେ ନିଜ ଭିତରର ସିଂହାସନ ପାଖରେ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିଛି ।

ହଁ, ସେଇଠି ନିଜର ସିଂହାସନଟି ଉପରେ ମୋ'ର ଅତି ନିବିଡ଼ ହାତ ପାଆନ୍ତାରେ ଯେଉଁ ସଦାଅନୁରାଗୀଟି ବସିଛି, ତାହାକୁ ଅନୁଭବ କଲା ମାତ୍ରକେ, ତାହାକୁ ଛୁଇଁପାରିଲା ମାତ୍ରକେ ସଂସାରର ଯାବତୀୟ କାନ୍ଥ ମୋ' ଲାଗି ଭାରି ଅସାର ଓ ଅପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ହୋଇଗଲା ପରି ବୋଧ ହୋଇଛି । ଏହି ନାମଗୁଡ଼ିକ ରହିଥାଉ, ଏହି ରୂପ ଓ ଅଭିଧାଗୁଡ଼ିକ ଅଲବତ ରହିଥାଉ । ଫୁଲଗୁଡ଼ିକର ନାମ ପରି ଏଗୁଡ଼ିକର ନାମ ଅବଶ୍ୟ ରହିଥାଉ । ମାତ୍ର, ମହକଟି ବାସିଲେ ଫୁଲର ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟଟିକୁ ଯେପରି ନିଜ ଭିତରେ ଅନୁଭବ କରିହୁଏ ଓ ବିଶ୍ୱବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡର ସବୁଯାକ କାନ୍ଥ ଯେପରି ଅତିରେ ଅବଲୀଳାକ୍ରମେ ଭାଙ୍ଗି ଯାଏ, ଦେଉଳ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କର ସେହି ଅନୁଭବ ସତତ ହେଉ । ନାମ ଓ ରୂପ ମଣିଷମାନଙ୍କୁ କାନ୍ଥଗୁଡ଼ିକୁ ଭାଙ୍ଗିବାରେ ହିଁ ପ୍ରେରଣା ଦିଅନ୍ତୁ । କାନ୍ଥ ଭାଙ୍ଗିଲେ ଯେ ଭଗବାନ ସତକୁ ସତ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ହୁଅନ୍ତି, ଅବିବେକୀ ଗୁମ୍ଫାଲୋଭୀ ମଣିଷମାନେ କ୍ରମେ ସେହି କଥାଟିକୁ ଉପଲବ୍‌ଧି କରନ୍ତୁ । ତେବେ ଯାଇ ସେମାନେ ଏହି ସଂସାରରେ ଭଗବାନଙ୍କର ଯୋଗ୍ୟ ହୋଇପାରିବେ ।

୭ । ୭ । ୯୧

କିଏ କହୁଛି ସାଂପ୍ରଦାୟିକତା ମାଡ଼ିଗଲା, କିଏ କହୁଛି ସନ୍ତ୍ରାସବାଦ ବ୍ୟାପିଗଲା, ଆଉ କିଏ କହୁଛି ଏହି ଦେଶକୁ ଏଣିକି ପୃଥିବୀର ପ୍ରମୁଖ ପୁଞ୍ଜିବାଦୀ ସ୍ୱାର୍ଥମାନେ ପକେଟରେ ପୂରାଇ କ୍ରୀଡ଼ନକ କରି ରଖିବେ । ଏହିପରି ଏକ ତ୍ରାସ ହାତରେ ଆପଣାର ବୁଦ୍ଧିଗୁଡ଼ାକୁ ସମର୍ପି ଦେଇ ଏମାନେ ଘର ଦୁଆର ମୁହଁରେ ସତେଅବା ସନ୍ତ୍ରାସବାଦ, ସାଂପ୍ରଦାୟିକତା ଓ ସେହିପରି ଅନ୍ୟ କେତେ କେତେ ଭୂତଙ୍କୁ ଦେଖିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ତେଣୁ, ଆପଣା ଭିତରେ ଥିବା ସାହାସୀ ମଣିଷଟିକୁ ଲୁଚାଇ ରଖିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛନ୍ତି । ସମୟର, କାଳର ଖଣ୍ଡା ଏଣିକି କୋଉଆଡ଼କୁ ଅର୍ଥାତ୍ କୋଉ ପକ୍ଷଟି ଆଡ଼କୁ ବୁଲି ଯାଉଛି ସତେଅବା ସେଇଥି ପାଇଁ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିବା ବ୍ୟତୀତ ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଆଉ କୌଣସି କାଢ଼ ନାହିଁ ।

ତୁଚ୍ଛା ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀମାନଙ୍କ ଭିତରେ ସଚରାଚର ଏକ ସୁବିଧାବାଦୀ ରହିଥାଏ । ସବୁ ତଥାକଥିତ ମଣିଷଙ୍କର ମଞ୍ଜି ଭିତରେ ସମ୍ଭବତଃ କାତର ଓ ଅସମର୍ଥ ମଣିଷଟିଏ ବି ରହିଥାଏ, ଯିଏକି ଉପସ୍ଥିତ ପରିସ୍ଥିତିର କୌଣସି ମୁକାବିଲା କରି ପାରେନାହିଁ, ତେଣୁ ମିଛ concern ଗୁଡ଼ାଏ ଦେଖାଇ ଆପଣା ଅଙ୍ଗୀକାରବଦ୍ଧତାର ଘରେ ସିଏ ଆପଣାକୁ ନେଇ ଭଲେଇ ହେବାରେ ଲାଗିଥାଏ । ବୁଦ୍ଧି ଭିତରେ ଏମିତି ଭୟାଳୁଟିଏ ବସିଥାଏ, ଯିଏକି ବୁଦ୍ଧିର ଗାରଟାକୁ ଡେଇଁ ଆହୁରି ସେପାଖକୁ ଯିବାଲାଗି ମୋଟେ ମନ କରୁନଥାଏ, ଏମିତି ଅସମ୍ମତଟିଏ ଲୁଚି ରହିଥାଏ, ଯିଏକି କେବଳ ଟାଳି ଟାଳି ଚାଲିଯିବାକୁ ହିଁ ବଞ୍ଚିବା ବୋଲି ବିଚାର କରୁଥାଏ । ଯୋଉମାନେ ସନ୍ତ୍ରାସବାଦକୁ ଡରନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ସନ୍ତ୍ରାସବାଦୀଟିଏ କୋଉଠି ଲୁଚି ରହିଥାଏ । ଯୋଉମାନେ ସାଂପ୍ରଦାୟିକତା ଓ ମୌଳବାଦକୁ ଡରନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଗୋଟିଏ ସାପ୍ରଦାୟିକତାବାଦୀ ଓ ମୌଳବାଦୀଟିଏ ମୁଣ୍ଡ ଗୁଞ୍ଜି ବସିଥାଏ । ବାହାରେ ଆତଙ୍କ ବଢ଼ିଲେ ସିଏ ହୁଏତ ଭିତରେ ଟିକିଏ ଖୁସି ବି ହେଉଥାଏ । ସେମାନେ କିଛି କରି ନପାରୁଥିବା ବେଳେ ଆଉ କେହି ତ କିଛି କରି ପାରୁଛନ୍ତି ବୋଲି ଆପଣ ଭିତରର potentials ସନ୍ତ୍ରାସବାଦୀ ଓ ମୌଳବାଦୀଟିକୁ ପ୍ରବୋଧନା ଦେବାରେ ଲାଗିଥାଆନ୍ତି । ଯାହା ହେଉ ବୋଲି ସେମାନେ ନିଜ ବୁଦ୍ଧିର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଇଚ୍ଛା କରୁନାହାନ୍ତି, ବୁଦ୍ଧି ଭିତରେ ଘୁଣପରି ହୋଇ ରହିଥିବା ଦୁର୍ବୁଦ୍ଧି ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଣୋଦିତ ହୋଇ ସେମାନେ ହୁଏତ ତାହାହିଁ ଘଟୁ ବୋଲି ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଥାନ୍ତି ।

୮ । ୭ । ୯୧

ମୁଁ ଯାହାକୁ ଡରୁଛି, ତାକୁ ଯେକୌଣସି ପ୍ରକାରେ ତା' ସ୍ଥାନରୁ ସ୍ଖଳିତ କରି ଆଣିବା ସକାଶେ ମୁଁ ତାହାର ଭଳି ହେବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁନାହିଁ ତ ? ଭାରତୀୟ ରାଜନୀତିରେ ଏହି ଅପ-ଆଚରଣଟି ପୁଣି କାଳକ୍ରମେ ଭାରତୀୟ ଲୋକମାନଙ୍କ ଭିତରେ ପରସ୍ପର ପ୍ରତି ରହିଥିବା ଆଚରଣଟିକୁ ମଧ୍ୟ କଳୁଷିତ କରିଦେବାକୁ ବସିଲାଣି ।

ରାଜନୀତିକ ବିଭିନ୍ନ ଦଳର ତୁଙ୍ଗ ନେତାମାନଙ୍କର ମଧ୍ୟ ଆଜି ଯଥାର୍ଥରେ କୌଣସି ରାଜନୀତିକ ବିଶ୍ୱାସ ନାହିଁ । ଜୀବନରେ କୌଣସି ଆଦର୍ଶ ଥିଲେ ମଣିଷ ଆପଣାର ଜୀବନଠାରୁ ଅଧିକ ବୃହତ୍ ସତେଅବା କୌଣସି ଏକ ବୃହତ୍ତର ନିର୍ଭର ପାଇଯାଏ ଏବଂ ତାହାର ନିମନ୍ତେ ନିଜର ଜୀବନଟିକୁ ବଞ୍ଚି ସେଥିରୁ ସେ ନିଜଲାଗି କେତେ ଉନ୍ମୋଚନ ଓ ଆରୋହଣ ମଧ୍ୟ ସମ୍ଭବ କରିପାରେ । ଏକ ରାଜନୀତିକ ଆଦର୍ଶ ମଧ୍ୟ ଜଣେ ରାଜନୀତିକ ମନୁଷ୍ୟର ଉତ୍ତରଣରେ ଅବଶ୍ୟ ସାହାଯ୍ୟ କରିପାରେ । ପ୍ରାୟ ଯାବତୀୟ ରାଜନୀତିକ ଆଦର୍ଶର ସମ୍ମୁଖରେ ଏକ ଭବିଷ୍ୟତ ପୃଥିବୀଚିତ୍ର ରହିଥାଏ ଏବଂ ସେହି ଚିତ୍ର ହିଁ ସେଥିରେ ବିଶ୍ୱାସ କରୁଥିବା ଓ ତାହାର ବାସ୍ତବାୟନ ପାଇଁ ନିଜକୁ ଉତ୍ସର୍ଗ କରିଥିବା ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ କେତେପ୍ରକାରେ ନିର୍ଭୟ ଏବଂ ସମ୍ମତ କରି ରଖିଥାଏ । ଭାରତବର୍ଷରେ ସ୍ୱାଧୀନତା-ସଂଗ୍ରାମ ଚାଲିଥିବା ସମୟରେ ଏହିଭଳି ଏକ ସାଧାରଣ ବାତାବରଣ ବିଦ୍ୟମାନ ରହିଥିଲା । ଏପରିକି, ଯେଉଁମାନେ ସେହି ସଂଗ୍ରାମର ବିରୋଧ କରୁଥିଲେ; ସେମାନଙ୍କର ମଧ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ରାଜନୀତିକ ବିଶ୍ୱାସ ଓ ବିଚାରମାନ ରହିଥିଲା । ତେଣୁ, ରାଜନୀତି ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ତରରୁ ଅଧିକ ନିମ୍ନକୁ ଆସି ପାରୁନଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନର ରାଜନୀତିକ ବାବୁମାନେ କୌଣସି ରାଜନୀତିକ ବିଶ୍ୱାସର ଧାର ଧାରନ୍ତି ନାହିଁ । ସେମାନେ ନିଜ ବାଟରେ ରହିଥିବା ଯାବତୀୟ ବାଧା ଓ କଣ୍ଟାକୁ ଦୂର କରି ସିଂହାସନରେ ଯାଇ ବସିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରନ୍ତି । ତେଣୁ ଏକପ୍ରକାର ରାଜନୀତିକ ଆତତାୟିତାର ଆଶ୍ରୟ ନିଅନ୍ତି । କ୍ଷମତାରେ ଥିଲେ ଆଶ୍ରୟ ନିଅନ୍ତି, କ୍ଷମତାରେ ନଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଆଶ୍ରୟ ନିଅନ୍ତି । ଏହାର ଫଳରେ ତଥାକଥିତ ରାଜନୀତିକ ଲଟାଗୁଡ଼ିକୁ ଧରି ସନ୍ତ୍ରାସବାଦ ସାର୍ବ-ଜନୀନ ହେବାରେ ଲାଗିଥାଏ । ଭାରବତର୍ଷର ହାଓ୍ୱା ବର୍ତ୍ତମାନ ସେହିପରି ହୋଇ ରହିଛି । ତେଣୁ ଆଜି ନେତୃତ୍ୱ ନାହିଁ, ନେତାମାନେ ଆତତାୟୀ ହୋଇ ପରସ୍ପରକୁ ଲୁପ୍ତ କରିବାଲାଗି ଧାଇଁଛନ୍ତି । ଏଥିରୁ ମଧ୍ୟ ଏକ ଶୁଭ ଉପୁଜିପାରେ ।

୯ । ୭ । ୯୧

ସେହିତ ଯୋଉଦିନ ଚାଲିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ନକରି ଖାଲି ଲେଖିବାକୁ ମନ କରିବ, ସେଦିନ ତା' ବହିଗୁଡ଼ାକ ସୁନାଜରିରେ ଗୁଡ଼ାହୋଇ ଚକଚକ ଦେଖା

ଯାଉଥିବ ସିନା, ମାତ୍ର ଭିତରେ ସିଏ ଏକାବେଳେକେ କଲଙ୍କି ଖାଇଯିବ । ସାହିତ୍ୟର ଜନ୍ମ ଜୀବନପ୍ରତି କୌଣସି ନା କୌଣସି ଆକୁଳତା ବା ବ୍ୟାକୁଳତାରୁ ଏହିପରି ଭାବରେ ହିଁ ସବୁ ମଣିଷଙ୍କର ଲେଖକ ହିସାବରେ ଉପନୟନ ହୋଇ-ଥାଏ । ବେଦନା ଭାଷା ପାଏ, ସଖ୍ୟର କାମନା ଭାଷାପାଏ, ଭବିଷ୍ୟର ସ୍ୱପ୍ନ ଭାଷା ପାଏ, ବର୍ତ୍ତମାନର ଗନ୍ଧଆଗୁଡ଼ାକୁ ନିକାଲି ବାହାର କରିଦେବାର କ୍ରୋଧ ଭାଷାପାଏ । ବହି ପରେ ବହି ବାହାରେ । ମଣିଷଟିଏ ଜଣେ ଲେଖକରେ ପରିଣତ ହୁଏ । ଅନେକ ଲେଖକ ସମ୍ଭବତଃ ଏହି ନିଶାରେ ପଡ଼ି ତୁଚ୍ଛା ଲେଖକଟିଏ ହୋଇ ରହିଲେ ଅଧିକ କାମର ହୋଇପାରିବ ବୋଲି କ୍ରମେ ଲେଖିବାର ପାଲରେ ହିଁ ପଡ଼ିଯାଆନ୍ତି । ଶୈଳୀ ବିଷୟରେ ବିଜ୍ଞାନ ବାହାରେ; ବେଦନା ମାନେ, ବିଶ୍ୱାସ-ମାନେ, କ୍ରୋଧମାନେ, ସତେଅବା ପହିଲି ପର୍ଯ୍ୟାୟର ଅଜ୍ଞାନବନ୍ତ ପାସୋର ହୋଇ ରହନ୍ତି । ସାହିତ୍ୟ ଅନ୍ୟ ବାଗରେ ଶାଖା ବିସ୍ତାର କରେ ।

ପ୍ରେମରେ ପଡ଼ିଥିଲା ବେଳେ ବ୍ୟାକୁଳତା ଥାଏ, ଆଖି ଭିତରେ ସ୍ୱପ୍ନ ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇ ରହିଥାଏ, କେହି ନ ଆସୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଦୁଆରଗୁଡ଼ିକ ତଥାପି ଖୋଲା-ହୋଇ ରହିଥାଏ । ପ୍ରେମରୁ ସଂସାର ହୁଏ, ପରିବାର ହୁଏ, ସଂସାର ବଢ଼େ—ସଂସାର ନାମରେ ସମ୍ପତ୍ତିମାନେ ବଢ଼ନ୍ତି । ତା'ପରେ ଜୀବନଟା ସତେଅବା ଭାରି ପ୍ରଫେସନାଲ୍ ହୋଇଯାଏ । ଏହି ସ୍ତରକୁ ଆସି ଅନେକ ଲେଖକ ସାହିତ୍ୟକୁ ଗୋଟାଏ ଧନ୍ଦାପରି ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି । ଖାଲି ଲେଖନ୍ତି; କିଛି ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ, ହେବାକୁ ମନ ବି କରନ୍ତିନାହିଁ । ହେବାଗୁଡ଼ାକ ସୁଦୂର ପରାହତ ହୋଇ ରହିଥିବା ପରି ମନେହୁଏ । ସତେଯେପରି ତାହାର କ୍ଷତପୂରଣ ସ୍ୱରୂପ ମଣିଷ ସ୍ୱପ୍ନକୁ ବିକି, ମୈତ୍ରୀ କାମନାକୁ ବନ୍ଧା ପକାଇ ଖ୍ୟାତି କିଣିବାରେ ଲାଗିଥାଏ । ଭିତରେ ପୋଲ ରହି ଉପରକୁ କେଡ଼େ ଢୋଲ ହୋଇ ଦିଶୁଥାଏ । ଅନେକ ଅନେକ ଲେଖକଙ୍କୁ ଦେଖିଛି ଯେଉଁମାନେ କି ସାହିତ୍ୟରେ ସତେଅବା ଆଦୌ କିଛିକୁ ଭଲ ପାଉ-ନଥାନ୍ତି; ସେମାନେ ଢୋଲ ହୋଇ ଦିଶିବାକୁ ହିଁ ନଶ୍ୱର ଜୀବନର ଏକ ରାଜକୀୟ ଫଳଶ୍ରୁତି ରୂପେ ଆଦରି ନେଇଥାନ୍ତି । ବିଚରାମାନେ ସେମାନେ ଜାଣି ଜାଣି ବହୁ ବିଟଙ୍କର କବଳରେ ଆସି ପଡ଼ି ଯାଇଥାନ୍ତି ।

୧୦ । ୭ । ୯୧

ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେତେ କହିବେ ଯେ, ମୁଁ ଜୀବନରେ ବହୁତ କିଛି ପାଇଲି । ଆଉ କେତେ କହିବେ, ମୁଁ ହୁଏତ କେତେ କ'ଣ ପାଇଥାନ୍ତି, ମାତ୍ର ସ୍ୱୀକୃତିର ଲାଭଦାୟକ ଗୁଳାଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିବାରୁ ମୁଁ ଆଦୌ କିଛି ପାଇ ପାରିଲିନାହିଁ । ମୁଁ କହିବି, ନିଜ ଜୀବନରେ ମୁଁ ଏପରି ଏକ ଖୁସୀର

ଅଧିକାଂଶ ହୋଇ ପାରିଲି ଯେ, ଜୀବନରେ ସବୁକିଛି ପ୍ରକୃତରେ ପାଇ ପାରିଲି । ଯେଉଁ ଖୁସୀଟି ଜୀବନର ସ୍ୱଭାବରେ ପରିଣତ ହୋଇଗଲେ ଆଉ ସବୁକିଛି ମିଳିଯାଏ, ମୋ' ଭିତରେ ସେହି ଖୁସୀ ହିଁ ବଳିଷ୍ଠ ହୋଇ ରହିଥିଲା । ଏହା ମୋ' ଜୀବନ ଦେବତାର ଅସୀମ କରୁଣା ।

ଏ ଖୁସୀ ସତତ ନିଜ ଘରେ ରହିଥିବାର ଖୁସୀ, ଯାହାକି ମଣିଷକୁ ତା'ର ପରମ ସମ୍ପଦରେ ଧନୀ କରି ରଖିଥାଏ । ଏହି ଖୁସୀ ରହିଥିଲେ ପୃଥିବୀରେ ସବୁଠିଁ ନିଜର ଘର ପରି ଲାଗେ ଓ ସବୁ ମଣିଷ ମଧ୍ୟ ଭଲ ଲାଗନ୍ତି । କାହାକୁ ଗୋଡ଼ରେ ମାଡ଼ି ଦେଇ ଆଗରୁଁ ଆଗକୁ ବାହାରି ଯିବାକୁ ମୋଟେ ମନ ହୁଏ ନାହିଁ; ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ଯାଇପାରିଲେ ହିଁ ତୁମେ ସବାଆଗ ପହଞ୍ଚି ପାରିବ ବୋଲି ଏକ ଦୃଢ଼ ସ୍ୱାଭାବିକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ନିଜ ଭିତରେ ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇ ରହିଥାଏ । ଏହି ଖୁସୀଟି ଥିଲେ ସବୁ ମଣିଷଙ୍କୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସହଜରେ ନିଜ ଭିତରକୁ ଡ଼ାକି ଆଣିବାକୁ ମନ ହୁଏ । କେହି ଆପଣାର ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱୀ ବୋଲି ଦିଶନ୍ତିନାହିଁ । ତେଣୁ, ଈର୍ଷା କରିବାର କୌଣସି ଅବକାଶ ନଥାଏ । ମୋ'ର ପରମ ସୌଭାଗ୍ୟ, ମୋ'ର ସକଳ ଅର୍ଜନ ମୋତେ ଏହି ଖୁସୀଟିକୁ ହିଁ ଆଣିଦେଇ ପାରିଛି । ସେହି ଖୁସୀଟି ସକାଳେ ସକାଳ ଓ ସନ୍ଧ୍ୟା ମୋତେ ଜନନୀପରି ଆଦରି ନେଇ ପାରୁଛନ୍ତି; ମୋ'ର ଦିନ ସରିଗଲା ପରି ମୋଟେ ଲାଗୁନାହିଁ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ମଣିଷର ଦିନ ଦିନେ ନା ଦିନେ ଅବଶ୍ୟ ସରିବ ବୋଲି ଜାଣିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତଥାପି ଭୟ ଲାଗୁନାହିଁ । ଆସନ, ପଦ, ସ୍ୱୀକୃତି,— ଏଗୁଡ଼ାକ ମୋତେ ସମ୍ଭବତଃ ସେଇଥିଲାଗି କେବେ-ହେଲେ ପ୍ରଲୁବ୍ଧ କରି ନାହାନ୍ତି । ଏସବୁକୁ ଦଖଲ କରି ବସିଥିବା ମହାସନ୍ତାପିତ ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ଦେଖି ମଧ୍ୟ ସେଗୁଡ଼ିକ ଆଡ଼କୁ ମୋ'ର ମନ ବଳିନାହିଁ । ଜୀବନରେ ପରମ ଲାଭ ହୁଏତ ଏହି ଖୁସୀ, ଏହି ଖୁସୀ ହିଁ ପରମା ଗତି ପରମ ସମ୍ପଦ୍ । ଖୁସୀଦ୍ୱାରା ସକଳ ଦୂରତାକୁ ଅତିକ୍ରମ କରିହେବ, ମୋ' ଜୀବନର ପ୍ରୟୋଗ ଶାଳାରେ ମୁଁ ସେହି ସତ୍ୟଟିକୁ ଆବିଷ୍କାର କରି ପାରିଛି ।

୧୧ । ୭ । ୯୧

ଏହି ସ୍ୱପ୍ନମାନେ ସମ୍ଭବତଃ ଜୀବନରେ ଘଟିଥିବା କିମ୍ବା ଘଟିବାକୁ ଯାଉଥିବା କୌଣସି ଘଟଣାର ବିବରଣୀ ଦେବାର ପ୍ରୟାସ କରିନଥାନ୍ତି । ମୋ'ର ମନେ ହୁଏ, ତଥାକଥିତ ଅବଚେତନ ଭିତରେ ଏପରି କୌଣସି ଦୁଷ୍ଟ ଉପାଦାନ ନାହାନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ କି ମନର ଅବର୍ତ୍ତମାନରେ ତା' ଇନ୍ଦ୍ରିୟମାନଙ୍କର ଘରେ ଆସି ମିରିଗ ନାଚ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଥାନ୍ତି, ମନ ନଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ମନକୁ ହିସାବରେ ନେଇଥାନ୍ତି, ତାହାକୁ ନିଜ ମେଳରେ ଜଣେ ସାଙ୍ଗ ବୋଲି

ସର୍ବଦା ଗଣନା କରିଥାନ୍ତି । ଜୀବନକୁ ଏକ ସମଗ୍ର ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରି ସାରିବା-ପରେ ଏବଂ ଯଥାସମ୍ଭବ ସମଗ୍ର ଭାବରେ ଜୀବନ ବଞ୍ଚିବାର ଏକ ନିଷ୍ଠାପର ଚେଷ୍ଟା ଆରମ୍ଭ କରିଦେଇ ସାରିବା ପରେ ମନ ଓ ଅଣମନ ଭିତରେ ପଣ୍ଡିତମାନେ କଳ୍ପନା କରୁଥିବା ଏହି ଝଗଡ଼ା ବା ଗୃହ-ଅବଧାନର ସମ୍ଭାବନା କ୍ରମେ ହ୍ରାସ ହୋଇଯିବାରେ ଲାଗିଥାଏ ।

ହଁ, ଘଟଣାଗୁଡ଼ିକର ବିବରଣୀ ଦେବା ପରିବର୍ତ୍ତେ ଭିତରୁ କେଉଁ ଭଣ୍ଡାରରକ୍ଷୀ ନିଜର ମୂଳ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣଗୁଡ଼ିକୁ ହିଁ ବ୍ୟକ୍ତ କରିଦେବାରେ ହୁଏତ ଏହି ସ୍ୱପ୍ନଗୁଡ଼ିକୁ ବ୍ୟବହାର କରେ. ତେଣୁ, ସ୍ୱପ୍ନାବସ୍ଥାରେ ଭିତରେ ଆଦୌ କୌଣସି ଯୁଦ୍ଧ ଲାଗେନାହିଁ, କୌଣସି ଅପପୁରୁଷ ଆସି ଜାଗ୍ରତ ଜୀବନର ଅଟ୍ଟାଳିକା ଗୁଡ଼ିକୁ ଭାଙ୍ଗି ଦେବାର ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତିନାହିଁ । ମୁଁ ଅନେକ ସମୟରେ ଅବଚେତନକୁ ଅନେକ ଅନୁରାଗର ସହିତ ମୋ' ଚେତନର ଶୁଶ୍ରୂଷାକାଂକ୍ଷୀ ଜନନୀ ପରି ଅନୁଭବ କରିଥାଏ । ମନୁଷ୍ୟର ଜାଗ୍ରତ ଜୀବନରେ ଏକ ମୂଳ **propensity** ରୂପେ ଯେଉଁ **motherliness** ବା ମାତୃ ପ୍ରବୃତ୍ତି ଆପଣାକୁ ବିଭିନ୍ନ ଅବକାଶରେ ବିଭିନ୍ନ ବ୍ୟଞ୍ଜନାରେ ଏବଂ ବିଭିନ୍ନ ଛନ୍ଦରେ ବ୍ୟକ୍ତ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଥାଏ ଏବଂ ସେହି ଇଚ୍ଛାଟିକୁ ପୂର୍ତ୍ତି କରିପାରିଲେ ବାହାରେ ଭିତରେ କେତେ ନା କେତେ ହାଲୁକା ଓ ଭରପୂର ହୋଇଗଲା ପରି ଅନୁଭବ କରେ, ଭିତରେ ଅବଚେତନ ରୂପେ ରହିଥିବା ଜନନୀକୁ ମୁଁ ତାହାର **archetype** ବୋଲି କହିବି । ତା' ସହିତ ମୁଁ ଅନୁରାଗରେ ବନ୍ଧାହୋଇ ରହିଛି । ତା' ସହିତ ମୋ'ର କୌଣସି କଳହ ନାହିଁ । ମୋ' ସ୍ୱପ୍ନଗୁଡ଼ିକ ମୋର ବୁଦ୍ଧିକୁ ଏହି ସତ୍ୟଟି ବିଷୟରେ ବାର ବାର ଚେତାଇ ଦେବାର ଚେଷ୍ଟା ହିଁ କରିଥାନ୍ତି ।

୧୬ । ୭ । ୯୧

'ଯୋଗ-ସମନ୍ୱୟ' ଗ୍ରନ୍ଥରେ ଶ୍ରୀ ଅରବିନ୍ଦ ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦର ଉପଲବ୍ଧି କରିଥିବା ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିର ଦୃଷ୍ଟି କୋଣକୁ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିବାକୁ ଯାଇ **embracingly positive** କଥାଟିକୁ ବ୍ୟବହାର କରିଛନ୍ତି । ଜୀବନଟାକୁ ପ୍ରାୟ ଏକ ବ୍ୟାଧିତ ନକାରାତ୍ମକତା ଭିତରେ ଆଣି ପକାଇ ଦେଇଥିବା ଆମ ପୃଥିବୀର ନାୟକମାନେ ହୁଏତ ଏହି କଥାଟିକୁ ଶୁଣି ଆତଙ୍କିତ ହୋଇ ଉଠିବେ । କାରଣ; ଯଦି ପୃଥିବୀର ମଣିଷମାନେ ସାଧାରଣତଃ ନିଜର ଦୃଷ୍ଟି କୋଣରେ **positive** ହୋଇ ଯିବେ, ତେବେ ନାୟକମାନଙ୍କର ଏହି ସାମ୍ପ୍ରତିକ ନାୟକତ୍ୱଗୁଡ଼ାକ ବହୁ

କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ଏବଂ ଅନାବଶ୍ୟକ ବୋଲି ସାବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଯିବ । ଏବଂ ତା'ପରେ ଏହି ନାୟକମାନେ କର୍ମହୀନ ହୋଇପଡ଼ିବେ ।

ବିଦ୍ୟାଳୟର ପିଲାଏ ଯଦି **embracingly positive** ହୁଅନ୍ତେ; ତେବେ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଶିକ୍ଷାଦାନରତ ଶିକ୍ଷକମାନେ ପ୍ରାୟ ଏକ ଧର୍ମ ସଙ୍କଟରେ ଆସି ପଡ଼ିଯାଆନ୍ତେ । ଠିକ୍ ସେହିପରି, ପୃଥିବୀର ଯୁଦ୍ଧ ନାୟକମାନେ **embracingly positive** ହେବାକୁ ସତକୁ ସତ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଥିବା ମଣିଷମାନଙ୍କ ଆଗରେ ଶରଶଯ୍ୟା କରିବା ବ୍ୟତୀତ ହୁଏତ ଆଉ କୌଣସି ବାଟ ହିଁ ପାଆନ୍ତେ ନାହିଁ । ଅନେକ ମଣିଷଙ୍କୁ ନାନା କାରଣରୁ ନକାରାତ୍ମକ ହୋଇ ରହିବାକୁ ବୋଧ ହୁଏ ଭାରି ଭଲ ଲାଗେ । କିଏ କରୀହଟିଏ, ଅସହାୟଟିଏ ହୋଇ ରହିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଥାଏ ବୋଲି ସତେଅବା ପୃଥିବୀନ୍ୟାୟରେ ସଙ୍ଗତି ରକ୍ଷା କରି ତା'ଉପରେ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ବୋଲାଇବାକୁ ଆଉ ଜଣେ ସ୍ଥୂଳ ଦୃଷ୍ଟି ବଡ଼ ମଣିଷର ଦରକାର ହୋଇଥାଏ । ଶ୍ରୀ ଅରବିନ୍ଦ ଯୋଗୀମାନଙ୍କୁ **embracingly positive** ହେବାକୁ କହିଛନ୍ତି । ସାରା ଭାରତବର୍ଷରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଯେତେ ତଥାକଥିତ ଯୋଗୀ ରହିଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଯଦି ମାତ୍ର ଏକ-ଶତାଂଶ ମଧ୍ୟ **embracingly positive** ହେବାକୁ ଆପଣା ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଉଦ୍ୟମର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କରି ରହିପାରନ୍ତେ, ତେବେ ଏହି ଭାରତବର୍ଷ ପ୍ରକୃତରେ ତରିଯାଆନ୍ତା, ଭାରତବର୍ଷରେ ଅନୁରାଗର, ଜୀବନୋଚ୍ଛଳତାର ସିନ୍ଦୂର ଫାଟନ୍ତା, ମଣିଷ ମଣିଷକୁ ଚାହିଁ ଦେଲେ ସବା ଆଗ ଭଗବାନ ଦିଶିଯାଆନ୍ତେ । ଯୋଗୀମାନେ **embracingly positive** ହେଲେ ଆଉ ମଠଗୁଡ଼ାକରେ ବନ୍ଦୀ ହୋଇ ମୋଟେ ରହନ୍ତେ ନାହିଁ, ଭକ୍ତମାନେ ମଧ୍ୟ ମନ୍ଦିର ଗୁଡ଼ାକରେ ଉଗ୍ର ହୋଇ ନାଚନ୍ତେ ନାହିଁ, ଧନୀମାନେ ଧନ ବଳରେ ଭଗବାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ କିଣିନେଇ ଘରେ କଳ ରଖିବାକୁ ମୋଟେ ମନ କରନ୍ତେ ନାହିଁ ।

୧୩ । ୭ । ୯୧

ଆଜି ରଥଯାତ୍ରାରେ ପୁରୀରେ ପ୍ରବଳ ଭକ୍ତଭିଡ଼ ହୋଇଥିବ । ପ୍ରଚଣ୍ଡ ମଣିଷପ୍ରତାପୀର ଦୂରଗ୍ରହରେ ସତେଅବା ସାରା ପୃଥିବୀରେ ଜୀବନର ସମସ୍ତ ରଥ ବେଳେ ବେଳେ ବନ୍ଦ ହୋଇ ଯାଉଥିବା ପରି ମନେ ହେଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ପୁରୀ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ରଥଯାତ୍ରା କେବେ ବନ୍ଦ ହୋଇଯାଉନାହିଁ । ଭକ୍ତମାନଙ୍କ ଭିଡ଼ ତଥାପି ଅବ୍ୟାହତ ରହିଛି । ଭକ୍ତମାନଙ୍କର ବିଶ୍ୱାସ ଅବ୍ୟାହତ ରହିନଥିଲେ ଭିଡ଼ଟା ବି କିପରି ଅବ୍ୟାହତ ରହି ପାରୁଥାନ୍ତା ?

ଗୋଟାଏ ପାଖରେ ବିଶ୍ୱାସର ଭିଡ଼ ଓ ଆଉଗୋଟାଏ ପାଖରେ ପ୍ରତାପୀ ମଣିଷମାନଙ୍କର ପ୍ରତାପ । ଏହି ଦୁଇଟା ମଧ୍ୟରେ ପୃଥିବୀରେ ଅସଲ ଲଢ଼ାଇ କେବେ ଲାଗିବ କେଜାଣି ? ବିଶ୍ୱାସର ବୈରୀରୂପେ ପ୍ରତାପ ପୃଥିବୀରେ ସବୁଦିନେ କେତେ ନା କେତେ ଗୋଳ ଲଗାଇ ଆସିଛି । ସେହି ଗୋଳ ଭିତରେ ବିଶ୍ୱାସ ମଧ୍ୟ ବେଳେ ବେଳେ କମ୍ ଦବି ଯାଇନାହିଁ । ବିଚରା ତଥାକଥିତ ବିଶ୍ୱାସୀ ମଣିଷମାନେ ପ୍ରତାପୀକୁ ମଧ୍ୟ ଭଗବାନଙ୍କର ବିଶେଷ ଅନୁଗ୍ରହପ୍ରାପ୍ତ ବୋଲି ମନେ କରି ତାହାର ପାଖରେ ନିଜକୁ ବହୁପ୍ରକାରେ ବନ୍ଧା ବି ପକାଇ ରଖିଛନ୍ତି । ବିଶ୍ୱାସର ଅସଲ ପାଟି ନାନା କାରଣରୁ ବନ୍ଦ ହୋଇ ରହିଛି । ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ସ୍ତୁତି ରାଜାମାନଙ୍କର ସ୍ତୁତି ଭିତରେ କୁଆଡେ ପୋତି ହୋଇ ଯାଇଛି । ରାଜାଟା ମଧ୍ୟ ଜଣେ ମଣିଷ, ସିଏ ମଧ୍ୟ ବିଶ୍ୱାସୀ ହୋଇ ପାରନ୍ତା । ତା' ବିଶ୍ୱାସ ତା' ନିଜ ଲାଗି । ପୃଥିବୀ ପାଇଁ ଗୁହାରି କରିବାଲାଗି ତା' ଆଖିରେ କୌଣସି ବିବେକକାଠି ବି ନାହିଁ । ପୃଥିବୀରେ କେତେ ଭକ୍ତ ଅଛନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ ଦେବତା ଆଗରେ, ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ଆଗରେ ନିଜର ଦୁଃଖଗୁଡ଼ାକୁ ନଜଣାଇ ପୃଥିବୀର ଦୁଃଖକୁ ଜଣାଉଛନ୍ତି ? ନିଜ ଭିତରେ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ଦର୍ଶନ ପାଇଥିଲେ ଆଖି ଖୋଲିବା ମାତ୍ରକେ ହିଁ ସାରା ପୃଥିବୀ ଦେଖା ଯାଉଥାନ୍ତା । ଅସଲ ରଥଯାତ୍ରା ପୁରୀରେ ନୁହେଁ, ଅସଲ ରଥଯାତ୍ରା ଭିତରେ । ସେଠି ରଥଟି ସବୁଦିନେ ଚାଲୁଥିଲେ, ବ୍ୟକ୍ତିନାମକ ରାଜାଟି ଜଗତଯାକର ରାଜାକୁ ବାଟ ଛାଡ଼ି ଦେଉଥିଲେ ପୃଥିବୀର ସବୁ ଦାଣ୍ଡ କେଡ଼େ ସହଜରେ ନିର୍ମଳ ହୋଇ ରହୁଥାନ୍ତା । ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁ ମୁଁ ମୋ' ନିଜଭିତରେ ଅନୁକ୍ଷଣ ଦେଖିପାରେ ବୋଲି ତାଙ୍କୁ ମୁଁ ପୁରୀରେ ମଧ୍ୟ ଦେଖିପାରେ । ପୁରୀ ନଗଲେ ମଧ୍ୟ ଅସଲ ରଥଟିକୁ ମୁଁ ନିଜଭିତରେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରି ପାରୁଥାଏ ।

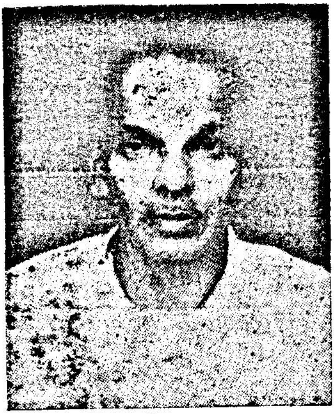

ଜନ୍ମ : ଅକ୍ଟୋବର ୩, ୧୯୨୩
ବାଗଲପୁର, ଜି. କଟକ

ଶିକ୍ଷା : ବିଶ୍ୱଭାରତୀ, ଶାନ୍ତିନିକେତନ
କୋପେନହେଗେନ୍ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ,
ଡେନ୍‌ମାର୍କ

ଅଧ୍ୟାପନା : ଆଗ୍ରା, ପଶ୍ଚିମ ଜର୍ମାନୀ,
ଫିନ୍‌ଲାଣ୍ଡ, ଇସ୍ରାଏଲ୍

ବର୍ତ୍ତମାନ ଶ୍ରୀ ଅରବିନ୍ଦଙ୍କର ଶିକ୍ଷା ଦର୍ଶନ ଉପରେ
ଆଧାରିତ ଓଡ଼ିଶାରେ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରୟୋଗର
କ୍ଷେତ୍ରରେ କାର୍ଯ୍ୟରତ ।

ISBN 81 7404 032 3